

Militair Rechtelijk Tijdschrift

REDACTIECOMMISSIE:

MR. A. F. STEFFEN, MR. W. H. VERMEER, MR. O. VAN DER BIJ,
MR. DR. W. KASTEN, MR. A. D. VAN LEEUWEN

VASTE MEDEWERKERS:

JHR. MR. A. BAUD, PROF. MR. A. D. BELINFANTE, PROF. MR. J. M. VAN BEMMELN,
DR. M. W. MOUTON, DR. J. R. STELLINGA

Gedrukt en uitgegeven op last van het Departement van Defensie

Deel LX
1967

BIJDRAGE

De Nota en de Militaire Justitie

door Mr. J. ZAAIJER

De nota van de Ministers van Justitie en van Defensie met vraagpunten over een nieuw militair strafprocesrecht kan een bron zijn voor vele beschouwingen. In een vorig artikel besprak ik het voorstel om in het militaire strafproces de cassatie in te voeren. Ditmaal stel ik mij een meer algemene beschouwing van de nota ten doel, zij het uiteraard geen alomvattende.

Het betoog in de nota gaat uit van de positie van de staatsburger in het algemeen.

„De gelijkheid van rechtsbedeling en de berechting door een rechterlijke macht (met de kenmerken van onafhankelijkheid, onpartijdigheid en bekwaamheid) vormen tezamen een van de belangrijkste rechtsgoederen die de burger bezit. Het bestaan van een afzonderlijke militaire rechter betekent, dat er van dit rechtsgoed iets is prijsgegeven.”

De nota constateert, dat een afzonderlijke militaire strafrechter in oorlogstijd in elk geval noodzakelijk is. Voor vreedstijd kan men echter kiezen.

„Die keuze berust op een afwegen van het pro en contra van een dergelijke afzonderlijke rechter. De voorkeur van de ondergetekenden voor de handhaving van een afzonderlijke militaire rechter, ook in vreedstijd, berust op de overtuiging dat het mogelijk is de militaire rechter en het militaire strafprocesrecht een zodanige vorm te geven, dat enerzijds rekening wordt gehouden met de specifieke eisen van het militaire apparaat en bedrijf, doch anderzijds in hoge mate wordt aansluitend bij datgene wat t.a.v. de algemene strafrechtelijke rechtsbedeling geldt; hun keuze impliceert een keuze voor een bepaalde militaire rechter en een bepaald militair strafprocesrecht, nl. een militaire rechter en een militair strafprocesrecht die zo nauw mogelijk aansluiten bij de gewone rechter en bij het gewone strafprocesrecht.”

Deze passage klinkt in haar geheel redelijk, maar de conclusie is ongenueanceerd en daardoor gevaarlijk. Het „zo nauw mogelijk” zal men moeten verstaan als „zo nauw als mogelijk is bij een redelijke afweging van alle betrokken belangen en omstandigheden”. De ongenueanceerde formulering van de nota schiept het gevaar, dat men algemene postulaten opstelt, die dan onder alle omstandigheden moeten worden doorgedrukt, zonder veel aandacht voor „de specifieke eisen van het militaire apparaat en bedrijf”. Aan dit kwalijke effect is de nota bepaald niet ontkomen.

Reeds in vreedstijd is de werkelijkheid meer genueanceerd dan de nota doet vermoeden. De conceptie van staatsburgers, die bovendien nog militair zijn, kan men nog het beste toepassen op de krijgsmacht in Nederland. In het buitenland gelegeerde onderdelen zijn een besloten militaire eenheid, min of meer geïsoleerd, overwegend militair. De marine, voor zover varende, is een besloten militaire eenheid, uitsluitend militair. Bij de nota, die de marine nauwelijks afzonderlijk noemt, zal ook wel de algemene reserve mogen worden verondersteld, dat de algemene gevolg-

trekkingen, waartoe zij leidt, in elk geval voldoende ruimte laten om voor de marine rekening te houden met specifieke eigenaardigheden.

Belangrijk is ook, dat er alleen voor vreedstijd iets te kiezen valt. De nota stelt voorop dat in oorlogstijd een afzonderlijke militaire strafrechter in elk geval noodzakelijk is — dus ook indien deze niet zou kunnen beantwoorden aan voorwaarden die men graag voorop zou willen stellen. De primaire vraag is niet, welke eisen men aan de rechtspleging in oorlogstijd stelt, maar welke eisen de oorlog aan de rechtspleging stelt. Aan het doortrekken voor oorlogstijd van datgene, wat men voor vreedstijd meende te kunnen postuleren, behoorde een algemeen onderzoek naar de eisen van de oorlogssituatie vooraf te gaan. Ik kom hier nader op terug.

Terwijl ik de absolute competentie van de militaire rechter en de organisatie van de krijgsraden in vreedstijd buiten beschouwing laat, wil ik in het vervolg van dit opstel eerst enkele opmerkingen maken over het strafprocesrecht in vreedstijd, daarna mij iets uitvoeriger bezighouden met de rechtspleging in oorlogstijd, en eindigen met enige algemene opmerkingen.

Over het militaire strafprocesrecht wordt in de nota in het algemeen gezegd, dat het zo nauw mogelijk moet aansluiten bij het gewone strafprocesrecht. Verder blijft het grotendeels onbesproken, omdat de materie van overwegend technische aard is.

Zo van zelf sprekend en eenvoudig als het hier gesteld wordt is dit toch niet. De militaire delicten, en de delicten met militair aspect, zijn tevens ernstige inbreuken op de militaire discipline. Aldus beschouwd hoort er bij, dat het onderzoek, met name het vooronderzoek, een inquisitoir karakter draagt, in afwijking van het uigesproken accusatoire Wetboek van Strafvordering. Dit wordt duidelijker, naar mate door de feitelijke omstandigheden de militaire kant van de situatie krachtiger naar voren komt (varende schepen, oorlog). Het is een lacune van de nota, dat een beschouwing van dit probleem daarin ontbreekt. Het blijkt niet eens, of men het wel heeft onderkend.

Verder geldt ook hier, dat als men de ongenueanceerde formulering van het uitgangspunt aanvaardt, men gemakkelijk in eenzijdigheid vervalt en de gelijkmaking doel-in-zich-zelf wordt, zonder een redelijke afweging van het nut hiervan enerzijds, en factoren die voor afwijking pleiten anderzijds.

Vooreerst zal men steeds voor ogen moeten houden, dat snelheid bij de bestraffing een gebiedende eis van de krijgstucht is en dus alles wat compliceert en vertraagt, indien niet werkelijk nodig, achterwege moet blijven. Zo b.v. de cassatie en het bezwaarschrift tegen de dagvaarding. Er zijn vele complicaties in het burgerlijke strafproces die wel min of meer reden van bestaan hebben, maar die in het militaire proces zonder ernstig bezwaar kunnen, en in oorlogstijd trouwens moeten, worden weggelaten. Verder zou de burgerlijke procesgang zelf er zeer bij winnen, indien het Wetboek van Strafvordering eens werd gezuiverd van een overvloed van formaliteiten, nietigheden en rechtsmiddelen, die de procesgang compli-

ceren en vertragen zonder evenredig nut. Nu dit nog niet is gebeurd, is overneming van zulke bepalingen in het militaire proces toch niet gewenst, laat staan nodig.

Dat ondanks deze ingewikkeldheid de burgerlijke justitie met dit wetboek nog wel weet te werken komt doordat zij in hoge mate is gespecialiseerd en geroutineerd. Dit zal bij de militaire justitie niet in die mate het geval zijn. Het zal aan haar werk in vreedstijd ten goede komen indien zij zich kan concentreren op zaken van werkelijk belang, en zich niet te veel het hoofd behoeft te breken over min of meer futiele vormen. In oorlogstijd ware dit laatste volslagen verwerpelijk. Bij de burgerlijke justitie herkent men de goede strafrechters aan de kwaliteit van hun beslissingen over de hoofdzaak, niet aan de vaardigheid waarmee zij hun vonnissen en processen-verbaal waterdicht weten te maken tegen cassatie. Indien men de militaire justitie te zeer de formele kant opdringt, bewijst men daarmee niet alleen aan de gang der rechtspleging, maar ook aan de justitiabelen een slechte dienst.

Anderzijds is het mogelijk dat zich door de speciale verhoudingen in het militaire milieu daar bijzondere instellingen kunnen ontwikkelen, die men als een voordeel voor de procesgang moet beschouwen, en daarom handhaven. Zo de mogelijkheid van een militaire raadsman. Zo ook de informatiën door de Officier-Commissaris, die zich ter plaatse kan begeven om een zaak uit te zoeken en getuigen te horen, wier beëdigde verklaringen worden vastgelegd en dan in het proces veelal kunnen worden gebruikt, zonder dat het redelijke zin heeft om die getuigen opnieuw te horen. Deze schriftelijke procedure, het gebruik van processen-verbaal in plaats van getuigeverklaringen, vereenvoudigt de procesgang in hoge mate en heeft zich dan ook eveneens in de burgerlijke strafrechtspleging veel verder ontwikkeld, dan de tekst van het Wetboek van Strafvordering doet vermoeden. In het militaire strafproces zouden getuigen bovendien veelal ver moeten reizen. Het Hoog Militair Gerechtshof heeft het gehele land als ressort — om van buitenslands gelegeerde onderdelen te zwijgen.

Er is te meer reden om de schriftelijke procedure met haar aanzienlijke voordelen reeds in vreedstijd te handhaven, omdat zij in oorlogstijd in geen geval kan worden gemist. Het zal dan in de regel onmogelijk zijn, om militairen aan de dienst te onttrekken ten einde op een bepaalde dag voor een krijgsraad als getuige te gaan optreden. Zij zullen op hun standplaats door een Officier-Commissaris moeten worden opgezocht, ondervraagd en beëdigd.

Ten slotte nog iets over de verstekprocedure. De nota wil de bestaande toestand handhaven, dat de verdachte als regel in persoon verschijnt, maar ziet blijkbaar voorbij dat de huidige rechtspleging nog een hoofdstuk bevat over het proces tegen voortvluchtigen. De inhoud hiervan is dermate verouderd, dat toepassing niet meer mogelijk is, maar de naam duidt reeds aan, dat iets dergelijks toch niet geheel kan worden gemist.

Afgezien van dit hoofdstuk kent de huidige rechtspleging niet alleen als regel slechts verschijning in persoon, maar ook altijd slechts dagvaarding in persoon. Is de verdachte verdwenen dan kan men de zaak niet alleen niet behandelen, maar zelfs niet aanhangig maken.

Met name in hoger beroep, wanneer de verdachte inmiddels met groot verlof was gezonden, heeft dit wel eens tot moeilijkheden geleid en het is niet gewenst dat deze lacune blijft bestaan.

De regeling van de militaire rechtspleging in oorlogstijd is van de gehele materie het belangrijkste gedeelte. De krijgsmacht vindt haar reden van bestaan in de mogelijkheid van een oorlog. Hetzelfde geldt voor de militaire justitie. Zij heeft reeds een taak in vreedstijd, maar de wetgeving moet bovenal gericht zijn op haar efficiëntie in oorlogstijd. Evenwel is het met dit essentiële gedeelte van de wetgeving tot nu toe eigenaardig gelopen.

Aan het einde van de oorlog waren er¹⁾ in Nederland oorlogskrijgsraden, de mobiele krijgswraden te velde (ik voeg hier en verder aan de benaming het woord „mobiel” toe, omdat dit overigens onbelangrijke element de oorzaak is geworden van latere verwarring). Sedert 1940 hadden de militaire organisatie en de procesvoering bij de krijgswraden zich zodanig ontwikkeld, dat overgang op vredeskrijgsraden nu niet meer mogelijk was zonder een nadere wettelijke regeling. Terwijl er buiten Nederland, i.h.b. in Nederlands-Indië, nog wel echte oorlogskrijgsraden zijn geformeerd, moesten in Nederland de mobiele krijgswraden te velde blijven bestaan om, in afwachting van een overgangswetgeving, als mobiele vredeskrijgsraden te fungeren.

Voor de procesvoering bij de oorlogskrijgsraden bestonden wettelijke bepalingen, die het mogelijk maakten om met de voor vreedstijd geldende processuele voorschriften zodanig de hand te lichten als de oorlogsomstandigheden vorderden, i.h.b. art. 249 RL. Onder de na Mei 1945 bestaande vredesomstandigheden was dit de hand lichten om die reden uiteraard niet nodig, maar men maakte van deze wettelijke basis dankbaar gebruik om in feite bij de procesvoering bij de mobiele krijgswraden te velde in Nederland van de wet af te wijken en zich aan te passen aan moderne opvattingen. Bij de aldus ontwikkelde procesvoering kon de wetgever aansluiten voor de nieuwe vredesorganisatie.

„Een voorwaarde voor de overgang naar de vredesrechtspleging is ... „dat de in de rechtspleging te velde verworven modernisering van het „militaire strafprocesrecht in de vredesrechtspleging kunnen worden behouden” (Memorie van Toelichting der overgangswet, zitting 1957/58-5169 (R 112)).

De in 1965 ingevoerde overgangswetgeving had dus ten doel, voor zover in dit verband van belang:

„consolidatie van de modernisering van het strafprocesrecht, die enerzijds werden verkregen in de praktijk van de minder aan stringente regels „gebonden procesvoering bij de krijgswraden te velde en anderzijds door „de voorzieningen op dit gebied getroffen in enkele wetsbesluiten uit de „Londense tijd.” (MvT)

Behalve vaste arrondissementskrijgsraden in Nederland zouden in vreedstijd ook krijgswraden nodig zijn bij in het buitenland gelegde onderdelen:

¹⁾ Ik bepaal mij verder tot de land- (en lucht-)macht.

„Thans moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid, dat „onderdelen van de krijgsmacht ook in vreedstijd vaak en voor langere „perioden op het grondgebied van een andere Staat vertoeven Ook in „vreedstijd kan derhalve heden ten dage onder omstandigheden niet met „berechting door de arrondissementskrijgsraden worden volstaan en kan „het noodzakelijk zijn de berechting toe te vertrouwen aan mobiele bij „bepaalde onderdelen behorende krijgsraden. Hiertegen behoeft ook geen „bezwaar te bestaan, indien de samenstelling van en de rechtspleging bij „deze mobiele krijgsraden dezelfde waarborgen voor een goede berech- „ting bieden als bij de arrondissementskrijgsraden het geval is.” (MvT).

Als logisch uitvloeisel van het bovenstaande zou men nu verwachten, dat voor de overgang gemaakt was een regeling voor de arrondissementskrijgsraden, met enige bijzondere bepalingen voor de zeer nauw daaraan verwante mobiele krijgsraden in vreedstijd. Daartegenover had men in een of meer aparte titels de bestaande regeling voor de krijgsraden in oorlogstijd ongeveer intact kunnen laten. Men had dan gedaan wat de partiële herziening beoogde: voor de arrondissementskrijgsraden (en de mobiele krijgsraden in vreedstijd) de regeling aanpassen aan de ontwikkeling in de afgelopen jaren (bij de mobiele krijgsraden te velde zoals zij in Nederland hadden doorgewerkt in vreedstijd). De titel(s) over de krijgsraden in oorlogstijd had men verder buiten behandeling kunnen laten, in afwachting dat men bij de algemene herziening ook deze materie ter hand zou nemen. Men had haar dan als één geheel kunnen behandelen, waarbij de in de afgelopen periode opgedane oorlogservaring een in dit verband welkom en waardevol hulpmiddel zou zijn geweest om te beoordelen, of belangrijke wijzigingen nodig waren.

In werkelijkheid liep het anders. Er werd een titel gemaakt voor de arrondissementskrijgsraden en een voor „de” mobiele krijgsraden, omvattende de mobiele krijgsraden in vreedstijd en de krijgsraden in oorlogstijd, die er niets anders dan de mobiliteit mee gemeen hebben. In deze hoed met dubbele bodem is de eigen regeling, en het eigen karakter, van de krijgsraden in oorlogstijd weggegoocheld.

Art. 244 RLLu verklaart de bepalingen voor de arrondissementskrijgsraden toepasselijk „op de mobiele krijgsraden en de rechtspleging daar „bij”, „voor zover in de volgende artikelen niet anders is bepaald”. Dit is inderdaad logisch voor de mobiele vredeskrijgsraden, die innig verwant zijn aan de arrondissementskrijgsraden. Maar voor de oorlogskrijgsraden betekent het, dat de gehele afzonderlijke regeling vervalt. Zij moeten het doen met enkele uitzonderingsbepalingen. De rest verdwijnt als „overbodig”.

Deze overbodigheid is ook aangenomen voor de vereenvoudigde rechtspleging in oorlogstijd. De MvT motiveert dit als volgt, waarbij ik tussen haakjes cursief enkele aanvullingen invoeg om te laten uitkomen, waar deze motivering faalt:

„Door de wijzigingen voorgesteld in de rechtspleging bij de arrondissementskrijgsraden is het verschil tussen die rechtspleging en de rechtspleging bij de mobiele krijgsraden” (zoals deze zich bij de mobiele krijgsraden te velde in Nederland voor vreedstijd had ontwikkeld) „aanzienlijk

„verminderd. Derhalve kunnen, nu artikel 244 de voor de vredesrechtspleging geldende bepalingen, behoudens uitdrukkelijke afwijkingen,” (voor vredes- en oorlogstijd) „van overeenkomstige toepassing verklaart, „.... de in de artikelen 248-255” (RL. voor een vereenvoudigde rechtspleging in oorlogstijd) „opgenomen bepalingen vervallen.”

Nog eenvoudiger gaat het voor de temporaire krijgswaarden in de nood-situaties, die de wetgever aanduidt met de archaische omschrijving: „belegerde of berende stad of plaats”:

„Voor handhaving van een aparte titel aangaande de temporaire „krijgswaarden in een belegerde of berende stad of plaats bestaat naar het „oordeel van ondergetekenden geen aanleiding. Deze krijgswaarden zijn „niets anders dan mobiele krijgswaarden, welke onder bijzondere omstandig- „heden moeten optreden” (!! *De grote urgentie van die bijzondere om- standigheden was nu juist de reden voor de speciale regeling*). „Er kan mede „worden volstaan in één artikel te omschrijven in welke mate bij krijgswaarden in een belegerde stad of plaats van de in het algemeen voor de „mobiele krijgswaarden geldende voorschriften kan worden afgeweken”. Dit wordt dan art. 248 RLLu. „Door dit voorstel wordt materieel hoe- „genaamd geen wijziging gebracht in de tot nu toe voor de temporaire „krijgswaarden geldende regeling. De presentatie daarvan wordt echter aan- „zienlijk vereenvoudigd.”

Bij nadere beschouwing van de eenvoudige presentatie blijkt echter, dat in art. 248 niets is overgenomen over de, uiteraard zeer summere, procesvoering bij deze noodbekrijgswaarden.

Zo heeft men dan, via de omweg over „de” mobiele krijgswaarden, bewerkt dat bij alle krijgswaarden in oorlogstijd steeds en onder alle omstandigheden de vormen van de procesvoering in vredestijd ten volle moeten worden nageleefd. Het beste wat men hier desnoods nog van zou kunnen zeggen is, dat de aandacht in het algemeen meer gericht was op de overschakeling op de vredesorganisatie, en dat deze regeling maar tijdelijk is, zodat bij de algemene herziening men nu gelukkig de gelegenheid heeft, om in het kader van een algemene beschouwing van de rechtspleging in oorlogstijd deze fouten weer te herstellen.

In de nota gaat het echter anders. Een algemene behandeling van de eisen voor een militaire rechtspleging in oorlogstijd zal men er tevergeefs in zoeken. Over herstellen van de summere procesvoering bij de krijgswaarden in oorlogstijd wordt met geen woord gerept. Maar wel wordt, volgens dezelfde methode als bij de overgangswetgeving, de afwijkende organisatie van de oorlogskrijgswaarden nog verder aangetast. Uitgaande van algemene postulaten, gesteld niet voor de militaire rechtspleging in vredestijd, maar voor de militaire rechtspleging in het algemeen, wordt de vraag behandeld: Hoe moet de organisatie van de krijgswaarden zijn?

Tot welke absurde resultaten dit leidt kan men het gemakkelijkst zien aan het ook in oorlogstijd vasthouden aan de eis, dat de president van een mobiele krijgswaarden een burger moet zijn. Voor het vaste lid wordt tenminste nog de mogelijkheid voorzien, dat geen officier-jurist beschikbaar is — dan mag een officier-niet-jurist worden benoemd. Maar voor de president geldt dit niet.

Laat ons aannemen dat bij de mobiele krijgsraad, te velde ergens in Korea, deze burger-functionaris door partisanen wordt ontvoerd (waarschijnlijk curiositeitshalve). Het Ministerie van Justitie kan dan in Den Haag sollicitanten voor de vacature oproepen, maar omdat dit (hoewel tegen een goed salaris, met gevarentoelage) toch niet veel perspectief biedt en in elk beval te lang duurt kan men ook de benoeming overlaten aan de Commanderende Generaal. Deze kan dan in Seoel zijn keuze maken uit de Nederlandse burger-juristen met justitiële en militaire ervaring, die daar bij hem naar de functie komen solliciteren.

En hoe moet de plaatselijke commandant, benard in een belegerde of berende stad of plaats, die acuut behoefte heeft aan een temporaire noodkrijgsraad, zich redden?

Ook voor mobiele krijgsraden in vredestijd buiten Nederland zal men trouwens rekening moeten houden met de mogelijkheid, dat hiervoor niet steeds (geschikte) Nederlandse burger-juristen kunnen worden gevonden — gelijk art. 245 RLLu thans ook nog doet.

Het wordt thans tijd om over te gaan tot datgene, wat in de nota ontbreekt: een beschouwing van de eisen, die de oorlog aan de rechtspleging stelt.

In oorlogstijd is het een staatsrechtelijke vraag, hoe de verhouding is tussen de regering en de opperbevelhebber. Maar op het oorlogsterrein is de Staat der Nederlanden uitsluitend aanwezig in de gedaante van een krijgsmacht, staande onder de Commanderende Generaal.

Deze krijgsmacht is een oorlogsmachine, waarvan de onderdelen worden bijeengehouden door de militaire discipline, en door een persoonlijke zelfdiscipline, die in belangrijke mate door deze militaire discipline wordt beïnvloed (kameraadschap en andere morele factoren laat ik ter zijde; ook dáárbij is trouwens de militaire discipline van invloed).

Binnen de krijgsmacht in oorlogstijd is de strafrechtspleging de meest krasse vorm van handhaving van die militaire discipline. Alle wangedrag van enig belang is voor militairen dan een inbreuk op de van hen geëiste orde en tucht, waartegen moet worden opgetreden met tuchtrechtelijke of strafrechtelijke middelen. In de eerste plaats geldt dit voor de zuiver militaire delicten en de delicten die ook in vredestijd een militair aspect hebben, maar het geldt nu ook voor commune delicten tegen de burgerbevolking (diefstal, vernieling, verkrachting). Deze worden in oorlogstijd zelfs veelal tot zuiver militaire delicten verklaard, zie bv. artt. 148, 153 WMS. De normale functie van de strafrechtspleging: handhaving van de openbare orde, is hier identiek met de handhaving van de orde in de krijgsmacht.

De krijgswaarden staan aldus aan de CG ten dienste voor de handhaving van de orde in zijn krijgsmacht, en tevens voor de handhaving van orde en rust in het door zijn krijgsmacht beheerste gebied. Tegenover de krijgsmacht is de militaire justitie in oorlogstijd een zuiver militaire aangelegenheid. Ten aanzien van de bevolking van het bezette gebied is deze justitie een exponent van het militaire gezag. De aangewezen vorm ervoor zijn dan ook zuiver militaire krijgswaarden.

Dit treft gelukkig samen met de omstandigheid, dat op andere wijze krijgswaarden in oorlogstijd toch niet te formeren zijn. Wil de justitiële ordehandhaving in de krijgsmacht en in het bezette gebied behoorlijk kunnen geschieden, dan zal de CG steeds over een krijgswaad moeten kunnen beschikken, overal waar daaraan behoefte is. Gezorgd moet dus worden, dat oorlogskrijgswaarden steeds en overal naar behoefte kunnen worden geformeerd. Ook indien benoeming in beginsel door de Kroon geschiedt zal er ongetwijfeld steeds een machtiging daartoe moeten worden verstrekt aan de CG en het zou niet mogelijk zijn om krijgswaarden steeds naar behoefte te formeren, indien dit niet kon geschieden door aanwijzing van het personeel uit bij de krijgsmacht beschikbare officieren. Hetzelfde geldt voor auditeurs-militair.

Het is een quaestie van militair beleid, op welke wijze de CG de orde wil handhaven. Hij kan daartoe tuchtrechtelijke dan wel strafrechtelijke middelen toepassen. Hij alleen heeft dus te beslissen, of een zaak voor de krijgswaad zal worden gebracht, of niet. Is dit gebeurd, en is hoger beroep uitgesloten (gelijk in oorlogstijd gewoonlijk het geval zal zijn) dan komt de uiteindelijke verantwoordelijkheid van de CG voor deze justitiële ordehandhaving tot uitdrukking door zijn fiat-executie, waarvan de weigering nadere regeling behoeft.

In de noodsituatie van een belegerde of berende stad of plaats zal de Commanderende Officier naar behoefte een krijgswaad moeten kunnen formeren uit wie hij ter beschikking heeft. Hoger beroep is dan van rechtswege uitgesloten, immers indien men zó dringend verlegen zit is dit niet om het uitspreken van een oordeel, maar om voor tenuitvoerlegging vatbare (dood)vonnissen te verkrijgen. Men kan zich hier niet laten afschrikken door het uiteraard zeer summie karakter van de procedure: Onder dergelijke omstandigheden is de tenuitvoerlegging een dringende ordemaatregel, die nog getemperd is door de bezinning van een op de wet gefundeerde rechterlijke beoordeling, en dus niet geheel arbitrair behoeft te zijn.

Bij beschouwing op bovenstaande basis van de wettelijke regeling zoals deze vóór 1965 was zal vermoedelijk blijken, dat zij zakelijk weinig verandering behoeft. De sedert 1940 opgedane oorlogservaring zal bij die beschouwing dan nog een waardevol hulpmiddel zijn.

In dit verband moet ook het voorstel in de nota besproken worden:

„De tenuitvoerlegging van een vonnis, houdende veroordeling tot de „doodstraf, wordt, in geval tegen dat vonnis geen hoger beroep openstaat, van rechtswege opgeschort teneinde de Kroon in de gelegenheid „te stellen van haar gratierecht ambtshalve gebruik te maken”.

Indien hoger beroep wordt uitgesloten, gebeurt dit omdat het nodig is ten einde snel voor tenuitvoerlegging vatbare vonnissen te verkrijgen. Dat geldt dan in het bijzonder voor de zwaarste misdrijven en de meest indrukwekkende straf: de doodstraf. Zaken die geen doodstrafzaken zijn zal men bij voorkeur langs niet-justitiële weg afdoen, immers gevangenisstraf (gesteld al dat zij geëxecuteerd kan worden) betekent in oorlogstijd vooral: geen kans om te sneuvelen.

Juist de doodstraf zal dan ook in het algemeen voor onmiddellijke

executie vatbaar moeten zijn. Wil het beraad van de Kroon geen nutteloze formaliteit zijn, dan zal er veel tijd mee heengaan. Bovendien kunnen de Krijgsraad en de CG of CO veel beter ter plaatse beoordelen, of oplegging en executie van de doodstraf inderdaad geboden is.

De extra-waarborg tegen niet-strikt-nodige doodstraffen dient dus te blijven de eenparigheid van stemmen bij de Krijgsraad (art. 9 WMS) plus het fiat-executie van de CG of CO. Alleen indien deze het verlichten van de straf niet a priori onaanvaardbaar acht, kan hij het fiat-executie opschorten in afwachting van een beslissing van de Kroon.

Men onderschatte het gevaar van een te „mooie” regeling vooral niet. Elke te perfecte regeling zal in de practijk buiten toepassing blijven. Indien de Nederlandse wetgever niet bij machte mocht zijn, om juist voor oorlogstijd te zorgen voor een bruikbaar justitiëel apparaat voor de handhaving van krijgstucht en orde, zal een verantwoordelijke bevelhebber naar niet-justitiële middelen grijpen. Dat zijn in zulke tijden voornamelijk vuurwapenen. Tenzij men het geluk mocht hebben, dat bondgenoten, bij het falen van het Nederlandse gezag, bij ons, zonder ons en over ons de orde komen verzorgen — maar dan op hun manier.

Als aanvulling op de rechtspleging in oorlogstijd wil de nota een nieuw rechtsmiddel invoeren:

„In de militaire rechtspleging wordt het bijzondere rechtsmiddel van „bijzonder beroep” ingevoerd. Dit rechtsmiddel kan door de veroordeelde „tegen vonnissen, waarvan geen hoger beroep openstaat, worden aangewend zodra de bijzondere oorlogsomstandigheden, welke aanleiding „waren voor de uitsluiting van het hoger beroep, hebben opgehouden te „bestaan.

„De hernieuwde behandeling op grond van een verzoek tot bijzonder „beroep geschiedt door het Hoog Militair Gerechtshof. Dit college neemt „ten aanzien van deze zaak dezelfde beslissing als zou de behandeling een „uitsluitend door de veroordeelde ingesteld hoger beroep betreffen.”

Bij gebrek aan een nadere precisering meen ik te moeten aannemen, dat het enige „bijzondere” is, dat het hoger beroep achteraf alsnog kan worden ingesteld. Verder kan de veroordeelde er wat de strafmaat betreft nooit op achteruit gaan, immers het wordt behandeld als een uitsluitend door de veroordeelde ingesteld (gewoon) hoger beroep (art. 77a PI).

Aangezien (gelijk hieronder zal blijken) veroordeelden met zekerheid kunnen verwachten, dat zij er aanzienlijk op vóóruit zullen gaan, zal van dit rechtsmiddel ongetwijfeld algemeen gebruik worden gemaakt. Het komt er dan op neer, dat de definitieve berechting van de tijdens de oorlogsomstandigheden vervolgde delicten, voor zover toen een veroordeling werd uitgesproken, pas plaats zal vinden na afloop van die oorlogsomstandigheden. De bewijslevering en de straftoemeting gebeuren dan pas definitief.

Verwijzing naar de Bijzondere Rechtspleging moet voldoende zijn om te begrijpen, hoe bijzonder ongewenst het is, dat men na afloop van de oorlogsomstandigheden nog belast blijft met de vervolging en bestraffing van de toenmaals gepleegde delicten. In 1945 kon het niet anders, doordat

eerdere berechting nu eenmaal uitgesloten was, maar men moet dankbaar zijn wanneer men aan het einde van zulke bijzondere omstandigheden wèl de gelegenheid heeft om onder het verleden maar liever een streep te zetten.

Wat de telastegelege feiten betreft is de goede tijd voor een juiste beslissing dan voorbij. Alle bewijsmateriaal loopt door de tijd in kwaliteit achteruit. Voor deze gevallen komt er bij, dat documenten wellicht zijn vernietigd, getuigen dood of verdwenen (bondgenoten, krijgsgevangenen, bevolking bezet gebied). De locale entourage, vaak belangrijk voor een juist oordeel, mist men. Wat men voornamelijk verwachten kan is een reeks van vrijspraken met de bijgedachte, dat het oordeel van de krijgsraad zeker wel beter was. Met als bijkomend gevolg agitatie tegen de krijgsraden „die zovelen onschuldig hebben veroordeeld” en als verder perspectief schadevergoeding voor hen, „die onschuldig hebben geleden”. Zo blijft men onaangenaam aan de gang, en sticht veel kwaad.

Wat de strafmaat betreft mag men aannemen dat de krijgsraden hebben gestraft overeenkomstig de ernst van het feit en de (aan hen door directe waarneming bekende) omstandigheden waaronder het werd begaan — dus juist. De rechtspleging na afloop van de bijzondere omstandigheden is geneigd om te vergeten en te vergeven — men zou dit begrijpen ook zonder de ervaring van de Bijzondere Rechtspleging. Voor zover zij niet worden vrijgesproken kunnen de veroordeelden dus in elk geval een flinke strafvermindering verwachten, tot discredit wederom van de wrede, botte enz. krijgsraden.

Indien in oorlogstijd hoger beroep is uitgesloten zal men ervan moeten uitgaan, dat een schuldigverklaring inderdaad definitief is. Wil men nog iets naders, dan zal men dit moeten zoeken in de richting van de revisie. Gegeven de bijzondere moeilijkheden die verbonden zijn aan een bewijslevering en beoordeling achteraf (zie boven) zal het nadere onderzoek echter niet de vorm moeten krijgen van een geheel nieuwe behandeling, maar zal men zich moeten baseren op de juistheid van het gewezen vonnis, tenzij het tegendeel mocht blijken.

Wat de strafmaat betreft moet men aannemen dat de krijgsraad deze heeft bepaald zoals het behoorde: naar de ernst van het feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan. Wil men na het einde van de oorlogsomstandigheden ook hieronder strepen gaan zetten, dan is dit een daad van gratie, niet van recht.

Mocht Nederland nog eens het ongeluk van een oorlog treffen, dan hoop ik dat dit ongeluk alleen zal komen en het „bijzonder beroep” ons bespaard blijft.

Hoe redelijk het uitgangspunt van de nota ook leek, na lezing zal men geneigd zijn om zich af te vragen: waar is dit allemaal eigenlijk voor nodig?

De wetgeving in haar geheel was onsystematisch en onoverzichtelijk geworden, maar dat behoeft niet te leiden tot meer dan een in opzet technische algemene herziening. De nota zegt hier verder dan ook niets over.

Het militaire strafprocesrecht was verouderd — hetgeen nog niet mee-

brengt dat het, heden ten dage gehanteerd door hedendaagse mensen, slecht was. Maar de opvattingen over strafprocesrecht zijn sedert 1814 belangrijk geëvolueerd, getuige een nieuw Wetboek van Strafvordering. Een algehele aanpassing van het militaire strafprocesrecht aan die nieuwe denkbeelden ligt voor de hand. Wel zou het werkstuk meer waarde hebben als schepping van een Vermeer, geïnspireerd door de beginselen tegen een militaire achtergrond, dan als vernuftige namaak van een het Wetboek van Strafvordering kopiërende Van Megeren. Maar over deze materie zegt de nota nu juist heel weinig, behalve dat het een zo getrouw mogelijke copie moet zijn.

Er is echter nimmer gebleken, dat er ernstige bezwaren waren tegen de militair-rechterlijke organisatie, die voor vreedestijd in en na 1912 nog werd herzien en voor oorlogstijd onlangs uitvoerig beproefd. Toch is nu de grote lijn in de nota, dat de militaire rechtspleging in vreedestijd van nu af alleen mag voortbestaan, indien de rechterlijke organisatie zal gaan voldoen aan zekere thans vooropgestelde eisen. En passant wordt de militaire rechtspleging in oorlogstijd behandeld als een gevaarlijk roofdier, dat men zo goed mogelijk liquideert en overigens met gratie en „bijzonder beroep” onder controle houdt.

De fundamentele eisen die men aan de rechtsbedeling stelt zijn van ouds vast verankerd in het Nederlandse rechtsbewustzijn. De militaire justitie in haar huidige vorm zou al lang weggevaagd zijn, ware het niet dat zij *op haar eigen manier* aan die eisen voldoet. Een geforceerde aanpassing aan de manier, waarop bij de burgerjustitie aan die eisen wordt voldaan heeft als voornaamste effect, dat de militaire justitie voor haar specifieke rol als element van het militaire apparaat minder bruikbaar wordt, en daarin gaat werken als een burgerlijk breekijzer. Voor sommige geesten heeft dat ook zijn beking.

De fundamentele eisen voor de rechtsbedeling zijn onafhankelijkheid, onpartijdigheid en bekwaamheid van de rechters. De nota wil deze bij de militaire justitie formeel gewaarborgd zien, zoveel mogelijk op gelijke wijze als bij de burgerjustitie.

De onpartijdigheid kan hier buiten beschouwing blijven. Zij is van belang voor burgerlijke rechtsgedingen tussen partijen, niet voor strafzaken. In de nota wordt hierover verder dan ook niet gesproken.

Eisen van bekwaamheid verschillen al naar gelang van hetgeen waartoe men bekwaam moet zijn. De burgerlijke rechtscolleges vinden hun taak voornamelijk in de behandeling van civiele zaken. Daarvoor heeft men in de eerste plaats goede juristen nodig. Als strafrechter krijgen deze dan tevens de handhaving van de openbare orde toevertrouwd, welke primaire overheidstaak in de rechtsstaat voor een groot gedeelte aan de rechter toekomt. Dit wordt bij de beoordeling van de bekwaamheid veelal vergeten. In rustige tijden is dat misschien ook niet zo erg.

Voor colleges die alleen strafzaken behandelen zal men de bekwaamheidseisen anders stellen. Strafrechtspleging is in belangrijke mate een bestuursfunctie. Juridisch vernuft is dan minder belangrijk dan een onafhankelijk en helder oordeel, een goed begrip voor de eisen van de openbare orde, en bereidheid om verantwoordelijkheid te dragen.

Ook afgezien van de specifiek-militaire elementen moet men dus bij de militaire justitie niet te zeer de nadruk leggen op de rechtsgeleerdheid. Natuurlijk zijn juristen hier bij onontbeerlijk, maar de eisen voor goede strafrechtspleging liggen goeddeels op niet-juridisch terrein. Men moet de zaak niet zo voorstellen alsof de eis van een juridische titel voor goede strafrechters noodzakelijk en tevens afdoende is, en alsof de militaire rechtspleging in kwaliteit vanzelf verbetert, naarmate men er beter in slaagt om de militairen door juristen te verdringen. Bij officieren kan men uit hoofde van hun beroep in belangrijke mate de eigenschappen verwachten, die voor strafrechters nodig zijn. Bovendien krijgen zij bij hun opleiding een omvangrijke juridische scholing.

Rest de eis van onafhankelijkheid. Het woord is niet geheel juist. Onpartijdigheid en bekwaamheid zijn persoonlijke hoedanigheden. Onafhankelijkheid is een maatschappelijke positie, die beschouwd wordt als waarborg voor datgene waar het om te doen is: de hoedanigheid van onbevangenheid. De rechter moet in vrijheid oordelen, zonder druk van buiten af, i.h.b. zonder bijgedachten aan voordeel of nadeel voor zijn persoonlijke of ambtelijke leven.

Het is duidelijk dat waarborgen hiervoor nooit afdoende kunnen zijn in een maatschappij, waar de eis van onbevangenheid van de rechter niet is een vast element van de maatschappelijke en zedelijke orde. Niemand kan waarborgen, dat aan een rechter geen dreigbrieven worden geschreven. Geschrijf over zaken die *sub iudice* zijn is moeilijk te verhinderen. Perscampagnes om de rechter te intimideren (men denke aan de zaak tegen de majoor K.) kan men strafbaar stellen als *contempt of court*, in Nederland vindt men dit tot nu toe niet nodig. Maar ook tegenover de overheid heeft men aan waarborgen niet veel in een land, waar de eis van onbevangenheid van de rechter niet een vast element van de maatschappelijke en zedelijke orde zou zijn, en de praktijk van het staatsbestuur bijgevolg aantasting van die onbevangenheid zou kunnen toelaten. Bij benoemingen zou dan de meerdere of mindere soepelheid van de kandidaat een belangrijke factor worden. Wie in zijn ambt niet soepel bleek zou weliswaar de zekerheid hebben dat men hem niet kon ontslaan, maar ook de zekerheid dat men hem liet zitten. De overheid heeft bovendien velerlei gunsten te vergeven. De al of niet welgevallige wijze waarop men het rechtersambt uitoefent zou een factor kunnen zijn bij de beoordeling, of men voor een gunst in aanmerking komt.

De scheiding van machten, het vrij staan van de rechterlijke macht tegenover de uitvoerende macht, is een fundamentele trek van ons staatsbestel, en is bijgevolg ook neergelegd in de grondwet en de organieke wetgeving. Daarnaast is de eis van onbevangenheid van de rechter een levend element in de algemene rechtsovertuiging. Tussen deze beide is een wisselwerking, en de combinatie maakt de eis van onbevangenheid tot een vast en fundamenteel element van de maatschappelijke en zedelijke orde in Nederland. *Alleen daardoor*, niet door formele wettelijke waarborgen, is in Nederland de aantasting van die onbevangenheid door welke overheidsinstantie dan ook een bestuurlijke onmogelijkheid. Men wil het

niet, en indien iemand het toch zou willen zou hij niet wagen om het te proberen.

Op deze wijze was en is in Nederland ook voor de militaire justitie de onbevangenheid van de rechters tegenover bestuurlijke autoriteiten volledig verzekerd, en het is een ijdel bedrijf om datgene wat reeds verzekerd is, door waarborgen te gaan verzekeren. Alleen zal de bestaande onafhankelijkheid moeten doorwerken in specifieke militaire regelingen, zo bv. dat de beoordeling van officieren geen betrekking kan hebben op hun werk als lid van een krijgsraad. Dit betekent dat men op dit gebied de reeds bestaande regelingen moet continueren.

Wat men ons voorstelt als fundamentele eisen zijn dus in werkelijkheid nutteloze complicaties, waarvan het verwingende destructieve effect op de militair-rechterlijke organisatie uit de nota duidelijk blijkt.

Men zou er verstandig aan doen, nog maar eens geheel opnieuw te beginnen — en dan in een andere geest.

STRAFRECHTSPRAAK

Permanente Zeekrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 22 september 1966

President: Mr. A. J. Veldman (wnd.); *Leden:* Kapt. t. Zee W. P. Jansen en Kapt. t. Zee (V) A. Bruinsma,
Raadsman: Luit. t. Zee (V) 1e klasse T. W. E. Kandou.

Dood door schuld, in de uitoefening van zijn ambt gepleegd: als sergeant-vlieger, bestuurder van een Harvard-vliegtuig, waarmede hij voor te houden schietoefeningen een manche had gesleept, na het afwerpen van de manche een duikvlucht makende, daarbij zo laag over een zanddijk gevlogen en opgetrokken, dat de staart van het vliegtuig in het zand van die zanddijk sloeg en van een zich op die dijk bevindende officier, die zich bij het naderen van het vliegtuig op de grond geworpen had, een onderbeen afgerukt en voorts zodanig verwond dat deze kort daarna is overleden.

(W.Sr. art. 307, 309).

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE 's-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen H.F., geboren te Amsterdam op 7 april 1941, laatstelijk voor de verwijzing naar de zeekrijgsraad gediend hebbende als sergeant-vlieger, gerequireerde.

Gezien:.... enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 23 augustus 1966;

aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklagde wordt ten laste gelegd;

„dat hij, dienende als sergeant-vlieger bij de zeemacht, op of omstreeks „3 maart 1966 te ongeveer 14.45 uur, als bestuurder van en gezeten in een „militair luchtvaartuig, type Harvard UT-6, registratienummer 044, „daarmede in het luchtgebied boven het eiland Texel, komende uit on- „geveer noordelijke richting, over het schietterrein de Texelhors gelegen „op bedoeld eiland, zonder enige noodzaak hoogst onvoorzichtig en on- „verantwoordelijk heeft gevlogen op een vlieghoogte van minder dan „vijf meter, althans op een zeer geringe vlieghoogte en vervolgens, even- „eens hoogst onvoorzichtig en onverantwoordelijk en onvoldoende reke- „ning houdende met de mogelijkheid dat zich op of nabij een voor hem „— gezien in zijn vliegrichting — vrijwel haaks op die vliegrichting ge- „legen, ongeveer twee meter hoog zijnde zanddijk mensen zouden kunnen „bevinden, dat door hem, beklagde, bestuurde luchtvaartuig op zodanig „korte afstand voor of boven genoemde dijk omhoog heeft doen stijgen „dat, tengevolge althans mede tengevolge van deze handeling de onder- „zijde van de staartsectie, althans het staartwiel en/of manchetrekhaak „van dat luchtvaartuig de bovenzijde van die dijk heeft geraakt en daarin „een gat van ongeveer dertig centimeter diep heeft geslagen, waardoor „het, dusdoende, aan beklagdes grove schuld is te wijten geweest, dat „hij met dat door hem, beklagde, bestuurde luchtvaartuig in aanraking „is gekomen met een zich aldaar op die dijk bevindend manspersoon,

„G. A. Visser genaamd — welk manspersoon zich bij de nadering van „dat door hem, beklaagde, bestuurde luchtvaartuig op of nabij die dijk „op de grond had geworpen teneinde een aanraking met dat luchtvaartuig „te ontgaan — met het gevolg dat het rechterbeen van genoemde Visser „bij gelegenheid van die aanraking geheel of gedeeltelijk werd afgerukt „en genoemde Visser aan het onderlichaam zwaar werd gewond, ten- „gevolge van welk aldus ontstane letsel genoemde Visser terstond, althans „kort daarna is overleden;

„of, zo het vorenstaande niet tot zijn veroordeling mocht leiden;

„dat hij, dienende als sergeant-vlieger bij de zeemacht, op of omstreeks „3 maart 1966 te ongeveer 14.45 uur, als bestuurder van en gezeten in een „militair luchtvaartuig, type Harvard UT-6, registratienummer 044, „daarmede in het luchtgebied boven het eiland Texel, komende uit onge- „veer noordelijke richting, over het schietterrein de Texelhors, gelegen „op bedoeld eiland, op geringe vlieghoogte vliegende onvoorzichtiglijk „is op- of aangevlogen tegen, althans niet heeft voorkomen dat het door „hem bestuurde luchtvaartuig in aanraking is gekomen met, een zich „aldaar vrijwel haaks op zijn vliegrichting gelegen, ongeveer twee meter „hoog zijnde zanddijk, door welke gedraging van hem, beklaagde, de „veiligheid in het luchtruim dan wel op de grond alstoen aldaar in gevaar „werd gebracht, althans — naar redelijkerwijze was aan te nemen — in „gevaar kon worden gebracht”;

Gezien:.... enz.;

Overwegende, dat beklaagde op 15 april 1957 als vliegtuigmaker algemeen der 3e klasse bij de zeemacht is aangenomen en thans nog als sergeant-vlieger bij de zeemacht dient;

Overwegende, ten aanzien van het de beklaagde primair ten laste gele- ge, dat ten processe zakelijk gerelateerd hebben verklaard:

I. *H. F. V.*, oud 25 jaar, *als beklaagde:*

dat hij vanaf april 1957 bij de zeemacht dient en sinds januari 1965 als sergeant-vlieger op het marinevliegkamp De Kooy in squadron no. 9 is ingedeeld als zogenaamde manche-vlieger, hetgeen inhield dat hij met een vliegtuig type Harvard UT-6, achter welk vliegtuig aan een nylon kabel een luchtzak, een zogenaamde manche, werd voortgesleept, gedurende kortere of langere tijd boven het Schulpengat moest vliegen terwijl op die manche schiet- en richtoefeningen werden gehouden; dat die manche na de oefeningen werd afgeworpen nabij het schietterrein op de Texelhors te Texel; dat nabij dat schietterrein een waarnemingspost is, een gebouw- tje op palen van naar zijn schatting 8 à 9 meter hoog; dat het zijn ge- woonte was de manche in de omgeving van die post af te werpen; dat het vliegen met een manche een eentonig bedrijf is, waardoor het een in- geslopen gewoonte van hem was na het afwerpen van de manche een paar lage duikvluchten uit te voeren, enerzijds om de plaats aan te geven waar de manche lag, anderzijds ook en vooral om eens „echt” te vliegen; dat het tegen de voorschriften is manoeuvres uit te voeren, die niet in de vlieg- opdracht staan vermeld; dat hij in de regel nimmer lager vloog dan op een hoogte van 3 a 4 meter, hetgeen een hoogte is, waarop de hoogtemeter geen aanwijzing meer geeft en men op eigen waarnemingen is aangewezen;

dat zijn ervaring is dat hij, wanneer hij op een geringere hoogte vliegt, zich niet meer „happy” voelt; dat hij op 3 maart 1966 omstreeks 13.00 uur als bestuurder van en gezeten in een militair luchtvaartuig type Harvard UT-6, registratienummer 044 van het marinevliegkamp De Kooy opsteeg, eerst voor het doen van een weerobservatie; dat, nadat hij geconstateerd had dat de weersomstandigheden gunstig waren, hij is teruggevlogen naar het marinevliegkamp De Kooy, alwaar hij de sleepkabel en de manche aan zijn toestel heeft gekoppeld; dat hij vervolgens is gaan manchevliegen tot omstreeks 14.45 uur van die dag; dat op dat tijdstip de oefening was afgelopen en hij in het luchtgebied boven het eiland Texel over het schietterrein de Texelhors, gelegen op bedoeld eiland, heeft gevlogen; dat hij bij de nadering van het schietterrein vloog op een hoogte van 500 meter dalend naar circa 60 à 70 meter in een koers die nagenoeg oost was; dat hij, op ongeveer 1000 meter ten oosten van die post gekomen, die manche heeft losgegooid; dat hij vervolgens een rechter klimmende bocht heeft gemaakt tot hij een hoogte bereikte van circa 120 meter; dat hij als het ware in een boog om de post heenvloog om te zien waar de manche lag; dat hij die manche zag liggen achter een verhoging op die Texelhors, waarvan hij later vernam dat die een zanddijk was van ongeveer 2 meter hoog; dat, kijkend in noordelijke richting, zeker vanuit een vliegtuig, deze verhoging nauwelijks is te herkennen als een dijk, meer als een zeer laag dammetje van 50 a 60 centimeter hoog; dat ten noorden van die dam een soort binnenwater is; dat hij de manche noordelijk van die zanddijk gedeeltelijk in het water zag liggen; dat hij daarna met het door hem bestuurde vliegtuig is gaan cirkelen, als hij zich wél herinnert, met een rechterbocht geleidelijk aan dalend; dat hij daarna in een koers ongeveer zuid-oost over de post is gevlogen op een hoogte van 50 à 60 meter; dat, toen hij over die post vloog, hij zag dat 4 à 5 mensen in de directe omgeving van die post op het strand stonden; dat die mensen naar hem zwaaiden en hij heeft teruggezwaaid; dat hij daarna een flauwe klimmende bocht naar links maakte; dat hij, gekomen aan de noordelijke zijde van eerdergenoemd binnenwater, vliegend op een hoogte van circa 120 meter, een dalende linkerbocht heeft gemaakt en in zuidelijke richting al dalende is gaan vliegen in de richting van de, gezien zijn vliegrichting, vrijwel haaks daarop gelegen zanddijk; dat hij zijn vliegtuig richtte op de oostelijk van eerdergenoemde waarnemingspost staande telefoonpalen omdat hij aan de oostelijke zijde van die post wilde langsvliegen; dat het zijn bedoeling was om oostelijk langs die post te vliegen in een linker klimmende bocht, zodat de mensen op de post zijn manoeuvre goed zouden kunnen zien; dat hij daarom is gaan vliegen op een hoogte, waarop hij zich nog prettig voelde, ongeveer 4 à 5 meter; dat hij schat dat hij zich op dat moment circa 50 à 60 meter van die post bevond; dat hij daarna dat vliegtuig heeft doen stijgen om over eerdergenoemde telefoonpalen heen te vliegen; dat hij daarbij niet heeft gelet op de zanddijk, doch zich wel herinnert dat hij, vlak voordat hij zijn toestel deed stijgen, 2 mensen op die zanddijk, westelijk van hem, heeft zien staan; dat hij er niet over heeft nagedacht dat de mensen, naar wie hij tevoren had gezwaaid, toen deze zich in de omgeving van de hoofdwaarnemingspost bevonden, zich

op die dijk zouden kunnen bevinden; dat hij blijkbaar het door hem bestuurde vliegtuig net iets te laat heeft doen stijgen want dat, vlak nadat hij de stuurknuppel naar zich toe had getrokken, hij een schok door het toestel voelde gaan; dat hij voelde met de staartsectie van dat vliegtuig ergens tegen aan te vliegen; dat hij, om te kijken waar hij tegen aan was gevlogen vrij steil klimmend een linkerbocht heeft gemaakt en over zijn linkerschouder heeft gekeken; dat hij toen iemand in een onnatuurlijke houding op het strand zag liggen aan de zuidzijde van die dijk; dat hij zich toen realiseerde dat hij niet alleen de bovenzijde van de dijk had geraakt maar dat hij ook met dat vliegtuig in aanraking was gekomen met een manspersoon dat daar blijkbaar had gestaan; dat hij later vernam dat het door hem bestuurde luchtvaartuig in aanraking was gekomen met luitenant ter zee G. A. Visser, die zich op die dijk had bevonden ter plaatse waar de staartsectie de bovenzijde van die dijk heeft geraakt en dat mijnheer Visser bij gelegenheid van die aanraking zodanig letsel heeft bekomen dat deze zeer kort daarna is overleden;

II. *D. G. Hartman*, oud 18 jaar, *als getuige*: (vliegtuigmaker-konstabel der 3e klasse)

dat hij op 3 Maart 1966 te ongeveer 15.00 uur tezamen met luitenant ter zee Visser en sergeant Havermans op de zanddijk (stuifdijk), gelegen op de Texelhors te Texel stond; dat hij aldaar een Harvard-vliegtuig vanuit noordelijke richting vliegend zag overkomen; dat hij de bestuurder in de cockpit heeft zien zitten; dat hij zich eveneens met zekerheid herinnert dat de bestuurder van die Harvard met een van diens armen een zwaaiende beweging maakte en hij heeft teruggezwaaid; dat hij het toestel met zijn ogen bleef volgen; dat hij zag dat het vliegtuig draaide en, na korte tijd in noordelijke richting te hebben gevlogen, wederom omdraaide en vanuit noordelijke richting in hun richting kwam vliegen; dat hij zag dat de Harvard een duikvlucht nam en, snel hoogte verliezend, in hun richting kwam; dat, gekomen op een plaats ongeveer in het midden van het binnenwater, dat aan de noordelijke zijde van de zanddijk is gelegen, derhalve op een afstand van naar zijn schatting 300 meter van hen vandaan, het vliegtuig in horizontale stand diens vlucht in hun richting voortzette, op zeer geringe hoogte boven het water vliegend; dat hij recht tegen de voorzijde van de cockpit aankeek; dat hij zag dat het vliegtuig recht op hen kwam afvliegen;

III. *F. Bergsma*, oud 20 jaar, *als getuige*: (zeemilicien-hulpvliegtuigmaker der 2e klasse)

dat hij zich op 3 maart 1966 tezamen met J. W. van der Plaats op de Texelhors te Texel bevond, alwaar hij te ongeveer 14.30 uur een militair luchtvaartuig van het type Harvard UT-6 vanuit westelijke richting zag naderen, welk vliegtuig een manche achter zich aanvoerde; dat hij vermoedde dat dat vliegtuig die manche zou afwerpen; dat het hem bekend was dat de vlieger in de regel enige malen laag zou komen overvliegen; dat het hem wel eens was gebeurd dat hij, op het strand van de Texelhors staande, in het zand had moeten duiken omdat het vliegtuig zeer laag overkwam; dat hij zag dat het vliegtuig de manche afwierp, welke afdreef in noordelijke richting, aan de noordelijke zijde van een ongeveer 2 meter

hoge zanddijk op die Texelhors; dat hij zag dat de hem bekende mijnheer Visser, sergeant Havermans en vliegtuigmaker-konstabel Hartman de trap van de hoofdwaarnemingspost afkwamen en in de richting liepen van eerdergenoemde zanddijk; dat Van der Plaats en hij hen volgden en ook op die zanddijk gingen staan; dat hij zo nu en dan heeft gekeken in de richting van het vliegtuig; dat hij zag dat het vliegtuig enige tijd in oostelijke richting vloog en daarbij hoogte won, daarna een bocht naar rechts maakte en vervolgens in westelijke richting vloog; dat hij vlak daarop het vliegtuig dalend zag vliegen in de richting van de hoofdwaarnemingspost; dat Van der Plaats en hij toen een eindje van mijnheer Visser, sergeant Havermans en Hartman vandaan stonden en wel in westelijke richting; dat hij zag dat het vliegtuig vervolgens tweemaal een linker bocht maakte en in hun richting kwam vliegen, waarna het laag overkwam; dat dat vliegtuig vervolgens weer twee bochten maakte en weer, nu aanzienlijk lager, in hun richting kwam vliegen; dat hij zich tegen de grond wierp; dat, nadat het vliegtuig over hen heen was gevlogen, hij zag dat het vliegtuig optrok en met twee bochten naar links vanuit noordelijke richting met een niet te steile duikvlucht in de richting van de hoofdpst kwam vliegen; dat hij zag dat de drie eerdergenoemde personen, die op een afstand van ongeveer 15 a 20 meter oostelijk van hen op die zanddijk stonden, naar de vlieger zwaaiden; dat hij zag dat die vlieger, naar hij later vernam sergeant-vlieger F., terugzwaaide; dat hij hiervan absoluut zeker is; dat hij zag dat het vliegtuig steeg en weer tweemaal een bocht naar links maakte en al dalend begon te vliegen in de richting nagenoeg haaks op eerdergenoemde zanddijk; dat hij zag dat het vliegtuig horizontaal ging vliegen op een afstand van naar zijn schatting 250 à 300 meter van die zanddijk en wel op een hoogte van naar zijn schatting 3 meter boven het wateroppervlak van het noordelijk van die zanddijk gelegen binnenwater; dat het vliegtuig nagenoeg op ooghoogte vloog in de richting van de plaats waar eerdergenoemde Visser, Havermans en Hartman op die dijk stonden; dat hij zag dat de drie eerdergenoemde personen zich op de grond wierpen; dat hij zag dat het staartstuk van dat vliegtuig zakte en dat de achterzijde van dat vliegtuig de bovenzijde van de dijk, precies op de plaats waar mijnheer Visser lag, raakte; dat hij een stuk van een onderbeen door de lucht zag vliegen; dat hij even later bij de hoofdwaarnemingspost het afschuwelijk verminkte lichaam van mijnheer Visser zag liggen;

Overwegende, dat ten processe aanwezig zijn en voorgelezen:

A. een door G. H. Völlinck, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee en J. A. Weidema, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee, d.d. 6 maart 1966, op ambtsead opgemaakt en getekend proces-verbaal, houdende onder meer de volgende verklaringen, luidende zakelijk gerelateerd:

die van *Q. C. Havermans*, oud 40 jaar: (sergeant-vliegtuigmaker-konstabel)

dat hij zich op 3 maart 1966 te ongeveer 15.00 uur op de hoofdwaarnemingspost, staande op de Texelhorst te Texel bevond, tezamen met onder andere luitenant ter zee der 3e klasse Visser en de vliegtuigmaker Hart-

man; dat hij op dat moment een vliegtuig hoorde naderen; dat hij zag dat een Harvard-vliegtuig van de Koninklijke Marine over de post vloog; dat luitenant ter zee Visser en hij buiten de post op de railing gingen staan en in de richting van het vliegtuig zwaaiden; dat het vliegtuig even later weer overkwam en zij weer zwaaiden; dat hij toen ook hoorde dat dat vliegtuig de manche had afgeworpen nabij de post, welke manche in het water was terechtgekomen; dat het onder meer zijn taak was met behulp van nog meer mensen, onder leiding van luitenant ter zee Visser, die manche met de daarbij behorende kabel te bergen; dat mijnheer Visser en hij de post afdaalden en op de zogenaamde stuifdijk, ongeveer 50 meter verwijderd van de post in noordelijke richting, gingen staan, waar zich ook Hartman bij hen voegde; dat hij rechts naast mijnheer Visser stond en links naast deze Hartman; dat, terwijl zij daar stonden, de Harvard uit noordelijke richting op hen kwam afvliegen en vrij laag vloog; dat het vliegtuig even daarna weer vanuit noordelijke richting op hen kwam afvliegen; dat dat vliegtuig toen zeer laag en recht op hen afvloog; dat hij zich direct liet vallen met zijn hoofd in oostelijke richting en met zijn gezicht naar beneden; dat zijn benen lagen in de richting van mijnheer Visser en Hartman; dat, toen het vliegtuig weg was, hij Hartman hoorde gillen en in zuidelijke richting zag wijzen; dat hij in die richting keek en mijnheer Visser op het strand zag liggen, ongeveer 10 à 15 meter van de dijk verwijderd; dat hij terstond naar mijnheer Visser is gelopen, die ten dele op diens rug lag; dat hij zag dat diens rechterbeen er gedeeltelijk af was; dat hij ook zag dat diens ingewanden uit het onderste gedeelte van diens rug kwamen; die van *D. G. Hartman*, oud 18 jaar: (vliegtuigmaker-konstabel der 3e klasse)

dat hij op 3 maart 1966 te omstreeks 15.00 uur tezamen met luitenant ter zee Visser en sergeant Havermans op de zogenaamde stuifdijk stond op de zogenaamde Texelhors te Texel; dat mijnheer Visser rechts van hem stond en sergeant Havermans weer rechts van mijnheer Visser; dat hij zag dat een Harvard-vliegtuig van de Koninklijke Marine uit noordelijke richting over hen heen vloog; dat hij het vliegtuig even later in hun richting naar beneden zag duiken; dat hij de sergeant hoorde roepen: „Wat „krijgen wij nou?“; dat hij zag dat de sergeant zich in het zand liet vallen; dat hij zag dat mijnheer Visser zich omdraaide en zich in zuidelijke richting liet vallen; dat deze nog met diens onderlichaam op de dijk lag op diens buik met het hoofd in zuidelijke richting; dat hij zich in noordelijke richting liet vallen op zijn rug; dat direct daarna het vliegtuig over hen heen kwam; dat hij zag dat het toestel optrok toen het nagenoeg boven de dijk was en hij zag dat het achterwiel van het vliegtuig mijnheer Visser precies tegen diens onderlichaam raakte; dat hij daarna mijnheer Visser niet meer zag; dat hij direct daarna opsprong en ongeveer 20 meter van de dijk verwijderd mijnheer Visser in een vreemde houding op het strand zag liggen; dat hij gelijk naar mijnheer Visser toeliep en zag dat één van diens onderbenen er af was en dat diens ingewanden aan de onderzijde van diens rug zichtbaar waren;

die van *R. Steenhard*, oud 25 jaar: (vliegtuigmaker der 1e klasse)

dat hij zich op 3 maart 1966 te omstreeks 15.00 uur op het platte dak van

de Hoofdwaarnemingspost, staande op de Texelhors te Texel, bevond; dat omstreeks dat tijdstip de piloot van een Harvard-vliegtuig van de Koninklijke Marine de achter dat vliegtuig hangende manche afwierp; dat even later luitenant ter zee Visser vanuit de post naar buiten ging; dat hij even later zag dat mijnheer Visser op die dijk ging staan met diens gezicht in noordelijke richting; dat even daarna sergeant Havermans rechts van mijnheer Visser ging staan en even daarna vliegtuigmaker Hartman links van mijnheer Visser; dat, nadat het vliegtuig de manche had afgeworpen een bocht nam en in noordelijke richting vloog; dat het vliegtuig vervolgens vanuit noordelijke richting op de post en de drie mensen op de dijk kwam aanvliegen; dat hij zag dat de piloot naar de drie mensen op de dijk zwaaide; dat deze mensen terugzwaaiden; dat de piloot daarna weer een bocht ging maken en daarna wederom vanuit noordelijke richting kwam aanvliegen; dat deze toen laag vloog; dat, toen de piloot zich nagenoeg boven de dijk bevond en dus boven de drie mensen, deze plotseling het toestel sterk optrok; dat hierbij het staartwiel van het toestel de bovenzijde van de dijk raakte en daarbij tegelijk mijnheer Visser; dat hij even daarvoor had gezien dat de drie mensen op de dijk zich plat op de grond wierpen; dat mijnheer Visser door het staartwiel werd meegesleurd en even later op het strand tussen de dijk en de post viel, ongeveer tien meter van de post verwijderd; die van *verbalisanten*:

dat hen op 3 maart 1966 te ongeveer 16.40 uur telefonisch bericht werd gegeven door luitenant ter zee arts der 1e klasse Bartlema, hoofd van de Centrale Ziekenboeg der Koninklijke Marine te Den Helder dat op Texel als gevolg van een vliegongeval een militair der Koninklijke Marine, genaamd G. A. Visser, om het leven was gekomen; dat Visser voornoemd, volgens dat bericht, per helicopter was overgebracht naar Den Helder en zich nu in de Centrale Ziekenboeg te Den Helder bevond; dat zij zich onverwijd naar de Centrale Ziekenboeg hebben begeven; dat aan 1e verbalisant (Völlinck) aldaar door dokter Bartlema het stoffelijk overschot werd getoond van Gerrit Anthonij Visser, geboren te Enkhuizen op 1 februari 1943, ongehuwd, wonende te Epe, Bongaertsplantsoen 12, in leven zijnde luitenant ter zee der 3e klasse KMR, marinenummer 05695, geplaatst bij het marinevliegkamp De Kooy te Den Helder; dat zij ter vaststelling van de identiteit van het slachtoffer op 4 maart 1966 te 11.45 uur het stoffelijk overschot hebben getoond aan Q. C. Havermans, sergeant-vliegtuigkonstabel bij de Koninklijke Marine en aan R. Steenhard, vliegtuigmaker der 1e klasse bij de Koninklijke Marine, die verklaarden: „Het stoffelijk overschot dat U ons nu toont, herkennen wij als te zijn het „lichaam van luitenant ter zee G. A. Visser”; dat op 3 maart 1966 omstreeks 20.15 uur de gemeentelijke lijkschouwer, de arts A. J. Eerdmans te Den Helder een uitwendige schouwing heeft verricht op het stoffelijk overschot van G. A. Visser; dat zij zich op 4 maart 1966 omstreeks 07.30 uur naar de plaats van het ongeval hebben begeven, alwaar zij het volgende hebben gezien en waargenomen: het ongeval had plaats gevonden op de zogenaamde Texelhors te Texel; op de Texelhors en wel op het strand nabij zee is een waarnemingspost geplaatst, welke bestaat uit een

gebouwtje op een stelling, de stelling is ongeveer 4 meter hoog en het daarop geplaatste gebouw ongeveer 2.50 meter hoog; men kan rondom het gebouw lopen over een soort stelling; op een afstand van ongeveer 50 meter vanaf deze waarnemingspost in noordelijke richting is een zogenaamde stuifdijk gelegen van ongeveer 2 meter hoog; in de bovenzijde van de dijk, op de plaats waar volgens de getuigen het slachtoffer was gelegen, was een gat aanwezig met een middellijn van ongeveer 0,80 meter, schuin aflopend en op het diepste punt ongeveer 30 à 40 centimeter diep; ter weerszijden daarvan waren door omwoeld zand de plaatsen zichtbaar waar getuigen Havermans en Hartman gelegen hadden; op het strand tussen de post en de dijk en ongeveer 10 meter van die dijk verwijderd was de plaats zichtbaar waar het slachtoffer had gelegen;

B. een door *A. J. Eerdmans*, lijkschouwer der gemeente Den Helder, d.d. 4 maart 1966, getekend en opgemaakt verslag als bedoeld in artikel 29m der Wet op de lijkbezorging, na schouwing van het lijk van Gerrit Anthonij Visser, overleden op 3 maart 1966, houdende onder meer:

Doodsoorzaak: verbloeding door massale verwonding;

C. een rapport omtrent een vliegtuigongeval betreffende Harvard-UT-6 - 044 van de commandant van het marinevliegkamp De Kooy aan de Commandant der Zeemacht in Nederland, d.d. 3 maart 1966, houdende onder meer de verklaring van de officier van de technische dienst J. P. Klok, luitenant ter zee van de technische dienst der 2e klasse oudste categorie, luidende zakelijk gerelateerd:

De rompspanten van het staartgedeelte nummers 5-6-7 en 8 ingedrukt. De bodemplaaf van het staartgedeelte ingedrukt. Ophangpunten van de schokbreker van het staartwiel naar boven gedrukt en bevestigingsnagels afgescheurd; gehele ophangpunt circa $\frac{1}{4}$ " naar boven gezet. De stroomlijnbekapping van het staartwiel compleet verwrongen en ingedeukt. De staartwielvork verbogen en de staartwielband lek. Onderzijde richtingsroer ingedeukt. Achterligger linker stabilo gebroken. Bedieningsstang linker hoogteroer verbogen. Huidbeplating aan de staart tussen spant 6 en 7 gerimpeld. De manchetrekhaak in zijn geheel zwaar beschadigd;

Overwegende, dat de beklagde ter terechtzitting heeft verklaard dat hij niet het groepje van 3 mensen, onder wie zich het slachtoffer Visser bevond, op de zanddijk heeft zien staan en derhalve ook niet bij de vóórlaatste scheervlucht naar hen kon hebben gezwaaid;

Overwegende hieromtrent vooreerst dat de getuige Bergsma voor de officier-commissaris en Steenhard aan de wachtmeester der Koninklijke Marechaussee uitdrukkelijk hebben verklaard dat zij beklagde toen wel hebben zien zwaaien, doch hoe dit ook zij, beklagde had behoren rekening te houden met de mogelijkheid dat van het aantal mensen die hij tevoren bij het overvliegen in de omgeving van de waarnemingspost had zien staan, enigen zich nadien op of nabij de zanddijk zouden kunnen bevinden, daar immers de door hem afgeworpen manche en kabel, die hij zelf gedeeltelijk in het water had zien liggen moesten worden geborgen;

Overwegende, dat door de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wetig en overtuigend is bewezen met beklagdes schuld eraan hetgeen hem primair is ten laste gelegd, met uitzondering van de woorden: „of om-

„streeks” en van de woorden: „terstond, althans”; wordende de geschriften onder B. en C. slechts gebruikt in verband met de inhoud van de verklaring van beklagde en de inhoud van de bewijsmiddelen onder II., III. en A.;

Overwegende, dat nu de krijgsraad het de beklagde primair ten laste gelegde als bewezen heeft aangenomen een onderzoek naar het de beklagde subsidiair ten laste gelegde achterwege behoort te blijven;

Overwegende, dat het bewezene behoort te worden gequalificeerd als: „het aan zijn schuld de dood van een ander te wijten zijn, gepleegd in de „uitoefening van enig ambt”;

Overwegende, dat gelet op de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden waaronder het is begaan en de persoon van beklagde een gevangenisstraf voor de tijd van twee maanden passend is; (enz. Red.).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 18 mei 1966

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; Leden: Majoor A. J. van Dongen en J. A. M. Limonard,
Raadsman: Mr. G. Vos.

Met een auto over de openbare weg gereden, terwijl die auto rijtechnisch niet in voldoende staat van onderhoud verkeerde, namelijk doorgeroeste chassisbalken en gaten in de bodem van de carrosserie vertoonde.

Hechtenis (voorwaardelijk; geen bijzondere voorwaarde); ontzegging van de rijbevoegdheid (onvoorwaardelijk) en onttrekking van de auto aan het verkeer (voorwaardelijk, met de bijzondere voorwaarde dat beklagde de auto binnen de proeftijd van 3 maanden aan een sloper zal verkopen „ten gerieve van de Auditeur-Militair”).

(W.M.Sr. Art. 13-15; W.V.R. art. 13).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. A. M. V. O., geboren 3 september 1943, korporaal der 1e klasse, beklagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 30 maart 1966 te Breda als eigenaaren bestuurder „van een vierwielig motorrijtuig (Ford Anglia, bouwjaar 1955) daarmee „heeft gereden over de voor het openbaar rijverkeer openstaande weg „Oude Vest, terwijl dat motorrijtuig rijtechnisch niet in voldoende staat „van onderhoud verkeerde, daar onder meer:

„a. de chassisbalken waren doorgeroest;

„b. de bodem van de carrosserie vele gaten vertoonde;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 30 maart 1966 te Breda als eigenaar en bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, merk Ford Anglia, bouwjaar 1955, gekentekend TX 47-62, daarmee heeft gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Oude Vest, terwijl er gaten in de bodem van de auto zaten en chassisbalken waren doorgeroest;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal, opgemaakt en gesloten te Breda op 12 april 1966 door Pieter Leunis Tolhoek en Johannes Petrus Adrianus Heijmans, beiden marechaussee der eerste klasse, opsporingsambtenaar, beiden van de brigade Breda, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Verbalisanten:

dat zij zich op 30 maart 1966 omstreeks 14.25 uur op voorgeschreven patrouille bevonden op de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de Oude Vest te Breda; dat zij aldaar op voornoemde weg een persoon, gekleed in de uniform van de Koninklijke Landmacht, zagen, die als bestuurder was gezeten in een vierwielige personenauto, merk Ford Anglia, gekentekend TX 47-62; dat op een door eerste verbalisant gegeven stopteken, de bestuurder het voertuig tot stilstand bracht; dat zij bij controle op de inrichting van het voertuig zagen dat de bodem van het voertuig op verschillende plaatsen was doorgeroest; dat zij naar aanleiding hiervan bedoelde personenauto in beslag hebben genomen en laten overbrengen naar de marechausseekazerne te Breda om aldaar een deskundig en technisch onderzoek te laten instellen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal, van technisch onderzoek, opgemaakt en gesloten te Breda op 8 april 1966 door Frederik Johan Laban, wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee van de brigade Breda, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Verbalisant:

dat hij op 7 april 1966 een technisch onderzoek heeft ingesteld naar de toestand van het motorrijtuig, Ford Anglia, bouwjaar 1955, gekentekend TX 47-62; dat hij daarbij constateerde, dat verschillende chassisbalken waren doorgeroest; dat in andere chassisbalken gaten zaten; dat op de bodem van het voertuig bij de voorzittingen, gaten in de carrosserie zaten waardoor het wegdek duidelijk zichtbaar was; dat het motorrijtuig in een slechte staat van onderhoud verkeerde en daardoor een gevaar kon opleveren voor de veiligheid van het verkeer op de weg;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*overtreding van artikel 13 eerste lid, aanhef en onder a van het Wegenverkeersreglement*”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124 juncto artikel 13 eerste lid aanhef en onder a van het Wegenverkeersreglement;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of

omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van het gepleegde feit termen aanwezig acht beklagde de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen te ontzeggen;

Overwegende, dat de Krijgsraad termen aanwezig acht het inbeslaggenomen motorrijtuig Ford Anglia, gekentekend TX 47-62 aan het verkeer te onttrekken;

Overwegende, met name ten aanzien van de onttrekking aan het verkeer van het inbeslaggenomen motorrijtuig, dat dit voertuig met betrekking tot hetwelk het feit is begaan, van zodanige aard is dat het ongecontroleerde bezit daarvan strijdig is met de wet en het algemeen belang;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: veroordeling tot een hechtenis voor de tijd van 14 dagen, voorwaardelijk, met een proeftijd van 2 jaren; ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de tijd van 6 maanden; onttrokkenverklaring aan het verkeer van het inbeslaggenomen motorrijtuig, gekentekend TX 47-62; bevel dat deze onttrekking aan het verkeer niet zal worden ten uitvoergelegd, tenzij de krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op 3 maanden bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of zich op andere wijze heeft misdragen, of niet naleeft de door de krijgsraad gestelde bijzondere voorwaarde, dat hij binnen de proeftijd het motorrijtuig aan een sloper zal verkopen ten gerieve van de Auditeur-Militair — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 29 juni 1966

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoor A. J. van Dongen en le Luit. N. A. Vos,

Met een tweewielig motorrijtuig rijden, zonder dat ten aanzien daarvan een verzekering overeenkomstig W.A.M. van kracht was en zonder dat een daarbij behorend geldig kentekenbewijs was afgegeven (het kentekenbewijs, in het bezit van beklagde, stond, nadat beklagde reeds maandenlang eigenaar was, nog ten name van de vorige eigenaar).

In hoger beroep (zie de sententie achter het vonnis) betoogt de raadsman dat er tussen het rijden zonder geldig kentekenbewijs en het desbetreffende fiscale delict eendaadse samenloop bestaat, zodat het recht van strafvervolgging terzake vervallen is nu beklagde ter voorkoming van strafvervolgging met de Ontvanger der Accijnzen een transactie heeft aangegaan. Door het

Hof verworpen op grond dat er geen wezenlijke samenhang van schuld van beklagde heeft bestaan.

In hoger beroep betoogt de raadsman voorts dat het bewijs van het rijden zonder geldige verzekering niet is geleverd, omdat de opsporingsambtenaren weliswaar beklagde hebben zien rijden, maar niet hebben kunnen waarnemen of beklagde zulks deed onverzekerd. Eveneens verworpen, omdat het verbod van artikel 341 W.Sv. betreft het gehele ten laste gelegde feit en niet een onderdeel daarvan.

(W.Sr. art. 68; W.Sv. art. 341; W.V.W. art. 9; W.A.M. art. 30).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 's-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen T.M.,
geboren 23 februari 1946, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij, op of omstreeks 2 mei 1966 circa 09.30 uur in de gemeente „Heemskerk, als bestuurder van en gezeten op een tweewielig motorrijtuig, gekentekend UU 57-19, daarmee heeft gereden over de voor het „openbaar verkeer openstaande weg „Oosterweg”;

„1. zonder dat ten aanzien van dat motorrijtuig een verzekering overeenkomstig de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen van „kracht was;

„2. zonder dat aan hem als eigenaar en houder van dat motorrijtuig een „daarbij behorend geldig kentekenbewijs was afgegeven, staande het „kentekenbewijs nog steeds ten name van de vroeger eigenaar L. J. Brammer”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 2 mei 1966 omstreeks 09.30 uur in de gemeente Heemskerk als bestuurder van en gezeten op een tweewielig motorrijtuig, gekentekend UU 57-19, daarmee heeft gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Oosterweg, zonder dat voor dat motorrijtuig een verzekering tegen wettelijke aansprakelijkheid van kracht was; dat hij toen reeds zeven maanden eigenaar en houder van dat motorrijtuig was; dat hij desondanks daar toen reed zonder dat aan hem als eigenaar en houder van dat motorrijtuig een daarbij behorend geldig kentekenbewijs was afgegeven, aangezien het voor dat motorrijtuig afgegeven kentekenbewijs nog steeds stond ten name van de vroegere eigenaar L. J. Brammer, wonende Vegasstraat 189 hs te Amsterdam;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 6 mei 1966 opgemaakt door Theodoricus Bos en Herman Augustinus Petrus van Sambeek, respectievelijk wachtmeester 1e klasse en wachtmeester der rijks-politie, ter standplaats Heemskerk, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Verbalisanten:

dat zij op 2 mei 1966 omstreeks 09.30 uur zagen dat een persoon als bestuurder gezeten op een tweewielig motorrijtuig, gekentekend UU 57-19, reed over de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg de Oosterweg, in de gemeente Heemskerk; dat zij, nadat de bestuurder op

een daartoe aan hem gegeven stopteken, het motorrijtuig tot stilstand had gebracht, van hem vorderden aan hen een op dit voertuig betrekking hebbend verzekeringsdocument als bedoeld in de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen, behoorlijk ter inzage af te geven; dat de bestuurder aan deze vordering niet voldeed, verklarende dat hij zulk een document niet bezat, daar het motorrijtuig niet verzekerd was; dat de bestuurder desgevraagd opgaf te zijn genaamd: T. M. ,geboren 23 februari 1946 te Heemskerk; dat zij van hem vorderden aan hen een door of vanwege de Minister van Verkeer en Waterstaat aan de eigenaar en houder afgegeven en bij dit motorrijtuig behorend geldig kentekenbewijs behoorlijk ter inzage af te geven; dat genoemde bestuurder hen daarop een bij genoemd motorrijtuig behorend kentekenbewijs ter inzage afgang, hetwelk echter op naam stond van L. J. Brammer, wonende Vegasstraat 189 hs te Amsterdam; dat zij genoemd motorrijtuig in beslag hebben genomen;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„1. *als bestuurder een motorrijtuig doen deelnemen aan het verkeer, zonder dat een verzekering overeenkomstig de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen van kracht is*”;

„2. *overtreding van artikel 9 eerste lid aanhef en onder 2e van de Wegenverkeerswet*”;

voorzien en strafbaar gesteld bij

1. artikel 30 van de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen;
2. artikel 35 juncto artikel 9 eerste lid van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van het sub 1 bewezen verklaarde strafbare feit termen aanwezig acht beklagde de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen te ontfeggen;

(Volgt: veroordeling ten aanzien van het sub 1 bewezene tot hechtenis voor de tijd van 7 dagen en ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de tijd van 6 maanden, en ten aanzien van het sub 2 bewezene tot betaling van een geldboete van f 20, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis voor de tijd van 4 dagen; voorts last tot teruggave van het inbeslaggenomen motorrijtuig gekentekend UU 57-19.

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 27 september 1966

President: Mr. Lamers; *Leden:* Lt. Generaals Mr. Schepers en Zegers, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans en Mr. Nijgh (plv.)

Raadsmansman: Mr. J. R. Schaafsma, advocaat te 's-Gravenhage

(zie het vonnis hiervóór)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat de raadsman van beklagde namens deze ter terechtzitting voor het Hof onder meer heeft betoogd, dat terzake van de tenlastegelegde feiten geen recht tot strafvordering aanwezig is en beklagde derhalve dient te worden vrijgesproken;

dat beklagdes raadsman zich daartoe heeft beroepen op het gestelde in artikel 68 van het Wetboek van Strafrecht, daarbij stellend: dat beklagde ter voorkoming van strafvervolgning wegens overtreding van artikel 17 van de Motorrijtuigenbelastingwet — gepleegd op de in de telastlegging in het vonnis, waarvan hoger beroep, genoemde tijd en plaats — een hem aangeboden transactie heeft aanvaard en aan de daarbij gestelde voorwaarde, te weten betaling van een bedrag groot f 7,50, heeft voldaan;

dat er met betrekking tot deze overtreding der Motorrijtuigenbelastingwet en de feiten, in de telastlegging aangeduid, sprake is van gelijktijdigheid van de gedragingen en wezenlijke samenhang in het handelen en de schuld van beklagde;

Overwegende, dat bij informatiën, welke terzake ingevolge 's-Hofs op 16 augustus 1966 genomen beschikking werden gehouden door de raadsheer-commissaris, de luitenant-generaal mr. J. D. Schepers werd verkregen een voor eensluidend conform het origineel, gewaarmerkt afschrift van het proces-verbaal nr 638, op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 2 mei 1966 gesloten door Th. Bos en H. A. P. van Sambeek, respectievelijk wachtmeester der eerste klasse en wachtmeester der rijkspolitie, zakelijk onder meer inhoudend als verklaring van verbalisanten, dat zij op 2 mei 1966 te omstreeks 09.30 uur hebben waargenomen, dat T. M., geboren te Heemskerk op 23 februari 1946, als bestuurder van een tweewielig motorrijtuig, gekentekend UU 57-19 daarmee reed te Heemskerk op de openbare weg genaamd Oosterweg; dat een van hen deze bestuurder een stop-teken heeft gegeven; dat zij, nadat de bestuurder het motorrijtuig tot stilstand had gebracht, van hem hebben gevorderd een bij dat motorrijtuig behorende, ten name van de houder staande, geldige belastingkaart, te vertonen; dat de bestuurder aan deze vordering niet heeft voldaan; dat de bestuurder hen onder meer heeft verklaard, dat hij vanaf oktober 1965 eigenaar en houder van genoemd motorrijtuig was;

voorts dat op hoger genoemd afschrift proces-verbaal onder dagtekening van 23 mei 1966 voorkomt een notitie van de Ontvanger der Accijnzen te Beverwijk, onder meer inhoudend zakelijk weergegeven, dat de be-

keurde de hem aangeboden transactie heeft aanvaard en dat de boete ten bedrage van *f* 7,50 is verantwoord in het journaal compt. nr. 8 onder volgnr 130;

Overwegende, dat het Hof hogergenoemd verweer van beklaagdes raadsman verwerpt;

Overwegende, dienaangaande dat het Hof, met beklaagdes raadsman, van mening is, dat de bepaling van artikel 76 lid 2 van de Algemene Wet inzake Rijksbelastingen (Stbl 1959/301) met uitbreiding van het beginsel van artikel 68 van het Wetboek van Strafrecht beoogt tegen te gaan, dat iemand die op de in eerstgenoemde bepaling bedoelde wijze strafvervolging terzake van een feit voorkwam — zoals in casu geldt ten aanzien van beklaagde — alsnog terzake van datzelfde feit zal worden vervolgd;

dat evenwel een beroep op beide wetsartikelen moet falen, omdat, wat er zij van de gelijktijdigheid in de gedragingen en/of de wezenlijke samenhang in het handelen met betrekking tot de tenlastegelegde en bewezenverklaarde feiten en het hogeraangeduide fiscale delict, in ieder geval ten deze niet kan worden gesproken met betrekking tot het fiscale delict enerzijds en de tenlastegelegde en bewezenverklaarde feiten anderzijds van een wezenlijke samenhang in de schuld van beklaagde, zijnde toch de schuld met betrekking tot fiscale delicten van geheel andere orde dan die met betrekking tot met het verkeer verband houdende delicten;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep het Hof overigens tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde terzake van overtreding van artikel 30 van de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen opgelegde straffen, welke het Hof te zwaar zijn voorgelaten;

Overwegende, dat beklaagdes raadsman nog heeft aangevoerd, dat beklaagde dient te worden vrijgesproken, omdat het wettig bewijs van het bewezenverklaarde niet is geleverd, aangezien de door de krijgsraad blijkens het vonnis, waarvan hoger beroep, gebezigde verklaring van verbalisanten niet als bewijsmiddel kan worden aanvaard, daar verbalisanten beklaagde op de in de telastlegging genoemde tijd en plaats weliswaar hebben kunnen zien rijden met het door hem bestuurde motorrijtuig, maar niet hebben kunnen waarnemen, dat hij zulks deed onverzekerd en zonder dat aan hem als eigenaar of houder van dat motorrijtuig een daarbij behorend geldig kentekenbewijs was afgegeven;

Overwegende, dat het Hof ook dit verweer verwerpt;

Overwegende, te dien aanzien dat het verbod van lid 4 van artikel 341 van het Wetboek van Strafvordering betreft het gehele tenlastegelegde feit, voor zover dit als bewezen is aangenomen en niet een onderdeel daarvan; dat de krijgsraad blijkens het vonnis, waarvan hoger beroep, het bewezenverklaarde bewezen heeft geacht, mede op grond van de in het vonnis opgenomen verklaring van verbalisanten en zulks ook heeft kunnen doen, aangezien deze verklaring — beklaagdes ter terechtzitting gedane opgave ten dele bevestigend — bijdraagt tot het bewijs van een gedeelte van het in aanhef en sub 1 en 2 tenlastegelegde, met name van al hetgeen in de aanhef van de tenlastlegging is gesteld;

Overwegende, dat het Hof zich wijders verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen — met uitzondering van de artikelen 18 van het Wetboek van Strafrecht en 30, 3e lid van de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen — alsmede van de artikelen 62 van het Wetboek van Strafrecht en 77 van 's Hofs Provisionele Instructie;

**RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP
IN NAAM DER KONINGIN!**

Vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover betreft de aan beklagde terzake van overtreding van artikel 30 van de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen opgelegde straf en bijkomende straf en de overweging betreffende de ontzegging van de rijbevoegdheid;

en te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklagde terzake van hogergenoemde overtreding tot een geldboete van *veertig gulden (f 40)* met bepaling, dat deze geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van acht dagen;

Bevestigt het vonnis voor het overige met overneming der gronden.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 10 mei 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Kolonel A. H. Soomers en Majoor Mr. L. A. Punt.

Raadsman: Kapitein Th. H. Aalfs.

Als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid mondeling beledigen: het in een café tegen een aantal binnenkomende marechaussees der 2e klasse roepen „Kalkemmers”.

(W.M.Sr. art. 108).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. M. H., geboren 28 augustus 1945, dpl. soldaat, beklagde;

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklagde na wijziging van het ten laste gelegde ter terechtzitting, is ten laste gelegd:

„dat hij, als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 12 december 1965 te Schaarsbergen, althans „in Nederland, opzettelijk beledigend of bespottend zijn meerderen de „dienstplichtig marechaussees der 2e klasse A. H. van der Wulp en „J. H. van den Berg, heeft toegevoegd „Kalkemmers”, althans woorden van een dergelijke beledigende of bespottende strekking”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 12 december 1965 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke

Landmacht als dienstplichtig soldaat; dat hij zich op genoemde datum te omstreeks 23.00 uur in een café te Schaarsbergen bevond; dat op een gegeven moment drie in uniform geklede marechaussees binnenkwamen; dat hij zich herinnert, dat in elk geval één van die marechaussees korporaalsstrepen droeg; dat hij toen aldaar scheldwoorden tegen die marechaussees heeft geroepen; dat hij zich herinnert dat hij die marechaussees, die hij niet van naam kende, „kalkemmers” heeft toegevoegd; dat hij dit willens en wetens heeft gezegd met de bedoeling om die marechaussees te beledigen; dat hij wist dat tenminste één van die marechaussees zijn militaire meerdere was;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. P. 12/1966 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 14 januari 1966 getekend door J. Hop, wachtmeester der 1e klasse, 1e verbalisant en H. Kapel, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, 2e verbalisant, beiden behorende tot de brigade Deelen der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

A. H. van der Wulp, dienstplichtig marechaussee der 2e klasse, rnr. 44.08.04.447:

dat hij op 12 december 1965 te omstreeks 23.15 uur met marechaussee van den Berg café „De Viersprong” te Schaarsbergen binnenkwam; dat hij en van den Berg in uniform waren gekleed; dat aan een tafeltje in dat café drie soldaten zaten; dat één van die soldaten op een gegeven moment scheldwoorden riep, welke kennelijk voor hen bedoeld waren; dat de uniformen van die soldaten voorzien waren van het embleem van de Garde Jagers; dat hij, van der Wulp, zich door de scheldwoorden beledigd achtte;

J. H. van den Berg, marechaussee der 2e klasse, rnr. 45.03.09.019:

dat hij op 12 december 1965 omstreeks 23.15 uur samen met dienstplichtig marechaussee der 2e klasse van der Wulp café „De Viersprong” te Schaarsbergen binnenkwam; dat van der Wulp en hij in uniform gekleed waren; dat aan een tafeltje in dat café drie soldaten zaten; dat op een gegeven moment één van die soldaten zich in hun richting omdraaide en vroeg: „of wij nog wel maatjes konden naaien”; dat die soldaten alle drie van de Jagers waren; dat hij, van den Berg, de gemaakte opmerking krenkend en beledigend vond;

Overwegende, dat de door beklagde gebezigde term „kalkemmer” minachting voor zijn meerdere te kennen geeft en mitsdien beledigend is en dat het opzet om te beledigen voortvloeit uit de gebezigde woorden zelve;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij, als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, op 12 december 1965 te Schaarsbergen, opzettelijk beledigend „zijn meerderen de dienstplichtig marechaussees der 2e klasse A. H. van der Wulp en J. H. van den Berg, heeft toegevoegd „Kalkemmers”, „althans woorden van een dergelijke beledigende strekking”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gequalificeerd als:

„als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid mondeling beledigen, meermalen gepleegd”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 108 eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 3 weken — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 16 juni 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Lt.-Kolonels C. G. Langelaar en V. Thorn Leeson,

Raadsman: Mr. G. F. Schadd, advocaat te Arnhem.

Beklaagde, beroepssergeant der 1e klasse, had in een kantoorlokaal in het Mobilisatie-complex Ede-Driesprong te Ede, waar hij werkzaam was, ten aanhoren van twee andere personen gezegd — daarbij doelende op de leden van het Koninklijke Huis — „ze moesten dat zootje maar opdoeken”.

Geén „belediging, een lid van het Koninklijk Huis aangedaan”, omdat voor dit misdrijf alle elementen van eenvoudige belediging moeten zijn vervuld, terwijl van het gepleegde feit niet gezegd kan worden dat het in het openbaar is geschied.

Vrijspraak; bevinding echter dat het gepleegde een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp oplevert en verwijzing van de zaak naar de tot straffen bevoegde commanderende officier.

(W.M.Sr. art. 147; W.K. art. 2, 58; W.Sr. art. 112, 266).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen K. A. L., geboren 20 april 1935, sergeant der 1e klasse, beklagde,

Gezien: enz.;

gezien de schriftuur van eis, door de Auditeur-Militair overgelegd op de terechtzitting van 16 juni 1966, strekkende tot veroordeling van beklagde tot gevangenisstraf voor de tijd van één week voorwaardelijk met een proeftijd van drie jaren en een geldboete van één honderd gulden bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door vijftwintig dagen hechtenis en gehoord de voorlezing van de conclusie van deze schriftuur;

gezien de overige stukken van het proces en gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

gelet op de door en namens beklaagde gevoerde verdediging;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als sergeant der 1e klasse in werkelijke dienst bij de Koninklijke landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 4 en 7 maart 1966, althans in de maand maart 1966 te Ede, althans in Nederland, opzettelijk beledigend telkens in tegenwoordigheid van Albertus van Voorthuizen en H. Jansen heeft gezegd „ze moesten dat zootje maar opdoeken”, althans woorden van dergelijke beledigende strekking, daarbij doelend op de Koningin en de leden van het Koninklijk Huis”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de Krijgsraad, zakelijk onder meer heeft verklaard:

Terwijl ik als sergeant der 1e klasse in werkelijke dienst was bij de Koninklijke landmacht, heb ik op 4 en op 7 maart 1966, beide keren tijdens de koffiepauze 's ochtends omstreeks 10.00 uur, te Ede in het Mobilisatie-complex Ede-Driesprong, beide keren in tegenwoordigheid van Albertus van Voorthuizen en H. Jansen gezegd: „Ze moesten dat zootje maar opdoeken”, daarbij doelende op de Koningin en leden van het Koninklijk Huis;

Overwegende, dat Albertus van Voorthuizen, oud 56 jaar, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de Krijgsraad als getuige onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Zowel op 4 als op 7 maart 1966 's ochtends omstreeks 10.00 uur tijdens de koffiepauze bevond ik mij in het kantoorlokaal, waar ik werkzaam ben, in gebouw K 1 van het Mobilisatie-complex Ede-Driesprong te Ede. In dit lokaal waren beide keren beklaagde en de heer Jansen aanwezig en niemand anders. Beklaagde heeft daar toen beide keren gezegd: „Ze moesten dat zootje maar opdoeken”, waarbij hij kennelijk doelde op de Koningin en leden van het Koninklijk Huis;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende immers, dat de Krijgsraad van oordeel is, dat het woord „zootje” beledigend is en dat de opzet van beklaagde om zich beledigend uit te laten voortvloeit uit de keuze van dit woord;

Met betrekking tot de vraag of het ten laste gelegde en bewezen verklaarde feit een strafbaar feit oplevert:

Overwegende, dat de Memorie van Toelichting op artikel 111 van het Wetboek van Strafrecht onder meer inhoudt: „Het begrip belediging „moet worden verklaard uit titel XVI. Evenals in het opschrift van dien „titel is belediging hier een *nomen generis*, waaronder smaad, smaad-schrift, laster, eenvoudige belediging en lasterlijke aanklagt begrepen „zijn. Om alzoo wegens deze belediging strafbaar te zijn moet op zijn „minst aan de vereisten van artikel 285 (266) voldaan wezen. Met het „oog op de personen tegen wie het misdrijf gepleegd wordt, draagt *elke* „belediging hier een zoo ernstig karakter, dat de onderscheidingen van „titel XVI buiten aanmerking blijven, en het maximum der straf dat tegen „laster behoort te overtreffen. Aan den regter is eene groote ruimte gelaten

„om bij de toepassing der straf op den aard van de belediging behoorlijk „te kunnen acht slaan.” (Mr. H. J. Smidt, Geschiedenis van het Wetboek „van Strafrecht, II, 1881, blz. 41);

Overwegende, dat uit deze toelichting onomstotelijk blijkt, dat in de artikelen 111 en 112 van het Wetboek van Strafrecht het woord „belediging” is gebezigd in dezelfde betekenis als in het opschrift van titel XVI van het Tweede boek van het Wetboek van Strafrecht, in welke titel smaad, smaadschrift, laster, eenvoudige belediging en lasterlijke aanklacht als verschillende vormen van belediging met uiteenlopende straffen zijn bedreigd;

Overwegende, dat ook de reden waarom de wetgever in de artikelen 111 en 112 geen onderscheid heeft gemaakt tussen verschillende vormen van belediging uit de toelichting volmaakt duidelijk blijkt, zijnde immers de Wetgever van oordeel, dat hier elke belediging, in welke vorm ook, met het oog op de personen tegen wie het misdrijf wordt gepleegd, zo ernstig is, dat de bedreigde straf hoger moest zijn dan die welke op de ernstigste vorm van belediging in titel XVI van Boek II is gesteld;

Overwegende, dat de wetgever zijn hierboven weergegeven bedoeling ten overvloede nog heeft verduidelijkt door in de Memorie van Toelichting op te merken, dat om wegens deze belediging strafbaar te zijn, op zijn minst aan de vereisten van artikel 266 moet zijn voldaan;

Overwegende, dat uit het voor-overwogene blijkt, dat hetgeen in de Memorie van Toelichting werd opgemerkt niet als een terloopse en nog niet eens ondubbelzinnige opmerking kan worden ter zijde gesteld;

Overwegende, dat ook uit een utlating van de Minister van Justitie Modderman bij de beraadslaging over artikel 113 van het Wetboek van Strafrecht duidelijk het weloverwogen standpunt van de wetgever blijkt;

Overwegende, dat de Minister toen immers heeft opgemerkt: „Overigens is in de artikelen 113 en 119 niet de hoofdzetel dezer kwestie, maar „veeleer in den Titel handelende over belediging. De artikelen 113 en 119 „zijn slechts toepassing van artikel 271, behoudens de zwaardere straf.” (Mr. H. J. Smidt, Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht, II, 1881, blz. 47);

Overwegende, dat derhalve, evenals de artikelen 113 en 119 van het Wetboek van Strafrecht slechts toepassing zijn van artikel 271 van dat Wetboek, behoudens de zwaardere straf, ook de artikelen 111 en 112 slechts toepassing zijn van de artikelen 261, 262, 266 en 268, behoudens de zwaardere straf;

Overwegende, dat de Krijgsraad mitsdien van oordeel is, dat het ten laste gelegde, nu dit niet alle elementen inhoudt van een van de in laatstgenoemde vier wetsartikelen omschreven misdrijven, met name niet het voor eenvoudige belediging gestelde vereiste dat het in het openbaar is gepleegd, niet een strafbaar feit oplevert;

Overwegende, dat de Krijgsraad ten overvloede nog opmerkt, dat hij dit resultaat aanvaardbaarder acht dan dat waartoe de uitlegging zou leiden welke de Auditeur-Militair tot de zijne heeft gemaakt;

Overwegende, dat het immers naar het oordeel van de Krijgsraad hoogst ongewenst moet worden geacht wanneer uitlatingen in beperkte

kring van overheidswege worden gecontroleerd en eventueel gestraft; dat dit systeem in een politiestaat past, doch in een democratische samenleving niet thuis behoort;

Overwegende, dat het ten laste gelegde overigens een feit oplevert volgens de daarvan in artikel 2, onder 1° van de Wet op de Krijgstucht gegeven omschrijving, weshalve de Krijgsraad de zaak onder mededeling van alle stukken zal verwijzen naar de Commanderende Officier van beklagde ter verdere behandeling;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen feit;

Verklaart dit feit niet te zijn een strafbaar feit;

Spreekt beklagde mitsdien vrij;

Bevindt, dat het ten laste gelegde een feit oplevert volgens de daarvan in artikel 2, onder 1°, van de Wet op de Krijgstucht gegeven omschrijving;

Verwijst de zaak onder mededeling van alle stukken naar de Commanderende Officier van beklagde ter verdere behandeling.

NASCHRIFT.

„In het openbaar” is een begrip, dat in de militaire samenleving een eigen inhoud heeft. Een vertrek in de kazerne¹⁾, de doorgang van de ene chambree naar de andere²⁾, een zaal in de Marinekazerne te den Helder³⁾, een waszaal van het Marinevliegkamp „De Kooy”⁴⁾, kortom: al die plaatsen die toegankelijk zijn voor het militaire publiek, gelden in militaribus als „in het openbaar”. Niet aanstonds duidelijk is, waarom een kantoorlokaal van een kazerne, legerplaats of mobilisatie-complex niet aan deze vereisten zou voldoen.

Maar ook overigens is naar mijn mening het gepleegde strafbaar.

Het is bekend dat het militaire strafwetboek de mazen van het gewone strafrecht te wijd achtte, vooral waar het belediging geldt, voor de eisen die de militaire samenleving en de militaire hiërarchie stelt. Daarom heeft het Wetboek van Militair Strafrecht in de artikelen 108 en volgende die mazen veel fijner geweven.

Maar niet alleen in de artikelen 108 e.v. Die fijnere mazen vindt men ook in artikel 147, waar de militair (en trouwens elke aan de militaire jurisdictie onderworpen persoon) strafbaar wordt gesteld wanneer hij een lid van het Koninklijk Huis beschimpt — ook wanneer dat niet in het openbaar geschiedt.

Deze gestrengere eis voor de militaire samenleving lijkt mij juist.

Hoewel in casu een op dit artikel 147 W.M.Sr. toegesneden (subsidiare) tenlastelegging wel aan te bevelen ware geweest, meen ik dat ook de onderwerpelijke tenlastelegging voldoende elementen voor toepassing van dat artikel bevat.

W.H.V.

¹⁾ H.M.G., sent. 30 augustus 1935, M.R.T. XXXI, blz. 389.

²⁾ Krijgsraad te Tjimahi, vonnis 10 maart 1933, M.R.T. XXIX, blz. 495.

³⁾ Zeekrijgsraad Willemsoord, vonnis 10 maart 1937, M.R.T. XXXIII, blz. 183.

⁴⁾ Zeekrijgsraad Willemsoord, vonnis 15 september 1937, M.R.T. XXXIII, blz. 632.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 29 juli 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Lt.-Kolonel R. P. Pieters en
Majoor G. A. van den Bergh,
Raadsman: 1e luit. C. Wattel.

Als schildwacht (met een geweer gewapend op post gesteld teneinde op de kade te patrouilleren voor een aantal munitie-schepen) een als zodanig op hem rustende verplichting niet nakomen (zich op de kade met een meisje afgezonderd, zijn geweer tegen een stapel hout geplaatst en met dat meisje vleselijke gemeenschap gehad).

Bewezenverklaring en qualificatie en bevinding dat de zaak een oneigenlijk krijgstuuchtelijk vergrijp oplevert, waarna de zaak wordt verwezen naar de tot straffen bevoegde commanderende officier.

(W.M.Sr. art. 129; W.K. art. 2, 58).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
E. J. H. J., geboren 11 april 1946, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 31 „januari 1966 te Zwolle, althans in Nederland, terwijl hij fungeerde als „schildwacht, althans als wachthebbende, behorende tot de wacht bij „enige munitie-schepen aldaar de op hem als zodanig rustende verplich- „ting om voortdurend waakzaam te zijn niet is nagekomen, althans zich „in een toestand heeft gebracht, waarin hij zijn dienst als schildwacht of „wachthebbende niet naar behoren kon verrichten, hebbende beklaagde „alstoen aldaar tijdens voormelde wachtdienst zich met een meisje af- „gezonderd, zich van zijn uitrusting geheel of gedeeltelijk ontdaan en „met dat meisje vleselijke gemeenschap gehad”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Com-
missaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 31 januari 1966 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke landmacht als dienstplichtig soldaat; dat hij op genoemde datum was in-
gedeeld bij de wacht bij enige munitie-schepen, die in Zwolle lagen; dat
de wachtcommandant hem, toen hij als schildwacht optrad had gezegd,
dat hij moest patrouilleren langs de kade waar de schepen lagen en dat
hij onbevoegden moest weren; dat hij toen gekleed was in gevechtstenu-
en bewapend met zijn Fall; dat hij wist dat hij in zijn functie als schild-
wacht voortdurend waakzaam moest blijven; dat hij in een periode dat
hij op voornoemde kade als schildwacht fungeerde, zich toen aldaar met
een meisje heeft afgezonderd en vleselijke gemeenschap met haar heeft
gehad; dat hij toen zijn Fall tegen een naast hem liggende houtstapel had
gezet;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal no. P.30/'66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 26 maart 1966 getekend door F. Bootsma, hoofdagent-rechercheur van gemeentepolitie Zwolle en J. Heilhof, wachtmeester der 1e klasse en behorende tot de brigade Zwolle der Koninklijke Marechaussee zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

W.T., geboren op 30 augustus 1949:

dat zij zich op 31 januari 1966 te omstreeks 19.00 uur bevond op de kade bij de Katwolderhaven te Zwolle nabij aldaar gemeerde munitie-schepen; dat zij toen in gesprek kwam met een aldaar op wacht staande soldaat; dat die soldaat haar vertelde, dat hij die avond tot 00.00 uur op post moest staan; dat zij die avond na 21.15 uur met die soldaat een plekje tussen op die kade staande houtstapels heeft opgezocht; dat die soldaat toen zijn geweer op een houtstapel heeft gelegd; dat zij toen vleselijke gemeenschap met die soldaat heeft gehad;

en verrichting van verbalisanten:

dat zij op 2 februari 1966 te Zwolle beklagde hebben geconfronteerd met W.T. voornoemd; dat W. T. toen verklaarde dat zij de soldaat, die tegenover haar werd gesteld, herkende als de soldaat, waarover zij in haar bovengestelde verklaring had gesproken;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke landmacht, op 31 januari 1966 te Zwolle, terwijl hij fungeerde als „schildwacht, behorende tot de wacht bij enige munitie-schepen aldaar „de op hem als zodanig rustende verplichting om voortdurend waakzaam „te zijn niet is nagekomen, hebbende beklagde alstoen aldaar tijdens „voormelde wachtdienst zich met een meisje afgezonderd en met dat „meisje vleselijke gemeenschap gehad”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„als schildwacht een als zodanig op hem rustende verplichting niet nagekomen”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt, dat de zaak een in artikel 2, onder 2e van de Wet op de Krijgstucht omschreven feit opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan, zodat met toepassing van artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht onder mededeling van alle stukken, de zaak ter verdere behandeling behoort te worden verwezen naar de commanderende officier van beklagde;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangewonnen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Bevindt dat de zaak een in artikel 2 onder 2e van de Wet op de Krijgstucht omschreven feit opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan;

Verwijst de zaak onder mededeling van alle stukken ter verdere behandeling naar de commanderende officier van beklagde.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 7 juli 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel H. W. O. Ligtfoot en Lt. Kolonel M. P. L. van Aalst,
Raadsman: Mr. F. Salomonson.

Voorwaardelijk ontslag uit de militaire dienst.

Enig gegeven, waarvan de geheimhouding door het belang van de Staat wordt geboden, opzettelijk mededelen aan een onbevoegde: beklagde, opperwachtmeester, had een geheim operatiebevel met een daarbij behorend oleaat, aan een vriend getoond.

DE KRIJGSRAAD oordeelt dat enerzijds niet gebleken is dat beklagde het gegeven wilde uitleveren aan een potentiële tegenstander, maar anderzijds het in hem gestelde vertrouwen zodanig heeft geschonden, dat hij niet in de militaire stand kan worden gehandhaafd.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF (zie de sententie achter het vonnis): *Gelet ook op de dienstprestaties en de uitermate gunstige beoordeling: de bijkomende straf van ontslag voorwaardelijk opgelegd.*

(W.M.Sr. art. 13-15, 23; W.Sr. art. 98).

DE ARRONDISSEMENTS KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH, in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen M. A. V., geboren 19 juli 1929, opperwachtmeester, beklagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als opperwachtmeester-instructeur der Cavalerie bij „de Koninklijke Landmacht, tewerkgesteld bij Sectie 3 van het 11e Tank- „bataljon te Oirschot, op een tijdstip in of omstreeks eind 1963 te Eind- „hoven het operatiebevel voor het 11e Tankbataljon der Koninklijke „Landmacht met het daarbij behorende oleaat, zijnde een gegeven, waar- „van de geheimhouding door het belang van de staat wordt geboden, „opzettelijk heeft medegedeeld aan de tot kennisneming daarvan niet „gerechtigde C. A., zulks terwijl hij, beklagde wist of redelijkerwijs moest „vermoeden, dat dit een zodanig geheim gegeven betrof als hierboven „omschreven;”

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Van september 1962 tot 19 januari 1966 diende ik in de rang van opperwachtmeester-instructeur der Cavalerie bij de Koninklijke Landmacht en was ik tewerkgesteld bij de Sectie 3 van het 11e Tankbataljon te Oirschot. Eind 1963, op een vrijdag, kwam mijn vriend C. A. bij mij thuis te Eindhoven om dat weekend te blijven logeren. De volgende morgen heb ik uit de stalen kast op het bureau van genoemde Sectie 3, van welke kast ik een sleutel had, en waarin zich de geheime stukken bevinden, het operatiebevel no. 6 van het 11e Tankbataljon van de Koninklijke Landmacht en het daarbij behorende oleaat gehaald en meegenomen. Deze stukken waren voorzien van het woord „Geheim” in rode letters. Thuis gekomen heb ik het oleaat op de daarbij behorende stafkaarten geprikt en heb ik aan A., aan de hand van het geschreven bevel, een volledige uiteenzetting gegeven van de verdedigingstaak van het bataljon, zoals die op dat moment gold. Ik vertelde A. dat dit een geheim stuk was. Ik wist dat dit een gegeven betrof waarvan de geheimhouding door het belang van de Staat was geboden, en dat A. niet gerechtigd was om daarvan kennis te nemen;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal Nr. P 4/66 van het Bureau Bijzondere Criminele Onderzoeken, opgemaakt en gesloten te 's-Gravenhage op 21 maart 1966 door Gerrit Jan Hoekman, Adjudant-onderofficier der Koninklijke Marechaussee, en Arie van den Berg, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, beiden behorende bij genoemd Bureau, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Cornelis A.:

Eind 1963 logeerde ik bij de familie V. te Eindhoven. Op een zaterdag of zondag liet M. A. V. mij een oleaat zien dat wij op enige stafkaarten bevestigden in diens woning. Hij verklaarde mij de aanvalsrichting en de afgrenzeling van deze aanvallen door de Nederlandse onderdelen in het gebied rond X., uitgaande van de taak van het 11e Tankbataljon. Op dat oleaat kwamen ook vakgrenzen voor.

als verklaring van Cornelis Jakob Oudesluys:

Sedert december 1963 ben ik als Hoofd Sectie 3 tewerkgesteld bij het 11e Tankbataljon te Oirschot. De opperwachtmeester V. was sinds 1962 als toegevoegd onderofficier op de Sectie 3 werkzaam, en was als zodanig gerechtigd tot kennisneming van de bij het 11e Tankbataljon aanwezige operatiebevelen, die alle als geheim zijn geclassificeerd. Deze stukken worden op mijn bureau bewaard in een stalen kast, waarvan ook V. een sleutel had. Het operatiebevel no. 6 van ons onderdeel is de basis voor het optreden bij eventuele oorlogshandelingen en bestaat uit een geschreven tekst en een daarop betrekking hebbend oleaat. Hierop is het gehele verdedigingsgebied van de 13e Pantserinfanteriebrigade in de omgeving van X. te zien, alsmede de vakgrenzen van de onderdelen. Dit oorlogs-operatiebevel is als geheim geclassificeerd en bevond zich in genoemde stalen kast. Door het tonen van dit operatie-oleaat aan een derde, heeft V. een militair geheim van groot belang prijsgegeven. Indien deze gegevens in handen van de vijand geraken, kan dit in oorlogstijd tot fatale gevolgen voor ons onderdeel leiden. Dit bevel is op heden nog van kracht.

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij, dienende als opperwachtmeester-instructeur der Cavalerie bij „de Koninklijke Landmacht, tewerkgesteld bij Sectie 3 van het 11e Tankbataljon te Oirschot, op een tijdstip eind 1963 te Eindhoven het operatiebevel voor het 11e Tankbataljon der Koninklijke Landmacht met het „daarbij behorende oleaat, zijnde een gegeven, waarvan de geheimhouding door het belang van de Staat wordt geboden, opzettelijk heeft „medegedeeld aan de tot kennisneming daarvan niet gerechtigde C. A., „zulks terwijl hij, beklaagde wist dat dit een zodanig geheim gegeven „betref als hierboven omschreven;”

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
 „*Enig gegeven, waarvan de geheimhouding door het belang van de Staat wordt geboden, opzettelijk mededelen aan een tot kennisneming daarvan „niet gerechtigd persoon, terwijl de schuldlige weet dat het een zodanig gegeven betreft.*”

„voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 98, eerste lid van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad enerzijds niet bewezen acht het oogmerk van beklaagde om deze gegevens bewust uit te leveren aan een potentiële tegenstander, weshalve de Krijgsraad meent te kunnen volstaan met een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van drie maanden, doch dat anderzijds de Krijgsraad van oordeel is dat beklaagde door zijn handelen op dusdanige wijze het in hem gestelde vertrouwen heeft geschonden en in zijn rang van opperwachtmeester en zijn functie van toegevoegd onderofficier bij de Sectie 3 van het bataljon, dusdanig heeft gefaald ten aanzien van een der meest wezenlijke elementen van de militaire dienst, dat de Krijgsraad beklaagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, doch niet zodanig dat hij voorgoed van dienst bij de gewapende macht behoort te worden uitgesloten;

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de duur van 3 maanden en ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red.*).

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 22 november 1966

President: Mr. Lamers; *Leden:* Luit. Generaals Mr. Schepers en Zegers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker en Generaal-majoor Coopmans, *Raadsman:* Res. 1e Luit. F. Salomonson.

(zie het vonnis, hiervóór)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde bijkomende straf en de daarop betrekking hebbende overwegingen;

Overwegende, te dien aanzien:

dat het Hof enerzijds met de Krijgsraad van mening is dat het plegen van het misdrijf van artikel 98 eerste lid Wetboek van Strafrecht door een onderofficier geplaatst in de vertrouwensfunctie als beklaagde ten tijde van het ten laste gelegde vervulde, en die daardoor in die functie heeft gefaald ten aanzien van een van de meest wezenlijke elementen van de militaire dienst, van zodanige ernstige aard is dat daarop een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf met daaraan gekoppeld een ontslag uit de militaire dienst zal moeten volgen;

dat het Hof echter anderzijds in aanmerking neemt zoals ook de Krijgsraad heeft overwogen, dat *niet* is gebleken dat beklaagde heeft gehandeld met het oogmerk om geheim te houden gegevens bewust in handen te spelen van een potentiële tegenstander dan wel uit het oogmerk van winstbejag; dat in deze evenzeer in aanmerking dienen te worden genomen de omstandigheden waaronder het bewezen verklaarde delict is gepleegd en de persoon van de beklaagde wiens dienstprestaties blijkens de ter terechtzitting overgelegde beoordelingen van zijn superieuren uitermate gunstig zijn beoordeeld;

dat het Hof dan ook enerzijds een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf en een ontslag uit de militaire dienst geboden acht in het onderhavige geval, doch anderzijds evenzeer termen aanwezig acht, waar het militair belang in dit bijzondere geval zich niet daartegen verzet, het ontslag uit de militaire dienst voorwaardelijk op te leggen;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van de artikelen 13 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 14a, 14b van het Wetboek van Strafrecht en 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP
IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep, echter alleen voor wat

betreft de aan beklagde opgelegde bijkomende straf en de daarop betrekking hebbende overwegingen;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Ontslaat beklagde uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bepaalt, dat deze bijkomende straf niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde zich voor het einde van een proeftijd van *drie jaar* heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit dan wel zich op andere wijze heeft misdragen;

Bevestigt het vonnis voor het overige met wijziging der gronden.

TUCHTRECHTSPRAAK

Commandant der zeemacht in Nederland

Beschikking van 29 april 1964

Klager, hofmeester der 1e kle, was op 19 november 1963 gestraft met 7 dagen licht arrest terzake van: ruim 10 uur te laat van passagieren aan boord teruggekeerd. Hij diende nog dezelfde dag bij de chef der équipage een briefje in, waarin hij de wens te kennen gaf zich over de hem opgelegde straf te beklagen. De chef der équipage deelde hem echter mede, dat hij zijn beklag eerst na 2 dagen kon indienen. Dienovereenkomstig diende hij daarna voormeld briefje opnieuw in bij de chef der équipage, die dit in handen stelde van de oudste officier. Uit het gesprek dat deze daarop met klager had, kreeg de oudste officier de indruk dat klagers grief was: dat hij niet ongeveer 10 uur doch ongeveer 9 uur te laat van passagieren was teruggekeerd. De oudste officier deelde zijn indruk aan de commandant mede. Deze, die met klagers voornemen op de hoogte was, wijzigde daarop toch de strafreden.

Alvorens art. 50 W.K. te hanteren behoort de strafoplegger zich er steeds van te vergewissen of met betrekking tot de onderwerpelijke straf geen klacht is ingediend.

Nu de strafoplegger op de hoogte was van klagers ingediend beklag, was hiervoor te méér reden.

Beklag óngegrond; de in de strafreden aangebrachte wijziging nietig verklaard; de strafreden gewijzigd; de opgelegde straf, onder uitvoerige motivering, gehandhaafd.

(W.K. art. 50, 61, 62, 65 en 66)

DE VICE-ADMIRAAL, COMMANDANT DER ZEEMACHT IN NEDERLAND;

Gelezen de verklaring van hofmeester der 1e klasse P. J., marinenummer 08803, ongedateerd, houdende:

1e. dat hij zich wenst te beklagen over de hem op 19 november 1963 door de toenmalige commandant van Hr. Ms. „Ommen” opgelegde krijgstuuchtelijke straf van: „7 dagen licht arrest” terzake van: „Ruim „10 uur te laat van passagieren aan boord teruggekeerd”;

2e. dat hij zich wenst te beklagen over het feit, dat de strafoplegger nadat hij — klager — de wens te kennen had gegeven zich te willen beklagen over de hem opgelegde straf, de omschrijving der strafreden heeft gewijzigd in: „Ruim 9 uur te laat van passagieren aan boord teruggekeerd”;

Gehoord de gestrafte;

Gezien de verhoren en de verdere informatiën ten deze genomen;

Overwegende dat klager op 21 of 22 november 1963 aan boord van Hr. Ms. „Ommen” de wens om zijn beklag te doen schriftelijk ter kennis van de chef der équipage heeft gebracht, zodat voormeld beklag binnen de wettelijke termijn is ingediend;

Overwegende dat met betrekking tot de onderhavige aangelegenheid de volgende feiten en omstandigheden als vaststaand aangenomen kunnen worden:

Klager had op 18 november 1963, met de trein welke ten 00.27 uur in Vlissingen aankomt, van de hem verleende bewegingsvrijheid aan boord van Hr. Ms. „Ommen” moeten terugkeren, in welk geval hij op 18 november 1963 ten \pm 01.00 uur aan boord had kunnen en moeten zijn. Klager keerde echter niet op voormeld tijdstip aan boord terug, doch deelde enige uren tevoren de officier van de wacht van Hr. Ms. „Ommen” telefonisch mede, dat bij het uit de bus stappen voor het station in Eindhoven tengevolge van harde wind zijn muts was afgewaaid en dat hij naar zijn muts had gezocht, doch deze niet meer terug had kunnen vinden. Nadat hij het zoeken naar zijn muts had gestaakt en naar het station was gegaan, zou hem zijn gebleken dat hij de treinaansluiting naar Vlissingen had gemist. Klager kreeg tijdens vorenbedoeld telefonisch onderhoud van de officier van de wacht (sergeant-machinist C. F. Faas) toestemming zich naar huis te begeven en per eerstvolgende reisgelegenheid naar boord terug te keren.

Op 18 november 1963 keerde klager ten \pm 10.30 uur terug aan boord, zodat hij \pm 9½ uur later terugkeerde dan hem als minderjarige schepeling was toegestaan.

Op 19 november 1963 werd klager gestraft met 7 dagen licht arrest terzake van: „Ruim 10 uur te laat van passagieren aan boord teruggekeerd”.

Op dezelfde dag diende klager bij de chef der équipage een briefje in, waarin hij de wens te kennen gaf met betrekking tot de opgelegde straf in beklag te willen gaan. De chef der équipage deelde klager echter mede, dat hij zijn beklag eerst na 2 dagen kon indienen.

Op 21 of 22 november 1963 diende klager voormeld briefje opnieuw in bij de chef der équipage, die het briefje in handen stelde van de oudste officier, luitenant ter zee der 2e klasse jongste categorie B. A. Latour.

Tijdens een gesprek met klager kreeg luitenant ter zee Latour de indruk dat het beklag zich slechts richtte tegen de omschrijving van de strafreden en wel omdat klager niet ruim 10 uur doch ruim 9 uur te laat aan boord was teruggekeerd. Luitenant ter zee Latour verklaart deze indruk aan strafoplegger te hebben medegedeeld.

Luitenant ter zee Latour verzuidde klager te wijzen op het gestelde in 3 VKM XI, artikel 9, lid 2, 3 en 5, tengevolge waarvan de in dat voorschrift bedoelde formaliteiten achterwege bleven.

Strafoplegger verklaart, dat hij ervan op de hoogte was dat klager het voornemen had zich over de opgelegde straf te beklagen, doch dat hij meende dat feitelijke indiening van het beklag nog niet had plaats gevonden, daar hij had begrepen dat het beklag, omdat het voortijdig was ingediend, nog niet voor behandeling vatbaar was. Tijdens een toevallig gesprek met klager kwam strafoplegger tot het inzicht dat de omschrijving der strafreden onjuist was, in die zin, dat klager niet ruim 10 uur, doch ruim 9 uur te laat aan boord was teruggekeerd. In de veronderstelling hiermede aan de bezwaren van klager tegemoet te komen, wijzigde strafoplegger, zich beroepend op artikel 50 van de Wet op de krijgstuicht, op 25 november 1963 de omschrijving der strafreden in „Ruim 9 uur te „laat van passagieren aan boord teruggekeerd”;

Overwegende dat weliswaar in artikel 50 van de Wet op de krijgstucht aan de strafoplegger de bevoegdheid is toegekend een opgelegde straf en/of strafreden te wijzigen, doch dat de strafoplegger deze bevoegdheid mist zodra de gestrafte militair de wens te kennen heeft gegeven zich te willen beklagen;

dat immers de Wet op de krijgstucht de procedure nopens het beklag over een opgelegde krijgstuchtelijke straf afzonderlijk in paragraaf VI regelt, waaruit moet voortvloeien dat in geval van beklag uitsluitend de aan deze procedure inhaerente bevoegdheden van toepassing zijn; dat de bevoegdheid tot wijziging van de straf en/of de strafreden derhalve in dat geval uitsluitend is voorbehouden aan de meerdere, die over het beklag heeft te beslissen; dat in verband met deze bevoegdheidsbeperving de strafoplegger, alvorens artikel 50 van de Wet op de krijgstucht te hantieren, zich er steeds van behoort te vergewissen of met betrekking tot de onderwerpelijke straf geen beklag is ingediend; dat hiervoor in casu des te meer reden was nu strafoplegger in ieder geval op de hoogte was van klagers voornemen om zijn beklag te doen; dat strafoplegger derhalve ten onrechte de omschrijving der strafreden wijzigde, nadat klager de wens te kennen had gegeven in beklag te willen gaan;

dat mitsdien de door strafoplegger aangebrachte wijziging nietig moet worden verklaard, waardoor dan tevens klagers bezwaren tegen de betreffende wijziging als opgeheven kunnen worden beschouwd;

Overwegende ten aanzien van klagers gedragingen:

dat klager het in zijn macht had de trein naar Vlissingen te halen, doch zulks heeft nagelaten; dat klager hetzij zodanig kort voor de vertrektijd van de trein bij het station te Eindhoven arriveerde, dat hij reeds bij het minste beletsel gedoemd was de trein te missen, hetzij zodanig lange tijd aan het zoeken naar zijn muts — aangenomen dat zijn muts inderdaad was weggewaaid — besteedde, dat de aan het zoeken bestede tijd niet verantwoord was; dat klager als hofmeester der 1e klasse kon en moest beseffen dat hij de plicht had alles in het werk te stellen om — desnoods zonder hoofddekseel — tijdig aan boord terug te keren; dat hij terzake in gebreke is gebleven en mitsdien de gevolgen daarvan dient te dragen;

Overwegende ten aanzien van de strafreden:

dat klager zich op 18 november 1963 ten \pm 01.00 uur aan boord van Hr. Mrs. „Ommen” had moeten terugmelden; dat hij echter op diezelfde dag eerst ten \pm 10.30 uur aan boord kwam, weshalve klager \pm 9½ uur te laat van de hem verleende bewegingsvrijheid aan boord terugkeerde; dat, zoals eerder overwogen, de omschrijving van de strafreden nietig moet worden geacht; dat tevens aanleiding bestaat in de strafreden, zoals deze oorspronkelijk luidde, enige wijziging te brengen, zonder dat nochtans deze wijziging ten voordele van klager zal strekken;

Overwegende ten aanzien van de straf:

dat klager sedert februari 1961 25 maal krijgstuchtelijk moest worden gestraft; dat blijkens de laatstelijk over klager opgemaakte beoordeling van het grote aantal opgelegde straffen geen enkele verbetering is uitgegaan; dat in evengenoemde beoordeling klager wordt gekenschetst als een slordige militair, van wie niet veel initiatief uitgaat; dat evenbedoelde

tekortkomingen ook bij de onderhavige zaak tot uiting komen; dat mitsdien de opgelegde straf in goede verhouding moet worden geacht te staan tot de ernst van het gepleegde vergrijp, de persoonlijkheid en het doorgaand gedrag van klager, alsmede de omstandigheden waaronder het vergrijp werd begaan;

Gelet op de artikelen 61, 62, 65 en 66 van de Wet op de krijgstucht;

Beschikkende op het beklag;

Verklaart dit ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straf;

Wijzigt de omschrijving van de strafreden, zodat deze zal komen te luiden: „Ongeveer 9½ uur te laat van de hem verleende bewegingsvrijheid aan boord teruggekeerd”;

Bepaalt dat de gewijzigde strafreden in plaats van de oorspronkelijke in het strafregister en in het conduiteboekje van klager zal worden ingeschreven, onder verwijzing naar deze beschikking; dat hij — commandant der zeemacht in Nederland — als strafoplegger zal worden genoemd; dat als datum van strafoplegging de datum van deze beschikking zal worden vermeld;

Geeft hiervan kennis door toezending van een afschrift van deze beschikking aan:

1. strafoplegger, luitenant ter zee der 2e klasse oudste categorie R. C. de Bruijn, d.t.v. de commandant van de mijnendienst Nederland;
2. klager, d.t.v. de commandant van Hr. Ms. „De Ruyter”.

Commandant der zeemacht in Nederland

Beschikking van 19 maart 1964

Een korporaal-machinist was gestraft met 4 dagen licht arrest terzake dat hij als onderofficier van de wacht bij de valreep van Hr. Ms. „Neptunus” in de nacht van 14/15 december 1963, te weinig initiatief betoond zou hebben toen ± 7 hofmeesters, na beëindiging van hun taak bij het adelborstenbal in het K.I.M., duidelijk zichtbaar onder de invloed van sterke drank aan boord waren gekomen en zich er niet van had overtuigd of zij in goede orde naar hun slaapverblijf gingen, waardoor het kon voorkomen, dat zij onder groot lawaai vernielingen aan meubilair aanbrachten.

Uit het onderzoek op het beklag is niet gebleken, dat de hofmeesters (duidelijk) zichtbaar onder invloed van sterke drank aan boord waren gekomen. Van klager kon onder de gegeven omstandigheden niet worden verlangd dat hij, met betrekking tot de handhaving van de rust en orde, zich daarvan meer of beter dan hij in feite deed had overtuigd of de betreffende hofmeesters in goede orde naar hun slaapverblijf gingen. Niet is komen vast te staan, dat klager, vanaf de plaats waar hij zich als onderofficier van de wacht rechtens ophield, het door de hofmeesters voortgebrachte lawaai heeft kunnen horen. Twijfel bestaat of klager terzake van het handhaven van de rust en orde gebrek aan initiatief heeft betoond, welke niet ten nadele van klager mag strekken. Niet is gebleken dat klager als onderofficier van de wacht op laäkbare wijze in zijn taak is tekortgeschoten.

Beklag gegrond; opgelegde straf en strafreden tenietgedaan met bepaling tot verlening van drie dagen buitengewoon verlof ter compensatie van het geleden nadeel.

(W.K. art. 61, 62, 65 en 66)

DE VICE-ADMIRAAL, COMMANDANT DER ZEEMACHT IN NEDERLAND;

Gelezen de verklaring van korporaal-machinist E. A. P. Koops (22702), van 20 december 1963, houdende dat hij zich wenst te beklagen over de hem op 17 december 1963 door de commandant van het Koninklijk instituut voor de marine opgelegde krijgstuchtelijke straf en de strafreden, luidende:

„4 dagen licht arrest”, terzake van:

„Toen een groep hofmeesters duidelijk zichtbaar onder de invloed van „sterke drank aan boord kwam, te weinig initiatief betoond en zich er „niet van overtuigd of zij in goede orde naar hun slaapverblijf gingen, „waardoor het kon voorkomen, dat zij onder groot lawaai vernielingen „aan meubilair aanbrachten”;

Gehoord de gestrafte;

Gezien de verhoren en de verdere informatiën ten deze genomen;

Overwegende dat klager van mening is, dat hij ten onrechte is gestraft;

Overwegende dat het door klager bestreden krijgstuchtelijke vergrijp zich onder de hieronder geschetste omstandigheden heeft voorgedaan:

in de nacht van 14 op 15 december 1963 kwamen ± zeven hofmeesters, na beëindiging van hun taak bij het adelborstenbal in het Koninklijk instituut voor de marine, ten ±04.45 uur aan boord van Hr. Ms. „Neptunus”, waar zij gehuisvest waren.

Klager bekleedde op dat tijdstip de functie van onderofficier van de wacht en bevond zich bij de valreep van Hr. Ms. „Neptunus”; matroos der 3e klasse G. J. H. Bongers, die zich eveneens bij de valreep ophield, vervulde de functie van ondergeschikte onderofficier van de wacht.

Bij het aan boord komen, hadden de hogerbedoelde hofmeesters een rij gevormd als voor een polonaise en imiteerden schaatsbewegingen, waarbij zij een zoemend geluid maakten.

Volgens de verklaring van klager, welke door anderen werd bevestigd, gedroegen de hofmeesters zich bij het betreden van het dek, na hiertoe door klager te zijn aangemaand, normaal, correct en rustig; zij bleven zich ook verder aan dek normaal en correct gedragen.

De hofmeesters begaven zich vervolgens benedendeks, echter niet — zoals achteraf is komen vast te staan — naar de slaapverblijven, doch naar de T.V.-zaal, alwaar zij — naar eveneens achteraf is gebleken — zich onder groot lawaai hebben misdragen, hetgeen door klager, blijkens zijn terzake afgelegde verklaring, niet werd bemerkt.

Alvorens de hofmeesters zich na beëindiging van hun taak bij het adelborstenbal naar Hr. Ms. „Neptunus” begaven, werden zij in de gelegenheid gesteld in één der gebouwen van het Koninklijk instituut voor de marine bier te drinken, welke gebeurtenis een ongecontroleerd verloop had.

Gebleken is dat onder de hofmeesters, die bij het adelborstenbal werk-

zaam waren, een gespannen sfeer heerste als gevolg van het feit, dat zij naar hun mening een kwalitatief onvoldoende maaltijd hadden genoten;

Overwegende dat uit geen feiten of omstandigheden is gebleken dat klager ervan op de hoogte was of moest zijn, dat de hofmeesters na afloop van het adelborstenbal in de gelegenheid werden gesteld een zodanige hoeveelheid bier te drinken dat deswege gevaar voor dronkenschap was te duchten;

dat evenmin is gebleken dat klager ervan op de hoogte was of moest zijn, dat onder de hofmeesters een ontevreden stemming heerste als gevolg van klachten hun maaltijd betreffende; dat mitsdien evengenoemde omstandigheden, welke mogelijkwijs het pandemonium in de T.V.-zaal hebben ingeleid, bij de beoordeling van de onderhavige zaak buiten beschouwing moeten blijven en slechts die feiten en omstandigheden in aanmerking moeten worden genomen, die zich hebben voorgedaan nadat de hofmeesters het Koninklijk instituut voor de marine hadden verlaten;

Overwegende dat terwille van een juiste beoordeling van de vraag of klager zich aan het in de strafomschrijving bedoelde krijgstuchtelijke vergrijp heeft schuldig gemaakt, de volgende vragen dienen te worden beantwoord:

1. Is de groep hofmeesters tijdens klagers wacht in de nacht van 14 op 15 december 1963 duidelijk zichtbaar onder de invloed van sterke drank aan boord gekomen?

2. Had klager zich ervan moeten overtuigen of de betreffende hofmeesters in goede orde naar hun slaapverblijf gingen?

3. Heeft klager vanaf het dek van Hr. Ms. „Neptunus” kunnen horen dat in de T.V.-zaal lawaai werd gemaakt?

4. Heeft klager terzake van het handhaven van rust en orde te weinig initiatief betoond?

5. Is enig verband aanwezig tussen de wijze waarop klager zijn functie uitoefende en de misdragingen van de hofmeesters in de T.V.-zaal en zo ja, waaruit bestonden deze misdragingen en in hoeverre dient klager daarvoor verantwoordelijk te worden gesteld?

Overwegende dat uit het met betrekking tot de onderhavige klachtzaak ingestelde onderzoek ten aanzien van vorengenoemde vraagpunten, de volgende feiten en omstandigheden moeten worden afgeleid:

ad 1. Zowel klager als zijn ondergeschikte verklaarden, dat de hofmeesters stelling niet de indruk maakten dronken te zijn.

De bij de onderhavige zaak betrokken hofmeesters — voor zover van hen terzake verklaringen werden opgenomen — verklaarden het volgende:

zeemilicien-hofmeester der 3e klasse A. C. E. van Vroonhoven:

„In de nacht van zaterdag op zondag (14 op 15 december 1963) heb ik „twee biertjes gedronken. Na de waarschuwing van de onderofficier van „de wacht hield iedereen zich stil en gedroeg men zich ordelijk. Niemand „was op dat moment zichtbaar onder de invloed van sterke drank. Er „waren hofmeesters bij, die tamelijk veel hadden gedronken, maar ook „deze gedroegen zich correct”.

zeemilicien-hofmeester der 2e klasse C. M. Kop:

„Ik heb vier biertjes gedronken en was volledig bij mijn positieven.
 „Toen we aan boord stapten, hield iedereen zich rustig”.
 zeemilicien-hofmeester der 3e klasse R. Overbeeke:

„Ik heb een paar biertjes gedronken; ik was nog volkomen nuchter.
 „Volgens mij was niemand onder de invloed van de drank; we waren
 „alleen wat vrolijk”.
 hofmeester der 1e klasse G. A. van Dam:

„Ik was niet bepaald nuchter”.
 hofmeester der 3e klasse H. P. M. Kessels:

„Ik heb ± vijf flesjes bier gedronken”.
 Uit de terzake afgelegde verklaringen is niet gebleken, dat het opvallende gedrag van de hofmeesters bij het aan boord komen, was te wijten aan het gebruik van alcoholhoudende drank.

Het feit dat de hofmeesters, eenmaal aan dek aangekomen zijnde, zich normaal en correct gedroegen, maakt het mogelijk, zo niet waarschijnlijk, dat hun opvallend gedrag moest worden toegeschreven aan kwajongensachtige uitgelatenheid, voor het ontstaan waarvan een aantal redenen aanwezig was. Op deze gronden moet worden geconcludeerd, dat de groep hofmeesters niet (duidelijk) zichtbaar onder de invloed van sterke drank aan boord is gekomen;

ad 2. Uit de beantwoording van de voorgaande vraag moet volgen, dat klager in de gedragingen van de groep hofmeesters aan dek terecht geen aanleiding heeft gevonden het bepaalde in punt 5221 van VVKM 130 (de onderofficier van de wacht zorgt ervoor onafgebroken aan dek te zijn) te veronachtzamen om de — aan dek rustige en correcte — groep hofmeesters naar hun slaapverblijf te volgen. Mutatis mutandis vond klager evenmin aanleiding voor de handhaving van rust en orde de assistentie van de provoost in te roepen.

Mocht derhalve van klager onder de gegeven omstandigheden in redelijkheid niet gevergd worden, dat hij met betrekking tot de handhaving van rust en orde bijzondere maatregelen nam, wel mocht van hem verlangd worden, dat hij de zorg aan de dag legde, die van elke onderofficier van de wacht verlangd moet worden als een groep schepelingen en bloc in de voor de nachtrust bestemde tijd aan boord komt.

In dit verband moet geconcludeerd worden, dat klager in deze zorg niet is tekortgeschoten, daar uit de terzake afgelegde verklaringen blijkt, dat hij zijn ondergeschikte opdracht heeft gegeven in het benedenschip te luisteren of alles rustig was. Aangezien klagers ondergeschikte 15 à 20 minuten na aankomst van de groep hofmeesters aan klager rapporteerde, dat alles rustig was, bestonden voor klager wederom geen redenen om tot het treffen van bijzondere maatregelen over te gaan.

Met betrekking tot de vraag of klager zich ervan had moeten overtuigen of de groep hofmeesters in goede orde naar het slaapverblijf ging, moet worden geconcludeerd dat van klager onder de gegeven omstandigheden niet kon worden verlangd dat hij zich daarvan meer of beter overtuigde, dan hij in feite deed;

ad 3. Met betrekking tot de vraag of klager heeft kunnen horen, dat in de T.V.-zaal lawaai werd gemaakt, dient mede de vraag in aanmerking

te worden genomen of korporaal der mariniers J. Lemmens, die de volgende dag onder soortgelijke omstandigheden de wacht had, al dan niet lawaai uit de T.V.-zaal heeft gehoord.

Te dier zake hebben verklaard:

klager:

„Ik heb verder (nadat de hofmeesters benedendeks waren gegaan) niets „meer gehoord. Ook al zou er lawaai gemaakt zijn in de twee dekken „lager gelegen T.V.-zaal, dan is dat volgens mij aan de valreep, waar de „onderofficier van de wacht zich ophoudt, niet hoorbaar. De deuren van „de gangen zijn afgesloten en bovendien staan er twee fans te draaien, „die veel lawaai maken”.

korporaal der mariniers J. Lemmens:

„Op zondag 15 december 1963 was ik onderofficier van de wacht „tijdens de hondewacht. Om ± 01.30 uur kwamen een groep passagiers terug „aan boord. Het aan boord komen ging normaal; het zich afmelden ging „niet meer zo best als gevolg van alcoholgebruik. Ze gingen naar bene- „den, nadat ik ze nog op het hart had gedrukt rustig te zijn. Alleen hof- „meester Overbeeke bleef in de wacht om zich op de porlijst te zetten. „Op een gegeven moment hoorde ik een reuzekabaal van beneden op- „stijgen. Ik heb toen Overbeeke er naar toe gestuurd om een eind te ma- „ken aan het kabaal, hetgeen ook is gebeurd. Het lawaai was zeer duide- „lijk te horen, alsof het uit een aangrenzend vertrek kwam. Uit het feit „dat later bleek, dat er in de T.V.-zaal een rommel was, heb ik opgemaakt „dat het geluid daar vandaan kwam. Met zekerheid kan ik dat natuurlijk „niet verklaren, want ik ben daar zelf niet bij geweest”;

zeemilicien-hofmeester der 3e klasse R. Overbeeke:

„In de nacht van zondag op maandag kwam ik met zes of zeven hof- „meesters terug van passagieren. De anderen gingen naar beneden; ik „bleef boven bij de onderofficier van de wacht om mij op de porlijst te „zetten. Terwijl ik hiermee bezig was, hoorde ik een hels lawaai, dat ver- „oorzaakt werd door het dichtslaan van de deur van de SB-afgang vaste „bemanning. De onderofficier van de wacht, korporaal Lemmens, zei „tegen mij, dat ik de anderen moest waarschuwen dat ze zich stil moesten „houden. Ik ben naar beneden gegaan en trof de anderen in de T.V.-zaal. „Men stond met elkaar te praten, zonder kabaal te maken”;

de commissie van onderzoek inzake het beklag:

„Wij tekenen aan dat ons bij een ter plaatse ingesteld onderzoek is ge- „bleken, dat het onwaarschijnlijk moet worden geacht, dat de onder- „officier van de wacht, vertoevende op zijn plaats aan BB bij de valreep, „lawaai kan horen, dat wordt gemaakt in de twee dekken lager gelegen „T.V.-zaal, in het bijzonder wanneer — zoals gebruikelijk — de toegangs- „deuren tot de afgangen naar de verblijven gesloten zijn en de fans in het „SB-dekhuis in werking zijn”;

Uit de terzake afgelegde verklaringen moet worden geconcludeerd, dat niet is komen vast te staan, dat korporaal Lemmens lawaai uit de T.V.-zaal heeft kunnen horen. De verklaringen van klager en de commissie van onderzoek daarnevens in aanmerking nemend, moet geconcludeerd worden, dat klager vanaf de plaats waar hij zich als onderofficier van de

wacht rechtens ophield, het door de groep hofmeesters voortgebrachte lawaai niet kon horen.

ad 4. Bij de beantwoording van de vraag of klager terzake van het handhaven van rust en orde te weinig initiatief heeft betoond, dient in aanmerking te worden genomen, dat:

- a. het gedrag van de groep hofmeesters aan dek klager geen reden tot argwaan behoefde te geven;
- b. de ondergeschikte onderofficier van de wacht aan klager meldde, dat benedende alles rustig was;
- c. klager vanaf de plaats waar hij zich rechtens ophield het lawaai uit de T.V.-zaal niet kon horen.

De vraag of klager anderszins een gebrek aan initiatief moet worden verweten, kan niet dan op grond van veronderstellingen worden beantwoord. Omtrent deze vraag bestaat mitsdien twijfel, welke echter niet ten nadele van klager zal mogen strekken.

Derhalve moet geconcludeerd worden, dat klager geen gebrek aan initiatief kan worden verweten;

ad 5. Uit de beantwoording van voorgaande vraagpunten moet worden geconcludeerd, dat niet is gebleken, dat klager als onderofficier van de wacht op laakbare wijze in zijn taak is tekortgeschoten, weshalve enig verband tussen de wijze waarop klager zijn functie uitoefende en de misdragingen van de hofmeesters in de T.V.-zaal niet aanwezig kan worden geacht.

Mitsdien kan klager niet voor evenbedoelde misdragingen verantwoordelijk worden gesteld.

De vraag, waaruit de misdragingen van de hofmeesters hebben bestaan, kan in de onderhavige zaak als irrelevant buiten beschouwing worden gelaten;

Overwegende dat uit het vorenoverwogene moet worden geconcludeerd, dat onvoldoende bewezen is dat klager zich heeft schuldig gemaakt aan hetgeen hem in de strafreden is verweten en dat klager mitsdien ten onrechte is gestraft;

Gelet op de artikelen 61, 62, 65 en 66 van de Wet op de krijgstucht;

Beschikkende op het beklag;

Verklaart dit gegrond;

Doet te niet de opgelegde straf en de omschrijving van de strafreden, met last dat de vermelding daarvan in het strafregister en in het conduiteboekje van klager zal worden doorgehaald, onder verwijzing naar deze beschikking;

Bepaalt dat aan klager drie dagen buitengewoon verlof zal worden verleend ter compensatie van het geleden nadeel;

Geeft hiervan kennis door toezending van een afschrift van deze beschikking aan:

1. strafoplegger;
 2. klager, door tussenkomst van de commandant van het Koninklijk instituut voor de marine.
-

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

1 april 1965

(P.L.1964/1)

Voorzitter: Mr. W. P. Mulié (fgd); *Leden:* Mr. Dr. T. Vorstius Kruijff en Mr. H. Fortuin.

(Pensioenwet voor de landmacht 1922, art. 2, eerste lid, onder 2°)

Klager werd bij keuring voor opkomst in militaire dienst, waarbij hij wegens beperkte verstandelijke vermogens I2 werd geclasseerd, goedgekeurd en geschikt bevonden voor uitzending naar de tropen.

In Indonesië openbaarde zich na een venerische infectie een acute geestesstoring, welke op schizofrenie bleek te berusten.

Een verzoek om toekenning van militair invaliditeitspensioen werd afgewezen, omdat geen verband tussen het optreden van de ziekte en de uitoefening van de dienst werd aangenomen. Een hoogleraar in de psychiatrie achtte klager een zwak begaafde persoonlijkheid, voor wie de spanning van de militaire dienst in de trópen te veel was geweest. Deze spanning kon naar het oordeel van deze hoogleraar het uitbreken van de ziekte hebben bevorderd.

Op die grond was de Raad van oordeel dat bedoeld verband wel aanwezig was. De Raad nam daarbij in aanmerking dat klager, ondanks de minder gunstige uitslag van de militaire keuring, voor dienst in de tropen geschikt werd bevonden en dat die dienst voor klager als een bijzonder nadelige invloed, als bedoeld in de onderhavige wetsbepaling, dient te worden aangemerkt.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

K, wonende te H., klager, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden P. Ch. J. Kiës, wonende te Amsterdam,

tegen:

de Minister van Defensie, verweerder, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden J. Koolhoven, referendaris bij het Ministerie van Defensie, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde gemachtigden;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat bij Koninklijk Besluit van 12 februari 1962 afwijzend werd beslist op een namens K., voornoemd, op 21 mei 1960 ingediend rekest, houdende een verzoek hem in het genot te stellen van een militair invaliditeitspensioen; waarbij werd overwogen:

dat voor een militair krachtens artikel 2, eerste lid onder 2°, van de Pensioenwet voor de landmacht 1922 recht op militair pensioen bestaat, indien de bij hem geconstateerde gebreken zijn ontstaan door de uitoefening van de militaire dienst, dan wel tot uiting gekomen of verergerd door

bijzondere omstandigheden of toestanden, welke zich bij de uitoefening van deze dienst hebben voorgedaan, welke naar medisch inzicht van nadelige invloed zijn geweest op zijn gezondheidstoestand en indien deze gebreken een invaliditeit van tenminste 10% blijken te veroorzaken, of dat hij bij zijn ontslag ten minste vijf jaren werkelijke dienst kan aanwijzen; dat voor hem krachtens artikel 2, eerste lid onder 3°, recht op pensioen bestaat ter zake van ongeschiktheid voor de waarneming van de dienst wegens gebreken, wanneer deze zijn ontstaan door andere oorzaken dan hiervoren vermeld, mits deze ongeschiktheid niet het gevolg is van eigen moedwillige handelingen of ongeregeld gedrag en betrokkene een werkelijke dienst van ten minste vijf jaren kan aanwijzen; dat pensioen krachtens artikel 1 a van meergenoemde pensioenwet eerst kan worden verleend na ontslag uit de militaire dienst; dat betrokkene op 23 maart 1949, ter plaatse waar hij verbleef, aan een geneeskundig onderzoek is onderworpen door de Reserve Officier van Gezondheid der 1e klasse H., gedelegeerd lid van de commissie voor het geneeskundig onderzoek te Utrecht; dat ter zake onder dagtekening van 3 mei 1949 door evengenoemde commissie een rapport werd uitgebracht, welk rapport door de toenmalige Inspecteur van de Geneeskundige Dienst der Koninklijke Landmacht, voorzien van diens visum d.d. 14 mei 1949, zonder opmerkingen aan de Minister van Oorlog werd gezonden; dat uit bedoeld rapport onder meer blijkt, dat onderzochte geacht wordt tot de verdere waarneming van de militaire dienst ongeschikt te zijn uit hoofde van gebreken; dat hij in verband hiermede uit de militaire dienst werd ontslagen, zulks met ingang van 16 juni 1949; dat uit genoemd rapport verder blijkt, dat de commissie heeft overwogen:

dat de bij betrokkene geconstateerde afwijking van endogene aard is; dat geen bijzondere nadelige dienstomstandigheden (betrokkene was chauffeur bij de tandheelkundige dienst te Makassar) bekend zijn geworden, welke een verergerende, c.q. bevorderende invloed op de afwijking van betrokkene zouden hebben kunnen uitoefenen; dat adressant in zijn rekest onder meer aanvoert, dat betrokkene de mening is toegedaan, dat — na alles wat hij in de tropen heeft meegemaakt — de bij hem bestaande gebreken in verband staan met de uitoefening van de militaire dienst; dat de Minister van Defensie, in verband met het onderwerpelijk rekest, aanleiding heeft gevonden de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst te verzoeken betrokkene nogmaals aan een commissoriaal geneeskundig onderzoek te doen onderwerpen; dat betrokkene, in verband hiermede, op 12 juni 1961 opnieuw aan een geneeskundig onderzoek werd onderworpen door de commissie voor het geneeskundig onderzoek te Utrecht; dat ter zake onder dagtekening van 24 november 1961 door evengenoemde commissie een rapport werd uitgebracht, van welk rapport een uittreksel door de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst, voorzien van diens visum d.d. 29 december 1961, zonder opmerkingen aan de Minister van Defensie werd gezonden; dat uit bedoeld uittreksel onder meer blijkt, dat de commissie heeft overwogen:

dat betrokkene lijdende is aan een psychische aandoening; dat namens betrokkene naar voren wordt gebracht dat de aandoening samenhangt

met de uitoefening van de militaire dienst, met name de dienst in de tropen; dat de aandoening blijkens het onderzoek echter dient te worden beschouwd als te zijn van endoogeen constitutionele aard; dat niet is gebleken dat omstandigheden, die zouden kunnen worden aanvaard als bijzonder en zeer nadelig in de zin der pensioenwet, mede van invloed zijn geweest op het tot uiting komen c.q. verergeren van de aandoening, terwijl het namens betrokkene naar voren gebrachte niet als zodanig kan worden beschouwd; dat derhalve geen der oorzaken, als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onder 2° van de desbetreffende pensioenwet tot de bestaande toestand heeft bijgedragen; dat niet is gebleken, dat de gebreken van betrokkene in enigerlei verband staan met de uitoefening van de militaire dienst; dat betrokkene bij zijn ontslag uit de militaire dienst niet een werkelijke dienst kan aanwijzen van ten minste vijf jaren; dat hij derhalve noch aan artikel 2, eerste lid, onder 2°, noch aan artikel 2, eerste lid onder 3° van de genoemde pensioenwet recht op pensioen kan ontlenen;

Overwegende dat bij Koninklijk Besluit van 25 november 1963 is goedgevonden en verstaan afwijzend te beslissen op een rekest van klager, houdende verzoek om herziening van de met betrekking tot zijn pensioenaanspraken bij het Koninklijk Besluit van 12 februari 1962 genomen beslissing; waarbij onder meer werd overwogen:

dat adressant in zijn rekest tot uitdrukking brengt zich niet te kunnen verenigen met de te zijnen aanzien genomen beslissing en verzoekt hem een militair invaliditeitspensioen toe te kennen; dat adressant, in verband met zijn herzieningsaanvraag, op 9 oktober 1962, ter plaatse waar hij verbleef, aan een herhaald militair geneeskundig onderzoek werd onderworpen door de reserve eerste luitenant-arts B., gedelegeerd lid van de commissie voor het geneeskundig onderzoek te 's-Gravenhage; dat nopens dit onderzoek door laatstgenoemde commissie onder dagtekening van 29 januari 1963 een rapport werd uitgebracht, van welk rapport een uittreksel door de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst, voorzien van diens visum d.d. 22 maart 1963, aan de Minister van Defensie werd toegezonden; dat uit bedoeld uittreksel onder meer blijkt, dat de commissie voor het geneeskundig onderzoek heeft overwogen:

dat bij het onderzoek is gebleken, dat de ziekte, waaraan belanghebbende lijdende is en welke wordt geacht haar oorsprong te vinden in de vroegere geestestoestand, acuut tot uiting is gekomen c.q. blijvend is verergerd tijdens zijn dienstperiode in de tropen; dat deze dienstperiode voor zijn persoonlijkheid met reeds bij de eerste keuring in 1946 opgemerkte beperkte verstandelijke vermogens dient te worden aangemerkt als een bijzondere zeer nadelige omstandigheid samenhangend met de uitoefening van de militaire dienst, mede onder inwerking waarvan de gezondheids-toestand van onderzochte blijvend nadelig is beïnvloed; dat derhalve geen oorzakelijk doch wel een verergerend verband tussen de waargenomen ziekte en de uitoefening van de militaire dienst wordt aanvaard; dat de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst, blijkens een aantekening gesteld in hogeraangehaald visum, zich niet kan verenigen met het door de commissie voor het geneeskundig onderzoek te 's-Gravenhage aanvaarde verergerend verband tussen de geestesziekte en de door

belanghebbende uitgeoefende militaire dienst; dat genoemde inspecteur namelijk van mening is, dat de commissie te 's-Gravenhage ten onrechte de nadruk legt op de reeds bij de eerste keuring opgemerkte „bepaalde „verstandelijke vermogens” en het niet nader omschreven dienstdoen in de tropen; dat, alhoewel de intelligentie van belanghebbende terecht met I2 werd gewaardeerd, het onjuist is zulks te qualificeren met „bepaalde „verstandelijke vermogens”, een en ander ook gelet op de voorgeschiedenis van betrokkene, welke wijst op een zich zeer wel handhaven bij zijn werkgevers; dat het feit, dat belanghebbende eerst in mei 1948 na een verblijf van acht maanden in Indonesië acuut psychotisch werd, zeer pleit tegen de invloed van het verrichten van de militaire dienst in de tropen; dat, indien deze dienstverrichtingen werkelijk bijzonder en zeer nadelig zouden zijn geweest, de symptomen der geestesziekte zich eerder en dan niet acuut doch langzamerhand zouden hebben geopenbaard; dat overigens door betrokkene een zeker niet zware functie, namelijk chauffeur bij de tandarts te Makassar — welke functie bovendien door hem werd geambieerd — werd verricht in een gebied, waar in die periode van enige actie of vijandelijkheden, dus van enige lichamelijke en/of geestelijke stress, geen sprake was; dat de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst dan ook, zulks in tegenstelling tot de mening van de geneeskundige commissie te 's-Gravenhage, generlei verband aannemelijk acht tussen de bij belanghebbende bestaande geestesziekte en de door hem uitgeoefende militaire dienst; dat de Minister van Defensie, in verband met het verschil van inzicht inzake het bestaan van dienstverband tussen de geneeskundige commissie enerzijds en de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst anderzijds, aanleiding heeft gevonden het advies te doen inwinnen van de consulent-adviseur van de militair geneeskundige dienst in psychiatrische aangelegenheden Prof. Dr. H. C. Rümke; dat genoemde hoogleraar bij schrijven van 13 juli 1963, no. 654, dienaangaande onder meer het volgende bericht:

dat omtrent de diagnose, n.l. schizofrenie, bij de verschillende artsen die zich met de ziekte van de heer K. hebben beziggehouden geen meningsverschil heeft bestaan; dat schizofrenie zijns inziens nog steeds moet worden beschouwd als een overwegend endogene psychische stoornis; dat het uitbreken van een schizophrene psychose echter kan plaats vinden onder invloed van exogeen of psychogeen inwerkende factoren; dat hem gevallen bekend zijn waarbij inderdaad de dienst in de tropen — maar dan wel onder omstandigheden waarbij sprake was van een bijzondere stress — een endogene psychose heeft losgewoeld; dat hij in het geval van de gewezen dienstplichtige K. meent te kunnen zeggen, dat niet met zekerheid is uit te sluiten dat de dienst in de tropen géén invloed heeft gehad op het uitbreken van de schizophrene psychose; dat de verschillende omstandigheden zoals deze in het dossier van betrokkene vermeld worden, het voor hem echter eerder waarschijnlijk maken, dat er géén verergerend verband bestaat tussen het uitbreken van de psychose en het vervullen van de militaire dienst in de tropen; dat de Kroon zich, mede gelet op het advies van Prof. Dr. H. C. Rümke, met de conclusie van de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst kan verenigen, zodat

generlei verband wordt aanvaard tussen de bij de adressant geconstateerde ziekte en de uitoefening van de militaire dienst; dat, vermits niet is gebleken, dat de bestreden beslissing op onjuiste gronden is genomen, er geen termen aanwezig zijn tot herziening van de bij het Koninklijk Besluit van 12 februari 1962 genomen beslissing;

Overwegende dat klager bij gemachtigde tegen laatstgenoemd besluit bij deze Raad in beroep is gekomen en op de bij aanvullend klaagschrift aangevoerde gronden, onder bijvoeging van een brief d.d. 1 april 1964 van F., arts te Drachten, alsmede van een afschrift van een door klager opgesteld ongedateerd relaas van hetgeen hem in militaire dienst is overkomen, de Raad heeft verzocht de bestreden beslissing, vervat in het Koninklijk Besluit van 25 november 1963, te vernietigen, — kennelijk bedoelende met vernietiging tevens van de beslissing, vervat in het Koninklijk Besluit van 12 februari 1962 —, en te verstaan, dat aan klager alsnog een invaliditeitspensioen behoort te worden toegekend;

Overwegende dat verweerder bij contra-memorïe, onder verwijzing naar een daarbij in fotokopie gevoegd advies van de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst, d.d. 19 mei 1964, heeft geconcludeerd tot bevestiging van de bestreden beslissing;

Overwegende dat 's Raads fungerende voorzitter bij brief van 19 oktober 1964, aan Prof. Dr. H. C. Rümke de gedingstukken heeft doen toekomen met verzoek te willen mededelen, tot welke opmerkingen de kennisneming van de nader aan het dossier toegevoegde stukken hem aanleiding zou geven;

Overwegende dat Prof. Rümke, voornoemd, bij brief van 21 januari 1965 bedoelde opmerkingen heeft kenbaar gemaakt;

Overwegende dat op 10 maart 1965 bij de Raad is ingekomen een kopie van het schrijven d.d. 25 februari 1965 van de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst aan verweerder, bevattende de opmerkingen van die Inspecteur naar aanleiding van voormelde brief van Prof. Rümke van 21 januari 1965;

IN RECHTE:

Overwegende dat in het onderhavige geding de vraag moet worden beantwoord, of klager aanspraak kan maken op toekenning van een militair invaliditeitspensioen ingevolge de bepalingen van de Pensioenwet voor de landmacht 1922;

Overwegende dat het antwoord op de in de eerste rechtsoverweging gestelde vraag afhangt van het antwoord op deze andere vraag, of de ziekten of gebreken, waaraan klager lijdende is, in het in artikel 2, eerste lid, onder 2°, van genoemde wet bedoelde verband staan met de uitoefening van de dienst;

Overwegende dat de Raad op grond van de inhoud der gedingstukken en van het verhandelde ter openbare terechtzitting als vaststaande aanneemt:

dat klager, geboren 20 juli 1926 en vóór zijn indiensttreding bankwerker van beroep, van 21 januari 1946 tot 8 augustus 1946 als vrijwilliger op kort verband bij de gezagstroepen heeft gediend; dat hij bij medische keuring op 6 november 1946 te Doetinchem wegens pedes plani valgus

0 2 werd geclassificeerd en wegens matig intellect I 2; dat de selectie-officier Psychologische Dienst, die klager op 7 november 1946 zag, klager onder meer als volgt beoordeelde:

„klein maar stevig gebouwd, matig intellect, heeft wel enige handigheid, goedwillende en vriendelijke jongen. Goede aanpassing, wat sloom.”; dat klager werd goedgekeurd voor de militaire dienst en voor uitzending naar de tropen geschikt werd bevonden; dat hij op 28 januari 1947 in het huwelijk trad en op 3 februari 1947 als gewoon dienstplichtige werd ingelijfd bij het Korps Geneeskundige Troepen, waar hij werd geplaatst bij de Tandheelkundige dienst en bestemd werd voor de functie van chauffeur; dat hij op 29 augustus 1947 in Indonesië aankwam en in de haven van het toenmalige Batavia werd ontscheept; dat de trein, waarmee de klager van Batavia naar Buitenzorg werd vervoerd, werd beschoten; dat klager als chauffeur werd geplaatst bij de tandheelkundige dienst op Celebes, waar hij werd gelegerd in een tentenkamp; dat klager na een aanvullende oefening van enige dagen als chauffeur werd ingeschakeld; dat hij bij zijn ritten ter recreatie na dienstdienst meermalen op hun verzoek medesoldaten liet mederijden, waarbij ook wel inlandse meisjes in de wagen klommen; dat klager door het contact met één van die meisjes een gonorrhoeïsche infectie opliep, in verband waarmee hij, daar hij immuun bleek voor de terzake gebruikelijke behandeling, op 28 april 1948 werd opgenomen in het militair hospitaal te Makassar; dat klager door ernstige schuldgevoelens ten opzichte van zijn gezin werd gekweld en zich bij hem tijdens de verpleging in het hospitaal in de nacht van 1 op 2 mei 1948 een acute geestesstoring openbaarde; dat hij na 7 juli 1948 werd verpleegd te Batavia, waar de diagnose op schizofrenie werd gesteld en zonder resultaat een electro-shocktherapie op klager werd toegepast; dat hij, na op 28 augustus 1948 door de geneeskundige commissie te Batavia ongeschikt te zijn verklaard voor de verdere waarneming van de militaire dienst in de tropen, op 24 september 1948 uit Indonesië vertrok, en na aankomst in Nederland tot 8 augustus 1950 moest worden opgenomen in de St. Joseph-Stichting te A.; dat hij na commissoriaal geneeskundig onderzoek op 23 maart 1949, ongeschikt werd verklaard voor de uitoefening van de militaire dienst en met ingang van 16 juni 1949 wegens gebreken uit de militaire dienst werd ontslagen; dat klager na zijn ontslag uit het ziekenhuis te Apeldoorn in loondienst heeft gewerkt op een timmerfabriek, doch van 6 april 1956 tot 4 december 1956 moest worden opgenomen in de psychiatrische inrichting te Warnsveld; dat hij daarna enige tijd heeft gewerkt op een remnaaffabriek te B., doch na ontslag aldaar nog slechts arbeid heeft verricht in het kader van de sociale werkvoorzieningsregeling te H.;

Overwegende dat bij Koninklijk Besluit van 12 februari 1962 afwijzend op een namens klager ingediende aanvraag om militair invaliditeitspensioen werd beslist, omdat de geneeskundige commissie, die klager op 12 juni 1961 onderzocht, blijkens haar rapport d.d. 24 november 1961 van oordeel was, dat klagers aandoening blijkens het onderzoek diende te worden beschouwd als te zijn van endogeen constitutionele aard en dat niet is gebleken, dat omstandigheden, die zouden kunnen worden aan-

vaard als bijzonder en zeer nadelig in de zin der Pensioenwet, mede van invloed zijn geweest op het tot uiting komen c.q. verergeren van de aandoening, terwijl het namens betrokkene naar voren gebrachte niet als zodanig kan worden beschouwd;

Overwegende dat de geneeskundige commissie, die klager op 9 oktober 1962 onderzocht naar aanleiding van diens verzoek om herziening van de bij het Koninklijk Besluit van 12 februari 1962 genomen beslissing, blijkens haar rapport van 29 januari 1963 onder meer heeft overwogen:

„dat bij het onderzoek is gebleken dat de ziekte waaraan belanghebben-
„de lijdende is en welke wordt geacht haar oorsprong te vinden in de
„vroegere geestestoestand, acuut tot uiting is gekomen c.q. blijvend is
„verergerd tijdens 's mans dienstperiode in de tropen, dat deze dienst-
„periode in de tropen voor deze persoonlijkheid met reeds bij de 1e keu-
„ring in 1946 opgemerkt beperkte verstandelijke vermogens dient te
„worden aangemerkt als een bijzondere zeer nadelige omstandigheid
„samenhangend met de uitoefening van de militaire dienst mede onder
„inwerking waarvan 's mans gezondheidstoestand blijvend nadelig is
„beïnvloed; dat derhalve geen oorzakelijk doch een verergerend verband
„tussen de waargenomen ziekte en de uitoefening van de militaire dienst
„wordt aanvaard”, waarna niettemin bij Koninklijk Besluit van 25 no-
vember 1963 afwijzend werd beschikt op klagers verzoek om herziening,
als voormeld, op grond van het door de Inspecteur van de militair genees-
kundige dienst ingewonnen advies van de consulent-psiater Prof. Dr.
H. C. Rümke d.d. 13 juli 1963, van welk advies een gedeelte is overgeno-
men in de overwegingen van het onder de feiten weergegeven Koninklijk
Besluit van 25 november 1963;

Overwegende dat 's Raads fungerende voorzitter in het door klager opgestelde relaas, gevoegd bij het door klagers gemachtigde opgestelde aanvullende klaagschrift, aanleiding heeft gevonden in zijn voormelde brief van 19 oktober 1964 Prof. Rümke, voornoemd, om diens nader oordeel te vragen met betrekking tot de in de tweede rechtsoverweging gestelde vraag;

Overwegende dat Prof. Rümke in zijn meergenoemde brief van 21 januari 1965 onder meer opmerkt:

„Het belangrijkste nieuwe gegeven is de door K. gegeven beschrijving
„van wat hij destijds in het toenmalig Ned. Indië beleefde. De inhoud van
„dit schrijven en vooral de vorm waarin de Heer K. zijn mededelingen
„doet, geven een nieuw licht op het bij de keuring gevelde oordeel „matig
„intelligent”. De bijzonderheid van deze beschrijving is namelijk naar
„mijn mening niet bepaald door de schizofrenie, waaraan hij lijdende is
„volgens het oordeel van vrijwel alle artsen, onder anderen van de psy-
„chiatr die hem enkele jaren lang heeft behandeld. Het schrijven is een
„vrijwel typische brief van een niet alleen matig intelligente, maar van een
„zwak begaafde persoonlijkheid. Wanneer wij hem zien als een zwak be-
„gaafde persoonlijkheid wordt het aannemelijk dat de spanningen die hij
„in het toenmalig Ned. Indië heeft ondergaan — voor een normale per-
„soonlijkheid geen voldoende aanleiding tot psychotische reacties — voor
„hèm te zwaar waren”, en genoemde deskundige, na overweging van de

omstandigheden, die het ontstaan van de psychose bij klager hebben bevorderd, als zijn mening te kennen geeft:

„Toch is het niet te loochenen, dat het langdurig van huis zijn het gevolg is van het in dienst zijn, het is ook niet te loochenen, dat het in de tropen is, waarvan het bekend is dat het „sexualiserend” werkt, eveneens met de dienst in verband staat.”

„Deze punten hebben zeker belang. Het belangrijkste is echter de zwakke, begaafde persoonlijkheid, die, doordat hij voor de tropen was goedgekeurd, in situaties kwam die hij niet aankon. — Misschien was dit niet te voorzien geweest — maar retrospectief krijgt men toch de indruk, dat K. niet goedgekeurd had moeten worden voor de dienst in de tropen.”

„Dat hij door dit alles schizofreen zou zijn geworden, acht ik uitgesloten, maar het uitbreken van de schizofrenie kan er wel door zijn bevorderd.”

„Het is op grond van deze overwegingen, dat ik mijn destijds gegeven advies zou willen wijzigen. Ik zou willen raden tot het aannemen van een in en door de dienst bevorderd of verergerd zijn van de ziekte.”;

Overwegende dat deze Raad zich met de nadere zienswijze van Prof. Rümke, voornoemd, kan verenigen;

Overwegende dat naar het oordeel van de Raad, mede gelet op de omstandigheid dat klager, ondanks de minder gunstige uitslag van de militaire keuring van 6 november 1946, voor militaire dienst in de tropen geschikt werd bevonden, klagers uitoefening van de militaire dienst in Indonesië, waarbij zich de feiten hebben voorgedaan waardoor, naar ook door verweerder niet wordt ontkend, klagers psychose als voormeld is tot uiting gekomen, als een bijzonder nadelige invloed, als bedoeld in artikel 2 eerste lid onder 2° sub c der Pensioenwet voor de landmacht 1922, dient te worden aangemerkt;

Overwegende dat de Raad mitsdien de in de tweede rechtsoverweging gestelde vraag bevestigend beantwoordt;

Overwegende dat het door de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst bij zijn voormelde brieven van 19 mei 1964 en 25 februari 1965 aangevoerde de Raad niet tot een andere conclusie heeft kunnen brengen;

Overwegende dat mitsdien als volgt moet worden beslist:

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Stelt vast, dat de beslissingen, genomen bij de Koninklijke Besluiten van 25 november 1963 en 12 februari 1962, zullen behoren te worden vernietigd en daarvoor in de plaats zal behoren te treden een beslissing, waarbij aan klager een militair invaliditeitspensioen wordt toegekend. —

Centrale Raad van Beroep

3 november 1965

(M.A.W. 1965/B 8)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd); *Leden:* Mr. E. H. Nuver, en Mr. J. D. Schepers (plv).

(Reglement betreffende de krijgstucht, art. 9 lid 4)

Eisers gemachtigde had gevraagd om de instelling van een bijzondere commissie, die een onderzoek zou moeten instellen naar bepaalde punten uit een memorandum alsmede inzake de blaam welke door eisers commandant op eiser zou zijn geworpen. Dit wordt geweigerd. De Raad laat in het midden of er een algemeen rechtsbeginsel bestaat dat recht geeft op beklag en onderzoek indien bepaalde feiten en omstandigheden naar voren worden gebracht. Immers eiser heeft niet gebruik gemaakt van het recht zich over een krenkende of onbillijke behandeling te beklagen en onder die omstandigheden was verweerder niet verplicht n.a.v. een eerst veel later gedaan onderzoek een commissie van onderzoek in te stellen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

inzake: A., wonende te Y, eiser in hoger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. J. Schuurmans, advocaat te 's-Gravenhage,

tegen:

de Staatssecretaris van Defensie (Koninklijke Landmacht), gedaagde in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden Mr. A. W. M. van der Horn van den Bos, majoor van de militair-juridische dienst, wonende te Voorburg.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat voornoemde Mr. J. Schuurmans op 28 september 1964 als gemachtigde van eiser, majoor der, een brief heeft gezonden aan gedaagde, vergezeld van een rekest van dezelfde datum, gericht aan de Minister van Defensie, welke brief en welk rekest in na te melden uitspraak in hun geheel zijn weergegeven, en in welk rekest is verzocht „een „bijzondere commissie van onderzoek te willen instellen tot onderzoek „van het door hem in bijgaand memorandum gerelateerde, alsook inzake „de blaam door zijn commandant op hem geworpen”;

Overwegende dat gedaagde daarop op 22 januari 1965 het volgende heeft geantwoord:

„In antwoord op Uw bovenaangehaalde brief betreffende de majoor „der A. en het daarbij gevoegde rekest van gelijke datum, deel ik U „mede geen termen te kunnen vinden tot de instelling van een commissie, „als door U bedoeld, over te gaan.”

„Ik heb daarbij overwogen, dat de in de kennisgeving vermelde minder

„gunstige eigenschappen ook aanwezig zijn in vroegere omtrent beoordeelde — ook door andere beoordelaars — opgemaakte beoordelingen, „terwijl voorts de beoordelaar uitdrukkelijk stelt, en de inhoud van de „door hem voor de commissie onderzoek bezwaarschriften afgelegde „verklaring en de door de beoordelaar aan de Centrale raad van beroep „gerichte brief van 21 augustus 1964, nr., ook doen zien, dat het voor „de commissie onderzoek bezwaarschriften door reclamant ter sprake „gebrachte onderzoek niet de basis van de beoordeling is geweest. Ter „zake verwijs ik voorts naar „ad punt 1” van de brief van de generaal- „majoor b.d. C. aan de Centrale raad van beroep.”

„Wat betreft Uw stelling, dat aan de majoor A. een elementair recht „onthouden is, meen ik er Uw aandacht op te moeten vestigen, dat „majoor A. geen gebruik heeft gemaakt van het hem toekomende beklag- „recht ex artikel 9 (4) van het Reglement betreffende de krijgstucht.”

„De door U bijgevoegde 10 bijlagen doe ik U bijgesloten weder toe- „komen”.

„Een afschrift van deze brief heb ik doen toekomen aan de fungerend- „voorzitter van de Centrale raad van beroep.”;

Overwegende dat eiser tegen het in deze brief vervatte besluit tot weigering van het instellen van een commissie als namens hem verzocht, beroep heeft ingesteld bij het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage en dit gerecht, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 12 juli 1965 — waarnaar hierbij wordt verwezen — het beroep ongegrond heeft verklaard;

Overwegende dat eiser bij zijn voornoemde gemachtigde van deze uitspraak bij de Raad in hoger beroep is gekomen en op de in het beroepschrift aangevoerde gronden de Raad heeft verzocht „uit te spreken:

„1. dat de motivering van de in antwoord op het rekest door ver- „weerder gezonden brief eensdeels uitgaat van een onjuiste uitlegging „van het rekest en mitsdien niet als antwoord daarop kan worden aan- „gemerkt, andersdeels indien het zou beduiden dat rekestrant eerder in „beklag had moeten gaan, onjuist is omdat rekestrant eerst uit de bij „Uw Raad berustende processtukken kennis nam van de beslissing tot „weigering van een onderzoek, dan wel indien het zou beduiden dat het „bestaan van het recht van beklag ex reglement krijgstucht zou belemme- „ren het verkrijgen van een voor beroep vatbare beslissing van verweerder „strijdig is met het systeem der wet, derhalve dat de beslissing niet met „deugdelijke redenen is omkleed en mitsdien nietig is althans behoort te „worden vernietigd;

„2. en/of, dat het als een in het Nederlandse wetssysteem verankerd „rechtsbeginsel moet worden aangemerkt, dat aan de ambtenaar het „recht op een onderzoek en beslissing toevalt in geval zijn goede naam als „ambtenaar wordt geblameerd en zijn optreden wordt gedesavoueed op „een wijze en door een optreden van een meerdere zoals in de desbetreffen- „de stukken naar voren komt, dat een dergelijk verzoek om onderzoek en „herstel slechts dan kan worden terzijde gelegd wanneer het kennelijk „van alle grond is ontbloot;

„3. en voor het geval Uw Raad het vorenstaande niet zoude kunnen

„onderschrijven, dat de feiten en omstandigheden uit de desbetreffende „stukken naar voren komende een dergelijk optreden van de meerdere „te zien geven en dergelijke krenking van rekestrant, dat het rechts- „gevoelen niet gedooft, dat in redelijkheid er niet toe kon worden beslo- „ten het verzoek om onderzoek en herstel af te wijzen, derhalve dat de „bestreden beslissing dient te worden vernietigd.”;

IN RECHTE:

Overwegende dat in het onderhavige geding moet worden beslist, of gedaagdes weigering tot de instelling van een commissie van onderzoek als namens eiser gevraagd, kan worden aangetast op een der gronden, omschreven in artikel 58 lid 1 der Ambtenarenwet 1929 juncto artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931;

Overwegende dat de Raad deze vraag met de eerste rechter ontkennend beantwoordt;

Overwegende dat in het beroepschrift weliswaar is aangevoerd dat eiser „van gevoelen is, dat in zake de weigering geconcludeerd mag wor- „den dat deze strijdig is met het algemeen rechtsbeginsel dat iedereen het „recht heeft op beklag en onderzoek in geval van omstandigheden en „feiten zoals in casu gebleken en naar voren gebracht”, maar de Raad naar aanleiding daarvan doet opmerken:

dat hij in het midden laat of het bestaan van een zodanig algemeen rechtsbeginsel moet worden aanvaard; dat in elk geval eiser geen gebruik heeft gemaakt van het recht, aan iedere militair die vermeent een krenkende of onbillijke behandeling van zijn meerdere te hebben ondervonden, in artikel 9 lid 4 van het Reglement betreffende de krijgstucht verleend, daarover zijn beklag te doen bij de tot straffen bevoegde meerdere, onder wiens rechtstreeks bevel die eerderbedoelde meerdere staat; dat eiser weliswaar — naar hij ter 's Raads terechtzitting heeft verklaard — op 4 december 1962 op zijn verzoek een onderhoud heeft gehad met de toenmalige commandant der en hem bij deze gelegenheid het memorandum heeft willen overhandigen, in de eerste overweging dezer uitspraak bedoeld, maar deze commandant toen heeft geweigerd dat memorandum in ontvangst te nemen en eiser in hoofdzaak heeft gezegd goed naar zijn commandant (waarmede was bedoeld: zijn commandant) te luisteren en goed zijn werk te doen; dat eiser toen — naar hij ter 's Raads terechtzitting trouwens heeft erkend — niet een duidelijk beklag heeft gedaan als in voormelde bepaling van het Reglement betreffende de krijgstucht bedoeld, en dit heeft nagelaten om de commandant der de vrijheid te laten het onderzoek in te stellen zoals hij, commandant, dacht; dat eiser — naar hij eveneens ter 's Raads terechtzitting heeft verklaard — na 4 december 1962 niet meer heeft geïnformeerd of er een onderzoek naar de door hem over zijn commandant geuite bezwaren was ingesteld, maar heeft afgewacht, en toen in februari 1963 tijdens het beoordelingsgesprek de commandant de door hem bedoelde aangelegenheid ter sprake bracht, dit voor hem een reden was om het verloop van de beoordelingszaak af te wachten; dat onder die omstandigheden naar 's Raads oordeel niet kan worden aangenomen, dat op grond van enig tot de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften te rekenen alge-

meen rechtsbeginsel gedaagde, toen eerst in september 1964, hangende de beoordelingszaak, namens eiser het verzoek werd gedaan omtrent hetgeen in meergenoemd memorandum was vervat een commissie van onderzoek in te stellen, verplicht was hiertoe over te gaan;

Overwegende dat uit het vorenoverwogene volgt, dat de aangevallen uitspraak moet worden bevestigd;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

De Centrale Raad van Beroep

13 juli 1966

(M.A.W. 1965/ K 22)

Voorzitter: Mr. E. H. Nuver (fgd); *Leden:* Mr. B. S. Tigchelaar en Mr. J. D. Schepers (plv).

(Besluit beoordeling officieren landmacht)

Onder punt 31 van de beoordelingslijst werd opgemerkt, dat klager in zijn werk niet „agressief” genoeg was. De Raad acht niet gebleken dat die waardering op onvoldoende gronden berust. Het is verklaarbaar en aanvaardbaar dat de beoordelaar in een geval als dit volstaan heeft met het geven van enkele voorbeelden van gevallen, waarin het „niet genoeg doen” leidde tot „verkeerd doen”. De beoordelaar is geenszins verplicht elke tekortkoming te corrigeren. Bovendien was i.c. een niet-officiële tussentijdse beoordeling ter kennis van klager gebracht.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

inzake: X., wonende te Y., klager, ter openbare terechtzitting niet verschenen, tegen:

de Minister van Defensie, te 's-Gravenhage, verweerder, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden N. van Duuren, referendaris bij verweerders ministerie, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde gemachtigde;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat verweerder bij brief d.d. 2 september 1964, met toepassing van artikel 13 van het „Besluit beoordeling officieren landmacht” (verder aan te duiden als het Beoordelingsbesluit), aan klager majoor der, het navolgende heeft bericht:

„Ik deel u mede, dat ik kennis heb genomen van de omtrent u onder „dagtekening van 25 februari 1964 uitgebrachte beoordeling in de functie „van plaatsvervangend commandant van een

„Daarbij is mij gebleken, dat te uwen aanzien in de aanvullende opmerkingen van de beoordelingslijst onder meer tot uitdrukking is gebracht, dat u uw dienst zonder hoogtepunten verricht. Tevens is in beoelde aanvullende opmerkingen vermeld dat u in uw werk niet altijd „agressief genoeg bent, waardoor de indruk wordt gewekt dat u uw capa-

„citeiten niet volledig uitbuit en uw dienstverrichtingen soms wat oppervlakkig lijken.

„Ik geef u in overweging aan het vorenstaande de nodige aandacht te besteden.”;

Overwegende dat klager ter zake van het hem aldus ter kennis gebrachte bij verweerder een bezwaarschrift heeft ingediend, waarna verweerder — conform het advies dat aangaande dit bezwaarschrift is uitgebracht door een commissie als bedoeld in artikel 15 van het Beoordelingsbesluit — bij beschikking d.d. 6 september 1965 heeft bepaald — zulks onder intrekking van genoemde brief d.d. 2 september 1964 —, dat aan klager door het hem ter kennis gebrachte punt van waardering uit zijn beoordeling d.d. 25 februari 1964 niet in alle opzichten recht is wederaren en dat het punt van waardering door hem — verweerder — zodanig is beoordeeld, dat aan klager dientengevolge een nieuwe kennisgeving d.d. 6 september 1965 wordt uitgereikt;

dat evenbedoelde kennisgeving luidt als volgt:

„Ik deel u mede, dat ik kennis heb genomen van de omtrent u onder dagtekening van 25 februari 1964 uitgebrachte beoordeling in de functie van plaatsvervangend commandant van een

„Daarbij is mij gebleken, dat te uwen aanzien in de aanvullende opmerkingen van de beoordelingslijst onder meer tot uitdrukking is gebracht, dat u in uw werk niet altijd agressief genoeg bent, waardoor de indruk wordt gewekt dat u uw capaciteiten niet volledig uitbuit.”;

Overwegende dat klager tegen voormelde beschikking in beroep is gekomen en een aanvullend klaagschrift, op 16 december 1965 ter griffie ingekomen, heeft ingediend;

Overwegende dat verweerder bij contra-memoriede Raad heeft verzocht klagers beroep ongegrond te verklaren;

Overwegende dat op verzoek van klager het rapport, ter zake uitgebracht door voornoemde commissie, op 17 februari 1966 aan klager is toegezonden;

Overwegende dat Mr. J. Schuurmans, advocaat te 's-Gravenhage, als gemachtigde van klager de Raad een nader aanvullend klaagschrift d.d. 9 april 1966 heeft doen toekomen en heeft verzocht uitspraak te willen doen:

„dat de functie kennelijk op bevredigende wijze werd vervuld; dat uit de functievervulling niet blijkt van tekortkomingen gelegen in het niet agressief genoeg zijn in zijn werk; dat voorts blijkt, dat niet is komen vast te staan dat verzoeker zijn capaciteiten niet volledig uitbuit; dat blijkbaar de aantekening is gebaseerd op de rust en kalmte waarmee de functie werd vervuld door verzoeker, doch dat uit zodanige vervulling ener functie niet volgt dat capaciteiten niet worden uitgebuit; dat derhalve en mitsdien de aantekening aangemerkt moet worden niet meer te zijn dan een gedachte welke zeer gemakkelijk onjuist kan zijn en welke elke deugdelijke feitelijke grondslag mist, zodat de aantekening niet in stand kan blijven en behoort te worden vernietigd.”;

IN RECHTE:

Overwegende dat klager in beroep is gekomen ter zake van de hem bij

voormelde kennisgeving d.d. 6 september 1965 ter kennis gebrachte aanvullende opmerkingen, gesteld onder punt 31 van de over hem uitgebrachte beoordeling d.d. 25 februari 1964 in zijn functie van plaatsvervangend commandant van een, welke beoordeling beslaat het tijdvak van 15 oktober 1962 tot 26 februari 1964;

Overwegende dat de Raad niet gebleken acht, dat de door klager gewraakte aanvullende opmerkingen op onvoldoende gronden berusten;

Overwegende dat de Raad in het bijzonder waarde hecht aan de voor meergenoemde commissie door klagers beoordelaar, de luitenant-kolonel der A., afgelegde verklaringen, hebbende deze beoordelaar klager gedurende het gehele beoordelingstijdvak rechtstreeks onder zijn bevelen gehad, en dat de Raad mede in aanmerking heeft genomen de omstandigheid, dat blijkens het rapport van de commissie de chef van klagers beoordelaar, de kolonel der B., het oordeel van de luitenant-kolonel A., heeft onderschreven;

Overwegende met betrekking tot het door Mr. J. Schuurmans, voornoemd, bij zijn aanvullende klaagschrift aangevoerde:

dat de Raad voor wat betreft hetgeen te dezen onder „agressief” dient te worden verstaan, verwijst naar het te dezer zake in het rapport van de commissie als verklaring van deze term door genoemde beoordelaar gestelde; dat klagers beoordelaar weliswaar bij de behandeling voor de commissie niet tal van concrete feiten heeft vermeld, welke hem tot het maken van de gewraakte aanvullende opmerkingen hebben doen besluiten, doch dat de Raad, met verweerder, van oordeel is, dat het, met name als het gaat om tekortkomingen, liggende in het vlak van het „niet genoeg doen”, verklaarbaar en aanvaardbaar is dat een beoordelaar volstaat met het geven van enkele voorbeelden van gevallen, waarin het „niet genoeg doen” leidde tot „verkeerd doen”; dat volgens Mr. J. Schuurmans geen verweer mogelijk is geweest op de bij de behandeling voor de commissie door klagers beoordelaar overgelegde brief d.d. 18 maart 1964 van de kolonel der B., daar klager zich de inhoud ervan niet herinnert en er geen afschrift van bezit, doch dat de Raad opmerkt, dat klager of zijn gemachtigde vrijelijk om een afschrift van deze brief hadden kunnen verzoeken, waarbij zij vermeld, dat bedoelde brief weliswaar is gedateerd 18 maart 1964 — derhalve ná het beoordelingstijdvak — maar toch betrekking heeft op fouten, welke door klager gedurende het beoordelingstijdvak zijn gemaakt, zodat de Raad geen reden heeft deze brief niet als gedingstuk aan te merken; dat klagers beoordelaar geenszins verplicht is elke geconstateerde tekortkoming te corrigeren; dat klager tijdig op andere wijze op de hoogte is gebracht van zijn tekortkomingen en wel — zoals blijkt uit het rapport van de commissie van mei 1963 — door hem, klager, in kennis te stellen met de tussentijds over hem opgemaakte niet-officiële beoordeling;

Overwegende dat op grond van het bovenstaande moet worden beslist als volgt;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart het beroep ongegrond.—

BIJDRAGE

Het militaire straf- en tuchtrecht

door

MR. A. F. STEFFEN

In het julinumnummer van de jaargang 1966 van het maandschrift „Te elfder ure” (blz. 271 - 286) verscheen een artikel van de hand van prof. mr. L. H. HULSMAN, oud-raad-adviseur van de Minister van justitie. Schrijver richt zich daarin, na een kritische beschouwing over de militaire samenleving, tot magistraten en advocaten, jongeren-organisaties e.a. om op te komen voor de belangen van de dienstplichtigen, meer in het bijzonder met betrekking tot het militaire straf- en tuchtrecht, daarbij de indruk vestigende alsof de leiding in de krijgsmacht hun belangen in deze niet zou nastreven.

Over de militaire samenleving schrijft prof. HULSMAN:

„Bij nadere beschouwing blijkt echter dat die militaire samenleving „er niet tevreden mee is beroepskring te zijn als andere beroepskringen. „Zij heeft hogere aspiraties.”

„De militaire samenleving kreeg een archaisch karakter, haar apart- heid werd een selffulfilling prophecy. Het spreekt vanzelf dat in dit „archaisch karakter van de militaire samenleving niet kan worden be- „rust.”

„Zij kan haar taak” — ons allen de gelegenheid te geven onze samenleving in democratische zin te ontwikkelen zonder gewelddadige in- menging van buitenaf — „echter niet bevredigend vervullen als zij niet „met haar tijd meegaat.”

„Verandert de krijgsmacht haar leefklimaat niet, dan zal zij in steeds „afnemende mate de beschikking over capabele mensen kunnen krij- gen.”

„In de autoritaire structuur die het overgrote deel van de krijgsmacht „nog kenmerkt, moet wijziging worden gebracht.”

„Binnen de krijgsmacht wordt de dienst uitgemaakt door een betrek- „kelijk kleine groep beroepsofficieren.”

„Doordat de Koning het oppergezag over de krijgsmacht heeft, is de „rechtstreekse bemoeienis van het parlement met die krijgsmacht be- „trekkelijk gering.”

„Daar komt nog bij dat de politieke leiding op regeringsniveau even- „eens vaak in handen is van vertegenwoordigers van de „inner circle” „van officieren” (in de hoogste functies)

„Er is geen ander onderdeel in onze samenleving aan te wijzen, waar „op zo grote schaal beroep wordt gedaan op „straf” om naleving van „de gestelde normen af te dwingen.”

„Het ligt voor de hand dat zij” — een kleine kring van beroepsoffi-

cieren — „alle sleutelposities tot beheersing van het militaire apparaat, „ook de sleutelpositie van het militaire straf- en tuchtrecht, het sanctie- „stelsel van het militaire apparaat — zal trachten te bezetten. Dit is „slechts mogelijk indien er een aparte militaire justitie is, welke hiertoe „overwegend moet worden bemand met personen die tot het militaire „„establishment” behoren.” . . . enz.

Naar aanleiding van het betoog van prof. HULSMAN rijst de vraag in hoever diens voorstelling van de militaire samenleving juist is. Wij zouden bij de beantwoording van die vraag kunnen beginnen met de opmerking dat door de eeuwen het militaire beroep niet overal geliefd is geweest en door de burgerij niet gewaardeerd. Was het niet de Engelse dichter-schrijver R. KIPLING van wie de woorden afkomstig zijn „God „and soldier we adore in times of danger not before, is danger passed „and all things righthened, God is forgotten and soldier slighthened.”?

Bij vele volksdelen ondervindt het militaire beroep nog steeds weinig of geen waardering. Bij behandeling van de Dienstplichtwet in 1922 verklaarden vele leden der Staten-Generaal zich voor gehele of gedeeltelijke ontwapening (in verband met de verschrikkingen van de (eerste wereld-)oorlog en de ontberingen die deze meebrengt, de oprichting van de Volkenbond, in werking getreden 10 januari 1920 (Nederland toegetreden 26 maart 1922) en de hoge militaire uitgaven welke het onderhoud van een krijgsmacht vergt).

Het is nog slechts enkele decennien geleden dat grote bevolkingsgroepen hier te lande de leus huldigden van „geen man en geen cent”, dat lieden met een gebroken gewertje op revers van hun jas plachten te lopen ¹⁾, dat de mouterij op „De Zeven Provinciën” plaats had, dat een lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zei, dat beroepsofficieren uit het leger moesten worden weggebrand. Dat was in de periode 1918 - 1933, toen er bezuinigd moest worden en de oorlogsbegroting de sluitpost was van de jaarlijkse begroting.

Is het verwonderlijk dat jongelieden onder dergelijke omstandigheden zich niet geroepen voelen om vrijwillig dienst te nemen? ²⁾ ³⁾

Als gevolg daarvan heeft het bestuur van de krijgsmacht allerlei stu-

¹⁾ De geschiedenis herhaalde zich in enigszins gewijzigde vorm. Blijkens het N. v. h. N. van 28 november 1966 protesteerden ongeveer 60 pacifistische jongeren, die uit Groningen en Oosterwolde (Fr.) naar Assen waren komen lopen, begeleid door politie, die tevens voor verkeersomleiding zorgde, zittend voor de Johan Willem Friso-kazerne aldaar tegen de N.A.V.O. met spandoeken en anti-N.A.V.O.-leuzen als „Het leger bombarderen, Vietnam cultiveren”, „Nederland uit de N.A.V.O.” e.a. Hoe moet men dit optreden voor een door parate troepen bewoonde kazerne opvatten? De redevoeringen ontlokten aan de militairen af en toe afkeurend gefluit en gejoel.

²⁾ Al erkent men de noodzaak van het bezit van een krijgsmacht, dan behoeft dit nog niet mee te brengen dat men daarin nu ook vrijwillig dienst neemt, en indien men zulks als jongeling al deed, dat men daarin blijvend bevrediging vindt. Een voorbeeld hierover

die- en bezoldigingsregelingen in het leven moeten roepen om b.v. militaire artsen, ingenieurs e.a. in zijn organisatie te kunnen betrekken. Velen hiervan verlieten echter na afloop van hun verbintenis de dienst uit overweging dat zij in de burger maatschappij méér konden verdienen, al hadden zij dan ook hun maatschappelijke opkomst te danken aan de krijgsmacht.

Tot voor kort had het bestuur van de krijgsmacht eveneens moeilijkheden met de personeelsvoorziening in de lagere rangen. Lag dit aan het klimaat in de militaire samenleving of aan de omstandigheid dat de aard van het militaire beroep jonge mannen niet aantrok, alsook aan te lage bezoldiging? De belangstelling voor het militaire beroep is toegenomen sedert de techniek een belangrijke rol in de krijgsmacht is gaan spelen, de opleiding voor burger beroepen bij de militaire vorming en dienstvervulling is mogelijk gemaakt en de bezoldiging is aangepast aan die van overeenkomstige burger functies.

Waaruit blijkt toch dat de dienstplichtige jeugd in de militaire samenleving aan een ondemocratisch leefklimaat wordt onderworpen? ¹⁾ Wat verstaat schrijver daaronder, in aanmerking genomen dat het begrip democratie nogal onbepaald is? De rechtspositie van de militair, waaronder dus die van de dienstplichtige, in het bijzonder wat betreft het eigenlijke onderwerp van het betoog van prof. HULSMAN: het militaire straf- en tuchtrecht, is, sedert de wijzigingswetten van 4 juli 1963, Stb. 294, 295 en 296, in werking getreden 1 juli 1965, zeer bevredigend in wet en voorschrift geregeld; zeer democratisch om in de stijl van schrijver te spreken.

Evenals de dienst bij andere takken van overheidsbestuur wordt uitgemaakt door een kleine groep hogere ambtenaren, geschiedt dit ook bij de krijgsmacht. Dit is derhalve geen bijzonder facet van de militaire samenleving, zoals schrijver meent.

De verhouding Koning - defensie is niet anders dan b.v. de verhouding Koning - justitie, al doet prof. HULSMAN dit anders voorkomen; hiertussen bestaat geen wezenlijk verschil. Voor beide bestaat het vragenrecht, het recht van interpellatie, het recht van verwerping van de begroting enz. En werkt de pers in de praktijk niet voor alle departementen op gelijke wijze?

leest men in het juist verschenen boekwerk van drs. G. PUCHINGER, „Tilanus vertelde „mij zijn leven”.

³⁾ De cadettenschool te Alkmaar (toelatingseisen 3-jarige H.B.S.) werd in 1893 opgericht, omdat zich te weinig jongelingen voor de officiersopleiding aan de K.M.A. (toelatingseisen 5-jarige H.B.S.) aanmeldden. Om bezuinigingsredenen e.a. werd zij in 1924 opgeheven.

Ook de oprichting van de hoofdcursus te Kampen, opgeheven in 1924, had een soortgelijke oorzaak.

¹⁾ Blijkt het tegendeel niet uit de toestemming van de minister van Defensie tot de oprichting van de Vereniging van dienstplichtige militairen?

Ook op andere departementen van algemeen bestuur berust de politieke leiding op regeringsniveau meermalen bij vakministers; dat is niets bijzonders. In het verleden berustte de leiding van het moeilijke departement van oorlog (defensie) ook bij niet-vakministers, zo b.v. mr. dr. L. N. DECKERS, ir. C. STAF, mr. J. MEIJNEN, mr. W. F. SCHOKKING, SIDNEIJ J. VAN DEN BERGH, ir. S. H. VISSER. En waarom zou dat in de toekomst ook niet het geval kunnen zijn? Maar al berust de politieke leiding bij vakministers, dan behoeven deze nog niet afwijzend te staan tegenover bepaalde ideeën van politiek anders georiënteerden, althans minder bereid te zijn met die ideeën mede te gaan. Zou dat ook niet het geval kunnen zijn met het antwoord van de Regering op de Nota met vraagpunten?

De vergelijking van de militaire samenleving met andere, doch vrijwillige beroepskringen, door prof. HULSMAN getrokken, gaat volkomen mank. Schrijver ziet over het hoofd dat de militaire samenleving een grotendeels *gedwóngen* samenleving is, bestaande uit vrijwilligers en dienstplichtigen (het gros), terwijl de taak van de krijgsmacht een zéér bijzondere is.

Het zijn van „militair”, hetzij gedwongen of vrijwillig, brengt mee dat veel geboden en verboden, vele normen moeten worden nageleefd, welke voor de burger ambtenaar niet of nauwelijks gelden, wil de krijgsmacht een deugdelijk orgaan, een deugdelijke eenheid zijn in handen van de opperbevelhebber. Niet-naleving daarvan kan catastrofale gevolgen hebben, kan niet worden geduld en moet daarom tot krijgstuchtelijke of strafrechtelijke bestraffing kunnen leiden. Houdt de bedreiging met straf niet ten nauwste verband met de zeer bijzondere taak van de krijgsmacht om onmiddellijk gevolg te geven aan de bevelen van de hoogste chef, teneinde de vijand met kans op succes te kunnen bestrijden, met het risico van het verlies van het leven? Omdat de dienstplichtige tot de militaire dienst gedwongen is, heeft de democratie gezorgd voor de totstandkoming van de Dienstweigeringswet.

Het is opmerkelijk dat de meeste beroepsmilitairen evenals de meeste burger ambtenaren een schone straflijst bezitten. En het pleit voor de mentaliteit van de dienstplichtigen en voor de democratische militaire samenleving dat zelfs de meesten der dienstplichtigen met een schone straflijst de militaire dienst verlaten.

Prof. HULSMAN stelt dat er twee punten zijn van waaruit een vernieuwing van de structuur van de militaire samenleving met vrucht kan worden aangevat.

Als eerste punt noemt hij de *opleiding van de beroepsofficieren*. „Niet-militairen worden thans in aanzienlijke mate bij de opleiding van „beroepsmilitairen betrokken.” Kennelijk doelt hij op de vorming van beroepsofficieren aan de K.M.A. te Breda en het K.I.M. te Den Helder.

Een der primaire doeleinden van de opleiding zal gericht moeten zijn op het bijbrengen van de specifieke wetenschappelijke en technische kennis, nodig voor het krijgsmachtdeel, het wapen, dienstvak en rang.

Deze kennis kan uiteraard het beste worden onderwezen door hen, die van deze wetenschappelijke en technische aspecten hun levenswerk maken, te weten beroepsmilitairen en/of burger- (hoog-)leraren.

Dat bij de opleiding het aantal burger docenten allengs toeneemt ligt voor de hand. De officier — niet langer ambachtsman „met kennis van „bouten, moeren en reglementen” — behoeft volgens de huidige zienswijze voor zijn taak een algemene wetenschappelijke visie. Deze visie kan hij zich alleen eigen maken door de wijze lessen van wetenschappelijke en technische specialisten.

Een ander — eveneens belangrijk — doel van de opleiding is gericht op de verwerving van eigenschappen, welke de officier nodig heeft als leider van een groep en als volwaardig vertegenwoordiger van de krijgsmacht in onze gecompliceerde samenleving. Ook de hiervoor benodigde kennis op het gebied van sociologie, pedagogie, economie, recht e.a. wordt gedoceerd door gespecialiseerde beoefenaren der wetenschap, zowel uit de burger sector als uit de militaire sector.

Het argument „niet-beroepsofficieren worden thans in aanzienlijke „mate bij de opleiding betrokken” houdt dus geen enkel bijzonder nieuws in. Het bewijst slechts dat de opleiding van beroepsofficieren met haar tijd meegaat en de volle belangstelling heeft van militaire autoriteiten, d.z. de beroepsofficieren.

Als tweede punt voor vernieuwing van de structuur van de militaire samenleving noemt schrijver de keuze van de *organisatie van de diensten, die met de toepassing van het militaire straf- en tuchtrecht zijn belast*.

Prof. HULSMAN ziet de hiërarchische structuur van de militaire samenleving, zoals deze geregeld is in artikel 67 van het Wetboek van militair strafrecht, met name de verhouding van meerdere tot mindere krachtens hogere militaire rang en bij gelijkheid van rang krachtens meerdere ouderdom daarin, doch alleen in betrekking tot dienstangelegenheden, als een typisch archaische structuur; hij acht deze niet noodzakelijk voor de goede functionering van het militaire apparaat.

Bij de krijgsmacht bestaat een nagenoeg volledige assimilatie tussen rangen en functies. Een overeenkomstige assimilatie doet zich voor bij een groot deel van het bedrijfsleven en bij de overheidsinstanties (waar toch ook de functie van bureauhoofd als regel niet wordt vervuld door een schrijver of klerk, maar door een referendaris of wellicht administrateur).

Indien bij de krijgsmacht aan elke functie een bepaalde rang is gekoppeld — en dan bovendien artikel 67, 3° van het Wetboek van militair strafrecht nog een uitwijkmogelijkheid geeft voor de incidentele ge-

vallen, waarin rang en functie toevallig niet overeenstemmen — vestigt dit toch wel de indruk dat van een efficiënte structuur sprake is. Waarom deze structuur, (hoewel in onze samenleving vrij gebruikelijk), (a priori) archaische kenmerken zou bevatten (en welke kenmerken dit wel zouden zijn) laat prof. HULSMAN volledig in het duister. Ook de volgende stelling van schrijver is niet voldoende bevestigd.

Om het archaische van de militaire samenleving overigens aan te tonen haalt hij een zestal artikelen uit het Reglement betreffende de krijgstucht (art. 1, 1a, 2, 8 lid 3, 11 lid 2 en 20 lid 1) aan.

Het Reglement betreffende de krijgstucht is gedacht als handleiding voor de militaire tucht, als een soort raadgever in het bijzonder voor de jeugdige militair; het wijst de militair op zijn rechten en plichten en op de grondslagen van de militaire tucht door raadgevingen en wenken, alsmede door gebods- en verbodsbepalingen. De meerderen wordt daarin voorgehouden dat zij hun ondergeschikten menskundig en rechtvaardig moeten behandelen.

Het wezen der krijgstucht zal thans inderdaad in een andere taal (dan gebruikelijk toen het huidige Reglement geschreven werd) aan de militair uiteengezet moeten worden. Tevens zal het Reglement moeten worden aangepast aan de ontwikkeling der intermenselijke verhoudingen en de gewijzigde sociologische aspecten, welke zich in de laatste decenia hebben voorgedaan.

Dit belet echter niet, dat ook bij „herschrijving” van het Reglement de voornaamste grondslagen *dezelfde* zullen blijven.

Ook het huidige Reglement stelde zich een goede functionering van de krijgsmacht tot primair doel. De in het Reglement vervatte (ietwat moraliserend aandoende) leefregels, waren — met inachtneming van het tijdsbestek en de ontwikkeling van toen — in de eerste plaats op dit functionele doel gericht.

En juist deze grondslagen voor een goede — functioneel gerichte — krijgsmacht zijn weinig veranderd. Aan de krijgsmacht zal — als aan elk bedrijf — een bepaalde hiërarchie inherent zijn, met hieruit voortvloeiende gehoorzaamheidsplicht, in de zin van „*denkende gehoorzaamheid*” gepaard met bereidwillige samenwerking en gepast initiatief; dit beginsel is ook reeds in het huidige oude Reglement verwerkt.

Wil onze democratische samenleving in de krijgsmacht een goede bedrijfsvoering — en dat wil zij blijkbaar —, dan zullen terwille van dit functionele doel bepaalde normen gesteld moeten worden, welke de individuele vrijheid van de militair in zekere mate (zij het niet meer dan nodig is) aantasten. Deze (pijnlijke) aantasting kan echter verzacht worden door het wekken van begrip van de noodzaak, van het waarom; een Reglement betreffende de krijgstucht is hiervoor het middel bij uitstek.

Prof. HULSMAN komt het noodzakelijk voor dat de grondslagen van

de krijgstucht niet door de Regering maar door de Wetgever worden vastgesteld. Wij menen dat van 1838 het beginsel dateert dat de motieven waarop bepalingen ener wet berusten, niet meer in de wet behoren te worden opgenomen. Sedertdien heeft men dan ook nagenoeg alle redeggevende bepalingen uit bestaande wetten doen vervallen. Zo moest ook de Wet op de krijgstucht naast formele regelingen slechts gebods- en verbodsbepalingen inhouden. ¹⁾

Anders dan prof. HULSMAN menen wij dat het tenslotte niet zo belangrijk is of bepaalde beginselen in deze in de wet zijn opgenomen dan wel in voorschriften van lagere orde, als zij maar officieel in voorschriften zijn neergelegd. Men denke in dit verband ook aan jurisprudentie.

Onder de titel *het formele recht* bespreekt schrijver de twee sanctiestelsels in de militaire samenleving: het tuchtrechtelijk en het strafrechtelijk.

Prof. HULSMAN wijst erop dat de tuchtrechter mede de inhoud bepaalt van de gedragsregels welke in de militaire samenleving moeten gelden. Dit zou o.i. niet anders kunnen, daar de militaire verplichtingen veelvuldig en veelsoortig zijn; talloos zijn de minder belangrijke. Deze zijn onmogelijk alle te voorzien; veel minder nog in bijzonderheden te omschrijven. De tuchtrechter bepaalt de inhoud van een gedragsregel niet zonder deze te hebben getoetst aan artikel 2 van de Wet op de krijgstucht en het Reglement.

Prof. HULSMAN noemt drie bezwaren welke z.i. bestaan tegen de militaire tuchtrechtspraak.

Als eerste bezwaar ziet hij dat de straffen die de militaire tuchtrechter kan opleggen, te zwaar zijn. Over de vraag of sancties zoals in de Wet op de krijgstucht bepaald, te zwaar zijn, kan men van mening verschillen. Bij de wetwijziging van 4 juli 1963, Stb. 295, zijn de krijgstuchtelijke straffen gewijzigd en aangevuld, terwijl de zware straffen zijn gehandhaafd en de regeling der strafbevoegdheid in wezen dezelfde is gebleven.

Iedere commandant is verantwoordelijk voor de tucht in zijn onderdeel en verplicht tegen schendingen daarvan op te treden, z.n. gestreng (v.g.l. art. 143 W.M.Sr.). Daartoe dient hij over diverse strafsoorten te beschikken, waaronder over meer strenge, gedachtig aan het spreekwoord dat „zachte heelmesters stinkende wonden maken”. Deze straffen, vooral de meer strenge, werken bovendien *preventief*.

Hierbij dient men te bedenken dat de meesten van de onderhebbenden *gedwongen* onder de wapenen zijn, hun dienstvervulling niet be-

¹⁾ Uit een oogpunt van wetgevingstechniek behoren de artikelen 37 en 70 dan ook niet in de W.K. thuis, doch in het Reglement. Bij de beraadslaging over deze wet in de Staten-Generaal verklaarde de regering zich daarom bereid deze bepalingen te laten vervallen, indien daarop van de zijde van de Tweede Kamer zou worden aangedrongen. (VAN DER HOEVEN, Militair straf- en tuchtrecht III, blz. 13 e.v.)

schouwen als hun levensroeping of als middel om in hun onderhoud te voorzien of uit het ideële motief om het land te dienen, en menen daarbij geen belang te hebben (onverschilligheid).

Eveneens dient in aanmerking te worden genomen dat dienstplichtigen, die niet het belang hebben hetwelk beroepsmilitairen en burger ambtenaren hebben bij hun dienstvervulling, lang niet altijd lieve jongtjes zijn, doch lieden van zeer diverse pluimage: plichtsgetrouwen, die begrijpen en aanvaarden waarom zij in militaire dienst zijn en de hun opgelegde taak zo goed mogelijk volbrengen (het gros der dienstplichtigen), en lieden die er met de pet naar gooien, flinke kerels en jongens die met rotjes en rookbommetjes gooien, brutale rekels en doetjes, lieden die op rellen belust zijn en lieden die daarvoor geen waardering hebben, eenmalige zondaars en onverbeterlijken; gewilligen en kanke-raars; lieden die zich in uniform correct gedragen en lieden die menen, zodra zij in uniform gestoken zijn, de beest te mogen uithangen; zij die zich als burger correct gedroegen en zij die als burger reeds met de politie of justitie in aanraking kwamen; zij die als burger een normale opvoeding genoten en zij die hun jeugd in een of ander opvoedingsgesticht doorbrachten; geheelonthouders en lieden die zich aan de drank te buiten gaan; dienstplichtigen die voor het eerst onder de wapenen zijn en zij die ouder geworden, voor herhalingsoefeningen of in geval van mobilisatie in werkelijke dienst zijn geroepen; enz.

Het behoeft geen verwondering te wekken dat voor sommigen onder hen bij onkrijgstuchtelijk gedrag een gevoelige, flinke bestraffing door de commandant heilzaam kan werken, zonder dat daaraan een rechter of justitiële autoriteit te pas dient te komen (waardoor de dienstplichtige mogelijk een aantekening op zijn strafblad wordt bespaard).

De commandant, die voor zijn tuchtrechtelijke taak is opgeleid en door de praktijk van het militaire leven gevormd, mag in staat geacht worden de meerdere of mindere ernst van inbreuken op de krijgstucht te beoordelen; zijn mannen kennende, over hun persoonsgegevens beschikkende, militaire getuigen veelal gemakkelijk kunnende ontbieden, kan hij de zaak snel afhandelen. De bevoegdheid tot het opleggen van de zwaarste straffen is daarbij voorbehouden aan de hogere, meest ervaren, militaire chefs; deze plegen in de praktijk op spaarzame wijze van de hun toegekende bevoegdheid gebruik te maken. ¹⁾

¹⁾ De verantwoordelijkheid van een commandant voor de tucht in zijn onderdeel eist, dat hij zijn gezag kan waarmaken. In theorie zou men de jeugdige compagniescommandant enz., die verantwoordelijk is voor de tucht in zijn compagnie (die zelfs verantwoordelijk is voor de door hem gegeven bevelen in de strijd, waarbij hij als het ware beslist over het leven en de dood van onderhebbenden) de bevoegdheid moeten verlenen tot het opleggen van alle krijgstuchtelijke straffen. Daar gevreesd werd dat de consequente toepassing van dit beginsel gevaar zou kunnen opleveren voor de belangen van onderhebbenden, heeft de wetgever aanleiding gevonden de disciplinaire rechtsmacht van lagere,

Gezien vorenstaande omstandigheden en de praktijk van de tuchthandhaving, welke geen aanleiding geeft tot klachten; gezien ook de grote ernst welke strafopleggers betrachten bij het opleggen van straffen; gezien mede het doorlopend toezicht op strafopleggingen; en gezien een tweévoudig recht van beklag van een gestrafte over een strafoplegging, bestaat er geen enkele behoefte of reden een justitiële autoriteit of een eventueel enkelvoudige kamer van de krijgsraad in te schakelen om dergelijke min of meer ernstige huishoudelijke militaire zaken af te doen. Zulks zou de directe tuchthandhaving in de troep in ernstige mate belemmeren en in niet minder ernstige mate afbreuk doen aan het prestige, het gezag van de commandant.

De stelling van schrijver, dat slechts justitiële autoriteiten en niet-militaire commandanten vrijheidsstraffen zouden mogen opleggen en dat streng arrest en plaatsing in de tuchtklasse dienen te worden afgeschaft, komt ons dan ook ongemotiveerd, onpraktisch en ondoelmatig voor, in strijd met een goede tuchthandhaving, welke een snel, z.n. krachtig ingrijpen vereist, en nadelig voor het gezag van de verantwoordelijke commandanten.

Wel zou de tenuitvoerlegging van de krijgstuchtelijke straf van streng arrest (ten hoogste 14 dagen) mogelijk meer op verbetering kunnen worden gericht, alsmede op humanere wijze kunnen geschieden; de met streng arrest gestrafte militairen zijn geen „boeven” om duidelijk te zijn, doch lieden die mede in eigen belang, streng doch human moeten worden gecorrigeerd zonder dat het element „straf” en de daarvan uitgaande „preventie” verloren gaan.

De tenuitvoerlegging zou — mogelijk zelfs zonder wetswijziging — op eenvoudige, praktische en niet kostbare wijze kunnen worden gehumaniseerd door b.v. een aantal van twee naast elkaar gelegen cellen nabij de wacht in de kazernes te doen ombouwen tot een groter lokaal (cel geheten; de W.K. omschrijft de cel niet) met meer gunstig geplaatste en grotere ramen.

De zwakheid van het betoog van schrijver springt ook in het oog als hij het op blz. 280 nodig acht dat de tuchtrechter (de commandant) de bevoegdheid tot het opleggen van vrijheidsstraffen wordt ontnomen, en op blz. 282 schrijft: „Tenslotte moet niet uit het oog worden verloren „dat de militaire hiërarchie tegenover zijn ondergeschikten over grote

veelal jeugdige, commandanten te beperken. De getroffen regeling, welke met veel waarborgen is omkleed (verantwoordelijkheid, toezicht, beoordeling, tweevoudig recht van beklag e.a.) heeft in de praktijk voldaan. Er is derhalve geen reden om jeugdige commandanten de bevoegdheid tot het opleggen van streng arrest te ontnemen, gelijk wel eens beoogd wordt. De jeugdige officier wordt na zijn opleiding aan de K.M.A. door zijn tot straffen bevoegde commandant en anderen verder opgeleid voor zijn taak als a.s. tuchtrechter (o.m. door regelmatige bijwoning van het strafrapport, bespreking van de daarop afgedane zaken, cursussen e.a.). (Van der Hoeven, Militair straf- en tuchtrecht III, blz. 290-318).

„bevoegdheden en grote macht beschikt” (deze bevoegdheden wil hij drastisch beperken).

Als tweede bezwaar tegen de militaire tuchtrechtspraak noemt schrijver dat de tuchtrechter „in zekere zin” rechter is in eigen zaak. De woorden „in zekere zin” in deze stelling duiden op het zwakke en gezochte van dit argument. Wie kan beter de schending van de tucht beoordelen dan de commandant, die voor de tucht verantwoordelijk is? Wie kent de man beter dan de commandant? Wie kan zich beter en sneller doen voorlichten door het kader dan de commandant? En wie anders dan de commandant heeft allerlei gegevens, de man betreffende bij de hand en kent in het algemeen allerlei omstandigheden het beste?

De praktijk heeft in de loop der jaren bewezen dat de in de Wet op de krijgstucht, het Reglement betreffende de krijgstucht en andere voorschriften neergelegde regelen inzake de tuchthandhaving door de commandanten heeft voldaan, dat deze commandanten een verstandig gebruik plegen te maken van de hun toegekende bevoegdheden en hun taak als tuchtrechter hoogst ernstig plegen op te vatten. Hun optreden als zodanig gaf dan ook geen aanleiding tot klachten.

Dit laatste is ook haast niet te verwachten als gevolg van het toezicht van hogere chefs op het gebruik van de hun bij de wet toegekende bevoegdheden (art. 70 W.K. en uitvoeringsvoorschriften). Ontactvol beleid in deze wordt spoedig in de beoordelingslijst van een betrokken commandant tot uitdrukking gebracht. En last but not least hebben de gestraften — zoals reeds gezegd — een tweévoudig recht van beklag over de hun opgelegde krijgstuchtelijke straffen — hetgeen schrijver verzuimde te vermelden —, ook over de geringste zoals de berisping, respectievelijk bij de tot straffen bevoegde meerdere van de strafoplegger, en in tweede instantie bij het Hoog Militair Gerechtshof. Voorts hebben alle militairen het recht om zich te beklagen over een onbillijke behandeling en het recht om verzoeken in te dienen bij de bevoegde macht, terwijl zij tenslotte ook nog mededelingen kunnen doen aan de pers!

Als derde bezwaar noemt schrijver dat de overwegend militaire samenstelling van het H.M.G. een beslissende invloed behoudt op de gedragsregels die in de militaire samenleving gelden. Alsof dat een bezwaar zou zijn!

Men mag verwachten dat het H.M.G. — dat is samengesteld uit 2 raadsheren uit het Gerechtshof te 's-Gravenhage, van wie de een optreedt als president, en 4 (3) opper- (vlag-) officieren ¹⁾ — zijn beslissingen objectief en deskundig neemt, met open oog voor de buiten de militaire samenleving geldende normen overeenkomstig het gestelde in artikel 37 van de Wet op de krijgstucht, reeds op de enkele grond van

¹⁾ Als regel; art. 31 P.I.H.M.G.

hun burger resp. militaire status, welke zij na langdurige plichtsvervulling verwierven. Het deskundig oordeel van de militaire leden over de aan het Hof voorgelegde zaken, de militaire dienst betreffende, is daarbij een belangrijk voordeel.

De burger raadsheren, president en lid, die in het bijzonder het juridisch element vertegenwoordigen, zullen stellig niet met de zienswijze van militaire raadsheren meegaan, indien zij die niet delen. Daarbij komt nog het vooraf door de *burger-advocaat-fiscaal* voor de krijgsmacht uitgebrachte advies aan het Hof. En tenslotte pleegt het Hof zijn beslissingen, ook in tuchtzaken, uitvoerig te motiveren.

De (burger-)advocaat-fiscaal voor de zee- en landmacht Mr. A. BRANTS, procureur-generaal bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage, sprak bij de herdenking van het 125-jarig bestaan van het Hoog Militair Gerechtshof op 18 oktober 1939 o.m. deze woorden:

„Elk militair, die meent ten onrechte disciplinair gestraft te zijn, „heeft het recht, die eindbeslissing in te roepen.

„En het Hof geeft zijn beslissing niet, dan na met de grootste nauwgezetheid onderzoek te hebben gedaan.

„Dit is een instelling van onschatbare waarde. Want het feit, dat de „eenvoudigste soldaat in het leger en de jongste matroos op de vloot „weten, dat zij, zoo zij zich door een disciplinaire straf verongelijkt „achten, het recht hebben zich te beroepen op hun hoogste rechter, en „dat die rechter met den meesten ernst en met onuitputtelijk geduld „hun zaak onderzoekt, alvorens zijn weloverwogen beslissing te geven, „is meer dan iets anders in staat om ontevredenheid en verbittering te „voorkomen, en om den zoo hoog noodigen goeden geest in de Weer- „macht te onderhouden.”

De deken van de Orde van Advocaten te 's-Gravenhage Mr. J. H. ROLANDUS HAGEDOORN, uitte bij die gelegenheid zijn grote bewondering voor het Hof, waarmede hij zovele jaren in contact was geweest, in de wetenschap, dat dit voortreffelijk college de zaken rechtvaardig en nauwkeurig beoordeelt. ¹⁾

De praktijk van de militaire rechtspraak heeft deze woorden tot op de huidige dag bevestigd. ²⁾

Ook het derde bezwaar van schrijver heeft op grond van het vorenstaande elke betekenis verloren.

Het strafrechtelijk sanctiestelsel d.w.z. de rechtspraak over militairen door de krijgsraden en het Hoog Militair Gerechtshof, heeft sedert de wetwijziging van 1912 in de praktijk aan de verwachting voldaan.

¹⁾ M.R.T. XXXV (1939-1940), blz. 404.

²⁾ Voorbeelden van met grote zorg opgestelde en uitvoerig gemotiveerde eindbeslissingen van het H.M.G. en beschikkingen van beklag meerderen zijn in dit tijdschrift opgenomen.

Daarover vernamen wij geen klachten, noch van de zijde van de advocatuur, noch van de zijde van de pers, noch in de litteratuur.

Prof. HULSMAN geeft nu in overweging de rechtspraak over militairen een geheel althans overwegend „burgerlijk” karakter te geven. Waarom? „Dit kan op twee wijzen geschieden. Men kan een aparte „militaire justitie opheffen en de rechtspraak over militairen leggen in handen van de gewone rechterlijke macht. Dit is de oplossing die de Scandinavische landen hebben gekozen en die na de oorlog ook in de Duitse Bondsrepubliek is ingevoerd. Zij is technisch mogelijk en blijkt niet op grote bezwaren te stuiten.” Dus toch wel op bezwaren! Wij vernamen dat er in de Duitse Bondsrepubliek wèl bezwaren tegen de burgerlijke rechtspraak over militairen bestaan. Men zoekt daar thans naar een andere opzet en heeft daarover in het buitenland informatie ingewonnen o.m. naar het Nederlandse systeem.

„Men kan ook een aparte militaire justitie handhaven doch deze justitie „demilitariseren.” Waarom?

Andere mogelijkheden noemt schrijver niet. Een derde mogelijkheid is o.i. die waarbij de personeelsorganisatie van de bestaande militaire justitie wordt hervormd.

In vroeger tijden was bij leger en vloot een militaire rechter noodzakelijk voor de berechting van door militairen gepleegde burger en militaire delicten, omdat er geen andere rechter was.

Toen de burger rechtspraak zich ontwikkelde en landelijk werd georganiseerd en het strafprocesrecht tot een eenvormig recht uitgroeide, werd de afzonderlijke rechtspraak over militairen gehandhaafd in verband met de bewegelijkheid van leger en vloot en het gebrek aan snelle verkeersmiddelen. Deze is tot heden in stand gehouden.

De grond voor het bestaan van een afzonderlijke militaire rechter, die over de militairen in deze krijgsmacht rechtspreekt, is nog steeds gelegen in het optreden van die krijgsmacht in oorlogstijd, wanneer deze mobiel moet zijn en aan geen ander territorium gebonden dan dat hetwelk de oorlogsnoodzaak meebrengt, en er voor de handhaving van de krijgstuicht een rechter ter plaatse moet zijn. De structuur van de gewone rechterlijke macht e.a. maakt het onmogelijk haar dan met de rechtspraak over de militairen te belasten.

Teneinde het probleem van de rechtspraak over militairen in de huidige krijgsmacht in moderne zin te kunnen oplossen dient men zich af te vragen hoe groot het aantal justitiabelen in de gemobiliseerde krijgsmacht (oorlogskrijgsmacht) ongeveer zal zijn, hoe de organisatie dier krijgsmacht en haar dislocatie in binnen- en buitenland, teneinde te kunnen begroten over hoeveel rechters en auditeurs-militair (fiscaals) en ander personeel men in verschillende gevallen dient te beschikken.

Voorts zal men zich moeten afvragen aan welke eisen deze rechters, auditeurs-militair (fiscaals) enz. zullen moeten voldoen.

Wij menen dat de rechters die geroepen worden om de militaire justitiabelen te berechten:

1. in beginsel moeten voldoen aan *dezelfde* eisen althans aan nagenoeg dezelfde eisen als de rechters die geroepen zijn de burger justitiabelen te berechten. Zij moeten dus rechtsgeleerden zijn, een bepaalde leeftijd bereikt hebben, onafhankelijk zijn, benoemd zijn voor het leven of voor een bepaalde tijd e.a.

2. Zij moeten *bovendien* voldoen aan de eis dat zij met de militaire samenleving volkomen op de hoogte zijn; zij moeten dus militair ervaren zijn.

Wij menen dat de gewone rechter, die niet als automobilist aan het hedendaags verkeer deelneemt, niet de meest aangewezen rechter is voor de berechting van verkeersdelicten. Alleen die rechters die zelf regelmatig als automobilist aan dat verkeer deelnemen, kunnen de merites van allerlei verkeerssituaties beoordelen en berechten. Men denke ook aan de specialisatie bij de rechterlijke macht (kinderrechter e.a.).

In veel belangrijker mate dan het zijn van ervaren automobilist bij de berechting van verkeersdelicten, spreekt het volkomen op de hoogte zijn met de militaire samenleving, het militair ervaren zijn, het aanvoelen van de sfeer van de militaire samenleving, bij de berechting van militaire justitiabelen, zulks wegens de gróte militaire belangen en daarmee algemene belangen die daarbij betrokken kunnen zijn als gevolg van de bijzondere taak van de krijgsmacht.

3. Tenslotte zijn wij van mening dat de rechter die over militaire justitiabelen rechtspreekt, gedurende de tijd dat hij aan die rechtspraak deelneemt, *gemilitariseerd dient te zijn*. Dit laatste om praktische redenen, dus niet omdat hij daardoor zou komen te behoren tot de volgens prof. HULSMAN „archaische en absolute militaire hiërarchie”, maar wèl omdat de militaire rechter o.i. voor de militair aanvaardbaarder is dan een burger rechter, die de sfeer van de militaire maatschappij (ook) in de ogen van de militair minder gemakkelijk kan aanvoelen. Dit geldt zeer zeker voor de beroepsmilitair maar ook voor de dienstplichtige.

Wij menen dat het gemilitariseerd zijn van de militaire rechter in oorlogstijd geen nadere toelichting behoeft. Onder de omstandigheden, zoals die dan heersen, soms dicht achter het front, toegevoegd aan krijgsmachtonderdelen, die telkens aan verplaatsing onderhevig zijn, waardoor zij gemakkelijker met het leven en werken van de troepen te velde op de hoogte kunnen komen, dienen zij militair te zijn en niet als burger in het oorlogsgebied te midden van de troepen rond te zwerven.

Hierin ligt onzes inziens óók een grond voor het gemilitariseerd zijn van deze rechters in de gemobiliseerde krijgsmacht (oorlogskrijgsmacht), wanneer elk ogenblik de oorlog kan uitbreken.

Bij aanvaarding van deze gedachtengang zien wij *geen* dringend bezwaar om rechters die in *vredestijd* rechtspreeken over militairen, met

het oog op hun toekomstige taak niet dan reeds te militariseren, d.w.z. als rechter met de status van militair in de militaire uniform aan de be-rechting van militaire justitiabelen te doen deelnemen.

Wij hebben ons niet aan de indruk kunnen onttrekken dat het be-toog van schrijver kennelijk is ingegeven door *vooringenomenheid* te-gen de militaire meerdere en het militair gezag. Het is immers niet zo-als prof. HULSMAN zich veroorlooft te *veronderstellen* (blz. 283), de preferentie van ijdele mensen voor de „militaire uniform” boven de „toga”, die de keuze doet vallen op het gemilitariseerd zijn van de rech-ter die over militairen rechtspreekt. Het is *het wezenlijk belang van de handhaving van de krijgstuicht en het gezag van de militaire meerdere* in het grote lichaam dat krijgsmacht heet. Dit toch bestaat slechts voor een gering deel uit vrijwilligers en grotendeels uit (daartoe krachtens de Dienstplichtwet gedwóngen) dienstplichtigen van zéér verschillende instellingen. Wil deze krijgsmacht onmiddellijk aan de bevelen van zijn chefs gevolg kunnen geven dan zal niets mogen worden nagelaten om dat gezag te ondersteunen. Dit brengt mede dat de militair als zodanig te allen tijde verantwoording moet afleggen aan het militair gezag, het-geen meebrengt dat óók de rechter die over militairen rechtspreekt ge-militariseerd dient te zijn, óók in vredestijd. (Opgemerkt zij dat de na de tweede wereldoorlog gefungeerd hebbende krijgsraden te velde (vre-destijd!) van militaire samenstelling waren; klachten daarover werden nimmer vernomen.)

Uitgaande van bovenstaande beginselen zouden wij in overweging willen geven om krijgsraden bij voorkeur te formeren uit die leden (bur-gers) van de gewone rechterlijke macht: kantonrechters, rechters en raadsheren én hunne plaatsvervangers, die *tevens reserve-officieren* zijn, d.w.z. diegenen onder hen die een nórmale militaire opleiding tot re-serve-officier hebben ontvangen, en die een zeker aantal jaren als re-serve-officier ter beschikking zijn geweest, te bestemmen tot president en leden van de krijgsraden. Hieronder vallen vanzelfsprekend ook ge-wezen beroepsofficieren-juristen, die kantonrechter, rechter of raads-heer-plaatsvervanger zijn.

Deze oplossing komt dus *in wezen* neer op de beantwoording van de vraag: wat moet zwaarder wegen: krijgsraadzittingen waarop de voren-bedoelde rechters in de militaire uniform verschijnen of krijgsraadzit-tingen waarop deze met een toga zijn omhangen? Wij beantwoordden deze vraag in eerstbedoelde zin in het belang van de tuchthandhaving en het militair gezag. De ernst van dit belang — aannemende dat men de noodzakelijkheid van het onderhouden van een deugdelijke krijgs-macht erkent — kan niet hoog genoeg worden aangeslagen, doch wordt helaas door zekere bevolkingsgroepen (zie blz. 65/66) niet voldoende

onderkend of wil door deze niet worden onderkend, onder wie prof. HULSMAN, die (blz. 281) schrijft over het „open zetten van de vensters „van de militaire kazerne naar de „burger maatschappij”. Dit kan „slechts gebeuren door de rechtspraak over militairen een geheel of al-„thans overwegend „burgerlijk” karakter te geven.”

Krijgsraden in de gemobiliseerde krijgsmacht (oorlogskrijgsmacht), waarvan de organisatie in vreedstijd zoveel mogelijk dient te worden voorzien en voorbereid, dienen bij voorkeur zoveel mogelijk op dezelfde wijze te worden samengesteld (ook de burger rechtspraak moet voortgang vinden).

Aldus zou naar onze mening het probleem van de samenstelling van de krijgsraden op eenvoudige en bevredigende wijze kunnen worden opgelost. De Ministers van Justitie en van Defensie zouden daartoe in vreedstijd in onderling overleg de krijgsraden kunnen bemannen.

Aan de op deze wijze samengestelde krijgsraden zouden *in oorlogstijd* eventueel *twee geschikte troepenofficieren*, bij voorkeur zij die actief aan de strijd hebben deelgenomen en aan den lijve ervaren hebben de ernst van delicten, waarbij het militair belang in het bijzonder in het oog springt, zoals b.v. misdrijven van desertie, opzettelijke ongehoorzaamheid, verraad e.a., incidenteel kunnen worden toegevoegd.

Ter verzekering van de onafhankelijkheid van al deze gemilitariseerde burger rechters zou *ten overvloede* in het Wetboek van Militaire Strafvordering een soortgelijke bepaling kunnen worden opgenomen als bij de jongste wijziging van artikel 37 van de Wet op de krijgstucht is geschied, inhoudende dat degenen die aan de berechting van militaire justitiabelen deelnemen, in volkomen onafhankelijkheid naar eigen inzicht en geweten rechtspreken.

De drie bevelhebbers n.l. de Bevelhebber der landstrijdkrachten, de Bevelhebber der luchtstrijdkrachten en de Bevelhebber der zee-strijdkrachten (Commandant der zeemacht) dienen onzes inziens in een nieuw te ontwerpen Wetboek van Militaire Strafvordering belast te blijven met de beslissing over de vervolging van militaire justitiabelen, omdat deze autoriteiten verantwoordelijk zijn voor de tucht in hun krijgsmachtdeel.

Ieder van hen staat tot de Regering als voorheen de opperbevelhebber, met controle van de zijde van de Staten-Generaal.

Prof. HULSMAN stelt dat de militaire samenleving geen staat mag zijn in de staat. Wij menen dat dit niet het geval is, gezien de verantwoordelijkheid van de bevelhebber aan de Regering enz.

Op dezelfde wijze als men met betrekking tot de aanwijzing van de leden van de krijgsraden zou kunnen handelen, ware te handelen door bij voorkeur die leden van het openbaar ministerie, die reserve-officieren zijn, te bestemmen tot auditeur-militair (fiscaal) waarmede het mi-

nisterie van justitie en het ministerie van defensie in onderling overleg in vreedestijd in hun organisatie rekening zouden kunnen houden.

Bij een regeling van de organisatie van de krijgswaarden zoals hiervoren geschetst maken de gemilitariseerde gewone burger rechters (-plaatsvervangers) *geen* deel uit van de *eigenlijke* militaire hiërarchie, waardoor het personeelsvraagstuk op voor burger en militair eenvoudige en praktische wijze zou kunnen worden opgelost.

Dan zou de in de „Nota over een nieuw militair strafprocesrecht” voorgestelde ingewikkelde regeling van de organisatie der krijgswaarden — welke uit drie soorten rechters zouden gaan bestaan, t.w. een burger president, een vast rechtsgeleerd militair lid en een wisselend militair lid, kunnen vervallen, alsook de daarin voorgestelde onbevredigende competentieregeling met de mogelijkheid van allerlei competentiegeschillen.

Dan zou de „tegenstelling” van het naast elkaar bestaan van de commune strafrechter en de militaire strafrechter verdwijnen;

dan zou de militaire rechter die over militaire justitiabelen rechtspreekt, ook kunnen kennisnemen van de civiele vordering van de beledigde partij, welke de Regering thans aan de militaire rechter wil onthouden.

Dan zouden ook andere uitvloeisels van beknibbelen op de militaire competentie kunnen vervallen, zoals de willekeurige wijziging om de vroegere militair slechts gedurende één jaar na het verlaten van de militaire dienst voor wat betreft bepaalde militaire delicten (art. 60 W.M.Sr.) onder de competentie van de militaire rechter te laten vallen in plaats van in het tijdvak gedurende hetwelk hij voor die dienst kan worden opgeroepen, zoals thans het geval is,

alsmede de beperkingen van de bevoegdheid van de militaire rechter inzake de kennisneming van verkeersdelicten.

Tenslotte zouden de militaire justitiabelen het gevoelen kunnen bezitten dat zij worden berecht door aan de gewone strafrechters gelijkwaardige rechters en *niet* door een burger president, van wie zij mogelijk denken dat deze niet met militaire zaken op de hoogte is, evenmin als door militaire rechters die geen juristen zijn.

STRAFRECHTSPRAAK

Permanente Zeekrijgsraad Nederland

President: Mr. A. J. Veldman (wnd.); *Leden:* Kapt. t. Zee W. P. Jansen en Kapt. Lt. t. Zee (A) J. F. Jongepier.

Raadsman: Luit. t. Zee (A) 2e kl. o.c. J. P. M. Smidt.

Medeplegen van het opzettelijk wederrechtelijk gebruiken van een aan een ander toebehorend motorrijtuig.

Naar gevestigde jurisprudentie moet onder „gebruiken” in artikel 37 W.V.W. worden verstaan het als bestuurder gebruiken. Het kan echter zijn dat de passagier zó nauw bij dit als bestuurder gebruiken betrokken is, dat van medeplegen sprake is.

In casu hadden twee matrozen afgesproken, een motorrijtuig weg te nemen en daarmee van Schiedam naar Rozenburg te rijden, waarna beklaagde een scooter wegnam en deze over een afstand van circa 25 meter voortduwde, terwijl zijn kameraad op uitkijk stond, waarna die kameraad de scooter is gaan besturen en beklaagde als duopassagier daarop plaatsnam en de bestuurder aanwijzingen omtrent de te volgen weg gaf.

(W.Sr. art. 47; W.V.W. art. 37).

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD-NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT, TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen H.H., geboren 5 september 1944, matroos der 1e klasse, gerequireerde,

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 17 november 1966 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij te Rotterdam op of omstreeks 12 juli 1966 te ongeveer „03.00 uur tezamen en in vereniging met F. A. M. als bestuurder, terwijl hij, beklaagde, duopassagier was, opzettelijk wederrechtelijk met „een aan B. Meininger, althans aan een ander of aan anderen dan aan „hem, beklaagde, en/of aan genoemde M. toebehorend tweewielig motorrijtuig (scooter), heeft gereden onder andere over de voor het openbaar verkeer openstaande wegen, de Schiedamseweg en de Westzeedijk, hebbende hij, beklaagde, tevoren met genoemde M. afgesproken „een motorrijtuig weg te nemen en daarop naar Rozenburg te rijden, „waarna hij, beklaagde, een geparkeerd staande scooter heeft weggenomen op welk motorrijtuig genoemde M. als bestuurder heeft gereden „terwijl hij, beklaagde, daarop als duopassagier heeft medegereden, „daarbij genoemde M. geheel of gedeeltelijk de weg wijzende, een en „ander totdat zij door de politie werden aangehouden”;

Gezien . . . enz.;

Overwegende, dat ten processe zakelijk gerelateerd hebben verklaard:

1. H. H., oud 22 jaar, *als beklagde*:

dat hij op dinsdag 12 juli 1966 te Rotterdam te ongeveer 03.00 uur tezamen en in vereniging met matroos der 1e klasse F. A. M. als bestuurder, terwijl hij duopassagier was, opzettelijk, zonder daartoe van iemand het recht of toestemming te hebben gekregen, met een tweewielig motorrijtuig (scooter), dat — naar hem later is gebleken — toebehoorde aan B. Meininger, heeft gereden o.a. over de voor het openbaar verkeer openstaande wegen de Schiedamseweg en de Westzeedijk; dat hij tevoren met genoemde M. had afgesproken een motorrijtuig weg te nemen en daarop naar Rozenburg te rijden; dat hij daarna een geparkeerd staande scooter heeft weggenomen, op welk motorrijtuig genoemde M. als bestuurder heeft gereden, terwijl hij daarop als duopassagier heeft medegereden, daarbij genoemde M. gedeeltelijk de weg wijzende, een en ander totdat zij door de politie werden aangehouden op de Westzeedijk te Rotterdam;

2. F. A. M., oud 23 jaar, *als getuige*:

dat hij in de avond van 11 juli 1966 met de hem bekende matroos der 1e klasse H. H. vanaf Hr. Ms. Karel Doorman op de werf van Verolme te Rozenburg, aan boord van welk schip zij beiden waren geplaatst, is gaan passagieren; dat zij te Schiedam enige café's bezochten, waar zij ieder in totaal ongeveer 10 à 15 glazen bier dronken, niet op de tijd letten en de bus naar Vlaardingen misten, welke aansluiting gaf op de laatste pont naar Rozenburg; dat zij toen maar in Schiedam zijn gebleven, tot ze op 12 juli 1966 omstreeks 02.30 uur het laatste door hun bezochte café moesten verlaten; dat H. voorstelde om ergens een niet op slot staande brommer te pakken en daarop naar Rozenburg te rijden; dat hij daarmee instemde; dat zij in de richting van het Station te Schiedam lopend hebben gezocht naar brommers die niet op slot stonden, evenwel zonder resultaat; dat zij bij het station Schiedam aangekomen aan portieren van geparkeerde auto's hebben gevoeld of deze geopend konden worden, eveneens zonder resultaat; dat hij H. plotseling hoorde zeggen: „Kijk, daar staat een scooter”; dat hij daarop tegen H. zei: „Kijk maar of hij niet op slot staat, dan zal ik kijken of er niemand „aankomt”; dat hij zag dat H. die scooter zo weg kon rijden; dat hij H. heeft aangeraden de scooter eerst een eindje weg te rijden alvorens deze te starten; dat hij, toen H. daarop die scooter ongeveer 25 meter weg had gereden, voorstelde dat hij de scooter zou starten en ermee weg zou rijden; dat hij, toen H. daarmee instemde, op het zadel is gaan zitten en de scooter heeft gestart, terwijl H. plaats nam op de duo; dat hij naar Vlaardingen wilde rijden om op de eerste pont te wachten; dat H. echter via Rotterdam naar Rozenburg wilde rijden; dat zij besloten het laatste te doen; dat zij van Schiedam naar Rotterdam zijn gereden, waar H. hem de weg heeft gewezen; dat zij op de Westzeedijk te Rotterdam

door de politie zijn aangehouden; dat zij die scooter meenamen om op die manier sneller aan boord te kunnen komen; dat zij van plan waren deze ergens bij de poort van Verolme te Rozenburg neer te zetten;

Overwegende, dat ten processe aanwezig zijn en voorgelezen:

a. een door J. van Hemmen, hoofdagent-rechercheur van gemeentepolitie te Schiedam, d.d. 16 juli 1966, op ambtseed opgemaakt en getekend proces-verbaal, houdende de verklaring van B. Meininger, oud 26 jaar, luidende zakelijk gerelateerd:

dat hij eigenaar is van een tweewielig motorrijwiel (scooter) van het merk Lambretta, kleur licht en donkerblauw, gekentekend TZ 68-83; dat hij op 11 juli 1966 te omstreeks 07.45 uur dit voertuig op de parkeerplaats naast het station aan het Stationsplein te Schiedam plaatste; dat hij het voertuig met het stuurslot sloot en het aldaar onbeheerd achterliet; dat hij op 16 juli 1966 te omstreeks 15.30 uur ontdekte, dat dit voertuig verdwenen was; dat hij aan niemand recht of toestemming heeft gegeven deze scooter op een weg te gebruiken;

b. een door L. B. Zweerus en R. J. H. Brugman, beiden agent van gemeentepolitie te Rotterdam, d.d. 12 juli 1966, op ambtseed opgemaakt en getekend proces-verbaal, houdende onder meer de verklaring van *verbalisanten*, luidende zakelijk gerelateerd:

dat zij zich op 12 juli 1966 omstreeks 03.30 uur bevonden op de Westzeedijk te Rotterdam; dat zij aldaar zagen, dat een man als bestuurder van een tweewielig motorrijtuig (scooter) gekentekend TZ 68-83, daarmee reed op vornoemde weg; dat zij zagen, dat op de duo een andere man zat; dat zij de bestuurder een stopteken gaven en deze naar de bescheiden behorende bij dat motorrijtuig vroegen; dat deze bestuurder hun verklaarde, samen met zijn vriend de scooter op de avond van 11 juli 1966 te Schiedam ontvreemd te hebben en bedoelde bescheiden niet te kunnen tonen; dat de bestuurder hun opgaf te zijn genaamd Franciscus Adrianus M., geboren 16 juli 1943 te Helmond, matroos der 1e klasse der Koninklijke marine, marinenummer 16432, momenteel verblijvende aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman; dat de tweede man hun opgaf te zijn genaamd Hendrik H., geboren 5 september 1944 te Almelo, matroos der 1e klasse der Koninklijke marine, marinenummer 66637, momenteel verblijvende aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman;

c. een door F. B. Verhoek, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke marechaussee, d.d. 15 augustus 1966 op ambtseed opgemaakt en getekend proces-verbaal, houdende onder meer de verklaring van *verbalisant*, luidende zakelijk gerelateerd:

dat de Schiedamseweg en de Westzeedijk te Rotterdam voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande wegen zijn;

Overwegende, dat door de inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen

wettig en overtuigend is bewezen met beklagdes schuld eraan hetgeen hem is ten laste gelegd;

Overwegende, ten aanzien van de strafbaarheid van het bewezen verklaarde:

dat naar gevestigde jurisprudentie „gebruiken” in artikel 37 van de Wegenverkeerswet moet worden verstaan in de betekenis van „als be„stuurder gebruiken”, doch zulks niet behoeft uit te sluiten dat een inzittende van een motorrijtuig — in casu de op de duozitting van de scooter gezeten beklagde — terwijl een ander dat motorrijtuig bestuurt, blijkens zijn gedragingen bij dit besturen zo nauw betrokken is dat hij gezegd kan worden het in bovenvermeld artikel omschreven misdrijf mede te plegen in de zin van artikel 47 van het Wetboek van Strafrecht; dat in de onderhavige zaak is komen vast te staan: dat, nadat beklagde H. en de bestuurder M. hadden afgesproken een motorrijtuig weg te nemen om daarmee naar Rozenburg te rijden, beklagde H., terwijl M. op de uitkijk stond, een geparkeerde scooter heeft weggenomen en daarmee alvorens te starten ongeveer 25 meter heeft gereden, waarna M. met instemming van H. op het zadel is gaan zitten en de motor heeft gestart terwijl H. plaats nam op de duozitting; dat zij op voorstel van H. besloten via Rotterdam naar Rozenburg te rijden; dat zij daarna zijn weggereden waarbij H. aan M. de weg heeft gewezen; dat onder de gereleveerde omstandigheden de gedragingen van beklagde H. zodanig zijn geweest dat gezegd kan worden dat hij bij het besturen zo nauw was betrokken, in het bijzonder door het al rijdende aangeven van de te volgen route, dat hij het misdrijf van artikel 37 van de Wegenverkeerswet heeft medegepleegd in de zin van artikel 47 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat derhalve het bewezen verklaarde feit strafbaar is en behoort te worden gequalificeerd als:

„Medeplegen van het misdrijf van opzettelijk wederrechtelijk een aan „een ander toebehorend motorrijtuig op een weg gebruiken”;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde niet gebleken van feiten of omstandigheden die zijn strafbaarheid zouden uitsluiten of verminderen;

Overwegende, dat gelet op de ernst van het gepleegde feit, de omstandigheden waaronder het is begaan en de persoon van beklagde een gevangenisstraf voor de tijd van *drie weken* en een geldboete van *vijf-enzeventig gulden* bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door een hechtenis van *vijftien dagen* passend is; dat er termen aanwezig zijn de gevangenisstraf voorwaardelijk niet ten uitvoer te leggen waartegen het militair belang zich niet verzet;

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 3 weken, voorwaardelijk, met een proeftijd van 3 jaren en een geldboete van f 75, subs. 15 dagen hechtenis, onvoorwaardelijk. — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 24 mei 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Lt.-Kolonel R. P. Pieters en
Majoor P. Henner.

Raadsman: Mr. R. Lion, advocaat te Arnhem.

Verduistering door een ambtenaar die gebruik maakt van gelegenheid, door zijn ambt geschonken: Beklaagde, beroeps-sergeant en dienstdoende als P.S.U.-fourier, had een twintigtal blikken met levensmiddelen, die na oefeningen overgebleven waren, zich toegeëigend.

De Auditeur-Militair vordert voorwaardelijke gevangenisstraf en onvoorwaardelijke boete.

De Krijgsraad overweegt dat, door de omstandigheid dat na de oefeningen overblijvende losse blikken niet meer in de administratie zijn op te voeren en er ook geen bepalingen bestaan om ze op enigerlei wijze af te voeren, dergelijke praktijken in de hand worden gewerkt. De Krijgsraad acht het feit, hoewel een strafbaar feit opleverende, van zodanig lichte aard dat het buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan. Verwijzing naar de tot straffen bevoegde commanderende officier.

Het Hoog Militair Gerechtshof (zie de sententie achter het vonnis): Een onder een der in artikel 44 W.Sr. omschreven strafverzwarende omstandigheden gepleegd strafbaar feit doet de zaak niet van zo lichte aard zijn, dat het buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan. Onvoorwaardelijke geldboete.

(W.K. art. 2, 58; W.Sr. art. 44, 321).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
A. B. C., geboren 6 augustus 1944, sergeant, beklaagde,

Gezien . . . enz.;

Gezien de schriftuur van eis, door de Auditeur-Militair overgelegd op de terechtzitting van 24 mei 1966 strekkende tot veroordeling van beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van *drie weken*, voorwaardelijk met een proeftijd van *drie jaren* en tot een geldboete van *eenhonderd vijftig gulden*, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door *dertig dagen* hechtenis en tot verlaging tot de stand van soldaat der laagste klasse en gehoord de voorlezing van de conclusie van deze schriftuur;

Gezien de overige stukken van het proces en gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gelet op de door en namens beklaagde gevoerde verdediging;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als sergeant in werkelijke dienst bij de Koninklijke Land-

„macht, althans als militair in de zin der wet, te Assen, althans in Nederland, op een of meerdere tijdstippen in het jaar 1965 en/of in de maand januari 1966 telkens opzettelijk een of meerdere blikken, inhoudende levensmiddelen, tot een totaal van 20 blikken, alsmede een bus witte verf, al welke blikken en welke bus met inhoud toebehoorden aan de Staat der Nederlanden, en welke hij als fourier, althans anders dan door misdrijf, onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij in de periode van augustus tot en met december 1965, terwijl hij in werkelijke dienst was als sergeant K.V.V. der Koninklijke landmacht, de functie heeft gehad van P.S.U.-fourier van de Stafcompagnie van de 42e Pantserinfanteriebrigade; dat dit een zogenaamde zelfstandige compagnie is; dat hij tijdens oefeningen belast was met de regeling van de voeding van de compagnie; dat het vaak voorkwam dat op een oefening levensmiddelen overbleven; dat losse over gebleven blikken voor een deel werden meegenomen naar de kazerne; dat hij van die naar de kazerne meegenomen losse blikken in bovengenoemde periode op meerdere tijdstippen opzettelijk enige, in totaal ten hoogste twintig, mee naar huis heeft genomen, met de bedoeling die voor zichzelf te gebruiken; dat die blikken, naar hij wist, toebehoorden aan de Staat der Nederlanden en hij van niemand recht of toestemming had gekregen ze mee te nemen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal no. P. 26/66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 24 februari 1966 getekend door Chr. Nijmeijer, opperwachtmeester, 1e verbalisant en G. Penninga, wachtmeester der 1e klasse, 2e verbalisant, beiden behorende tot de brigade Assen der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

J. Boelen, sergeant der 1e klasse, rnr.: 25.02.14.187:

dat hij fourier is van de staf Stafcompagnie van de 42e Pantser Infanteriebrigade; dat hij als zodanig het beheer heeft over alle goederen van voornoemde compagnie; dat sergeant C. boven de sterkte bij meergenoemde compagnie was ingedeeld als fourier voor de P.S.U.-goederen; dat die goederen echter uiteindelijk onder zijn, Boelens, beheer vallen; dat de van een oefening eventueel overgebleven losse blikken met levensmiddelen te allen tijde Rijkseigendom blijven; dat hij C. nimmer toestemming heeft gegeven om zich van een oefening overgebleven blikken levensmiddelen toe te eigenen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als sergeant in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht te Assen op meerdere tijdstippen in het jaar 1965 telkens opzettelijk meerdere blikken, inhoudende levensmiddelen, tot een totaal van 20 blikken, al welke blikken toebehoorden aan de Staat der Nederlanden, en welke hij als fourier onder zich had, wederrechtelijk „zich heeft toegeëigend”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„verduistering, gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan daarvan gebruik maakt van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 321 j^o 44 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad met betrekking tot de ernst van de door beklagde gepleegde feiten geheel anders oordeelt dan de Audi-tour-Militair blijkens zijn schriftuur van eis doet;

Overwegende, dat immers, naar de Krijgsraad uit eigen wetenschap bekend is en voorts ten overvloede bevestigd is door de sergeant der 1e klasse Jakob Boelen in zijn tegenover de Koninklijke Marechaussee afgelegde verklaring, losse blikken, inhoudende levensmiddelen, tijdens oefeningen uitgereikt zijnde, niet terug te voeren zijn in de administratie, terwijl er ook geen bepalingen zijn om ze op enigerlei wijze af te voeren;

Overwegende, dat dit praktijken als die van beklagde in de hand werkt en de ten laste gelegde en bewezen feiten, hoewel naar het oordeel van de Krijgsraad formeel als strafbare feiten te beschouwen, materieel van zodanig lichte aard zijn te achten, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan, zodat met toepassing van artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht de zaak, onder mededeling van alle stukken, ter verdere behandeling behoort te worden verwezen naar de commanderende officier van beklagde;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Bevindt, dat de zaak, in artikel 2 sub 2e van de Wet op de Krijgstucht omschreven feiten opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan;

Verwijst de zaak onder mededeling van alle stukken ter verdere behandeling naar de commanderende officier van beklaagde;

Verklaart niet bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven uitdrukkelijk voor bewezen is verklaard en spreekt hem mitsdien daarvan vrij.

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 16 augustus 1966

President: Mr. Lamers; *Leden:* Lt.-Generaal Zegers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans en Lt.-Kolonel Lagerwerff (plv.).

(Zie het vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal vernietigen en opnieuw rechtdoende, de beklaagde zal veroordelen tot gevangenisstraf voor de tijd van *drie weken*, voorwaardelijk, proeftijd *drie jaar*, alsmede tot betaling van een geldboete van *eenhonderd gulden* subsidiair *twintig dagen* hechtenis;

Overwegende, dat het plegen van een met de militaire tucht of orde onbestaanbaar strafbaar feit onder een der in artikel 44 van het Wetboek van Strafrecht omschreven strafverzwarende omstandigheden naar 's-Hofs mening de zaak niet van zo lichte aard doet zijn, dat deze buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan, weshalve het Hof zich met het vonnis, waarvan hoger beroep niet kan verenigen, zo dat dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd: *(zie vonnis — Red.)*;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij in de periode van augustus tot en met december 1965, terwijl hij in werkelijke dienst was als sergeant K.V.V. der Koninklijke Landmacht, de functie heeft gehad van P.S.U. fourier van de Stafcompagnie van de 42e Pantserinfanteriebrigade; dat dit een zogenaamde zelfstandige compagnie is; dat hij tijdens oefeningen belast was met de regeling van de voeding van de compagnie; dat het vaak voorkwam dat op een oefening levensmiddelen overbleven; dat losse overgebleven blikken voor een deel werden meegenomen naar de kazerne; dat hij van die naar de kazerne meegenomen losse blikken in bovengenoemde periode op meerdere tijdstippen opzettelijk enige, in totaal ten hoogste twintig,

mee naar huis heeft genomen, met de bedoeling die voor zichzelf te gebruiken; dat die blikken, naar hij wist, toebehoorden aan de Staat der Nederlanden en hij van niemand recht of toestemming had gekregen ze mee te nemen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal no. P. 26/66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 24 februari 1966 getekend door Chr. Nijmeijer, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, 1e verbalisant en G. Penninga, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, 2e verbalisant, beiden behorende tot de brigade Assen der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

J. Boelen, sergeant der 1e klasse, rnr. 25.02.14.187:

dat hij fourier is van de Staf Stafcompagnie van de 42e Pantser Infanteriebrigade; dat hij als zodanig het beheer heeft over alle goederen van voornoemde compagnie; dat sergeant C. boven de sterkte bij meer genoemde compagnie was ingedeeld als fourier voor de P.S.U.-goederen; dat die goederen echter uiteindelijk onder zijn, Boelens, beheer vallen; dat de van een oefening eventueel overgebleven losse blikken met levensmiddelen te allen tijde Rijkseigendom blijven; dat hij C. nimmer toestemming heeft gegeven om zich van een oefening overgebleven blikken levensmiddelen toe te eigenen;

Overwegende, dat het Hof op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als sergeant in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht te Assen op meerdere tijdstippen in het jaar 1965 telkens opzettelijk meerdere blikken, inhoudende levensmiddelen, tot een totaal van 20 blikken, al welke blikken toebehoorden aan de Staat der Nederlanden, en welke hij als fourier onder zich had, wederrechtelijk zich „heeft toegeëigend”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

verduistering, gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan daarvan gebruik maakt van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 321 j° 44 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waar-

onder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de beklaagde;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep, en opnieuw rechtdoende;

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot betaling van een geldboete van *eenhonderd gulden*, met bepaling, dat die geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van *twintig dagen*;

Verklaart niet bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven bewezen werd verklaard; spreekt hem daarvan vrij.

NASCHRIFT.

Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht zegt (zoals dat artikel luidt na de jongste wijziging) dat krijgstuhtelijke vergrijpen zijn „alle „strafbare feiten . . . van zo lichte aard dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan.” De Wet veronderstelt dus de mogelijkheid dat van alle strafbare feiten — géén uitgezonderd — zodanig lichte vormen kunnen voorkomen, dat zij als oneigenlijke krijgstuhtelijke vergrijpen dienen te worden aangemerkt.

Daarom zal men de overweging van het Hof, luidende: „. . . dat het „plegen van een met de militaire tucht of orde onbestaanbaar feit onder „een der in artikel 44 van het Wetboek van Strafrecht omschreven „strafverzwarende omstandigheden naar 's-Hofs mening de zaak niet „van zo lichte aard doet zijn, dat deze buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan . . .” wel moeten lezen als speciaal op het voorliggende geval slaande en niet in de (daaruit ook wel te lezen) algemene zin dat een strafbaar feit, gepleegd onder een strafverzwarende omstandigheid, nimmer een oneigenlijk krijgstuhtelijk vergrijp zou kunnen opleveren.

Een probleem, waar het Hof niet dieper op ingegaan is, is de vraag waarom de blikken ook na de uitgifte aan de mensen Rijkseigendam blijven.

De sergeant Boelen zegt dat dat zo is. Toch lijkt mij de beantwoording van die vraag niet zó eenvoudig, vooral gelet op hetgeen de sergeant Boelen daar (blijkens het vonnis van de Krijgsraad) aan toevoegde, namelijk dat de blikken, bij de uitgifte, uit de (voorraad-)administratie worden afgevoerd en daarin niet meer terug te brengen zijn. Als de eigendom van het Rijk niettegenstaande de uitgifte zou zijn blijven bestaan (tot welk moment?) dan zou het voor de hand liggen dat zulks wèl mogelijk zou zijn.

W. H. V.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 23 juni 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Kolonel E. H. Neppelenbroek en Majoor P. Henner,

Raadsman: 2e luit. J. G. van Roijen.

Als dpl. wachtmeester en bevelhebber van een wacht bij de tanks op tankbaan 8b te Hohne (Duitsland) met een van de wachthebbenden zijn post verlaten en naar het nabijgelegen dorp gelopen. Voorts aan twee wachthebbenden gevraagd bij een eventueel onderzoek te verklaren dat hij slechts verderop de tankbaan opgelopen was en niet meer dan 10 minuten weggebleven was: door misbruik van zijn invloed als meerdere een mindere overhalen iets te doen, waaruit enig nadeel kon ontstaan, te weten afbreuk aan het gezag van beklaagde als meerdere en de mogelijkheid dat de justitie op een dwaalspoor werd gebracht.

(W.M.Sr. art. 48, 129, 138).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. J. van A., geboren 11 mei 1945, dpl. korporaal, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als wachtmeester in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 24 „april 1966 te of nabij Hohne, althans in Duitsland, alwaar hij met zijn „onderdeel was gelegerd,

„1e. als bevelhebber van de wacht bij de tanks op baan 8b aldaar „enige op hem als zodanig rustende verplichting niet is nagekomen, „zijnde beklaagde gedurende zijn dienst als voormeld willens en wetens „in strijd met de op hem als zodanig rustende verplichtingen, waartoe on- „der meer het bewaken van de aldaar aanwezige tanks met de tot zijn „wacht behorende manschappen behoorde, samen met een van voor- „melde manschappen, te weten huzaar J. de Bruijn, van voormelde „baan, waar de wacht moest worden gehouden, weggelopen en naar het „nabij gelegen dorp gewandeld;

„2e door misbruik van zijn invloed als meerdere tegenover een min- „dere, immers als wachtmeester tegenover een huzaar,

„a. de huzaar J. de Bruijn heeft overgehaald om bij een eventuele „ondervraging in strijd met de waarheid te verklaren, dat zij niet naar „het dorp waren gegaan, maar alleen een eind de tankbaan waren op- „gelopen;

„b. de huzaar J. de Haan heeft overgehaald om bij een eventuele „ondervraging in strijd met de waarheid te verklaren, dat hij — be-

„klaagde — slechts 10 minuten was weggeweest en niet naar het dorp
 „was gegaan;
 „een en ander terwijl daaruit enig nadeel kon ontstaan”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 24 april 1966 — ik was toen in werkelijke dienst als dienstplichtig wachtmeester-titulair bij de Koninklijke landmacht — bevond ik mij, met het onderdeel waarbij ik was ingedeeld, voor schietoefeningen te Hohne in Duitsland. Desgevraagd heb ik er vrijwillig in toegestemd om op te treden als commandant van de tankwacht op zondag 24 april. De taak van deze wacht bestond uit het bewaken van de tanks, die stonden opgesteld op baan 8 B van het schietterrein in Hohne. De tankwacht bestond uit mijzelf als commandant en drie huzaren. Zelf was ik bewapend met een bajonet — mijn pistool had ik defect in 't Harde achtergelaten — de huzaren waren bewapend met pistool. Ik had de consignes mondeling van mijn voorganger gekregen, toen ik 's morgens om 07.00 uur de wacht van deze overnam. Om ongeveer 09.30 uur ben ik samen met de tot de wacht behorende huzaar de Bruijn weggewandeld van voormelde baan, waar de wacht moest worden gehouden, naar het nabijgelegen dorp. Ik kon wel begrijpen, hoewel het niet aan mij met zoveel woorden bij de consignes was doorgegeven, dat ik mij in mijn functie van wachtcommandant, niet zover van de tanks, die door de onder mijn bevel staande wacht bewaakt moesten worden, mocht verwijderen, dat ik deze tanks niet meer kon zien. Weer terug bij de wachttent, heb ik aan de huzaar de Bruijn gevraagd of deze, bij een eventuele ondervraging, in strijd met de waarheid wilde verklaren dat wij niet naar het dorp waren gegaan, maar dat wij alleen maar een eind de tankbaan waren opgelopen. De Bruijn heeft toen tegen mij gezegd, dat hij, als hij terzake zou worden ondervraagd, dit laatste inderdaad zou verklaren. Verder heb ik aan de huzaar de Haan gevraagd of deze bij een eventuele ondervraging in strijd met de waarheid wilde verklaren dat ik slechts tien minuten was weggeweest en dat ik niet naar het dorp was gegaan. Ook deze heeft mij toegezegd dit te zullen doen. Ik was mij er wel van bewust, dat het niet juist was, dat ik als militaire meerdere aan mijn militaire ondergeschikte iets dergelijks verzocht;

Overwegende, dat Dirk Jan Rietdijk, oud 45 jaar, adjudant onder-officier-instructeur, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op zondag 24 april 1966 was ik Officier van Piket van het 102e Verkenningsbataljon, dat op dat moment voor schietoefeningen was gelegerd in Hohne (W.-Dld.). In deze functie kwam ik te ongeveer 09.45 uur op baan 8 B, om de daar aanwezige tankwacht te controleren. Deze

wacht is belast met de bewaking van de op de baan aanwezige tanks en munitie. De wacht had mondelinge consignes van de eskadronsopperwachtmeester. Het wachtpersoneel dient bewapend te zijn met persoonlijk wapen. Op plaats en tijd vermeld trof ik bij de wachttent de huzaar de Haan aan, die desgevraagd verklaarde dat de wachtcommandant en een huzaar naar het dorp waren. Toen ik in de richting van het dorp reed, trof ik de wachtcommandant en een huzaar aan, lopende op de betonbaan. Ik heb de huzaar doorgestuurd naar de wachttent en ik heb de wachtcommandant rapport aangezegd, omdat hij in strijd met zijn verplichtingen als wachtcommandant de baan waar de wacht moest worden gehouden, had verlaten en naar het nabijgelegen dorp was gewandeld;

Overwegende, dat Jan de Bruijn, oud 19 jaar, dienstplichtig huzaar, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 24 april 1966 was ik ingedeeld bij de tankwacht op baan 8 B van het schietterrein in Hohne. Wachtcommandant was de dienstplichtig wachtmeester van A. In de loop van de ochtend vroeg de wachtmeester mij of ik met hem mee naar het nabijgelegen dorp wilde wandelen. Ik ben toen inderdaad met de wachtmeester meegelopen naar het dorp. Toen wij bijna weer bij de wachttent terug waren, werden wij aangehouden door de Officier van Piket, de adjudant Rietdijk. De volgende ochtend op de schietbaan kwam er een huzaar bij mij, die mij zei dat hij door de wachtmeester van A. was gestuurd en dat de wachtmeester hem had opgedragen om tegen mij te zeggen, dat ik bij een eventueel onderzoek moest verklaren dat de wachtmeester en ik de dag te voren niet naar het dorp waren geweest, maar alleen maar een ronde hadden gelopen, en dat wij maar ongeveer tien minuten weg waren geweest. Even later moest ik bij de 1e Luitenant Abbas en de kornet Van der Wijck komen, die mij ondervroegen over de gebeurtenissen van de dag te voren. Ik heb toen inderdaad verklaard wat de wachtmeester mij via eerder genoemde huzaar had gevraagd te verklaren. Ik had mij hiertoe laten overhalen, door het verzoek van de wachtmeester;

Overwegende, dat Johannes de Haan, oud 20 jaar, dienstplichtig huzaar, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op zondag 24 april 1966 was ik ingedeeld bij de tankwacht op baan 8 B van het schietterrein in Hohne. Wachtcommandant was de mij bekende dienstplichtig wachtmeester van A. In de loop van de morgen ging de wachtmeester met de huzaar de Bruijn, die ook bij de wacht was ingedeeld, een eind wandelen. De wachtmeester had, voor dat hij wegging, tegen mij gezegd, dat hij naar het nabijgelegen dorp wou lopen. Ongeveer 20 minuten later kwam de Officier van Piket, de adjudant Rietdijk, de wacht controleren. Die middag heeft de wachtmeester

van A. mij gevraagd of ik, als ik daarnaar zou worden gevraagd, zou willen verklaren dat hij maar een minuut of tien was weggeweest en dat hij op ronde was geweest, toen de adjudant kwam en dat hij niet naar het dorp was geweest. Ik mocht de wachtmeester wel en ik heb me toen inderdaad door hem laten overhalen om dat te zeggen. De volgende morgen werd ik over de gebeurtenissen van de dag tevoren ondervraagd door de 1e Luitenant Abbas en de kornet Van der Wijck. Ik heb toen datgene gezegd, wat de wachtmeester mij gevraagd had om te verklaren;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, immers wat het sub 2e ten laste gelegde betreft, dat uit beklagdes handelwijze het nadeel kon ontstaan, dat ernstige afbreuk werd gedaan aan beklagdes gezag tegenover zijn onderhebbers, terwijl bovendien het nadeel kon ontstaan dat de justitie op een dwaalspoor werd gebracht;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„1e. als bevelhebber van enige wacht een als zodanig op hem rustende verplichting niet nakomen”,

„2e. als militair door misbruik van zijn invloed als meerdere tegenover een mindere deze overhalen iets te doen, terwijl daaruit enig nadeel kan ontstaan, meermalen gepleegd”,

voorzien en strafbaar gesteld bij

1e. artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht,

2e. artikel 138 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 4 weken — *Red.*).

NASCHRIFT.

Artikel 48 W.M.Sr., het stiefkind van de militaire justitie, is ook in deze niet toegepast, terwijl toch de dagvaarding daartoe voldoende ruimte liet en het hier duidelijk betrof een opzettelijk gepleegd misdrijf, waaraan een militair deelneemt met een militair van mindere rang.

Zoals vaker, vindt men deze strafverzwarende omstandigheid wel elders in de overwegingen van het vonnis (die omtrent de mogelijkheid van het nadeel) terug.

W. H. V.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 28 september 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel J. H. Coppens en Lt.-Kolonel M. v. d. Voo,
Raadsman: Mr. H. I. Prinsen.

Beklaagde had zich door een filmverhuurbedrijf drie smalfilms laten afgeven ten titel van huur en verhuur, hoewel hijzelf daarbij de intentie had de films aan het einde van de huurtermijn niet terug te geven en hij aan de bediende van het filmverhuurbedrijf een valse naam opgaf. Wel betaalde hij de huursom.

Tenlastegelegd: verduistering.

KRIJGSRAAD: Vrijspraak. Beklaagde heeft, met de bedoeling zich de films wederrechtelijk te verschaffen, de hoedanigheid van huurder aangenomen, hoewel hij niet de intentie had, een huurovereenkomst aan te gaan. Beklaagde had mitsdien de films niet „anders dan door misdrijf”, maar juist door misdrijf, te weten oplichting, onder zich.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF (zie sententie, achter het vonnis opgenomen): verduistering. Aan de door beklagde met een valse handtekening getekende huurbon kan geen andere betekenis worden toegekend dan een bewijsstuk van een toen reeds gesloten huurovereenkomst. Verworpen wordt ook de weer dat beklagde in feite niet de intentie had een huurovereenkomst aan te gaan, nu hij de films kreeg door zich te gedragen en te uiten op een wijze, waarop de bediende kon en mocht begrijpen dat hij de films wenste te huren, waarop die bediende op beklagdes verzoek inging, hem de films overhandigde en de huurpenningen in ontvangst nam, waarbij de kwade trouw van beklagde irrelevant is, immers niet als misdrijf strafbaar gesteld.

(W.Sr. art. 321, 326).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. O. R., geboren 23 maart 1936, sergeant der 1e klasse, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij in of omstreeks het tijdvak van 24 mei 1965 tot en met 26 november 1965 te Rijswijk (Z.-H.) althans in Nederland, opzettelijk „een film, getiteld „Geheimen der Natuur” ofwel „De Wereld der stilte”, een film, getiteld „Het monster van de rivier” ofwel „Het monster van de Amazone”, en een film, getiteld „Tail or maid” ofwel „De gelukkige visser”, althans één of meer van deze films, toebehorende aan Ridderus van Doorne, althans aan een of meer anderen dan „aan hem, beklagde, welke film(s) hij van genoemde Ridderus van

„Doorne had gehoord of geleend, en in elk geval anders dan door misdrijf onder zich had, zich wederrechtelijk heeft toegeëigend”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat beklaagde het hem ten laste gelegde heeft begaan, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken; dat immers bij het onderzoek ter terechtzitting beklaagde heeft verklaard, dat hij, met de bedoeling zich de in de ten laste legging genoemde films wederrechtelijk te verschaffen, de hoedanigheid van huurder heeft aangenomen, hoewel hij in feite niet de intentie had een huurovereenkomst te sluiten; dat hij voorts, met voormelde bedoeling, een valse naam en een vals adres heeft opgegeven, welke gegevens door de bediende in de winkel van Van Doorne op een huurbon zijn gesteld, waarna hij tenslotte deze huurbon van een valse handtekening heeft voorzien, en hem vervolgens genoemde films zijn afgegeven; dat bovenstaande verklaring wordt gestaafd door de in het dossier aanwezige huurbon alsmede door de verklaring van Van Doorne en de bediende C. M. W. Feenstra; dat beklaagde naar het oordeel van de Krijgsraad derhalve deze films door oplichting mitsdien door misdrijf, onder zich had;

(Volgt: niet bewezen verklaring hetgeen beklaagde is ten laste gelegd en vrijspraak; voorts last tot teruggave van de inbeslaggenomen nog niet teruggegeven voorwerpen, te weten drie films in metalen cassette, welke films zijn genaamd „De wereld der stilte”, „Het monster van de Amazone” en „Tail or Maid”, aan Ridderus van Doorne, latende zulks ieders rechten op de voorwerpen onverlet — *Red.*).

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 20 december 1966

President: Mr. Lamers; *Leden:* Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans, *Raadsman:* Mr. D. Huisman, advocaat te 's-Gravenhage.

(*Zie het vonnis hiervóór.*)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal vernietigen, en opnieuw rechtdoende, de beklaagde zal veroordelen tot gevangenisstraf voor de tijd van vier weken, waarvan twee weken voorwaardelijk, proeftijd drie jaar, met teruggave van de drie inbeslaggenomen films in cassette aan R. van Doorne;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis, waarvan hoger beroep, niet kan verenigen zodat dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd: (. . . enz., zie *het vonnis* — *Red.*).

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe heeft verklaard zakelijk weergegeven en onder meer:

Op 29 mei 1965 heb ik mij te Rijswijk (Z.-H.) begeben naar de zaak van de fotohandel Ridderus van Doorne; in die zaak heb ik tegen een winkeljuffrouw gezegd, dat ik tot 1 juni 1965 wilde huren de film getiteld: „Geheimen der Natuur” ofwel „De Wereld der Stilte”, de film getiteld „Het monster van de rivier” ofwel „Het monster van de Ama-„zone” en de film getiteld „Tail or maid” ofwel „De gelukkige visser”; voornoemde juffrouw heeft mij deze films overhandigd, nadat ik tevoren de huurprijs, zijnde een bedrag van *f* 10,—, had betaald; ik was toen al van plan mij de films toe te eigenen en bij het einde van de huurtermijn deze films dan ook niet terug te brengen; met de films heb ik daarop de zaak verlaten en ik heb deze films met hogergenoemde bedoelingen en zonder daartoe gerechtigd te zijn ook na 1 juni 1965 onder mij gehouden; op 7 februari 1966 werden deze films door de Koninklijke Marechaussee bij mij inbeslaggenomen;

Overwegende, dat Catherina Wilhelmina Maria Feenstra, op 29 juni 1966 als getuige aan de Officier-Commissaris bij voornoemde krijgsraad heeft verklaard, zakelijk weergegeven en onder meer:

Sinds medio 1964 ben ik werkzaam als verkoopster in de fotohandel van de Heer R. van Doorne aan de Herenstraat 19/21 te Rijswijk (Z.-H.);

Op 29 mei 1965 heb ik voor genoemde fotohandel aan een persoon drie films verhuurd, genummerd K 100, 23 en 641. Ik kan U zulks verklaren aan de hand van het afschrift van de verhuurbon gevoegd als bijlage bij het proces-verbaal van de Koninklijke Marechaussee Brigade Deelen, no. P 143/66, welke U mij toont. Wanneer U mij thans confronteert met de sergeant der 1e klasse KLu R., dan verklaar ik U, dat ik hem herken als degeen, die op 29 mei 1965 in de zaak van Van Doorne van mij drie films genummerd K 100, 23 en 641 in huur heeft ontvangen;

Overwegende, dat een ter terechtzitting aanwezig proces-verbaal nr. P 143/66 van de brigade Deelen der Koninklijke Marechaussee opge maakt en ondertekend door A. J. van 't Hul en Th. J. N. Verkerk, resp. wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee en marechaussee der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, tevens opsporingsambtenaar, onder meer inhoudt als verklaring van 1e ver bali sant, zakelijk gerelateerd:

- a) dat hij op 26 november 1965 uit handen van Ridderus van Doorne, winkelier, wonende Herenstraat 19 te Rijswijk (Z.-H.) in ont vangst heeft genomen een verhuurbon voor drie films;

- b) dat hij op 7 februari 1966 uit handen van de sergeant der 1e klasse Reindert Johann Overdijkink in beslag heeft genomen drie films respectievelijk getiteld „Geheimen der Natuur (De Wereld der „Stilte“), „Het monster van de rivier (Het monster van de Amazone)“ en „De gelukkige visser (Tail or maid)“;

Overwegende, dat blijkens de ten dele geschreven ten dele bedrukte tekst van een verhuurbon, aan de bovenzijde bedrukt met het woord „Verhuurbon“ en aan de onderzijde bedrukt met de naam „Ridderus van „Doorne“ en het adres „Herenstraat 19-21, Rijswijk (Z.-H.)“ — ten processe in fotocopie aanwezig — een persoon verklaart te hebben gehuurd de films no. K 100, 23 en 641 voor een totale huurprijs van f 10,—; dat op deze bon achter de woorden „Datum uit“ is ingevuld „29/5“ en achter de woorden „Datum retour“ is ingevuld „1/6“;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig boekje, op de kaft onder meer voorzien van de bedrukte tekst luidend: „ridderus van doorne; „Herenstraat 19-21 Rijswijk (Z.-H.), 8 mm smalfilm, verhuur“, als tekst onder meer inhoudt: onder het hoofd „Onderwaterfilms“: „K 100 „De Wereld der Stilte“, onder het hoofd „Diversen“: „23 Tail or maid“ en onder het hoofd „Science-Fiction“: „641 Het monster van de Amazone“;

Overwegende, dat het Hof op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — de weergegeven tekst van de fotocopie van een verhuurbon en van het aangeduide boekje slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij in het tijdvak van 24 mei 1965 tot en met 26 november 1965 te Rijswijk (Z.-H.), opzettelijk een film getiteld „Geheimen der „Natuur“ ofwel „De Wereld der Stilte“, een film, getiteld „Het monster van de rivier“ ofwel „Het monster van de Amazone“ en een film „getiteld „Tail or maid“ ofwel „De gelukkige visser“ toebehorende aan „Ridderus van Doorne, welke films hij van genoemde Ridderus van „Doorne had gehuurd, zich wederrechtelijk heeft toegeëigend“;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„verduistering“,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 321 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagdes raadsman ter terechtzitting nog heeft betoogd, dat beklagde van het hem ten laste gelegde dient te worden vrijgesproken omdat hij de in deze tenlastelegging genoemde films niet anders dan door misdrijf onder zich zou hebben gekregen, nu hij voor het invullen van de op de huurovereenkomst betrekking hebbende ver-

huurbon een valse naam en een vals adres had opgegeven en deze verhuurbon ook van een valse handtekening had voorzien;

Overwegende, dat het Hof dit verweer verwerpt omdat aan de bedoelde verhuurbon geen andere waarde behoort te worden toegekend dan die van bewijsstuk van een reeds gesloten huurovereenkomst;

Overwegende, dat het Hof evenmin deelt de mening van de Krijgsraad, zoals weergegeven in voornoemd vonnis, n.l. dat beklaagde door oplichting meergenoemde films onder zich heeft gekregen door zich voor te doen als huurder hoewel hij in feite niet de intentie had een huurovereenkomst te sluiten en voorts met betrekking van de verhuurbon te handelen als hierboven is aangeduid;

Overwegende, dienaangaande — naast hetgeen ten aanzien van het verweer van beklaagdes raadsman reeds is opgemerkt — dat beklaagde de in de tenlastelegging bedoelde goederen onder zich heeft gekregen door zich ten opzichte van de voor de eigenaar der goederen optredende winkeljuffrouw te gedragen en te uiten op een wijze, waarop voornoemde juffrouw kon en mocht begrijpen, dat hij de goederen wenste te huren; dat de huurovereenkomst dan ook geacht moet worden tot stand te zijn gekomen toen deze juffrouw op beklaagdes verzoek inging, hem de goederen overhandigde en de verschuldigde huurpenningen van hem aannam; dat ten deze beklaagdes kwade trouw irrelevant is, nu deze zich niet heeft geuit in een handeling, die in de wet als misdrijf is gestempeld en strafbaar gesteld;

Overwegende, dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de beklaagde;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen het uitspreken van een voorwaardelijke veroordeling;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep, en opnieuw rechtdoende:

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde terzake tot gevangenisstraf voor de tijd van vier weken;

Bepaalt, dat van deze gevangenisstraf een gedeelte groot *twee weken* niet zal worden tenuitvoergelegd tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde zich voor het einde van een proeftijd van *drie jaar* heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, dan wel zich op andere wijze heeft misdragen;

Gelast de teruggave aan Ridderus van Doorne, wonende Herenstraat 19 te Rijswijk (Z.-H.) van de inbeslaggenomen, hiervoor aangeduide films;

Verklaart niet bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven bewezen werd verklaard; spreekt hem daarvan vrij.

NASCHRIFT

Dit is een randgeval, waarbij het civiele recht in het strafrecht binnendringt.

De feiten:

Beklaagde laat zich door de winkelbediende van een filmverhuurbedrijf een drietal smalfilms overhandigen. Hij zegt dat hij deze films wenst te huren. Hij geeft een valse naam en een vals adres op, betaalt de huurprijs en ondertekent (met de valse naam) de „huurbon”. Beklaagde had echter van de aanvang af niet de bedoeling een huurovereenkomst aan te gaan, doch had het voornemen de films voor zich te behouden.

De Krijgsraad achtte de tenlastegelegde verduistering niet bewezen omdat beklagde de films niet anders dan door misdrijf (maar juist door misdrijf: oplichting) onder zich had. Nu oplichting niet ten laste was gelegd, sprak de krijgsraad de man vrij.

Het Hoog Militair Gerechtshof achtte de verduistering bewezen en veroordeelde beklagde terzake: beklagde had zich geuit en gedragen op een wijze, waarop de winkelbediende kon en mocht begrijpen dat beklagde de films wenste te huren, zodat de huurovereenkomst tot stand kwam toen de winkelbediende daarop inging, hem de films overhandigde en de huurpenningen in ontvangst nam.

Het wil mij voorkomen dat het niet zo belangrijk is of er wel of niet een huurovereenkomst tot stand is gekomen, maar wel, of beklagde een misdrijf pleegde, door welk misdrijf hij de films in handen kreeg.

Als beklagde — zoals hij heeft opgegeven — van den beginne af aan niet de intentie heeft gehad een huurovereenkomst aan te gaan, dan is er geen huurovereenkomst tot stand gekomen (artikel 1356, 1° B.W.). Maar, al is er dan geen huurovereenkomst tot stand gekomen, daarom behoeft er nog geen sprake te zijn van misdrijf. In die zin vat ik dan ook de woorden op van het H.M.G.: „. . . beklagdes kwade „trouw irrelevant is, nu deze zich niet heeft geuit in een handeling, die „in de wet als misdrijf is gestempeld en strafbaar is gesteld.” De win-

kelbediende heeft vrijwillig de films afgegeven en de wil tot afgifte is niet tot stand gekomen doordat beklaagde een valse naam opgaf. Aangenomen moet immers worden dat zij de films evenzeer afgegeven zou hebben als beklaagde zijn eigen naam zou hebben opgegeven. Met andere woorden: die bediende (ten deze handelende voor en namens de eigenaar van de films) is niet door de opgegeven valse naam bewogen tot de afgifte van de films.

De Krijgsraad heeft echter ook nog overwogen dat de bediende tot de afgifte is bewogen doordien beklaagde de (valse) hoedanigheid van huurder had aangenomen.

Het lijkt mij moeilijk te bestrijden dat, als de bediende geweten zou hebben dat de man, die zich als huurder voordeed, in werkelijkheid geen huurder wilde zijn (dus de films niet, aan het einde van de huurtermijn, wilde teruggeven) maar zich de films wilde toeëigenen, zij de films niet zou hebben afgegeven. Met andere woorden: zij werd door deze valse hoedanigheid tot de afgifte bewogen en dat is oplichting. De valse naam moge irrelevant geweest zijn, de valse hoedanigheid was dat niet.

Ik schaar mij dan ook achter het standpunt van de Krijgsraad.

Natuurlijk schuilt er iets onbevredigends in dat de beklaagde, die ten aanzien van die films een misdrijf pleegde, vrijuit zou gaan, maar gevallen als deze scherpen het openbaar ministerie en prikkelen de vervolger om het beste van zijn kunnen te leveren, ook bij het opstellen van de tenlastelegging en dat is m.i. een even belangrijk als positief aspect.

W. H. V.

TUCHTRECHTSPRAAK

Hoog Militair Gerechtshof

Beschikking van 6 december 1966

President: Mr. Lamers; *Leden:* Lt.-Generaal Mr. Schepers, Lt.-Generaal Zegers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker en Generaal-Majoor Coopmans.

Een te láát (met overschrijding van de beklagtermijn) bij het H.M.G. ingediend beklag wordt door het Hof ontvankelijk verklaard op grond van „volstreckte verhindering”.

Met „dag” wordt in de duidelijke tekst van art. 67 W.K. bedoeld „kalenderdag”; dit is óók duidelijk kenbaar gemaakt in pt. 11, sub a en b in verband met pt. 10 sub c V.S. 27 - 1.

Het belang van een goede krijgstucht eist, dat waarschuwingen van militaire meerderen, als aan klager gegeven: „Als in zijn gedrag geen „verbetering viel op te merken, als hij zich niet wilde schikken naar de „normale regels van orde en tucht, hij naar het Depot voor discipline „zou worden gezonden”, dienen te worden wáár gemaakt.

Klager, een moeilijke soldaat, van de B-comp., 45e Painf. bat. Painf. brig. had, nadat zijn sergeant-groepsch. hem had opgedragen mede te helpen een wapen schoon te maken tegen deze gezegd: „Je moet niet „zo'n grote mond hebben, filler”, en had later, toen hij deswege door zijn C.C. was gestraft, de sergeant toegevoegd: „Als ik je tegenkom, „dan zal ik je wel pakken”, daarbij zijn uitrusting op de grond smijtende.

C. 45e Painf. brig. wijzigde, gebruik makende van de hem bij art. 50 sub b W.K. verleende bevoegdheid, de strafoplegging waarbij hij de soldaat strafte met 3 maanden plaatsing in de tuchtklasse.

C. 1e Div. handhaafde, op het door de soldaat ingediende beklag, deze strafoplegging.

Het H.M.G., eindbeslissing nemende op het beklag, verklaarde het beklag óngegrond, onder wijziging van de strafreden en handhaving van de opgelegde straf, en uitvoerige motivering.

(W.K. art. 67).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF

Gelezen een verklaring gedagtekend 8 november 1966, waarbij de dienstplichtig soldaat K., nr. 45.08.04.202, dienende bij de B-Compagnie van het 45e Pantserinfanteriebataljon, 42e Pantserinfanteriebrigade 's-Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beschikking op het beklag door hem ingediend bij de commandant van de 1e Divisie over de straf van plaatsing in een tuchtklasse voor de tijd van drie maanden hem opgelegd door de commandant van voornoemde pantserinfanteriebrigade wegens:

„Gedurende de geallieerde oef. Eternal Triangle een opdracht om „wapenonderhoud te plegen uitgevoerd door eerst een fles bier te halen. Door de groepscommandant terzake terechtgewezen deze toegevoegd: „Je moet niet zo'n grote mond hebben filler". Na door „de CC gestraft te zijn, de groepscommandant de woorden toegevoegd: „„als ik je tegen kom dan zal ik wel pakken", daarbij zijn uitrusting op „de grond smijtend. Bij de bepaling van de straf is in aanmerking genomen dat ondanks van gestrafte in de compagnie reeds veel werd getolereerd i.v.m. zijn moeilijke karakter, hij bij herhaling getoond heeft „zich niet te willen schikken naar de normale regels van orde en tucht"; bij welke beschikking — op 27 oktober 1966 genomen door voornoemde divisiecommandant en op 2 november 1966 in afschrift aan klager uitgereikt — de strafoplegging werd gehandhaafd;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord de klager;

Gelet op het advies van de Advocaat-Fiscaal voor de krijgsmacht;

Gelet op het door de Raadsheer-Commissaris, de generaal-majoor P. G. A. Coopmans, gehouden nader onderzoek, waarbij werden gehoord klager en als getuigen onder ede de kapitein E. H. Stol en de dienstplichtige sergeant K. A. Frikken;

Overwegende, dat eerst dient te worden onderzocht of klager in zijn verzoek kan worden ontvangen; Overwegende te dien aanzien:

dat voor klager de termijn, genoemd in artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, waarbinnen hij bevoegd was de eindbeslissing van het Hof in te roepen, eindigde op 7 november 1966 te 24.00 uur; dat bij het gehouden onderzoek en nader onderzoek uit de verklaringen van klager en de kapitein Stol voornoemd, compagniescommandant van klager, is komen vast te staan:

1. dat klager, nadat de commandant van de 1e Divisie hem diens beslissing op het ingediende beklag reeds mondeling had medegedeeld, aan zijn compagniescommandant te kennen heeft gegeven de eindbeslissing van het Hof te willen inroepen;

2. dat laatstgenoemde aan klager toen heeft gezegd dat hij hiermede diende te wachten totdat het afschrift van de door de divisiecommandant terzake te nemen beschikking hem zou zijn uitgereikt;

3. dat de compagniescommandant klager bedoeld afschrift heeft uitgereikt in de namiddag van 2 november 1966; dat genoemde commandant klager toen heeft gezegd hoe te handelen indien hij 's-Hofs eindbeslissing wilde inroepen;

voorts, dat de kapitein van Rijn, Hoofd van de Sectie 1 van het bataljon (de S-1) hem, klager, daarbij wilde helpen; dat evenwel in verband met aan genoemde S-1 en aan klager verleend verlof zulks eerst in de voormiddag van 8 november 1966 zou kunnen geschieden en dat

klager, indien hij zulks wilde, dan op laatstgenoemde dag zich vóór 12.00 uur bij de S-1 diende te vervoegen;

4. dat de compagniescommandant, hogergenoemd advies aan klager gevend, van mening was, dat klager aldus tijdig 's-Hofs eindbeslissing zou kunnen inroepen uitgaande van de opvatting, dat met het in artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht genoemde begrip „dag” wordt bedoeld een tijd van vierentwintig uur en niet een kalenderdag;

5. dat klager het advies van zijn commandant heeft opgevolgd, en op 8 november 1966 vóór 12.00 uur zich heeft vervoegd bij de S-1 van het bataljon en aan deze heeft te kennen gegeven de eindbeslissing van het Hof te willen inroepen, waarna de S-1 klager bij het opstellen van het daartoe vereiste schriftelijk verzoek heeft geholpen;

Overwegende, dat uit de duidelijke tekst van de aanhef van artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht volgt, dat met het in dit artikel genoemde begrip „dag” wordt bedoeld een kalenderdag; dat zulks ook duidelijk is kenbaar gemaakt in punt 11 sub a en b, gelezen in verband met punt 10 sub c van het voorschrift 27-1 „Toepassing Militair Straf-, en Tuchtrecht”; dat klager derhalve de in meergenoemd artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht genoemde termijn heeft overschreden; dat echter het Hof de gegeven omstandigheden — nog in aanmerking nemend dat hogergenoemd voorschrift 27-1 klager niet ter beschikking stond — aanmerkt als een voor klager geldende volstreckte verhindering om binnen de vastgestelde termijn de eindbeslissing in te roepen, zodat klagers verzoek terzake, als tijdig gedaan, voor behandeling in aanmerking komt;

Overwegende, dat klager heeft verklaard 's-Hofs eindbeslissing te hebben ingeroepen, omdat hij zich bezwaard gevoelt over de opgelegde straf gelet op de omstandigheid dat hij omstreeks half januari 1967 met klein verlof de militaire dienst hoopt te verlaten;

Overwegende, dat bij het gehouden onderzoek en nader onderzoek is komen vast te staan:

dat klager op 2 oktober 1966 zich met zijn onderdeel bevond te Ossenfeld in West-Duitsland; dat hij toen en daar in de namiddag van zijn groepscommandant, de dpl. sergeant K. A. Frikken, de opdracht kreeg mee te helpen een wapen schoon te maken; dat klager toen tegen de sergeant heeft gezegd zoiets als: „Waarom moeten wij (of moet ik) „werken en jij doet niets” en — nadat de sergeant hierop had geantwoord — woorden als „Je moet niet zo'n grote mond hebben filler”, zulks in het bijzijn van andere soldaten uit de groep; dat de sergeant vervolgens met klager naar de compagniescommandant is gegaan; dat genoemde commandant op grond van het weergegeven feit en klagers gedrag in de groep in de voorafgaande tijd ook jegens diens groepscommandant, klager onmiddellijk uit de groep heeft verwijderd en toegevoegd aan de compagnies-sergeant-majoor, klager daarbij aanzeg-

gend, dat hij over het gebeurde meer zou horen; dat klager — kennelijk verontwaardigd — in het bijzijn van genoemde commandant en onderofficieren zijn uitrusting op de grond heeft gesmeten en zich richtend tot de sergeant Frikken deze onderofficier woorden heeft toegevoegd als: „Als ik je tegen kom, dan zal ik je wel pakken”; dat klager enkele dagen later terzake door zijn compagniescommandant werd gestraft; dat klager zich over deze strafoplegging niet heeft beklagd; dat de commandant van de 42e Pantserinfanteriebrigade nadat eerst een huishoudelijke onderzoek was gehouden, met toepassing van artikel 50 van de Wet op de Krijgstucht, op 14 oktober 1966 de straf en de omschrijving der strafreden heeft gewijzigd;

Overwegende, dat uit het voorgaande volgt, dat klager de in de omschrijving der strafreden weergegeven misdragingen heeft begaan, doch dat deze omschrijving dient te worden gewijzigd;

Overwegende, met betrekking tot de aan klager opgelegde straf:

dat klagers groepscommandant, de sergeant Frikken voornoemd, klager als bedienaar en verzorger van de radio van de groep en ook in zijn werk te velde zeer goed noemt, maar klager als een moeilijk mens aanmerkt als het aankomt op werkzaamheden die niet met de radio hebben te maken; dat hij (groepscommandant) in dat geval aanwijzingen of opdrachten vaak moet herhalen en op klager — meer dan op andere soldaten — aanmerkingen heeft te maken;

dat klagers compagniescommandant omtrent klager heeft verklaard, dat klager een moeilijke jongen is, die weinig of geen gezag boven zich duldt; dat officieren en kader van de compagnie klager een min of meer „aparte” behandeling hebben gegeven, maar dat in klagers gedrag geen verbetering viel op te merken; dat hij klager er meermalen op heeft gewezen, dat hij als hij zo door zou gaan in het Depot voor Discipline te Nieuwersluis zou terecht komen;

dat klagers bataljonscommandant — blijkens de beschikking, waarvan beklag — heeft verklaard, dat klager meermalen is gewaarschuwd maar moeilijkheden blijft maken met name tegenover sergeanten; dat klager door zijn mede soldaten niet wordt geaccepteerd en wegens zijn gedrag bij het bataljon niet langer is te handhaven; dat uit klagers straflijst blijkt, dat hij herhaaldelijk werd gestraft wegens het niet of slecht uitvoeren van door sergeanten gegeven opdrachten en het daarbij leveren van (ongepast) commentaar;

Overwegende, dat gelet op het voorgaande en de aard van klagers misdragingen en de omstandigheden waaronder deze werden begaan in aanmerking genomen klagers persoon, naar 's-Hofs mening de aan klager opgelegde straf ook na wijziging van de omschrijving der strafreden als hiervoor is aangeduid moet worden gehandhaafd; dat het Hof hieromtrent de mening van de beklagmeerdere, te weten, dat hoewel klagers eerste diensttijd grotendeels is verstreken het belang van een

goede krijgstuicht eist, dat waarschuwingen van militaire meerderen, als aan klager gegeven, dienen te worden waargemaakt, indien de betrokkene deze kennelijk niet ter harte neemt;

Overwegende, dat het beklag ongegrond moet worden geacht;

Krachtens 's-Hofs Provisionele Instructie de eindbeslissing nemende op het beklag;

Verklaart klager ontvankelijk in zijn verzoek;

Vernietigt de beschikking, waarvan beklag;

Handhaaft de opgelegde straf;

Wijzigt de omschrijving der strafreden zó dat deze komt te luiden:

„Nadat hij een opdracht had ontvangen mede te helpen een wapen „schoon te maken, tegen de opdrachtgever — de sergeant-groepscommandant — onder meer gezegd: „Je moet niet zo'n grote mond hebben, filler"; even later die groepscommandant nog toegevoegd: „als ik je tegen kom dan zal ik je wel pakken", daarbij zijn uitrusting op „de grond smijtend";

Bepaalt, dat klagers straflijst dienovereenkomstig zal worden gewijzigd;

Bepaalt, dat op de straflijst onder de weergave van de straf en de omschrijving van de strafreden nog zal worden vermeld:

„Bij de bepaling van de straf is in aanmerking genomen dat hoewel „van gestrafte in de compagnie reeds veel werd getolereerd in verband „met zijn moeilijk karakter, hij bij herhaling heeft getoond zich niet te „schikken naar de normale regels van orde en tucht";

Bepaalt, dat een afschrift van 's-Hofs eindbeslissing zal worden uitgereikt aan klager, de strafoplegger, de beklagmeerdere, de Advocaat-Fiscaal voor de krijgsmacht en desverlangd aan de Minister van Defensie.

Commandant der Zeemacht in Nederland

Beschikking van 12 april 1965

Een korporaal-geschutmaker had nagelaten meerdere ongegraderde schepelingen tot de orde te roepen, die, ondanks herhaalde waarschuwingen van de hoofdconducteur, het rookverbod in een restauratierijtuig van een trein van de N.S. overtraden. De hoofdconducteur betichtte ook hem van overtreding van het rookverbod en wilde daarvan proces-verbaal opmaken. De korporaal, als niet-roker bekend staande, ontkende te hebben gerookt, en was onwillig zijn naam op te geven. Aan de ter assistentie geroepen commandant van de stationspatrouille gaf hij na veel gepraat zijn legitimatiebewijs ter inzage. Mede hierdoor vertrok de trein met ongeveer 10 minuten vertraging.

Beklag gedeeltelijk gegrond; opgelegde straf van 3 dagen verzwaard arrest gewijzigd in 2 dagen licht arrest; strafreden gewijzigd; ter compensatie van het geleden nadeel 1 dag buitengewoon verlof, te verlenen in aansluiting op een permissiebeurt.

(W.K. art. 2, 1°, 66; R.K. art. 1, 8 lid 4, 20 lid 2, 24, 28).

DE VICE-ADMIRAAL, COMMANDANT DER ZEEMACHT IN NEDERLAND

Gelezen de verklaring van korporaal-geschutmaker J. (07923) van 19 januari 1965, houdende dat hij zich wenst te beklagen over de hem op 15 januari 1965 door de commandant van Hr. Ms. „Hertog Hendrik — kapitein-luitenant ter zee J. Toeset — opgelegde krijgstuuchtelijke straf en de strafreden, luidende:

„3 dagen verzwaard arrest”, terzake van:

„1. Als onderofficier verzuimd in te grijpen toen meerdere ongegradueerde schepelingen zich in de restauratie-afdeling van een rijtuig „der Nederlandse Spoorwegen schuldig maakten aan overtreding van „het rookverbod en geen gevolg gaven aan de opdracht van de conducteur het roken te staken.

„2. Geweigerd zijn naam op te geven op vordering van een terzake „bevoegd ambtenaar der N.S.

„3. Geen direct gevolg gegeven aan de opdracht van de commandant van een stationspatrouille zich te legitimeren.

„4. Door zijn onkrijgstuchtelijk gedrag oorzaak geweest van een „treinvertraging en van het veroorzaken van administratieve overlast”;

Gehoord de gestrafte;

Gezien de verhoren en de verdere informatiën te dezen genomen;

Overwegende, dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

Klager bevond zich op zondag 15 november 1964 in de restauratie-afdeling van trein nummer 840, rijdende van Maastricht naar Haarlem. Ondanks het in de restauratie-afdeling geldende rookverbod en ondanks herhaalde waarschuwingen van de hoofdconductor om niet te roken, werd in die afdeling door enkele schepelingen gerookt. Hoewel klager — die als niet-roker bekend staat — ontkent zelf te hebben gerookt, werd hij door vorenbedoelde hoofdconductor wegens overtreding van artikel 23 sub 1 van het Algemeen reglement vervoer gevaloriseerd. In verband met de door de hoofdconductor geconstateerde onwilligheid van klager om zijn naam op te geven, riep evenvermelde hoofdconductor de assistentie in van de dienstdoende stationspatrouille van de Koninklijke landmacht te Utrecht. De commandant van deze patrouille — sergeant-majoor bij de Koninklijke landmacht C. van Rumph — wees klager op diens legitimatieplicht ten opzichte van de hoofdconductor, doch klager ontkende deze plicht. Naar aanleiding van de vraag of klager al dan niet had gerookt en of klager al dan niet de plicht had zich tegenover de hoofdconductor te legitimeren, ont-

stond een woordenwisseling tussen klager en de patrouillecommandant; deze woordenwisseling had tot gevolg dat de trein \pm 10 minuten te laat uit Utrecht vertrok. De trein vervolgde zijn reis nadat klager zich tenslotte tegenover de patrouillecommandant had gelegitimeerd;

Overwegende, dat voorts terzake hebben verklaard:

1. hoofdconductor bij de N.V. Nederlandse Spoorwegen W. Floor:
dat klager weigerde zijn naam op te geven, toen hij klager in verband met de door hem geconstateerde overtreding van het rookverbod naar diens naam vroeg; dat hij later de dienstdoende stationspatrouille te Utrecht om assistentie heeft verzocht; dat hij in het bijzijn van de stationspatrouille van klager inzage van diens legitimatiebewijs vorderde, doch dat klager weigerde aan deze vordering te voldoen; dat de commandant van de stationspatrouille vervolgens klager om diens legitimatiebewijs vroeg, doch dat klager ook toen weigerde; dat hij daarna de patrouillecommandant heeft verzocht klager uit de trein te verwijderen, omdat vertraging in de vertrektijd van de trein dreigde; dat klager de patrouillecommandant het recht betwistte om hem uit de trein te verwijderen; dat klager tenslotte — na veel gepraat — zijn legitimatiebewijs aan de patrouillecommandant overhandigde;

2. sergeant-majoor bij de Koninklijke landmacht C. van Rumph:
dat hoofdconductor Floor op zondag 15 november 1964 zijn assistentie verzocht omdat klager geweigerd zou hebben zich tegenover hem te legitimeren; dat hij klager naar de reden van diens weigering vroeg; dat klager antwoordde: „Ik heb niet gerookt en ik rook nooit”; dat hij vervolgens klager op diens legitimatieplicht tegenover de hoofdconductor heeft gewezen; dat klager hierop antwoordde: „Ik denk er „niet aan, want ik rookte niet”; dat hij klager toen opdracht heeft gegeven zich alsnog tegenover de hoofdconductor te legitimeren; dat klager weigerde aan deze opdracht te voldoen; dat hij klager — na deze onder meer op diens verantwoordelijkheid voor de inmiddels ontstane treinvertraging te hebben gewezen — heeft gelast zich tegenover hem te legitimeren; dat klager geen aanstalten maakte aan deze opdracht te voldoen; dat hij klager daarna heeft gelast de trein te verlaten; dat klager ook aan deze opdracht niet voldeed, doch in plaats daarvan naar zijn legitimatiebewijs begon te zoeken; dat klager na lang treuzelen zijn legitimatiebewijs tevoorschijn haalde en dit tenslotte aan hem toonde; dat hij klagers personalia heeft doorgegeven aan de hoofdconductor;

3. klager:

dat hij heeft gezien dat in de restauratie-afdeling verscheidene ongegradueerde schepelingen zaten te roken; dat de hoofdconductor hen twee- of driemaal gemaand heeft dit na te laten; dat hij zelf eerst bij het rookverbod betrokken raakte toen de hoofdconductor, vergezeld van een stationspatrouille, hem te Utrecht aansprak; dat hij zich eerst toen realiseerde dat hij tegen de rokende schepelingen had behoren op te

treden; dat hij dit echter heeft nagelaten; dat hij zelf echter in de betreffende restauratie-afdeling niet heeft gerookt; dat de hoofdconductor hem vóór de trein in Utrecht aankwam en vóór deze met de stationspatrouille de restauratie-afdeling binnenkwam, niet naar zijn naam heeft gevraagd; dat hij vermoedt dat de hoofdconductor zich in Utrecht heeft vergist en hem voor een ander heeft aangezien; dat hij in Utrecht door de commandant van de stationspatrouille op zijn legitimatieplicht jegens de hoofdconductor is geweest; dat hij desondanks meende daartoe niet verplicht te zijn, anders dan bij plaatscontrole, waarvan in dat geval geen sprake was; dat zich vervolgens tussen de stationspatrouille en hem een woordenwisseling ontspon omtrent zijn vermeende overtreding van het rookverbod en omtrent zijn vermeende legitimatieplicht jegens de hoofdconductor; dat hij zich tijdens deze woordenwisseling opwond; dat hij — toen de patrouillecommandant hem vervolgens opdroeg zich tegenover hem te legitimeren — zijn legitimatiebewijs niet zo gauw kon vinden, omdat zijn legitimatiebewijs van de Koninklijke marine zich — tegen zijn verwachting in — in zijn weekentas bleek te bevinden; dat de patrouillecommandant hem tijdens het zoeken naar zijn legitimatiebewijs — dat om voormelde reden enige tijd in beslag nam — gelaste de trein te verlaten; dat hij aan deze opdracht niet behoefde te voldoen toen hij de patrouillecommandant erop wees dat de betreffende trein de laatste verbinding van die dag naar Den Helder was; dat hij weliswaar aanvankelijk geweigerd heeft zijn legitimatiebewijs aan de patrouillecommandant af te geven, doch niet geweigerd heeft dit aan deze te tonen; dat hij — nadat hij zijn legitimatiebewijs aan de patrouillecommandant had getoond en deze de nodige gegevens van zijn legitimatiebewijs had overgenomen — zijn weg mocht vervolgen; dat hij van mening is zich niet onkrijgstuchtelijk te hebben gedragen; dat de treinvertraging naar zijn mening te wijten is aan de omstandigheid dat de stationspatrouille met hem een gesprek is aangegaan in plaats van hem te gelasten direct de trein te verlaten;

Overwegende, dat uit voormelde verklaringen het volgende moet worden geconcludeerd:

dat het aannemelijk moet worden geacht dat de hoofdconductor Floor zich heeft vergist en klager — die als niet-roker bekend staat — ten onrechte heeft beticht van overtreding van het rookverbod; dat klager echter een onjuiste beschuldiging terzake had kunnen voorkomen, indien hij — zoals ook zijn plicht was — de bij herhaling door de hoofdconductor gewaarschuwde ongegradueerde schepelingen om niet in de restauratie-afdeling te roken, tot de orde zou hebben geroepen; dat klager de gevolgen van deze afzijdigheid dient te dragen; dat uit de verschillende verklaringen niet is komen vast te staan dat klager heeft geweigerd zich op vordering van de hoofdconductor te legitimeren; dat uit de verklaringen wel de overtuiging moet worden geput dat kla-

ger — ten onrechte — heeft geweigerd zich op vordering van de commandant van de stationspatrouille tegenover de hoofdconducateur te legitimeren; dat klager immers heeft verklaard dat hij zich — hoewel de patrouillecommandant hem op deze plicht had gewezen — niet verplicht achtte zich tegenover de hoofdconducateur, anders dan voor plaatscontrole, te legitimeren; dat klager — ongeacht zijn mening, dat hij zich tegenover de hoofdconducateur in dit geval niet behoefde te legitimeren — had moeten beseffen dat hij dit wel onverwijld tegenover de patrouillecommandant behoorde te doen; dat klager — nu hij zelfs aanvankelijk weigerde zijn legitimatiebewijs aan de patrouillecommandant af te geven — zich terzake te weinig medewerkend heeft gedragen; dat klagers gebrek aan medewerking echter — nu hij ten onrechte van overtreding van het rookverbod werd beticht — mede voortsproot uit een begrijpelijke verontwaardiging; dat — hoewel de patrouillecommandant wellicht vertraging van de trein had kunnen voorkomen, indien hij zonder voorafgaande discussie klager onmiddellijk naar diens personalia had gevraagd — ook klager wegens zijn te geringe bereidwilligheid om zich te legitimeren voor vorenbedoelde vertraging mede verantwoordelijk moet worden geacht; dat uit het vorenstaande geconcludeerd moet worden dat klager zich in de eerste plaats onkrijgstuchtelijk heeft gedragen door na te laten om ongegradueerde schepelingen, die — ondanks herhaalde waarschuwingen van de hoofdconducateur — in een trein van de Nederlandse Spoorwegen het rookverbod overtraden, tot de orde te roepen; dat klager voorts in strijd met de krijgstucht heeft gehandeld door — nadat hij door vorenbedoelde conducateur ten onrechte zelf van overtreding van het rookverbod was beticht — tegenover de door de hoofdconducateur ter assistentie ingeroepen stationspatrouille te weinig bereidwilligheid te tonen om zijn personalia te verstrekken, zodat mede door zijn toedoen de trein met ± 10 minuten vertraging uit Utrecht vertrok; dat voormelde omschrijving van de door klager begane vergrijpen niet geheel overeenstemt met de omschrijving der strafreden; dat — hoewel strafoplegger uit de hem ten dienste staande gegevens inderdaad tot de overtuiging kon komen dat klager zich aan de in de strafreden vermelde vergrijpen had schuldig gemaakt — aanleiding bestaat de ten aanzien van sommige van klagers gedragingen gerezen twijfel ten gunste van klager uit te leggen en mitsdien ook aanleiding aanwezig is om de omschrijving der strafreden dienovereenkomstig te wijzigen; dat ten aanzien van de bepaling van de strafmaat klager in het bijzonder aangerekend dient te worden dat hij de ongegradueerde schepelingen, die het rookverbod overtraden, niet tot de orde heeft geroepen; dat anderzijds echter tevens rekening dient te worden gehouden met de omstandigheid dat de aanvankelijke aanleiding tot het ter verantwoording roepen van klager was gelegen in een onjuist gebleken beschuldiging terzake van overtreding van het rook-

verbod in een trein van de Nederlandse Spoorwegen; dat klager bovendien zijn afzijdigheid met betrekking tot de schepelingen, die het rookverbod overtraden, zelf naar voren heeft gebracht en daarbij blijk heeft gegeven de onjuistheid van zijn afzijdigheid in te zien; dat klagers overige gedragingen — hoewel onjuist — waren gebaseerd op een verklaarbare en — nu klager ten onrechte van een overtreding werd beschuldigd — gedeeltelijk begrijpelijke protesthouding; dat op grond van vorenbedoelde omstandigheden de opgelegde straf te zwaar moet worden geacht; dat — klagers persoonlijkheid en doorgaand gedrag, zoals deze in gunstige zin uit zijn beoordelingen blijken, in aanmerking genomen — een straf van 2 dagen licht arrest in juiste verhouding moet worden geacht te staan tot de ernst van de door klager begane vergrijpen en de omstandigheden waaronder deze werden begaan;

Gelet op de artikelen 61, 62, 65 en 66 van de Wet op de Krijgstucht;
Beschikkende op het beklag;

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Wijzigt de opgelegde straf in: „2 dagen licht arrest”;

Wijzigt de omschrijving van de strafreden, zodat deze komt te luiden:

„1. Nagelaten om ongegradueerde schepelingen, die — ondanks „herhaalde waarschuwingen van de hoofdconducteur — in een trein „van de Nederlandse Spoorwegen het rookverbod overtraden, tot de „orde te roepen;

„2. Nadat hij door vorenbedoelde conducteur — naar aangenomen „wordt ten onrechte — zelf van overtreding van het rookverbod was „beticht, tegenover de door de hoofdconducteur ter assistentie ingeroe- „pen stationspatrouille te weinig bereidwilligheid getoond om zijn per- „sonalia te verstrekken, zodat mede door zijn toedoen de trein met ± „10 minuten vertraging uit Utrecht vertrok”;

Bepaalt, dat de gewijzigde straf en de gewijzigde strafreden in plaats van de oorspronkelijke in het strafregister en in het conduiteboekje van klager zullen worden ingeschreven, onder verwijzing naar deze beschikking; dat hij — commandant der zeemacht in Nederland — als strafoplegger zal worden genoemd;

dat als datum van strafoplegging de datum van deze beschikking zal worden vermeld;

Bepaalt voorts, dat aan klager in aansluiting op een permissiebeurt één dag buitengewoon verlof zal worden verleend ter compensatie van het geleden nadeel;

Geeft hiervan kennis door toezending van een afschrift van deze beschikking aan:

1. strafoplegger, commandant van Hr. Ms. „Hertog Hendrik”;
2. klager, d.t.v. de commandant van Hr. Ms. „Hertog Hendrik”.

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK**Centrale Raad van Beroep**

14 december 1966

(M.A.W. 1966/B 4)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd); *Leden:* Mr. E. H. Nuver en Mr. U. J. W. Sibmacher van Nooten.

(Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren, art. 48 en 51 lid 1).

Een kapitein was per 1 november 1963 voorbij gegaan voor bevordering, hetgeen impliceerde — omdat hij nu drie achtereenvolgende jaren voor bevordering was voorbij gegaan — dat hij blijvend voor de bevordering tot majoor was gepasseerd. Voor een beperkt inzetbare kapitein als eiser gold toentertijd voor deze bevordering o.m. de eis, dat hij voor een aantal functies in de naasthogere rang als goed bruikbaar moest kunnen worden aangemerkt. Eiser werd echter slechts voor één zodanige functie geschikt geacht.

Het onderhavige besluit wordt door het Ag. en de C.R.v.B. gehandhaafd. De door eiser in hoger beroep opgeworpen grief dat hem door het te zijnen aanzien gevoerde plaatsingsbeleid niet de kansen zijn geboden om aan de bevorderingseisen te voldoen, wordt door de Raad verworpen onder overweging dat eiser niet in het belang van de dienst in zijn huidige functie is gehandhaafd, maar omdat de plaatsingsofficieren — gelet o.m. op de over hem uitgebrachte beoordelingen — meenden hem niet in enige functie welke uitzicht op bevordering bood, te kunnen plaatsen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

inzake: A., wonende te B., eiser in hoger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door Mr. J. Schuurmans, advocaat te 's-Gravenhage, als zijn raadsman, tegen: de Minister van Defensie als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin, gedaagde in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden Mr. A. W. M. van der Horn van den Bos, majoor van de militair juridische dienst, wonende te Voorburg.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen, alsook als getuige ambtshalve opgeroepen, C., generaal-majoor der infanterie, wonende te D.;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende, dat eiser, kapitein der infanterie, bij het Ambtenarenrecht te 's-Gravenhage beroep heeft ingesteld tegen het besluit van Hare Majesteit de Koningin eiser per 1 november 1963 niet te bevorderen tot majoor, welk besluit impliceerde, dat eiser, aangezien hij nu

drie achtereenvolgende jaren voor bevordering was voorbijgegaan, blijvend voor bevordering tot majoor was gepasseerd, van welk laatste eiser bij schrijven van 3 januari 1964 van de Minister van Defensie mededeling is gedaan;

Overwegende dat eiser, nadat door hem enkele malen terzake was gerekwestreerd aan Hare Majesteit de Koningin en hij op zijn rekesten antwoord had gekregen, bij op 15 februari 1966 bij genoemd Ambtenarengerecht ingekomen aanvullend klaagschrift heeft gevorderd het besluit tot definitief voorbijgaan voor bevordering nietig te verklaren;

Overwegende, dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 9 mei 1966, waarnaar hierbij wordt verwezen, het beroep ongegrond heeft verklaard;

Overwegende, dat Mr. J. Schuurmans, voornoemd, als gemachtigde van eiser van deze uitspraak bij de Raad in hoger beroep is gekomen en op de bij beroepschrift ontwikkelde gronden de Raad in hoofdzaak heeft verzocht teniet te doen de aangevallen uitspraak en de bestreden beslissing tot definitief voorbijgaan voor bevordering;

Overwegende, dat gedaagde bij schrijven van 30 augustus 1966 nog enkele stukken bij de Raad heeft ingezonden;

IN RECHTE:

Overwegende, dat de Raad de gronden der aangevallen uitspraak ¹⁾ juist acht en deze overneemt;

Overwegende, dat als grief tegen de aangevallen uitspraak is aangevoerd vooreerst dat, nadat eiser voor de eerste maal voor bevordering tot majoor was voorbijgegaan, aan hem door het te zijnen aanzien gevoerde plaatsingsbeleid niet de kansen zijn geboden, welke gezien de voor bevordering gestelde eisen geboden hadden moeten worden om alsnog een redelijke mogelijkheid te hebben aan die eisen te voldoen binnen de daartoe gestelde termijn van drie jaren; in welk verband een beroep is gedaan op het bepaalde in artikel 51 lid 1 der „Wet bevoerdereing en ontslag beroepsofficieren”, welke bepaling luidt: „Een officier, die voor bevordering is voorbijgegaan, uitsluitend omdat hij tengevolge van omstandigheden buiten zijn schuld niet voldeed aan de eisen voor zijn bevordering gesteld, wordt, voor zover nodig met inachtneming van het bepaalde in artikel 48, bevorderd met ingang van de dag, waarop hij zijn volledige geschiktheid voor bevordering heeft bewezen, ook al mocht op die dag in de nieuwe rang geen vacature bestaan.”; dat met voormelde grief wordt gedoeld op de omstandigheid dat eiser, die op 1 november 1957 als toegevoegd schietinstructeur was geplaatst bij (. . .), sindsdien niet in een andere functie is geplaatst geworden, zodat hem buiten zijn schuld de mogelijkheid is onthouden aan te tonen, dat hij ook in andere functies een dusdanige beoordeling

¹⁾ Zie hierna.

kon verwerven dat hij tot de naast-hogere rang kon worden bevorderd;

Overwegende, dat de Raad deze grief moet verwerpen; dat in de Memorie van toelichting met betrekking tot voormelde bepaling onder andere is opgemerkt: „Het eerste lid doelt onder andere op officieren, „die niet aan de voor bevordering gestelde eisen konden voldoen, bij- „voorbeeld doordat zij in het belang van de dienst met een langdurige „opdracht van sedentaire aard waren belast.”; dat eiser evenwel niet in het belang van de dienst sinds 1 november 1957 in zijn functie bij (. . .) is gehandhaafd, doch omdat de met de plaatsing der officieren belaste autoriteiten van mening waren eiser niet te kunnen plaatsen in enige functie welke uitzicht op bevordering bood, zulks op grond van de over hem in de loop der jaren opgemaakte beoordelingen en de met hem in de verschillende door hem beklede functies opgedane ervaringen; dat voorts, ook al zou gesteld moeten worden dat eiser in vorenbedoelde andere functies, welke hij vroeger heeft vervuld, geen betere prestaties heeft kunnen leveren, gezien zijn persoonlijkheid en eigenschappen, zulks niet zou impliceren dat dit dan is geweest buiten zijn schuld in de zin als in evenweergegeven bepaling bedoeld; dat de Raad, met name ook gelet op hetgeen de generaal-majoor C. als getuige ter 's Raads terechtzitting heeft verklaard, geenszins overtuigd is dat met betrekking tot eiser dusdanig is gehandeld, dat deswege met recht zou kunnen worden beweerd dat eiser niet definitief voor bevordering had mogen worden voorbijgegaan;

Overwegende, dat verder in hoofdzaak nog is aangevoerd, dat eiser sinds eind 1961 de functie van hoofd (. . .) heeft vervuld, tot eind 1963 daarbij waarnemende de taak van de majoor E. en na diens vertrek van (. . .) als zelfstandige functie; dat de Raad, daarlatende wat hiervan is, in deze omstandigheid geen reden kan vinden om tot een ander oordeel te geraken, omdat te dezen van belang is of eiser voor andere kapiteinsfuncties, aan het bezetten waarvan de mogelijkheid tot bevordering tot majoor was verbonden, geschikt moest worden geoordeeld; dat de Raad niet is gebleken, dat gedaagde in redelijkheid niet tot het inzicht is kunnen geraken, dat eiser voor die andere functies niet voldoende geschikt kon worden geacht;

Overwegende, dat al het vorenoverwogene moet leiden tot de slotsom dat de aangevallen uitspraak moet worden gehandhaafd;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

De gronden der aangevallen uitspraak luiden als volgt:

Overwegende, dat klager vóór het bestreden besluit enige malen voor bevordering tot majoor is voorbijgegaan, tegen welke besluiten klager geen beroep heeft in gesteld, zodat die besluiten onaantastbaar zijn geworden, in verband waarmede het Gerecht die besluiten buiten be-

schouwing zal laten en uitsluitend zal nagaan of het besluit van 31 oktober 1963 waarbij klager per 1 november 1963 niet alleen voor bevordering tot majoor is voorbijgegaan doch bovendien blijvend voor een zodanige promotie is gepasseerd op één van de in het eerste lid van artikel 58 der Ambtenarenwet 1929 genoemde gronden kan worden aangetast;

Overwegende, dat het Gerecht, alvorens hierop in te gaan, wil opmerken dat in de contra-memorie terecht een beroep is gedaan op de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 16 februari 1960 (Militair-Rechtelijk Tijdschrift 1960, blz. 330) en dat het Gerecht onderschrijft hetgeen naar aanleiding van die uitspraak te berde is gebracht en in de contra-memorie als inleiding wordt betiteld;

Overwegende, dat aan het Gerecht niet is gebleken dat het bestreden besluit, voorzover klager daarbij voor bevordering tot majoor is voorbijgegaan, is genomen in strijd met een tot de algemeen verbindende voorschriften te rekenen algemeen beginsel van behoorlijk bestuur, dan wel met gebruikmaken der keuzebevoegdheid anders dan tot de doeleinden waarvoor ze is gegeven;

Overwegende, dat hierbij opmerking verdient, dat blijkens hetgeen in de contra-memorie is medegedeeld, bij de bevordering tot majoor per 1 november 1963 voor de categorie, waartoe klager behoorde (kapiteins die beperkt inzetbaar waren), onder meer de eis gold dat hij voor een *aantal* functies in de naast-hogere rang als goed bruikbaar moest kunnen worden aangemerkt; dat de Inspecteur der Infanterie op de beoordelingslijst betreffende het tijdvak 20 december 1962 tot 28 oktober 1963 deze aantekening heeft gesteld:

„Alhoewel deze beoordeling — na een 6-jarige functievervulling — „een bevredigend beeld vertoont, is het totaalbeeld van zijn beoordelingen „in zijn huidige rang weinig solide, waarbij ik opmerk dat betrokkene „slechts geschikt geacht wordt voor één functie in de naast-hogere rang. „Voldoet derhalve niet aan de minimaal voor bevordering gestelde „eisen.”;

Overwegende, dat het Gerecht vervolgens zal onderzoeken, of klagers beroep tegen het besluit om hem blijvend voor bevordering voorbij te gaan gegrond is;

Overwegende, dat voor het Gerecht vaststaat dat klager per 1 november 1963 niet aan de gestelde eisen had voldaan en niet voor bevordering tot majoor kon worden voorgedragen, terwijl inmiddels drie jaren waren verlopen sedert de datum waarop hij voor de eerste maal voor bevordering was voorbijgegaan;

Overwegende, dat derhalve volgens de norm, waaraan wordt getoetst of een officier in de positie is komen te verkeren dat hij blijvend voor bevordering is voorbijgegaan, bij het bestreden besluit beslist kon worden, dat deze passering een blijvende zou zijn;

Overwegende, dat het Gerecht zich door de gedingstukken en het verhandelde ter openbare terechtzitting genoegzaam acht voorgelicht, zodat geen aanleiding wordt gevonden tot inwilliging van klagers verzoek nog enige getuigen te horen;

Overwegende, dat al het voorgaande er toe leidt dat het beroep ongegrond moet worden verklaard;

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage

recht sprekende in militaire ambtenarenzaken

Uitspraak van 21 februari 1966

Voorzitter: Mr. A. G. van Galen (fgd); *Leden:* Mr. J. van Beek en Mr. B. S. Tigchelaar; *Militaire leden:* J. Brouwer, brigade-generaal der militaire administratie b.d. en H. van der Vloodt, brigade-generaal der artillerie b.d.

(Regeling inkomsten buitenland 1962, art. 12; LaO 60109,
codenr. 51.13/7).

Een sergeant der K.L., was voor de duur van zijn verdere militaire diensttijd, dus blijvend, m.i.v. de datum van zijn debarkatie geplaatst bij de Troepenmacht in Suriname. Na ruim 3½ jaar is hij op eigen verzoek eervol uit de militaire dienst ontslagen, waarop hij naar Nederland is teruggekeerd. Hij verzocht om uitbetaling van de bijzondere toelage als bedoeld in art. 12 van de R.I.B. 1962, maar dit verzoek werd afgewezen omdat hij niet tijdelijk maar voor onbepaalde tijd in Suriname was geplaatst.

Het Ag. handhaaft dit besluit. Weliswaar kan worden aangenomen dat ook klager extra kosten heeft gehad welke aan een tijdelijk verblijf in Suriname verbonden zijn, maar dit is geen gevolg van verweerders plaatsingsbeleid doch van de omstandigheid dat klager na op eigen verzoek verkregen ontslag Suriname heeft verlaten.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE
RECHTSPREKENDE IN MILITAIRE AMBTENARENZAKEN

inzake: S., gewezen sergeant der Infanterie bij de Troepenmacht in Suriname, wonende te 's-Gravenhage, klager, verschenen ter openbare terechtzitting, tegen: de Minister van Defensie te 's-Gravenhage, verweerder, voor wie als gemachtigde ter openbare terechtzitting is verschenen H. P. Naafs, kapitein der militaire administratie, werkzaam bij het Ministerie van Defensie, wonende te Voorburg (Z.-H.).

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE:

Gezien de stukken;

Gehoord de klager, alsmede de gemachtigde van verweerder;

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terechtzitting van 31 januari 1966.

WAT DE FEITEN BETREFT:

Overwegende, dat namens verweerder bij brief van 4 oktober 1965 aan klager is bericht als volgt:

„In antwoord op uw rekest van 18 augustus 1965, inzake bovenvermeld onderwerp, deel ik u het volgende mede.

„Artikel 12 van de R.I.B. 1962 is uitsluitend van toepassing op de „militair, die *tijdelijk* bij de troepenmacht in Suriname is geplaatst.

„Aangezien u voor *onbepaalde tijd* in Suriname was geplaatst kunt u, ook al heeft u aldaar voor een kortere periode dan 5 jaren verblijf „gehouden, rechtens geen aanspraak doen gelden op de in het genoemde „artikel bedoelde bijzondere toelage wegens verblijf in Suriname.

„Ik acht voorts geen termen aanwezig u op grond van billijkheid of „om andere reden in het genot te stellen van bedoelde toelage. Uw verzoek wijs ik derhalve hierbij af.”

Overwegende, dat klager van het in dit schrijven neergelegde besluit tijdig in beroep is gekomen en het Gerecht heeft verzocht dit besluit nietig te willen verklaren en te bepalen dat aan hem de bijzondere toelage als bedoeld in artikel 12 van de Regeling inkomsten buitenland 1962 alsnog moet worden uitbetaald; dat klager zijn vordering heeft doen steunen op de navolgende gronden:

„1e. Aangezien hij bij Ministeriële beschikking d.d. 7 februari „1962, nr. (. . .) op grond van het bepaalde in Landmachtorder „60109, codenummer 51.13/7 naar Suriname werd uitgezonden voor „een zogenoemde blijvende plaatsing, hetgeen in punt 1 van genoemde „Landmachtorder nader wordt omschreven als een „plaatsing voor de „„verdere duur van zijn militaire diensttijd”, waarbij derhalve van te „voren niet vaststond of deze plaatsing korter dan wel langer dan 5 ja- „ren zou duren;

„2e. aangezien — voorzover hem bekend — in geen enkele plaat- „singsbeschikking de uitdrukking „tijdelijke plaatsing” wordt gebezigd, „zodat de in punt 1 van artikel 12 van de Regeling Inkomsten Buiten- „land 1962 vermelde toevoeging „voor een tijdvak van ten hoogste 5 „„jaren”, niet anders dan worden gezien dan als een nadere omschrij- „ving van het in hetzelfde punt gebruikte woord „tijdelijk”;

„3e. aangezien de Minister van Defensie het sub 2e gestelde heeft „onderschreven door in antwoord op een rekest van de sergeant der „eerste klasse G. om toekenning van de onderwerpelijke bijzondere toe- „lage, bij zijn beschikking d.d. 5 augustus 1965, nr. (. . .) nadruk- „kelijk te stellen:

„„dat onafhankelijk van de omstandigheid of ten aanzien van be- „„trokkene uitdrukkelijk is bepaald, dat de plaatsing in Suriname al „„dan niet blijvend is, voor de toepassing van het genoemde artikel „„(art. 12 RIB 1962), een plaatsing in Suriname als blijvend wordt be- „„schouwd, indien deze langer dan 5 jaren duurt”;

„4e. aangezien hij, vanuit Nederland met zijn gezin in Suriname „geplaatst zijnde en aldaar korter dan 5 jaren gediend hebbende, even- „zeer te maken heeft gehad met de extra kosten voortvloeiende uit een „plaatsing voor ten hoogste 5 jaren in de tropen, welke extra kosten „voor de Minister aanleiding waren om deze bijzondere toelage in het „leven te roepen;

„5e. aangezien de Minister van Defensie, door hem de tegemoetko- „ming in de extra kosten, bestemd voor die militairen, die voor ten „hoogste 5 jaren in de tropen geplaatst zijn geweest, te onthouden, naar „zijn gevoelen in strijd handelt met het gestelde in artikel 79 van het „RMAKL/KLu.”

Overwegende, dat verweerder van contra-memorie heeft gediend en op de daarin aangevoerde gronden het Gerecht in overweging heeft ge- geven het beroep van klager ongegrond te verklaren;

IN RECHTE:

Overwegende, dat voor het Gerecht op grond van de gedingstukken en het verhandelde te zijner terechtzitting het navolgende is komen vast te staan:

dat verweerder bij zijn beschikking van 7 februari 1962 klager, toen- tertijd sergeant der Koninklijke Landmacht, voor de duur van zijn ver- dere militaire dienstduur, met ingang van de datum van zijn debarkatie, heeft geplaatst bij de Troepenmacht in Suriname; dat deze plaatsing is geschied in het kader van de beschikking van de Minister van Defensie van 28 juli 1960 (landmachtorder nr. 60109) betreffende „blijvende „plaatsing in Suriname van beroepsmilitairen beneden de rang van „tweede-luitenant”, waarbij voor de zogenaamde Surinaamse landskin- deren de mogelijkheid is geopend voor de verdere duur van hun mili- taire dienstduur en met medeneming van hun gezin in Suriname te wor- den geplaatst; dat klager op 11 februari 1962 met zijn gezin in Suri- name is aangekomen en aldaar met ingang van 3 september 1965 op eigen verzoek eervol uit de militaire dienst is ontslagen; dat klager na zijn ontslag voor eigen rekening naar Nederland is teruggereisd en hier te lande een functie heeft aanvaard; dat klager zich bij beschikking van 18 augustus 1965 tot verweerder heeft gewend met het verzoek om uit- betaling van de bijzondere toelage als bedoeld in artikel 12 van de Re- geling inkomsten buitenland 1962, hierna te noemen: R.I.B. 1962; dat dit verzoek bij het bestreden besluit is afgewezen;

Overwegende, dat klager, gewezen militair ambtenaar, door dit be- sluit rechtstreeks in zijn belang is getroffen en het Gerecht ook overi- gens niet acht gebleken van omstandigheden op grond waarvan klager in zijn beroep niet zou kunnen worden ontvangen;

Overwegende, dat het Gerecht thans heeft na te gaan of het bestre- den besluit met vrucht kan worden aangevochten op een der gronden bedoeld in artikel 58, lid 1, van de Ambtenarenwet 1929;

Overwegende, dat artikel 12, lid 1, van de R.I.B. 1962 luidt als volgt:

„Ter tegemoetkoming in de extra kosten voortvloeiende uit een tijdelijke plaatsing in de tropen heeft een militair die van Nederland uit voor een tijdvak van ten hoogste 5 jaren is geplaatst bij de troepenmacht in Suriname over de tijd van verblijf in dat gebied na 31 december 1961, gedurende welke hij de volle voor hem geldende wedde of soldij geniet, aanspraak op een bijzondere toelage.”

dat in artikel 12, lid 6, van deze regeling voorts het navolgende is bepaald:

„De in het totaal toekomende bijzondere toelage wordt uitbetaald na aankomst van de militair in Nederland, of, indien de militair in Suriname de militaire dienst verlaat, bij beëindiging van de militaire dienst.”

Overwegende, dat het Gerecht het bepaalde in artikel 12, lid 1, van de R.I.B. 1962 aldus verstaat dat slechts dan aanspraak gemaakt kan worden op de daar bedoelde bijzondere toelage indien de plaatsing in Suriname een tijdelijk karakter droeg en deze tijdelijke plaatsing voorts niet langer dan vijf jaar heeft geduurd;

Overwegende, dat het Gerecht eerst wil nagaan of artikel 12 van de R.I.B. 1962 zich verdraagt met het voorschrift, waarop deze regeling is gebaseerd, te weten artikel 7 van het Koninklijk besluit van 6 februari 1954, Stb. 51 (Besluit herziening bezoldiging militairen land- en luchtmacht 1954); dat genoemd artikel 7 luidt als volgt:

„Een buiten Nederland tewerkgestelde militair, die niet uit anderen hoofde aanspraak heeft op een vergoeding voor uit zijn verblijf buitenslands voortvloeiende kosten, heeft aanspraak op een door Onze minister van oorlog vast te stellen maandelijkse toelage.”

Overwegende, dat in dit artikel 7 geen onderscheid wordt gemaakt tussen tijdelijke en blijvende tewerkstelling buiten Nederland;

Overwegende, dat evenwel niet aan twijfel onderhevig is dat een tijdelijke plaatsing in Suriname, alleen reeds met het oog op de noodzakelijke versnelde afschrijving op ter plaatse aangeschaft meubilair e.d., extra kosten met zich medebrengt boven de hogere kosten welke gelden voor ieder aldaar, al dan niet tijdelijk, geplaatst militair en waarin tegemoet wordt gekomen door de, ook door klager genoten, toelage als bedoeld in artikel 4 van de R.I.B. 1962;

Overwegende, dat verweerder, naar het oordeel van het Gerecht, dan ook niet de bevoegdheid kan worden ontzegd een voorschrift uit te vaardigen als is neergelegd in artikel 12 R.I.B. 1962;

Overwegende, dat, waar klager niet tijdelijk doch blijvend in Suriname was geplaatst, verweerder terecht heeft beslist dat klager voor de bijzondere toelage als bedoeld in laatstgenoemd artikel niet in aanmerking kwam; dat hieraan niet afdoet dat klager binnen vijf jaar na zijn

aankomst in Suriname op eigen verzoek ontslag uit de militaire dienst heeft verkregen, aangezien deze omstandigheid zijn plaatsing in Suriname niet tot een tijdelijke maakte in de zin van artikel 12, lid 1, van de R.I.B. 1962;

Overwegende, dat weliswaar aangenomen kan worden dat ook klager extra kosten heeft gehad, welke naar hun aard overeenkomen met die in artikel 12 van de R.I.B. 1962, doch dat dit geen gevolg is van het plaatsingsbeleid van verweerder doch van de omstandigheid dat klager na op eigen verzoek ontslag uit de militaire dienst verkregen te hebben Suriname eigener beweging heeft verlaten;

Overwegende, dat klager zich nog heeft beroepen op het besluit van verweerder d.d. 5 augustus 1965, nr. (. . .), waarbij op een rekest van de sergeant der eerste klasse G. om voor de meergenoemde bijzondere toelage in aanmerking te komen afwijzend is beschikt; dat dit beroep evenwel faalt daar de door klager gegeven interpretatie van dit besluit niet uit de formulering hiervan valt af te leiden en ook in strijd is met de kennelijke bedoeling van verweerder;

Overwegende, dat het Gerecht op grond van het vorenstaande tot het oordeel is gekomen dat het beroep ongegrond dient te worden verklaard;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart het beroep ongegrond.

UIT TIJDSCHRIFTEN

De Militaire Rechter

Beschouwingen over een nota

(Overgenomen uit het Nederlands Juristenblad, 24 dec. 1966, No. 45)

door Mr. A. BERKHOUT

Door de ministers van Justitie en Defensie is op 16 augustus van dit jaar aan de Tweede Kamer een nota aangeboden over een nieuw militair strafprocesrecht ¹, waarin een aantal vraagpunten over dat onderwerp worden voorgelegd, voorzien van een toelichting en het voorlopig antwoord van de Regering. Hiermede hebben de ministers voldaan aan hun toezegging om de indiening van wetsontwerpen dienaangaande te doen voorafgaan door vraagpunten betreffende de beginselen, waarop de modernisering van het militaire strafprocesrecht zou moeten berusten. Weliswaar was in 1965 vanuit de Kamer de wens naar voren gekomen om de dringend vereiste vernieuwing niet nog langer uit te stellen door een voorafgaande vraagpunten-procedure, maar de ministers meenden deze toch te moeten laten doorgaan, om juist over de kernpunten van de herziening van gedachten te kunnen wisselen ².

Deze kernpunten zijn blijkens de nota hoofdzakelijk gelegen in het bestaan, de inrichting en de competentie van een militaire rechter. Het strafprocesrecht in engere zin komt in de vraagpunten slechts aan de orde voor wat betreft de mogelijke rechtsmiddelen, waarbij de mogelijkheid van invoering van cassatie en revisie in het militaire recht wordt gezien. Bij de algemeen heersende overtuiging, die reeds talloos vele malen uiting vond ³, dat invoering dezer middelen zeer gewenst is, kan men zich afvragen of dit nog wel de moeite van een vraagpunt waard was.

Voor het overige achten de ministers de herziening van het procesrecht een aangelegenheid van technische aard en van gering politiek belang, die wel zonder vraagpunten vooraf tot stand kan worden gebracht. Niettemin worden ook wetenschap en praktijk uitgenodigd om over de vraagpunten, ondanks hun blijkbaar wèl politieke karakter, bijdragen tot de meningsvorming te leveren, en daarin hebben de ministers zeker gelijk, want wetenschappelijke en praktische aanvulling van de nota is wel noodzakelijk.

¹) Bijl. Hand. II 1965/66—8706. De tekst van de nota is verkort weergegeven in N.J.B. 1966 blz. 917 (afl. 36 d.d. 22 okt.) en geheel afgedrukt in M.R.T. 1966, afl. 9.

²) Verslag van een mondeling overleg. Bijl. Hand. II 1964/65—5159 no. 30.

³) Reeds in 1817 werd op cassatie in de militaire justitie aangedrongen door JONAS DANIEL MEIJER.

Dat ons militaire strafprocesrecht aan vernieuwing toe is, behoeft vrijwel geen betoog meer. Reeds in 1949 noemde VAN DEN BOSCH dit een feit van algemene bekendheid ¹. Weliswaar hebben de laatste wijzigingswetten de noodzaak om met die vernieuwing de grootste spoed te betrachten iets doen verminderen, maar zowel Kamer als Regering stelden zich bij de behandeling der betreffende wetsontwerpen op het standpunt, dat algehele herziening dringend geboden bleef ².

Uit den treure is jarenlang, sinds ver voor de eerste wereldoorlog in en buiten het Parlement op vernieuwing van het militaire strafprocesrecht aangedrongen, niet in het minst van de zijde van de militaire rechtspraak zelf. Vele malen werd zulk een vernieuwing ook door de Regering in het vooruitzicht gesteld, doch even zo vele malen bleef deze om goede of minder goede redenen achterwege en bleef alles op partieële wijzigingen na bij het oude. Op die wijze geviel het aan de militaire rechter om zich noodgedwongen van de taak van de wetgever te kwijten en door zinvolle interpretatie van wetsbepalingen — zoals de minister van Justitie het in 1965 uitdrukte ³ — er voor te zorgen, dat de aan zijn jurisdictie toevertrouwde militairen niet door toepassing van een verouderd en gebrekkig procesrecht het slachtoffer werden van de traagheid van de wetgever. Dat hij daarin is geslaagd, kon nog onlangs in de Kamer worden getuigd, toen werd opgemerkt, dat de praktijk van het militaire strafprocesrecht — in tegenstelling tot de wettelijke regeling — uitstekend voldeed. De minister van Justitie bleek bij die gelegenheid in dat opzicht het volste vertrouwen ook voor de toekomst in de militaire rechter te stellen ⁴.

Het moet na deze verdiende lof van ministeriële zijde voor diezelfde militaire rechter wel teleurstellend zijn om nu, nog geen twee jaar later te bemerken, dat deze nota niet in de eerste plaats de vernieuwing van de oude riemen, waarmede hij zo lang heeft moeten roeien, aan de orde stelt, maar juist het bestaan van de militaire rechter zelf, dat nu als een nadeel wordt afgeschilderd bovendien. Vermoedelijk evenwel wordt de teleurstelling getemperd door de berusting die de geschiedenis hem zal hebben geleerd, want al is dan de militaire justitie hier te lande even oud als de Staten-Generaal, telkens opnieuw komt in rustiger tijden bij mindere waardering voor het gezagsinstrument ⁵ de vraag naar het bestaansrecht van die afzonderlijke militaire rechter naar voren. Als brede lagen van ons volk — zo schrijft VAN BEMMELEN — de noodzaak van

¹) Proeve van een ontwerp voor een wetboek van Militaire Strafvordering.

²) Bijl. Hand. II 5169 no. 5 (1957/58) en no. 13 (1961/62).

³) Bijl. Hand. II (1964/65—5169) no. 30. De bijzondere commissie uit de Kamer had gesproken over rechtspraak min of meer contra legem.

⁴) Vindplaats als boven.

⁵) BRUNNER — Hoofdzaken uit het militaire strafproces bij de Zeemacht — 1946.

een werkelijk goed georganiseerde krijgsmacht niet in zien, des te minder beseft men, dat daarvoor ook een goed functionerende militaire justitie nodig is ¹.

Aan deze historische wetmatigheid zal het dan ook nu wel weer te danken zijn, bij het vervagen van de herinnering van de betekenis der krijgsmacht in de laatste oorlog, dat sommige leden van de Tweede Kamer de oude, bekende vraag weer eens hebben opgerakeld „of het „nodig of gewenst is, en zo ja in hoeverre, dat de militair van de gewone „strafrechter wordt afgetrokken.” Of een vage afkeer van alles wat militair is, dan wel oprechte bezorgdheid voor het lot der militaire justiciabelen deze vraagstelling heeft ingegeven, laat zich slechts raden. De wijze waarop de vraag onder woorden is gebracht, althans in de nota is weergegeven, vraagt echter aandacht, omdat de indruk wordt gewekt, dat hier het grondwettelijk voorschrift in het geding zou zijn, dat niemand tegen zijn wil kan worden afgetrokken van de rechter die de wet hem toekent. Een indruk, die indien gewekt, onjuist zou zijn, omdat hier nu juist de vraag aan de orde is, welke rechter de wet zal toekennen, een vraag waarop het grondwettelijk gebod géén betrekking heeft.

Nu beantwoorden de ministers de vraag zoals die is aangehaald wel bevestigend — wellicht met eenzelfde wetmatigheid als waarmede zij werd gesteld — maar het valt toch te vrezen, dat zij niet geheel en al zijn ontkomen aan de onjuiste indruk, dat hier grondwettelijke belangen op het spel staan. Immers laten zij zich in hun verdere opvattingen over de inrichting en de competentie van de militaire justitie leiden door de gedachte, dat de militaire rechter een inbreuk betekent op wat zij noemen één der belangrijkste rechtsgoederen, die de burger bezit. Op deze — onjuiste — grondslag berust de gehele toelichting en de voorlopige beantwoording van de vraagpunten, zodat het wel de moeite loont deze eens nader te bezien. Men vindt dan het volgende betoog:

„Aan de strafrechtspleging hier te lande liggen bepaalde beginselen „ten grondslag. In de eerste plaats wordt zij beheerst door het beginsel „van de gelijkheid van rechtsbedeling. De gewone rechterlijke macht is „bevoegd tot de berechting van strafbare feiten van iedere burger. Ook „het strafprocesrecht is voor alle burgers gelijk.

„In de tweede plaats kent ons staatsbestel bijzondere waarborgen „voor de onafhankelijkheid, onpartijdigheid en bekwaamheid van de „strafrechter. De met rechtspraak belaste rechterlijke macht vormt een „korps, dat los staat van welk ander overheidsorgaan ook en welks leden voor het leven worden benoemd, jurist zijn en hun hoofdwerkzaamheid vinden in het rechtersberoep.

„De gelijkheid van rechtsbedeling en de berechting door een rechter-

¹) Prof. Mr. J. M. VAN BEMMELEN. De ontwikkeling van het Militaire strafrecht in de laatste vijftig jaren. M.R.T. 1955, blz. 373.

„lijke macht met de bovenomschreven kenmerken vormen tezamen een „van de belangrijkste rechtsgoederen, die de burger bezit.

„Het bestaan van een afzonderlijke militaire rechter (d.i. een rechterlijk orgaan dat geen deel uitmaakt van de gewone rechterlijke „macht, waarin militairen als rechter optreden, en met een afwijkend „strafprocesrecht) betekent, dat er van dit rechtsgoed iets is prijsgegeven.”

De nadelen van een afzonderlijke rechter verminderen evenwel naarmate hij minder „afzonderlijk” is en nauwer aansluit bij de „gewone” rechter, zowel wat bekwaamheid en status betreft, als de regels die zijn ambtsuitoefeningen beheersen. De keuze vóór het bestaan van een militaire rechter, zowel in oorlogs- als in vreedstijd, geschiedt dan ook slechts in de overtuiging, dat deze ten nauwste zal moeten aansluiten bij datgene „wat ten aanzien van de algemene rechtsbedeling geldt”.

Bij eerste, oppervlakkige lezing lijkt dit betoog heel aanvaardbaar, maar bij nadere beschouwing blijkt al ras, dat hier met verheffing van het bijzondere tot het algemene en met verwisseling van middel en doel, een rechtsgoed als ware het een grondrecht wordt gepresenteerd, dat in ons staats- en rechtsbestel onbekend is. Sterker nog, zelfs de Universal Declaration of Human Rights, een stuk dat op het gebied van rechtsgoederen notoir ver gaat, kent dit grondrecht niet. Wordt in artikel 10 van die Verklaring slechts gezegd, dat een ieder het recht heeft om in volle gelijkheid te worden berecht door een onafhankelijke en onpartijdige rechter, hier wordt als beginsel geponeerd, dat een ieder het recht heeft om volgens een voor allen gelijk strafprocesrecht te worden berecht door een gewone rechter, die behoort tot een rechterlijke macht, jurist is, voor het leven is benoemd en rechter van beroep.

Het is duidelijk dat zowel de praktijk als ons positieve recht een ander beeld te zien geven.

Alleen in de zuiver letterlijke zin des woords is het juist, dat de berechting van strafbare feiten van burgers aan de gewone rechterlijke macht is opgedragen, als men „burgers” stelt tegenover „militairen” en niet opvat als te betekenen „iedere staatsburger”. Immers sinds 1814 reeds bestaat er een militaire rechter voor de berechting van delicten door de militairen onder de staatsburgers gepleegd. Er is geen sprake van, dat de Grondwet een algemene opdracht tot strafrechtspraak over alle staatsburgers aan de „gewone” rechterlijke macht verleent. Integendeel, in wezen berust de strafrechtspraak over de burgerlijke staatsburgers in het geheel niet op een grondwettelijk voorschrift, terwijl het bestaan van een militaire rechter rechtsprekende over militairen in ieder geval in de huidige Grondwet nog uitdrukkelijk wordt verondersteld blijkens het laatste lid van artikel 180. Tot 1848 werd het bestaan van een militaire rechter náást de burgerlijke ook uitdrukkelijk vermeld. In dat laatste jaar is die vermelding, tegelijk met die van rechtbanken en

hoven, uit de Grondwet verdwenen, niet uit enig constitutioneel beginsel, maar omdat men de wetgever niet te veel wilde binden. In de Wet op de Regterlijke Organisatie van 1827 kan men de opdracht van strafrechtspraak aan de gewone rechter vinden in artikel 2, nadat in artikel 1 het „rechtsgebied aan bijzondere kollegien toegekend” uitdrukkelijk is uitgezonderd.

Ook uit de geschiedenis van het tot stand komen van het huidige Wetboek van Strafvordering blijkt dat de wetgever er van uitging dat naast elkaar de gewone en de militaire strafrechter stonden. Bij de regeling van het onderwerp revisie rees toen de vraag of herziening mogelijk zou moeten zijn ingeval van strijd tussen een beslissing van de burgerlijke rechter enerzijds en de militaire rechter anderzijds, dan wel tussen uitspraken van militaire rechters. Het werd toen niet wenselijk geacht deze mogelijkheid te openen, daar zulks tot gevolg zou kunnen hebben dat dan de burgerlijke rechter zou hebben te oordelen over delicten, waarvan de berechting uitsluitend aan de militaire rechter was opgedragen ¹.

Uit het voorgaande moge blijken, dat in het positieve recht de rechtsmacht over verschillende soorten staatsburgers is toebedeeld aan verschillende rechters, die derhalve náást elkaar staan in ons rechtsbestel, en wier afzonderlijk bestaan géén inbreuk betekent op enig rechtsbeginsel.

Ongetwijfeld is er een streven in de richting van het beginsel van eenheid van rechtspraak, maar zelfs binnen het kader van de rechtspraak over gewone burgers door de rechterlijke macht, is dit beginsel reeds lang doorbroken, door de invoering van bijzondere rechters, zoals de politierechter, de kinderrechter en de economische politierechter, nog daargelaten de bijzondere strafrechter in de vorm van de Hoge Raad voor de berechting van ambtsmisdrijven door hoge gezagsdragers en kamerleden.

Ook ten aanzien van de burgers onder de staatsburgers heeft de praktijk ons rechters doen kennen, die niet tot de gewone rechterlijke macht behoorden door de tuchtrechtspraak voor de voedselvoorziening en voor de prijzen en de bijzondere rechtspleging over politieke delinquenten.

Over het strafprocesrecht kan men kort zijn, voor alle genoemde bijzondere en afzonderlijke rechters gold of geldt een afwijkende procesregeling.

De conclusie uit het voorgaande moge duidelijk zijn: een beginsel van „gelijkheid van rechtsbedeling” als door de nota ten tonele gevoerd, bestaat niet. Wil men een gelijkheidsbegrip in ons recht formuleren, dan is dat, dat staatsburgers onder gelijke omstandigheden volgens een ge-

¹) Ontwerp tot vaststelling van een Wetboek van Strafvordering, Deel II, blz. 356.

lijk procesrecht voor een gelijke rechter zullen terechtaan. Kortom niets anders dan het aloude „gelijke monniken, gelijke kappen” en niet, zoals de nota wil „alle burgers en monniken onder hetzelfde hoofddek-„sel”.

Ook het tweede beginsel dat tot de vorming van het zogenaamde rechtsgoed zou medewerken, kan de toets van vergelijking met recht en praktijk niet doorstaan. In de woorden van de nota zou dit beginsel er op neer komen, dat aan de rechtspraak uitsluitend kan worden deelgenomen door voor het leven benoemde, rechtsgeleerde rechters van professie. Uit wat hiervoor reeds werd opgemerkt over het bestaan van afzonderlijke rechters, volgt al, dat ook dit beginsel in ons recht niet geldt. De als rechter optredende militairen behoeven aan géén dier vereisten te voldoen, de tuchtrechters waren niet voor het leven benoemd, aan de bijzondere rechtspleging werd deelgenomen door leken, die evenmin aan die vereisten voldeden. Zelfs binnen de „gewone” rechterlijke macht blijken niet alle met rechtspraak belaste leden aan de genoemde eisen te beantwoorden. Immers kent de Wet R.O. plaatsvervangende rechters, die niet rechter van beroep zijn, en kantonrechters, die noch voor het leven worden benoemd ¹, noch jurist behoeven te zijn, en al evenmin de rechtspraak als beroep uitoefenen.

Ons staatsbestel blijkt deelneming door leken aan de rechtspraak niet te schuwen, waar artikel 169 van de Grondwet deze uitdrukkelijk mogelijk maakt. Daarbij dient wel te worden opgemerkt, dat zulks alléén geschiedt ten aanzien van de berechting van geschillen, maar gelijk hiervoor is vermeld, vindt de strafrechtspraak in de Grondwet in het geheel geen plaats, zodat over deelname door leken daaraan ook niets behoefde te worden gezegd. Anders is dat in de Proeve: daarin wordt voorzien in deelneming aan de rechtspraak in het algemeen door niet tot de rechterlijke macht behorende personen, en in rechtspraak door niet tot de rechterlijke macht behorende rechters ².

De deelneming aan de berechting van geschillen door leken heeft in de praktijk een grote vlucht genomen, men denke slechts aan de pacht-rechter, de ambtenarengerechten, de verschillende raden van beroep, allen met uitzondering van de centrale raad van beroep bestaande uit zowel voor het leven benoemde rechters, de voorzitters, als uit leken.

Daarnaast wordt een rechtsprekende functie uitgeoefend door talloos vele administratieve colleges en ambtelijke instanties, die geheel en al uit leken bestaan, dit laatste uiteraard in de zin van niet-rechters.

Ook hier moge de slotsom zijn, dat het door de nota voorgestelde beginsel niet bestaat. Natuurlijk behoort de rechtspraak in handen te zijn van onafhankelijke, onpartijdige en bekwame rechters, dat is een

¹) Dit is in strijd met artikel 180 GW.

²) Proeve van een nieuwe Grondwet, art. 74, eerste en tweede lid.

wezenskenmerk van de rechtsstaat. Om dat te bewerkstelligen kan men als middel aanwenden de benoeming voor het leven, zoals de Grondwet dan ook, behalve voor de militaire rechter, voorschrijft, en men kan rechtsgeleerde kwalificaties eisen en het uitoefenen van andere bezoldigde ambten verbieden, maar dat alles zijn slechts de middelen om onafhankelijkheid, onpartijdigheid en bekwaamheid zoveel mogelijk te waarborgen, en men hoede zich ervoor om, zoals de nota doet, de middelen aan te zien voor het doel, en de waarborgen te beschouwen als onvervreembare rechten van den mens, of zelfs maar als onwrikbare beginselen.

Met het voorgaande is tevens het oordeel gegeven over „één der belangrijkste rechtsgoederen die de burger bezit“: het bestaat eenvoudigweg niet, het bestaan van de militaire rechter kan er geen inbreuk op maken, en er kan geen enkele conclusie uit voortvloeien ten aanzien van aard, inrichting en procesrecht van die rechter.

Wordt derhalve tevens de conclusie verworpen, dat de militaire rechter zo nauw mogelijk op de gewone moet aansluiten, het voorgaande betekent niet een ontkenning van de simpele feiten, dat het merendeel der staatsburgers wél wordt berecht door rechters met de bedoelde uiterlijke kenmerken, waardoor een onafhankelijke, onpartijdige en bewaamde rechtspraak inderdaad blijkt te worden gewaarborgd, en dat de rechtspraak door een militaire rechter een noodzakelijke afwijking van het gewone inhoudt. In die afwijking op zichzelf kan natuurlijk geen nadeel zijn gelegen, zoals de nota het wil, behalve voor wie het abstracte beginsel van eenheid van rechtspraak als maatstaf aanlegt. Daar de militaire rechter in het belang van de krijgsmacht — en dus ook voor het algemeen belang — noodzakelijk wordt geacht, is zijn bestaan daarvoor vanzelfsprekend niet nadelig. Slechts voor de militaire justiciabellen — en hun belang is de maatstaf, die hier behoort te worden aangelegd — zou een nadeel aanwezig kunnen zijn, in de omstandigheid, dat de militaire rechter door niet dezelfde uiterlijke kenmerken te vertonen als zijn commune collega in onafhankelijkheid, onpartijdigheid en bewaamheid te kort zou schieten. Is dat laatste niet het geval, dan kan eerder van een voordeel worden gesproken. Er laat zich zeer wel een toestand indenken — na geslaagde herziening bijvoorbeeld — waarin het militaire strafprocesrecht beter en moderner zal zijn dan in het civile ¹, terwijl in een tijd als de tegenwoordige, waarin de roep om specialisatie, ook van de rechter weerklinkt ², het niet uitgesloten moet

¹) Vgl. MINKENHOF Ned. Strafvordering 2e druk blz. 12: „Het wetboek (Sv) is eigenlijk een negentiende-eeuws produkt en kwam in de twintigste eeuw te laat om nog bij „zonder enthousiasme te verwekken“.

²) Merkwaardig is in dit verband dat sommigen de „gewone“ kantonrechter niet voldoende gespecialiseerd achten om een goed arbeidsrechter te zijn en hem door leken-

worden geacht, dat een militair met méér inzicht in zijn speciale problematiek, en dus beter, zal kunnen worden berecht door de militaire rechter, dan door de commune. De zaak kan niet worden afgedaan met een slagzin als het wel verkondigde „de militair is ook een staatsburger „en er is geen reden om hem anders te behandelen dan een ander”¹. De militair is inderdaad een staatsburger, maar dan een staatsburger op wie buitengewone, zware plichten en lasten worden gelegd, die andere staatsburgers niet behoeven te dragen, en er is dus zeker reden om hem wél anders te behandelen en hem een gespecialiseerde, dus militaire rechter toe te kennen, die niet alleen de belangen van krijgsmacht en staat, maar óók die van de militaire justiciabelen kan dienen.

Die militaire rechter behoort in een rechtsstaat onafhankelijk en onpartijdig te zijn, en vanzelfsprekend bekwaam. Voor zover daartoe wettelijke waarborgen nodig worden geacht, kan men zeker de beproefde „gewone” waarborgen ten voorbeeld nemen. Maar als deze niet blijken te passen bij de specialisatie — bij het zijn van militair bijvoorbeeld — dan zoek men andere en beseffe, dat het géén beginselen zijn.

Het is jammer, dat de nota op grond van een quasi-wetenschappelijke beschouwing tot een andere vooropstelling komt en daardoor zonder noodzaak de bestaande inrichting van de militaire justitie wenst te veranderen, daarmee de indruk wekkende, als zou de huidige militaire rechter niet aan het vereiste van onafhankelijkheid en onpartijdigheid voldoen. Het is eveneens te betreuren, dat in de nota voorbij wordt gegaan aan wat door wetenschap en praktijk in de vorm van een uitvoerige literatuur al reeds als bijdrage tot de meningsvorming is geleverd².

Dat de praktische resultaten waartoe de nota komt veel te wensen overlaten, zal na het voorgaande wel geen verwondering wekken. Daarover kan wellicht in een volgend artikel iets gezegd worden.

bijzitters willen doen bijstaan; te meer merkwaardig omdat hier waaarschijnlijk geestverwanten aan het woord zijn van degenen, die de militaire rechter maar het liefst door de „gewone” zagen vervangen.

¹) Laatstelijk in iets andere woorden in de M.v.A. door de Regering bij de laatste wetwijzigingen. Bijl. Hand. II 1962/33—5169, no. 13 blz. 5.

²) Men zie hiervoor onder meer het aangehaalde artikel van VAN BEMMELEN, speciaal blz. 385, het aangehaalde proefschrift van VAN DEN BOSCH, en voorts het belangwekkende advies van de Ned. Orde van Advocaten, afgedrukt bij het Advocatenblad van 15 september 1962 als bijlage, en artikelen van KORTEWEG en STEFFEN in N.J.B. 1963, blz. 925, 961, resp. 301.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

De bijeenkomst van de Raad van Bestuur van de Internationale Vereniging voor Militair Strafrecht en Oorlogsrecht, gehouden te Dublin van 25 t/m 27 oktober 1966.

Reeds enkele malen eerder¹⁾ werd in dit tijdschrift aandacht besteed aan vergaderingen en andere activiteiten van de Internationale Vereniging voor Militair Strafrecht en Oorlogsrecht („Société Internationale de Droit Pénal Militaire et de Droit de la Guerre”). Laatstelijk gebeurde dit in MRT LVIII, blz. 720 e.v., waar ter plaatse verslag werd uitgebracht omtrent de vergadering van de Raad van Bestuur van de Vereniging, welke werd gehouden te Wenen van 19 t/m 22 mei 1965.

Van 25 t/m 27 oktober jl. heeft de Raad opnieuw vergaderd en ditmaal vond de bijeenkomst, waaraan bestuursleden en vertegenwoordigers van bestuursleden uit twaalf landen²⁾ deelnamen, plaats in Dublin. De Nederlandse leden van de Raad van Bestuur werden vertegenwoordigd door luitenant-kolonel Mr. C. MANTE.

De Raad kwam bijeen onder voorzitterschap van de vice-president van de Vereniging, de Belgische professor en auditeur generaal bij het Militaire Hof te Brussel, J. GILISSEN. Vergaderd werd in de lokaliteiten van de Solicitors' Buildings van het gerechtshuis „The Four Courts”.

Na de officiële opening van de zitting van de Raad door de Chief Justice of Ireland, the Hon. CEARBHALL O'DALAIGH, werd allereerst het overleden Nederlandse lid van de Raad, wijlen brigade-generaal J. TH. BUURMAN VAN VREEDEN herdacht. Tot zijn opvolger werd gekozen de huidige Inspecteur van de Militair Juridische Dienst, kolonel Mr. Dr. W. KASTEN.

Tevens werd, in verband met de oprichting binnen het kader van de Vereniging van een rechtshistorische werkgroep, waarvoor het fundament reeds te Wenen werd gelegd, de voorzitter van die werkgroep, brigade-generaal tit. b.d. Mr. H. H. A. DE GRAAFF, lector te Leiden en Amsterdam, tot lid van de Raad verkozen³⁾. Met de voorzitters van de beide reeds

¹⁾ Zie o.a. MRT 1959, blz. 288 en blz. 417 e.v.; 1960, blz. 715; 1961, blz. 302 e.v.; 1964, blz. 272; 1965, blz. 494 en blz. 720 e.v.

²⁾ België, Canada, BRP Duitsland, Frankrijk, Gr. Britannië, Rep. Ierland, Italië, Luxemburg, Noorwegen, Spanje, Verenigde Staten, en Nederland. Bericht van verhindering werd ontvangen van bestuursleden uit Israël, Oostenrijk, Turkije, Griekenland en Zwitserland, terwijl o.m. de Zuid-Amerikaanse en Zuid-Afrikaanse leden in verband met de grote af te leggen afstanden geen acte de présence konden geven.

³⁾ Van de Raad van Bestuur maken, behalve de beide nieuw verkozenen, als Nederlandse leden deel uit Prof. Mr. L. H. C. HULSMAN, Hoogleraar te Rotterdam, en het redactie-lid van dit tijdschrift, luitenant-kolonel Mr. O. VAN DER BIJ.

vroeger opgerichte werkgroepen, t.w. de werkgroep criminologie en de werkgroep voor de bescherming van het menselijk leven, maakte generaal DE GRAAFF bovendien als eerste Nederlander zijn intrede in het uit de Raad gevormde Bureau van de Vereniging, waarvan tot dusver de president van de Vereniging, de vice-presidenten, de secretaris generaal en zijn adjuncten, de penningmeester en de redacteur van het tijdschrift van de Vereniging, alsmede de bestuursleden belast met respectievelijk de documentatiedienst en de internationale betrekkingen van de Vereniging reeds deel uitmaakten.

Een voornaam punt van de agenda vormde, evenals in Wenen, ook thans weer de voorbereiding van het algemene congres van de Vereniging dat van 9 t/m 12 mei 1967 in Madrid zal worden gehouden.

Besloten werd van de drie oorspronkelijk op dit vierde congres van de Vereniging te behandelen aspecten van het algemene thema „De Militaire Delicten”, slechts

a. de wettelijke verschijningsvormen van de militaire delicten in de verschillende landen, en:

b. de uitlevering terzake van militaire delicten, op het programma voor het congres te handhaven. Het derde aspect, dat van de militaire criminologie, werd in verband met de praktische onmogelijkheid om op korte termijn tot bruikbare statistieken van de militaire criminaliteit te geraken, van het programma afgevoerd.

Ten aanzien van de overgebleven onderwerpen zal, op basis van de ontvangen nationale rapporten⁴⁾, in Madrid een tweetal algemene rapporten worden uitgebracht. Ten congresse zal M. R. PAUCOT (Frankrijk), procureur-général près la Cour de Sûreté, op de eerste dag optreden als algemeen rapporteur voor het onder a. vermelde aspect, terwijl het tweede algemene rapport op de volgende dag zal worden gepresenteerd door Dr. PÖTZ, Regierungsdirektor bij het Bundesministerium der Justiz te Bonn.

De derde dag van het congres blijft gereserveerd voor representatieve doeleinden, terwijl op de vierde en laatste dag de drie werkgroepen in openbare vergadering zullen bijeenkomen. Het ligt daarbij in de bedoeling dat leden van de rechtshistorische werkgroep enkele voordrachten zullen verzorgen binnen het raam van het algemene onderwerp „Militair recht en militaire rechtspraak bij strijdkrachten van internationale samenstelling in vroeger tijden.” In dit kader zal bijzondere aandacht worden besteed aan de lering welke voor het heden en voor de toekomst kan worden getrokken uit de lessen van het verleden.

Als officiële talen voor het congres zijn aangewezen de Franse, de

⁴⁾ De van Nederlandse zijde ingediende nationale rapporten zijn verzorgd door resp. Mr. W. H. VERMEER en LTZ(A)I Mr. F. KALSHOVEN.

Engelse en de Spaanse taal. Faciliteiten voor gelijktijdige vertaling zullen aanwezig zijn.

In de Franse of Engelse taal gestelde aanmeldingsformulieren voor deelname aan het congres kunnen worden aangevraagd bij de Nederlandse correspondent van de Vereniging Mr. E. DÖBKEN, majoor MJD, Saffierhorst 90, 's-Gravenhage. Indien reservering van hotelaccomodatie wordt gewenst dient aanmelding vóór 1 februari 1967 plaats te vinden.

Tijdens hun verblijf in Dublin waren de afgevaardigden toevertrouwd aan de uitstekende zorgen van kolonel W. B. MORAN, Deputy-Judge-Advocate-General, die met enthousiasme werd terzijdegestaan door de officieren van zijn Staf.

Het gezelschap viel de hoge eer te beurt door de President van Ierland, Z. E. EAMON DE VALERA, in diens residentie te worden ontvangen.

Voorts werd o.m. een ontvangst aangeboden door de Ierse Minister van Defensie.

C. MANTE.

Beroep in cassatie in de militaire procedure uit de Belgische praktijk

MR. J. MAES, Eerste Substituut auditeur-militair, Docent K.M.S., te Antwerpen, schrijft het volgende:

Misschien is het wel nuttig, in verband met het debat over de al dan niet invoering van beroep in cassatie in de militaire procedure — (M.R.T. 1966, 595) — enige cijfers mede te delen uit de Belgische praktijk.

In 1964 werd beroep in cassatie aangetekend tegen 9 arresten van het Militair Gerechtshof, in 1965 tegen 8, en in 1966 tegen 10 arresten.

Bepaald veel mag men dat niet noemen.

Het beroep ging steeds uit van de veroordeelde, behalve in 7 zaken, waar het werd aangetekend door de gelaedeerde partij, die zich in België, — zoals geweten, — ook vóór de militaire rechter mag aansluiten bij het strafproces, ingesteld en gevoerd door het Openbaar Ministerie.

Slechts in één zaak leidde het beroep tot cassatie, in alle andere werd het verworpen.

Er schijnt dus in België geen onredelijk gebruik gemaakt te worden van dit rechtsmiddel en ik zie niet in waarom het in Nederland anders zou uitvallen, eens ingevoerd en „ingereden”.

Het argument tegen de invoering en gesteund meer op denkbeeldig dan op werkelijk gevaar voor misbruik vanwege de veroordeelde, komt mij dan ook nogal zwak voor. Men zou zich echter wel kunnen afvra-

gen of er geen gevaar schuilt in de cassatie, zoals zij in haar huidige vormen door de Hoge Raad wordt gepraktiseerd en in de neiging van dit Hoge Rechtscollege zich, zo niet de jure dan toch de facto, al eens in te laten met een beoordeling over de feiten. Een derde — bedekte of onbedekte — appelrechter over de feiten is zeker niet gewenst.

BIJDRAGE

De verordenende bevoegdheid van militaire autoriteiten

door

A. KOK, Res. Eerste-Luitenant der Infanterie

Ons persoonlijk leven wordt door tal van individuele normen, godsdienstige-, zedelijke- en fatsoensnormen, beheerst. Daarnaast werken van buiten uit, naast de hiervoren genoemde normen ook andere normen, maar dan als groepsnormen, op ons in. Deze laatste zijn bekend onder de titel rechtsnormen of rechtsregelen.

Zij zijn te onderscheiden in:

- a. opzettelijk in bepaalde vorm uitgevaardigde regelen,
- b. in het volksleven zich openbarende gewoonten en rechtsovertuigingen,
- c. internationale regelingen en overeenkomsten,
- d. rechtskrachtige concrete beslissingen en besluiten van personen en colleges, met gemeenschapstaak belast,
- e. rechtshandelingen der individuen.

Het recht brengt een plicht tot gehoorzamen met zich, omdat zij een dwingende ordening van het gemeenschapsleven is¹⁾. Onder gewone omstandigheden zal dit weinig moeilijkheden opleveren. Anders wordt het als er omstandigheden heersen welke van het normale patroon afwijken. Onder die omstandigheden kan het b.v. noodzakelijk zijn, dat andere dan de in de grondwet genoemde lichamen verordenende bevoegdheid, dit is de bevoegdheid voor ieder dwingende rechtsregelen op te stellen, verkrijgen.

Normaliter wordt deze bevoegdheid uitgeoefend door:

- a. Koning en Staten-Generaal (Grw art. 119),
- b. de Koning (Grw artt. 56 en 57),
- c. Provinciale Staten (Grw art. 143),
- d. Gemeentebesturen (Grw art. 153),
- e. besturen van waterschappen, veenschappen en veenpolders (Grw art. 207),
- f. openbare lichamen voor beroep en bedrijf (Grw art. 160),
- g. andere lichamen met verordenende bevoegdheid (Grw art. 162),
- h. ambtenaren, bv. ministers (delegatie van verordenende bevoegdheid, niet steunende op de grondwet).

Ontstaat er echter een noodtoestand dan wordt van de gedachte uitgegaan dat de overheid een recht heeft om, terwille van staat en volk, zo

¹⁾ Wanneer U zich in deze aspecten verder wilt verdiepen, verdient het aanbeveling een algemene inleiding over het recht te lezen. Aanbevolen wordt: J. B. van Kan, *Inleiding tot de rechtswetenschap*, of L. J. van Apeldoorn, *Inleiding tot de studie van het Nederlandse recht*.

nodig de regels van geschreven objectief recht te overtreden²⁾. Voor te voorziene gevallen zijn nu reeds noodrechtregels opgesteld, het zg. objectieve staatsnoodrecht. Eén van die regelingen is de *oorlogswet voor Nederland van 1964* welke het o.m. mogelijk maakt dat het militaire gezag verordenende bevoegdheid uitoefent.

Staat van oorlog en staat van beleg.

Wil men het antwoord vinden op de vraag wanneer het militair gezag de bevoegdheid heeft verordeningen uit te vaardigen dan zal men de *oorlogswet voor Nederland van 1964*³⁾ ter hand moeten nemen.

Deze wet kwam in de plaats voor de *Oorlogswet 1899* welke steunde op een in 1887 in onze grondwet ingelast artikel (187, thans art. 202). Dit grondwetsartikel was noodzakelijk om bij calamiteiten afwijking van enkele grondwettelijke bepalingen mogelijk te maken. Uiteraard was het in dergelijke gevallen niet mogelijk uitsluitend een wettelijke regeling te treffen maar moest de grondwet zelve machtiging geven van haar bepalingen af te wijken.

Deze *oorlogswet voor Nederland* steunt behalve op het reeds genoemde artikel 202 Grw ook nog op artikel 203 Grw. Dit laatste artikel is bij de grondwetsherziening van 1948 nieuw ingevoegd.

Grw art. 202: Ter handhaving van de uit- of inwendige veiligheid kan door of vanwege de Koning elk gedeelte van het grondgebied des Rijks in staat van oorlog of in staat van beleg verklaard worden. De wet bepaalt de wijze waarop en de gevallen waarin zulks geschieden kan en regelt de gevolgen.

Bij die regeling kan worden bepaald, dat de grondwettelijke bevoegdheden van het burgerlijk gezag ten opzichte van de openbare orde en de politie geheel of ten dele op het militair gezag overgaan, en dat de burgerlijke overheden aan de militaire ondergeschikt worden.

Daarbij kan wijders afgeweken worden van de artikelen 7, 9, 172 en 173 der Grondwet.

Voor het geval van oorlog kan ook van artikel 170, eerste lid, worden afgeweken.

Grw art. 203: Ter handhaving van de uit- of inwendige veiligheid kan in buitengewone omstandigheden door of vanwege de Koning voor elk gedeelte van het grondgebied des Rijks worden bepaald, dat de grondwettelijke bevoegdheden van organen van burgerlijk gezag ten opzichte van de openbare orde en de politie geheel of ten dele overgaan op andere organen van burgerlijk gezag.

²⁾ *Salus populi suprema lex.* Het heil van het volk is de hoogste wet (Cicero).

³⁾ *Oorlogswet voor Nederland*, wet van 16 juli 1964, stb. 337; in werking getreden 1 juni 1966 (KB van 6 mei 1966, Stb. 204).

De wet bepaalt de wijze waarop en de gevallen waarin zulks kan geschieden en regelt de gevolgen.

Het bepaalde in het derde lid van artikel 202 is hierbij van toepassing.

De *oorlogswet voor Nederland* regelt de wijze waarop en de gevallen waarin de staat van oorlog en de staat van beleg door of vanwege de Koning verklaard wordt en de gevolgen hiervan. Men dient wel te beseffen dat deze toestanden zg. juridische toestanden zijn en geen feitelijke. De wet maakt een scherp onderscheid tussen de staat van oorlog en de staat van beleg wat betreft de daaruit voortvloeiende rechtsgevolgen. Deze bestaat hieruit dat de staat van beleg een verdergaande afwijking met zich meebrengt van het (gewone) rechtsleven dan de staat van oorlog. Is, door de verklaring bij Koninklijk besluit zoals in art. 2 owvN, of door de verklaring van de in een gebied waarmee de verbinding verbroken is hoogste aanwezige militaire autoriteit (art. 3 owvN), de staat van oorlog of de staat van beleg ingetreden, dan kan het militair gezag verordeningen vaststellen (art. 14 owvN).

De bevoegde autoriteiten.

Allereerst moet nagegaan worden wie met het militair gezag, zoals het in art. 14 genoemd wordt, belast zijn. De *oorlogswet voor Nederland* geeft in art. 9 antwoord op deze vraag. Dit artikel stelt, dat het militair gezag zal worden uitgeoefend door militaire autoriteiten die de regering, of met machtiging van de regering de Minister van Defensie, als militaire gezagsdragers aanwijzen. De aanwijzing van deze autoriteiten, aldus art. 9, 3e lid, wordt bekendgemaakt in het Staatsblad bij K.B. Dit is gebeurd bij K.B. van 10 maart 1965, stb. 144 (*aanwijzingsbesluit*). Artikel 1 van dit besluit wijst als autoriteiten aan:

- I. de bevelhebber der landstrijdkrachten, de territoriale bevelhebbers, de territoriale commandanten en de garnizoenscommandanten;
- II. de commandant der zeemacht in Nederland, de commandanten der marine en de commandanten der maritieme middelen, ieder in het hun door de regering toegewezen en in het Staatsblad bekend te maken gezagsgebied.

Afwijking van deze aanwijzing is mogelijk bij onvoorziene omstandigheden door de Minister van Defensie. Deze moet een nadere aanwijzing zo spoedig mogelijk bekend maken in het Staatsblad.

Is de aangewezen autoriteit door ontstentenis verhinderd zijn bevoegdheid uit te oefenen dan geschiedt dit door degene die die functie waarneemt.

Artikel 9 van de *oorlogswet voor Nederland* laat voorts geen twijfel dat het militair gezag *uitsluitend* en *alleen door de autoriteiten daartoe aangewezen* wordt uitgeoefend. Ditzelfde lag reeds besloten in art. 7 van de *oorlogswet van 1899*. Dit heeft ten aanzien van de verordenende bevoegd-

heid van deze autoriteiten tot gevolg dat er geen sprake kan zijn van delegatie van deze bevoegdheid aan lagere en/of hiërarchisch onder hem gestelde militaire commandanten, omdat dit geen autoriteiten in de zin van de wet zijn. In deze zin besliste dan ook de Hoge Raad (arrest van 26 juni 1916, C.V.; N.J. blz 688) toen de Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht van een gedeelte van het hem bij Koninklijk besluit toegewezen militair gezag (nl. tot vaststelling van gemeentelijke politieverordeningen) overdroeg aan een onder hem gestelde commandant. Een door zulk een commandant uitgevaardigde verordening is dus niet bindend.

Omvang der verordenende bevoegdheid.

Hiervoor werd reeds gesteld, dat er verschil in rechtsgevolg bestaat tijdens de staat van oorlog en de staat van beleg. Dit verschil is ook herkenbaar in de omvang der verordenende bevoegdheid.

Allereerst zal deze bevoegdheid onder de staat van oorlog aan een nader onderzoek onderworpen worden. De artikelen 14, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 en 30 van de *oorlogswet voor Nederland* geven de omvang van de verordenende bevoegdheid aan ten tijde van de staat van oorlog. Nieuwe verordeningen van provincie, gemeente, waterschappen en bedrijfsorganisaties kunnen worden vastgesteld, bestaande gewijzigd, aangevuld of buiten werking gesteld. Voorts kan de dienst van politie en brandweer worden geregeld, na overleg met de organen van burgerlijk gezag. De bevoegdheid, aan de burgemeester gegeven in de gemeentewet (artt. 219 en 220, eerste volzin), om ter handhaving van de openbare orde of ter beperking van gemeen gevaar algemene voorschriften uit te vaardigen en af te kondigen gaat over op het militair gezag. Het aanbrengen van veranderingen in, aan of op terreinen en opstellen, het wegruimen of doen wegruimen van datgeen wat de uitoefening van de militaire taak in de weg staat kan worden voorgeschreven. Vordering in gebruik of in eigendom kan worden bevolen. De toegang tot of het gebruik van bepaalde gebouwen, verblijfplaatsen of terreinen kan voor bepaalde of onbepaalde tijd worden beperkt of verboden. Het vertoeven in de open lucht kan worden beperkt en de toegang tot, het verkeer binnen en het verlaten van gebieden kan worden geregeld. Vertoningen, waaronder die van films, kunnen worden verboden. Wettelijke bepalingen aangaande de verreberichtiging kunnen buiten werking worden gesteld, worden gewijzigd of aangevuld.

De inlevering van wapenen, munitie en ontplofbare stoffen kan worden bevolen, jachtbepalingen gewijzigd, aangevuld of buiten werking gesteld. De bescherming bevolking kan geregeld, gewijzigd of aangevuld worden. De burgerdienstplicht kan worden bevolen en de wettelijke bepalingen met betrekking tot de arbeidsduur, veiligheid en hygiëne bij de arbeid en de hinderwet kunnen worden gewijzigd, aangevuld of buiten werking gesteld worden.

De bevoegdheid onder de staat van beleg is veel uitgebreider. Allereerst blijven de bevoegdheden welke het mg. krachtens de staat van oorlog bezit bestaan.

Voorts staat het het mg. vrij in haar verordeningen inbreuk te maken op het briefgeheim (art. 45), te beschikken over de inrichtingen der posteries (art. 46), de evacuatie te regelen (art. 48), de drukpersvrijheid te beperken (art. 49) en het recht van vereniging en vergadering aan te tasten (art. 50). Teneinde zich van voor de defensie bruikbare (burger)krachten te verzekeren kan het mg. niet-militairen oproepen om deel uit te maken van de krijgsmacht (art. 51) en aan niet-militairen verbieden een gebied te verlaten (art. 52). Ook kunnen regels gesteld worden tot visitatie van kleding of lichaam, het betreden van plaatsen en het inbeslagnemen van voorwerpen, het externeren en het interneren van personen (artt. 53, 54, 55, 56 en 57). Tenslotte is het mogelijk, dat het mg. op de stoel van de wetgever (dus van Koning en Staten-Generaal, zie art. 119 grondwet) gaat zitten, en wel om de wettelijke bepalingen inzake vervoer en bezorging van lijken buiten werking te stellen, te wijzigen of aan te vullen (art. 47).

Uiteraard bestaat er nog geen jurisprudentie inzake de *oorlogswet voor Nederland*. Wel is deze te vinden inzake de *oorlogswet van 1899*. Welke moeilijkheden er kunnen rijzen bij het hanteren van noodrechtregels moge blijken uit het arrest van de Hoge Raad van 3 april 1916 (C.V., N.J. blz 476), waarbij zij verklaarde dat een verordening, vastgesteld door het militair gezag, houdende verbod tot vervoer van goederen, waarvan de uitvoer verboden is, tenzij gedekt door een geleidebiljet, is *niet* een regeling betreffende het verkeer als bedoeld in art. 23 *oorlogswet 1899*, waarvan overtreding strafbaar is volgens art. 49 *oorlogswet 1899*, doch een politieverordening, uitgevaardigd uit kracht van art. 22 *oorlogswet 1899*, op overtreding waarvan art. 43 van die wet straf stelt. Bij een later arrest spreekt de Hoge Raad zich geheel tegenovergesteld uit. In dit arrest (19 juni 1916, C.V.; N.J. blz 811) beslist de Hoge Raad, dat een verbod om zich zonder toestemming van het militair gezag op een bepaalde openbare weg te bevinden, niet bepaald krachtens art. 22 *oorlogswet 1899* behoeft te worden vastgesteld, doch zeer wel kan steunen op art. 23 *oorlogswet*, waarvan strafsanctie ligt in art. 49 van die wet.

De strafbepalingen.

Het dwingend karakter van het recht brengt een plicht tot gehoorzamen met zich mee. Het afdwingen van deze plicht tot gehoorzamen vindt plaats door straffen te stellen op de overtreding der rechtsregels. In het vijfde hoofdstuk van de *oorlogswet voor Nederland* zijn de strafbepalingen opgenomen.

De in de *oorlogswet voor Nederland* genoemde feiten waarop straf is gesteld zijn te verdelen in overtredingen en misdrijven. Het in strijd han-

delen met aanwijzingen, voorschriften of wat dies meer zij van het mg. — i.c. de artt. 21, 23, 24, 25, 27, eerste lid, 29, 48, 49, 50, 52 en 56, eerste lid — levert een overtreding op, waarop hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste vijfduizend gulden is gesteld (art. 70).

Worden de aanwijzingen van het mg. *opzettelijk* niet opgevolgd door de organen van het burgerlijk gezag en het personeel van de burgerlijke overheid, dan is er sprake van een misdrijf. De straf hierop gesteld is gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren. Is het handelen in strijd met het gestelde inzake de beperking van de drukpersvrijheid (art. 49) enerzijds een overtreding, anderzijds kan het als een misdrijf — met een maximum gevangenisstraf van vier jaren — gekwalificeerd worden, indien er sprake is van *opzet* (art. 71).

Het mg. is bevoegd bepaalde wettelijke regelingen — zie de artt. 26, 27, tweede lid, 28, 30, 46, 47 en 48 — te wijzigen of aan te vullen. Op één uitzondering na, art. 27, tweede lid, is het in strijd handelen met zo'n wijziging of aanvulling een overtreding waarop hechtenis (ten hoogste zes maanden) of geldboete (ten hoogste vijfduizend gulden) als straf gesteld. Art. 27, tweede lid, betreft wijziging of aanvulling van de jachtwet, welks overtreding een misdrijf oplevert met een maximum gevangenisstraf van zes jaren (art. 72).

Worden bepaalde misdrijven tegen de openbare orde of misdrijven tegen het openbaar gezag gepleegd en strafbaar gesteld in het *wetboek van strafrecht* (zie de artt. 131, 132, 138, 139, 141, 143, 179-182, 184, 186, 187 van dat wetboek), dan worden de daarop gestelde straffen, bij het begaan in een gebied waar de juridische toestand van staat van oorlog of staat van beleg heerst, met een derde verhoogd (art. 73).

De hiervoren genoemde straffen zijn maximum straffen, voor het minimum zij verwezen naar het *wetboek van strafrecht*. Voor hechtenis is het minimum één dag (art. 18 Sr), evenals voor gevangenisstraf (art. 10 Sr), terwijl het boeteminimum f 0,50 bedraagt (art. 23 Sr).

Het tot stand brengen van de verordening.

Bij het tot stand brengen van militaire gezag-verordeningen zal men zich allereerst hebben af te vragen of er vormvoorschriften of richtlijnen voor het opstellen van mg.-verordeningen bestaan. Mogelijk bestaan dergelijke stukken voor intern gebruik of, zo de behoefte zich hiertoe doet gevoelen, zullen deze opgesteld worden. In dat geval zal de steller van de verordening de gegeven richtlijnen in acht hebben te nemen.

Bij het ontbreken van dergelijke richtlijnen verdient het aanbeveling de verordening, zoveel als mogelijk is, naar een vast schema op te bouwen. Daarbij kan het nuttig zijn de *richtlijnen voor wetgevingstechniek*, een beschikking van de Minister-President van 21 juni 1954, nr. 38169, en het rapport *Wetgevingstechniek* van een commissie uit de V.A.R. te raad-

plegen en analoog toe te passen. Niet ten onrechte merkt deze commissie op, dat zij bij wat zij opstelde wel degelijk gedacht heeft aan het opstellen van verordeningen en dat zij hoopt, dat haar uiteenzettingen ook voor die groepen wetgevers (m.n. provincie, gemeente en waterschap) van enig nut kunnen zijn. Waar hier dus bedoeld wordt op verordeningen van provincie, gemeente en waterschap is het niet moeilijk de lijn door te trekken naar de verordeningen van het mg.

Wat moet er in een verordening staan? Wáár moet het staan? Hoe moet wat men wil bepalen, gezegd worden? Wat kan men doen om een verordening duidelijk, leesbaar en goed verstaanbaar te maken? Ziehier een aantal vragen welke de steller van een verordening voor zich ziet schemeren, als hij aan de arbeid gaat. Deze, en enkele andere punten betreffende de wetgevingstechniek gaan wij nu nader bekijken.

Voor alles is het een eerste vereiste, dat de steller een grondige kennis van zijn onderwerp bezit en van de middelen om ontduiking van de nodig geachte regels tegen te gaan.

Degenen voor wie een verordening bestemd is, moet haar kunnen begrijpen. Een verordening behoort derhalve duidelijk en ondubbelzinnig te zijn. Daartoe behoren de bepalingen op oordeelkundige wijze gerangschikt te worden, zodat een ieder er gemakkelijk de weg in kan vinden. Een verordening moet bestaan uit gebiedende, verbiedende of regelende regels, louter toelichtende regels behoren er niet in thuis. Een vaste plaats behoren te hebben,

- a. vooraan: de *algemene bepalingen* (definities, begripsomschrijvingen),
- b. achteraan: de *strafbepalingen*, *wijzigingen* in andere wetten of verordeningen, *overgangsbepalingen* en *slotbepalingen* (inwerkingtreding, buitenwerkingtreding van andere wetten, verordeningen of maatregelen).

Een zeer belangrijk punt is het juiste taalgebruik. De verordening dient helder, beknopt, nauwkeurig en eenvoudig te zijn. Vermijd dubbelzinnigheden, wijdlopiegheid, slordigheid en gekunsteldheid. Eveneens is uit den boze het gebruik van „stadhuistaal”; gebruik alleen juridische en technische termen als daar aanleiding toe is en gebruik geen woorden met tweërlei betekenis om elk misverstand uit te sluiten. Te lange zinnen en artikelen behoren ook vermeden te worden, evenals een zinsbouw met allerlei toe- en tussenvoegsels. Uiteraard zal de officiële spelling gevolgd moeten worden, terwijl ook de *gangbare* afkortingen gebezigd moeten worden en niet eigen verzinsels.

Bij het formuleren van strafbepalingen dient men de invloed van de formulering op de bewijslast, i.v.m. de omschrijving van de telastlegging, te bezien.

Tenslotte bedenke men dat toelichtingen, begeleidendes circulaires, naast nut en gemak ook gevaarlijk kunnen zijn. Immers kracht van wet hebben deze niet.

Als voorbeeld volgt hier het model van een verordening betreffende de afsluiting van een openbare weg tussen 17.00 uur en 07.00 uur.

De Territoriaal Commandant Zuid-Holland,
Gelet op artikel 24 van de wet van 16 juli 1964 (stb. 337),
het Gemeentebestuur der Gemeente Katwijk gehoord,
bepaalt:

artikel 1

De Cantineweg te Katwijk, de tot de weg behorende paden, berm en zijkanten hierbij inbegrepen, is dagelijks tussen 17.00 uur en 07.00 uur afgesloten voor het niet-militaire rij- of ander verkeer.

artikel 2

Overtreding wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste vijfduizend gulden, ingevolge artikel 70 van voornoemde wet.

artikel 3

Met de opsporing van de feiten, bij deze verordening strafbaar gesteld, zijn, behalve de in art. 141 van het Wetboek van Strafvordering aangewezen personen, belast de door het militair gezag aangewezen en daartoe beëdigde personen.

artikel 4

Deze verordening treedt in werking met ingang van

artikel 5

De afkondiging geschiedt door openbare kennisgeving van nederlegging van deze verordening, ter lezing voor een ieder, gedurende drie maanden, op het bureau der Territoriaal Commandant Zuid-Holland te 's-Gravenhage en op de secretarie der gemeente Katwijk.

's-Gravenhage,

De Territoriaal Commandant Zuid-Holland,

De (rang),

(ondertekening)

Om enig rechtsgevolg aan vorengenoemde verordening te kunnen verbinden moet aan enkele voorwaarden voldaan zijn. Art. 12 van de *Oorlogswet voor Nederland* licht ons hierover nader in. De verordening moet het tijdstip bepalen waarop zij in werking treedt en de wijze waarop zij wordt afgekondigd. Bovendien moet het mg., dat de verordening afkondigde, zo spoedig mogelijk mededeling hiervan doen aan de daarbij betrokken ministers en overige autoriteiten, wie het aangaat.

Voor de afkondiging staat het militair gezag ten dienste, nederlegging of aanplakking aan het gemeentehuis of andere voor het publiek toegankelijke plaatsen, publikatie in plaatselijke dagbladen, het provinciaal blad, of voorlezing op een voor ieder toegankelijke plaats. Door de afkondiging ontstaat het rechtsvermoeden, dat een ieder de wet kent. Naar men algemeen aanneemt is tegen dit vermoeden geen tegenbewijs toegelaten. Een ieder is dus van het moment van inwerkingtreden gebonden aan de verordening, ook al zou kunnen worden bewezen, dat men van de afkondiging niet op de hoogte was of zelfs onmogelijk op de hoogte kon zijn⁴).

Hoe lang blijven de verordeningen nu van kracht? Hiertoe moet het overgangs- of transitoir recht in de *oorlogswet voor Nederland* opgespoord worden. De art. 5, 6 en 7 geven ons hierover uitsluitel. In onderstaand staatje is dit weergegeven.

toestand:	veranderd in:	de mg.-verordeningen:
staat van oorlog	staat van beleg	blijven in stand tot nadere maatregelen zijn genomen (art. 6)
staat van beleg	staat van oorlog	blijven gedurende ten hoogste 30 kalenderdagen in stand (art. 5)
staat van oorlog staat van beleg	normale toestand	vervallen (art. 7)

Wordt de normale toestand niet in de plaats gesteld van de juridische (nood)toestanden krachtens de *oorlogswet voor Nederland* (staat van oorlog, staat van beleg), maar vervangen door de juridische toestanden uit de *wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag* (toestand van verhoogde waakzaamheid, burgerlijke uitzonderingstoestand), dan moeten

⁴) Men let hier in het bijzonder op de huidige ontwikkeling om dit adagium niet meer in zijn uiterste strengheid op te vatten. Men leze hierover het arrest van de Hoge Raad van 1 december 1938, N.J. 1939, no. 459. Een vrouw had na haar huwelijk, nog wel na inwinning van het advies van een notaris, voldaan aan de verbintenis door haar als onbekwame aangegaan. Daarna kwam zij te weten, dat handelingen zonder machtiging van de man aangegaan voor vernietiging vatbaar zijn. Zij had aan de verbintenis voldaan zonder met haar rechten bekend te zijn. Had zij daardoor nu haar rechten verwerkt? Geenszins, aldus de Hoge Raad, daarvoor is bij de handelende partij vereist kennis van het bestaan van het recht.

Het betreft hier echter een privaatrechtelijke handeling in tegenstelling tot de in dit opstel besproken publiekrechtelijke handeling.

wij de *wet bbbg* ter hand nemen. Dit is in het onderstaande staatje weer-gegeven.

toestand:	veranderd in:	de mg.-verordeningen:
staat van oorlog staat van beleg	toestand van verhoogde waakzaamheid	vervallen (art. 5 <i>bbbg</i>)
staat van oorlog staat van beleg	burgerlijke uitzonderingstoestand	blijven gedurende ten hoogste 30 dagen in stand (art. 7 <i>bbbg</i>)

Gebreken aan verordeningen.

Ook de militaire autoriteit die bevoegdheid heeft verordeningen uit te vaardigen, kan fouten maken bij zijn gebruik van die bevoegdheid. Deze fouten kunnen tot gevolg hebben, dat bij toetsing door de rechterlijke macht de betrokken verordening(en) onverbindend verklaard worden.

Volgens Stellinga⁵⁾ kan in het algemeen worden aangenomen, dat er drie soorten van gebreken bij het maken van wetgevende maatregelen kunnen optreden, t.w.:

- a. veronachtzamen van procedure-voorschriften,
- b. een orgaan handelt, dat ter zake niet bevoegd is,
- c. het recht wordt geschonden.

Tot het veronachtzamen van procedure-voorschriften kan men rekenen het verzuim om overleg te plegen met het betrokken burgerlijk gezag, zoals gesteld in verschillende bepalingen betreffende de staat van oorlog, het op andere wijze afkondigen dan door het militair gezag is bepaald en het niet mededelen van de afgekondigde verordening(en) aan ministers of andere autoriteiten (zie o.a. art. 12 *owvN* en art. 10 *Instructie militair gezag*).

Dat een orgaan kan handelen, dat ter zake niet bevoegd is, werd hier-vooren onder het hoofd *de bevoegde autoriteiten* reeds aangetoond. De verordenende bevoegdheid kan *niet*, de uitvoering van verordeningen kan wel gedelegeerd worden.

Het handelen in strijd met het recht is verreweg het belangrijkste gebrek hetwelk op kan treden. Hieronder heeft men te verstaan het handelen in strijd met geschreven en ongeschreven recht. In strijd met het geschreven recht is iedere verordening welke strijdig is met de grondwet, wet of andere hogere regeling. Zo kan bijvoorbeeld niet bepaald worden, tijdens de staat van oorlog, dat het briefgeheim opgeheven wordt. Er is dan strijd met artikel 173 Grondwet. Een dergelijke schending van één onzer grond-rechten is echter wel mogelijk als een wet in formele zin hiertoe machti-

⁵⁾ Dr. J. R. Stellinga, *Grondtrekken van het Nederlands Administratiefrecht*, Zwolle 1951, blz. 116.

ging verleent. Zo'n machtiging vinden wij in artikel 45 van de *oorlogswet voor Nederland*, en kan *alleen* gehanteerd worden tijdens de staat van beleg. Daar in ons rechtsbestel gewoonte geen recht geeft (art. 3 wet A.B.), is schending van het ongeschreven recht niet mogelijk, ware het niet dat de praktijk erkenning van ongeschreven recht beslist noodzakelijk maakt. In de Provinciewet en Gemeentewet heeft men deze controverse trachten op te lossen door het begrip „strijd met de wet of het algemeen belang” in te voeren (art. 165 Prov.W.; art. 185 Gem.W.). In verband hiermee is de cassatiegrond „strijd met de wet” in 1963 veranderd in „strijd met het recht” (art. 99 R.O.). Deze wijziging is van groot principiële belang, daar nu ook het ongeschreven recht hier onder gebracht kan worden. Voorts kent men het begrip *détournement de pouvoir*, het gebruiken van een bevoegdheid voor een ander doel dan waarvoor zij gegeven is. Naast een rechtsvraag is het veel meer een doelmatigheidsvraag geworden of het recht geschonden is.

Men dient zich terdege bewust te zijn van de verantwoordelijkheid geen verordeningen met gebreken uit te doen gaan, daar dan o.m. actie ingevolge onrechtmatige overheidsdaad, ingevolge art. 1401 B.W., te verwachten is. Dit artikel luidt aldus:

Elke onrechtmatige daad, waardoor aan een ander schade wordt toegebracht, stelt degene door wiens schuld die schade veroorzaakt is, in de verplichting om dezelve te vergoeden.

Vóór 1919 las men, onder invloed van de positivistische opvattingen, *onrechtmatig* als *onwetmatig*. Na 1919 is de interpretatie van art. 1401 B.W. heel wat ruimer geworden en is de onrechtmatige daad:

een handelen of nalaten, dat óf inbreuk maakt op eens anders recht, óf in strijd is met des daders eigen rechtsplicht, óf indruist hetzij tegen de goede zeden, hetzij tegen de zorgvuldigheid, welke in het maatschappelijk verkeer betaamt ten aanzien van eens anders persoon of goed.

Was het aanvankelijk een rechtsmiddel alleen van toepassing op het privaatrecht, ook in het publiekrecht heeft de onrechtmatige daad zijn intrede gedaan. Over deze „onrechtmatige overheidsdaad” bestaat een uitgebreide jurisprudentie.

De verantwoordelijkheid.

Geen handelen, geen nalaten, of het kan aanleiding geven tot kritiek, aldus van der Pot⁶⁾. Dit geldt ook ten aanzien van de verordeningen van het militair gezag. Wie is nu verantwoordelijk, beter gezegd verantwoor-

⁶⁾ C. W. van der Pot, *Handboek van het Nederlandse Staatsrecht*, Zwolle 1962, blz. 213.

ding verschuldigd, ten aanzien van deze verordeningen? De bevoegde autoriteit? De regering?

Staatsrechtelijk berust de verantwoordelijkheid bij de Minister van Defensie. Een verantwoordelijkheid die de minister sinds 1848 bezit krachtens art. 55 Grondwet (De Koning is onschendbaar; de ministers zijn verantwoordelijk). Intern kan de bevoegde militaire autoriteit uiteraard ter verantwoording geroepen worden door deze minister. Extern zal de betrokken minister de genomen (verordenende) maatregelen moeten verdedigen tegenover de volksvertegenwoordiging. Men pleegt deze verantwoordelijkheid in ons staatsrecht aan te duiden als politieke ministeriële verantwoordelijkheid, dit naast de strafrechtelijke- en financiële verantwoordelijkheid. Een gedetailleerde behandeling van dit onderwerp zal ons echter in dit bestek te ver voeren. Wel dient men aandacht te schenken aan het feit, dat er een collectieve aansprakelijkheid der ministers bestaat welke duidelijk tot uitdrukking is gebracht in het hiervoren aangehaalde artikel 55 Grondwet en ook in art. 86 Grondwet. Wantrouwen tegen het beleid van de Minister van Defensie kan ook een wantrouwen tegen het gehele ministerie betekenen (homogeniteit van het kabinet).

STRAFRECHTSPRAAK

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 20 juli 1966

President: Mr. F. van der Dussen (plv.); *Leden:* Lt.-Kolonel J. M. Veldhuyzen en Majoor J. A. M. Limonard,
Raadsvrouw: Mej. Mr. L. Bienen.

Desertie in tijd van vrede, gepleegd door twee personen gezamenlijk (ongoorloofde verwijdering van twee soldaten uit de kazerne met het oogmerk om zich voorgoed aan hun dienstverplichtingen te onttrekken), terwijl de schuldige is dienstdoende (beide deserteurs waren gestraft met licht-arrest) en de schuldige zich naar het buitenland verwijdert (beide deserteurs begaven zich naar Frankrijk).

*Twee jaar gevangenisstraf en ontslag uit de militaire dienst (zonder ontzetting).**

(W.M.Sr. art. 98, 99).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen G.A., geboren 29 juni 1946, dpl. huzaar, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als dienstplichtig huzaar bij het C-Eskadron Schoolregiment Indas van het depot Cavalerie der Koninklijke Landmacht te Amersfoort, aldaar, op of omstreeks 21 maart 1966 circa 17.00 uur, terwijl hij was gestraft met licht arrest en derhalve het kazernecomplex niet mocht verlaten, in samenspanning en in vereniging met de huzaar J.P.M. die naar hij wist eveneens met licht arrest gestraft was, zijn voordeel onderdeelt eigendunkelijk en heimelijk heeft verlaten, met het oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, hetgeen naar hij wist eveneens M.'s bedoeling was, en daarvan sindsdien tezamen met M. opzettelijk ongeoorloofd en onafgebroken afwezig is gebleven, waarbij zij zich naar het buitenland, te weten naar Frankrijk, hebben verwijderd, zijnde hij, beklaagde en M. uiteindelijk op 1 mei 1966 te Amsterdam door de Koninklijke Marechaussee aangehouden en in arrest gesteld”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig huzaar bij het C-eskadron School Regiment Indas van het Depot Cavalerie der Koninklijke Landmacht te Amersfoort, aldaar op 21 maart 1966 om-

*) Dit vonnis is bevestigd bij sententie van het H.M.G. van 11 oktober 1966 (*Red.*).

streeks 17.00 uur, terwijl hij die dag was gestraft met licht arrest en derhalve het kazernecomplex niet mocht verlaten, in overleg en tezamen met de huzaar J. P. M. die naar hij wist eveneens op 21 maart 1966 met licht arrest was gestraft, zijn voormeld onderdeel eigendunkelijk heeft verlaten door via een hek aan de zijkant het kazernecomplex te verlaten, met de bedoeling om zich voorgoed aan hun dienstverplichtingen te onttrekken; dat hij wist, dat dit eveneens de bedoeling van M. was; dat hij daarvan sindsdien tezamen met M. voornoemd willens en wetens ongeoorloofd en onafgebroken afwezig is gebleven, waarbij hij tezamen met M. zich naar het buitenland, te weten naar Frankrijk, heeft verwijderd totdat zij op 1 mei 1966 te Amsterdam door de Koninklijke Marechaussee op het huisadres van M. werden aangehouden en in arrest gesteld;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 9 mei 1966, opgemaakt door Nicolaas Adrianus Commandeur, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade Amersfoort, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Frederic Robert Otto Groeninx van Zoelen, dienende in de rang van Ritmeester der Cavalerie, Commandant C-Eskadron School Regiment INDAS van het Depot Cavalerie:

dat bij het eskadron onder zijn commando is ingedeeld de dienstplichtig huzaar G. A.; dat op 21 maart 1966 bij het appèl van 17.30 uur de huzaar A. afwezig was; dat hij ook bij de twee volgende appèls niet aanwezig was; dat hij was gestraft met de krijgstuchtelijke straf van licht arrest; dat de huzaar A. van 21 maart 1966 tot 1 mei 1966 ongeoorloofd afwezig is geweest van de plaats, waar hij zich ter vervulling van de op hem rustende dienstverplichtingen behoorde te bevinden; dat hem geen wettige redenen bekend zijn, op grond waarvan hij afwezig kon zijn of blijven; dat hij verlof noch bewegingsvrijheid genoot en ook anderszins geen toestemming had;

Verbalisant:

dat de dienstplichtige huzaren J. P. M. en G. A. op 1 mei 1966 werden aangehouden door personeel van de Brigade Koninklijke Marechaussee Amsterdam;

Overwegende, dat ter terechtzitting is voorgelezen en bij de stukken gevoegd een schrijven van 5 april 1966 van de Verwijzingsofficier B.L.S. aan het Hoofd Afdeling Wetgeving Publiekrecht van het Ministerie van Defensie, waaruit onder meer blijkt, dat door het bureau Interpol bericht is aan de Verwijzingsofficier B.L.S., dat beklaagde en M. ,beiden door de Franse politie op 26 maart 1966 zijn aangehouden en in arrest gesteld, in verband met een autodiefstal, gepleegd te Saint Fons in Frankrijk;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met uitzondering van de woorden: „in samenspanning en in vereniging”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
„Desertie, in tijd van vrede gepleegd, terwijl twee of meer personen gezamenlijk het misdrijf plegen, waarbij de schuldige het misdrijf pleegt, terwijl hij is dienstdoende en waarbij de schuldige zich naar het buitenland verwijdert”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 98 juncto artikel 99 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de dader;

Overwegende, dat beklagde op 2 mei 1966 in voorlopig arrest is gesteld en de aard en omstandigheden der zaak vorderen, dat dit arrest gehandhaafd blijft;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklagde op grond van het gepleegde ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, doch niet tevens zodanig ongeschikt dat hij voor goed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen behoort te worden ontzet;

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 2 jaren met aftrek van de tijd door hem voor de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, zijnde vanaf 2 mei 1966, en ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 30 november 1966

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Lt.-Kolonel J. C. Engelman en Majoor J. A. M. Limonard,

Raadsman: Eerste-Luitenant P. A. Vermeulen.

Dienstbevel of dienstvoorschrift?

Opzettelijk nalaten te gehoorzamen aan het schriftelijk door zijn meerdere, de korpsadministrateur, aan een adjudant-onderofficier gegeven bevel om alle ontvangen gelden van diners, feestavonden e.d. te boeken in een afzonderlijk cahier „gastengelden” en aan die administrateur is een algemene aanwijzing voor de wijze van administratieve verantwoording en niet een dienstbevel in de zin van artikel 114 W.M.Sr.)*

*) Zie Redactionele bijdrage „Dienstbevel of dienstvoorschrift” in M.R.T. XLIX (1956) blz. 1 e.v. en de daar vermelde jurisprudentie. (*Red.*).

Verduistering, meermalen gepleegd: in een warenhuis kledingstukken gekocht en de zaak verlaten zonder ze te betalen.

Voorwaardelijke veroordeling en bijzondere voorwaarde.

(W.M.Sr. art. 114, 140; W.Sr. art. 321).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 's-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad tegen A.B.C., geboren 9 december 1914, adjudant-onderofficier, beklaagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, in werkelijke dienst als adjudant-onderofficier en hofmeester „van de onderofficiersmess te A.:

„1. op of omstreeks 7 juni 1966 te A. met het oogmerk van weder- „rechtelijke toeëigening heeft weggenomen uit een zaak van C. en A. „Brenninkmeijer aldaar een vest, toebehorende aan genoemde zaak — in „elk geval aan anderen of een ander dan aan hem, beklaagde — hebbende „hij althans subsidiair alstoen aldaar opzettelijk dat vest, toebehorende „als voormeld, dat hij had meegenomen naar de kassa om het te betalen „— in elk geval anders dan door misdrijf onder zich had — wederrechte- „lijk zich toegeëigend;

„2. op of omstreeks 13 juni 1966 te A. met het oogmerk van weder- „rechtelijke toeëigening heeft weggenomen uit een zaak van C. en A. „Brenninkmeijer aldaar een zwembroek toebehorende aan genoemde „zaak — in elk geval aan anderen of een ander dan aan hem, beklaagde — „hebbende hij althans subsidiair alstoen aldaar opzettelijk die zwembroek, „toebehorende als voormeld, die hij ter bezichtiging — in elk geval anders „dan door misdrijf — onder zich had, wederrechtelijk zich toegeëigend;

„3. op meerdere tijdstippen in of omstreeks het jaar 1966 telkens te A. „opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem schriftelijk door „zijn meerdere, de korpsadministrateur luitenant-kolonel W. N. C., ge- „geven dienstbevel om alle ontvangen gelden van bittergarnituren, diners, „feestavonden en dergelijke te boeken in een afzonderlijk cahier „gasten- „gelden” en af te dragen ten behoeve van de post „tafelgelden” aan ge- „noemde korpsadministrateur, hebbende hij alstoen aldaar telkens op- „zettelijk verschillende van die gelden noch geboekt in genoemd cahier, „noch afgedragen;

„4. op meerdere tijdstippen in of omstreeks het jaar 1966 telkens te „'s-Gravenhage opzettelijk een aantal door hem ontvangen geldsbedra- „gen, toebehorende aan de onderofficiersmess te A. — in elk geval aan „anderen of een ander dan aan hem, beklaagde — die hij om af te dragen „aan zijn korpsadministrateur — in elk geval telkens anders dan door „misdrijf — onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de

overtuiging heeft geput, dat beklaagde het hem sub 1 primair, sub 2 primair sub 3 en 4 ten laste gelegde heeft begaan, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende daarbij ten aanzien van het sub 3 ten laste gelegde, dat een algemene aanwijzing voor de wijze van administratieve verantwoording van bepaalde gelden niet is een dienstbevel in de zin van artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard ten aanzien van het sub 1 subsidiair en sub 2 subsidiair ten laste gelegde:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als adjudant-onderofficier en hofmeester van de garnizoens-onderofficiersmess te A.:

1. te A. op 7 juni 1966 in de zaak van C. en A. Brenninkmeijer zich een beige herenvest, dat hij had uitgekozen en dat hem door de verkoopster ter hand was gesteld teneinde daarmee naar de kassa te gaan om het te betalen, heeft toegeëigend door niet naar de kassa te gaan en dat vest niet te betalen en vervolgens daarmee die zaak te verlaten; dat hij van niemand recht of toestemming had om dat vest mee te nemen zonder betaling en het zich aldus toe te eigenen;

2. op 13 juni 1966 omstreeks 16.00 uur in dezelfde zaak van C. en A. Brenninkmeijer te A. een zwembroek zijner keuze, die een verkoopster hem ter hand had gesteld teneinde deze aan de kassa te betalen, in een tas die hij bij zich had, heeft gedaan teneinde die zwembroek zonder betaling mee te nemen; dat hij van niemand recht of toestemming had om aldus over die zwembroek die hij onder zich had gekregen om deze na betaling mee te nemen, te beschikken; dat hij om dit te verbloemen een andere zwembroek van een stand heeft genomen en zonder tussenkomst van een verkoopster meegenomen naar een kassa, waar hij deze laatste zwembroek heeft betaald;

ad 1 en 2 dat hij op 13 juni 1966 met eerstbedoeld vest naar de retourafdeling van C. en A. is gegaan met de bedoeling dat vest daar terug te bezorgen en de daarbij te ontvangen retourbon te verzilveren; dat hij met het herenvest en de onbetaalde zwembroek naar de retourafdeling is gegaan, waar hij beide heeft aangeboden met de bedoeling daarvoor de retourbonnen in ontvangst te nemen; dat dit niet is gelukt omdat het personeel inmiddels argwaan had gekregen; dat hij na door een personeelslid te zijn opgehouden, door de Koninklijke Marechaussee in de zaak van C. en A. is aangehouden;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 15 juni 1966, opgemaakt door Jan Marinus Romijn, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, Brigade A., zakelijk inhoudt als verklaring van:

Engelina Maria Groenewegen:

dat zij als verkoopleidster in dienst is van de N.V. C. en A. Brenninkmeijer te A.; dat op 7 juni 1966 mejuffrouw van der Zeyde, verkoopster van de afdeling herenmode van het filiaal haar vertelde dat er bij de

afdeling herenvesten een in uniform geklede militair een vest had gekocht en dat zij hem naar de kassa had gestuurd om te betalen, doch dat deze militair toen zij deze enkele ogenblikken niet nakeek verdwenen was, terwijl haar bij onderzoek bleek dat die militair het door haar verkochte vest, beigeleurig, zonder te betalen had meegenomen; dat op 13 juni omstreeks 16.00 uur mejuffrouw Derksen, verkoopster van de herenafdeling, naar haar toekwam en vertelde dat de militair die de vorige week het vest had meegenomen, waarover mejuffrouw van der Zeyde had verteld, zich bij de retourafdeling van het filiaal bevond; dat zij daar toen naar toe is gegaan en inderdaad een militair aantrof, die zij later heeft opgehouden om over te geven aan de Koninklijke Marechaussee; dat zij zag dat die militair bij de juffrouw die de retour- en ruilgoederen in ontvangst neemt en hiervoor een retourbon maakt, waarop de cliënt het door hem betaalde bedrag bij de kassa kan terugontvangen, juist een beige herenvest als vorenbedoeld en een zwembroek had afgegeven en reeds een retourbon voor het vest ad f 39,75 en een retourbon voor een zwembroek ad f 14,75 in ontvangst genomen had; dat die militair toen bij de kassa stond om de retourbonnen te verzilveren; dat zij hem toen heeft aangesproken en gevraagd of zij even de bonnen mocht controleren; dat terwijl zij die bonnen toen even had meegenomen en stond te telefoneren, de verkoopleidster van de herenmodeafdeling haar mededeelde dat die militair vermoedelijk ook nog een zwembroek in zijn tas had die hij zonder te kopen en te betalen had meegenomen uit de zaak; dat zij toen zag dat die militair kennelijk de zaak wilde verlaten, hoewel hij nog geen geld voor de retourgegeven goederen had ontvangen; dat die militair door de heer van Dijk, die zij gevraagd had even op hem te letten, is opgehouden; dat zij toen aan die militair vroeg om de kassabon te tonen van de zwembroek die hij nog in zijn tas had, waarop hij antwoordde „dat kan ik wel”; dat hij haar toen een nieuwe zwembroek gaf; dat zij zag dat er alleen een prijskaartje aan die zwembroek bevestigd was; dat volgens die militair dat de kassabon zou zijn; dat hij een werkelijke kassabon voor de koop van die zwembroek niet kon tonen; dat indien deze feiten niet ontdekt waren de N.V. C. en A. Brenninkmeijer een financiële schade van f 54,40 had geleden; dat aan die militair geen toestemming was gegeven deze goederen weg te nemen en zich als heer en meester hierover te gedragen;

Regina Petronella van der Zeyde:

dat zij als verkoopster werkt op de afdeling herenmode van C. en A. Brenninkmeijer te A.; dat op 7 of 8 juni 1966 een in militair uniform geklede man op haar afdeling kwam en te kennen gaf een herenvest te willen kopen; dat hij besloot een beige vest te kopen; dat zij tegen hem zei: „U kunt daar bij de kassa betalen” en hem het vest gaf om mee naar de kassa te nemen; dat zij zag dat hij in de richting van de kassa liep en in de buurt van de kassa bleef staan; dat zij, toen zij zich even had om-

gedraaid en toen weer in de richting van de kassa keek, zag dat die militair verdwenen was; dat hij toen niet zo vlug bij de kassa geholpen kon zijn; dat zij naar het vak met de herenvesten liep en zag dat het vest daar niet teruggehangen was; dat zij daarna naar de kassa is gegaan; dat haar door de caissière werd medegegeeld, dat er aldaar geen militair was geweest en dat er ook geen vest was betaald; dat zij toen zeker wist dat die militair het vest zonder te betalen had meegenomen; dat zij dit direct aan de verkoopleidster, mejuffrouw Groenewegen heeft gemeld;

Petronella Johanna Maria Derksen:

dat zij als verkoopster in dienst is bij de N.V. C. en A. Brenninkmeijer te A. en werkt op de herenmodeafdeling; dat op 13 juni 1966 omstreeks 16.00 uur een in uniform geklede militair bij haar afdeling kwam en een zwembroek kocht; dat zij zei: „Mijnheer, U kunt bij de kassa betalen”; dat die militair toen de zwembroek, die zij hem gegeven had en waarmee zij hem naar de kassa had gestuurd, oprolde en in zijn handen hield; dat de militair daarna nog verschillende andere zwembroeken bekeek; dat zij op een gegeven moment zag dat die militair een andere zwembroek, soortgelijk als die welke zij hem had verkocht, uit het vak pakte en voor zijn tas hield; dat zij ook zag dat hij de zwembroek die zij hem verkocht had, in zijn tas frommelde; dat hij toen naar de kassa liep; dat zij hem naar de kassa volgde omdat zij het sterke vermoeden had dat die militair twee zwembroeken zou meenemen en er bij de kassa maar één zou betalen; dat zij, terwijl die militair bij de kassa stond om te betalen, tegen hem zei: „Mijnheer, geef die zwembroek maar hier, dan zal ik even het „kaartje er afhalen” dat hij tegelijk aan de kassa betaalde en haar toen de zwembroek gaf; dat zij zag dat die zwembroek niet dezelfde was als die welke zij hem had verkocht; dat zij nu haast zeker wist dat hij nog een zwembroek in zijn tas had, die hij kennelijk voor niets mee wilde nemen en terstond de verkoopleidster van de herenmodeafdeling van het door haar geconstateerde op de hoogte stelde;

Verbalisant:

dat op 13 juni 1966 aangeefster Groenewegen hem een persoon aanwees die zich in de portiersloge van het winkelbedrijf N.V. C. en A. Brenninkmeijer te A. bevond, als de militair in haar aangifte bedoeld, welke persoon gekleed in de uniform van de Koninklijke Landmacht met de rangonderscheidingstekenen van adjudant-onderofficier, aan hem opgaf te zijn genaamd: A. B. C., geboren 9 december 1914; dat hem door aangeefster Groenewegen een zwembroek werd ter hand gesteld, ten aanzien waarvan zij verklaard had dat dit de zwembroek was die de militair had meegenomen zonder te betalen en welke door haar uit de tas van bedoelde militair onder zich was genomen; dat hij deze zwembroek in beslag heeft genomen; dat hij op 13 juni 1966 uit handen van de adjudant-onderofficier C. in beslag heeft genomen een beige kleurig heren vest;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van boven-

staande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde sub 1 subsidiair en sub 2 subsidiair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan ten aanzien van het sub 2 subsidiair ten laste gelegde met dien verstande dat hij die zwembroek anders dan door misdrijf onder zich had;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „verduistering meermalen gepleegd”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 321 juncto artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 14 dagen, voorwaardelijk, met een proeftijd van 3 jaren en, als bijzondere voorwaarde, dat hij zich gedurende de proeftijd ter beschikking zal stellen van de Inspectie Militair Geneeskundige Dienst van de Koninklijke Landmacht Sectie Geestelijke Gezondheidszorg voor toezicht en/of behandeling van een door deze instelling aan te wijzen psychiater — *Red.*).

Mobiele Krijgsraad voor de Luchtmacht

Vonnis van 25 augustus 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Luitenant-Kolonels H. J. Vermeulen en W. Bartelings,

Raadsman: Kapitein A. W. Litjens.

Aangifte doen dat een strafbaar feit gepleegd is, wetende dat het niet gepleegd is: beklaagde had, als bestuurder van een militaire auto, in Duitsland een botsing gehad met een Duitse personenauto, aan welke botsing die personenauto schuldig was. Beklaagde had met de Duitse bestuurder afgesproken, de zaak niet bij de politie aan te geven. Later deed beklaagde bij de Koninklijke Marechaussee aangifte dat hij een aanrijding had gehad en dat de bestuurder van de Duitse auto door vlucht zich had onttrokken aan de vaststelling van zijn identiteit.

(W.M.Sr. art. 4,168; W.Sr. art. 188).

DE MOBIELE KRIJGSRAAD VOOR DE LUCHTMACHT,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen K. J.,
geboren 18 november 1945, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: enz.;

overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 8 november 1965 te Reelkirchen (West-
„Duitsland) althans in West-Duitsland terwijl hij zich als dienstplichtig
„soldaat in militaire dienstbetrekking in West-Duitsland bevond bij de
„Marechaussee der 1e klasse Libbe Jansen zijnde opsporingsambtenaar,
„aangifte of klachte heeft gedaan, van het strafbaar feit dat de bestuurder
„van een motorrijtuig, gekentekend LE-AP 22, nadat deze op de voor
„het openbaar verkeer openstaande weg de Bundesstrasse no. 1, in de
„bebouwde kom van Aerzen (West-Duitsland) met het door hem, be-
„klaagde, bestuurde motorrijtuig in botsing was gekomen, zich opzettelijk
„door vlucht had onttrokken aan de vaststelling van de identiteit van zijn
„persoon, terwijl hij wist, dat voornoemd strafbaar feit niet werd ge-
„pleegd”;

„en indien terzake van het bovenstaande geen veroordeling mocht volgen:

„dat hij op of omstreeks 8 november 1965 te Reelkirchen (West-Duits-
„land) althans in West-Duitsland, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in
„werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht en zich
„in militaire dienstbetrekking in West-Duitsland bevond, in strijd met
„het bepaalde in § 164 lid 1 van het in West-Duitsland geldende straf-
„gesetzbuch, bij de Marechaussee der 1e klasse, Libbe Jansen zijnde op-
„sporingsambtenaar, tegen beter weten in, de bestuurder van een motor-
„rijtuig gekentekend LE-AP 22, verdacht heeft gemaakt van het plegen
„van een strafbare handeling — met name van het zich opzettelijk door
„vlucht onttrekken aan de vaststelling van de identiteit van zijn persoon,
„nadat hij als bestuurder van genoemd motorrijtuig op de voor het open-
„baar verkeer openstaande weg de Bundesstrasse no. 1 in de bebouwde
„kom van Aerzen (West-Duitsland) met een door hem, beklagde, be-
„stuurde motorrijtuig in botsing was gekomen — met de bedoeling een
„optreden van overheidswege of andere overheidsmaatregelen tegen hem
„teweeg te brengen, althans toen aldaar, in strijd met het bepaalde in
„§ 164 lid 2 van genoemd strafgesetzbuch, met gelijke bedoeling bij ge-
„noemde Marechaussee der 1e klasse, over genoemde bestuurder een
„zodanige bewering van feitelijke aard heeft bijgebracht betreffende het
„zich door vlucht of door- of wegrijden na een aanrijding onttrekken
„aan de vaststelling van de identiteit van zijn persoon, dat daaruit een
„optreden of andere maatregelen van overheidswege tegen genoemde
„bestuurder zouden kunnen worden gewegebracht”;

Overwegende, dat beklagde blijkens een zich bij de processtukken
bevindende verklaring van werkelijke dienst d.d. 6 januari 1966, opge-
maakt door de Majoor W. A. Derksen, Commandant van het Technisch-

en Materieel Squadron van de 3e Groep Geleide Wapens te Blomberg, ten tijde dat hij het hem ten laste gelegde zou hebben begaan, in werkelijke militaire dienst was;

Overwegende, dat beklagde ten processe o.m. zakelijk heeft verklaard:

Sinds 20 april 1965 ben ik onafgebroken in werkelijke militaire dienst als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Luchtmacht en sinds september 1965 ben ik in militaire dienstbetrekking in West-Duitsland. Op 8 november 1965 reed ik te omstreeks 18.30 uur als bestuurder van een militair motorrijtuig over de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Bundesstrasse 1 te Aerzen, West-Duitsland. Naast mij zat de sergeant der 1e klasse E. H. E. Bosman. Aldaar is een personenauto kenteken LE-AP 22 tegen de door mij bestuurde auto gebotst, omdat hij mij geen voorrang gaf. Ik heb tegenover die Duitse automobilist erin toegestemd de politie niet te waarschuwen, om die bestuurder niet in moeilijkheden te brengen. Diezelfde dag omstreeks 19.10 uur heb ik op de Brigade van de Koninklijke Marechaussee te Reelkirchen bij de marechaussee der 1e klasse Libbe Jansen aangifte gedaan van het feit dat de bestuurder van een vierwielig motorrijtuig kenteken LE-AP 22, nadat deze op de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Bundesstrasse no. 1 in de bebouwde kom van Aersen (West-Duitsland) met het door mij bestuurde motorrijtuig in botsing was gekomen, zich willens en wetens door vlucht had onttrokken aan de vaststelling van de identiteit van zijn persoon, terwijl ik wist dat genoemd strafbaar feit niet was gepleegd door de bestuurder van de auto LE-AP 22;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal Nr. P. 76/75, opgemaakt en gesloten te Reelkirchen (West-Duitsland) op 15 december 1965 door Libbe Jansen, marechaussee der 1e klasse opsporingsambtenaar, behorende tot de Brigade Blomberg, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Eduard Henri Eustace Bosman:

Op 8 november 1965 omstreeks 18.30 uur zat ik als inzittende in het door de soldaat K. J. bestuurde militair motorrijtuig, over de Bundesstrasse no. 1 te Aerzen. Aldaar is een personenauto, kenteken LE-AP 22 tegen onze wagen opgereden. Op verzoek van de bestuurder zijn we ermee accoord gegaan geen politie te waarschuwen. Het nummer van de Duitse wagen hebben wij opgeschreven;

als relaas van verbalisant:

Op 8 november 1965 omstreeks 19.30 uur verscheen op de Brigade der Koninklijke Marechaussee een persoon die mij opgaf te zijn: Kees J., dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Luchtmacht. Hij deed aangifte van een aanrijding tussen een door hem bestuurd militair motorrijtuig en een Duitse personenauto, kenteken LE-AP 22, waarvan de bestuurder na het ongeval was doorgereden, zonder zijn identiteit bekend te maken;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van boven-

staande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:
 „dat hij op 8 november 1965 te Reelkirchen (West-Duitsland) terwijl „hij zich als dienstplichtig soldaat in militaire dienstbetrekking in West-„Duitsland bevond bij de Marechaussee der 1e klasse Libbe Jansen zijnde „opsporingsambtenaar, aangifte heeft gedaan, van het strafbaar feit dat „de bestuurder van een motorrijtuig, gekentekend LE-AP 22, nadat deze „op de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Bundesstrasse „no. 1, in de bebouwde kom van Aerzen (West-Duitsland) met het door „hem, beklagde, bestuurde motorrijtuig in botsing was gekomen, zich „opzettelijk door vlucht had onttrokken aan de vaststelling van de identi-„teit van zijn persoon, terwijl hij wist, dat voornoemd strafbaar feit niet „werd gepleegd”;

Overwegende dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
 „aangifte doen dat een strafbaar feit gepleegd is, wetende dat het niet „gepleegd is”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 188 Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat — nu ten aanzien van het primair ten laste gelegde veroordeling zal volgen — een onderzoek naar het subsidiair ten laste gelegde achterwege kan blijven;

(Volgt: veroordeling tot een geldboete van f 30, subs. 6 dagen hechtenis — *Red.*).

NASCHRIFT.

Wanneer men het primair ten laste gelegde vanuit een min of meer formeel standpunt zou benaderen, zou men zich kunnen afvragen of het begrip „strafbaar feit” in artikel 188 W.Sr. niet uitsluitend ziet op Nederlandse strafbare feiten. Bij bevestigende beantwoording van die vraag zou het primair tenlastegelegde geen overtreding van artikel 188 opleveren, omdat immers de Nederlandse strafwet niet toepasselijk is op een Duitser die in Duitsland een verkeersdelict pleegt.

Men zou ook de aangifte als middelpunt kunnen nemen en zich kunnen afvragen of de aangifte aan een Nederlandse opsporingsambtenaar van een in Duitsland door een Duitser gepleegd verkeersdelict wel een „aangifte „of klachte” als in artikel 188 bedoeld, is. Ontkennende beantwoording

van die vraag zou eveneens een strafvervolgning op grond van dat artikel torpederen.

Vermoedelijk om die reden heeft de Auditeur-Militair de subsidiaire tenlastelegging toegevoegd; zulks vermoedelijk met de gedachte aan artikel 168 W.M.Sr. op de achtergrond. Dat artikel bedreigt straf tegen een feit in het buitenland begaan, hetwelk niet volgens het Nederlandse strafrecht strafbaar is gesteld, maar wèl volgens de strafwet van het land waar het gepleegd is.

Het merkwaardige is nu, dat juist dat artikel 168 W.M.Sr. de niet-toepassing van zichzelf bevordert. Dit artikel is een soort „sluit-clausule”, zodat de toepassing van dit artikel eerst aan de orde komt, als alle andere artikelen niet-toepasselijk zouden blijken te zijn. Artikel 168 W.M.Sr. wijst de Rechter, die het wil toepassen, als het ware terug om nogmaals na te gaan of er werkelijk in het Nederlandse strafrecht geen voorschrift te vinden is, dat het gepleegde feit zèlf dekt. En met deze „opdracht” van artikel 168 is een minder-formalistische benadering van artikel 188 W.Sr. m.i. gerechtvaardigd. Van dezelfde orde is het reeds eerder in de jurisprudentie ingenomen standpunt dat een voor het openbare verkeer openstaande weg in het buitenland ten aanzien van Nederlandse militairen, die zich in dienstbetrekking in het buitenland bevinden, als een „voor het openbaar verkeer openstaande weg” in de zin van de Nederlandse strafwet wordt beschouwd. Dit een en ander is de geest van het NATO status verdrag.

Het zou van belang zijn te weten, hoe het standpunt van het Hoog Militair Gerechtshof met betrekking tot dit vraagstuk is.

W.H.V.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 3 augustus 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels D. van Dijk en M. S. Kreft;

Overtreding van artikel 1 j° 6 (2) van de Leerplichtwet: als daarvoor aansprakelijk persoon niet voldaan aan de verplichting om te zorgen dat aan zijn minderjarige kind voldoende onderwijs wordt verstrekt.

Vrijspreek, omdat beklagde het schoolverzuim niet heeft kunnen voorkomen, aangezien zelfs het persoonlijk naar school brengen van het kind en inroeping van hulp van de politie geen resultaat had.

(Leerplichtwet art. 1, 6 (2)).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J P.,
geboren 1 september 1935, korporaal der 1e klasse, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij in de maand februari 1966 te Arnhem, als vader van het
..leerplichtig kind Arie Gerrit P., geboren op 21 september 1958, niet

„heeft voldaan aan de op hem als daarvoor aansprakelijk persoon rustende verplichting om zorg te dragen, dat aan dat kind voldoende onderwijs werd verstrekt, hebbende toch dat kind de school als bedoeld in artikel 2 der Leerplichtwet te Arnhem, (waarvan hoofd was Vos, Simon) waarop het als leerling was ingeschreven, na plaatsing niet geregeld bezocht, immers heeft het o.a. op 7, 10, 11, 17, 18 en 19 februari 1966, telkens alle schooltijden die school verzuimd”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Ik ben de vader van het leerplichtig kind Pieter Arie Gerrit P., geboren op 21 september 1958. Ik weet dat ik er voor aansprakelijk ben er voor te zorgen dat aan dit kind voldoende onderwijs wordt verstrekt. Mijn zoon bezoekt de Protestants Christelijke lagere school aan de Vijverlaan te Arnhem. Het is mij bekend dat hij veel spijbelt en dat hij onder meer op 7, 10, 11, 17, 18 en 19 februari 1966 telkens de schooltijden op bovenvermelde school heeft verzuimd;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal no. 13/44/66, opgemaakt te Arnhem op 7 maart 1966 door Cornelis Johannes Knook, inspecteur van het lager onderwijs in de inspectie Arnhem, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisant:

Op 7 maart 1966 is mij na kennisneming van het rapport der Commissie tot Wering van Schoolverzuim gebleken dat Pieter P., geboren op 21 september 1958, leerling van het tweede leerjaar der p.c. school voor gewoon lager onderwijs te Arnhem, Vijverlaan 30, hoofd: S. Vos, de school ongeoorloofd heeft verzuimd op 7, 10, 11, 17, 18 en 19 februari 1966. Het schooljaar loopt van 1 augustus tot en met 31 juli. De voor deze verzuimen aansprakelijke persoon is J. P.

Overwegende, dat ten processe aanwezig is een verklaring opgemaakt en ondertekend door S. Vos, hoofd der bijzondere school, Vijverlaan 30 te Arnhem, d.d. 21 februari 1966, welke zakelijk inhoudt:

Pieter P., geboren 21 september 1958 heeft ongeoorloofd de school verzuimd op 7, 10, 11, 17, 18 en 19 februari 1966, gedurende alle schooltijden.

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemde verklaring dd. 21 februari 1966 slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij in de maand februari 1966 te Arnhem, als vader van het leerplichtig kind Pieter Arie Gerrit P., geboren op 21 september 1958, niet heeft voldaan aan de op hem als daarvoor aansprakelijk persoon rustende verplichting om zorg te dragen, dat aan dat kind voldoende

„onderwijs werd verstrekt, hebbende toch dat kind de school als be-
„doeld in artikel 2 der Leerplichtwet te Arnhem, (waarvan hoofd was
„Vos, Simon) waarop het als leerling was ingeschreven, na plaatsing
„niet geregeld bezocht, immers heeft het o.m. op 7, 10, 11, 17, 18 en
„19 februari 1966, telkens alle schooltijden die school verzuimd”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd
als:

„overtreding van artikel 1, eerste lid j° artikel 6 aanhef en sub 2°
„van de Leerplichtwet”,

strafbaar gesteld bij artikel 22, eerste lid van de Leerplichtwet;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be-
klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is
aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde voorts ten processe zakelijk heeft ver-
klaard dat hij ten aanzien van zijn zoon Pieter Arie Gerrit het redelij-
kerwijs mogelijke heeft gedaan om het schoolverzuim te voorkomen,
onder meer door hem zelf naar school te brengen; dat ook deze han-
delwijze van beklagde het schoolverzuim niet kon voorkomen, en zijn
zoon de kans zag om toch te spijbelen; dat ook pogingen van de school
zelf alsmede van de politie geen resultaat hadden om het schoolverzuim
te voorkomen;

Overwegende, dat de Krijgsraad voormeld verweer feitelijk gegrond
bevindt en dit ziet als een strafuitsluitende omstandigheid zoals bedoeld
in artikel 6, aanhef en sub 2° slot j° artikel 1 van de Leerplichtwet;
weshalve hij behoort te worden vrijgesproken;

(Volgt: schuldigverklaring aan het bewezenverklaarde feit doch be-
klaagde terzake niet strafbaar en vrijspraak terzake — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 13 oktober 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Lt.-Kolonel D. Overbeke en
F. G. J. de Waal,

Raadsman: Mr. W. L. M. Knitel.

(Principiële) dienstweigering: na opkomst in werkelijke dienst gewe-
gerd een militaire goederenzak aan te nemen, teneinde aldaar zijn uit-
rusting in te doen. Volharding in de weigering nadat beklagde op zijn
strafbaarheid was gewezen.

2 jaar en 3 maanden gevangenisstraf; ontslag zonder ontzetting en
handhaving van het arrest.

(W.M.Sr. art. 114, 1°).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
H. B. A., geboren 28 februari 1947, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 26 juli 1966 te Maastricht, terwijl hij als „dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Landmacht, nadat zijn militaire meerdere, de sergeant der 1e „klasse, F. J. Tummers, hem had opgedragen een militaire goederen- „zak aan te nemen teneinde daar zijn militaire uitrusting in te doen, „heeft geweigerd aan dit dienstbevel te gehoorzamen en die goederen- „zak niet heeft aangenomen, waarna hij opzettelijk in zijn ongehoor- „zaamheid heeft volhard, nadat genoemde meerdere hem uitdrukkelijk „op zijn strafbaarheid had gewezen”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 26 juli 1966 meldde ik mij in de Tapijnkazerne te Maastricht in- gevolge een oproeping om aldaar voor eerste oefening in werkelijke militaire dienst te komen. Aldaar ben ik met de sergeant der 1e klasse Tummers naar een loods gegaan waar mij militaire kleding zou worden verstrekt. De sergeant gaf mij de opdracht een militaire goederenzak aan te nemen om daar mijn militaire goederen in te doen, waarbij hij mij een goederenzak aanreikte. Ik zei: „Nee, dat doe ik niet”, en ik heb die goederenzak niet aangenomen. De sergeant wees mij er toen op dat ik mij, door te weigeren die goederenzak aan te nemen, schuldig maakte aan een ernstig militair misdrijf en daarvoor voor de Krijgs- raad zou moeten verschijnen. Desondanks heb ik geweigerd die goede- renzak aan te nemen en heb ik in mijn ongehoorzaamheid volhard, nadat de sergeant mij nogmaals dezelfde opdracht gaf, en ik heb die goede- renzak niet aangenomen. Ik wist dat de sergeant Tummers mijn mili- taire meerdere was;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek, opgemaakt en gesloten te Maastricht op 27 juli 1966 door de eerste luitenant der Infanterie H. J. J. Hoerberichts en de tijdelijk reserve tweede luitenant van het Dienstvak der Intendance (? Red.), onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van de sergeant der 1e klasse Franciscus J. Tummers:

Op 26 juli 1966 heb ik op de centrale rustkamer van de Tapijnkaze- rne te Maastricht aan de dienstplichtig soldaat A. B., de opdracht ge- geven een daar gereedliggende goederenzak op te pakken. Hij ant- woordde: „Dat doe ik niet” en hij heeft die goederenzak niet aange- pakt. Daarna heb ik hem gewezen op het feit dat hij zich schuldig maakte aan een ernstig strafbaar feit; ook verder bleef hij volharden in zijn weigering.

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van boven- staande bewijsmiddelen — wordende het proces-verbaal van huishou-

delijk onderzoek voornoemd slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden „of omstreeks”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„opzettelijke ongehoorzaamheid, terwijl de schuldige opzettelijk in „zijn ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid heeft gewezen”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114, eerste lid juncto derde lid aanhef en sub 1° van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt acht in de militaire stand te blijven dienen doch niet zodanig, dat hij voor goed van dienst bij de gewapende macht behoort te worden uitgesloten.

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar.

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de duur van 2 jaar en 3 maanden, met aftrek van de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, en ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen; voorts: bepaling dat veroordeelde gedurende het proces in arrest zal blijven — *Red.*).

Hoge Raad

Arrest van 15 april 1966

Voorzitter: Mr. De Jong; *Leden:* Mrs. Wiarda, Hülsmann, Petit en Beekhuis.

(civiele zaak)

Vertrouwensbeginsel

Aan de verkeersdeelnemer, die voorrang heeft boven andere weggebruikers, valt alleen dan van het feit dat hij zich bij zijn gedragingen in het ver-

keer heeft laten leiden door het vertrouwen dat die anderen zijn voorrang zullen eerbiedigen, een verwijt te maken, indien bijzondere omstandigheden aanwezig waren, op grond waarvan moet worden aangenomen dat hij in het gegeven geval er niet op mocht rekenen, dat de anderen de doorgang voor hem zouden vrijlaten. (Zie noot).

(Artt. 1401, 1407, B.W.; 25 W.V.W.; 28 W.V.R.).

Hubertus Johannus van der Heyden, wonende te Maastricht, eiser tot cassatie van een tussen partijen door het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch gewezen arrest van 10 juni 1965, advocaat Mr. L. D. Pels Rijcken, tegen: Cornelius Leonard Schröder, wonende te Kerkrade, verweerder in cassatie, advocaat: Mr. D. J. Veegens.

Gehoord partijen;

Gehoord de Advocaat-Generaal Minkenhof, namens de Procureur-Generaal, in haar conclusie tot enz.;

Gezien de stukken;

Overwegende, dat uit het bestreden arrest en de stukken van het geding blijkt:

dat de eiser tot cassatie — van der Heyden — bij dagvaarding van 17 oktober 1957 de verweerder — Schröder — heeft gedaagd voor de Rechtbank te Maastricht, en van Schröder uit hoofde van onrechtmatige daad, bestaande in het door zijn schuld veroorzaken van een aanrijding tussen een door Van der Heyden bereden rijwiel met hulpmotor en een door Schröder bestuurde vrachtauto, heeft gevorderd *f* 5.746,62 voor inkomenschade, *f* 375,— voor extra-kosten en voor smartegeld *f* 5.000,—, welke vordering Van der Heyden wat laatstgenoemde post betreft heeft vermeerderd tot *f* 25.000,—;

dat de Rechtbank, na bij vonnis van 31 december 1959 Schröder tot getuigenbewijs te hebben toegelaten, bij vonnis van 22 november 1962 Schröder heeft veroordeeld een bedrag van *f* 20.000,— aan smartegeld te betalen, de vordering ter zake van extra-kosten van *f* 375,— heeft ontzegd en alvorens verder te beslissen een comparitie van partijen heeft gelast tot het geven van inlichtingen en ten einde een vereniging te beproeven;

dat op het door Schröder tegen laatstgenoemd vonnis ingestelde hoger beroep het Hof te 's-Hertogenbosch bij arrest van 26 maart 1964 voor zover van belang heeft overwogen:

met betrekking tot de snelheid waarmee de vrachtauto van Schröder de rijksweg en rijwielpad heeft gekruist: dat door de getuige Schreurs is verklaard, dat deze zeer langzaam reed en dat hij bij de politie destijds de waarheid heeft gezegd; dat hij aldaar volgens het ambtsedig proces-verbaal d.d. 24 augustus 1956 verklaard heeft, dat de vrachtauto stapvoets de Bruisterbosweg inreed; dat de getuige Liège blijkens voornoemd proces-verbaal verklaarde, dat de vrachtauto, toen deze het kruispunt genaderd

was, nog slechts met een snelheid van ongeveer 5 km per uur reed, en als getuige voor de Rechtbank verklaarde, dat deze op het midden van de rijksweg stilstond of wel met een geringe snelheid reed en dat hij hem langzaam de bocht naar links zag maken; dat het Hof, anders dan de Rechtbank, van oordeel is, dat op grond van deze verklaringen, mede in aanmerking genomen het vaststaande feit, dat Schröder juist tevoren met een hoek van ongeveer 90° op de hoofdweg van richting was veranderd, moet worden aangenomen en bewezen is, dat de bedoelde snelheid niet hoger is geweest dan vijf kilometer per uur;

dat door de verklaringen van dezelfde getuigen afgelegd voor de rechter-commissaris op 17 september 1960 en door de inhoud van het ambtsedig proces-verbaal Nr. 2185/391 d.d. 10 augustus 1956, opgemaakt door de verkeersgroep Maastricht, voor zover inhoudende dat op een ijzeren oog, dat bevestigd zat aan de bovenachterzijde van de rechterlaadklep van de vrachtauto, een donkerrood vlekje aanwezig was, hetwelk door bloed was veroorzaakt, tevens bewezen is, dat Van der Heyden tegen de rechterzijde van de laadbak van de vrachtwagen is aangereden en wel geheel aan het achteruiteinde daarvan;

dat tevens als niet door Van der Heyden ontkend ten processe vaststaat, dat tussen rijwielpad en rijksweg een rijstrook lag waarvan een gedeelte ter breedte van 50 cm gelegen was tussen de noordelijke grens van het rijwielpad en de zuidzijde van de in die rijstrook staande bomen;

dat een en ander de conclusie wettigt, dat de vrachtauto vanaf het punt waar hij met zijn voorzijde de bomenrij kruisend op het rijwielpad verscheen, tot het bereiken met het achterste uiteinde van zijn laadbak van het punt van aanrijding een afstand heeft afgelegd van 6,85 m, staande ten processe vast, dat de lengte van de vrachtwagen 6,35 m bedroeg;

dat alle getuigen het er over eens zijn, dat Van der Heyden met vrij grote snelheid, welke op 35 à 40 km per uur wordt geschat, over het rijwielpad reed;

dat, hoewel aan Van der Heyden kan worden toegegeven, dat volledig exacte berekeningen niet meer zijn te maken, toch in ieder geval op grond van hetgeen omtrent de snelheden van beide voertuigen ten processe is gebleken moet worden aangenomen dat de snelheid, waarmede Van der Heyden het punt van de botsing naderde, zes à acht maal zo groot was als die van de door Schröder bestuurde vrachtauto, waaruit volgt, dat Van der Heyden nog op verscheidene tientallen meters van het punt van de aanrijding was verwijderd op het ogenblik dat de vrachtauto begon het rijwielpad voor hem te blokkeren;

dat dat echter niet het moment was, waarop Van der Heyden bij normale oplettendheid had kunnen opmerken, dat de vrachtauto een bron van gevaar voor hem zou kunnen worden;

dat Van der Heyden immers de vrachtauto ondanks de bomenrij tussen de hoofdweg en het rijwielpad, ook reeds op de hoofdweg moet hebben

kunnen zien en zeer zeker bij de in het verkeer vereiste oplettendheid had moeten opmerken, dat de vrachtauto linksaf sloeg en zich in de richting van de Bruisterbosweg ging begeven, waarbij het rijwielpad dwars moest worden overgestoken;

dat Van der Heyden derhalve, indien hij naar behoren bij de nadering van de Bruisterbosweg had opgelet, over voldoende tijd beschikte om door krachtig te remmen of anderszins maatregelen te nemen, de aanrijding geheel althans in zijn ernstige gevolgen geheel of ten dele te voorkomen;

dat nu dit niet is geschied, de conclusie gerechtvaardigd is, dat Van der Heyden mede schuld aan de aanrijding heeft, welke schuld, in vergelijking met die van Schröder redelijkerwijze kan worden uitgedrukt in de verhouding van 1 : 2, zodat Schröder voor twee derden aansprakelijk geacht moet worden voor de door de aanrijding ontstane schade;

dat, na een tweede, thans niet meer van belang zijnde, grief te hebben verworpen, het Hof bij dit arrest het vonnis der Rechtbank van 22 november 1962 heeft vernietigd, doch alleen voor zover daarbij beslist is, dat Schröder voor de door de litigieuze aanrijding aan Van der Heyden toegebrachte schaden geheel aansprakelijk is, heeft bepaald, dat Schröder voor deze daden voor twee derden aansprakelijk is, hem mitsdien heeft veroordeeld om tegen kwijting aan Van der Heyden ter vergoeding van de door deze geleden en nog te lijden immateriële schade te betalen $\frac{2}{3}$ van f 20.000,— = f 13.333,33 en het beroepen vonnis voor al het overige heeft bekrachtigd, en de zaak heeft teruggewezen naar de Rechtbank te Maastricht ter verdere beslissing met inachtneming van dit arrest;

dat de Hoge Raad dit arrest, op het door Van der Heyden daartegen ingestelde cassatieberoep, bij arrest van 29 januari 1965 (V.R. 1965 no. 73 met noot P., N.J. 1965 no. 172) heeft vernietigd en het geding heeft verwezen naar hetzelfde Gerechtshof ter voortzetting van de behandeling en ter beslissing met inachtneming van 's Hogen Raads arrest;

dat vervolgens het Gerechtshof bij arrest van 10 juni 1965 heeft overwogen:

dat blijkens het arrest van de Hoge Raad der Nederlanden bovenvermeld het enige cassatiemiddel, dat tegen 's Hofs arrest is opgeworpen en op grond waarvan 's Hofs arrest is vernietigd, zich richtte tegen het oordeel van het Hof, dat Van der Heyden mede schuld had aan de litigieuze aanrijding voor zover het Hof dit oordeel mede heeft doen steunen op de overweging, dat Van der Heyden reeds voordat de vrachtauto begon het rijwielpad voor hem te blokkeren bij normale oplettendheid had kunnen bemerken, dat deze een bron van gevaar voor hem zou kunnen worden, aangezien hij de vrachtauto, ondanks de bomerij tussen de hoofdweg en het rijwielpad, ook reeds op de hoofdweg moet hebben kunnen zien en derhalve, indien hij naar behoren bij de nadering van de Bruisterbosweg had opgelet, over voldoende tijd beschikte om door

krachtig te remmen of anderszins maatregelen te nemen de aanrijding geheel, althans in zijn ernstige gevolgen geheel of ten dele te voorkomen;

dat het Hof deze omstandigheid derhalve thans niet meer kan betrekken bij de beantwoording van de in de eerste grief aan de orde gestelde vraag of er bij Van der Heyden al dan niet sprake is van medeschuld aan de aanrijding;

„dat echter voor het overige al hetgeen door het Hof in dat opzicht in zijn arrest is overwogen, onbestreden is gebleven en door het Hof thans geheel wordt overgenomen en als hier geïnsereerd beschouwd moet worden;

dat er voorts thans van uitgegaan moet worden, dat Van der Heyden vanaf het ogenblik dat de vrachtauto begon het door hem bereden rijwielpad op te rijden door de daarlangs gelegen bomenrij te passeren bij normale oplettendheid had moeten bemerken, dat deze een bron van gevaar voor hem zou kunnen worden;

dat, nu een normale oplettendheid door elke weggebruiker in acht genomen dient te worden, door Van der Heyden ook het dreigend gevaar bemerkt had moeten worden en op hem de plicht rustte om alle maatregelen te nemen om aan het dreigend gevaar te ontkomen;

dat Van der Heyden weliswaar opmerkt, dat hij niet terstond bij het verschijnen van de voorkant van de vrachtwagen op het rijwielpad de gevaarssituatie kon voorzien, aangezien hij er in principe op mocht rekenen, dat aan hem de hem toekomende voorrang zou worden gegeven, doch dat een dergelijk blind vertrouwen op respecteren door derden van een aan een ander toekomend voorrangrecht irreëel is en niet in overeenstemming is met de zorgvuldigheid welke elke weggebruiker in acht te nemen heeft daar toch van algemene bekendheid is dat overtreding van voorrangsregels in het verkeer veelvuldig voorkomt, zodat, indien al Van der Heyden op het bedoelde moment de gevaarssituatie in feite niet onderkend zou mogen hebben, van hem gevergd kan worden, dat hij dit wel had moeten doen;

dat thans de vraag gesteld moet worden, of Van der Heyden door de normale veiligheidsmaatregelen te nemen in staat geweest is een aanrijding geheel of de ernst van de gevolgen daarvan geheel of ten dele te voorkomen, waartoe, zoals overwogen, op hem de plicht rustte;”

hieromtrent:

dat, zoals in 's Hof's bovenvermeld arrest reeds is overwogen, ten processe vaststaat:

dat de vrachtauto een lengte had van 6,35 meter;

dat de vrachtauto vanaf het punt waar hij met zijn voorzijde de bomenrij kruisend op het rijwielpad verscheen tot het bereiken met het achterste uiteinde van zijn laadbak van het punt van aanrijding een afstand heeft afgelegd van 6,85 meter;

dat Schröder reed met een snelheid niet groter dan 5 km per uur;

dat Van der Heyden reed met een snelheid van 35 à 40 km per uur;
 dat Van der Heyden tegen het uiterste achtereinde van de laadbak is aangereden;

dat uit deze gegevens volgt, dat de vrachtauto per seconde 1,4 meter aflegde, de bromfiets bij een snelheid van 35 km per uur 9,7 en bij een snelheid van 40 km per uur 11,1 meter per seconde; dat de vrachtauto derhalve 6,85 meter aflegde in 4,89 seconden in welke tijd de bromfiets aflegde: 47,43 respectievelijk 54,27 meter;

dat derhalve, met aftrek van 1,5 seconde reactietijd, de bromfietser zich moet hebben bevonden op een afstand van 32,88 respectievelijk 37,62 meter van de vrachtauto op het moment dat hij kon en moest reageren;

dat Van der Heyden derhalve, uitgaande van de minimaal door de wet voor bromfietsen toegelaten remvertraging van 3,86 m/sec.² volgens de in prima overgelegde en niet betwiste tabel voor het vaststellen van de remweg, afkomstig van de rijkspolitie te Maastricht, een maximum rembaan gehad zou hebben van 18,35 meter en derhalve op geruime afstand voor de vrachtwagen tot stilstand zou hebben kunnen komen;

dat deze afstand nog groter wordt indien men in aanmerking neemt, dat, zoals de Rijkspolitie in haar procesverbaal no. 285/391 d.d. 10 augustus 1956 vaststelde, de bedrijfsrem van de bromfiets een vertraging gaf van 6,5 meter per sec.², terwijl ook de handrem aan de gestelde eisen bleek te voldoen;

dat het Hof op grond van al deze gegevens en berekeningen opnieuw tot de conclusie komt, dat Van der Heyden mede schuld aan de aanrijding heeft, welke schuld, in vergelijking met die van Schröder redelijkerwijze kan worden uitgedrukt in de verhouding van 1 : 2, zodat Schröder voor twee derden aansprakelijk geacht moet worden voor de door de aanrijding ontstane schaden;

dat het Hof met betrekking tot de tweede grief geheel overneemt het in zijn vorig arrest overwogene en op deze als hier geïnsereerd te beschouwen gronden deze grief verwerpt;"

op welke gronden het Hof heeft beslist met een dictum, geheel gelijk aan dat van het eerdere arrest;

Overwegende, dat Van der Heyden tegen dit arrest van 10 juni 1965 is opgekomen met het navolgende middel van cassatie:

Schending en/of verkeerde toepassing van het recht en verzuim van op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen, een en ander zoals in het bijzonder vervat in de artt. 175 der Grondwet. 20 van de Wet op de Rechterlijke Organisatie en het Beleid der Justitie, 48, 59, 343, 347, 353 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, 1401, 1402 en 1407 van het Burgerlijk Wetboek, 1, 2 en 25 der Wegenverkeerswet alsmede 1 en 28 van het Wegenverkeersreglement, doordien het Hof op de in het arrest vermelde en als geïnsereerd te beschouwen gronden, welke geacht moeten worden hier letterlijk te zijn herhaald, heeft beslist, dat Van der Heyden

mede schuld heeft aan de ten processe bedoelde aanrijding, en het Hof het beroepen vonnis van de Rechtbank heeft vernietigd, voor zover daarbij was beslist dat Schröder geheel aansprakelijk is voor de door de litigieuze aanrijding aan Van der Heyden toegebrachte schaden, en heeft bepaald dat Schröder voor deze schaden voor twee derden aansprakelijk is, met verdere beslissingen als in het dictum van 's Hofs arrest zijn vermeld, zulks ten onrechte,

a. omdat het Hof zijn beslissing omtrent medeschuld van Van der Heyden aan de aanrijding en de verhouding, waarin deze mede-schuld in vergelijking tot de schuld van Schröder kan worden uitgedrukt, baseert op berekeningen, welke zijn uitgevoerd tot in twee decimalen van meters en seconden, hoewel het Hof in zijn arrest van 26 maart 1964 had overwogen, dat volledig exacte berekeningen niet meer zijn te maken, welke overweging in 's Hofs arrest van 10 juni 1965 is overgenomen en daarin als geïnsereerd moet worden beschouwd, zodat dit laatste arrest berust op onderling tegenstrijdige gronden en mitsdien niet naar de eis der wet is gemotiveerd;

b. omdat het Hof zijn beslissing omtrent mede-schuld van Van der Heyden aan de aanrijding en de verhouding, waarin deze mede-schuld in vergelijking tot de schuld van Schröder kan worden uitgedrukt, mede baseert op de overweging dat de afstand, waarop Van der Heyden bij de minimaal door de wet voor bromfietsen toegelaten remvertraging van 3,86 m/sec.² voor de door Schröder bestuurde vrachtwagen tot stilstand had kunnen komen, nog groter wordt, indien men in aanmerking neemt, dat, zoals de Rijkspolitie in haar proces-verbaal no. 285/391 d.d. 10 augustus 1956 vaststelde, de bedrijfsrem van de bromfiets een vertraging gaf van 6,5 meter per sec.², terwijl ook de handrem aan de gestelde eisen bleek te voldoen, zulks hoewel deze gegevens in voormeld proces-verbaal niet ten aanzien van de door Van der Heyden bereden bromfiets doch ten aanzien van de door Schröder bestuurde vrachtauto zijn geconstateerd, zodat 's Hofs arrest berust op onbegrijpelijke gronden, immers mede op aan voormeld proces-verbaal ontleende gegevens, welke daarin in werkelijkheid niet zijn vermeld;

c. omdat het Hof de stelling van Van der Heyden, „dat hij niet terstond „bij het verschijnen van de voorkant van de vrachtwagen op het rijwielpad „de gevaarssituatie kon voorzien, aangezien hij er in principe op mocht „rekenen dat aan hem de hem toekomende voorrang zou worden gegeven”, heeft verworpen, overwegende:

dat een dergelijk blind vertrouwen op respecteren door derden van een aan een ander toekomend voorrangrecht irreëel is en niet in overeenstemming is met de zorgvuldigheid welke elke weggebruiker in acht te nemen heeft daar toch van algemene bekendheid is dat overtreding van voorrangregels in het verkeer veelvuldig voorkomt, zodat, indien al Van der Heyden op het bedoelde moment de gevaarssituatie in feite niet onder-

kend zou mogen hebben, van hem gezegd kan worden, dat hij dit wel had moeten doen,

hebbende het Hof aldus zijn oordeel omtrent medeschuld van Van der Heyden aan de aanrijding gebaseerd op een in zijn algemeenheid te vergaande eis, welke de vrijheid van het verkeer in talrijke verkeerssituaties al te zeer zou belemmeren en die dan ook niet onder alle omstandigheden kan of behoeft te worden in acht genomen, weshalve het Hof, beslissende omtrent mede-schuld van Van der Heyden, een in zijn algemeenheid onjuiste maatstaf heeft aangelegd, terwijl uit 's Hofs arrest in elk geval niet blijkt van omstandigheden op grond waarvan Van der Heyden in het onderhavige geval er reeds op het moment van het verschijnen van de voorkant van de vrachtauto op het rijwielpad op bedacht had moeten zijn, dat deze hem geen voorrang zou verlenen niettegenstaande die auto volgens 's Hofs vaststelling reed met de zeer geringe snelheid van 5 km per uur en derhalve verwacht kon worden nagenoeg onmiddellijk tot stilstand te kunnen komen, zodat het Hof zijn oordeel omtrent medeschuld van Van der Heyden niet op begrijpelijke wijze heeft gemotiveerd en het arrest mitsdien niet naar de eis der wet met redenen is omkleed;

Overwegende, aangaande het middel:

dat de klacht onder a, dat het Hof, uit een eerder arrest overnemende de overweging dat volledig exacte berekeningen niet meer zijn te maken, niettemin zijn beslissing omtrent Van der Heyden's medeschuld aan de aanrijding heeft gebaseerd op berekeningen welke zijn uitgevoerd tot in twee decimalen van meters en seconden, feitelijke grondslag mist;

dat toch het Hof, in het midden latende of Van der Heyden per uur een snelheid had van 35 of van 40 kilometer, na de afstand van de bromfiets van Van der Heyden tot de vrachtauto op het ogenblik dat hij kon en moest reageren te hebben berekend op 32,88 respectievelijk 37,62 meter, en de remvertraging van de bromfiets in seconden te hebben uitgedrukt, deze berekeningen niet in haar exactheid doch enkel globaal in aanmerking heeft genomen bij de vaststelling dat Van der Heyden ook bij een snelheid van 40 kilometer op geruime afstand voor de vrachtauto tot stilstand had kunnen komen;

dat onderdeel b er evenwel terecht over klaagt dat het Hof voormelde beslissing mede heeft doen steunen op hetgeen het Hof, tengevolge van een verwisseling van in het proces-verbaal van de Rijkspolitie van 10 augustus 1956 vervatte gegevens, met betrekking tot de remvertraging van de bromfiets heeft aangenomen;

dat toch, terwijl dit proces-verbaal inhoudt, omtrent het remvermogen van het vierwielige motorrijtuig:

het motorrijtuig was voorzien van twee remmen, welke deugdelijk waren en voldeden aan de in art. 73 van het Wegenverkeersreglement gestelde eisen Remmende met het motorrijtuig bij gebruik van uitsluitend de bedrijfsrem, gaf de Taplemeter een vertraging aan van 65%

6,5 meter per sec.² De vertraging moet ten minste bedragen 3,86 meter per sec.² Ook de andere rem (handrem) bleek aan de gestelde eisen te voldoen, en ten aanzien van het tweewielige rijwiel met hulpmotor: elk wiel van het voertuig was voorzien van een trommelrem. Bij onderzoek bleek mij dat de rem van het achterwiel zeer krachtig werkte. De verbinding tussen staalkabeltje en remhevel van de rem van het voorwiel was defect Kennelijk had deze beschadiging plaats gehad door de aanrijding. Nadat de verbinding door mij was bevestigd bleek mij dat ook het voorwiel ten tijde van de aanrijding was voorzien van een goed werkende rem, het Hof in aanmerking heeft genomen dat, zoals de Rijks-politie in haar proces-verbaal van 10 augustus 1956 vaststelde, de bedrijfsrem van de bromfiets een vertraging gaf van 6,5 meter per sec.², terwijl ook de handrem aan de gestelde eisen bleek te voldoen; dat 's Hofs arrest, nu het aldus berust op een kennelijke vergissing, niet naar de eis der wet met redenen is omkleed;

dat de motiveringsklacht onder b derhalve gegrond is;

dat ook onderdeel c van het middel terecht is voorgesteld;

dat het Hof immers, door de stelling van Van der Heyden, dat hij niet terstond bij het verschijnen van de voorkant van de vrachtwagen op het rijwielpad de gevaarssituatie kon voorzien, aangezien hij er in principe op mocht rekenen dat aan hem de hem toekomende voorrang zou worden gegeven, te verwerpen op de enkele grond, dat een dergelijk blind vertrouwen op respecteren door derden van een aan een ander toekomend voorrangrecht irreal is en niet in overeenstemming is met de zorgvuldigheid welke elke weggebruiker in acht te nemen heeft daar toch van algemene bekendheid is dat overtreding van voorangsregels in het verkeer veelvuldig voorkomt, bij zijn beslissing is uitgegaan van een opvatting welke in haar algemeenheid onjuist is;

dat toch aan de verkeersdeelnemer die voorrang heeft boven andere weggebruikers, alleen dan van het feit dat hij zich bij zijn gedragingen in het verkeer heeft laten leiden door het vertrouwen dat die anderen zijn voorrang zullen eerbiedigen, een verwijt valt te maken, indien bijzondere omstandigheden aanwezig waren, op grond waarvan moet worden aangenomen dat hij in het gegeven geval er niet op mocht rekenen dat de anderen de doorgang voor hem zouden vrijlaten;

Overwegende, dat ingevolge gegrondheid van de onderdelen b en c van het middel het bestreden arrest niet in stand kan blijven: dat verwijzing moet volgen;

Vernietigt het bestreden arrest van het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch;

Verwijst het geding naar het Gerechtshof te Arnhem, ter voortzetting van de behandeling en ter beslissing met inachtneming van 's Hogen Raads arrest;

Veroordeelt de verweerder in de kosten van het beroep in cassatie, enz.

Conclusie van Mevr. Mr. Minkenhof:

In deze aanrijdingszaak gaat het thans in cassatie om de vraag of de eiser (bromfietser) Van der Heyden medeschuld heeft aan het ongeval, waarbij hij met zijn bromfietser is aangereeden tegen de laadbak van de door verweerder bestuurde vrachtauto, welke het door eiser bereden rijwielpad, behorende bij een voorrangsweg, kruiste.

In het eerste onderdeel van het cassatiemiddel verwijt eiser het Hof tegenstrijdige motivering, nu het in het vorige arrest, in een overweging welke in het arrest van 10 juni 1965 is overgenomen, overweegt dat volledige exacte berekeningen niet meer zijn te maken, terwijl het in het tweede arrest de beslissing omtrent medeschuld van eiser baseert op berekeningen welke zijn uitgevoerd tot in twee decimalen van meters en seconden. Dit verwijt lijkt mij niet gegrond, omdat niet gezegd kan worden dat het Hof zijn beslissing op dit punt baseert op die berekeningen. Het Hof komt met die berekeningen tot de conclusie, dat eiser op het ogenblik dat hij volgens het Hof kon en moest reageren bij een snelheid van 35 km per uur nog 32,88 m en bij een snelheid van 40 km per uur nog 37,62 m van de vrachtauto verwijderd was en dat zijn remweg, uitgaande van de minimale wettelijk toegelaten remvertraging, ten hoogste 18,35 meter zou hebben bedragen. Het laat daardoor zulk een ruime marge over, dat de decimalen van meters en seconden geen factor zijn geweest bij het bereiken van de conclusie, dat eiser op geruime afstand van de vrachtauto tot stilstand had kunnen komen. Daarbij komt dat het Hof bij zijn berekening uitgaat van een maximale snelheid van verweerders vrachtauto van 5 km per uur. Er zijn dus geen volledig exacte berekeningen gemaakt betreffende de relevante afstanden en tijden, maar slechts zodanige, dat met de voorhanden, voor eiser zo gunstig mogelijk genomen, globale gegevens de conclusie werd bereikt, dat hij ruimschoots gelegenheid heeft gehad de aanrijding te voorkomen. De klacht dat op de gewraakte exacte berekeningen de beslissing is gebaseerd mist dus feitelijke grondslag.

Daarna echter, in de elfde rechtsoverweging, neemt het Hof in aanmerking gegevens betreffende de „bedrijfsrem” van de bromfietser ontleend aan het proces-verbaal van de Rijkspolitie, welke gegevens, zoals het tweede onderdeel van het middel terecht stelt, betrekking hebben op de bedrijfsrem van de vrachtauto. Ofschoon de passage „dat deze afstand „nog groter wordt” zou doen denken aan een overweging ten overvloede zou ik toch niet willen aannemen, dat de bedoelde overweging bij de vorming van het oordeel van het Hof geen rol heeft gespeeld, waar in de volgende overweging het Hof „op grond van al deze gegevens en berekeningen” tot de conclusie van medeschuld van eiser in de verhouding 1: 2 komt. Dit onderdeel van het middel acht ik dus gegrond.

Het derde onderdeel stelt wederom de bekende vraag aan de orde, in welke mate de weggebruiker rekening moet houden met fouten van andere weggebruikers. Het Hof gaat er van uit, dat eiser van het ogenblik af, dat

verweerders vrachtauto begon het door hem bereden rijwielpad op te rijden door de daarlangs gelegen bomenrij te passeren bij normale oplettendheid had moeten bemerken, dat deze auto een bron van gevaar voor hem zou kunnen worden. Bij zijn berekeningen — in het bijzonder de op 6,85 meter gestelde afstand door de vrachtauto afgelegd van het ogenblik van het passeren van de bomenrij tot aan het punt waar de aanrijding plaatsvond — neemt het Hof als basis het ogenblik dat de vrachtauto de bomenrij passeerde, waarbij als ik goed zie de strook ter breedte van 50 cm tussen de bomenrij en het rijwielpad (zie vierde rechtsoverweging uit het vorige arrest van het Hof) wordt verwaarloosd, in elk geval voor de berekening bij het rijwielpad gerekend. Het verweer van eiser, dat hij er in principe op mocht rekenen, dat verweerder hem de aan hem toekomende voorrang zou geven verwerpt het Hof op grond dat een dergelijk blind vertrouwen op respecteren door derden van een voorrangrecht irreëel is en niet in overeenstemming met de zorgvuldigheid welke elke weggebruiker in acht te nemen heeft, daar van algemene bekendheid is dat overtreding van voorangsregels in het verkeer veelvuldig voorkomt.

Naar mijn mening terecht komt eiser in het derde onderdeel van het middel tegen deze algemeen gestelde eis op. Daarbij merk ik in de eerste plaats op, dat zoals zo even werd gezegd het Hof reeds een begin van reactie van eiser verlangt op het ogenblik dat de vrachtauto de bomenrij passeerde en nog voor het — 50 cm verder gelegen — rijwielpad was bereikt. Derhalve op het moment, waar de vrachtauto een punt had bereikt, waar hij bij normaal voorrang geven had kunnen blijven staan. Het Hof stelt hier derhalve niet de voorwaarde, dat eiser door de wijze van rijden van de vrachtauto reden had om rekening te houden met de mogelijkheid, dat de vrachtauto geen voorrang zou geven. Of, met een omschrijving ontleend aan het vonnis van de Rechtbank Rotterdam van 27 juni 1958 V.R. 1959 no. 112, met instemming aangehaald in een artikel van Prof. Remmelink in V.R. 1965 blz. 217 vlg., dat zich een verkeersbeeld voordoet, hetwelk op enigerlei wijze het vertrouwen, dat eiser mocht hebben, dat de andere door hem waargenomen verkeersdeelnemer zich in overeenstemming met de verkeersregels zou gedragen, niet langer rechtvaardigde. 's Hof's eis, dat reeds bij het zichtbaar worden van een mogelijk gevaar een reactie tot het neutraliseren van dat gevaar kan worden geëist gaat in zijn algemeenheid te ver en is ook niet in overeenstemming met de jurisprudentie van Uw Raad, waarvan ik noem de arresten van 25 maart 1955 N.J. 1955 no. 337 (V.R. 1955 no. 42, *Red.*); 31 oktober 1958 N.J. 1959 no. 11 (V.R. 1959 no. 1, *Red.*); 23 maart 1962 N.J. 1962 no. 168 (V.R. 1962 no. 89, *Red.*) en 17 mei 1963 N.J. 1963 no. 310 (V.R. 1963 no. 96, *Red.*) (zie ook de bijbehorende conclusies en noten), waaruit valt af te leiden, dat een bepaalde mate van voorzienbaarheid, dat het onderkende gevaar zich inderdaad zal realiseren, moet worden geëist, wil het nalaten van passende maatregelen verwijtbaar zijn. Welke mate van voor-

zienbaarheid in concreto kan worden geëist zal aan de rechter die over de feiten oordeelt moeten worden overgelaten. In dit geval echter heeft het Hof het bestaan zelf van het gevaar reeds voldoende geacht en dit gaat m.i. te ver. Het is niet mogelijk met ieder gevaar in het verkeer zodanig rekening te houden als het Hof hier blijkbaar verlangt en het lijkt mij zelfs gevaarlijk, daar het kan leiden tot aarzelingen en misverstanden.

Eiser wijst er nog op, dat de vrachtauto volgens 's-Hofs vaststelling met zeer geringe snelheid reed — niet meer dan vijf kilometer per uur —, zodat verwacht kon worden dat hij nagenoeg onmiddellijk tot stilstand kon komen, d.w.z. voor het rijwielpad werd geblokkeerd. Nu echter ingevolge het vorig arrest van Uw Raad er geen rekening mee mag gehouden worden, dat eiser de vrachtauto reeds op de hoofdweg heeft kunnen zien, heeft eiser op het volgens het Hof relevante moment, n.l. dat waarop de vrachtauto begon de bomenrij te passeren, zich nog geen denkbeeld kunnen vormen omtrent de snelheid waarmee die auto reed en dus ook niet uit die snelheid kunnen afleiden, dat de vrachtauto met verwaarlozing van zijn verplichting tot voorrang geven zou doorrijden.

Ik acht derhalve de onderdelen b en c van het middel gegrond, weshalve ik moge concluderen dat Uw Raad het arrest waarvan beroep zal vernietigen en de zaak zal verwijzen naar een ander Gerechtshof, met veroordeling van verweerder in de op de cassatie gevallen kosten.

NOOT:

Wat betreft onderdeel *b* van het cassatiemiddel: vergissen is menselijk!

Wat betreft onderdeel *c* van het cassatiemiddel, de Hoge Raad spreekt hier in negatieve zin het vertrouwensbeginsel uit, dat een grondgedachte is in het verkeer: men mag als verkeersdeelnemer er op vertrouwen, dat de andere weggebruikers zich ook in overeenstemming met de verkeersregels zullen gedragen. Zie hieromtrent het artikel van Prof. Mr. J. Rummelink „Prinzipienreiterei door het verkeersrecht” in V.R. 1965 blz. 193 e.v., en speciaal blz. 217 e.v., waar de schrijver op blz. 218 ook het eerste arrest van het Hof in de onderhavige zaak en de conclusie van de Adv. Gen. Van Oosten voor het eerste arrest van de Hoge Raad bespreekt. Men zie verder de conclusie van de Adv. Gen. Mevr. Mr. Minkenhof bij H.R. 17 december 1965 (V.R. 1966 no. 26); H.R. 21 januari 1966 (V.R. 1966 no. 48) met de conclusie van dezelfde Adv. Gen. en mijn noot (ook N.J. 1966 no. 182 met noot G.J.S.). Zie tenslotte nog H.R. 5 november 1965, N.J. 1966 no. 136 met noot G.J.S.

(Overgenomen uit Verkeersrecht, juridisch maandblad betreffende het wegverkeer, vijftiende jaargang 1976, No. 8. (Red. M.R.T.).

TUCHTRECHTSPRAAK

Commandant der zeemacht in Nederland

Beschikking van 9 juni 1965

Klager, timmerman der 3de klasse, keerde 17 minuten te laat van permissie terug en verzuimde daardoor wederom de baksgewijs-zindelijkheidsinspectie.

In het onderhavige geval legt klagers kennelijke afkeer van baksgewijs-zindelijkheidsinspectie en appels — in de voorgaande twee jaren werd hij 10 maal gestraft voor het verzuimen daarvan — een zodanig bijzonder accent op het door hem gepleegde vergrijp, dat de vermelding van deze omstandigheid in de strafreden gerechtvaardigd is.

Opgelegde straf van 21 dagen licht arrest gehandhaafd; strafreden gewijzigd.

(W.K. art. 61, 62, 65 en 66).

DE VICE-ADMIRAAL, COMMANDANT DER ZEEMACHT IN NEDERLAND;

Gelezen de verklaring van timmerman der 3e klasse J. E. van 26 februari 1965, houdende dat hij zich wenst te beklagen over de hem op 23 februari 1965 door de commandant van het marinevliegkamp te Valkenburg opgelegde krijgstuchtelijke straf van: „21 dagen licht arrest”,

behorende bij de strafreden: „Door slapheid in optreden, niettegenstaande een hem recent opgelegde zware straf, het er wederom toe laten „komen dat hij mankeerde op het baksgewijs”;

Gehoord de gestrafte;

Gezien de verhoren en de verdere informatiën te dezen genomen;

Overwegende dat de volgende feiten en omstandigheden als vaststaand moeten worden aangenomen: Klager keerde op 22 februari 1965 zonder geldige reden eerst ten 09.02 uur — en derhalve 17 minuten te laat — van permissie bij het marinevliegkamp te Valkenburg terug. Hij verzuimde daardoor de baksgewijs-zindelijkheidsinspectie;

Overwegende dat klager terzake heeft verklaard, dat hij de opgelegde straf voor het door hem 17 minuten te laat van permissie terugkeren en het daardoor verzuimen van de baksgewijs-zindelijkheidsinspectie te zwaar acht;

Overwegende dat op grond van het vorenoverwogene geconcludeerd moet worden dat klager zich aan een krijgstuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt door zonder geldige reden 17 minuten te laat terug te keren van permissie; dat het verzuimen van baksgewijs-zindelijkheidsinspectie door een militair, die te laat terugkeert, in het algemeen kan worden beschouwd als een rechtstreeks en overmijdelijk gevolg van het te laat komen, zodat een dergelijk verzuim als regel niet als een afzonderlijke strafwaardige omstandigheid zal worden aangemerkt; dat echter in

het onderhavige geval klagers kennelijke afkeer van baksgewijs-zindelijkheidsinspecties en appèls — klager werd in de voorgaande twee jaren tien maal voor het verzuimen ervan gestraft — een zodanig bijzonder accent legt op het door hem gepleegde vergrijp, dat thans de vermelding van deze omstandigheid in de strafreden gerechtvaardigd is; dat klagers laksheid en de omstandigheid dat klager kort tevoren voor een combinatie van soortgelijke vergrijpen streng werd gestraft, geen concrete strafwaardige gedragingen zijn, zodat deze omstandigheden — hoewel van belang voor de bepaling van de strafmaat — niet in de omschrijving van de strafreden behoren te worden vermeld; dat op voormelde gronden de strafreden enige wijziging behoeft, welke echter niet ten voordele van klager zal strekken; dat — zoals eerder werd overwogen — klager zich onkrijgstuchtelijk heeft gedragen door 17 minuten te laat van permissie terug te keren en daardoor wederom de baksgewijs-zindelijkheidsinspectie te verzuimen; dat — hoewel dit vergrijp op zichzelf niet van ernstige aard is — bij de bepaling van de strafmaat bovendien in aanmerking moeten worden genomen de omstandigheden waaronder het vergrijp werd begaan, zomede de persoonlijkheid en het doorgaand gedrag van klager; dat ten aanzien hiervan uit klagers straffenlijst moet worden geconcludeerd dat klager in de voorafgaande 2½ jaar meer dan 20 maal wegens plichtsverzuim werd gestraft; dat het merendeel dezer vergrijpen blijkt voort te spruiten uit klagers onwil en onverschilligheid ten opzichte van de in de militaire dienst noodzakelijke stiptheid; dat klager te dien aanzien ongevoelig is gebleken voor een grote verscheidenheid van krijgstuhtelijke straffen, waaronder — in oktober 1964 — de straf van verlaging; dat klager derhalve op gevoelige wijze aan de door de dienst vereiste stiptheid herinnerd dient te worden; dat mitsdien de opgelegde straf van 21 dagen licht arrest — tijdens de uitvoering waarvan klager gedwongen wordt zich stipt op de bij dit arrest behorende appèls te melden — volledig in overeenstemming moet worden geacht met de ernst van het door klager gepleegde vergrijp en de omstandigheden waaronder dit werd begaan, daarbij klagers persoonlijkheid en doorgaand gedrag in aanmerking genomen;

Gelet op de artikelen 61, 62, 65 en 66 van de Wet op de krijgstuht; Beschikkende op het beklag;

Verklaart dit ongegrond;

Handhaaft de opgelegde krijgstuhtelijke straf;

Wijzigt de omschrijving van de strafreden, zodat deze komt te luiden: „17 minuten te laat teruggekeerd van permissie en daardoor wederom de „baksgewijs-zindelijkheidsinspectie verzuimd”;

Bepaalt dat de gewijzigde strafreden in plaats van de oorspronkelijke in het strafregister en in het conduiteboekje van klager zal worden ingeschreven onder verwijzing naar deze beschikking;

dat hij — commandant der zeemacht in Nederland — als strafoplegger

zal worden genoemd; dat als datum van strafoplegging de datum van deze beschikking zal worden vermeld;

Geeft hiervan kennis door toezending van een afschrift van deze beschikking aan:

1. strafoplegger, commandant van het marinevliegkamp te Valkenburg;
2. klager, door tussenkomst van de commandant van het marinevliegkamp te Valkenburg.

NASCHRIFT

In de beklagbeschikking wordt overwogen dat het verzuimen van baksgewijs-zindelijkheidsinspectie door een militair, die te laat terugkeert, in het algemeen kan worden beschouwd als een rechtstreeks en onvermijdelijk gevolg van het te laat komen, zodat een dergelijk verzuim als regel niet als een afzonderlijk strafwaardige omstandigheid zal worden aangemerkt.

Zij kan dunkt ons echter wél als een strafverzwarende omstandigheid van het te laat van permissie terugkeren worden beschouwd, hetgeen de beklagmeerdere echter niet heeft bedoeld tot uitdrukking te brengen.

Blijkens de bewoording van bovenstaande beschikking is kennelijk bedoeld het verzuimen van baksgewijs-zindelijkheidsinspectie als een krijgstuchtelijk vergrijp te beschouwen. Beide feiten waren dan als zodanig te omschrijven (eendaadse samenloop) b.v. aldus: 17 minuten te laat van permissie teruggekeerd en een baksgewijs-zindelijkheidsinspectie verzuimd.

Ingevolge het ministeriële voorschrift: Toepassing militair straf- en tuchtrecht, Vs 27-1, 3de druk, behoort het verzuimen van baksgewijs-zindelijkheidsinspectie, indien dit beschouwd wordt als een verzwarende omstandigheid, niet in de strafreden te worden opgenomen, doch volgens punt 4 daaronder: „Indien bijzondere omstandigheden hebben geleid tot het op-, „leggen van een, naar verhouding, zeer zware of lichte straf, wordt dit onder „straf en de strafreden vermeld als in punt 49 aangegeven.”

A.F.S.

Commandant 41e Verbindingsbataljon

Beschikking van 17 januari 1967

Soldaat G. had bij terugkeer van bewegingsvrijheid niét gereisd met de voorgescreven militaire trein. Door verschillende oorzaken werd hij deswege — bijna 6 weken later — bij zijn CC ontboden en door deze gestraft met 2 dagen licht arrest.

Hoewel soldaat G. straf en strafreden op zichzelf niét onbillijk voorkwamen, vond hij het onbillijk dat hij bijna 6 weken na het gebeurde daarvoor nog gestraft werd.

Strafoplegging na beklag gehandhaafd; uitvoerige motivering.

(W.K. art. 61, 62, 65 en 66).

De Luitenant-Kolonel Klaij, W. G., commandant van het 41e Verbindingsbataljon;

Gezien het beklagschrift van soldaat G. registr. nr. 40.12.17.228 van de C-cie van het 41e Verbindingsbataljon, houdende de op 10 januari 1967 kenbaar gemaakte wens, zich te beklagen over de straf van 2 dagen licht arrest met de strafreden: „Bij terugkeer van bewegingsvrijheid niet ge-„reisd met de voorgeschreven militaire trein”, hem opgelegd door Kapitein H. Snel, commandant C-cie van het 41e Verbindingsbataljon en hem op 5 januari 1967 ter kennis gebracht;

Gehoord de klager en de strafoplegger;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Overwegende dat de klager heeft verklaard dat de strafmaat en de strafreden hem op zich zelf niet onbillijk voorkomen, dat echter het tijdsverloop tussen het gepleegde feit en het moment dat hij deswege op compagniesrapport moest verschijnen zo lang was, dat het hem onbillijk voorkwam toch nog gestraft te worden na bijna 6 weken;

Overwegende dat de strafoplegger heeft verklaard dat het herhaaldelijk voorkomt dat stationspatrouille-rapporten betreffende soortgelijke feiten worden ontvangen, dat het eveneens herhaaldelijk voorkomt dat dergelijke rapporten, die de compagnie bereiken via garnizoenscommandant-kazernecommandant-bataljonscommandant, geruime tijd na de overtreding in de handen van de compagniescommandant komen, dat klager van 17 december tot en met 29 december 1966 met bewegingsvrijheid c.q. ziek thuis was en dat hij het weekend van 31 december 1966 op 1 januari 1967 eveneens met verlof was, zodat daarvoor geen gelegenheid was geweest deze zaak af te handelen;

Overwegende dat het euvel van het niet met de militaire trein reizen door commandanten dient te worden bestreden, dat het feit inderdaad gepleegd is, dat de omschrijving van de strafreden juist is, dat de soort en zwaarte van de opgelegde straf zeer zeker niet de ernst van het gepleegde feit overtreft, dat het feit dat bijna 6 weken verliepen tussen het plegen van het feit en de krijgstuchtelijke afdoening ervan wel langer dan normaal, doch dat dit niet kwam door oorzaken waar de tot straffen bevoegde meerdere invloed op had kunnen uitoefenen, dat voorts de rechtvaardigheid vereist dat waar anderen voor hetzelfde feit reeds waren gestraft, de straf bij klager niet mocht uitblijven;

Beschikkende op het beklag;

Handhaaft de strafoplegging;

Bepaalt dat van deze beschikking een afschrift zal worden uitgereikt aan klager en voorts afschriften zullen worden gezonden aan de strafoplegger en aan de Bevelhebber der Landstrijdkrachten.

NASCHRIFT

Verjaring van het recht tot krijgstuchtelijke strafoplegging.

In het Verslag der Tweede Kamer der Staten-Generaal bij de behandeling van het ontwerp-Wet op de krijgstucht werd de vraag gesteld of daarin niet een bepaling diende voor te komen omtrent het vervallen van het recht tot disciplinaire bestraffing. Men wees daarin naar de Duitse Disziplinar-Ordnung für das Heer, waarin het verboden was om krijgstuchtelijke vergrijpen later dan drie maanden na het begaan, te bestraffen.

De Regering antwoordde dat Zij bij de samenstelling van het ontwerp-Wet op de krijgstucht de vraag had overwogen of het instituut der verjaring ook ten aanzien van de krijgstuchtelijke vergrijpen diende te worden ingevoerd. De ondervinding had echter de noodzakelijkheid of de wenselijkheid daarvan nooit doen blijken. Daarom was een bepaling als in de Duitse Disziplinar-Ordnung niet opgenomen.¹⁾

De beklagmeerdere is derhalve vrij in zijn beslissing over de vraag of een zekere tijdsverloop na het plegen van een krijgstuchtelijk vergrijp voor hem aanleiding is al of niet op grond daarvan van bestraffing af te zien.

Blijkens bovenstaande beschikking heeft de beklagmeerdere in het tijdsverloop tussen het plegen van het vergrijp en het ogenblik van de berechting daarvan, na uitvoerige overwegingen, géén aanleiding gevonden, o.i. terecht, de bestraffing ongedaan te maken. Wij kunnen ons echter indenken dat een commandant mede in het licht der factoren genoemd in artikel 37 van de Wet op de krijgstucht, in een bepaald geval in het tijdsverloop tussen het begaan van een vergrijp en de behandeling daarvan, aanleiding vindt af te zien van bestraffing en volstaat met het geven van een schrobbering.

A.F.S.

Commandant der zeemacht in Nederland

Beschikking van 25 februari 1966

Verlaging van een matroos der 1ste klasse tot matroos der 3de klasse. Wederom, ondanks bij de laatste gelegenheid ernstig door de commandant te zijn gewaarschuwd zich van herhaling te onthouden, zich ten onrechte ziek thuis gemeld en zich na een bijgevolg ongeoorloofde afwezigheid van 8 uur en 30 minuten teruggemeld aan boord.

Strafoplegging na beklag gehandhaafd; uitvoerige strafmotivering.

(W.K. art. 61, 62, 65 en 66).

DE VICE-ADMIRAAL, COMMANDANT DER ZEEMACHT IN NEDERLAND;

Gelezen de verklaring van matroos der 1e klasse W. G. M. van 25 januari 1966, houdende dat hij zich wenst te beklagen over de hem op 19 januari 1966 door de commandant van Hr. Ms. Karel Doorman

¹⁾ Van der Hoeven, Militair Straf- en Tucht recht III, blz. 376.

— kapitein ter zee E. H. van Rees — opgelegde krijgstuuchtelijke straf van:

„verlaging tot matroos der 3e klasse”, behorende bij de strafreden:

„Wederom, ondanks bij de laatste gelegenheid ernstig door de commandant te zijn gewaarschuwd zich van herhaling te onthouden, zich ten onrechte ziek thuis gemeld en zich na een bijgevolg ongeoorloofde afwezigheid van 8 uur en 30 minuten teruggemeld aan boord”;

Gehoord de gestrafte;

Gezien de verhoren en de verdere informatiën te dezen genomen;

Overwegende dat de volgende feiten en omstandigheden als vaststaand moeten worden aangenomen:

Aan klager werd namens strafoplegger op 17 januari 1966 een dag persoonlijk verlof verleend. Om tijdig aan boord te kunnen zijn, diende klager in de avond van 17 januari 1966 van Zwolle (waar hij zijn verlof doorbracht) naar zijn schip (liggend te Schiedam) terug te reizen. Klager bracht echter de nacht van 17 op 18 januari ten huize van zijn meisje in Zwolle door, bleef tot \pm 10.30 uur in bed en keerde op 18 januari eerst ten \pm 16.15 uur aan boord terug.

Op voorparade deelde klager zijn divisiechef aanvankelijk mede dat hij wegens een voetklacht niet in staat was geweest om op 17 januari terug te reizen. Toen hem bleek dat zijn divisiechef aan deze verklaring geen geloof hechtte, gaf hij in tweede instantie als verklaring op, dat hij de hulp van een advocaat wilde inroepen om langs gerechtelijke weg een huwelijk met zijn meisje te bewerkstelligen, aangezien de ouders van zijn — zestienjarig — meisje tegen een huwelijk bezwaar maakten.

Ten aanzien van klagers aanvankelijke verklaring is gebleken dat klager op 17 januari geen arts heeft geraadpleegd en dat hij zich op 18 januari 1965 — hoewel hij ten \pm 10.30 uur door een huisgenoot had laten melden dat hij wegens ziekte verlaat was — niet met medische klachten tot de ziekenboeg heeft gewend; voorts is hij op 18 januari normaal gaan passagieren. Bij een medisch onderzoek op 19 januari stelde luitenant ter zee arts der 1e klasse W. Craandijk vast dat voor klager ten aanzien van diens beweerde voetklachten geen medische beletselen konden hebben bestaan om op 17 januari naar het schip terug te reizen. Derhalve concludeerde luitenant ter zee arts Craandijk dat klager op 17 januari 1966 ongewettigd ziek thuis was gebleven.

Ten aanzien van klagers in tweede instantie aan zijn divisiechef afgelegde verklaring is gebleken dat klager op 17 of 18 januari geen advocaat heeft geraadpleegd.

Voorts zijn de volgende, aan de betreffende bestraffing voorafgaande feiten en omstandigheden van belang:

Sedert september 1965 heeft klager omgang met een zestienjarig meisje uit Zwolle. Vanaf oktober 1965 brengt hij zijn permissies als regel niet meer thuis, doch ten huize van dit meisje door.

Op 2 november 1965 meldde klager zich voor de eerste maal — vanuit de woning van zijn meisje — ziek wegens beweerde ernstige hoofdpijn. Op 5 november 1965 ontving hij van de controlerend arts van de militair geneeskundige dienst opdracht om zich op 8 november aan boord te melden. Zonder zich op die datum opnieuw ziek te melden, bleef klager ten huize van zijn meisje. Na hernieuwde controle op 9 november kreeg klager van de betreffende arts van de militair geneeskundige dienst opdracht zich op 11 november aan boord te melden, doch ook op die datum bleef klager zonder nadere mededeling weg. Toen klager zich na een derde opdracht op 22 november opnieuw niet aan boord meldde, gaf strafoplegger de Koninklijke marechaussee opdracht om klager aan boord te brengen, welke opdracht op 24 november werd uitgevoerd.

Op 25 november 1965 werd klager gestraft met 5 dagen licht arrest en 3 dagen strafdienst à 2 uur per dag wegens:

- „a. Ziek thuis gebleven zonder op de voorgescreven wijze zijn schip „in te lichten;
- „b. zijn permissie op een ander adres doorgebracht dan a/b bekend was;
- „c. van 22 tot 24 november 1965 ongeoorloofd afwezig gebleven”.

Op 6 december 1965 meldde klager zich vanuit de woning van zijn meisje andermaal ziek, wederom wegens beweerde hoofdpijn. Na controle werd klager opgedragen op 13 december naar het schip terug te reizen. Klager keerde die dag echter niet aan boord terug, doch meldde zich telegrafisch opnieuw ziek. Aangezien het betreffende telegram eerst ten ± 17.15 uur aan boord werd ontvangen, was de Koninklijke marechaussee inmiddels verzocht klager op te halen. Na klagers terugkeer werd hij op 14 december door luitenant ter zee arts Craandijk onderzocht, die geen afwijkingen constateerde, welke tot afwezigheid wegens ziekte aanleiding konden geven. Desondanks nam luitenant ter zee arts Craandijk klager in verband met diens beweerde hoofdpijnklachten van 14 tot 21 december ter observatie in de ziekenboeg op. Afgezien van een verkoudheid, constateerde de betreffende arts geen afwijkingen, welke een chronisch ziek thuis blijven konden rechtvaardigen.

Mede naar aanleiding van de bevindingen van de arts werd klager op 21 december 1965 door strafoplegger gestraft met 10 dagen streng arrest, wegens:

- „1. Zijn verlofpas vervalst en zijn verlof op een ander adres doorgebracht dan daarop was vermeld.
- „2. Bij herhaling ziek thuis gebleven terwijl daartoe onvoldoende aanleiding bestond.
- „3. De commandant een brief toegezonden die eruit zag alsof deze afkomstig was van zijn vader, doch die hij zelf had geschreven.
- „4. Aan de schriftelijke order om zich per eerste reisgelegenheid naar „boord terug te begeven niet direct gevolg gegeven door een latere gelegenheid te nemen.

„5. Zijn plunje schromelijk verwaarloosd”.

Blijkens de memorie deelde strafoplegger bij de behandeling van beoelde vergrijpen tijdens parade aan klager mede, dat zijn geduld ten einde was en dat klager er rekening mee diende te houden dat bij de eerstvolgende herhaling van ongemotiveerd ziek thuis blijven andere middelen dan arreststraffen zouden worden toegepast;

Overwegende dat klager voorts nog heeft verklaard:

dat hij van mening is dat de hem voor het in de strafreden omschreven vergrijp opgelegde straf te zwaar is; dat de opgelegde straf tot gevolg heeft dat hij na zijn huwelijk, dat hij in augustus 1966 wenst te sluiten, te weinig inkomsten zal hebben om zijn vrouw te onderhouden; dat hij de ondergeschikte positie, die hij na zijn verlaging zal moeten innemen, als een verzwaring van de straf zou ondervinden, indien hij aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman verlaagd wordt; dat hij van mening is dat bij het bepalen van de straf onvoldoende rekening is gehouden met de omstandigheid dat hij maandagavond 17 januari 1966 door een pijnlijke linkervoet niet in staat was om te lopen; dat hij zich — hoewel hij geen dokter heeft gewaarschuwd — niet in staat voelde om te reizen; dat hij op 28 januari een dag verlof wilde opnemen om voor zijn voetklachten een burgerarts te raadplegen;

Overwegende dat op grond van het onderzoek het volgende moet worden geconcludeerd:

dat klager op 18 januari 1966 \pm 8 uur en 30 minuten te laat van verlof aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman is teruggekeerd; dat klager — afgezien van zijn verzinsel dat hij afwezig was gebleven om een advocaat te kunnen raadplegen — zich ten aanzien van zijn te late terugkeer van verlof beroept op de omstandigheid dat hij op 17 januari 1966 wegens voetklachten niet in staat zou zijn geweest naar zijn schip terug te keren; dat met betrekking tot deze verklaring van klager is komen vast te staan, dat:

1. klager op 17 januari 1966 terzake van de beweerde ernstige pijn aan de linkervoet verzuimde een arts te waarschuwen, waardoor hij zich in feite aan directe medische controle onttrok;

2. klager op 17 januari 1966 verzuimde te melden dat hij zich die dag niet in staat voelde om te reizen en dit eerst — nadat hij zich had verslapen — op 18 januari 1966 ten \pm 10.30 uur door een huisgenoot liet melden;

3. klager na terugkeer aan boord op 18 januari 1966 verzuimde zich voor onderzoek in de ziekenboeg te melden;

4. klager in de avond van 18 januari 1966 normaal is gaan passagieren;

5. luitenant ter zee arts der 1e klasse W. Craandijk op 19 januari 1966 vaststelde dat voor klager ten aanzien van diens voetklachten geen medische beletselen konden hebben bestaan om op 17 januari 1966 naar zijn schip terug te reizen;

dat op grond van de onderlinge samenhang van genoemde feiten en

omstandigheden moet worden geconcludeerd dat klager zich op 18 januari 1966 ten onrechte ziek heeft gemeld; dat derhalve — mede gelet op de inhoud van de memorie van de strafoplegger — moet worden geconcludeerd dat het door klager gepleegde vergrijp op juiste wijze in de strafreden is omschreven; dat ten aanzien van de bepaling der strafmaat het volgende moet worden geconcludeerd:

dat klager met betrekking tot vorige ziekmeldingen reeds eerder op 25 november 1965 en 21 december 1965 krijgstuuchtelijk werd gestraft; dat klager bij die gelegenheden verklaarde wegens ernstige hoofdpijnklachten niet te hebben kunnen reizen; dat strafoplegger in beide bedoelde gevallen na ampele overweging tot de slotsom kwam dat klager in de op de hem rustende verplichtingen was tekortgeschoten; dat klager zich over de daaruit voortvloeiende straffen niet heeft beklagd, zodat als vaststaand moet worden aangenomen dat de door strafoplegger bestrafte tekortkomingen, zoals deze in de betreffende strafredenen zijn omschreven, juist waren; dat derhalve moet worden geconcludeerd dat klager zich thans voor de derde maal in drie maanden ten onrechte ziek thuis heeft gemeld; dat bovendien moet worden geconcludeerd dat klager zich ongevoelig heeft getoond voor de voorgaande straf van 10 dagen streng arrest en de daarmee gepaard gegaan zijnde waarschuwing van strafoplegger, dat hij bij herhaling naar andere middelen dan arrest (derhalve — naar klager moest begrijpen — naar de straf van verlaging) zou moeten grijpen; dat klager — nu hij korte tijd na deze waarschuwing inderdaad in herhaling verviel — de opgelegde straf in feite zelf heeft uitgelokt; dat afgezien hiervan tevens moet worden geconcludeerd dat klagers gedragingen — met name zijn herhaalde afwezigheid wegens beweerde ziekte — sedert begin november 1965 stelselmatig worden gekenmerkt door een ernstig gebrek aan plichtsbesef alsmede door een verwerpelijke mentaliteit; dat klager op grond hiervan niet voldoet aan de eisen, welke aan een matroos der 1e klasse of aan een matroos der 2e klasse moeten worden gesteld; dat klager nog heeft aangevoerd dat de straf van verlaging tot gevolg zal hebben dat hij na zijn in augustus 1966 te sluiten huwelijk te weinig zal verdienen om zijn vrouw te onderhouden; dat klager echter — nog afgezien van de omstandigheid dat het voornemen van klager (thans 20 jaar) om in augustus 1966 met zijn meisje (thans 16 jaar) in het huwelijk te treden, nauwelijks in serieuze beschouwing kan worden genomen — tevens voorbijgaat aan de omstandigheid, dat hij het zelf in de hand heeft gehad om zijn tekortkomingen te verbeteren; dat hij — nu hij deze kans onbenut heeft gelaten — derhalve volledig de gevolgen daarvan dient te dragen; dat klager voorts bezwaren koestert tegen het tenuitvoerleggen van de straf van verlaging aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman in verband met het voor hem daaraan verbonden prestigeverlies; dat echter in feite voor zodanige bezwaren geen redenen bestaan, aangezien ingevolge VVKM 142 punt 2741 tenuitvoerlegging

van de betreffende straf gepaard moet gaan met een voorstel van de commandant om de verlaagde militair over te plaatsen; dat als regel een zodanig voorstel ten spoedigste wordt geëffectueerd; dat mitsdien uit de door klager aangevoerde bezwaren geen verzachtende omstandigheden kunnen worden geput; dat derhalve op grond van hetgeen reeds eerder werd overwogen de opgelegde straf — klagers persoonlijkheid en doorgaand gedrag in aanmerking genomen — in juiste verhouding moet worden geacht te staan tot de ernst van het gepleegde vergrijp en de omstandigheden waaronder dit werd begaan;

Gelet op de artikelen 61, 62, 65 en 66 van de Wet op de krijgstucht;

Beschikkende op voormeld beklag;

Bevindt dat geen aanleiding bestaat de krijgstuchtelijke bestraffing ongedaan te maken, dan wel de straf of de omschrijving van de strafreden te wijzigen;

Handhaaft de straf en de omschrijving van de strafreden;

Geeft hiervan kennis aan:

1. strafoplegger, commandant van Hr. Ms. Karel Doorman;
 2. klager, door tussenkomst van de commandant van Hr. Ms. Karel Doorman.
-

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

16 november 1966

(M.A.W. 1966/B 2)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd); *Leden:* Mr. E. H. Nuver en Mr. U. J. W. Sibmacher van Nooten.

(Ambtenarenwet 1929, art. 75; Beoordelingsvoorschrift kader landmacht).

Een adjudant-onderofficier was voor gezichtspunt 9 (optreden) beoordeeld met BC, omdat hij zich zeer laakbaar tegenover zijn minderjarige zoon had gedragen en deswege uit de ouderlijke macht was ontzet.

Uit de omschrijvingen welke voor dit gezichtspunt en deszelfs waardeeringen op de beoordelingslijst voorkomen blijkt, dat het zowel op het gedrag van de militair in als buiten dienst betrekking heeft. Het gezins- en huwelijksleven van de militair valt althans niet buiten de beoordelingsbevoegdheid, indien het privé-gedragingen betreft welke buiten de privé-sfeer bekend zijn geworden, zoals in casu. Het laakbare gedrag van eiser valt niet alleen voor maar ook in de onderhavige beoordelingsperiode. Het bestreden besluit wordt door de Raad gehandhaafd.

Een door de Raad voor de Kinderbescherming uitgebracht rapport is buiten de gedingstukken gehouden.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

inzake: A, wonende te B, eiser in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden Mr. J. Schuurmans, advocaat te 's-Gravenhage, tegen: de Inspecteur der Militaire Administratie, te 's-Gravenhage, gedaagde in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden D. H. Overdijking, luitenant-kolonel der militaire administratie, wonende te Voorburg.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde gemachtigden;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat op 3 juli 1964 aan eiser, adjudant-onderofficier-administrateur der Koninklijke landmacht, een kennisgeving als bedoeld in artikel 8 lid 3 van het „Beoordelingsvoorschrift kader landmacht” — nader aan te duiden als: het Beoordelingsvoorschrift — is uitgereikt, houdende uit een op 26 juni 1964 over hem opgemaakte beoordelingslijst betrekking hebbende op het tijdvak 18 juni 1963 tot 26 juni 1964, het punt van waardering waarvan verbetering door het dienstbelang werd gevorderd, zijnde ten aanzien van rubriek 9 (optreden) de waardering uitgedrukt met A;

Overwegende dat eiser tegen deze waardering een bezwaarschrift heeft ingediend bij gedaagde en deze, na terzake het gevoelen te hebben gevraagd van een commissie als bedoeld in artikel 11 van het Beoordelingsvoorschrift, bij besluit van 19 november 1964 — in overeenstemming met het advies van deze commissie — heeft beslist, dat hem omtrent de over hem uitgebrachte beoordeling ten aanzien van punt 9 niet ten volle recht is wedervaren en dat het zal worden beschouwd alsof dit punt is gewaardeerd met BC;

Overwegende dat eiser tegen dit besluit beroep heeft ingesteld, en het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 28 maart 1966, waarnaar hierbij wordt verwezen, dat beroep ongegrond heeft verklaard;

Overwegende dat eiser bij door zijn voornoemde gemachtigde getekend beroepschrift tegen deze uitspraak hoger beroep heeft ingesteld en op de bij dat beroepschrift ontwikkelde gronden de Raad heeft verzocht, met vernietiging van de aangevallen uitspraak, te bepalen „dat de beoordeling „zal behoren te worden herzien, zijnde niet gebleken van relevante feiten „en omstandigheden, op grond waarvan kan worden geconcludeerd dat „de militaire houding en het (militaire) gedrag van appellant buiten dienst „te wensen heeft overgelaten in de zin van het Beoordelingsvoorschrift”, kennelijk bedoelende tevens te verzoeken het besluit van 19 november 1964 van gedaagde nietig te verklaren;

Overwegende dat naar aanleiding van een brief van 's Raads fungerende voorzitter op 6 juni 1966 bij de Raad zijn ingezonden een afschrift van de beschikking van de Arrondissementsrechtbank te B. d.d. 30 augustus 1963, waarbij werd bekrachtigd de voorlopige toevertrouwing van eisers minderjarige zoon C. aan de zorgen van de Raad voor de Kinderbescherming te B, en een afschrift van de beschikking van genoemde rechtbank d.d. 21 februari 1964, waarbij eiser werd ontzet uit de ouderlijke macht over genoemde minderjarige;

Overwegende dat 's Raads fungerende voorzitter, na gegrondbevinding van de door de directeur van het bureau van de Raad voor de Kinderbescherming te B. gemaakte bezwaren tegen de inzage aan partijen en/of raadslieden van een tot de gedingstukken behorend voor genoemde Raad uitgebracht rapport, eiser betreffende, met enkele latere aantekeningen van de rapporteur, bij beschikking van 20 juni 1966, mede gelet op artikel 73 lid 2, artikel 75 lid 2 en lid 3 en artikel 98 lid 1 der Ambtenarenwet 1929, heeft bepaald, dat deze stukken worden gehouden buiten de op het onderhavige twistgeding betrekking hebbende stukken, welke met toepassing van artikel 108 juncto artikel 87 der Ambtenarenwet 1929 ter inzage worden gezonden aan de leden van de Raad en ter inzage worden gelegd voor de partijen;

IN RECHTE:

Overwegende dat in dit geding in hoofdzaak de vraag aan de orde is,

of de in het bestreden besluit vervatte waardering met betrekking tot punt 9 (optreden) met BC op onvoldoende grondslag berust;

Overwegende dat deze waardering blijkens de omschrijvingen op de beoordelingslijst het midden houden tussen:

B: „Weinig militaire houding, heeft wel eens correctie nodig t.a.v. ge-„drag.” en

C: „op militaire houding en gedrag in en buiten dienst is in het algemeen „weinig aan te merken.”;

Overwegende dat uit deze omschrijvingen en tevens uit de omschrijving van punt 9 (optreden) van de beoordelingslijst — „Beschouw zijn militaire houding en gedrag in en buiten dienst” — blijkt dat het gezichtspunt „optreden” betrekking heeft op het gedrag zowel in als buiten dienst van de betrokken militair;

Overwegende dat eiser in zijn beroepschrift heeft aangevoerd dat te dezen het „privé-terrein”, de „privacy”, d.i. „het gezins- en huwelijks-„leven” van de militair buiten de beoordelingscompetentie valt;

dat de Raad deze opvatting althans niet als juist kan aanvaarden, indien het privé-gedragingen betreft welke buiten de privé-sfeer bekend zijn geworden;

dat de Raad op grond van de gedingstukken en mede gelet op de door eiser ter gelegenheid van het commissoriale onderzoek afgelegde verklaring „Ik geef wel toe dat ik buiten dienst in opspraak ben gekomen”, van oordeel is, dat het gedrag, hetwelk die opspraak heeft veroorzaakt, voorwerp kon zijn van een beoordeling volgens de voor eiser als militair op dit stuk geldende voorschriften;

Overwegende dat ter raadkamer van de Arrondissementsrechtbank te B. d.d. 30 augustus 1963 is behandeld de vordering van de officier van justitie in het arrondissement B. d.d. 19 juli 1963 tot bekrachtiging van zijn beschikking van deze datum tot onttrekking van eisers zoon C. aan de ouderlijke macht, met voorlopige toevertrouwing van deze minderjarige aan de Raad voor de Kinderbescherming te B.; dat ter gelegenheid van die beschikking de fungerende officier van justitie, persisterende bij de door hem ingediende vordering, heeft verklaard:

„De vader heeft zijn zoon zodanig mishandeld, dat er vermoedens zijn, „dat hij zich aan strafbare feiten heeft schuldig gemaakt.”; dat genoemde Rechtbank vervolgens bij beschikking van 30 augustus 1963 onder meer heeft bevestigd dat eiser geheel geschorst is in de uitoefening van de ouderlijke macht over zijn minderjarig kind C.; dat genoemde Rechtbank bij beschikking d.d. 21 februari 1964 — in welke beschikking eiser heeft berust — eiser heeft ontzet uit de ouderlijke macht over voornoemd minderjarig kind, zulks wegens het grovelijk verwaarlozen van de verzorging en opvoeding van zijn voornoemd minderjarig kind en bovendien wegens het misbruik maken van de ouderlijke macht;

Overwegende dat op grond van het vorenoverwogene voor de Raad

vaststaat, dat eisers gedrag buiten dienst in ernstige mate te wensen heeft gelaten; dat hieraan niet afdoet eisers stelling, in zijn beroepschrift geponeerd, dat hij, omdat hij niet tegenwoordig was geweest bij het verhoor, waarop de Rechtbank haar ontzettingsbeschikking had gegrond, niet bekend was met de feiten en omstandigheden welke tot die uitspraak hadden gevoerd; nog daargelaten dat eiser althans wel aanwezig is geweest bij eerderevermelde behandeling op 30 augustus 1963;

Overwegende dat namens eiser ter 's Raads terechtzitting nog is aangevoerd, dat de ten aanzien van eiser genomen beschikkingen inzake schorsing van de ouderlijke macht over zijn minderjarig kind C. en de toevertrouwing van deze minderjarige aan de Raad voor de Kinderbescherming te B. gegeven zijn op zodanige in de onderhavige beoordelingsperiode gelegen tijdstippen, dat eisers aan die beschikkingen ten grondslag liggend gedrag niet valt in de onderhavige beoordelingsperiode; dat de Raad dit betoog verwerpt; dat immers niet aannemelijk is dat eisers gedrag ten aanzien van zijn zoon C. in het tijdvak van 18 juni 1963-19 juli 1963 anders geweest is dan gewoonlijk, d.i. in hoge mate laakbaar, en dat de omstandigheid dat op laatstgenoemde datum door ingrijpen van de justitie het volharden door eiser in dit laakbare gedrag in feite onmogelijk is gemaakt, hieraan niets vermag af te doen; dat in dit verband nog de aandacht verdient, dat de Rechtbank te B. het op 21 februari 1964 juist heeft geacht hem uit de ouderlijke macht over zijn zoon C. te ontzetten, zulks op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming te B. en na verhoor van die Raad, uit welke feiten en omstandigheden redelijkerwijs dient te worden geconcludeerd, dat noch de Raad voor de Kinderbescherming noch de Rechtbank het vertrouwen of de verwachting koesterden dat bij eiser de intentie aanwezig kon worden geacht zijn gedrag ten aanzien van zijn zoon te wijzigen;

Overwegende dat uit al het vorenoverwogene volgt, dat de in de eerste rechtsoverweging omschreven vraag ontkennend dient te worden beantwoord en beslist moet worden als volgt:

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

NASCHRIFT

Uit de omschrijvingen, welke bij het gezichtspunt 9 (optreden) van de onderhavige beoordelingslijst zijn gegeven, blijkt duidelijk dat ook houding en gedrag van een militair buiten dienst een rol bij de beoordeling kunnen spelen. Dit is niet ongewoon. Het vroegere V.B.O. kende immers een beoordelingslijst, waarop een apart gezichtspunt „gedrag buiten dienst” voorkwam. De thans voor officieren geldende beoordelingslijst kent weliswaar een gezichtspunt „houding en gedragingen als officier”, maar hier is blijkens de toelichting bedoeld op „specifiek militaire aspecten”. Van belang zijnde gegevens het privé-leven van de officier betreffende kunnen echter des-

gewenst onder de aanvullende opmerkingen (punt 31) worden vermeld. Dat zulks mogelijk is, blijkt behalve uit de bij dit punt gegeven voorbeelden ook uit de toelichting, waar onder punt 18 wordt gezegd dat „is getracht „de chefs die dit voorschrift gaan hanteren een grote vrijheid te geven om „alle eigenschappen en kwaliteiten die de beoordeelden als officier, als mens „en als lid van de maatschappij sieren in aanmerking te nemen. Zij hebben „de gelegenheid tot uitdrukking te brengen in hoeverre de morele, intellectuele en karakterologische structuur van de te beoordelen officieren hen „geschikt doet zijn voor de taak van militair gezagsdrager en leider.”

Enige privé-gedragingen, welke in de — meest niet-gepubliceerde-jurisprudentie een rol hebben gespeeld, zijn behalve de in de onderhavige uitspraak genoemde: te veel gebruik van sterke drank en het besturen van een auto onder invloed daarvan, houding na een verkeersongeval, burengerucht tijdens een thuis gehouden feestje, in een officiersflat overlast geven aan de burenen door een blaffende hond en het smokkelen van sigaretten en drank.

Dat gedragingen buiten dienst ook aanleiding kunnen geven tot ontslag, blijkt uit de onlangs gepubliceerde uitspraak (zie MRT 1966, blz. 370) inzake een in Suriname dienende korporaal.

A.B.

**Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage,
rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken**

28 november 1966

Voorzitter: Mr. B. L. van Strij de Regt; *Leden:* Mr. Dr. F. A. Helmstrijd en Mr. A. J. M. van Moorsel; *militaire leden:* L. M. Kamp, Generaal-Majoor der Koninklijke Luchtmacht b.d. en O. A. Kaub, Generaal-Majoor der Koninklijke marechaussee b.d.

(R.M.A.K.L.-Klu art. 22, lid 1 onder a en e, en art. 79).

Een sergeant der 1ste klasse was met toepassing van art. 22 lid 1 onder e van het R.M.A.K.L.-Klu ontslagen, omdat zijn gedrag als militair te wensen overliet, hij vele malen krijgstuuchtelijk gestraft was en wegens het rijden onder invloed door de krijgsraad tot een gevangenisstraf was veroordeeld.

Klager voerde hiertegen in hoofdzaak aan, dat het ontslag op grond van het onder a van voornoemd voorschrift bepaalde gegeven had moeten worden, in welk geval hij recht op een direct ingaande pensioen gehad zou hebben. Volgens het Gerecht zou dit weliswaar niet onjuist zijn geweest, maar dit neemt niet weg dat ook aan de voorwaarden voor toepassing van het onder e bepaalde was voldaan.

In een dergelijk geval staat het verweerder vrij te kiezen, welke van deze twee voorschriften hij aan het ontslag ten grondslag wil leggen. Deze keuze is i.c. niet een willekeurige geweest.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE,
 rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, inzake: X., wonende te Y.,
 klager, in persoon verschenen ter openbare terechtzitting tegen de Minister
 van Defensie te 's-Gravenhage, verweerder, voor wie als gemachtigde
 ter openbare terechtzitting is verschenen Mr. F. P. R. van Nouhuys,
 wonende te Rotterdam.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE:

Gezien de stukken;

Gehoord de klager en de gemachtigde van verweerder;

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terecht-
 zitting van 7 november 1966.

Wat de feiten betreft:

Overwegende, dat de commandant van het Depot Aan- en Afvoertroepen op 28 juni 1966 aan klager de navolgende schriftelijke aanzegging heeft toegezonden:

„Hierbij bevestig ik de u, namens de Minister van Defensie, gedane
 „mondelijke aanzegging, dat aan u, met toepassing van artikel 22, eerste
 „lid, onder e, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Ko-
 „ninklijke Landmacht en der Koninklijke Luchtmacht zijnde slechts door
 „ontslag het belang van de dienst te behartigen, ontslag uit de dienst als
 „beroepsmilitair wordt verleend met ingang van 1 oktober 1966, tenzij u
 „gebruik wenst te maken van de mogelijkheid op een door u zelf, inge-
 „volgde artikel 23, tweede lid van genoemd reglement, te bepalen vroegere
 „datum te worden ontslagen, in welk geval u daartoe de wens kenbaar
 „dient te maken”.

Overwegende, dat op 25 juli 1966 een als volgt luidend klaagschrift ter
 griffie van het Gerecht is ingekomen:

„Geeft met verschuldigde eerbied te kennen:

„X., wonende te Y, van beroep sergeant der eerste klasse, ingedeeld
 „bij en in onderhoud gesteld bij Stafstaf en Verzorgings Cie van het
 „Depot A.A.T. te Tilburg;

„dat hij op 28 juni 1966 van de Commandant Stst en Verz. Cie. Depot
 „A.A.T., namens de Minister van Defensie een schriftelijke kennisgeving
 „heeft ontvangen, waarin hem werd medegedeeld, dat hij door de Minister
 „van Defensie met ingang van 1 oktober 1966 uit de militaire dienst zal
 „worden ontslagen; dat dit ontslag hem zal worden verleend op grond
 „van artikel 22, 1e lid, onder e van het Reglement voor de militaire amb-
 „tenaren der Koninklijke Landmacht en der Koninklijke Luchtmacht;
 „dat hem nimmer een mededeling door of namens de Minister van De-
 „fensie is gedaan, dat de mogelijkheid zou bestaan, dat hem — *ongevraagd*
 „— ontslag uit de militaire dienst zou worden verleend; dat hij zich
 „derhalve niet kan verenigen met de beschikking van de Minister van
 „Defensie eerder bedoeld, omdat deze beschikking strijdig is met artikel
 „79 RMA-KL-KLu; dat hij f 7,50 (Zeven gulden en vijftig cent) heeft

„overgemaakt op girorekening nummer 425254 ten name van het Ambte-
 „narengerecht te 's-Gravenhage, als nodig voor griffierecht procedure
 „voor het Militaire Ambtenarengerecht en het betreffende girostrookje
 „als bewijs hierbij overlegt;

„Redenen, waarom hij Uw Rechtscollege verzoekt de beschikking van
 „de Minister van Defensie, welke hem op 28 juni 1966 werd uitgereikt te
 „willen vernietigen c.q. te doen vernietigen en te bepalen dat hem geen
 „ontslag zal worden verleend met ingang van 1 oktober 1966 op grond
 „van art. 22, lid 1, sub e van het RMA-KL-KLu.”

Overwegende, dat de aan klager uitgereikte ontslagbrief — gedateerd
 5 augustus 1966 — deze inhoud heeft:

„Overwegende dat slechts door het verlenen van ontslag aan de sergeant
 „der 1ste klasse-tankmonteur X., van het dienstvak van de technische
 „dienst, het belang van de dienst te behartigen is;

„Gelet op de bepalingen van het Reglement voor de militaire ambte-
 „naren der Koninklijke Landmacht en der Koninklijke Luchtmacht;

„Verleent — bij deze — met ingang van 1 oktober 1966, ontslag uit de
 „dienst als beroepsmilitair beneden de rang van tweede-luitenant der
 „Koninklijke landmacht, aan de sergeant der 1ste klasse-tankmonteur X.,
 „geboren 1916, van het dienstvak van de technische dienst”.

Overwegende, dat verweerder van contra-memorie heeft gediend en
 het navolgende naar voren heeft gebracht:

„Klager heeft zich met ingang van 24 juli 1942 voor de tijd van zes
 „jaren als beroepsmilitair beneden de rang van tweede-luitenant bij de
 „Koninklijke landmacht verbonden. Met ingang van 24 juli 1958 ging
 „hij een overeenkomstig verband aan voor onbepaalde tijd. Klager had
 „in aanmerking kunnen komen voor bevordering tot wachtmeester der
 „1ste klasse met ingang van 1 augustus 1957. Gezien de over hem uit-
 „gebrachte beoordeling is bedoelde bevordering destijds evenwel niet
 „gerealiseerd.

„De goedkeuring tot het aangaan door klager van een verbintenis voor
 „onbepaalde tijd is destijds niet zonder aarzeling verleend. Redenen voor
 „deze aarzeling vormden gedrag, optreden en karaktereigenschappen van
 „betrokkene. Aangezien zich evenwel in gedrag en optreden van klager
 „een aanmerkelijke verbetering voordeed, en de verwachting gerecht-
 „vaardigd leek dat klager, indien hij in een specifiek technische functie
 „zou worden tewerkgesteld, niet alleen als vakman, doch ook als militair
 „zou voldoen, is hem tenslotte toch vergund bedoelde verbintenis aan te
 „gaan.

„Ondanks bovenomschreven verwachting is echter de dienstvervulling
 „van klager, voor wat het militaire aspect betreft, onvoldoende gebleven.
 „Op klagers straflijst zijn sedert het sluiten van zijn verbintenis voor on-
 „bepaalde tijd vier krijgstuchtelijke straffen (voor een totaal van zeven
 „dagen streng arrest, achttien dagen verzwaaard arrest en vijf dagen licht

„arrest) bijgeschreven, alsmede een veroordeling door de Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage. In het geheel is klager gedurende zijn „loopbaan als beroepsmilitair negen maal krijgstuchtelijk gestraft, voor „een totaal van twaalf dagen streng arrest, eenendertig dagen verzwaard „arrest en vijf dagen licht arrest. De toekenning van de bronzen medaille „voor twaalf jaren eerlijke en trouwe dienst aan klager is dan ook twee „maal (steeds voor een periode van twee jaren na het tijdstip waarop hij „laatstelijk werd gestraft) uitgesteld. Voorts geeft de laatste over klager „uitgebrachte beoordeling vijf punten aan, waarvoor hem een kennis- „geving, als bedoeld in artikel 8, derde lid, van het Beoordelingsvoor- „schrift kader landmacht is uitgereikt. Volgens deze beoordeling beheerst „klager zijn taak slechts ten dele.

Bij vonnis van de Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage d.d. „16 februari 1966, is klager, wegens

„als bestuurder van een motorrijtuig handelen in strijd met artikel 26 „van de Wegenverkeerswet, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 35 „juncto artikel 26 van de Wegenverkeerswet”,

veroordeeld tot:

- gevangenisstraf voor de tijd van twee maanden, waarvan een maand voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar;
- ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de tijd van een jaar;
- teruggave van het inbeslaggenomen motorrijtuig, gekentekend, aan beklaagde met uitzondering van de twee achterbanden;
- onttrekking aan het verkeer van de inbeslaggenomen achterbanden.

Naar aanleiding van dit vonnis is dezerzijds overwogen of, en zo ja welke, maatregelen van administratieve aard ten aanzien van klager dienden te worden getroffen. Men had hierbij de keus uit de volgende mogelijkheden: *a.* geen maatregelen; *b.* een waarschuwing; *c.* ontslag. Op grond van de volgende overwegingen:

1. de handelingen waarvoor X. door de Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage is gestraft, hebben het aanzien van het leger, en in het bijzonder van het onderofficierskorps, ernstig geschaad;
2. bedoelde handelingen dienen te worden gezien tegen de achtergrond van de gehele dienstvervulling van betrokkene. De wijze waarop X. zijn dienst — over zijn gehele diensttijd als beroepsmilitair genomen — heeft vervuld, is van dien aard, dat hij, hoewel een goed vakman, een slecht militair genoemd moet worden, op wiens behoud geen prijs wordt gesteld. Dit laatste blijkt ook uit een door de Commandant van de compagnie bij punt 61 van de Justitiële Verklaring gegeven commentaar;

is aan klager ontslag uit de dienst als beroepsmilitair verleend, zulks met toepassing van artikel 22, eerste lid, onder e, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht en der Koninklijke Luchtmacht.

Het geven van een waarschuwing dezerzijds aan een militair, alvorens hem ongevraagd ontslag wordt verleend, komt — zoals ook uit het bovenstaande blijkt — wel voor, maar is zeer zeker geen regel, en is ook in geen algemeen verbindend voorschrift verplicht gesteld. Het aan klager verleende ontslag is dan ook niet, gelijk in het klaagschrift wordt gesteld, strijdig met artikel 79 van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht en der Koninklijke Luchtmacht.

Gezien het bovenstaande, en gelet op de bevoegdheid gegeven in artikel 22, eerste lid, onder e, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht en der Koninklijke Luchtmacht, is ondergetekende van mening, dat

- a. het beroepen ontslagbesluit niet in strijd is met enig toepasselijk algemeen verbindend voorschrift (daaronder begrepen de algemene rechtsbeginselen en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur);
- b. in het beroepen besluit geen gebruik is gemaakt van bevoegdheid, kennelijk tot een ander doel dan waartoe die bevoegdheid is gegeven.

Derhalve heeft ondergetekende de eer, Uw college te verzoeken het beroep ongegrond te verklaren.

Overwegende, dat klager naar aanleiding van de contra-memorie bij een 27 september 1966 ingekomen brief nog het navolgende ter kennis van het Gerecht heeft gebracht:

„Blijkens de gebezigde terminologie in de ontslagbrief d.d. 5 augustus 1966, zoals nog bevestigd in de contra-memorie van verweerder, is klager „X. ontslagen met toepassing van artikel 22, eerste lid, sub e, van het „R.M.A.K.L.

„In de contra-memorie is gesteld dat bij de keuze uit enige mogelijkheden is geconcludeerd tot ontslag op grond van de in genoemde contra-memorie opgesomde overwegingen.

„Niet is overwogen of ook maar enigszins gemotiveerd waarom verweerder gekomen is tot toepassing van artikel 22, lid 1, sub e. Zulks is temeer verwonderlijk omdat deze ontslaggrond eerst gehanteerd kan worden, indien geen andere gronden ter beschikking staan en toch het belang van de dienst het ontslag vordert.

„De overwegingen echter waarop de conclusie tot ontslag is genomen steunen zonder uitzondering op de gevallen genoemd in artikel 22, eerste lid, sub a, zodat de verwachting gewettigd zou zijn, dat klager met toepassing van laatstgenoemde ontslaggrond de dienst zou hebben verlaten.

„Ten onrechte is dan ook de ontslaggrond genoemd in het gestelde onder artikel 22, lid 1, sub e, toegepast, steunend op overwegingen die zouden moeten leiden tot toepassing van artikel 22, eerste lid, sub a.

„Indien verweerder tot de conclusie is gekomen dat klager ontslagen dient te worden staat het hem niet vrij iedere mogelijke ontslaggrond toe te passen aangezien er een onverbreekelijk verband bestaat tussen de

„overwegingen en de toe te passen ontslaggronden. Het enkele feit dat „slechts door ontslag het belang van de dienst is te behartigen kan ten „deze geen gewicht in de schaal leggen omdat de toepassing van artikel 22, „eerste lid, sub a, mede ontslag tengevolge heeft en een dergelijk ontslag „de behartiging van het belang van de dienst impliceert.

„Door de thans gevolgde weg worden klager voordelen onthouden, „althans nadelen toegebracht, aangezien krachtens de thans vigerende „wettelijke bepalingen klager een direct ingaand pensioen toekomt indien „hij ware ontslagen met toepassing van het bepaalde in het artikel 22, „eerste lid, sub a van het R.M.A.K.L., hetgeen niet het geval is bij toe- „passing van het gestelde sub e van laatstgenoemd artikel.

„Aangezien de ontslaggrond genoemd in voormeld artikel 22, lid 1, „sub e, kennelijk is toegepast met de bedoeling het voordeel van direct „ingaaend pensioen aan klager te onthouden is ten deze wel degelijk sprake „van het gebruikmaken van een bevoegdheid tot een ander doel, dan „waartoe de bevoegdheid is verleend.

„Ook overigens blijkt uit de contra-memorie van verweerder dat de „reden tot het ontslag van klager niet — althans niet alleen is geweest „zijn veroordeling voor de Arrondissementskrijgsraad, doch zijn gehele „dienstvervulling, waarbij bedoeld vonnis slechts is aangegrepen om het „ontslag te bewerkstelligen. Een veroordeling immers terzake van het „rijden onder invloed buiten dienst in een privé-auto, derhalve een aan- „gelegenheid die niets te maken heeft met klagers dienstvervulling, is wel „een bijzonder bedenkelijk aangrijpingspunt om iemand te ontslaan ter- „zake van de wijze waarop hij zijn dienst vervult; had zich deze omstan- „digheid niet voorgedaan dan zou klager blijkens de uiteenzetting van „verweerder niet ontslagen zijn, aangezien geen aanleiding is gevonden „hem te ontslaan ook zonder dat door hem een veroordeling was opgelo- „pen. Indien de gehele dienstvervulling van klager — hoewel een goed „vakman zegt verweerder — werkelijk aanleiding had kunnen geven tot „ontslag, dan zou dit al veel eerder hebben moeten plaatsvinden los van „de veroordeling op 16 februari 1966 bij de Arrondissementskrijgsraad. „Verweerder ziet blijkbaar over het hoofd, dat ook het vakmanschap een „onderdeel vormt van de wijze van dienstdoen en blijkbaar heeft men het „vakmanschap voor de veroordeling zwaarder doen wegen, dan de mili- „taire eigenschappen van klager en deswege geen aanleiding gevonden „hem te ontslaan. Alleen al het feit dat verweerder in dit stadium van de „levensloop van klager, die de leeftijd van 50 jaar is gepasseerd, tot de „conclusie komt, dat hij niet is te handhaven is al een nalatigheid die „op zich in strijd is met de algemene beginselen van bestuur, en had al „genoegzame grond kunnen opleveren klager in de gelegenheid te stellen „zelf ontslag te nemen. Mede het feit, dat hem geen waarschuwing is „gegeven voor de ontslagverlening, al moge dat dan in geen algemeen „verbindend voorschrift verplicht zijn gesteld, maakt in dit bijzondere

„geval toch wel inbreuk op de algemene beginselen van behoorlijk be-
„stuur, aangezien klager daaraan een indicatie had kunnen ontlennen zelf
„ontslag te vragen.

„Het enkele feit immers, dat klager veroordeeld wordt terzake van het
„rijden onder invloed van alcoholgebruik zou op zich ook niet geleid
„hebben tot ontslag uit de militaire dienst getuige de talloze veroorde-
„lingen op artikel 26 W.V.W. in andere gevallen waarbij verweerder naliet
„actie te nemen.”

IN RECHTE:

Overwegende, dat klager, gelet op de inhoud van de eerste drie feitelijke
overwegingen, geacht moet worden tijdig beroep te hebben ingesteld
tegen het hem verleende ontslag uit de dienst als beroepsmilitair;

Overwegende, dat aan klager ontslag is verleend met toepassing van het
bepaalde in artikel 22, 1e lid, aanhef en onder e, van het Reglement voor
de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht en der Koninklijke
Luchtmacht, verder te noemen het reglement;

Overwegende, dat evengenoemd voorschrift als volgt luidt:

„De militair, in het eerste lid van artikel 19 bedoeld, kan door Onze
„Minister als zodanig worden ontslagen: in gevallen, in de artikelen 19 en
„21 niet genoemd, wanneer, naar het oordeel van Onze Minister, slechts
„door ontslag het belang van de dienst of dat van de militair te behartigen
„is”;

Overwegende, dat uit de contra-memorie en het door verweerders ge-
machtigde ter openbare terechtzitting naar voren gebrachte blijkt dat ver-
weerder dit oordeel in hoofdzaak heeft gegrond op de over klager uit-
gebrachte beoordelingen, de hem opgelegde krijgstuuchtelijke straffen en
het in de contra-memorie genoemde vonnis van de Arrondissements-
krijgsraad te 's-Gravenhage;

Overwegende, dat het Gerecht, gelet op die motieven, van oordeel is,
in de eerste plaats dat geen der gevallen, in de artikelen 19 en 21 van het
reglement genoemd, aanwezig waren en in de tweede plaats dat verweer-
der op niet-onredelijke gronden tot zijn oordeel is kunnen komen, wes-
halve het Gerecht dat oordeel heeft te eerbiedigen;

Overwegende, dat klager blijkbaar van mening is dat, indien hij al voor
ontslag in aanmerking kwam, dit dan niet met toepassing van het bepaal-
de in artikel 22, 1e lid, aanhef en onder e van het reglement, maar met
toepassing van het bepaalde onder a van dat voorschrift had dienen te
zijn verleend, luidende dat onder a bepaalde aldus:

„terzake van karaktereigenschappen, gedrag of wijze van dienen, waar-
„door hij ongeschikt of onbekwaam is om in de verkregen rang of stand
„of in de beklede betrekking bij enig onderdeel van de Koninklijke Land-
„macht of de Koninklijke Luchtmacht te dienen, voor zoveel die onge-
„schiktheid niet valt onder punt e van het eerste lid van artikel 19”;

Overwegende, dat het Gerecht wel van oordeel is dat, gelet op de mo-

tieven voor het ontslag, een ontslag met toepassing van artikel 22, 1e lid, aanhef en onder a van het reglement, niet onjuist zou zijn, maar hieraan niet de gevolgtrekking wil verbinden, dat verweerder dan ook gehouden was dat voorschrift toe te passen; dat toch uit het reeds eerder overwogene blijkt dat voor het verlenen van het ontslag ook de voorwaarden waren vervuld, welke vereist waren voor de toepassing van artikel 22, 1e lid, aanhef en onder e, van het reglement; dat naar het oordeel van het Gerecht in een dergelijk geval het aan verweerder vrijstaat te kiezen welke van deze twee voorschriften hij aan het ontslag ten grondslag wil leggen; dat uit hetgeen verweerders gemachtigde te dier zake ter openbare terechtzitting heeft medegedeeld is gebleken dat verweerder bij het bepalen van zijn keuze ook met de belangen van klager heeft rekening gehouden en dat die keuze niet een willekeurige is geweest;

Overwegende, dat, nu aan het Gerecht niet is gebleken dat het bestreden besluit op één der in artikel 58, 1e lid, der Ambtenarenwet 1929 bedoelde gronden kan worden aangetast, het beroep ongegrond moet worden verklaard;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!
Verklaart het beroep ongegrond.

BOEKAANKONDIGING

Paul-Julien Doll, conseiller à la Cour d'Appel de Paris, Analyse et commentaire du „Code de Justice Militaire” (Loi du 8 juillet 1965)

Librairie générale de droit et de jurisprudence, R. Pichon & Durand-Auzias, 20, rue Soufflot, Paris 5e; 1966, F 46.90

De nieuwe „Code de Justice Militaire” van 8 juillet 1965 is het resultaat van een langdurige en moeizame arbeid. Daarbij zijn de geldende wetsvoorschriften in belangrijke mate herzien.

Deze arbeid omvatte deels het ontwerpen van een wet, welke geldt voor de gehele krijgsmacht: de land-, de zee- en de luchtmacht en deels een aanpassing van het militaire recht aan een moderne krijgsmacht, die in de nabije toekomst voor een belangrijk deel zal bestaan uit technici en vaklieden, waarbij rekening moest worden gehouden met de eisen van de nationale defensie in verband met de opgedane ervaringen gedurende de laatste oorlogen en met het specifieke karakter van het militaire recht in verband met de individuele vrijheden: denkende gehoorzaamheid en geen kadaverdiscipline.

In het bijzonder is daarbij ook geregeld de deelneming van burger magistraten aan de militaire rechtspraak over de militaire justiabellen der drie krijgsmachtdelen.

Hoe diepgaand de herziening van dit stuk wetgeving ook is geweest, er is niet volledig gebroken met het verleden.

Redactie

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

Wijziging van de redactiecommissie

Bij beschikking van de Minister van Defensie van 8 maart 1967, Marine, afdeling: int. en adm., nummer 731392/49489, onderwerp: wijziging redactiecommissie militair rechtelijk tijdschrift, is het lid dier commissie mr. H. C. Vaandrager, kapitein ter zee van administratie — tengevolge van het aan deze op diens verzoek te verlenen ontslag uit de zeedienst — met ingang van 1 maart 1967 ontheven van het lidmaatschap van de redactiecommissie van het militair rechtelijk tijdschrift, zulks onder dankzegging voor de door hem in die commissie bewezen diensten, en is met ingang van 1 maart 1967 benoemd tot lid van meergenoemde redactiecommissie mr. A. D. van Leeuwen, kapitein ter zee van administratie.

BIJDRAGE**Krijgstuchtelijke straffen in een modern tuchtrecht**

door

Majoor Mr. S. VAN DER PLOEG

Tijdens de parlementaire behandeling van de defensiebegroting 1964 heeft de Minister van Defensie de toezegging gedaan, dat hij bereid is om — nadat de vraagpunten over een nieuw militair strafprocesrecht bij de Tweede Kamer der Staten Generaal zijn ingediend — de beginselen van Modern Tuchtrecht middels een vraagpunten procedure in het Parlement aan de orde te stellen. (Memorie van Antwoord bij de Defensiebegroting, dienstjaar 1964, zitting 1963-1964, stuk nr. 7400). Nu inderdaad aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal een nota met vraagpunten over een nieuw militair strafprocesrecht is aangeboden (zitting 1965-1966 -8706), kan gevoelig worden aangenomen, dat de tijd is aangebroken, dat binnenkort een aanvang wordt gemaakt met de vraagpunten Modern Tuchtrecht.

Hoewel uiteraard nog niet gezegd kan worden wat de inhoud van deze vraagpunten modern tuchtrecht zal zijn, mag mijns inziens worden aangenomen, dat één van de vraagpunten zal handelen over het straffenstelsel.

Modernisering van het systeem van krijgstuchtelijke straffen, vermeld in de Wet op de Krijgstucht, houdt echter naar mijn mening *niet* in het schrappen van een enkele, nu bestaande, straf. Natuurlijk kunnen wij — terecht — de huidige krijgstuchtelijke straf van streng arrest, mede gezien in verband met de ten uitvoerlegging van deze straf, veroordelen. Doch nu de kans geboden wordt om een poging te ondernemen tot modernisering van het gehele straffenstelsel, is er reden om deze zaak met grote zorgvuldigheid te onderzoeken.

De Commissie, die zal worden benoemd, om de vraagpunten inzake modern tuchtrecht, te onderzoeken en te formuleren, wordt een grote en uiterst belangrijke taak op de schouders gelegd. Aan allen, die terzijde staan, maar de krijgsmacht slechts het beste toewensen, echter de taak om — naar vermogen — bouwstenen bij te dragen om dit nieuwe huis in eigentijdse stijl te bouwen!

Het is om deze reden, dat ik gaarne zo'n steentje wil aandragen. En ik hoop dat velen, juist ook de toepassers van het militaire tuchtrecht, hun gedachten en ervaringen aan de openbaarheid zullen prijsgeven, opdat eindresultaat moge zijn een militair tuchtrecht, waar zowel de krijgsmacht, als de militair, die in die krijgsmacht dient, mee gebaat is.

Het is, lijkt mij, van belang om eerst even stil te staan bij de frequentie, waarmee krijgstuchtelijke straffen worden opgelegd in de krijgsmacht. Exacte gegevens hierover bestaan niet. Er wordt geen statistiek bijge-

houden en indien wij toch hierover iets aan de weet willen komen, is er geen andere oplossing mogelijk, dan uit bepaalde gegevens schattingen te maken. Welnu een voorzichtige schatting, die uiteraard geheel en al voor mijn rekening komt, heeft mij geleerd, dat bij de krijgsmacht (Koninklijke Marine, Koninklijke Landmacht en Koninklijke Luchtmacht) zo ongeveer 60.000 maal per jaar krijgstuchtelijk wordt gestraft. Per jaar worden dus 60.000 inbreuken op de krijgstucht gepleegd, die zodanig worden bevonden dat bestraffing noodzakelijk wordt geacht. Interessant is overigens, dat in België de situatie op dit punt ongeveer gelijk is als in Nederland.

Indien wij gemakshalve aannemen dat genoemd getal van 60.000 slechts betrekking heeft op de drie meest voorkomende straffen, licht, verzwaaard en streng arrest, is de verhouding, wederom naar mijn eigen voorzichtige, schatting: 40.000 maal licht arrest, 15.000 maal verzwaaard arrest en 5.000 maal streng arrest.

Tegenover dit, toch betrekkelijk grote, getal van 60.000 bestrafte krijgstuchtelijke vergrijpen, staat een merkwaardig, klein, getal beklaggen. Per jaar wordt namelijk gemiddeld ongeveer 600 maal een beklag wegens een opgelegde krijgstuchtelijke straf ingediend. Indien we nu aannemen, dat iedere militair op de hoogte is van het recht van beklag; indien wij bovendien aannemen, dat de Nederlandse militair in 1967 zo „vrij” is, dat hij niet zal schromen om in het geweer te komen, als hij meent onrechtvaardig behandeld te worden, dan zou men misschien tot de conclusie moeten komen, dat over het algemeen de opgelegde krijgstuchtelijke straffen door degenen, die ze moeten ondergaan, niet als onrechtvaardig worden beschouwd. Dit is natuurlijk niet een conclusie, die tevens de oplossing geeft of ons straffenstelsel al dan niet verandering, verbetering behoeft. Wél kunnen deze gegevens ons van enig nut zijn bij de beschouwing van het totale probleem.

Hiernaast echter is het ook van het grootste belang om het stelsel van krijgstuchtelijke straffen te bezien tegen de achtergrond van artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht. Immers, hoe uitgebreider het scala van vergrijpen, welke voor bestraffing in aanmerking komen is, hoe meer noodzaak er ook aanwezig is om een uitgebreid en gedifferentieerd straffenstelsel ter beschikking te hebben.

De huidige wet onderscheidt 2 grote groepen van krijgstuchtelijke vergrijpen:

1. *de eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen* (alle niet in enige strafwet omschreven feiten, strijdig met enig dienstbevel of dienstvoorschrift, of onbestaanbaar met de militaire tucht of orde);
2. *de oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen* (de strafbare feiten, waarvan de militaire rechter kennis kan nemen, voor zover zij onbestaanbaar

zijn met de militaire tucht of orde, doch tevens van zo lichte aard, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan).

De eerste groep — de eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen — betreft een voor alle militairen duidelijke zaak. Het is wellicht interessant hier de Memorie van Toelichting op het ontwerp van de Wet op de Krijgstucht te citeren (van der Hoeven, deel III, pag. 30 e.v.):

„Tot de eerste soort (de eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen) behooren alle handelingen of verzuimen, die, weliswaar, geen delict opleveren, doch desniettemin eene schending van eene op den militair als zoodanig rustende, algemeene of bijzondere verplichting in zich bevatten; — feiten, alzo die, op zich zelve vrij onbelangrijk, misschien noch de openbare orde of rust kunnen aanranden, noch eenig nadeelig gevolg verwekken, maar die toch niet geduld of onopgemerkt gelaten mogen worden, omdat hunne herhaling op min of meer uitgebreide schaal allicht schadelijk zou worden voor de weerkracht der krijgsmacht”

„... onafgebroken plichtsbetrachting is en zal wel altoos de basis blijven, waarop de waarde en de kracht van de krijgsmacht gegrondvest zijn. Dat vooral in den oorlog en in soortgelijke hachelijke omstandigheden onverbiddelijke handhaving van de militaire tucht noodzakelijk is, ligt voor de hand. Zonder aarzelen, zonder zich een oordeel over de van hooger hand gegeven bevelen aan te matigen, zonder morren, zonder een oogenblik te denken aan of te letten op eigen belang, moet een ieder dan, met volkomen zelfverloochening handelend, zich elke opoffering getroosten en zoonoodig een zekeren dood tegemoet snellen, krachtig door het enkele besef, dat de plicht tegenover het vaderland het gebiedt. Slechts zeer enkelen echter bezitten uit hun aard zulk een sterk bewustzijn van plicht. Bij verreweg de meesten moet het worden opgewekt, verlevendigd, ontwikkeld. Het is geen aangeboren, doch eene door oefening en leering verworven eigenschap. Ook in dit opzicht moet derhalve de vreedstijd een oefeningstijd zijn, en juist daarom moet alsdan aan de handhaving der discipline met even grote gestrengheid en onverbiddelijkheid de hand gehouden worden”.

Het vorenstaande is wellicht van vormgeving enigszins ouderwets, het geeft mijns inziens toch een juiste gedachtengang weer en het lijkt mij goed om telkens weer als uitgangspunt het wezen, het doel van de krijgsmacht te nemen, omdat hierop het tuchtrecht moet steunen. Het is dan ook niet voor bestrijding vatbaar, dat tegenover deze groep — de eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen — een adequaat straffenstelsel behoort te staan. Welke die straffen dan behoren te zijn is een vraag, die misschien veel moeilijker valt te beantwoorden. Dit vindt zijn oorzaak in het feit, dat deze vergrijpen kunnen worden gepleegd door verschillende categorieën militairen: officieren, onderofficieren en minderen.

De wetgever heeft hier dan ook een onderscheid gemaakt, behalve dan in de bijkomende straf van inhouding van geldelijke militaire inkomsten, welke sinds 1965 aan alle militairen als bijkomende straf kan worden opgelegd.

Indien in het Nederlandse militaire tuchtrecht slechts de eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen voor bestraffing in aanmerking konden komen, zou ik willen pleiten voor een grote vereenvoudiging. Mijn gedachten zouden dan uitgaan naar het volgende systeem: voor officieren 2 hoofdstraffen, te weten, berisping en inhouding van geldelijke militaire inkomsten.

Voor onderofficieren 4 hoofdstraffen, te weten berisping, licht arrest van ten hoogste 14 dagen; licht arrest gedurende 3 achtereenvolgende weekeinden; inhouding van geldelijke militaire inkomsten.

Voor minderen 5 hoofdstraffen, te weten; strafdienst, licht arrest van ten hoogste 14 dagen; licht arrest gedurende 3 achtereenvolgende week-einden; verzaamd arrest van ten hoogste 14 dagen en inhouding van geldelijke militaire inkomsten.

Ik zou dit systeem op de volgende gronden kunnen verdedigen.

Voor de officier is het minder belangrijk wat voor soort straf wordt opgelegd. Het feit, dat hij gestraft wordt is op zich zelf al een ernstig feit. De straf van inhouding van geldelijke militaire inkomsten (als hoofdstraf) maakt het echter mogelijk toch in bijzondere gevallen de officier ook wat te laten „voelen” van de opgelegde straf.

Voor de onderofficieren geldt tot op zekere hoogte hetzelfde als voor de officieren. De licht arrest straf en de „week-end” straf zouden echter in voorkomend geval kunnen worden gehanteerd voor het jeugdig, dienstplichtig kader.

Voor de minderen komt mij de berisping niet zo nuttig voor. Tenminste als we uitgaan van een krijgsmacht, welke voor het grootste deel uit dienstplichtigen bestaat!

Streng arrest, verlaging en tuchtklasse zouden gevoegelijk kunnen verdwijnen. Streng arrest, omdat deze straf naar mijn mening meer hoort bij bestraffing van een gepleegd strafbaar feit; (zie mijn artikel in de Militaire Spectator, september 1964, pag. 258 e.v.) verlaging, omdat ten aanzien van beroepsmilitairen de rechtspositie in het geding is en derhalve de verlaging ook op andere wijze kan worden geeffectueerd en de tucht-klasse, omdat naar mijn mening hier een andere, betere oplossing mogelijk is. Wat deze laatste straf betreft, zou ik — welke gedragingen men ook strafbaar wenst te stellen — willen pleiten voor een totale verandering en wel door invoering van een administratieve maatregel, uiteraard omkleed met waarborgen. Het zou mijns inziens veel beter zijn, indien de Commanderende officier de bevoegdheid zou hebben om op een mindere militair die blijk heeft gegeven van een onvoldoende aanpassing aan de militaire tucht en op wie andere tuchtmiddelen niet het gewenste effect

hebben, de *maatregel* toe te passen, dat hij voor de duur van drie maanden wordt overgeplaatst naar een speciaal onderdeel, de tuchtklasse dus. Aan deze maatregel zou echter niet noodzakelijk een krijgstuchtelijk vergrijp ten grondslag behoeven te liggen. Uiteraard zou het instituut van de tuchtklasse in deze opvatting ook moeten worden aangepast. Het zou meer een onderdeel moeten worden, waar het regiem (bijna) uitsluitend is gericht op de (her)opvoeding tot een bruikbaar militair. Maar daarnaast zou de militair in die tuchtklasse bewegingsvrijheid moeten kunnen hebben. Het zou in ieder geval niet een plaatsing moeten zijn, waarbij de militair gedurende drie maanden een soort straf ondergaat binnen de kazernemuren.

Bovenstaande schets van een strafstelsel, dat mijns inziens zou kunnen gelden in vredes- en oorlogstijd, indien slechts *eigenlijke* krijgstuchtelijke vergrijpen voor krijgstuchtelijke bestraffing in aanmerking zouden komen, doet echter wat „oneigenlijk” aan, nu wij allen weten, dat sinds jaar en dag in het Nederlandse militaire tuchtrecht ook strafbare feiten krijgstuchtelijk kunnen worden afgedaan. Sinds de tot standkoming van de Wet op de Krijgstucht is ons straffenstelsel mede noodzakelijk om militairen, die een *strafbaar feit* hebben gepleegd op adequate wijze te kunnen straffen.

Sinds de partiële herziening is in zoverre nog een uitbreiding aan het reeds bestaande systeem gegeven, dat nu ieder strafbaar feit, waarvan de militaire rechter kennis kan nemen, als krijgstuchtelijk vergrijp kan worden aangemerkt, indien het feit onbestaanbaar is met de militaire tucht of orde en tevens van lichte aard is.

Wanneer in de toekomst dit principe blijft bestaan is er uiteraard alle reden om na te gaan welke straffen in aanmerking kunnen komen om ook bestraffing van deze feiten zinvol mogelijk te maken.

Ik meen echter dat het goed is eerst nog even stil te moeten staan bij die tweede groep, de oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen.

Het is uiteraard van zeer groot belang, dat — juist in militaribus — gepleegde vergrijpen snel kunnen worden afgedaan. Door de oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen in het tuchtrecht in te brengen is derhalve aan het militaire belang geheel en al tegemoet gekomen. Dit wil echter tevens zeggen, dat een militair die een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp heeft gepleegd en vervolgens niet voor de militaire rechter maar voor zijn commandant verschijnt, een aantal proces waarborgen mist, die hij wél gehad zou hebben, indien het feit was verwezen naar de militaire rechter. Voor de commandant gelden niet de bewijsregels van het strafprocesrecht, er is geen recht van verdediging, er is geen echte telastlegging enz. Of deze gang van zaken wellicht te weinig rekening houdt met de belangen van de „verdachte” is mijns inziens niet onmiddellijk te weerleggen. Natuurlijk moeten wij er van uitgaan, dat de commandant in zijn functie van tuchtrechter met de grootst mogelijke zorgvuldigheid te werk zal gaan en de

ter verantwoording geroepen militair in alle opzichten recht zal doen wedervaren. Ik wil dus beslist de militaire tuchtrechter niet te kort doen, indien ik als mijn mening geef, dat het systeem zoals dat zich in de Wet op de Krijgstucht aan ons voordoet op dit punt, mij niet geheel en al bevredigt.

Hoewel het zonder meer een belangrijk voordeel kan zijn voor de militaire verdachte, dat zijn zaak niet verwezen wordt, omdat hij bij krijgstuchtelijke afdoening vrijblijft van een strafblad, iets wat voor een dienstplichtige in ieder geval voor zijn verdere „burger” leven van groot belang moet worden geacht, kan ik mij toch ook gevallen indenken, dat de militaire verdachte juist bij een verwijzing naar de militaire rechter baat vindt, namelijk in al die gevallen, dat hij meent dat vrijspraak tot de mogelijkheden kan behoren. En vooral nu sinds de partiële herziening de militaire rechter ook als Commandierend officier kan handelen, dat wil zeggen een krijgstuchtelijke straf op kan leggen (wat weer tot gevolg heeft dat in deze gevallen de militair vrijblijft van een strafblad), zou een verwijzing in plaats van een krijgstuchtelijke afdoening in een aantal gevallen wellicht een betere oplossing zijn. Het lijkt mij daarom aan te bevelen, indien in het bestaande systeem een regeling wordt ingepast, waardoor het de militaire verdachte wordt mogelijk gemaakt om in bepaalde gevallen verwijzing naar de militaire rechter te verzoeken. Dit klinkt wellicht wat vreemd, doch uit de regeling zou moeten blijken dat deze slechts is ontworpen uit rechtvaardigheidsoverwegingen. Vele mogelijkheden kunnen hier worden toegepast. Ik denk hier b.v. aan een oplossing als in het Angelsaksische recht („guilty” of „not guilty”).

Bij het bovenstaande behoort is het uitgangspunt geweest dat het bestaande systeem blijft gehandhaafd. Dat wil dus zeggen, een straffensysteem dat noodzakelijk is ter bestrijding van de eigenlijke en de oneigenlijke krijgstuchtelijke vergripen. Slechts deze verfijning zou er dan in worden aangebracht, dat bij een gepleegd oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp op de een of andere wijze de militaire verdachte een stem in het kapittel zou hebben over tuchtrechtelijke of strafrechtelijke behandeling van de zaak.

Een heel ander punt is of de nu bestaande regeling al of niet „verfijnd” op de wijze zoals boven aangegeven, inderdaad de enig juiste oplossing is. Zeker in vreedestijd kan ik mij niet geheel aan de indruk onttrekken, dat een groot aantal zaken van strafrechtelijke aard krijgstuchtelijk worden afgedaan, omdat het zo bijzonder gemakkelijk is; vooral ten aanzien van de meeste militaire delicten moet men bijna tot de conclusie komen dat de verwijzende autoriteit en de adviserende Auditeur-Militair (fiscaal) deze militaire misdrijven meer zien als echte krijgstuchtelijke vergripen. Er wordt op dit gebied mijns inziens onnoemelijk veel krijgstuchtelijk afgedaan. Ik kan hier niets op tegen hebben, doch de vraag doet zich voor of wij in de praktijk eigenlijk wel een Wetboek van Militair Strafrecht

nodig hebben, dat zoveel misdrijven bevat. Misschien zouden vele van die misdrijven, althans in vreedestijd, als eigenlijke krijgstuuchtelijke vergrijpen moeten worden opgevat. Indien wij dan daarnaast nog bedenken dat een groot aantal commune delicten door militairen kunnen worden gepleegd zonder dat daarbij de militaire tucht en orde in het geding behoeft te zijn, dan is er reden om de vraag te onderzoeken, wat de werkelijke betekenis en draagwijdte is van het tweede lid van artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht.

De beantwoording van deze vraag zal mijns inziens in hoge mate bepalend zijn voor het krijgstuuchtelijk straffenarsenaal, dat beschikbaar moet zijn om ook deze groep van vergrijpen op adequate wijze te kunnen bestrijden.

Ook indien artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht in de huidige vorm blijft bestaan, zie ik weinig noodzaak voor de tuchtklasse (als *straf*) en de verlaging.

Wellicht is er plaats voor de straf van streng arrest, zij het met een wat andere tenuitvoerlegging, zodat de gestrafte geen 24 uur in afzondering in een cel behoeft te verblijven. Een nieuwe straf zou ik wenselijk achten, de week-end straf, boven reeds even aangestipt. Deze straf lijkt mij zinnvoller, dan de 21 dagen licht arrest, die nu nog wel eens worden opgelegd, maar alleen om de man te treffen tijdens een paar achtereenvolgende week-enden. Indien dit de bedoeling is en het zinvol is om in voorkomend geval een militair gedurende de week-ends in de kazerne te houden naar aanleiding van een gepleegd krijgstuuchtelijk vergrijp, dan is een „week-end straf”, naar ik meen, op zijn plaats. De alles overheersende vraag echter is of in een modern opgezet tuchtrecht een artikel 2, tweede lid van de huidige Wet op de Krijgstucht reden van bestaan heeft. Aangezien dit weer verband houdt met onder meer de inhoud en betekenis van het Wetboek van Militair Strafrecht, is naar mijn stellige mening tevens voor de commissie vraagpunten modern tuchtrecht het terrein van onderzoek bijzonder uitgebreid. Het is, dacht ik, ondoenlijk om het militaire *strafrecht* niet mede in beschouwing te nemen en het zou dus wel eens tot de mogelijkheden kunnen gaan behoren dat de vraagpunten betrekking zullen hebben op het formele en materiële militaire tuchtrecht en het materiële militaire strafrecht.

STRAFRECHTSPRAAK

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 20 juli 1966

President: Mr. F. van der Dussen (plv.); *Leden:* Lt.-Kolonel J. M. Veldhuyzen en Majoor J. A. M. Limonard,

Raadsman: Majoor Tibben.

Ten laste gelegd: diefstal van levensmiddelen door een adjudant-onderofficier.

KRIJGSRAAD: *Niet-bewezen en vrijspraak.*

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF (*zie de sententie achter het vonnis*):
veroordeling tot één maand gevangenisstraf.

Niettegenstaande ontkenenis ter terechtzitting het bewijs aangenomen op grond van getuigenverklaringen en een in concept opgenomen verklaring in het proces-verbaal van de Koninklijke Marechaussee, waaronder een handtekening voorkomt die weliswaar door beklagde gezegd wordt niet door hem te zijn gesteld doch die naar 's-Hofs oordeel veel gelijkenis vertoont met de handtekening van beklagde, welk concept wordt gesteund door de verklaring onder ede van de verbalisant dat hij deze verklaring regel voor regel aan beklagde heeft voorgelezen, dat deze daarop geen aanmerking maakte en ondertekende en dat die verklaring weergaf hetgeen beklagde hem vrijwillig had verklaard.

(W.Sr. art. 310).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen D.D., geboren 31 maart 1924, adjudant-onderofficier, beklagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als adjudant-onderofficier bij de compagnie der „Koninklijke Landmacht te P., aldaar op of omstreeks 20 april 1966 „met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen „30 eieren, 1 blik zalm, 1 pot augurken en 2 blikken appelmoes goud- „reinetten, alles toebehorende aan de leden van de Officers-mess Kra- „nenburg Noord, althans aan anderen of een ander dan aan hem, be- „klaagde;

Overwegende enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat beklagde het hem ten laste gelegde heeft begaan, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken; enz.
(Red.).

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 22 november 1966

President: Mr. Lamers; *Leden:* Lt.-Generaal Mr. Schepers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor b.d. Winkel (plv.) en Lt.-Generaal Cox (plv.),

Raadsman: Mr. Ph. van der Ven.

(zie het vonnis, hiervoor).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal vernietigen en opnieuw rechtdoende, de beklaagde zal veroordelen tot gevangenisstraf voor de tijd van *twee maanden*;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis, waarvan hoger beroep, niet kan verenigen zodat dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd: (enz. zie het vonnis — *Red.*).

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat ter terechtzitting als getuigen zakelijk weergegeven onder meer hebben verklaard:

1. *Hendrik Brands*, sergeant der 1e klasse-kok:

In de avond van 20 april 1966 bevond ik mij in gezelschap van onder anderen beklaagde en de sergeant der 1e klasse P. Vierhuis in de bijkeuken van de officiers-mess te P.;

Omstreeks 20.15 uur verliet beklaagde die bijkeuken om, naar hij zei, voor ons in de grote keuken eieren te gaan bakken; na enige tijd ging Vierhuis naar buiten; kort daarna ben ik hem gevolgd; ik zag toen, dat Vierhuis voor een raam van de z.g. koude keuken stond te kijken, in welke keuken het licht brandde; door genoemd raam kijkend, zag ik toen dat beklaagde naar een schap nabij de kelderingang reikte, daarvan een of meer blikken pakte en deze zette op een nabij staand tafeltje; even later zag ik, dat beklaagde de blikken vanaf het tafeltje op z'n arm nam en daarmee liep in de richting van de grote keuken; kort daarop zag ik beklaagde uit de buitendeur van de grote keuken komen en in de richting lopen van zijn op het parkeerterrein nabij het keukengebouw staande DAF-personenauto terwijl hij iets in zijn armen droeg; ik zag dat hij het linkerportier van die auto opende en dat hij een beweging maakte alsof hij er iets inzette; ik ben daarop naar de bijkeuken gegaan; later ben ik in gezelschap van Vierhuis naar de koude keuken gegaan om te controleren of er iets verdwenen was; ik kon dat nagaan, omdat ik juist die dag als chef-kok van voornoemde officiers-mess de voorraad had geïnventa-

riseerd; ik zag toen, dat bij de kelderingang een aantal blikken appelmoes weg waren;

2. *Peter Vierhuis*, sergeant der 1e klasse-hofmeester:

In de avond van 20 april 1966 bevond ik mij in gezelschap van onder anderen beklaagde en de sergeant der 1e klasse H. Brands in de bijkeuken van de officiers-mess te P.;

Omstreeks 20.15 uur verliet beklaagde die bijkeuken om, naar hij zei, voor ons in de grote keuken eieren te gaan bakken; na een minuut of twintig vond ik, dat beklaagde wat lang wegbleef en ging ik kijken, waar hij bleef; even later zag ik door het raam van de z.g. koude keuken dat beklaagde door de open deur een greep deed in het keldervertrek en dat hij daarna de hand waarmee hij gegrepen had in zijn rechterbroekzak stak; Brands stond toen vlak bij mij; weer even later zag ik beklaagde in de koude keuken lopen met iets op zijn armen; kort daarop zag ik beklaagde met iets op z'n armen buiten in de richting van zijn auto lopen; ik zag hem een beweging maken of hij iets in de auto deponeerde; vervolgens zag ik, dat beklaagde het portier van zijn auto weer dichtdeed en terugliep, zonder dat hij toen iets droeg; kort daarna ben ik naar de auto van beklaagde gelopen; ik zag toen, dat op de bestuurderszitplaats enige conservenblikken en een glazen pot lagen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezige proces-verbaal nr. P. 125/66 van de Brigade P. der Koninklijke Marechaussee op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 4 mei 1966 gesloten door C. Korevaar en J. Wouters, respectievelijk wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee en marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, zakelijk weergegeven onder meer inhoudt:

1. als verklaring van verbalisanten:

Op 20 april 1966 te 21.15 uur werd telefonisch medegedeeld dat in de Officiers-mess te P. diefstal werd gepleegd.

In opdracht van onze brigadecommandant hebben wij, verbalisanten, ons terstond begeven naar de Officiers-mess. Aldaar hebben wij ons vervoegd bij de Commandant, de Kolonel B. H. Jansen, die ons verzocht een onderzoek in te stellen.

Met de aldaar aanwezige sergeant der 1e klasse Vierhuis hebben wij ons, verbalisanten daarna begeven naar de personenauto JD 05-98, welke stond op de parkeerplaats nabij de officiers-mess. Wij zagen dat op de linkervoorbank in die auto lagen: twee blikken appelmoes goudreinetten; een blik zalm; een pot augurken en achter de linkervoorbank een kartonnen eierhouder met dertig eieren.

Naar mij, 1e verbalisant, bekend behoorde bedoeld motorrijtuig in eigendom toe aan de adjudant-onderofficier D.

2. als op 20 april 1966 afgelegde verklaring van de luitenant-kolonel C. Kervink:

Ik ben sinds enige tijd mess-president van de Officiers-mess te P. De

adjutant-onderofficier D. is chef-hofmeester van genoemde mess. Ik heb hem nimmer toestemming gegeven levensmiddelen toebehorende aan de officiers-mess, weg te nemen en zich toe te eigenen.

3. als op 21 en 22 april 1966 aan 1e verbalisant afgelegde verklaring van D., verdachte:

Op 20 april 1966 tussen 18.15 - en 20.00 uur heb ik met o.a. de sergeanten Vierhuis en Brands iets gedronken in de keuken van de officiers-mess te P. Te omstreeks 20.00 uur stelde ik voor een spiegeleitje te eten met elkaar. Ik ben daarop naar de grote keuken gegaan. Ik kan mij herinneren, dat ik van de koude keuken naar mijn auto JD 05-98 ben gelopen. Toen heb ik vanuit de koude keuken meegenomen een kartonnen eierhouder met dertig eieren, een blik zalm, een pot augurken en twee blikken appelmoes. Ik heb genoemde artikelen op de linkervoorbank van mijn auto gelegd, met uitzondering van de eieren welke ik achter de linker voorbank heb gezet. Ik had van niemand toestemming of het recht levensmiddelen uit de officiers-mess weg te nemen en mij toe te eigenen. Alle goederen in de officiers-mess behoren toe aan de mess-leden.

4. als onder de hiervoor weergegeven verklaring van D. vermelde verklaring van verbalisant:

Na voorlezing van zijn verklaring volhardde de verdachte daarbij en ondertekende deze in concept.

Overwegende, dat de wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee C. Korevaar voornoemd als getuige ter terechtzitting zake-lijk weergegeven onder meer heeft verklaard:

Ik overhandig U de verklaring, die ik na de diverse verhoren in concept heb opgenomen, aan de adjudant-onderofficier D. heb voorgelezen regel voor regel, waartegen de adjudant in geen enkel opzicht enig bezwaar heeft gemaakt en welke door hem zonder dwang geheel vrijwillig is ondertekend.

Bij deze gelegenheid heeft de adjudant vlot verklaard, hetgeen ik in het concept heb opgeschreven.

Overwegende, dat hogerbedoelde door de getuige Korevaar ter terechtzitting overgelegde concept-verklaring onder meer inhoudt hetgeen hiervoor als in het proces-verbaal nr. P. 125/66 van de Brigade Harderwijk der Koninklijke Marechaussee voorkomende verklaring van beklaagde is weergegeven;

voorts, dat onder deze concept-verklaring voorkomt een handtekening, welke — naar 's-Hofs waarneming — veel overeenkomst vertoont met de handtekening, welke als handtekening van beklaagde is gesteld onder diens voor de Officier-Commissaris van de Krijgsraad afgelegde verklaringen;

Overwegende, dat het Hof op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten: enz.;

Overwegende, dienaangaande, dat beklaagde weliswaar ter terechtzitting nader heeft verklaard te ontkennen hetgeen hem is ten laste gelegd, maar dat het Hof hem desalniettemin houdt aan zijn in de bewijsmiddelen weergegeven verklaring nu door hem geen aannemelijke verklaring is gegeven, waarom hij op deze eerder afgelegde verklaring is teruggekomen; dat het Hof hiervoor temeer termen aanwezig acht, nu beklaagde ter terechtzitting bovendien nadat hem was voorgehouden de door de wachtmeester der 1e klasse C. Korevaar overgelegde concept-verklaring, zake-lijk weergegeven heeft verklaard: „Deze verklaring is mij door de wachtmeester niet voorgelezen; de verklaring is niet juist; de handtekening „daaronder is niet die van mij; de handtekening, die U mij toont als mijn „handtekening onder de voor de Officier-Commissaris afgelegde verklaringen, is wel die van mij”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „diefstal”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de beklaagde;

Gezien: enz.;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep, en opnieuw rechtdoende:

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van *een maand*;

Verklaart niet bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven bewezen werd verklaard, spreekt hem daarvan vrij.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 20 juli 1966

President: Mr. F. van der Dussen (plv.); *Leden:* Lt.-Kolonel J. M. Veldhuyzen en Majoor J. A. M. Limonard,

Raadvrouw: Mejuffrouw Mr. L. Bienen.

Desertie door twee of meer personen gezamenlijk gepleegd, dienstdoende en zich naar het buitenland verwijderende.

Strafvermindering in hoger beroep; strafmotivering.

(W.M.Sr. art. 98, 99).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
J. P. M., dpl. huzaar, geboren 16 juli 1946, beklaagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij dienende als dienstplichtig huzaar bij het C-Eskadron School-
„regiment Indas van het Depot Cavalerie der Koninklijke Landmacht te
„Amersfoort, aldaar, op of omstreeks 21 maart 1966 circa 17.00 uur,
„terwijl hij was gestraft met licht arrest en derhalve het kazernecomplex
„niet mocht verlaten, in samenspanning en in vereniging met de huzaar
„A die naar hij wist eveneens met licht arrest gestraft was, zijn voormeld
„onderdeel eigendunkelijk en heimelijk heeft verlaten, met het oogmerk
„om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, hetgeen
„naar hij wist eveneens A's bedoeling was, en daarvan sindsdien tezamen
„met A opzettelijk ongeoorloofd en onafgebroken afwezig is gebleven,
„waarbij zij zich naar het buitenland, te weten naar Frankrijk hebben
„verwijderd, zijnde hij, beklaagde en A uiteindelijk op 1 mei 1966 te
„Amsterdam door de Koninklijke Marechaussee aangehouden en in ar-
„rest gesteld”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig huzaar bij
het C-Eskadron School Regiment Indas van het Depot Cavalerie der
Koninklijke Landmacht te Amersfoort, aldaar op 21 maart 1966 om-
streeks 17.00 uur, terwijl hij die dag was gestraft met licht arrest en der-
halve het kazernecomplex niet mocht verlaten, in overleg en tezamen met
de huzaar G. A., die naar hij wist eveneens op 21 maart 1966 met licht
arrest was gestraft, zijn voormeld onderdeel eigendunkelijk heeft verlaten
door via een hek aan de zijkant het kazernecomplex te verlaten, met de
bedoeling om zich voorgoed aan hun dienstverplichtingen te onttrekken;
dat hij wist, dat dit eveneens de bedoeling van A. was; dat hij daarvan
sindsdien tezamen met A. voornoemd willens en wetens ongeoorloofd en
onafgebroken afwezig is gebleven waarbij hij tezamen met A. zich naar
het buitenland, te weten naar Frankrijk heeft verwijderd totdat zij op
1 mei 1966 te Amsterdam door de Koninklijke Marechaussee op het
huisadres van M. werden aangehouden en in arrest gesteld;

Post alia:

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van boven-
staande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan
beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met uitzondering
van de woorden: „in samenspanning en in vereniging”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
„Desertie, in tijd van vrede gepleegd, terwijl twee of meer personen gezamenlijk het misdrijf plegen, waarbij de schuldige het misdrijf pleegt, terwijl hij is dienstdoende en waarbij de schuldige zich naar het buitenland verwijdert”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 98 juncto artikel 99 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de dader;

Overwegende, dat beklagde op 2 mei 1966 in voorlopig arrest is gesteld en de aard en omstandigheden der zaak vorderen dat dit arrest gehandhaafd blijft;

Overwegende, dat de krijgsraad beklagde op grond van het gepleegde feit ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, doch niet tevens zodanig ongeschikt dat hij voor goed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen behoort te worden ontzet;

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 2 jaar met aftrek van de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, zijnde vanaf 2 mei 1966 en ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red.*).

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 11 oktober 1966

President: Mr. Lamers, *Leden:* Lt.-Generaal Mr. Schepers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Winkel (plv.) en Lt.-Generaal Cox (plv.), .

Raadvrouw: Mr. L. C. D. F. Bienen.

(zie het vonnis hiervoor).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf en het bevolen ontslag van beklaagde uit de militaire dienst en de daarop betrekking hebbende overwegingen, waaromtrent het Hof termen aanwezig acht te bepalen als nader zal worden aangeduid;

Overwegende, ten dien aanzien:

dat het misdrijf van desertie met name zoals het in het onderhavige geval is gepleegd n.l. door twee personen gezamenlijk, waarbij zij naar het buitenland zijn uitgeweken om zich welbewust en voorgoed aan hun militaire verplichtingen te onttrekken, van ernstige aard is; dat beklaagde ter terechtzitting van het Hof nog heeft verklaard de ernst van zijn misdrijving thans in te zien en zijn misstap te betreuren; voorts: dat hij gaarne een kans zou krijgen wederom militaire dienst te verrichten en zich heeft voorgenomen alsdan zijn best te doen om zijn dienst goed te verrichten;

Overwegende, dat het Hof, beklaagdes goede voornemens aanvaardend, daarin aanleiding vindt de duur van de op te leggen gevangenisstraf te bepalen op zes maanden, maar bovendien het noodzakelijk acht dat beklaagde aan een gestrengere krijgstuicht wordt onderworpen gedurende een termijn van zes maanden, zulks op grond van het door hem begane feit en gelet op de omstandigheden waaronder het werd begaan en op de persoon van de dader;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken, die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat beklaagde op 2 mei 1966 in voorlopig arrest te ondergaan in de vorm van streng arrest is gesteld en de aard en omstandigheden der zaak vorderen dat dit arrest gehandhaafd blijft;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen — met uitzondering van artikel 23 van het Wetboek van Militair Strafrecht — alsmede van de artikelen 26 en 27 van het Wetboek van Militair Strafrecht en 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover de aan beklaagde opgelegde straf en het bevolen ontslag van beklaagde uit de militaire dienst en de daarop betrekking hebbende overwegingen betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van *zes maanden*;

Bepaalt, dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht bij de uitvoering van de hem opgelegde

gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht, te weten vanaf 2 mei 1966;

Beveelt, dat beklaagde in een strafklasse zal worden geplaatst voor de tijd van zes maanden.

Bekrachtigt het bestaande arrest;

Bevestigt het vonnis voor het overige.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 25 augustus 1966

President: Mr. J. L. M. Elders; Leden: Lt.-Kolonels H. Tieskens en Mr. A. Pot.

Opzettelijke ongehoorzaamheid: beklaagde, dpl. soldaat, kamerwacht, had van de sergeant van de week — die constateerde dat de kamer niet schoon was — opdracht gekregen om binnen een kwartier de kamer schoon te hebben. Beklaagde was echter eerst gaan ontbijten.

De Krijgsraad acht het ten laste gelegde bewezen en qualificeert dit als „opzettelijke ongehoorzaamheid”. De Krijgsraad bevindt voorts dat het gepleegde een oneigenlijk krijgstuuchtelijk vergrijp oplevert en acht bijzondere aanleiding aanwezig om de zaak af te doen als ware hij de Commanderende Officier.

Bewezen- en schuldigverklaring en oplegging van 14 dagen streng arrest wegens „Als kamerwacht op opdracht van de sergeant van de week om „binnen een kwartier de kamer schoon te maken niet onmiddellijk uitgevoerd, doch eerst gaan ontbijten”.

(W.M.Sr. art. 114; W.K. art. 2, 58).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. A. V. A., geboren 2 januari 1946, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig Jager in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op 31 mei 1966 te Schaarsbergen, althans in Nederland, toen zijn meerdere, de sergeant W. J. Kroes in diens functie van sergeant van de week, tijdens het appel te ca. 06.30 uur constaterende dat de kamer, waar beklaagde als kamerwacht dienst deed, niet was aangeveegd, hem, beklaagde, deswege het bevel gaf de kamer schoon te maken vóór 06.45 uur, opzettelijk heeft nagelaten aan voormeld dienstbevel te gehoorzamen, hebbende hij willens en wetens ondanks dat bevel alstoen aldaar de kamer verlaten en er niet voor gezorgd, dat de kamer op het bevolen tijdstip was schoon-gemaakt”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 31 mei 1966 — ik was toen in werkelijke dienst als dienstplichtig Jager bij de Koninklijke landmacht — was ik belast met de functie van kamerwacht op kamer 109 van het gebouw van onze compagnie in de Oranjekazerne te Schaarsbergen. Bij het appel voor de bedden om ca. 06.30 uur constateerde de sergeant van de week, de sergeant Kroes, dat de kamer niet was aangeveegd. De sergeant zei toen dat hij over een kwartier terug zou komen en hij gaf mij opdracht om in die tussentijd de kamer aan te veegen. Ik wist dat de sergeant mijn militaire meerdere was en dat zijn opdracht een dienstopdracht was. Desondanks ben ik onmiddellijk nadat de sergeant weg was gegaan, naar de eetzaal gegaan, wel wetende dat ik zodoende de zojuist gekregen opdracht onmogelijk zou kunnen uitvoeren;

Overwegende, dat zich bij de stukken bevindt een proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek d.d. 31 mei 1966 te Schaarsbergen opgemaakt en getekend door C. van Rossum, 1e luitenant der Jagers, en G. C. 't Hart, vaandrig der Jagers, houdende als verklaring van:

Willem J. Kroes, dienstplichtig sergeant-titulair,

dat hij op 31 mei 1966 sergeant van de week van de C-compagnie 12e Pantserinfanteriebataljon Garde Jagers was; dat hij op voornoemde datum te 06.30 uur appel voor de bedden ging houden; dat hij zag, dat kamer 109, waar Jager A. kamerwacht was, niet schoon was; dat hij tegen voornoemde kamerwacht heeft gezegd, dat hij, Kroes, om 06.45 uur zou terugkomen en dat de kamer dan schoon moest zijn; dat toen hij, Kroes, om 06.45 uur op voornoemde kamer terugkwam, die kamer niet was aangeveegd en dat meergenoemde kamerwacht daar niet aanwezig was;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — de inhoud van het proces-verbaal van huishoudelijk onderzoek slechts gebezigd in verband met de verklaring van beklaagde — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*opzettelijke ongehoorzaamheid*”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt dat de zaak een in artikel 2

onder 2e van de Wet op de Krijgstucht omschreven feit opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan en de Krijgsraad bijzondere aanleiding aanwezig acht met toepassing van artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht de zaak verder te behandelen als ware hij de commanderende officier;

Gezien behoudens voormelde wetsbepalingen, nog de artikelen;
2, 60, 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht;
76 van de Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht;
2, 58 van de Wet op de Krijgstucht;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar.

Bevindt dat dit feit, opleverende een in artikel 2 onder 2e van de Wet op de Krijgstucht omschreven strafbaar feit, buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan.

Legt beklaagde terzake een krijgstuchtelijke straf op van *veertien dagen streng arrest*, met omschrijving van de strafreden als hierna vermeld:

„Als kamerwacht de opdracht van de sergeant van de week om binnen „een kwartier de kamer schoon te maken niet onmiddellijk uitgevoerd, doch „eerst gaan ontbijten.”

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 8 december 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Brigade-Generaal W. A. Feitsma en Kolonel A. H. Soomers,

Raadsman: Mr. P. C. J. Goossen, advocaat te Nijmegen.

Diefstal: wederrechtelijk gebruik van een auto om daarmee naar huis (op een afstand van een kwartier gaans) te rijden, met de bedoeling voorts om de auto niet ver van huis onbeheerd achter te laten en, als de auto er de volgende morgen nog zou staan, er dan nogmaals mede te gaan rijden.

(W.Sr. art. 310).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. H. J., geboren 14 maart 1946, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 16 juli 1966 te Eindhoven, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een personenauto, toebehorende aan J. Soetens, in elk geval aan anderen of een ander dan hem, beklaagde, althans toen aldaar opzettelijk wederrechtelijk een personenauto, toebehorende aan J. Soetens, in elk geval aan

„anderen of een ander dan hem, beklaagde, heeft gebruikt, als bestuurder daarmee rijdende, op de voor het openbaar rijverkeer openstaande weg, de Strijpsestraat en/of andere voor het openbaar verkeer openstaande wegen;”

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris gelijk aangevuld ter terechtzitting zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 16 juli 1966, circa 24.00 uur, heb ik in Eindhoven een personenauto, merk Opel Kapitän, kenteken TK-03-71, zwartgelakt, die geparkeerd stond op de Strijpsestraat ter hoogte van de Kerkakkerstraat, meegenomen om daarin te gaan rijden. Ik was van plan om daarna de auto te laten staan op een punt dicht bij mijn ouderlijk huis. De plek, waar ik de auto wegnam, was daarvan ongeveer een kwartier gaans verwijderd. Ik had van niemand recht of toestemming gekregen om met deze auto te gaan rijden en ik wist, dat dit voertuig mij niet toebehoorde. Later heb ik gehoord dat bedoelde auto toebehoorde aan een zekere J. Soetens. Ik heb vervolgens de genoemde personenauto gebruikt. Ik heb die nacht de auto achtergelaten bij de nieuwe brug op de Beatrixhaven in Eindhoven. Ik had toen wel de bedoeling om nog eens weer met die auto te gaan rijden, als mij de volgende dag zou blijken, dat die auto er nog stond. Inderdaad bleek de wagen er de volgende dag nog te staan en ik ben toen 's-middags er weer mee gaan rijden. Toen ik er nu weer mee ging rijden, had ik de bedoeling om de auto verder voor mijzelf te blijven gebruiken en hem mij zodoende toe te eigenen. Onderweg bleek de auto in de gemeente Knegtel niet meer te willen rijden en ik heb hem toen ter plaatse achtergelaten.

Ik heb de auto na hem te hebben weggenomen op een afstand van enkele honderden meters van mijn huis neergezet. De plaats waar ik de auto vond is een kwartier à 20 minuten lopen van mijn huis af. Toen ik de auto op eerstvermelde plaats neerzette, had ik eigenlijk al de bedoeling hem de volgende dag weer te gebruiken;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. 1518/66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 17 juli 1966 getekend door A. W. Kets, hoofdagent van gemeentepolitie te Eindhoven, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van J. Soetens, oud 50 jaar:

Ik ben eigenaar en houder van een vierwielig motorijtuig, merk Opel Kapitän, gekentekend TK 03-71, kleur zwart. Op 16 juli omstreeks 22.00 uur, plaatste ik mijn auto op de Strijpsestraat. Toen ik op 17 juli 1966 omstreeks 01.00 uur, weer naar mijn wagen wilde gaan, ontdekte ik dat mijn auto ontvreemd was. Ik heb niemand het recht of toestemming gegeven om mijn auto weg te nemen om die zich toe te eigenen, of hiermede te gaan rijden over de openbare wegen in of buiten de gemeente Eindhoven;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal Groep Eersel nr. 400, Post Vessem nr. 94, op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 20 juli 1966 getekend door J. Jorritsma, wachtmeester der Rijks-politie der 1e klasse, Rayoncommandant te Knegsel, behorende tot de post Vessem, groep Eersel, zakelijk onder meer inhoudt, als relaas van verbalisant:

dat door hem op 20 juli 1966 op de Eerselseweg te Knegsel werd aangetroffen een personenauto, gekentekend TK 03-71, merk Opel Kapitän;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten:

„dat hij op 16 juli 1966 te Eindhoven, met het oogmerk van weder„rechtelijke toeëigening heeft weggenomen een personenauto, toebeho„rende aan J. Soetens”;

Overwegende, dat nu het primair ten laste gelegde wordt bewezen verklaard een onderzoek naar het subsidiair ten laste gelegde achterwege kan blijven;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„diefstal”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 Wetboek van Strafrecht. Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling van beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van 3 weken — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 28 april 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels H. W. C. Ligtoet en A. M. Herbrink,

Raadsman: Mr. A. C. A. Falke,

Ontucht, gepleegd met iemand beneden de leeftijd van 16 jaren.

Nu gebleken is dat beklaagde de leeftijd van 18 jaren nog niet heeft bereikt en nu geen afschrift van de tenlastelegging is betekend aan de ouders van beklaagde, is de beschikking tot verwijzing nietig.

Vrijpraak.

(add. bep. R.L. Lu. art. III).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen D. W., geboren 22 oktober 1948, soldaat, beklaagde,

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 1 januari 1966 te Enschede, althans in Nederland, terwijl hij niet met nader te noemen vrouw was gehuwd, vleselijke gemeenschap heeft gehad, althans ontuchtige handelingen heeft gepleegd met Hendrika X., geboren . . . 1952, derhalve met iemand beneden de leeftijd van zestien jaren, hebbende hij alstoen aldaar opzettelijk ontuchtig zijn ontblote mannelijkheid gebracht in of gehouden tegen dan wel ter hoogte van de ontblote vrouwelijkheid van voormeld meisje en op en neer gaande bewegingen gemaakt totdat een zaadlozing volgde”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde, blijkens de zich bij de processtukken bevindende beschikking tot verwijzing, op 18 februari 1966 naar de militaire rechter werd verwezen, van welke beschikking een afschrift aan beklaagde werd ter hand gesteld op 24 februari 1966; dat beklaagde, blijkens een zich eveneens bij de processtukken bevindend uittreksel bevolkingsregister van Enschede, werd geboren op 22 oktober 1948, zodat hij de leeftijd van 18 jaren nog niet heeft bereikt; dat uit de stukken niet is gebleken dat een afschrift van de beschikking tot verwijzing is gezonden aan beklaagdes ouders of voogd; dat derhalve niet is voldaan aan het gestelde in artikel III van de Additionele bepalingen betreffende de berechting van minderjarigen van de Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht en de beschikking tot verwijzing dus nietig is;

Overwegende, dat mitsdien geen recht tot strafvordering aanwezig is en beklaagde van het hem ten laste gelegde dient te worden vrijgesproken;

(Volgt: vrijspraak — *Red.*).

NASCHRIFT.

Artikel 193 R.L.Lu zegt dat als de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat het ten laste gelegde feit door de beklaagde is gepleegd, of vermeent dat het feit of de dader niet strafbaar is, of indien uit anderen hoofde geen recht tot strafvordering aanwezig is, de beklaagde wordt vrijgesproken.

Artikel III „Additionele Bepalingen betreffende de berechting van „minderjarigen” schrijft voor dat van alle betekeningen, dagvaardingen enz. aan de beklaagde die de leeftijd van 18 jaren nog niet heeft bereikt, afschrift wordt gezonden aan zijn ouders of voogd en aan diens raadsman, zo hij die heeft. Weliswaar zijn deze voorschriften niet op straffe van nietigheid gesteld, maar n.m.m. terecht heeft de Krijgsraad

aan deze processuele bescherming van de minderjarige de sanctie van nietigheid gehecht.

De Rechtsplegingen zijn niet zo gedetailleerd als het Wetboek van Strafvordering: zij kennen slechts veroordeling en vrijspraak, al heeft de praktijk daar nog al wat uitspraken aan toegevoegd, zoals nietigheid van de dagvaarding. Formeel schijnt echter deze uitspraak „en règle”.

W. H. V.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 17 november 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel A. M. Herbrink en Lt.-Kolonel M. P. L. van Aalst,
Raadsman: 1e luit. A. F. Rijntjes.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd: toen hij, wegens niet in orde zijnd tenue, door een meerdere (vaandrig) was aange-roepen, gewoon doorgelopen en daarna geweigerd te gehoorzamen aan het bevel om zijn militaire paspoort af te geven.

Feitelijk een meerdere met geweld bedreigen: onder het opheffen van de rechterarm de meerdere toeroepen „Laat me los of ik pak je”.

Voorwaardelijke militaire detentie.

(W.M.Sr. art. 114, 116).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
F. S., geboren 20 maart 1946, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 17 juli 1966 te Eindhoven, althans in Ne-
„derland, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire
„dienst was bij de Koninklijke Landmacht;

„1. nadat zijn militaire meerdere de vaandrig G. F. Klick, hem

„ had opgedragen:

„a. stil te blijven staan in verband met een door voornoemde vaan-
„drig geconstateerde tenue-afwijking;

„b. zijn militaire paspoort te overhandigen;

„c. zich naar een gereedstaande bus te begeven teneinde in de Le-
„gerplaats Oirschot voorlopig justitieel arrest in de vorm van
„ streng arrest te ondergaan;

„elk van deze dienstbevelen heeft geweigerd te gehoorzamen, althans
„opzettelijk heeft nagelaten aan elk van deze dienstbevelen te gehoor-
„zamen;

„2. opzettelijk zijn meerdere, de vaandrig G. F. Klick, in diens te-
„genwoordigheid met enig kwaad bedreigende, op dreigende wij-
„ze zijn arm omhoog heeft geheven, daarbij zeggende: „Laat me

„ „los of ik pak je”, althans woorden van gelijke dreigende strekking en betekenis”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat beklagde het hem sub 1c ten laste gelegde heeft begaan, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 17 juli 1966, toen ik als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Landmacht, begaf ik mij omstreeks 23.30 uur naar de bus bij het station te Eindhoven. Ik had mijn stropdas afgedaan en een knoop van mijn overhemd losgemaakt. Ik werd aangeropen door een vaandrig. Ik reageerde hier niet op en liep door in de richting van de bus. De vaandrig, mijn militaire meerdere, kwam mij achterna gelopen en pakte mij beet ter hoogte van mijn schouderpaulet. Hij gaf mij toen het bevel mijn tenue in orde te maken. Daarna gaf de vaandrig mij de opdracht mijn paspoort af te geven waarop ik antwoordde dat ik eerst mijn stropdas in orde zou maken. Ik heb mijn paspoort niet afgegeven. Toen de vaandrig mij bij een arm pakte om mij naar de bus te brengen heb ik hem op dreigende toon toegevoegd: „Laat me los of ik pak je”, waarbij ik mijn arm omhoog bracht en mij losrukte;

Overwegende, dat Gottlieb Frederik Klick, oud 23 jaar, van beroep arbeidskundige, wonende te Amsterdam, door de Officier-Commissaris als getuige gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 17 juli 1966 was ik commandant van de garnizoenspatrouille te Eindhoven. Ik was gekleed in militaire uniform met de rangonderscheidingstekens van vaandrig. Te 23.30 uur bevond ik mij op het stationsplein te Eindhoven. Aldaar zag ik een soldaat, naar mij later bleek S. geheten, lopen terwijl hij zijn stropdas in zijn hand had, zijn overhemd aan de bovenkant geheel open en geen hoofddeksel droeg. Ik riep deze soldaat, die ongeveer 3 à 4 meter van mij was verwijderd aan om hem zijn tenue in orde te laten maken. Ofschoon ik hem meerdere malen aanriep, negeerde de soldaat mijn opdracht om stil te staan en liep hij rustig verder. Ik ben achter hem aangegaan en heb hem gezegd: „Geef „je paspoort”. Deze opdracht heb ik zeker tweemaal herhaald. Hij gaf mij het paspoort niet. Ik pakte hem bij een arm vast om hem naar de bus te geleiden. Hierop zei hij: „Laat me los of ik pak je”, terwijl hij zich losrukte en een zijner armen dreigend omhoog hief.

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde sub 1a, 1b en 2 is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 17 juli 1966 te Eindhoven terwijl hij als dienstplichtig
„soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Land-
„macht;

„1. nadat zijn militaire meerdere de Vaandrig G. F. Klick, hem had
„ opgedragen:

„a. stil te blijven staan in verband met een door voornoemde Vaan-
„ drig geconstateerde tenue-afwijking;

„b. zijn militaire paspoort te overhandigen;

„elk van deze dienstbevelen heeft geweigerd te gehoorzamen;

„2. opzettelijk zijn meerdere, de Vaandrig G. F. Klick, in diens te-
„ genwoordigheid met enig kwaad bedreigende, op dreigende wij-
„ ze zijn arm omhoog heeft geheven, daarbij zeggende: „Laat me
„ „los of ik pak je”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „*opzettelijke ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd*”,

2. „*als militair opzettelijk een meerdere feitelijk bedreigen met ge-
„weld*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij:

1. artikel 114, eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

2. artikel 116, eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be-
klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is
aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of
omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden
opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstem-
ming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden
waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoeffe-
ning van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van
Strafrecht;

(Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de duur van 4
weken, voorwaardelijk, met een proeftijd van 1 jaar — *Red.*).

Krijgsraad te Velde Oost

Vonnis van 24 maart 1964

President: Kolonel Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Lt.-Kolonels J. H. Gim-
bel en H. P. Pieters.

Dienstbelang

*Beklaagde, dpl. soldaat, optredende als bestuurder van een particuliere
auto, had van een wachtmeester der Koninklijke Marechaussee opdracht
gekregen, zich de volgende dag met zijn auto te melden op de brigade ten-*

einde de auto rijtechnisch te doen onderzoeken. Beklaagde heeft opzettelijk nagelaten aan dit bevel te voldoen door weliswaar met een auto (van hetzelfde merk) te verschijnen, doch niet met dezelfde auto als terzake waarvan hij was aangehouden.

Vrijspraak, omdat in het militaire recht evenzeer geldt dat niemand aan zijn eigen veroordeling behoeft mede te werken en de verdachte vrij is om tot een bekentenis te komen. Weliswaar houdt artikel 33,2 W.V.W. de verplichting in om eraan mede te werken de auto naar een nabijgelegen plaats van onderzoek te (laten) brengen, maar die verplichting strekt zich niet uit tot een verplichting zich de volgende dag met de auto op een aangegeven plaats te melden.

In hoger beroep (zie de sententie achter het vonnis) de vrijspraak bevestigd met verbetering van gronden. Het Hof leest uit het vonnis de implicite overweging dat, als het bevel wel aan de eisen van artikel 33,2 W.V.W. zou hebben voldaan, de Krijgsraad het bevel zou hebben beschouwd als een „dienstbevel”. Nu het bevel echter slechts betrof voorschriften, welke voor elke verkeersdeelnemer gelden, is bij het bevel niet een belang betreffende de militaire status aan de orde is gekomen. Nu het bevel niet enig dienstbevel heeft betroffen, moet daaraan het karakter van dienstbevel worden ontzegd.

(W.M.Sr. art. 114; R.L. art. 63; W.V.W. art. 33,2).

DE KRIJGSRAAD TE VELDE OOST,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H.B., geboren 22 januari 1943, dpl. soldaat 1e klasse, beklaagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„1e. dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Land-, „macht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 11 decem-, „ber 1963 te 't Harde, althans in Nederland, opzettelijk heeft nagelaten „te gehoorzamen aan het hem door zijn meerdere de wachtmeester der „Koninklijke Marechaussee O. Sj. de Bruin op 10 december 1963 gegeven „dienstbevel om op 11 december 1963 zich met de Borgward RT 52-87 te „melden op de Brigade Koninklijke Marechaussee te 't Harde, welk bevel „hem, beklaagde, werd gegeven omdat deze auto rijtechnisch moest „worden onderzocht omdat hij zich daarmee als militair op de weg „bevond en die auto ervan werd verdacht rijtechnisch niet in goede staat „te verkeren;

„2e. dat hij op of omstreeks 11 december 1963 te 't Harde, gemeente „Doornspijk, althans in Nederland, als bestuurder van een vierwielig „motorrijtuig daarmee heeft gereden over de voor het openbaar rij- en „ander verkeer openstaande wegen, de Eperweg en de Graaf Reinoldweg, „zonder dat dit motorrijtuig rijtechnisch in voldoende staat van onder- „houd verkeerde immers: in de buitenband om het linkervoorwiel was

„een scheur, meerdere wielremzuigers waren lek of zaten vast in de wielremcilinders, de handrem werkte in het geheel niet en de gasafvoeropening was niet over de gehele lengte gasdicht;

Overwegende: enz.;

Overwegende, ten aanzien van het de beklagde sub 1e tenlastegelegde, dat de beklagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 10 december 1963 van een wachtmeester der Koninklijke Marechaussee van de brigade 't Harde opdracht kreeg zich de volgende dag op de brigade te 't Harde te melden met het vierwielig motorrijtuig, merk Borgward, gekentekend RT 52-87, in verband met het feit dat die wachtmeester hem, beklagde, op 6 december 1963 op de weg had zien rijden als bestuurder van die wagen en de wachtmeester die auto rijtechnisch wilde onderzoeken; dat hij heeft nagelaten aan het bevel van die wachtmeester te voldoen, door op 11 december 1963 met een andere Borgward, gekentekend RX 65-88, op de brigade te verschijnen;

Overwegende, ten aanzien van het de beklagde sub 2e tenlastegelegde, dat beklagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij op 11 december 1963 als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, merk Borgward, gekentekend RX 65-88, daarmee heeft gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande wegen, de Eperweg en de Graaf Reinoldweg te 't Harde; dat de handrem van die auto toen onvoldoende werkte en de gasafvoer niet in orde was;

Overwegende, ten aanzien van het de beklagde sub 1e tenlastegelegde:

dat een proces-verbaal nr. P. 270/63, opgemaakt en ondertekend door Obe Sjoerd de Bruin, wachtmeester der Koninklijke Marechaussee, en Hendrik Zimmerman, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, beiden behorende tot de brigade 't Harde van de Koninklijke Marechaussee, gesloten op 23 december 1963 als eigen waarneming en verrichting van de verbalisanten onder meer zakelijk inhoudt; dat zij zich op 6 december 1963, omstreeks 12.40 uur, belast met het politietoezicht als bedoeld in punt 2 van het enig artikel van het Koninklijk Besluit van 6 februari 1954, bevonden op de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de Eperweg te 't Harde, ter plaatse gelegen in de gemeente Doornspijk; dat zij op tijd en plaats voornoemd zagen, dat een vierwielige personenauto, merk Borgward, voorzien van het kenteken RT-52-87, over genoemde weg reed; dat, nadat de bestuurder zijn voertuig voor de afgesloten spoorwegovergang tot stilstand had gebracht, zij zagen, dat deze was gekleed in de uniform der Koninklijke Landmacht; dat zij, verbalisanten, bij controle van het voertuig zagen, dat de rechter voorband geen profiel meer vertoonde en nagenoeg geheel was versleten; dat de bestuurder desgevraagd opgaf te zijn genaamd Hendrik B. geboren te Heilo, 22 januari 1943, wonende te Kampen, soldaat, ingedeeld bij de 101e Meetbatterij te 't Harde; dat zij, verbalisanten, daar het betrokken motorrijtuig er verder verwaarloosd uitzag, vermoedden, dat dit ook

rijtechnisch niet in voldoende staat van onderhoud verkeerde; dat, omdat de verkeerstechnisch onderofficier van het district Koninklijke Marechaussee Apeldoorn niet direct kon worden ingeschakeld, hij, eerste verbalisant, verdachte beval om zich op maandag 9 december 1963 te melden op de brigade Koninklijke Marechaussee te 't Harde, met de Borgward, voorzien van het kenteken RT 52-87, voor het ondergaan van een technisch onderzoek; dat op maandag 9 december 1963 werd medegedeeld, dat verdachte ziek thuis was en dus niet aan de hem verstrekte opdracht kon voldoen; dat hij, eerste verbalisant, op dinsdag 10 december 1963 verdachte opnieuw opdracht heeft gegeven om zich op woensdag 11 december 1963 te melden op de brigade Koninklijke Marechaussee te 't Harde, met de Borgward, voorzien van het kenteken RT 52-87, voor het ondergaan van een technisch onderzoek; dat verdachte zich op woensdag 11 december 1963 bij hem, eerste verbalisant, in de marechausseekazerne te 't Harde meldde voor een technische keuring met een personenauto, merk Borgward, voorzien van het kenteken RX 65-88;

Overwegende, ten aanzien van het de beklaagde sub 2e tenlastegelegde: dat voormeld proces-verbaal als eigen waarneming en verrichting van de verbalisanten onder meer zakelijk inhoudt:

dat hij, eerste verbalisant, op woensdag 11 december 1963 zag, dat verdachte als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, personenauto, merk Borgward, voorzien van het kenteken RX 65-88, daarmee reed over de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande wegen, de Eperweg en de Graaf Reinoldweg te 't Harde in de gemeente Doornspijk; dat hij hierna zag, dat verdachte het door hem bestuurde motorrijtuig op de parkeerplaats van de marechausseekazerne te 't Harde plaatste en zich daarna bij hem, eerste verbalisant, meldde; dat zij, verbalisanten, vervolgens zagen, dat de handrem van dit motorrijtuig defect was; dat hij, eerste verbalisant, in verband hiermede dit voertuig in bewaring heeft genomen voor technisch onderzoek; dat een ambtsedig proces-verbaal Nr. T.O. 62/63, opgemaakt en ondertekend door Barend Jordaan, opperwachmeester der Koninklijke Marechaussee, ingedeeld als Verkeersdeskundige — Transportonderofficier bij de Staf 3e Divisie, district Apeldoorn, van de Koninklijke Marechaussee, gesloten op 16 december 1963, als eigen waarneming en verrichting van de verbalisant onder meer zakelijk inhoudt:

dat hij op 12 december 1963 op de brigade van de Koninklijke Marechaussee te 't Harde een onderzoek heeft ingesteld naar de toestand van een vierwielig motorrijtuig; dat hem bij onderzoek bleek, dat dit motorrijtuig was een personenauto van het merk Borgward, gekentekend RX 65-88; dat het motorrijtuig bij in werking stellen van de handrem in het geheel niet werd afgeremd; dat de gasuitlaatpijp en de knaldemper van het motorrijtuig lek waren;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van boven-

staande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen de beklaagde sub 1e en 2e is ten laste gelegd, met dien verstande, „dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht op 11 december 1963 te 't Harde, gemeente Doornspijk:

„1e. opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem door „zijn meerdere de wachtmeester der Koninklijke Marechaussee O. Sj. de „Bruin op 10 december 1963 gegeven bevel om op 11 december 1963 „zich met de Borgward RT 52-87 te melden op de brigade Koninklijke „Marechaussee te 't Harde, welk bevel hem, beklaagde, werd gegeven „omdat deze auto rijtechnisch moest worden onderzocht omdat hij zich „daarmede als militair op de weg bevond en die auto ervan werd verdacht „rijtechnisch niet in goede staat te verkeren;

„2e. als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig daarmede heeft „gereden over de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande „wegen, de Eperweg en de Graaf Reinoldweg, terwijl de handrem niet „werkte en de gasafvoerinrichting niet over de gehele lengte gasdicht „was”;

zijnde niet bewezen hetgeen de beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, zodat in zoverre vrijspraak behoort te volgen;

Overwegende, met betrekking tot de strafbaarheid van het hierboven sub 1e bewezen verklaarde:

dat aan de Nederlandse wetgeving in het algemeen het beginsel ten grondslag ligt, dat een verdachte of beklaagde niet verplicht is tot medewerking aan een tegen hem in te stellen onderzoek; dat dit beginsel ook in het militaire strafproces wordt erkend en ten grondslag ligt aan het bepaalde bij artikel 63 van de Regtspleging bij de Landmagt, waarin tot uitdrukking is gebracht, dat het de van enig door de strafrechter te be-rechten strafbaar feit beschuldigde vrijstaat, al dan niet tot een bekentenis te komen; dat het feit waarvan de beklaagde op 10 december 1963 werd verdacht — te weten, dat hij reed met een motorrijtuig dat rijtechnisch niet in goede staat verkeerde — voor krijgstuchtelijke afdoening niet vatbaar was; dat op de beklaagde generlei verplichting rustte desgevraagd te bekennen zich aan dit feit te hebben schuldig gemaakt en hij evenmin, ook niet door een hem door een meerdere gegeven bevel, kon worden genoopt, mede te werken aan de opsporing van dit feit, tenzij enigerlei wetsbepaling hem daartoe verplichtte; dat nu wel is waar artikel 33, lid 2, van de Wegenverkeerswet de opsporingsambtenaren bevoegd verklaart, zich te vergewissen van de naleving van bij of krachtens die wet gegeven voorschriften en zo nodig een motorrijtuig, ten aanzien waarvan zij een onderzoek wensen in te stellen, naar een nabij gelegen plaats te voeren of te doen voeren, waarbij de bestuurder van een dergelijk motorrijtuig verplicht is, desgevorderd zijn tot het onderzoek en het vervoer noodzakelijke medewerking te verlenen en desverlangd de opsporingsambte-

naren in zijn motorrijtuig te vervoeren, doch die bevoegdheid om een motorrijtuig *onmiddellijk* naar een nabij gelegen plaats te voeren of te doen voeren en daarbij de medewerking te verlangen van de bestuurder, niet insluit de toekenning van een recht aan de opsporingsambtenaar tot het geven van een bevel aan de bestuurder, om een te onderzoeken motorrijtuig *de volgende dag* op een nader aangegeven plaats te brengen ter fine van onderzoek;

Overwegende, dat mitsdien het hierboven sub 1e bewezen verklaarde feit niet is een strafbaar feit en beklagde daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat het sub 2e bewezen verklaarde behoort te worden gekwalificeerd als:

„overtreding van artikel 13, eerste lid, aanhef en sub c, van het Wegenverkeersreglement”

voorzien en strafbaar gesteld bij:

artikel 124 van het Wegenverkeersreglement;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Gezien enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart bewezen hetgeen beklagde sub 1e is ten laste gelegd in voege als voormeld;

Verklaart dit feit niet te zijn een strafbaar feit en spreekt beklagde daarvan vrij;

Verklaart beklagde schuldig aan het hierboven sub 2e als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklagde tot betaling van een geldboete van *dertig gulden*, met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van *zes dagen*;

Verklaart niet bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven uitdrukkelijk voor bewezen is verklaard en spreekt hem mitsdien daarvan vrij.

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 2 juni 1964

President: Mr. Fikkert (plv.); *Leden:* Luit.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Schout-bij-Nacht Bakker, Mr. Veldman (plv.) en Luit.-Generaal Valk (plv.),

Raadsvrouw: Mej. Mr. L. C. D. F. Bienen, advocate te 's-Gravenhage.

(zie het vonnis, hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, met wijziging van gronden;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens voor wat betreft de gronden, waarop de Krijgsraad heeft beslist, dat het sub 1e bewezen verklaarde feit niet is een strafbaar feit;

Overwegende, dat de Krijgsraad zijn beslissing, dat het aan beklagde gegeven bevel niet was een dienstbevel — met welke beslissing op zich zelf het Hof zich verenigt — nader heeft gemotiveerd, daartoe in het kort overwegende, dat beklagde niet door een hem door een meerdere gegeven bevel kon worden genoopt mede te werken aan de opsporing van het feit, waarvan hij werd verdacht (t.w. dat hij reed met een rijtechnisch niet in goede staat verkerend motorrijtuig,) tenzij enige wetsbepaling hem daartoe verplichtte, doch dat het daartoe in aanmerking komend artikel 33, lid 2 van de Wegenverkeerswet niet insluit de toekenning van een recht aan een opsporingsambtenaar tot het geven van een bevel als ten deze door wachtmeester de Bruin aan beklagde is gegeven;

Overwegende, dat de Krijgsraad hierbij implicite heeft aanvaard, dat — indien het door de wachtmeester de Bruin aan beklagde gegeven bevel wel aan de door gemeld artikel gestelde eisen had voldaan en te beschouwen ware geweest als een krachtens dat wettelijk voorschrift gedane vordering — een dienstbevel zou zijn geweest, doch dit uitgangspunt den Hove onjuist voorkomt;

Overwegende, dat toch uit de in het beroepen vonnis weergegeven inhoud van het mede door wachtmeester de Bruin opgemaakte proces-verbaal blijkt, dat die wachtmeester het in de bewezen verklaring bedoelde bevel uitsluitend heeft gegeven om zich te vergewissen van de naleving van bij of krachtens de Wegenverkeerswet gegeven voorschriften (en wel meer in het bijzonder van het in artikel 13, lid 1, sub a, van het Wegenverkeersreglement bepaalde); dat nochtans de naleving dier voorschriften in beginsel het algemeen belang betreft en door de enkele omstandigheid, dat de tot naleving dier voorschriften verplichte verkeersdeelnemer de status van militair heeft, niet een belang betreffende de militaire dienst aan de orde komt; dat uiteraard andere omstandigheden — zoals het optreden van een militair als verkeersdeelnemer bij of in verband met zijn dienstverrichting als zodanig, dan wel met gebruikmaking van militaire vervoermiddelen of op een wijze, waarbij het aanzien van de krijgsmacht is betrokken — de naleving van vorenbedoelde voorschriften tot een militair dienstbelang kunnen stempelen, doch dergelijke bijkomende omstandigheden zich in het onderhavige geval niet hebben voorgedaan

en deze in ieder geval blijkens het voormelde proces-verbaal niet de grond hebben gevormd voor het door de wachtmeester de Bruin aan beklaagde gegeven bevel; dat het vorenoverwogene leidt tot de gevolgtrekking, dat het onderwerpelijke bevel als zodanig niet enig militair dienstbelang heeft betroffen en derhalve op voormelde gronden aan dat bevel het karakter van een dienstbevel moet worden ontzegd;

Overwegende, dat de Auditeur-Militair in zijn memorie van appel hiertegen tevergeefs aanvoert, dat het een dienstbelang is, dat militairen in uniform niet als bestuurders van opvallend in slechte staat van onderhoud verkerende auto's optreden, omdat immers — wat daarvan overigens ook zij — het bevel niet is gegeven ter behartiging van een dergelijk belang, kunnende de in de tenlastelegging (en bewezen-verklaring) voorkomende zinsnede, dat de auto moest worden onderzocht o.m. omdat beklaagde zich daarmede „als militair op de weg bevond” niet anders worden verstaan dan als een verwijzing naar de door de wachtmeester de Bruin ingevolge het — in het proces-verbaal ook aangehaalde — Takenbesluit uit te oefenen politietaak ten behoeve van de strijdkrachten;

Overwegende, dat het bewezen verklaarde feit dus niet valt onder artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht; dat dit feit evenmin is strafbaar gesteld bij enige andere strafbepaling en met name niet bij artikel 184 van het Wetboek van Strafrecht, juncto artikel 33, lid 2, van de Wegenverkeerswet, zoals de Krijgsraad terecht heeft overwogen;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt het vonnis met verbetering der gronden;

NASCHRIFT.

Dit vonnis en deze sententie, niet eerder gepubliceerd, is speciaal opgenomen in verband met het hierna opgenomen vonnis van de Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage van 28 september 1966 en de terzake gewezen sententie van 17 januari 1967.

Verwezen wordt naar het naschrift bij die uitspraken.

Hier worde slechts opgemerkt dat het Hoog Militair Gerechtshof, de overwegingen van de Krijgsraad verbeterende voor wat het (implicite) aangenomen „dienstbevel” betreft, niet bestreden heeft de overweging van de Krijgsraad dat in het militaire strafrecht eveneens geldt het beginsel dat elke verdachte vrij is om al of niet tot bekentenis te komen en dat hij niet verplicht is daaraan mede te werken. Een beginsel, dat reeds vaker door Krijgsraad en Hof bevestiging heeft gevonden, maar dat door de uitleg, gegeven aan artikel 33, 2 W.V.W., wel sterk naar voren treedt.

W.H.V.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 28 september 1966

President: Mr. J. L. M. Elders, (plv.); *Leden:* Lt.-Kolonel J. C. Engelman en Kapitein T. Vrijdag,
Raadsman: Mr. W. Heskes.

Bevoegdheid.

Beklaagde, marechaussee der 1e klasse, had opzettelijk nagelaten te voldoen aan het bevel van zijn meerdere, adjudant-onderofficier en brigadecommandant, om een (burger) persoon als verdachte te horen.

Vrijspraak, omdat het aan beklaagde gegeven bevel niet was een „dienst-bevel”. Het horen van een burger, uitsluitend als verdachte, lag buiten de taken, opgedragen aan de Koninklijke Marechaussee en viel derhalve buiten de bevoegdheden van de opdrachtgever en dienst ondergeschikte, (bevestigd in hoger beroep; zie sententie achter het vonnis).

Valsheid in geschrift (beklaagde had in zijn proces-verbaal vermeld dat hij de bewuste burger wél gehoord had en daarin een verklaring van die persoon opgenomen).

Meineed (als getuige onder ede in de strafzaak tegen die burger gehoord door de Kantonrechter, verklaard dat de verdachte tegenover hem had verklaard zoals in het proces-verbaal opgenomen).

9 maanden gevangenisstraf, waarvan 3 maanden voorwaardelijk en onvoorwaardelijk ontslag uit de militaire dienst (zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen). In hoger beroep (mede gelet op psychiatrisch rapport) hoofdstraf gewijzigd in 4 maanden gevangenisstraf onder handhaving van de bijkomende straf.

W.M.Sr. art. 114; W.Sr. art. 207, 225).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
H.W.P., geboren 16 mei 1943, beroepsmarechaussee der 1e klasse, be-
klaagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als beroepsmarechaussee der eerste klasse opspo-
„ringsambtenaar bij de Brigade Keizersveer van het Wapen der Konink-
„lijke Marechaussee:

„1e. op of omstreeks 8 januari 1966 te Werkendam althans in Neder-
„land opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem de dag
„tevorens door zijn brigadecommandant de adjudant-onderofficier Heij-
„blom gegeven bevel om zich op 8 januari 1966 naar Werkendam te
„begeven en aldaar zekere Bras als verdachte te horen, zijnde hij op 8 ja-
„nuari 1966 wel naar Werkendam gegaan doch hebbende hij alstoen
„aldaar opzettelijk nagelaten Bras te horen;

„2e. op of omstreeks 11 januari 1966 te Keizersveer, gemeente Raamsdonk, althans in Nederland, opzettelijk in strijd met de waarheid, in een door hem op de ambtseed, door hem als opsporingsambtenaar in handen van de Kantonrechter te Breda afgelegd, opgemaakt en ondertekend proces-verbaal d.d. 11 januari 1966 no. 6/66, relaterende het door hem gehouden opsporingsonderzoek betreffende een aanrijding te Werkendam op 11 december 1965 tussen motorrijtuigen bestuurd door respectievelijk A. J. de Graaff en L. C. Bras, als verklaring van genoemde Bras, tegenover hem afgelegd, heeft opgenomen de zinsnede: „Ik had veel haast en daarom ben ik door de binnenbocht de Merwestraat ingegreden, ook al wist ik dat ik die bocht ruim had moeten nemen”, zulks terwijl hij wist dat Bras dit niet tegen hem, beklaagde, had verklaard, een en ander met het oogmerk om dit aldus valselijk opgemaakt proces-verbaal, dat bestemd was om tot bewijs van een door Bras gepleegde overtreding van artikel 20 cq. 28 van het Wegenverkeersreglement te dienen, als echt en onvervalst te gebruiken of door de rechterlijke autoriteiten te doen gebruiken, uit welk gebruik enig nadeel kon ontstaan, in de eerste plaats voor de als verdachte aangemerkte Bras, die terzake voor het Kantongerecht te Gorinchem heeft moeten terechtstaan;

„3e. op 5 april 1966, te Gorinchem, toen hij als getuige in de alstoen, aldaar voor het Kantongerecht behandelde strafzaak tegen Leendert Cornelis Bras, chauffeur te Werkendam, verdacht van overtreding van artikel 20 cq. 28 van het Wegenverkeersreglement, werd gehoord, na in handen van de Kantonrechter op de wijze bij de Wet bepaald de voor geschreven eed te hebben afgelegd van de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen, mondeling persoonlijk opzettelijk in strijd met de waarheid heeft verklaard: „Na het afleggen van de in concept opgenomen en door Bras ondertekende verklaring hebben wij hem gevraagd, waarom hij zo reed en toen heeft hij verklaard: „Ik had veel haast en daarom ben ik door de binnenbocht de Merwestraat ingegreden, ook al wist ik dat ik die bocht ruim had moeten nemen.”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard: dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als beroepsmarechaussee der 1e klasse, tevens beëdigd opsporingsambtenaar, bij de Brigade Koninklijke Marechaussee Keizersveer van het Wapen der Koninklijke Marechaussee:

1e. op 8 januari 1966 welbewust heeft nagelaten de hem de dag tevoren door zijn brigadecommandant, de adjudant-onderofficier Heijblom, mondeling gegeven dienstopdracht om zich op 8 januari 1966 van Keizersveer naar Werkendam te begeven en aldaar Leendert Cornelis Bras als verdachte te horen, uit te voeren; dat hij zich op 8 januari 1966 wel tezamen met de marechaussee der 1e klasse Elvé naar Werkendam heeft begeven, doch aldaar Bras niet heeft gehoord, zulks omdat hij aan zag

komen dat die Bras de aanvullende conceptverklaring, die hij van Bras wilde hebben in verband met een onderzoek naar een op 11 december 1965 te Werkendam plaats gehad hebbend verkeersongeval, zou weigeren te ondertekenen, waardoor hij dan weer tegenover zijn brigadecommandant, met wie hij over deze zaak had gesproken, een slechte beurt zou maken;

2e. op 11 januari 1966 te Keizersveer, gemeente Raamsdonk, willens en wetens in strijd met de waarheid in een door hem samen met voornoemde marechaussee der 1e klasse Elvé op ambtseed, die hij op 13 april 1965 als opsporingsambtenaar in handen van de kantonrechter te Breda had afgelegd, heeft opgemaakt en gesloten en ondertekend proces-verbaal nr. 5/66, waarin het door hem gehouden opsporingsonderzoek betreffende een aanrijding te Werkendam op 11 december 1965, waarbij een militair genaamd A. J. de Graaff en eerdergenoemde Bras waren betrokken en die door hem beiden als verdachte waren aangemerkt, als op 11 december 1965 door genoemde Bras tegenover hem afgelegde verklaring heeft opgenomen de zinsnede: „Ik had veel haast en daarom ben ik door de „binnenbocht de Merwestraat ingereden, ook al wist ik dat ik die bocht „ruim had moeten nemen”, zulks terwijl hij wist dat Bras dit niet tegenover hem, noch tegenover zijn medeverbalisant had verklaard; dat hij begreep, dat dit door hem opgemaakte proces-verbaal zou moeten dienen als bewijs van onder meer een door Bras gepleegde overtreding van artikel 28 eerste lid sub b en artikel 20 van het Wegenverkeersreglement; dat het zijn bedoeling was dit proces-verbaal met deze onjuiste verklaring bij zijn brigadecommandant in te dienen ter verdere behandeling, hetgeen hij daarna ook heeft gedaan; dat hij nadien heeft gehoord, dat op grond van dit proces-verbaal zowel tegen voornoemde Bras als tegen de militair de Graaff een strafvervolging is ingesteld; dat hij uiteraard als opsporingsambtenaar, toen hij de onjuiste verklaring in het proces-verbaal stelde, wist dat zo'n strafvervolging zeer waarschijnlijk was;

3e. op 5 april 1966 te Gorinchem, toen hij als getuige in de alstoen aldaar voor het kantongerecht in behandeling zijnde strafzaak tegen Bras voormeld, verdacht van artikel 20 cq. 28 van het Wegenverkeersreglement, werd gehoord, na in handen van de kantonrechter en op de wijze bij de wet bepaald, de wettelijk voorgeschreven eed als getuige te hebben afgelegd van de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen, mondeling heeft verklaard, toen de kantonrechter hem vroeg om een verklaring van het feit dat de zinsnede voorkomend in eerdergenoemd proces-verbaal, luidende: „Ik had veel haast en daarom ben ik door de „binnenbocht de Merwestraat ingereden, ook al wist ik dat ik die bocht „ruim had moeten nemen”, niet in het concept, dat hij tevoren aan de kantonrechter had overhandigd, voorkwam, dat die Bras zulks eerst later, nadat die conceptverklaring al was opgenomen, voorgelezen en ondertekend, had verklaard aan hem op het bureau van politie te Werkendam

en wel met name dat hij veel haast had; dat deze verklaring van hem toen naar hij wist niet volledig was en dus ook niet juist; dat het namelijk zo was, dat Bras op 11 december 1965, nadat diens conceptverklaring was opgenomen en ondertekend, hem — beklaagde — toen hij met Bras de schade aan diens voertuig nabij het politiebureau te Werkendam opnam te kennen gaf dat hij veel haast had en nog naar Tholen moest; dat hij begreep dat dit in elk geval niet sloeg op zijn wijze van rijden vlak voor het ongeval, maar dat hij verlof wilde hebben om te vertrekken, hetgeen hij Bras ook kort daarna heeft gegeven; dat hij toen, zoals verklaard, in zijn proces-verbaal het had doen voorkomen alsof Bras inderdaad met betrekking tot de aanrijding had verklaard, dat hij veel haast had en dientengevolge de binnenbocht had genomen; dat hij bij zijn verhoor als getuige door de kantonrechter voormelde onjuiste verklaring heeft afgelegd, omdat hij er nog een draai aan wilde geven, zodat het zou lijken alsof hij de verklaring van Bras — afgezien van enkele details — juist had weergegeven in zijn proces-verbaal;

ad 1e. Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 15 april 1966, opgemaakt en gesloten door Hans Muller, majoor, Rayonscommandant-West van het district Noord-Brabant der 1e Divisie Koninklijke Marechaussee en Adrianus de Wit, adjudant-onderofficier brigadecommandant der Koninklijke Marechaussee te Breda, zakelijk inhoudt als verklaring van:

1. Cornelis Antonius Heijblom, adjudant-onderofficier brigadecommandant der Koninklijke Marechaussee te Keizersveer (gemeente Raamsdonk):

dat hij begin januari 1966 de marechausee P., die onder zijn bevelen diende, bij zich heeft ontboden; dat hij toen met P. een door de opperwachtmeester Bos, eveneens van zijn brigade, gecorrigeerd proces-verbaal, dat P. in het klad had gemaakt, heeft besproken; dat zij daarbij overeenkwamen dat de bestuurder van de bestelauto eveneens als verdachte moest worden gehoord; dat hij op 7 januari 1966 P. persoonlijk mondeling opdracht heeft gegeven op 8 januari 1966 met Elvé per jeep naar Werkendam te gaan en aldaar Bras, de bestuurder van de bestelauto, als verdachte te horen; dat Bras in Werkendam woonde; dat P. zei, dat hij de opdracht volkomen had begrepen en zou uitvoeren; dat hij enige dagen later het door de marechaussees P. en Elvé opgemaakte proces-verbaal d.d. 11 januari 1966 onder nr. P 5/66 in de administratie van zijn brigade heeft geboekt en het daarna voor gezien en doorgezonden heeft getekend en verzonden aan de daarvoor in aanmerking komende autoriteiten;

2. Jannis Cornelis Elvé, marechausee der 1e klasse:

dat hij van 9 februari 1965 tot 8 februari 1966 heeft gediend bij de Brigade Koninklijke Marechaussee Keizersveer in de gemeente Raamsdonk; dat hij op 11 december 1965 in opdracht van de waarnemend brigadecommandant tezamen met de marechausee der 1e klasse P. in

Werkendam een onderzoek heeft ingesteld naar de oorzaak van een botsing tussen een burger bestelauto en een militaire bromfietser; dat de bestuurder van de bestelauto Bras heette; dat hij begin januari 1966, mogelijk de 8e, met P. mee moest naar Werkendam; dat P. hem vertelde dat hij in opdracht van de brigadecommandant Bras in Werkendam moest horen in verband met het feit dat er misschien voor deze ook een strafbaar feit in zat, omdat Bras met zijn bestelauto links door de bocht was gegaan; dat in Werkendam zij langs het groepsbureau zijn gereden, waar P. met de opperwachtmeester der rijkspolitie van Barneveld heeft gesproken en dat zij daarna bij de soldaat de Graaff zijn geweest; dat zij daarna zijn teruggedreden naar de brigade Keizersveer; dat hij P. onderweg nog heeft gevraagd of ze ook nog naar Bras moesten, aangezien zij daar nog niet geweest waren en dit toch de opdracht voor P. was geweest; dat P. zei dat dit niet meer nodig was;

Overwegende, dat ten processe is overgelegd een op ambtseed opgemaakt proces-verbaal nr. P 5/66 van de Brigade Koninklijke Marechaussee te Keizersveer, opgemaakt, gesloten en ondertekend op 11 januari 1966 door H.W.P., marechaussee der 1e klasse en J. C. Elvé, marechaussee der 1e klasse, beiden behorende tot de genoemde brigade, betreffende een onderzoek in verband met een op 11 december 1965 op de T-kruising van voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande wegen Sasdijk-Merwestraat te Werkendam, waarbij betrokken waren een vierwielige bestelauto, gekentekend SJ 27-99, bestuurd door Leendert Cornelis Bras en een rijwiel met hulpmotor, bestuurd door Aalbert Jan de Graaff, welk proces-verbaal onder meer behelst een verklaring van de als „verdachte 2” aangemerkte Leendert Cornelis Bras, geboren 22 december 1936 te Almkerk, inhoudende onder meer de zinsnede: „Ik had veel haast „en daarom ben ik door de binnenbocht de Merwestraat ingereden, ook „al wist ik dat ik die bocht ruim had moeten nemen”;

Overwegende, dat ten processe is overgelegd een door de Griffier bij het Kantongerecht te Gorinchem voor eensluitend afschrift getekend fotocopie van het proces-verbaal van terechtzitting van het Kantongerecht te Gorinchem op 5 april 1966, betreffende de zaak tegen verdachte Leendert Cornelis Bras, geboren te Almkerk op 22 december 1936, chauffeur te Werkendam, welk proces-verbaal door de Kantonrechter en de Griffier is vastgesteld en ondertekend, inhoudende onder meer dat de als getuige op last van de Officier van Justitie gedagvaarde marechaussee der 1e klasse H.W.P., na in handen van de Kantonrechter op de wijze bij de wet bepaald de bij artikel 284, 2e lid Wetboek van Strafvordering gevorderde eed te hebben afgelegd, heeft verklaard: „Na het afleggen van „de in concept opgenomen en door Bras ondertekende verklaring hebben „wij hem gevraagd waarom hij zo reed en toen hoeft hij verklaard: „Ik „„had veel haast en daarom ben ik door de binnenbocht de Merwestraat „„„ingereden, ook al wist ik dat ik die bocht ruim had moeten nemen”;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — genoemde fotocopie slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen, ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde sub 1e, 2e en 3e is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende ten aanzien van het sub 1e ten laste gelegde en bewezen-verklaarde, dat het aan beklagde gegeven bevel niet was een dienstbevel in de zin van artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende immers, dat het horen van Bras — zijnde een burger — uitsluitend als verdachte, zoals in de tenlastelegging is gesteld, in casu gelegen was buiten de taken opgedragen aan de Koninklijke Marechaussee, zoals deze zijn omschreven in het marechaussee-takenbesluit (KB d.d. 6-2-54 Stb. 45) en de Aanwijzingsbeschikking opsporingsambtenaren en hulpofficieren van justitie (Beschikking van de Ministers van Justitie en van Oorlog d.d. 18-11-57 Stct. 1958 nr. 1) en derhalve viel buiten de bevoegdheden van de opdrachtgevers en diens ondergeschikten;

Overwegende derhalve, dat het sub 1e ten laste gelegde en bewezen-verklaarde feit niet strafbaar is krachtens artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht, noch ook bij enige andere wettelijke strafbepaling, strafbaar is gesteld, zodat beklagde terzake dient te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat het sub 2. en 3. bewezene moet worden gekwalificeerd als:

I. „*Valschheid in geschrifte*”;

II. „*In een geval, waarin een wettelijk voorschrift eene verklaring onder eede vordert, mondeling persoonlijk opzettelijk eene valsche verklaring „onder eede afleggen*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij:

I. Artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht;

II. Artikel 207 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon van de dader;

Overwegende, dat de krijgsraad beklagde op grond van de gepleegde feiten ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, doch niet tevens zodanig ongeschikt dat hij voor goed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen behoort te worden ontzet;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht;

Gezien: enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart het sub 1e ten laste gelegde en bewezenverklaarde feit niet te zijn een strafbaar feit;

Spreekt beklaagde mitsdien daarvan vrij;

Verklaart beklaagde schuldig aan de overigens hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van *negen maanden*;

Beveelt, dat van deze gevangenisstraf een gedeelte groot *drie maanden* niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij de krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op *drie jaar* bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of zich op andere wijze heeft misdragen;

Onvoorwaardelijk: ontslaat beklaagde uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 17 januari 1967

President: Mr. Fikkert (plv.); *Leden:* Luit.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans en Mr. van Gilse (plv.),

Raadsman: Majoor H. Herklots.

(zie het vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, behalve ten aanzien der opgelegde hoofdstraf, en te dien aanzien opnieuw rechtdoende, de beklaagde zal veroordelen tot gevangenisstraf voor de tijd van *een jaar*;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis, waarvan hoger beroep, niet kan verenigen, zodat dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd: (*zie het vonnis hiervóór* — Red.).

Overwegende: enz.;

Post alia:

Overwegende, dat het Hof op grond van de inhoud van bovenstaande

bewijsmiddelen — genoemde fotocopie slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen, ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde sub 1e, 2e en 3e is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij, dienende als beroepsmarechaussee der eerste klasse opsporingsambtenaar bij de Brigade Keizersveer van het Wapen der Koninklijke Marechaussee:

„1e. op 8 januari 1966 te Werkendam opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem de dag tevoren door zijn brigadecommandant de adjudant-onderofficier Heijblom gegeven bevel om zich op 8 januari 1966 naar Werkendam te begeven en aldaar zekere Bras als verdachte te horen, zijnde hij op 8 januari 1966 wel naar Werkendam gegaan doch hebbende hij alstoen aldaar opzettelijk nagelaten Bras te horen;

„2e. op 11 januari 1966 te Keizersveer, gemeente Raamsdonk, opzettelijk in strijd met de waarheid in een door hem op de ambtseed, door hem als opsporingsambtenaar in handen van de Kantonrechter te Breda afgelegd, opgemaakt en ondertekend proces-verbaal d.d. 11 januari 1966 no. 5/66, relaterende het door hem gehouden opsporingsonderzoek betreffende een aanrijding te Werkendam op 11 december 1965 tussen motorrijtuigen bestuurd door respectievelijk A. J. de Graaff en L. C. Bras, als verklaring van genoemde Bras, tegenover hem afgelegd, heeft opgenomen de zinsnede: „Ik had veel haast en daarom ben ik door de binnenbocht de Merwedestraat ingereden, ook al wist ik dat ik die bocht ruim had moeten nemen”, zulks terwijl hij wist dat Bras dit niet tegen hem, beklagde, had verklaard, een en ander met het oogmerk om dit aldus valselijk opgemaakt proces-verbaal, dat bestemd was om tot bewijs van een overtreding van het Wegenverkeersreglement te dienen, als echt en onvervalst te gebruiken of door de rechterlijke autoriteiten te doen gebruiken, uit welk gebruik enig nadeel kon ontstaan, in de eerste plaats voor Bras, die terzake voor het Kantongerecht te Gorinchem heeft moeten terechtaan;

„3e. op 5 april 1966 te Gorinchem, toen hij als getuige in de alstoen aldaar voor het Kantongerecht behandelde strafzaak tegen Leendert Cornelis Bras, chauffeur te Werkendam, verdacht van overtreding van artikel 20 cq. 28 van het Wegenverkeersreglement, werd gehoord, na in handen van de Kantonrechter op de wijze bij de Wet bepaald de voorgeschreven eed te hebben afgelegd van de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen, mondeling persoonlijk opzettelijk in strijd met de waarheid heeft verklaard: „Na het afleggen van de in concept opgenomen en door Bras ondertekende verklaring hebben wij hem gevraagd, waarom hij zo reed en toen heeft hij verklaard: „Ik had veel haast en daarom ben ik door de binnenbocht de Merwestraat ingereden, ook al wist ik dat ik die bocht ruim had moeten nemen”.”

Overwegende, ten aanzien van het sub 1e ten laste gelegde en bewezen-verklaarde, dat het aan beklaagde gegeven bevel niet was een dienstbevel in de zin van artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende immers, dat het horen van Bras — zijnde een burger — uitsluitend als verdachte, zoals in de tenlastelegging is gesteld, in casu gelegen was buiten de taken opgedragen aan de Koninklijke Marechaussee, zoals deze zijn omschreven in het marechaussee-takenbesluit (KB d.d. 6-2-54 Stb. 45) en de Aanwijzingsbeschikking opsporingsambtenaren en hulpofficieren van justitie (Beschikking van de Ministers van Justitie en van Oorlog d.d. 18-11-57 Stct. 1958 nr. 1) en derhalve viel buiten de bevoegdheden van de opdrachtgevers en diens ondergeschikten;

Overwegende derhalve, dat het sub 1e ten laste gelegde en bewezen-verklaarde feit niet strafbaar is krachtens artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht, noch ook bij enige andere wettelijke strafbepaling strafbaar is gesteld, zodat beklaagde terzake dient te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat het sub 2e en 3e bewezene moet worden gekwalificeerd als:

I. „*Valschheid in geschrifte*”;

II. „*In een geval, waarin een wettelijk voorschrift eene verklaring onder eede vordert, mondeling persoonlijk opzettelijk een valsche verklaring, onder eede afleggen*”;

voorzien en strafbaar gesteld bij:

I. Artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht;

II. Artikel 207 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde in aanhef en sub 2e meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor bewezen is verklaard, zodat hij daarvan moet worden vrijgesproken;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig omtrent beklaagde opge maakt psychiatrisch rapport, gedateerd 25 augustus 1966, uitgebracht en ondertekend door de majoor-arts C. J. A. Somers, zenuwarts, zakelijk weergegeven onder meer inhoudt als conclusie van genoemde zenuwarts:

dat Onderzochte lijdende is en tijdens het ten laste gelegde lijdende was aan een ziekelijke ontwikkeling van zijn geestvermogens, in de vorm van een uitermate primitieve infantiel afhankelijke persoonlijkheidsstructurering met als consequentie een infantiel neurotisch reageren in zijn beroepssituatie, en voorts dat Onderzochte de ongeoorloofdheid van het hem ten laste gelegde heeft kunnen inzien, doch bij het plegen van het hem ten laste gelegde, vergeleken met de gemiddelde normale volwassene, in verminderde mate zijn wil in vrijheid overeenkomstig een dergelijk besef heeft kunnen bepalen —, welke conclusie het Hof overneemt en tot de zijne maakt;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of om-

standigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon van de beklaagde;

Overwegende dienaangaande, dat het Hof enerzijds in aanmerking neemt, dat de hiervoor gekwalificeerde strafbare feiten indien gepleegd door een marechaussee der 1e klasse tevens opsporingsambtenaar wel een zeer ernstig karakter verkrijgen, doch anderzijds rekening wil houden met beklaagdes hiervoor vermelde ziekelijke ontwikkeling van zijn geestvermogens;

Overwegende, dat het Hof beklaagde op grond van de gepleegde feiten ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, doch niet tevens zodanig ongeschikt dat hij voorgoed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen behoort te worden ontzet;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep, en opnieuw rechtdoende:

Verklaart beklaagde schuldig aan het sub 1e als bewezen aangenomen feit; verklaart dit feit niet te zijn een strafbaar feit; spreekt hem daarvan vrij;

Verklaart beklaagde schuldig aan de overige als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde terzake tot een gevangenisstraf voor de tijd van vier maanden;

Ontslaat beklaagde uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklaagde in aanhef en sub 2e meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor is bewezen verklaard; spreekt hem daarvan vrij.

NASCHRIFT.

Bij dit vonnis en deze sententie (en bij het vonnis van de Krijgsraad te Velde Oost van 24 maart 1964 en de daarop gegeven sententie) wil ik verwijzen naar het vonnis van de Krijgsraad te Velde West van 25 januari 1961 (M.R.T. LV — 1962 — blz. 35).

Van dat vonnis is destijds geen appel ingesteld en het heeft aanleiding gegeven tot een polemiek tussen Mr. Buisman enerzijds en enige officieren der Koninklijke Marechaussee (Muller, Ellerbroek, van Waning) anderzijds (t.a.p. blz. 305; blz. 673).

Dat vonnis betrof het negeren door een militaire mindere van een stop-teken, gegeven door een militaire meerdere van het Wapen der Koninklijke Marechaussee, welk teken gegeven was (uitsluitend) om de bescheiden te controleren van militaire bestuurders van burger-motorrijtuigen. De vrij-spraak (ontslag van rechtsvervolging) door de Krijgsraad gegeven, was

gebaseerd op de omstandigheid dat het stopteken geen „dienstbevel” was geweest. Buisman lichtte toe, dat hier geen sprake was van een militair belang als grondslag van het gegeven bevel.

Bevestiging van de juistheid van dit standpunt kwam duidelijk naar voren in de hiervóór afgedrukte sententie van 9 juni 1964, waar het H.M.G. de gegeven vrijspraak weliswaar bevestigde maar de gronden uitdrukkelijk verbeterde om aan te geven dat een bevel, waarbij geen belang betreffende de militaire dienst aan de orde komt, niet is een „dienstbevel” in de zin van artikel 114.

Bevestiging van de juistheid van bedoeld standpunt is ook gekomen in bovenstaande sententie. Maar is er, als ik het goed zie, een storend element.

In het vonnis van de Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage is namelijk de lijn van de Krijgsraad te Velde West van 25 januari 1961 doorgetrokken van „dienstbelang” naar „bevoegdheid van de opdrachtgever”. De Krijgsraad verlegde het accent en het Hof ging daarmee accoord.

Nu zijn „dienstbelang” en „bevoegdheid” twee grootheden, die als het ware met elkaar vergroeid, en daardoor moeilijk te scheiden zijn; te onderscheiden zijn zij wel.

Naar mijn mening¹⁾ ziet „dienstbelang” op de inhoud van het bevel; bevoegdheid op de verhouding tussen de opdrachtgever en de ondergeschikte.

Natuurlijk zijn er overgangsvormen, bijvoorbeeld als juist de inhoud van het bevel van invloed is op de verhouding tussen de militaire mindere en de militaire meerdere, of zelfs als de inhoud van het bevel bepalend is voor de verhouding van meerdere tot mindere (art. 67,3 W.M.Sr.). Dat neemt echter niet weg dat de begrippen wel te onderscheiden zijn.

Het wil mij voorkomen dat er, in dit licht gezien, geen principieel verschil bestaat tussen de casus-positie van het geval van 1964 (opdracht aan een militair om zijn privé-auto voor technisch onderzoek bij de brigade te brengen) en het hierboven afgedrukte geval van 1966 (opdracht om een burger als verdachte te verhoren). Als dit uitgangspunt juist is, zou het te prefereren zijn geweest als Krijgsraad en Hof de terminologie van de sententie van 1964 zouden hebben overgenomen.

Tenslotte valt het op dat niet de strafverzwarende bepaling van artikel 207, 2e lid van het Wetboek van Strafrecht is toegepast: meeneed in een strafzaak, ten nadele van de beklaagde of verdachte. De tenlastelegging liet, naar het mij voorkomt, voor deze kwalificatie voldoende ruimte. W.H.V.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 28 september 1966

President: Mr. J. L. M. Elders (plv.); Leden: Lt.-Kolonel J. C. Engelman en Kapitein T. Vrijdag,

Raadsman: Mr. J. H. van Wijk.

¹⁾ Zie M.R.T. XLIII - 1950 - blz. 569.

(Principiële) dienstweigering: weigering te voldoen aan het bevel, zijn militaire uniform aan te trekken en volharding in die weigering nadat zijn meerdere hem had gewaarschuwd dat zijn ongehoorzaamheid een ernstig strafbaar feit opleverde en hij deswege voor de Krijgsraad zou moeten verschijnen.

2 jaar en 3 maanden gevangenisstraf; ontslag zonder ontzetting.

Beroep op overmacht (gewetensbezwaren) faalt, nu de mogelijkheid van erkenning van die bezwaren volgens de Wet Gewetensbezwaren Militaire Dienst openstond, terwijl het tweede bezwaar van beklagde, op de onaanvaardbaarheid van de vervangende burgerdienst faalt, omdat volgens artikel 15 van genoemde wet de mogelijkheid bestaat ook daarvan vrijstelling te krijgen.

In hoger beroep (zie de sententie achter het vonnis) gevangenisstraf van 2 jaren en ontslag zonder ontzetting, overigens met verbetering van de gronden voor wat betreft het beroep op de bezwaren tegen de vervangende burgerdienst. Het Hof overweegt terzake dat de eventuele bezwaren tegen vervangende burgerdienst ter toetse zouden kunnen komen als beklagde gedagvaard ware terzake van het niet-voldoen aan een wettige oproeping tot het vervullen van vervangende dienst, zodat dit beroep voor de thans aan de orde zijnde zaak irrelevant is.

(W.M. Sr. art. 114,1^o; Wet Gewetensbezw. M.D. art. 15).

DE ARRONDISEMENTS KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
V.V.D.A., geboren 7 april 1947, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij, in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat en recruit van de „Koninklijke Landmacht, ingedeeld bij de C-Compagnie van het In- „structiebataljon van het Depot Geneeskundige Troepen te Amersfoort, „aldaar op of omstreeks 27 juli 1966 heeft geweigerd en opzettelijk nage- „laten te gehoorzamen aan het hem door zijn meerdere, de sergeant der „eerste klasse F. M. Thesingh, gegeven dienstbevel zijn burgerkleding „uit- en een gereedliggend militair uniform aan te trekken, door alstoen „aldaar te zeggen: „Dat doe ik niet” en opzettelijk dat uniform niet aan „te trekken, hebbende beklagde alstoen aldaar opzettelijk in zijn onge- „hoorzaamheid volhard en opzettelijk andermaal dat uniform niet aan- „getrokken, nadat genoemde meerdere er hem uitdrukkelijk op had ge- „wezen, dat hij zich door zijn ongehoorzaamheid aan een ernstig straf- „baar feit schuldig maakte en deswege voor de Krijgsraad zou moeten „verschijnen”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard:
dat hij, nadat hij als dienstplichtig soldaat en recruit in werkelijke dienst

was gekomen bij de C-Compagnie van het Instructiebataljon van het depot geneeskundige troepen te Amersfoort, aldaar op 27 juli 1966 geweigerd heeft en willens en wetens heeft nagelaten het hem, door de sergeant der 1e klasse Thesingh gegeven dienstbevel zijn burgerkleding, die hij droeg, uit te trekken en in stede daarvan een daartoe gereed liggend militair uniform aan te trekken op te volgen, daarbij zeggende: „Dat doe „ik niet” dat hij het militaire uniform niet heeft willen aantrekken, ook niet nadat deze meerdere hem erop had gewezen, dat hij zich door zijn ongehoorzaamheid aan een ernstig strafbaar feit schuldig maakte en deswege voor de krijgsraad zou moeten verschijnen;

Overwegende, dat een rapport d.d. 27 juli 1966, opgemaakt door de sergeant der 1e klasse Franziscus M. Thesingh, zakelijk inhoudt als verklaring van rapporteur:

dat hij op 27 juli 1966 in de Juliana van Stolbergkazerne te Amersfoort aan de dienstplichtig soldaat A., die ingedeeld was bij de C-compagnie van het instructiebataljon van het depot geneeskundige troepen, een dienstbevel heeft gegeven om van zijn militaire uitrusting het uniform aan te trekken; dat A. het uniform niet aannam en antwoordde: „Dat „doe ik niet”; dat hij A. erop wees, dat deze indien hij bleef weigeren aan zijn opdracht te voldoen, zich schuldig maakte aan een ernstig strafbaar feit en zich deswege voor de Krijgsraad zou moeten verantwoorden; dat A. in zijn weigering volhardde en het uniform niet heeft aangetrokken;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — genoemd rapport slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, ten aanzien van het beroep op overmacht, door beklagdes raadsman aangevoerd, dat dit beroep in casu faalt aangezien de mogelijkheid tot erkenning van de gewetensbezwaren op grond van de Wet Gewetensbezwaren militaire dienst open staat, doch beklagde geen beroep op deze wet wenst te doen, terwijl bovendien beklagdes beroep op de onaanvaardbaarheid om vervangende burgerdienst te verrichten faalt, aangezien artikel 15 van genoemde wet de mogelijkheid van vrijstelling ook van de vervangende burgerdienst biedt;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
„opzettelijke ongehoorzaamheid waarbij de schuldige opzettelijk in zijn „ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijn „strafbaarheid heeft gewezen”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden

opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklagde op 27 juli 1966 in voorlopig arrest is gesteld en de aard en omstandigheden der zaak vorderen dat dit arrest gehandhaafd blijft;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklagde op grond van het gepleegde feit ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, doch niet tevens zodanig ongeschikt dat hij voor goed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen behoort te worden ontzet;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 2 jaar en 3 maanden met aftrek van de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, zijnde vanaf 27 juli 1966; ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red.*)

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 31 januari 1967

President: Mr. Lamers; *Leden:* Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker en Generaal-Majoor Coopmans, *Raadsman:* Mr. J. H. van Wijk, Advocaat te Haarlem.

(zie het vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens voor wat betreft de hieronder nog te vermelden punten;

Overwegende, dat door of namens beklagde ook in hoger beroep van het bestaan van gewetensbezwaren tegen het vervullen van militaire dienst is blijk gegeven, en met name is aangevoerd, dat die bezwaren beklagde tot de ten laste gelegde en bewezenverklaarde handelwijze hebben gedrongen, daar beklagde onoverkomelijke gewetensbezwaren heeft tegen vervulling van militaire dienst, van welke aard ook, omdat zijn zedelijke overtuiging hem deelneming aan elk oorlogsgeweld verbiedt en hij meent niet het recht te hebben een medemens om wat voor reden ook te doden;

Overwegende, dat de Krijgsraad dit beroep terecht en op een goede grond heeft verworpen en ook het Hof dat in hoger beroep herhaalde

verweer verwerpt op dezelfde grond, te weten dat, hoewel de mogelijkheid tot erkenning van gewetensbezwaren op grond van de Wet gewetensbezwaren militaire dienst openstaat, beklaagde geen beroep op die wet heeft gedaan en zoals nader ter terechtzitting van het Hof gebleken is ook niet wenst te doen, aan welke motivering het Hof nog toevoegt, dat de wetgever door het openstellen van vorenbedoelde mogelijkheid, heeft te kennen gegeven, dat zowel in niet onder die mogelijkheid te brengen gevallen, als bij het niet gebruik maken van die mogelijkheid, gewetensbezwaren niet kunnen worden erkend en dan ondanks gewetensbezwaren onvoorwaardelijke naleving van de betreffende voorschriften wordt gevorderd;

Overwegende, dat het Hof zich evenwel niet verenigt met en dan ook niet overneemt, hetgeen de Krijgsraad heeft overwogen met betrekking tot de in eerste aanleg naar voren gebrachte onaanvaardbaarheid om vervangende burgerdienst te verrichten, ten aanzien waarvan — ook voorzover beklaagde of zijn raadsman bedoeld mocht hebben dit weder in hoger beroep aan te voeren — het Hof overweegt:

dat de hierbedoelde omstandigheid geen overmacht tot het begaan van het ten laste van beklaagde bewezenverklaarde feit oplevert; dat toch de bezwaren van beklaagde tegen de regeling van het verrichten van vervangende dienst hierin blijken te bestaan:

a) dat die vervangende dienst hem geen gelegenheid laat tot het volgen van een opleiding tot een geestelijk of godsdienstig-menslievend ambt, tot hoedanig ambt hij beweert te worden opgeleid, en

b) dat hij op grond van de bij of krachtens de artikelen 15, lid 2, en 19 van de Wet gewetensbezwaren militaire dienst gegeven voorschriften of de toepassing dier voorschriften geen vrijstelling van vervangende dienst kan verkrijgen;

dat wellicht het sub a bedoelde bezwaar onder ogen zou zijn te zien door de rechter in het geval gedaagde voor hem was gedaagd terzake dat hij niet had voldaan aan een wettige oproeping tot het vervullen van vervangende dienst, doch van een en ander thans geen sprake is en voormeld bezwaar voor het thans ten laste van beklaagde bewezen verklaarde feit irrelevant is; dat dit laatste ook geldt met betrekking tot het sub b bedoelde bezwaar, weshalve ook niet nader behoeft te worden ingegaan op de door beklaagde's raadsman gegeven nadere uitwerking daarvan, te weten dat dat bezwaar een uitvloeisel zou zijn van van de in genoemde voorschriften of bij de toepassing daarvan gemaakte ongeoorloofde discriminatie tussen Jehova's Getuigen (waartoe beklaagde behoort) en degenen, die zijn genoemd in de bij het Dienstplichtbesluit behorende tabellen I en II of die verkeren in een geval, dat met één der in die tabellen omschreven gevallen kan worden gelijkgesteld, welke ongelijkheid strijdig zou zijn met de artikelen 9, 14 en 17 van het zogenaamde Verdrag van Rome, immers deze stellingen, alle rakende de vraag of onder bepaalde —

thans niet aan de orde zijnde — omstandigheden vrijstelling van het vervullen van vervangende dienst behoort te worden verleend, niet aan het oordeel van de militaire rechter, doch in laatste instantie aan dat van de administratieve rechter, bedoeld in artikel 20 van de Wet gewetensbezwaren militaire dienst, is onderworpen;

Overwegende, dat het Hof zich voorts niet kan verenigen met de opgelegde straf en de motivering daarvan, zodat het vonnis op de in beide voorgaande overwegingen bedoelde punten behoort te worden vernietigd, zijnde na te melden straf in overeenstemming met de ernst van het bewezen-verklaarde, met de omstandigheden, waaronder dit is gepleegd en met de persoon van verdachte, gelijk een en ander ten processe is gebleken;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen van het vonnis, waarvan hoger beroep en deze overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen ten aanzien van de hierboven aangegeven gronden en beslissingen;

En te dien aanzien — op gronden als bovenvermeld — opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklagde tot gevangenisstraf voor de tijd van *twee jaren* met aftrek van de tijd, door veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in voorarrest doorgebracht, zijnde vanaf 27 juli 1966;

Ontslaat beklagde uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bevestigt het vonnis in voege als voormeld voor al het overige.

TUCHTRECHTSPRAAK**Hoog Militair Gerechtshof**

Beschikking van 14 februari 1967

President: Mr. Lamers; *Leden:* Luitenant-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker en Generaal-Majoor Coopmans.

Bevoegdheid c.q. verplichting zich te verschonen om als beklagmeerdere op te treden.

Het is in het algemeen ongewenst, dat op het beklag over een opgelegde straf of omschrijving der strafreden de zaak wordt onderzocht en daarop wordt beslist door de beklagmeerdere, die — als in onderstaande zaak — terzake van een (vermeend) begaan krijgstuchtelijk vergrijp de klager tevoren bij de strafoplegger had gerapporteerd, daar de mogelijkheid bestaat, dat die beklagmeerdere dan reeds — los van het door hem in te stellen onderzoek — een bepaald standpunt omtrent de klager en het gerapporteerde feit heeft ingenomen en aldus niet meer onbevangen, onbevooroordeeld en objectief tegenover de klager en dat feit staat, vermits alleen al de schijn van het bestaan van een dergelijke mogelijkheid dient te worden vermeden.

Een zodanige óngewenste gang van zaken wordt voorkomen als in onderstaande zaak, indien de rapporteur hetzij zelf als strafoplegger optreedt, hetzij bevordert dat als beklagmeerdere zal optreden een in artikel 61 van de Wet op de Krijgstucht bedoelde „door Ons of Onze Minister van Defensie „aangewezen” tot straffen bevoegde meerdere.

Overigens laten zich omstandigheden denken, waaronder een dergelijke gang van zaken zó ongewenst wordt, dat de hiervoren eerstbedoelde beklagmeerdere op het gedane beklag géén beslissing had mógen nemen en dat het optreden van een „door Ons of Onze Minister van Defensie aangewezen” tot straffen bevoegde meerdere als beklagmeerdere bepááldelijk gebóden is. In zo'n geval zal een beklagbeschikking — op de enkele grond van niet-inachtneming van deze grond — moeten worden vernietigd.

Het in de beschikking waarvan beklag omschreven feit betreft een ánder feit dan hetwelk in de oorspronkelijke strafreden, waarvan beklag, als krijgstuchtelijke misdrijving is omschreven; het heeft derhalve geen deel uitgemaakt van de zaak welke klager aan het oordeel van de beklagmeerdere heeft onderworpen. Beschikking waarvan beklag vernietigd enz.

(W.K. art. 61; P.I.H.M.G. art. 56-59).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF;

Gelezen een verklaring gedagtekend 15 december 1966, waarbij de sergeant der 1e klasse J., rnr. 27.06.21.000, dienende bij de A-Compagnie

van het Pantser Infanterie Rij- en Opleidingscentrum (PIROC) 's-Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beschikking op het beklag door hem ingediend bij de commandant van genoemd centrum over de straf van berisping, mondeling tenuitvoergelegd hem door zijn compagniescommandant opgelegd wegens:

„Hoewel bij Korpsorder is bepaald, dat het verboden is het bureau „van de MTOO-Vzgcie anders dan voor dienst te betreden, zich hieraan „wel gehouden doch van de gelegenheid gebruik gemaakt om een kop „koffie te drinken;”

bij welke beschikking — op 12 december 1966 genomen en op 13 december 1966 ter kennis van klager gebracht — de opgelegde straf werd gehandhaafd en de omschrijving van de strafreden werd gewijzigd zó dat deze kwam te luiden:

„In strijd met de hem bekende bedoeling van een terzake gegeven „ciesorder, zich zonder urgente dienstreden en koffie-drinkend opge- „houden op het kantoor van de MTOO van de Verzorgingscie;”

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord de klager;

Gelet op het advies van de advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht;

Gelet op het nader onderzoek gehouden door de luitenant-generaal mr. J. D. Schepers als raadsheer-commissaris waarbij werden gehoord klager en als getuige onder ede:

de Luitenant-Kolonel J. H. van Drent, beklagmeerdere, de Majoor J. J. N. van Greunsvan, strafoplegger, en de sergeanten-majoor H. van Eck en H. W. van der Leege;

Overwegende, omtrent de gevolgde procedure:

Overwegende, dat blijkens het gehouden onderzoek en nader onderzoek klager op 13 oktober 1966 door de Commandant van de A-Compagnie van het Pantser Infanterie Rij- en Opleidingscentrum (PIROC) werd gestraft op grond van een hem ter behandeling gegeven rapport van de Luitenant-Kolonel J. H. van Drent, commandant PIROC, inhoudende, dat deze uit eigen waarneming had geconstateerd, dat klager op 13 oktober 1966 omstreeks 09.00 uur zijnde een tijdstip vallende tijdens het eerste lesuur van die dag, zich bevond op het kantoor van de MTOO van de verzorgingscompagnie van PIROC leunende tegen de verwarming; dat vervolgens, nadat klager terzake van het gerapporteerde feit was gestraft door voornoemde compagniescommandant en klager in beklag was gekomen, genoemde rapporteur in diens kwaliteit van commandant PIROC dat beklag in behandeling heeft genomen en daarop bij beschikking van 12 december 1966 heeft beslist;

Overwegende, dat het in het algemeen ongewenst is, dat op het beklag over een opgelegde straf of omschrijving der strafreden de zaak wordt onderzocht en daarop wordt beslist door de beklagmeerdere, die — als in casu — terzake van een (vermeend) begaan krijgstuuchtelijk vergrijp de

klager tevoren bij de strafoplegger had gerapporteerd, daar de mogelijkheid bestaat, dat die beklagmeerdere dan reeds — los van het door hem in te stellen onderzoek — een bepaald standpunt omtrent de klager en het gerapporteerde feit heeft ingenomen en aldus niet meer onbevangen, onbevooroordeeld en objectief tegenover de klager en dat feit staat, vermits alleen al de schijn van het bestaan van een dergelijke mogelijkheid dient te worden vermeden;

Overwegende, dat een zodanige ongewenste gang van zaken wordt voorkomen in gevallen als het onderhavige indien de rapporteur hetzij zelf als strafoplegger optreedt hetzij bevordert dat als beklagmeerdere zal optreden een in artikel 61 van de Wet op de Krijgstucht bedoelde „door „Ons of Onze Minister van Defensie aangewezen” tot straffen bevoegde meerdere;

Overwegende, dat zich overigens omstandigheden laten denken, waaronder een dergelijke gang van zaken zo ongewenst wordt, dat de hiervoren eerstbedoelde beklagmeerdere op het gedane beklag geen beslissing had mogen nemen en het optreden van een „door Ons of Onze Minister „van Defensie aangewezen” tot straffen bevoegde meerdere als beklagmeerdere bepaaldelijk geboden was, in welk geval het Hof bij het geven ener eindbeslissing de beklagbeschikking zal moeten vernietigen op de enkele grond, dat niet dienovereenkomstig is gehandeld; dat zodanige omstandigheden echter in het onderwerpelijke geval door het Hof niet aanwezig worden geacht; dat het Hof nochtans bij zijn onderzoek van de zaak aanleiding heeft gevonden de reeds door de beklagmeerdere gehoorde klager, strafoplegger en getuigen opnieuw door een Raadsheer-Commissaris uit het Hof te doen horen;

En alsnu omtrent de zaak zelve:

Overwegende, dat bij het gehouden onderzoek en nader onderzoek nog is komen vast te staan, dat de compagniesorder van 9 augustus 1963 nr. 53 van de A-Compagnie PIROC voor zover van belang voor deze zaak bepaalt: „Koffie-kamer Vzgcie: Verboden voor personeel niet behorende „tot de Vzgcie”; dat de omstreeks genoemde datum op deze order aan klager gegeven toelichting door de compagniescommandant of door de pelotonscommandant zakelijk weergegeven niet meer heeft ingehouden, dan dat het koffiedrinken in de koffiekamer van de Vzgcie voortaan afgelopen moest zijn, en met name niet dat het voortaan ook verboden zou zijn voor personeel van de A-compagnie de z.g. hoefijzer waarin onder meer het bureau van de MTOO Vzgcie was gelegen te betreden, tenzij voor dienst en dan nog alleen door pelotonscommandanten; dat het bureau van de MTOO-Vzgcie alleen kon worden betreden via meerge-noemde koffiekamer;

Overwegende, dat een korpsorder van de strekking als voormelde compagniesorder niet is gegeven; dat de notulen van de bespreking welke commandant PIROC op 8 augustus 1966 met o.a. de commandant van

de A-compagnie van genoemd onderdeel heeft gehouden echter wel onder meer vermelden: „C-PIROC: koffiekamer Vzgcie alleen voor Vzgcie”;

Overwegende, dat klager erkent op 13 oktober 1966 op het bureau van de MTOO van de Vzgcie PIROC omstreeks 09.00 uur een kop koffie te hebben gedronken; dat hem toen voornoemde order wel bekend was, echter niet dat het betreden anders dan voor dienst van o.a. het bureau van de MTOO en dan alleen door pelotonscommandanten, was verboden;

Overwegende, dat niet is komen vast te staan, dat het klager op 13 oktober 1966 bekend was of kon zijn, dat het hem verboden was op het bureau van de MTOO Vzgcie een kop koffie te drinken;

Overwegende, dat het zich zonder urgente dienstreden bevinden op voornoemd bureau klager wordt verweten in de omschrijving van de strafreden, zoals deze bij de beschikking waarvan beklag is gewijzigd;

Overwegende daaromtrent, dat het onderzoek naar de juistheid van genoemde omstandigheid achterwege kan blijven omdat — wat hiervan zij — deze omstandigheid een ander feit betreft, dan hetwelk in de oorspronkelijke strafreden, waarvan beklag, als krijgstuuchtelijke misdraging is omschreven, en derhalve geen deel heeft uitgemaakt van de zaak, welke klager aan het oordeel van de beklagmeerdere heeft onderworpen;

Overwegende, dat uit het voorgaande volgt, dat de strafoplegging behoort te worden ongedaan gemaakt en de beschikking waarvan beklag moet worden vernietigd;

Krachtens 's-Hofs Provisionele Instructie de eindbeslissing nemende op het beklag;

Vernietigt de beschikking waarvan beklag;

Vernietigt de opgelegde straf en de daarbij behorende strafreden;

Bepaalt dat de strafoplegging op klagers straflijst in zijn geheel onleesbaar zal worden gemaakt;

Bepaalt, dat een afschrift van 's-Hofs eindbeslissing zal worden uitgereikt aan klager, de strafoplegger, de beklagmeerdere, de advocaat-fiscaal voor de Krijgsmacht en desverlangd aan de Minister van Defensie.

Commandant der Zeemacht in Nederland

Beschikking van 7 mei 1965

Een automonteur der 1e klasse, onder invloed van alcohol, verstoorde op een dansavond in een parochiehuis de orde door naar een of meer der aanwezigen te slaan en te stompen. Voorts had hij zich gedurende 2½ uur aan de werkzaamheden onttrokken.

De beklagmeerdere overweegt in het bijzonder enerzijds dat het door klager verstoren der openbare orde in de danszaal door naar een of meer der aanwezigen te slaan en te stompen — te meer nu hij in uniform was gekleed, een ernstige schending der krijgstuuch is en anderzijds dat diens

wangedrag in de betrekkelijke beslotenheid van de dorpsgemeenschap plaatsvond en dat diens burger-broer, die gelijkelijk verantwoordelijk was voor de ordeverstoring deswege niet door de officier van justitie was vervolgd en straffeloos was gebleven, terwijl klagers wangedrag dat weliswaar eveneens niet strafrechtelijk was vervolgd, aan de commanderende officier ter toetsing aan de krijgstucht was overgelaten.

Omschrijving der strafreden gewijzigd; opgelegde straf van 12 dagen streng arrest met inhouding van de gehele soldij gedurende de halve straftijd gewijzigd in 7 dagen verzaard arrest. Ter compensatie van geleden nadeel één dag buitengewoon verlof te verlenen in aansluiting op een permissiebeurt.

(W.K. art. 61, 62, 65 en 66).

DE VICE-ADMIRAAL, COMMANDANT DER ZEEMACHT IN NEDERLAND;

Gelezen de verklaring van automonteur der 1e klasse D. (32562) van 29 januari 1965, houdende dat hij zich wenst te beklagen over de hem op 26 januari 1965 door de commandant van het marinevliegkamp te Valkenburg — kapitein ter zee vlieger W. de Groot — opgelegde krijgstuhtelijke straf van:

„10 dagen streng arrest met inhouding van de gehele soldij gedurende „de halve straftijd”,

en over het eerste deel van de volgende — bij deze straf behorende — strafreden:

„1. Op een jeugd-dansavond onder invloed van alcohol de orde verstoord door met een of meer omstanders te vechten.

„2. Zich 2½ uur aan de werkzaamheden onttrokken”;

Gehoord de gestrafte;

Gezien de verhoren en de verdere informatiën te dezen genomen;

Overwegende dat blijkens het onderzoek de volgende feiten onomstreden zijn en derhalve geacht worden vast te staan:

Klager bevond zich — evenals zijn broer Nico — in de avond van 15 november 1964 in het parochiehuis te Zevenbergschenhoek, waar onder toezicht van de heer J. H. A. Snoeijns een jeugd-dansavond werd gehouden. Klager was gekleed in uniform.

Tijdens een verstoring van de orde op deze dansavond werd de heer Snoeijns in het gezicht geslagen. In verband daarmee werd ten ± 21.30 uur telefonisch de assistentie van opperwachtmeester der rijkspolitie F. P. van Meel ingeroepen. Tijdens de aanwezigheid van vorenbedoelde opperwachtmeester in het parochiehuis raakte klager met zijn broer in gevecht, toen hij deze — met toestemming van de opperwachtmeester — uit de danszaal wilde verwijderen. Opperwachtmeester Van Meel maakte onder meer terzake van eenvoudige mishandeling en ordeverstoring ambtsedig proces-verbaal op, waarin klager en diens broer als verdachten werden aangemerkt;

Overwegende dat voorts terzake hebben verklaard:

1. J. H. A. Snoeijs: dat klager en diens broer Nico onder de invloed van alcoholhoudende drank verkeerden, hetgeen hem bleek uit de omstandigheid dat beiden door de danszaal waggelden en zich onfatsoenlijk gedroegen door herrie te schoppen en door andere aanwezigen lastig te vallen; dat hij hen gezegd heeft de zaal te verlaten, doch dat zij hieraan niet voldeden; dat hij zag dat klager zich ongeoorloofd achter het buffet wilde begeven; dat hij — toen hij klager dit belette — door klager meermalen in het gezicht werd geslagen en gestompt, ten gevolge waarvan hij pijn ondervond; dat hij niet weet of ook klagers broer Nico naar hem heeft geslagen; dat door de gedragingen van klager en diens broer de orde in de danszaal werd verstoord;
2. klager: dat hij zich in het parochiehuis niet heeft misdragen; dat hij mogelijk voor de grap heeft gedaan alsof hij zich achter het buffet wilde begeven, doch niet werkelijk de bedoeling had dit te doen; dat hij die avond alleen met zijn broer gevochten heeft en wel toen hij zijn broer — omdat deze zich misdroeg — op verzoek van opperwachtmeester Van Meel uit het parochiehuis wilde verwijderen; dat hij de heer Snoeijs niet geslagen heeft; dat het wel mogelijk is dat hij bij het verwijderen van zijn broer uit de zaal „ruim baan” heeft moeten maken; dat hij de indruk heeft dat enkele getuigen in hun verklaringen tegenover opperwachtmeester Van Meel de namen van hem en zijn broer verwisseld hebben; dat hij — hoewel hij vooraf ongeveer tien biertjes gedronken had — zeker niet dronken was;
3. opperwachtmeester der rijkspolitie F. P. van Meel: dat hij bij aankomst in het parochiehuis ten \pm 21.30 uur vernam dat de heer Snoeijs door klager of diens broer Nico of door beiden was geslagen; dat klager in de gang van het parochiehuis naar hem toekwam en hem vroeg of hij — klager — zijn broer uit de zaal mocht verwijderen; dat hij dit goed vond; dat klager vervolgens diens broer onder hevig tegenspartelen uit de zaal verwijderde; dat daarbij geen derden waren betrokken; dat naamsverwisseling van beide broers uitgesloten moet worden geacht, daar iedereen in het dorp klager als de marineman kent en daar klager bovendien in de uniform der Koninklijke marine was gekleed;
4. A. J. Voets: dat klager en diens broer zichtbaar dronken waren; dat hij zag dat klager zich achter het buffet wilde begeven, hetgeen enkele aanwezigen trachtten te beletten door klager vast te grijpen; dat klager wild met zijn handen en armen zwaaide; dat klager en diens broer zich door slaan en stompen verzetten tegen de door vorenbedoelde aanwezigen aangewende pogingen om klager uit de zaal te verwijderen; dat de heer Snoeijs door klagers broer geslagen werd en dat klager hem — Voets — aanviel; dat naderhand klager en diens broer samen slaags raakten;
5. J. J. M. van den Dam: dat klager en diens broer Nico in de danszaal de orde verstoorde en ten gevolge van dronkenschap zich slingerend

door de danszaal bewogen; dat hij heeft gezien dat klager en diens broer Nico naar de heren Snoeijns en Voets hebben geslagen;

6. H. J. P. M. Lommen, H. W. M. van Run, A. L. de Groot en J. Krijnen: dat zij hebben gezien dat klager in de danszaal naar iemand sloeg c.q. schopte;

Overwegende dat uit voormelde verklaringen het volgende moet worden geconcludeerd:

dat klager onder invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank tijdens de jeugd-dansavond in het parochiehuis te Zevenbergschenhoek de orde op ernstige wijze heeft verstoord door zich door slaan en stompen te verzetten tegen de personen die hem wilden beletten zich ongeoorloofd achter het buffet te begeven; dat de omschrijving van de strafreden hiermede niet geheel in overeenstemming is; dat het in de eerste plaats om redactionele redenen de voorkeur verdient het woord „omstanders” in de strafreden te wijzigen in „aanwezigen”; dat voorts het vechten met aanwezig — zoals de strafreden vermeldt — een wederkerigheid van agressieve handelingen veronderstelt, welke wederkerigheid in het onderhavige geval niet is gebleken; dat immers klager en diens broer zich eenzijdig tegenover de andere aanwezigen agressief gedroegen; dat mitsdien aanleiding bestaat de strafreden zodanig te wijzigen dat daaruit blijkt dat klager de orde verstoorde door naar andere aanwezigen te slaan en te stompen, in stede van door te vechten; dat voorts als vaststaand moet worden aangenomen dat klager en diens broer Nico beiden gelijkelijk verantwoordelijk waren voor de ordeverstoringen in het betreffende parochiehuis; dat uit informatie bij de arrondissementsrechtbank te Breda is gebleken dat het strafrechtelijk aandeel van klagers broer in de in het betreffende parochiehuis gepleegde misdrijven door de officier van justitie werd geseponeerd; dat de strafrechtelijke zijde van klagers misdrijven in voormeld parochiehuis eveneens werd geseponeerd, zodat bij de bepaling van de strafmaat uitsluitend de feiten en omstandigheden in aanmerking dienen te worden genomen, welke een schending van de krijgstucht door klager inhouden; dat te dien aanzien moet worden vastgesteld dat het door klager verstoren van de orde in de betreffende danszaal door naar een of meer aanwezigen te slaan en te stompen — te meer nu klager in uniform was gekleed — een ernstige schending van de krijgstucht is; dat echter aanleiding bestaat ten gunste van klager in aanmerking te nemen dat klagers wangedrag zich afspeelde in de betrekkelijke beslotenheid van de eigen dorps-jeugdgemeenschap, waardoor het onkrijgstuchtelijke element minder op de voorgrond komt te staan; dat op grond van voormelde omstandigheden — in het bijzonder in aanmerking genomen dat klagers broeder geheel straffeloos is gebleven — de opgelegde straf te zwaar moet worden geacht; dat een straf van 7 dagen verzwaard arrest — klagers persoonlijkheid en doorgaand gedrag in aanmerking genomen — in goede verhouding moet worden geacht te staan tot de

ernst van de gepleegde vergrijpen en de omstandigheden waaronder met name het onder punt 1 van de strafreden genoemde vergrijp werd begaan; dat ten aanzien van evenbedoelde omstandigheden met strafopleggers mening — zoals deze uit diens memorie blijkt — kan worden ingestemd, dat het zwaartepunt van klagers krijgstuuchtelijke bestraffing gelegen is in punt 1 van de strafreden en dat voor de bepaling van de strafmaat punt 2 van de strafreden van ondergeschikt belang moet worden geacht;

Gelet op de artikelen 61, 62, 65 en 66 van de Wet op de krijgstuuch; Beschikkende op het beklag;

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Wijzigt de omschrijving van de strafreden, zodat deze komt te luiden:

„1. Op een jeugd-dansavond onder invloed van alcohol de orde verstoord door naar een of meer aanwezigen te slaan en te stompen.

„2. Zich 2½ uur aan de werkzaamheden onttrokken”;

Wijzigt de opgelegde straf in: „7 dagen verzwaard arrest”, welke straf wordt geacht geheel te zijn ondergaan door de reeds tenuitvoergelegde straf van 10 dagen streng arrest;

Bepaalt dat de gewijzigde straf en strafreden in plaats van de oorspronkelijke in het strafregister en in het conduiteboekje van klager zullen worden ingeschreven onder verwijzing naar deze beschikking; dat hij — commandant der zeemacht in Nederland — als strafoplegger zal worden genoemd; dat als datum van strafoplegging de datum van deze beschikking zal worden vermeld;

Bepaalt voorts dat aan klager in aansluiting op een permissiebeurt 1 dag buitengewoon verlof zal worden verleend ter compensatie van het geleden nadeel;

Geeft hiervan kennis door toezending van een afschrift van deze beschikking aan:

1. strafoplegger, commandant van het marinevliegkamp te Valkenburg;
 2. klager, door tussenkomst van de commandant van het marinevliegkamp te Valkenburg.
-

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

De Centrale Raad van Beroep

28 december 1966

(MAW 1966/B6)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd); *Leden:* Mr. E. H. Nuver en Mr. U. J. W. Sibmacher van Nooten.

(Verplaatsingskostenbesluit 1962, artt. 5 en 6).

Een luitenant werd eind nov. 1964 naar Duitsland overgeplaatst. Daar er binnen een redelijke termijn een zgn. „rijkswoning” voor hem beschikbaar zou komen, werd hem medegedeeld dat, indien hij eerst in de privé-sector naar een woning in Duitsland zou verhuizen, bij een tweede verhuizing naar een „rijkswoning” alleen de transportkosten zouden worden vergoed. Toen de voor hem bestemde „rijkswoning” niet in mei 1965 maar pas in september 1965 gereed kwam, verzocht eiser om een vergoeding voor de „andere kosten”, als bedoeld in art. 6 lid 1 onder e van het Verplaatsingskostenbesluit 1962. Dit werd afgewezen.

Deze tweede verhuizing ging niet gepaard met een verplaatsing, dus was het de vraag of hier een bijzonder geval als bedoeld in art. 5 lid 6 van genoemd besluit aanwezig was. Het oordeel van gedaagde, dat zulks niet het geval is, wordt door de Raad geëerbiedigd, zijnde niet gebleken van strijd met enig algemeen beginsel van behoorlijk bestuur.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP inzake: W., wonende te B. (West-Duitsland), hier te lande domicilie gekozen hebbend te Utrecht, eiser in hoger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, tegen: *de Minister van Defensie*, gedaagde in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden P. J. G. van der Mark, referendaris bij gedaagdes ministerie, wonende te Rijswijk (Z.H.).

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat eiser op 30 juni 1965 het navolgende rekest tot gedaagde heeft gericht:

„Geeft met verschuldigde eerbied te kennen, W., eerste-luitenant der „Koninklijke Luchtmacht, registratie nummer (31.08.21.243.) ingedeeld „bij de 3e Groep Geleide Wapens te B., West-Duitsland, dat hij op 19 „oktober 1964 bij de 1e Groep Geleide Wapens geplaatst werd, dat hij „op 30 november bij de 3e Groep Geleide Wapens geplaatst werd, dat „hem bij beschikking (P31.08.21.243) d.d. 28 september 1964 toestemming „werd verleend zijn gezin in West-Duitsland te laten verblijf houden, „dat hem door de Personeels Officier 3e Groep Geleide Wapens in de-

„cember 1964 werd medegedeeld dat er binnen redelijke termijn (\pm mei 1965) een zgn. „rijkswoning” voor hem beschikbaar zou komen, dat, „gezien het gereed komen op redelijke termijn van deze zgn. „rijkswoningen”, na een eventuele verhuizing naar West-Duitsland in de privé-sector, bij een tweede verhuizing naar een zgn. „rijkswoning”, alleen „de transportkosten zouden worden vergoed, dat hij op 29/30 december 1964 naar een woning in de privé-sector nabij zijn standplaats B. is verhuisd, dat zijns inziens, mede gelet op ervaringen bij de 1e en 2e „Groep Geleide Wapens, deze redelijke termijn nu verstreken is, dat bij „het gereedkomen van de zgn. „rijkswoningen”, volgens verwachtingen „ \pm 1 september 1965, deze redelijke termijn verre overschreden zal zijn.

„Redenen, waarom hij zich tot Uwe Excellentie wendt met het eerbiedige „verzoek het daar heen te doen leiden dat hij, bij een verhuizing van de „privé-sector naar een zgn. „rijkswoning” in aanmerking wordt gebracht „voor een vergoeding volgens het verplaatsingskostenbesluit.”;

Overwegende dat gedaagde voormeld verzoek bij besluit van 15 oktober 1965 heeft afgewezen;

Overwegende dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, het door eiser tegen dit besluit ingestelde beroep bij uitspraak van 6 juni 1966, waarnaar hierbij wordt verwezen, ongegrond heeft verklaard;

Overwegende dat eiser tegen deze uitspraak hoger beroep heeft ingesteld en op de in zijn aanvullend beroepschrift ontwikkelde gronden de Raad heeft verzocht zijn verhuizing (na \pm 9 maanden) van de privé-sector naar een rijkswoning als een volledige verhuizing te beschouwen en hem in aanmerking te doen komen voor een volledige vergoeding volgens het Verplaatsingskostenbesluit;

IN RECHTE:

Overwegende dat eiser aanspraak maakt op de in artikel 6 lid 1 onder e van het Verplaatsingskostenbesluit 1962 genoemde „andere kosten” terzake van zijn verhuizing, op 21 september 1965, van de door hem op 29/30 december 1964 betrokken woning in de privé-sector te I. naar een rijkswoning te B.;

Overwegende dat deze aanspraak, daar voormelde verhuizing is geschied zonder dat eiser werd verplaatst, zijn grondslag slechts kan vinden in de — door eiser gestelde, doch door gedaagde ontkende — aanwezigheid van een bijzonder geval, bedoeld in artikel 5 lid 6 van het Verplaatsingskostenbesluit 1962;

Overwegende dat, vermits het hier betreft een discretionaire bevoegdheid van gedaagde, de Raad diens oordeel omtrent de al dan niet aanwezigheid van een bijzonder geval van zodanige aard dat een verhuiskostenvergoeding behoort te worden verleend, heeft te eerbiedigen, tenzij zou blijken dat gedaagde bij het vormen van dit oordeel zou hebben gehandeld zonder redelijke afweging van de hier in aanmerking komende

belangen en dan mitsdien gezegd zou moeten worden te hebben beslist in strijd met het tot de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften te rekenen algemeen beginsel van behoorlijk bestuur dat in gevallen als het onderhavige zodanige afweging vordert;

Overwegende dat in het onderhavige geval aan de Raad van strijd met voorschreven algemeen beginsel van behoorlijk bestuur niet is gebleken; dat toch de bouwduur van een woning, naar van algemene bekendheid is, van onderscheidene factoren — b.v. die betreffende de weersgesteldheid, de personeels- en de materieelvoorziening — afhankelijk is, waardoor het vrij veelvuldig voorkomt, dat de bouw van een woning langer duurt dan verwacht werd; dat met betrekking tot het tijdstip van gereedkomen van een woning dan ook veelal niet anders dan globale en betrekkelijk vage verwachtingen kunnen worden gekoesterd; dat eiser dit zelf trouwens ook zeer wel inziet, vangende hij zijn aanvullend beroepschrift aldus aan: „dat op het tijdstip dat klager naar 3e GGw overgeplaatst werd „(30 november 1964) al de overtuiging bestond dat het zeker augustus/„september 1965 zou worden voordat de zgn. rijkswoningen zouden „worden toegewezen en niet ± mei 1965 (de zgn. officiële datum)”; dat voor eiser van allesbeheersende betekenis was, althans moest zijn, dat ten tijde van zijn eerste verhuizing een rijkswoning in aanbouw — en na afbouw voor hem beschikbaar was, doch niet het precieze tijdstip waarop dit laatste het geval zou zijn;

Overwegende dat de Raad op grond van het vorenoverwogene van oordeel is, dat gedaagde zonder strijd met voorschreven algemeen beginsel van behoorlijk bestuur kon beslissen te dezen geen bijzonder geval als vorenbedoeld aanwezig te achten; dat ook overigens naar 's Raads oordeel niet kan worden gezegd, dat gedaagde, door geen gebruik te maken van voorschreven bevoegdheid, in strijd is gekomen met een algemeen beginsel van behoorlijk bestuur;

Overwegende dat uit al het vorenoverwogene volgt, dat het door eiser in eerste aanleg ingestelde beroep terecht ongegrond is verklaard;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep. —

**Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage,
rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken**

Uitspraak van 14 november 1966

Voorzitter: Mr. B. L. van Strij de Regt; *Leden:* Mr. H. J. van Houte en Mr. A. C. W. J. Gispen; *Militaire leden:* L. M. Kamp, Generaal-Majoor der Koninklijke luchtmacht b.d., en O. A. Kaub, Generaal-Majoor der Koninklijke Marechaussee b.d.

(Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren, art. 57).

Een kapitein, die blijvend voor bevordering was voorbijgegaan, verzocht aan H.M. de Koningin hem ontslag te verlenen met plaatsing bij het reservekorps op grond van art. 57 aanhef en sub 1° van de Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren, subsidiair hem ontslag te verlenen op grond van art. 57 aanhef en sub 12° van die wet.

Met toepassing van laatstgenoemde bepaling werd hij ontslagen. Plaatsing bij het reservekorps werd n.l. geweigerd, omdat klager blijvend voor bevordering was voorbijgegaan en zijn beoordelingen niet goed waren. Volgens het Gerecht kon de Kroon, gelet op deze motieven, in redelijkheid tot die weigering komen.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE, RECHTSPREKENDE IN
MILITAIRE AMBTENARENZAKEN,

inzake X., wonende te Y., klager, voor wie als gemachtigde ter openbare terechtzitting is verschenen Mr. J. Schuurmans, advocaat en procureur te 's-Gravenhage, wonende aldaar, tegen Hare Majesteit de Koningin, verweerster, vertegenwoordigd door de Minister van Defensie te 's-Gravenhage, voor wie als gemachtigde ter openbare terechtzitting is verschenen Mr. A. W. M. van der Horn van den Bos, Majoor van de militair juridische dienst, wonende te 's-Gravenhage.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE:

Gezien de stukken;

Gehoord de gemachtigde van klager, alsmede de gemachtigde van de vertegenwoordiger van verweerster;

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terechtzitting van 24 oktober 1966.

WAT DE FEITEN BETREFT:

Overwegende, dat de Minister van Defensie op 8 maart 1966 deze brief tot klager heeft gericht;

„Naar aanleiding van Uw tot Hare Majesteit de Koningin gerichte „rekest d.d. 29 november 1965, houdende verzoek U, met ingang van „1 maart 1966, een eervol ontslag uit de militaire dienst als beroepsofficier „te verlenen, zoals bedoeld in artikel 57, sub 1°, der Wet bevordering en „ontslag beroepsofficieren, onder aanvaarding Uwerzijds van de daarin „genoemde verplichting om na het verleende ontslag op de voet van het „bepaalde bij de Wet voor het reserve-personeel der krijgsmacht ter be- „schikking van Hare Majesteit de Koningin te blijven tot U de leeftijd „van zestig jaren zult hebben bereikt, danwel, indien op grond van „wettelijke bepalingen vorenstaand verzoek niet zou kunnen worden in- „gewilligd, U een eervol ontslag te verlenen op grond van het bepaalde „in artikel 57, sub 12°, van eerstgenoemde Wet, deel ik U mede, dat „Hare Majesteit de Koningin mij bij kabinetsrescript d.d. 23 februari 1966, „nr. 24, heeft gemachtigd U het volgende mede te delen.

„Met betrekking tot het eerste gedeelte van bovengenoemd rekest zij
 „opgemerkt, dat U reeds blijvend voor bevordering moest worden voor-
 „bijgegaan, welke omstandigheid reeds inwilliging van dit gedeelte van
 „Uw rekest niet wenselijk doet zijn.

„In verband hiermede heeft Hare Majesteit de Koningin bij boven-
 „genoemd kabinetsrescript d.d. 23 februari 1966, nr. 24, afwijzend beslist
 „op dit gedeelte van Uw verzoek.

„Naar aanleiding van het tweede gedeelte van Uw vorenaangehaald
 „rekest, houdende verzoek U een eervol ontslag uit de militaire dienst
 „te verlenen met ingang van 1 maart 1966 en met toepassing van het
 „bepaald in de artikelen 57, sub 12°, en 59, der Wet bevordering en ont-
 „slag beroepsofficieren, doe ik U hierbij toekomen een gewaarmerkt af-
 „schrift van het Koninklijk besluit van 23 februari 1966, nr. 23, naar de
 „inhoud waarvan ik U korthedshalve verwijs.

„Voorts deel ik U in dit verband nog mede, dat bij de Staten-Generaal
 „een aantal wetsontwerpen is ingediend, waarbij onder meer wordt voor-
 „gesteld enkele bepalingen betreffende het in de hiervoren laatstvermelde
 „wet opgenomen ontslagrecht te wijzigen.

„Het moet derhalve niet uitgesloten worden geacht, dat — na de tot-
 „standkoming van de desbetreffende wetswijzigingen — de in het Ko-
 „ninklijk besluit gebezigde ontslaggrond en/of de daarop betrekking
 „hebbende wetsartikelen enige wijziging zullen hebben ondergaan.

„In verband met het vorenstaande heeft Hare Majesteit de Koningin
 „bij meergenoemd kabinetsrescript d.d. 23 februari 1966, nr. 24, tevens
 „goedgevonden, dat — indien daartoe aanleiding bestaat — Haar met
 „betrekking tot Uw eervol ontslag nadere voorstellen zullen worden ge-
 „daan, zodra vorenbedoelde wetswijzigingen tot stand zullen zijn geko-
 „men.

„Te zijner tijd zult U terzake nader bericht ontvangen.

„Met betrekking tot de aan Uw eervol ontslag uit de militaire dienst
 „verbonden financiële voorziening zult U binnenkort bij afzonderlijk
 „schrijven worden ingelicht.”;

Overwegende, dat de inhoud van genoemd Koninklijk besluit van 23
 februari 1966 deze is:

„Op de voordracht van de Staatssecretaris van Defensie (KL) van
 „11 februari 1966, Dienst opperofficier personeel KL, afdeling officieren,
 „nr. (...);

„Gelet op de bepalingen der Wet bevordering en ontslag beroepsoffi-
 „cieren;

„HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

„I. met ingang van 1 maart 1966,

„op het daartoe door hem gedaan verzoek,

„een eervol ontslag uit de militaire dienst te verlenen,

„aan de kapitein X., van het wapen der infanterie, zulks met toepassing

„van het bepaalde in de artikelen 57, sub 12° en 59, der hiervoren aangehaalde wet;

„II. aan de eervol ontslagen kapitein der infanterie X. Onze dank te be-
tuigen voor de diensten door hem aan den Lande bewezen.

„Onze Minister van Defensie is belast met de uitvoering van dit besluit,
„waarvan afschrift zal worden gezonden aan de algemene rekenkamer.”;

Overwegende, dat de Minister van Defensie op 13 juni 1966 tot klagers
raadsman een brief heeft gericht van de navolgende inhoud:

„Naar aanleiding van Uw ten behoeve van de inmiddels eervol ont-
„slagen kapitein der infanterie X. aan Hare Majesteit de Koningin
„gerichte rekestten d.d. 31 maart 1966 en 30 april 1966, welke re-
„kestten mij vanwege Hare Majesteit bij Kabinetsrenvooiën van res-
„pectievelijk 1 april 1966, nr. 14 en 4 mei 1966, nr. 125 ter behandeling in
„handen zijn gesteld, alsmede onder verwijzing naar Uw brief d.d. 31
„maart 1966, nr. 1421, welke correspondentie betrekking heeft op het
„door belanghebbende eerder aan Hare Majesteit kenbaar gemaakte en
„thans nog bestaande verlangens om na het door hem verzochte eervol
„ontslag uit de militaire dienst op de voet van het bepaalde bij de Wet
„voor het reserve-personeel der krijgsmacht ter beschikking van de
„Kroon te blijven tot hij de leeftijd van zestig jaren zal hebben bereikt,
„deel ik U het volgende mede.

„Uit het bepaalde in artikel 57, aanhef en onder 1°, der Wet bevoor-
„ding en ontslag beroepsofficieren volgt, dat het enerzijds aan de Kroon
„vrijstaat een officier na het hem op zijn verzoek verleende eervol ontslag
„als beroepsofficier al dan niet in de gelegenheid te stellen de in dat
„artikel omschreven reserve-plicht te aanvaarden en dat het anderzijds
„aan bedoelde officier vrijstaat al dan niet van de hem geboden gelegen-
„heid gebruik te maken.

„Aangezien nu het gestelde in vorenaangehaalde rekestten geen aan-
„leiding geeft tot inwilliging van eerderbedoeld verzoek kan ik niet be-
„vorderen, dat wordt teruggekomen op de beslissing als vervat in kabi-
„netsrescript d.d. 23 februari 1966, nr. 24, welke beslissing ter kennis is
„gebracht van belanghebbende bij de dezerzijdse brief d.d. 8 maart 1966,
„nr. (...)”;

Overwegende, dat op 12 juli 1966 ter griffie van het Gerecht een klaag-
schrift van klager is ingekomen, waarvan het slot als volgt luidt:

„Redenen, waarom rekwestrant zich tot Uw Gerecht moge wenden met
„het eerbiedig verzoek dat het Uw Gerecht moge behagen uit te spreken,
„dat het verzoek om ontslag met aanvaarding van reserveplicht (zoals in
„het desbetreffende rekest werd verzocht) niet had mogen worden afge-
„wezen en derhalve die beslissing niet in stand kan blijven, met de bepa-
„ling ter voorziening in een en ander zodanig uit te spreken, als in deze
„in goede justitie gevorderd zij, naar de geldende wettelijke bepalingen
„en naar algemene rechtsbeginselen van gelijke rechten voor allen.”;

Overwegende, dat de Minister van Defensie een contra-memorïe heeft ingediend welke als volgt eindigt:

„Aangezien naar de mening van ondergetekende uit het vorenstaande „blijkt, dat het bestreden besluit feitelijk noch rechtens strijdt met enig „toepasselijk algemeen verbindend voorschrift, terwijl voorts de Kroon „bij het nemen van dit besluit van Haar bevoegdheid geen ander gebruik „heeft gemaakt dan tot de doeleinden waartoe die bevoegdheid is gegeven, „moge ondergetekende Uw Gerecht in overweging geven het beroep van „klager ongegrond te verklaren.”;

IN RECHTE:

Overwegende, dat artikel 57, aanhef en 1°, der Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren als volgt luidt:

„Een officier kan door Ons niet uit de dienst worden ontslagen dan:
„1°. op eigen aan Ons gedaan verzoek, al dan niet met aanvaarding „van de verplichting om na het verleende ontslag op de voet van het be- „paalde bij de Wet voor het reserve-personeel der krijgsmacht te Onzer „beschikking te blijven tot hij de leeftijd van zestig jaren zal hebben be- „reikt;”

Overwegende, dat klager beroep heeft ingesteld tegen de weigering om hem ontslag te geven met aanvaarding van de verplichting als bedoeld in genoemd voorschrift, door klager aangeduid als „reserveplicht”;

Overwegende, dat het Gerecht mitsdien heeft na te gaan of die weigering op één der in artikel 58, 1e lid, der Ambtenarenwet 1929 genoemde gronden kan worden aangetast;

Overwegende, dat het Gerecht van oordeel is dat uit het geciteerde voorschrift volgt dat het aan de Kroon geheel vrijstaat een officier na zijn op verzoek gegeven ontslag als officier al dan niet in de gelegenheid te stellen als reserve-officier ter beschikking te blijven;

Overwegende, dat uit het zojuist overwogene voortvloeit dat een weigering van de Kroon om ontslag te geven met aanvaarding van reserveplicht niet in strijd is met genoemd voorschrift;

Overwegende, dat aan het Gerecht ook overigens niet is gebleken dat de aangevallen weigering strijdig is met enig toepasselijk algemeen verbindend voorschrift;

Overwegende, dat het Gerecht thans nog wil nagaan of de Kroon in redelijkheid tot het uitspreken van de bestreden weigering is kunnen komen;

Overwegende, dat ter beoordeling daarvan in het bijzonder van gewicht is:

1e. dat in de brief van 8 maart 1966 is opgemerkt „dat U reeds blijvend „voor bevordering moest worden voorbijgegaan, welke omstandigheid „reeds inwilliging van dit gedeelte van Uw rekest niet wenselijk doet „zijn”;

2e. dat de gemachtigde van de Minister van Defensie ter openbare terechtzitting onder meer het navolgende naar voren heeft gebracht:

„Alleen al op grond van het feit, dat klager blijvend voor bevordering „is voorbijgegaan, komt zijn verzoek om plaatsing bij het reservekorps „niet voor inwilliging in aanmerking. Afgezien hiervan moge ik nog op- „merken, dat klagers beoordelingen, ook nadat hij in oktober 1959 in de „medische geschiktheidsgroep 2 was geplaatst, niet zodanig waren dat „wij hierop een officier zouden kunnen laten overgaan naar het reserve- „korps. Hiervoor worden minstens goede beoordelingen geëist en de „omtrent klager uitgebrachte beoordelingen moeten zeer zeker als on- „voldoende goed worden aangemerkt. Alle naar het reservekorps over- „gegangene officieren hadden goede beoordelingen en allen zijn geplaatst.”;

Overwegende, dat naar het oordeel van het Gerecht de omstandigheid dat klager blijvend voor bevordering is voorbijgegaan alsmede dat de over klager uitgebrachte beoordelingen, welke voor beschouwing in aanmerking kwamen, niet met „goed” konden worden gekwalificeerd een deugdelijk motief vormde voor het uitspreken van de aangevallen weigering, zodat de Kroon in redelijkheid tot die weigering kon komen;

Overwegende, dat het Gerecht noch in het klaagschrift noch in het door klagers raadsman ter openbare terechtzitting aangevoerde voldoende argumenten heeft kunnen ontwaren op grond waarvan gezegd zou kunnen worden dat bij het uitspreken van de bestreden weigering niet had mogen worden uitgegaan van de zojuist genoemde passering en beoordelingen, welke in rechte onaantastbaar waren geworden;

Overwegende, dat uit al het voorgaande voortvloeit, dat het beroep ongegrond moet worden verklaard;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart het beroep ongegrond.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN**Rectificatie**

Terzake van mijn naschrift onder het vonnis van de Arrondissementskrijgsraad te Arnhem van 16 juni 1966 (M.R.T. LX-1967-blz. 31 e.v.) werd ik erop attent gemaakt:

- (1) dat de tenlastelegging geen feiten inhield, om het begrip „in het „openbaar” aan te hechten;
- (2) dat artikel 147 W.M.Sr. wel strafbaar stelt de beschimping van het Wapen van de Koning of van een lid van het Koninklijk Huis, maar niet de beschimping van de Koning of van een lid van Zijn Huis zelf.

Beide opmerkingen zijn m.i. terecht gemaakt.

W.H.V.

STRAFRECHTSPRAAK**Permanente Krijgsraad voor de Zeemacht**

Vonnis van 13 oktober 1966

President: Mr. A. J. Veldman (wnd); *Leden:* Kapitein ter Zee W. P. Jansen en Kapitein-Luitenant ter Zee van administratie J. F. Jongepier, *Raadsman:* Luitenant ter Zee (T.D.) 1e kl. P. A. Luikenaar.

Mede-plegen van het opzettelijk en wederrechtelijk wegmaken van enig goed: samen met een kameraad 's nachts een onbeheerd rijwiel wegnemen, daarmede naar het station rijden en vervolgens het rijwiel in een stadsgracht werpen en daar achter laten.

Zaakbeschadiging in een kamer van de Vliegbasis Leeuwarden: een lamp en verschillende ruiten vernielen.

Voorwaardelijke militaire detentie; als bijzondere voorwaarde het (ieder voor de helft) vergoeden van de door het strafbare feit veroorzaakte schade.

(W.M.Sr. art. 13-15; W.Sr. art. 14c, 350).

DE PERMANENTE KRIJGSRAAD NEDERLAND VOOR DE ZEEMACHT TE
'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Fiscaal tegen J. A. W., geboren 26 maart 1946, matroos der 1e klasse, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Gezien de dagvaarding d.d. 19 september 1966 aan de voet van welk stuk door de Fiscaal aan de beklaagde wordt tenlastegelegd;

„le. dat hij op of omstreeks 2 mei 1966 te ongeveer 02.30 à 03.30 uur „te Leeuwarden, tezamen en in vereniging handelende met B. V., nabij „het perceel mr. P. J. Troelstraweg 149 met het oogmerk van weder- „rechtelijke toeëigening heeft weggenomen een zwart damesrijwiel, toe- „behorende aan G. Postma, althans aan een ander of aan anderen dan „aan hem, beklaagde, en/of aan genoemde V.;

„of, zo het vorenstaande niet tot zijn veroordeling mocht leiden:

„dat hij op of omstreeks 2 mei 1966 te ongeveer 03.30 uur te Leeuwar- „den, tezamen en in vereniging handelende met B. V., opzettelijk en „wederrechtelijk een zwart damesrijwiel, toebehorende aan G. Postma, „althans aan een ander of aan anderen dan aan hem, beklaagde, en/of aan „genoemde V., heeft weggemaakt, bestaande het wegmaken van genoemd „rijwiel hierin, dat hij op of omstreeks 02.30 uur van genoemde dag, te- „zamen en in vereniging handelende met genoemde V., dat rijwiel buiten „weten en zonder toestemming van Postma voornoemd, nabij het perceel „Mr. P. J. Troelstraweg 149, waar het rijwiel stond, heeft meegenomen en „later op eerstgenoemd tijdstip dat rijwiel buiten weten en zonder toe- „stemming van meergenoemde Postma — wederom handelende tezamen „en in vereniging met V., voornoemd — in een stadsgracht te Leeuwarden „heeft geworpen en het aldaar heeft achtergelaten;

„2e. dat hij op of omstreeks 2 mei 1966 te ongeveer 00.30 à 01.00 uur „te Leeuwarden in kamer 2 van gebouw K 46 van de vliegbasis Leeuwarden aldaar, opzettelijk en wederrechtelijk de ballon van een in die kamer „hangende lamp en een of meer ruiten van die kamer, al welke goederen „toebehoorden aan de Staat der Nederlanden, althans aan een ander of „aan anderen dan aan hem, beklaagde, heeft stukgegooid en aldus die „ballon en die ruiten heeft vernield, althans beschadigd”;

Gezien: enz.;

Overwegende, dat niet bewezen is dat beklaagde het hem onder 1e. primair tenlastegelegde heeft begaan, weshalve hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, ten aanzien van het de beklaagde onder 1e. subsidiair en onder 2e. tenlastegelegde, dat ten processe zakelijk gerelateerd hebben verklaard:

I. *J. A. W.*, oud 20 jaar, *als beklaagde*:

a. dat hij in de avond van 1 mei 1966 op reis van Groningen naar Den Helder, alwaar hij toen geplaatst was aan boord van Hr. Ms. „Limburg” in de trein matroos B. V. ontmoette, die ook op weg was naar Den Helder; dat, nadat zij in Leeuwarden waren uitgestapt, zij in een automatisch iets hebben gegeten met het gevolg dat zij de bus naar Den Helder misten; dat zij toen in verschillende café's te Leeuwarden, naar zijn schatting, ongeveer 15 glazen bier en 3 glazen cognac hebben gedronken; dat zij op 2 mei 1966 te ongeveer 00.30 uur per taxi naar de vliegbasis Leeuwarden zijn gereden, waar zij een onderkomen voor de nacht kregen; dat zij te ongeveer 03.00 uur van 2 mei 1966 vandaar lopend zijn vertrokken in de richting van het centrum van Leeuwarden; dat zij onderweg tegen de muur van een boerderij een damesrijwiel zagen staan en, toen zij merkten dat dit rijwiel niet was afgesloten, besloten daarmee naar het station te rijden en dat rijwiel daar ergens onbeheerd achter te laten; dat dat rijwiel noch hem noch genoemde V. in eigendom toebehoorde; dat hij noch V. van iemand het recht of toestemming had gekregen dat rijwiel weg te nemen; dat hij het rijwiel bestuurde terwijl V. achterop zat; dat zij in Leeuwarden tweemaal werden staande gehouden door een politieagent omdat de verlichting van het door hen, buiten weten en zonder toestemming van de eigenaar, meegenomen en door hen bereden damesrijwiel defect was; dat zij toen besloten zich van dat rijwiel te ontdoen; dat zij daartoe, handelende tezamen en in vereniging, ergens in het centrum van Leeuwarden, dat rijwiel in een stadsgracht hebben geworpen en het aldaar hebben achtergelaten, buiten weten en zonder toestemming van de eigenaar;

b. dat hij op 2 mei 1966 te ongeveer 00.30 uur à 01.00 uur te Leeuwarden in kamer 2 van gebouw K 46 van de vliegbasis Leeuwarden aldaar opzettelijk en zonder daartoe van iemand toestemming te hebben gekregen de ballon van een in die kamer hangende lamp en een of meer ruiten

van die kamer heeft stuk gegooid en aldus die ruiten en die ballon heeft vernield; dat de door hem vernielde goederen hem niet toebehoorden maar het eigendom waren van de Staat der Nederlanden;

II. *B. V.*, oud 18 jaar, *als getuige*:

dat hij in de avond van 1 mei 1966 op weg naar Den Helder, alwaar hij toen geplaatst was aan boord van Hr. Ms. „Luymes”, in de trein naar Leeuwarden matroos der 1e klasse W. ontmoette, die ook op weg was naar Den Helder; dat zij in Leeuwarden niet direct zijn overgestapt in de bus naar Den Helder, maar daar eerst in een automatisch wat hebben gegeten; dat zij zodoende die bus hebben gemist, waarna zij in verschillende café's te Leeuwarden, naar zijn schatting, 10 à 15 glazen bier en ongeveer 3 glazen cognac hebben gedronken; dat zij op 2 mei 1966 te ongeveer 00.30 uur met een taxi naar de vliegbasis Leeuwarden zijn gereden, waar zij een onderkomen kregen voor de nacht in kamer 2 van gebouw K 46; dat W. zich direct uitkleedde en hij nog even aan een tafel wat zat te lezen; dat, toen hij ook naar bed wilde en zijn schoenen uittrok, hij met een van die schoenen naar een lamp heeft gegooid, welke in die kamer hing met het gevolg dat de ballon kapot ging; dat hij zich niet stellig meer weet te herinneren wie van hen beiden het eerst heeft gegooid, doch wel zeker weet dat zij ieder een ballon hebben stuk gegooid en een of meer ruiten in die kamer; dat zij op 2 mei 1966 te ongeveer 03.00 uur van de vliegbasis Leeuwarden lopend vertrokken in de richting van het station; dat zij onderweg tegen de muur van een boerderij een niet afgesloten damesrijwiel zagen staan; dat zij besloten daarmee naar het station te rijden; dat zij daartoe tezamen en in vereniging dat rijwiel wegnamen, terwijl dat rijwiel noch hem noch W. in eigendom toebehoorde; dat W. het rijwiel bestuurde en hij achterop zat; dat zij onderweg tweemaal werden staande gehouden door een politieagent omdat de verlichting van het rijwiel defect was; dat zij daarom besloten zich van dat rijwiel te ontdoen; dat zij toen tezamen en in vereniging ergens in het centrum van Leeuwarden dat rijwiel in een stadsgracht hebben geworpen en aldaar hebben achtergelaten;

A. Overwegende, dat ten processe aanwezig is en voorgelezen een door J. J. Visser, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, d.d. 18 mei 1966, op ambtseed opgemaakt en getekend proces-verbaal, houdende onder meer de volgende verklaringen, luidende zakelijk gerelateerd:

I. die van *verbalisant*:

dat op 6 mei 1966 W. hem te Leeuwarden de plaats heeft aangewezen, waar naar diens verklaring het betreffende rijwiel in het water van de stadsgracht was geworpen; dat op de aangewezen plaats, zijnde ongeveer 5 meter ten westen van de Brobspijp aan het Naauw te Leeuwarden, inderdaad een damesrijwiel werd gevonden; dat hij dit rijwiel op 6 mei 1966 toonde aan G. Postma, die het rijwiel herkende als diens eigendom; dat

deze dit zag aan het model en de kleur, alsmede aan de vier ringen welke om het stuur zijn bevestigd; dat, volgens Postma, diens dochter het rijwiel in de late avonduren van 1 mei 1966 tegen de zijgevel van diens woning, zijnde Mr. P. J. Troelstraweg 149, te Leeuwarden plaatste en niet door haar werd afgesloten; dat, eveneens volgens Postma, diens echtgenote tot de ontdekking kwam dat bedoeld rijwiel verdwenen was; dat Postma aan niemand toestemming heeft gegeven dit damesrijwiel weg te nemen en weg te maken;

II. die van *L. J. Hoogland*, oud 34 jaar:

dat zich op 2 mei 1966 te omstreeks 00.30 uur twee matrozen bij de wachtcommandant van de vliegbasis Leeuwarden meldden en verzochten om aldaar de nacht te mogen doorbrengen; dat dit verzoek werd toegestaan, waarna een soldaat deze beide matrozen naar kamer 2 in gebouw K 46 bracht, alwaar zij de nacht mochten doorbrengen; dat die kamer toen in een goede staat van onderhoud verkeerde; dat des morgens te 08.00 uur bleek dat er vier ruiten van deze kamer gebroken waren en dat bovendien twee matglazen ballons van de pendelornamenten waren gebroken; dat de vernielde ruiten en lampen in eigendom toebehoren aan de Staat der Nederlanden; dat hij namens de commandant het beheer over de op het vliegveld staande rijksgebouwen uitoefent; dat hij aan niemand toestemming heeft gegeven om de vernielingen en beschadigingen aan te brengen;

Overwegende, dat telkens wettig en overtuigend is bewezen, telkens met beklagdes schuld eraan:

door de inhoud van de verklaring van beklagde onder I.a. en de inhoud van het bewijsmiddel onder A.I. hetgeen hem onder 1e. subsidiair is ten laste gelegd;

door de inhoud van de verklaring van beklagde onder I.b. en de inhoud van het bewijsmiddel onder A.II hetgeen hem onder 2e. is tenlastegelegd;

Overwegende, dat het bewezene behoort te worden gekwalificeerd als:

1e. „*Medeplegen van het misdrijf van opzettelijk en wederrechtelijk enig „goed dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort wegmaken”*”;

2e. „*Opzettelijke en wederrechtelijk enig goed dat geheel of ten dele „aan een ander toebehoort vernielen”*”;

Overwegende, dat gelet op de ernst van de gepleegde feiten, de omstandigheden waaronder deze zijn begaan en de persoon van beklagde, met toepassing van artikel 11 van het Wetboek van Militair Strafrecht, een militaire detentie voor de tijd van *vier weken* passend is;

dat er termen aanwezig zijn een gedeelte dezer straf, groot twee weken, voorwaardelijk* niet ten uitvoer te leggen waartegen het militair belang zich niet verzet; enz. (*Red.*).

*) met de bijzondere voorwaarde dat de veroordeelde vóór 1 februari 1967 de helft (f 29,36) van de door het strafbare feit veroorzaakte schade ad f 58,72 zal vergoeden aan de korps-administrateur van de vliegbasis Leeuwarden. (*Red.*)

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 27 april 1966

(Uitgesproken 11 mei 1966)

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Luitenant-Kolonel J. C. Engelman en Kapitein T. Vrijdag,
Raadsman: Mr. P. C. M. van der Ven.

Als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig niet voldoen aan het stop-teken van een in uniform geklede opperwachtmeester der Rijkspolitie.

Insteede van te stoppen met grote snelheid op de politiemans ingereeden, waarop laatstgenoemde, toen beklaagde hem op zo korte afstand (± 5 meter) was genaderd dat beklaagde een overrijding niet meer zou kunnen voorkomen, is opzij gesprongen en zich in veiligheid heeft gesteld: poging tot zware mishandeling.

Gevangenisstraf voor de tijd van 1 jaar waarvan 1 maand voorwaardelijk met een proeftijd van 3 jaar; ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting.

(W.M.Sr. art. 23; W.Sr. art. 45, 184, 302).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen K. P. L., geboren 26 juni 1946, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is tenlastegelegd:

„dat hij, in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 31 december 1965 te Numansdorp:

„1. als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, rijdende over de „voor het openbaar rijverkeer openstaande weg Voorstraat, toen de in „uniform geklede opperwachtmeester der Rijkspolitie Tj. Rijpma van de „post Numansdorp hem een stopteken had gegeven (hieruit bestaande, „dat die opsporingsambtenaar zich op die weg opstelde met het gezicht „naar het naderende motorrijtuig en zijn linkerarm rechtstandig omhoog „stak en hield, waarbij hij beschenen werd door de koplampen van de „auto van beklaagde), omdat die opsporingsambtenaar hem, beklaagde, „verdacht van het alstoen aldaar plegen van het misdrijf van artikel 26 „van de Wegenverkeerswet, opzettelijk niet heeft voldaan aan dat krach- „tens wettelijk voorschrift gedaan bevel om te stoppen, maar zijnde be- „klaagde met grote snelheid doorgereeden;

„2. **PRIMAIR:**

„ter uitvoering van zijn voornemen om de sub 1 genoemde Rijpma (even- „tuel) opzettelijk van het leven te beroven, althans om deze (eventueel) „opzettelijk zwaar lichamelijk letsel toe te brengen, als bestuurder van

„een auto met grote snelheid op Rijpma voornoemd, die zich had opgesteld als sub 1 vermeld, is komen toerijden en hem tot op zó korte afstand (± 5 meter) is genaderd, dat hij, beklaagde, het menselijkerwijs gesproken niet meer in de hand had een overrijding van Rijpma voornoemd met te verwachten dodelijk gevolg, althans met te verwachten zwaar lichamelijk letsel, te voorkomen, indien deze zou zijn blijven staan, zijnde de verdere uitvoering van het voorgenomen misdrijf niet voltooid alleen tengevolge van de van beklaagdes wil onafhankelijke omstandigheid, dat meergenoemde Rijpma toch nog kans zag op het laatste moment opzij te springen en zich in veiligheid te stellen;

„SUBSIDIAIR:

„— indien terzake van het sub 2 primair gestelde geen veroordeling mocht volgen — meergenoemde Rijpma heeft bedreigd met enig misdrijf tegen het leven gericht, althans met zware mishandeling, door alstoen aldaar te handelen als hiervoor omschreven sub 2 primair”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht, op 31 december 1965 omstreeks 20.15 uur te Numansdorp als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, Morris Minor bestelwagen, gekentekend SN 25-10, daarmee reed over de voor het openbaar rijverkeer openstaande weg de Voorstraat; dat toen de in uniform geklede opperwachtmeester der Rijkspolitie Tj. Rijpma van de post Numansdorp hem een stopteken heeft gegeven, hieruit bestaande dat die opperwachtmeester zich op die weg heeft opgesteld naast een voor hem gezien rechts op die weg geparkeerde politieauto, met het gezicht naar het door hem bestuurde motorrijtuig en zijn linkerarm rechtstandig omhoog houdende; dat hij die opperwachtmeester duidelijk zag staan, aangezien hij ongedimd groot licht voerde; dat hij toen willens en wetens niet heeft voldaan aan dat gegeven bevel om te stoppen, maar toen met onverminderde snelheid is doorgereden; dat hij, toen hij daarbij rijdende met een snelheid van omstreeks 45 à 50 km per uur tot op een afstand van een vijftal meters was genaderd, zag dat die opperwachtmeester snel voor hem, beklaagde, naar links stapte; dat hij toen tussen de geparkeerde politieauto en de opperwachtmeester doorreed; dat hij het wel waarschijnlijk acht dat indien de opperwachtmeester was blijven staan hij deze zou hebben aangereken, hetgeen, gezien de snelheid die hij had, ernstige gevolgen voor de opperwachtmeester zou kunnen hebben gehad; dat hij toen hij het stopteken had ontvangen rechtdoor is blijven rijden, waarbij hij erop heeft vertrouwd dat de opperwachtmeester wel opzij zou gaan; dat hij er geen rekening mee heeft gehouden dat de mogelijkheid aanwezig was dat die opperwachtmeester niet opzij zou gaan, dan wel opzij zou gaan naar de andere kant dan hij nu heeft gedaan; dat hij het niet meer in zijn macht had om, gezien de snelheid waarmee hij reed,

de door hem bestuurde auto nog tot stilstand te brengen, zonder de opperwachtmeester omver te rijden, indien deze niet opzij zou zijn gesprongen; dat hij geen ogenblik heeft geprobeerd, toen daar de gelegenheid nog voor bestond om door uit te wijken naar links via de voor hem linkerweghelpt de opperwachtmeester voorbij te komen, hoewel er op dat ogenblik geen verkeer uit tegengestelde richting naderde; dat hij, nadat hij de opperwachtmeester voorbij was gereden, is doorgereden over de Voorstraat en daarna de Hallinxweg is ingereden; dat hij rijdende over laatstgenoemde weg door genoemde politieauto werd klem gereden, waarna hij is aangehouden door de Rijkspolitie;

Overwegende, dat als getuige ten processe zakelijk heeft verklaard: Tjibbe Rijpma, opperwachtmeester der Rijkspolitie te Numansdorp:

dat hij op 31 december 1965 omstreeks 20.15 uur voor dienst was in de Voorstraat te Numansdorp; dat de patrouilleauto, bestuurd door de wachtmeester de Ruiter, gezien de rijrichting rechts van de weg geparkeerd stond in de richting Klaaswaal; dat hij zich voor de patrouilleauto bevond, toen hij een auto met gierend geluid de Voorstraat hoorde inrijden; dat hij dit verdacht vond en toen voor de politieauto langs naar het midden van de Voorstraat is gelopen ter hoogte van het midden van de politieauto; dat hij toen een auto slippend de Voorstraat zag inrijden; dat hij besloot deze auto te laten stoppen teneinde te kunnen onderzoeken of de bestuurder van die auto onder invloed van alcohol verkeerde; dat hij daartoe zijn linkerarm loodrecht omhoog heeft gestoken en met zijn gezicht naar de op hem afkomende auto is blijven staan tussen de politiewagen en de ook toen duidelijk zichtbare middenstreep van de Voorstraat; dat hij, toen hij zich realiseerde dat de op hem afkomende auto niet zou stoppen, althans niet vóór hem, en met onverminderde snelheid op hem afkwam, tijdig een paar stappen naar rechts heeft gemaakt, aangezien hij anders omver zou zijn gereden; dat de afstand tot die auto op het moment dat hij opzij stapte, omstreeks 5 à 10 meter bedroeg; dat hij bovendien sterk verblind werd door de koplampen van die auto; dat, toen hij opzij was gegaan, die auto vrijwel onmiddellijk hem voorbij reed, over de plek waar hij juist had gestaan; dat hij zich door de wijze van rijden van die autobestuurder ernstig bedreigd voelde; dat aangezien de auto bleef doorrijden, de wachtmeester de Ruiter, die in de politieauto zat, onmiddellijk de achtervolging heeft ingezet en de autobestuurder, die genaamd was K. P. L., heeft aangehouden;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde sub 1 en 2 primair is tenlastegelegd met zijn schuld daaraan, ten aanzien van het sub 2 primair tenlastegelegde te weten dat hij, in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht, op 31 december 1965

te Numansdorp, ter uitvoering van zijn voornemen om de sub 1 genoemde Rijpma (eventueel) opzettelijk zwaar lichamelijk letsel toe te brengen, als bestuurder van een auto met grote snelheid op Rijpma voornoemd, die zich had opgesteld als sub 1 vermeld, is komen toerijden en hem tot op zo korte afstand (± 5 meter) is genaderd, dat hij, beklaagde, het menselijkerwijs gesproken niet meer in de hand had een overrijding van Rijpma voornoemd met te verwachten zwaar lichamelijk letsel, te voorkomen, indien deze zou zijn blijven staan, zijnde de verdere uitvoering van het voorgenomen misdrijf niet voltooid alleen tengevolge van de van beklaagdes wil onafhankelijke omstandigheid, dat meergenoemde Rijpma toch nog kans zag op het laatste moment opzij te springen en zich in veiligheid te stellen;

Overwegende daarbij, dat beklaagde, hoewel hij ruimschoots in de gelegenheid was de opperwachtmeester te passeren over het voor hem links gelegen voor het tegemoetkomend verkeer bestemde weggedeelte, desondanks zijn koers zodanig heeft bepaald dat hij op de opperwachtmeester is ingereeden, zodat deze laatste door ijlings opzij te springen zich in veiligheid heeft moeten stellen, zulks op een moment dat beklaagde het niet meer in zijn macht had zelf door bijsturen de opperwachtmeester te ontwijken dan wel het door hem bestuurde motorrijtuig tijdig voor de opperwachtmeester tot stilstand te brengen, indien deze zou zijn blijven staan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „opzettelijk niet voldoen aan een bevel of vordering, krachtens wettelijk voorschrift gedaan door een ambtenaar belast met het opsporen van strafbare feiten”;
2. „poging tot zware mishandeling”,

voorzien en strafbaar gesteld bij:

1. artikel 184 van het Wetboek van Strafrecht;
2. artikel 302 juncto artikel 45 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is tenlastegelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat nu het sub 2 primair tenlastegelegde bewezen is, een onderzoek naar het subsidiair tenlastegelegde achterwege behoort te blijven;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklaagde op grond van de gepleegde feiten ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, doch niet tevens

zodanig ongeschikt dat hij voor goed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen behoort te worden ontzet;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 1 jaar, waarvan 1 maand voorwaardelijk, proeftijd 3 jaar; ontslag uit de militaire dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 28 september 1966

President: Mr. J. L. M. Elders (plv.); *Leden:* Luitenant-Kolonel J. C. Engelman en Kapitein T. Vrijdag,

Raadsman: Mr. W. Heskes.

Oplichting: door een samenweefsel van verdichtselen een verkoper van electrotechnische apparaten bewogen tot tenietdoening van een inschuld, n.l. tot het verlenen van een korting van 10% op een gekochte geluidsversterker, door in strijd met de waarheid te vertellen dat hij, beklaagde, werkte bij de Verbindingsafdeling en dat, als de versterker goed werkte, het mogelijk was dat hij 20 à 30 van deze apparaten zou bestellen.

4 Maanden gevangenisstraf, waarvan 3 maanden voorwaardelijk met een proeftijd van 3 jaar.

In hoger beroep de straf gewijzigd in 3 maanden gevangenisstraf, geheel voorwaardelijk, proeftijd van 3 jaar.

(W.Sr. art. 326).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen D. V. D. B., geboren 27 maart 1926, sergeant der eerste klasse, beklaagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is tenlastegelegd:

„dat hij, dienende als beroepssergeant der eerste klasse bij de Konink-,
„lijke Landmacht op een of meer tijdstippen in of omstreeks de maanden
„,november en december 1965 te Harderwijk, met het oogmerk om zich-
„,zelf dan wel M. H. wederrechtelijk te bevoordelen door een samenweef-
„,sel van verdichtselen zekere H. A. Scheer heeft bewogen tot afgifte van
„,een geluidsversterker en tot tenietdoening van de inschuld groot f 34,—,
„,ontstaan door het verlenen van een korting tot dit bedrag op een door
„,Scheer geleverde geluidsversterker ter waarde van f 340,—, welk samen-
„,weefsel van verdichtselen hierin heeft bestaan dat hij volkomen in strijd

„met de waarheid aan Scheer, die een elektrotechnisch bureau dreef, „heeft verteld dat men bij de Verbindingsafdeling van de Infanterieschool „te Harderwijk, waar hij, beklaagde, werkte, een geluidsversterker nodig „had teneinde apparaten van de Verbindingsafdeling te testen en ver- „volgens dat indien de versterker goed werkte, het wellicht mogelijk was „nog 20 à 30 van deze apparaten aan de Infanterieschool te leveren „waarna hij tenslotte nadat een geluidsversterker door Scheer geleverd „was aan deze heeft gevraagd hoeveel korting er op deze versterker werd „gegeven, waardoor Scheer, in de mening dat hij aan het Rijk had gele- „verd en nog zou kunnen leveren werd bewogen tot het geven van een „korting van 10% op de prijs van de geleverde geluidsversterker”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als beroepssergeant der eerste klasse van de Koninklijke Landmacht op een tweetal tijdstippen in november en december 1965 telkens te Harderwijk H. A. Scheer van het Electro-Technische Bureau Henk Scheer te Harderwijk heeft bewogen tot afgifte van een geluidsversterker merk Geloso type G 230 PA ter waarde van *f* 340,— en vervolgens, nadat die versterker door Scheer aan hem was geleverd, tot het geven van een korting van 10%, zijnde *f* 34,— op de prijs van die geluidsversterker; dat hij dat deed door toen aldaar aan Scheer voornoemd volkomen in strijd met de waarheid te vertellen, dat men bij de Verbindingsafdeling van de Infanterieschool te Harderwijk, alwaar hij als beheerder van het Verbindingsmiddelenmagazijn werkzaam was, geluidsversterkers nodig had om radiotoestellen, bij die Infanterieschool in gebruik, te testen en dat hij voor dat doel een geluidsversterker van voormeld type nodig had om te kunnen experimenteren en dat bij goede resultaten de mogelijkheid bestond dat uiteindelijk circa 12 van die versterkers aan de Infanterieschool geleverd zouden kunnen worden, waarna hij op een dag in november 1965 op de Infanterieschool te Harderwijk een geluidsversterker zoals bovenomschreven van H. A. Scheer heeft ontvangen, alsmede een nota, op zijn verzoek gericht aan de Verbindingsafdeling van de Infanterieschool, Jan van Nassaukazerne te Harderwijk te zijner attentie; dat hij tegenover H. A. Scheer als sergeant der 1e klasse van de Koninklijke Landmacht en gekleed in dienovereenkomstig uniform en niet als particulier is opgetreden, omdat hij aldus zijn doel om die versterker in handen te krijgen zou kunnen verwezenlijken; dat hij, nadat Scheer die versterker aan hem had geleverd, op een dag in december 1965 aan Scheer heeft gevraagd hoeveel korting hij op die versterker kon krijgen; dat hij daarbij heeft laten uitkomen dat er behalve de reeds geleverde versterker nog een flink aantal nageleverd zou kunnen worden, alsmede dat een flinke korting op het reeds geleverde apparaat de bestelling van nog andere apparaten soepeler zou maken; dat Scheer hem daarop zonder meer 10% korting toestond en hem hiervoor een creditnota

ter waarde van *f* 34,— deed toekomen; dat hij dit alles deed om zichzelf te bevoordelen; dat hij geen recht had om zichzelf op deze manier te bevoordelen;

Overwegende, dat als getuige ten processe zakelijk heeft verklaard:

Henk Albertus Scheer:

dat hij directeur is van het Electro-Technisch Bedrijf Henk Scheer N.V. te Harderwijk; dat op een dag in oktober 1965 de sergeant der 1e klasse B. in zijn zaak bij hem kwam met de mededeling dat hij een geluidsversterker nodig had voor de Verbindingsafdeling van de Infanterieschool te Harderwijk en wel een geluidsversterker van een bepaald type, dat hij niet in voorraad had; dat B. er onmiddellijk op liet volgen dat bij goede resultaten met die versterker er zeker een nabestelling van 20 à 30 van die apparaten zou volgen; dat B. hem toezegde zijnerzijds achter het adres van de leverancier van dit merk te komen en hem dat alsnog te verstrekken; dat hij meende dat het, aangezien het een levering aan de Infanterieschool betrof, wel goed zat; dat ongeveer een maand later B. hem het adres van de leverancier deed toekomen, waarbij hij op spoedige levering aandrong; dat hij, hoewel hij er niet zo op belust was om bij een onbekende leverancier slechts één apparaat te bestellen, omdat hier voor hem weinig of geen verdienste aan zit, toch aan het verzoek van B. heeft gevolg gegeven omdat deze telkens midden op de dag, gekleed in militaire uniform, in de zaak kwam en de eventuele nalevering van 20 à 30 van die apparaten voor hem een voordelige transactie kon opleveren; dat het namelijk vrij regelmatig voorkomt dat bij hem electrotechnische artikelen voor de kazerne door militairen worden besteld op maandrekening; dat de betaling hiervan altijd prompt volgt; dat hij op 29 november 1965 een versterker merk Geloso type 230-PA en twee daarbij behorende pluggen heeft geleverd aan de Verbindingsafdeling van de Infanterieschool; dat een knecht van hem toen de versterker met toebehoren heeft afgeleverd aan de wachtcommandant van de Jan van Nassaukazerne te Harderwijk; dat hij op speciaal verzoek van B. de nota had gericht aan de Verbindingsafdeling van de Infanterieschool ter attentie van de sergeant der 1e klasse B., aangezien B. dan die nota verder zou doorsturen naar de Korpsadministrateur; dat omstreeks half december 1965 B. hem opbelde en hem vertelde dat die versterker goed werkte en dat nalevering van een flink aantal ervan zeker zou volgen, maar dat hij in afwachting daarvan wilde weten hoeveel korting op die geleverde versterker kon worden gegeven; dat hij, omdat hij bij een levering van 20 à 30 van die apparaten bij de leverancier op een hogere korting zou kunnen rekenen dan bij levering van één versterker, aan B. toezegde dat hij met het oog op de zeer waarschijnlijke levering van meer versterkers ook voor dit ene reeds geleverde apparaat 10% korting kon geven; dat B. hem tijdens dat telefoongesprek, toen hij even weifelde, heeft gezegd dat een flinke korting op het reeds geleverde apparaat de nabestelling van de andere zou bevorderen; dat hij

toen diezelfde dag B. een creditnota voor een bedrag van f 34,—, zijnde 10% korting, over de post heeft doen toekomen; dat hij, aangezien hij in mei 1966 nog niets van de Infanterieschool had vernomen, die school schriftelijk kennis heeft gegeven dat er nog steeds een rekening openstond; dat hij daags daarna telefonisch bericht kreeg van de Infanterieschool dat er aldaar niets bekend was van een rekening wegens levering van een geluidsversterker; dat hij in de mening aan het Rijk te leveren en nog te kunnen leveren, is bewogen tot het leveren van genoemde geluidsversterker; dat, indien hij geweten had dat B. als particulier de bewuste versterker had besteld, hij hem die versterker zeker niet zou hebben afgeleverd zonder contante betaling en evenmin erin hebben toegestemd die buitensporig hoge korting van 10% te verlenen; dat het verhaal dat B. tegen hem diverse keren heeft opgedist dat die versterker voor de Verbindingsafdeling van de Infanterieschool bestemd was, hem de overtuiging had gegeven dat hij aan het Rijk kon leveren;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is tenlastegelegd met zijn schuld daaraan met dien verstande dat hij de feiten op meer tijdstippen omstreeks de maanden november en december 1965 heeft gepleegd met het oogmerk om zichzelf wederrechtelijk te bevoordelen;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*oplichting meermalen gepleegd*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 326 juncto artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is tenlastegelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 4 maanden, waarvan 3 maanden voorwaardelijk, met een proeftijd van 3 jaar — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 12 oktober 1966

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Kolonel T. H. Wessels en Majoor D. van Esseveldt,
Raadsman: Luitenant-Kolonel J. W. Cramwinckel.

Als adjudant-onderofficier van het Wapen der Koninklijke Marechaussee een hoeveelheid benzine en kredietbonnen voor de verstrekking van benzine door burgerlaadstations verduisterd en valsheid in geschrifte in de administratie van benzine en kredietbonnen.

KRIJGSRAAD: voorwaardelijke gevangenisstraf, onvoorwaardelijke geldboete. Rekening gehouden met de omstandigheid dat de beklagde voor dienst veelvuldig gebruik maakte van een particuliere auto en dat de verduisterde benzine praktisch niet meer bedroeg dan de hoeveelheid, die hij in zijn particuliere auto voor dienst-doeleinden had verbruikt.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF (zie sententie achter het vonnis): bevestiging van het vonnis met overweging voorts dat het gepleegde in het algemeen zou moeten leiden tot vrijheidsstraf en ontslag uit de militaire dienst doch dat in casu van de bijkomende straf wordt afgezien op grond van de omstandigheden en in aanmerking genomen het feit dat beklagde bij het Wapen der Koninklijke Marechaussee niet gehandhaafd zal blijven.

(W.v.Sr. art. 225, 321).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen X. Y., geboren 25 november 1917, adjudant-onderofficier, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is tenlastegelegd:

„dat hij, dienende als beroepsadjudant-onderofficier bij het Wapen der „Koninklijke Marechaussee in de functie van Verkeers Technisch Onder- „Officier (V.T.O.O.) en als zodanig belast met de Materiële Zorg voor „de bij de Divisie ingedeelde motorvoertuigen en met de administratieve „werkzaamheden met betrekking tot de verantwoording van benzine, „olie- en smeermiddelen (BOS) voor die voertuigen, mitsdien ambtenaar „zijnde:

„1. op meerdere tijdstippen in de periode van omstreeks 1963 tot „1 juli 1965, telkens te Z., telkenmale opzettelijk hoeveelheden benzine „in quanta van 20 liter, een en ander tot een totaal van circa 500 liter, „althans een aanzienlijke hoeveelheid, welke benzine toebehorende aan „de Staat der Nederlanden, hij in zijn voormelde functie in de zogenaam- „de eigen voorraad in 20 liter jerrycans in zijn magazijn onder zijn beheer „had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend door ze in de tank van zijn „particuliere auto te gieten en daarin te verrijden en ze vervolgens in zijn

„administratie als verbruikt te verantwoorden op agregaten en compressoren;

„2. op diverse tijdstippen in de periode van 1 juli 1965 t/m 8 juni 1966 telkens te Z., telkens opzettelijk 36 althans meerdere zogenaamde kredietbonnen voor verstrekking van benzine door een burgerlaadstation ten behoeve van militaire motorrijtuigen, welke bonnen, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, hij in zijn voormelde functie onder zijn beheer, althans anders dan door misdrijf onder zich had, telkenmale wederrechtelijk heeft toegeëigend door op die bonnen bij het Shell laadstation aan de . . . laan te Z. in zijn privé auto benzine te tanken tot een hoeveelheid van 1136 liter en deze bonnen aan de pomphouder in betaling af te geven na ze aldus te hebben ingevuld dat de geleverde benzine werd verantwoord als te zijn getankt in militaire voertuigen;

„3. op of omstreeks 22 maart 1966 te Z., althans in Nederland, opzettelijk de BOS maandstaat voor de maand maart 1966, betreffende het motorvoertuig DAF A 30-KR 31-23, zijnde een geschrift dienende tot controle van de administratie, althans een geschrift, bestemd om tot bewijs van enig feit te dienen, valselijk heeft opgemaakt met het oogmerk om dit geschrift als echt en onvervalst te gebruiken of door anderen te doen gebruiken, terwijl uit dit gebruik enig nadeel kon ontstaan, welke valsheid hierin heeft bestaan, dat hij in deze maandstaat heeft ingevuld dat op 21 maart bij BOS laadstation 293, 60 liter benzine zou zijn getankt in dit voertuig, terwijl in feite niet was getankt;

„4. op of omstreeks 6 januari 1966 te Z., althans in Nederland, opzettelijk de BOS maandstaat voor de maand januari 1966, betreffende het motorvoertuig Volkswagen Kombi KR 39-17, zijnde een geschrift dienende tot controle van de administratie, althans een geschrift, bestemd om tot bewijs van enig feit te dienen, valselijk heeft opgemaakt met het oogmerk om dit geschrift als echt en onvervalst te gebruiken of door anderen te doen gebruiken, terwijl uit dit gebruik enig nadeel kon ontstaan, welke valsheid hierin heeft bestaan dat hij in deze maandstaat heeft ingevuld dat op 6 januari 1966 bij BOS laadstation 293, 37 liter benzine zou zijn getankt in dit voertuig, terwijl in feite niet was getankt;

„5. op of omstreeks 27 januari 1966 te Z., althans in Nederland, opzettelijk de BOS maandstaat voor de maand januari 1966, betreffende het motorvoertuig Volkswagen Kombi KO 66-90, zijnde een geschrift dienende tot controle van de administratie, althans een geschrift, bestemd om tot bewijs van enig feit te dienen, valselijk heeft opgemaakt met het oogmerk om dit geschrift als echt en onvervalst te gebruiken of door anderen te doen gebruiken, terwijl uit dit gebruik enig nadeel kon ontstaan, welke valsheid hierin heeft bestaan, dat hij in deze maandstaat heeft ingevuld dat op 27 januari 1966 bij een burgerlaadstation, 30 liter benzine zou zijn getankt in dit voertuig, terwijl in feite niet was getankt;

„6. op of omstreeks 19 en 22 maart 1966 te Z., althans in Nederland, „opzettelijk de BOS maandstaat voor de maand maart 1966, betreffende „het motorvoertuig Volkswagen Kombi KR 39-22, zijnde een geschrift „dienende tot controle van de administratie, althans een geschrift, be- „stemd om tot bewijs van enig feit te dienen, telkens valselijk heeft op- „gemaakt met het oogmerk om dit geschrift als echt en onvervalst te „gebruiken of door anderen te doen gebruiken, terwijl uit dit gebruik „enig nadeel kon ontstaan, welke valsheid hierin heeft bestaan, dat hij „in deze maandstaat heeft ingevuld dat op respectievelijk 19 maart 1966 „bij BOS laadstation 293, 20 liter benzine en op 22 maart 1966 bij een „burgerlaadstation, 22 liter benzine zou zijn getankt in dit voertuig, ter- „wijl in feite op die dagen in het geheel niet was getankt”;

Overwegende, dat in de telastelegging kennelijk tengevolge van een schrijffout staat vermeld: „opzettelijk 36”, welke fout de Krijgsraad ambtshalve verbeterd, zodat in de plaats daarvan worde gelezen: „opzettelijk in totaal 36”, door welke verbetering van de telastelegging de beklagde niet in zijn verdediging wordt geschaad;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als beroeps-adjudant-onder-officier bij de Staf . . . van het Wapen der Koninklijke Marechaussee en de functie vervulde van verkeerstechnisch onderofficier (V.T.O.O.), waarbij hij was belast met de materiële zorg voor de bij de divisie ingedeelde en in beheer zijnde motorvoertuigen en tevens de met betrekking tot de verantwoording van benzine, olie en smeermiddelen (B.O.S.) voor die voertuigen nodige administratieve werkzaamheden verrichtte:

1. op meerdere tijdstippen in de periode van omstreeks 1963 tot 1 juli 1965 telkens te Z. opzettelijk hoeveelheden benzine van telkens omstreeks 20 liter, behorende tot de zogenaamde eigen voorraad, welke in jerrycans in de garage was opgeslagen en waarover hij in zijn voormelde functie het beheer had, heeft weggenomen en in de tank van zijn particuliere auto heeft gedaan, waarna hij die benzine in dat motorrijtuig verbruikte; dat hij daartoe van niemand recht of toestemming had ontvangen; dat hij deze hoeveelheden benzine in de administratieve verantwoording als verbruik heeft vermeld op o.a. aggregaten, compressoren en militaire motorvoertuigen, bij de divisie ingedeeld; dat hij in totaal zich aldus ongeveer 500 liter benzine, toebehorend aan de Staat der Nederlanden heeft toegeëigend;

2. op verschillende tijdstippen in de periode van 1 juli 1965 t/m 8 juni 1966 telkens te Z. uit een bonboekje, bevattende zogenaamde kredietbonnen voor de verstrekking van benzine ten behoeve van militaire motorrijtuigen door een burgerbenzinelaadstation, welk bonboekje toebehoorde aan de Staat der Nederlanden en waarover hij in zijn voormelde functie de beschikking had, teneinde daarmee bij een burger laadstation

voor militaire motorrijtuigen van de divisie benzine op krediet te betrekken, een witte voor afgifte aan de burger pomphouder bestemde bon, na invulling en ondertekening door hem of een aan hem ondergeschikte marechaussee eerste klasse-chauffeur, heeft genomen teneinde daarop benzine aan te schaffen voor zijn particuliere motorrijtuig, welke bon hij als betaling daarvoor vervolgens heeft afgegeven aan de benzinstationhouder P. aan de . . . laan te Z.; dat hij in voormelde periode in totaal 36 maal op deze wijze en met dat doel een benzinebon heeft weggenomen en aangewend voor een doel waarvoor hij deze bon niet mocht gebruiken; dat hij aldus een hoeveelheid van in totaal 1136 liter op kosten van het rijk heeft betrokken; dat de bijdrage I van het verslag no. 130c-ZA 66 van het controlebureau der Militaire Administratie een juist overzicht van de door hem als bovenvermeld ten onrechte gebruikte benzine-kredietbonnen in voormelde periode geeft;

3. omstreeks eind maart 1966 te Z. opzettelijk in een zogenaamde BOS-Maandstaat voor het militaire motorrijtuig DAF A30, KR 31-23 welk geschrift naar hem bekend was bestemd was voor bewijsstuk bij de verantwoording van de ten behoeve van dit voertuig verbruikte BOS, in strijd met de waarheid heeft vermeld dat op 21 maart 1966 ten behoeve van dit voertuig 60 liter benzine uit eigen voorraad waren verstrekt bij een kilometerstand van 36680, zulks terwijl in werkelijkheid genoemde verstrekking voor dat voertuig niet had plaats gehad; dat het zijn bedoeling was deze aldus ingevulde maandstaat als echt en onvervalst te gebruiken bij de BOS-maandverantwoording;

4. op 6 januari 1966 te Z. op de BOS-maandstaat voor de maand januari 1966 betreffende het motorrijtuig Volkswagen-Kombi, KR 39-17, welke reeds gedeeltelijk was ingevuld, in strijd met de waarheid heeft vermeld dat in dit voertuig op 6 januari 1966 37 liter benzine bij een burger laadstation zou zijn getankt bij de kilometerstand 10435; dat hij dit wederom deed met de bedoeling om dit geschrift welk naar hij wist bestemd was voor bewijsstuk bij de verantwoording van de ten behoeve van dit voertuig verbruikte BOS, als ware het echt en onvervalst te gebruiken bij de maandelijksse verantwoording van de BOS van de divisie;

5. omstreeks 27 januari 1966 te Z. op de BOS-maandstaat voor de maand januari 1966 betreffende het motorvoertuig Volkswagen-Kombi, KO 66-90 de vermelding heeft gemaakt dat ten behoeve van dit voertuig 30 liter benzine zou zijn getankt bij een burger laadstation, hetgeen naar hij wist in werkelijkheid niet het geval was; dat hij dit deed wederom met de bedoeling om deze aldus ingevulde en vervolgens afgesloten maandstaat, die naar hij wist bestemd was voor bewijsstuk bij de verantwoording van de ten behoeve van dit voertuig verbruikte BOS, als ware deze echt en onvervalst te gebruiken bij de verantwoording van de benzine enz.;

6. omstreeks 22 maart 1966 te Z., naar hij meent op twee verschillende tijdstippen, op de BOS-maandstaat voor maart 1966 van het motorvoer-

tuig Volkswagen-Kombi KR 39-22, telkens in strijd met de waarheid heeft vermeld dat in dit voertuig was getankt respectievelijk op 19 maart 1966 uit eigen voorraad 20 liter benzine en op 22 maart 1966 bij een burger laadstation 22 liter benzine, zulks terwijl in geen van beide gevallen in werkelijkheid benzine was getankt; dat hij vervolgens ook deze maandstaat heeft afgesloten door de totaalkolommen, voor zover nodig in te vullen; dat hij ook in dit geval deze maandstaat aldus invulde om dit geschrift, dat naar hij wist bestemd was voor bewijsstuk bij de verantwoording van de ten behoeve van dit voertuig verbruikte BOS, als ware deze echt en onvervalst te gebruiken bij de maandverantwoording van benzine enz.; dat de BOS-maandstaten respectievelijk genummerd 1B7, 1L9, 1T3 en 1R9, hem ten processe getoond, de geschriften zijn waarover hij hiervóór verklaarde;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 28 juni 1966, opgemaakt door P. P., Majoor der Koninklijke Marechaussee en Q. Q., opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, zakelijk inhoudt als verklaring van:

August P., taxi-ondernemer annex benzinedepothouder, wonende - laan No. te Z.:

dat hij sedert jaren samen met zijn vrouw een Shell-benzinepomp exploiteert; dat regelmatig benzine wordt verstrekt op verschillende soorten kredietbonnen voor meerdere rijksdiensten; dat het hem bekend is dat ook voor militaire auto's op kredietbonnen wordt getankt; dat sedert een paar jaar en in ieder geval zeker sedert 1 juli 1965 de hem bekende adjudant Y., die naar hij weet werkzaam is op het bureau van de marechaussee aan de laan te Z., regelmatig als klant bij zijn benzinepomp kwam; dat Y., op gezette tijden — omstreeks 1 keer per 3 à 4 weken met diens eigen auto kwam tanken; dat dit tanken altijd op kredietbonnen geschiedde, die door Y. werden ingevuld en aan hem of zijn vrouw werden overhandigd;

Verbalisanten:

dat hen door de beheerder van het BOS-laadstation op de kazerne te Z. werd verklaard, dat op regelmatige tijden door de adjudant Y. benzine op machtiging werd getankt in jerrycans;

Eerste verbalisant:

dat de door adjudant Y. op machtiging getankte benzine bestemd diende te worden voor het lichtaggregaat op de Staf Koninklijke Marechaussee te Z. en eventuele andere bij de aanwezige brandstofverbruikende apparaten; dat hij de adjudant Y. in zijn vroegere functie als commandant van de Staf Koninklijke Marechaussee, noch uit hoofde van zijn huidige functie als, ooit toestemming heeft gegeven om de benzine die hij op machtiging of op kredietbonnen tankte, ten eigen bate aan te wenden;

Overwegende, dat een verslag nr. 130 C-ZA/66, d.d. 14 juli 1966, op-

gemaakt door de Kolonel der Militaire Administratie, Hoofd van het Controlebureau der Militaire Administratie te Z., inhoudende het verslag van de door genoemd controlebureau bij . . . Koninklijke Marechaussee te Z. van 8 t/m 13 juni 1966 gehouden controle over de Klasse III-goederen, onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van:

Rapporteur:

dat zoals vermeld in de bijlage 1 van het verslag, bij de in aanhef vermelde controle over de periode van 1 juli 1965 tot aan de controledatum onder meer bleek ten aanzien van de kredietbonnen, bestemd voor het tanken bij burger laadstations:

dat door de MTOO- . . . Koninklijke Marechaussee, de adjudant-onderofficier der Koninklijke Marechaussee Y. in de periode van 1 juli 1965 tot 8 juni 1966 werden uitgeschreven in totaal 36 kredietbonnen voor verstrekking van benzine door het burgerlaadstation Shell te Z., pomphouder A. P., . . . laan No. . . . te Z., welke kredietbonnen voor ontvangst zijn getekend door de adjudant-onderofficier Y. — met uitzondering van een viertal kredietbonnen welke zijn getekend door de marechaussee 1e klasse A. — ten behoeve van een aantal militaire voertuigen, tot een totaal van 1136 liter benzine; dat uit de aanwezige bescheiden bleek dat bedoelde benzine in de meeste gevallen niet aangewend kon zijn voor de op de bonnen en in de maandverantwoordingen-BOS vermelde voertuigen;

Overwegende, dat ten processe is overgelegd en aan beklagde getoond een BOS-maandstaat, gemerkt 1B7, voor de maand maart 1966 betreffende het motorrijtuig DAF A-30, KR 31-23, ingedeeld bij . . . Koninklijke Marechaussee, inhoudende dat op 21 maart 1966 uit eigen voorraad 60 liter benzine zou zijn getankt in genoemd voertuig;

Overwegende, dat ten processe is overgelegd en aan beklagde getoond een BOS-maandstaat, gemerkt 1L9, voor de maand januari 1966 betreffende het motorrijtuig Volkswagen Kombi, KR 39-17, ingedeeld bij . . . Koninklijke Marechaussee, inhoudende dat op 6 januari 1966 bij een burger laadstation 37 liter benzine zou zijn getankt in genoemd voertuig;

Overwegende, dat ten processe is overgelegd en aan beklagde getoond een BOS-maandstaat, gemerkt 1T3, voor de maand januari 1966 betreffende het motorrijtuig Volkswagen Kombi KO 66-90, ingedeeld bij . . . Koninklijke Marechaussee, inhoudende dat op 27 januari 1966 bij een burger laadstation 30 liter benzine zou zijn getankt in genoemd voertuig;

Overwegende, dat ten processe is overgelegd en aan beklagde getoond een BOS-maandstaat, gemerkt 1R9, voor de maand maart 1966 betreffende het motorrijtuig Volkswagen Kombi KR 39-22, ingedeeld bij . . . Koninklijke Marechaussee, inhoudende dat op 19 maart 1966 uit eigen voorraad 20 liter benzine en op 22 maart 1966 bij een burger laadstation 22 liter benzine zou zijn getankt in genoemd voertuig;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van boven-

staande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan; met dien verstande ten aanzien van het aan beklaagde sub 3, 4 en 6 ten laste gelegde telkens met uitzondering van de woorden: „bij BOS laadstation 293”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „*verduistering meermalen gepleegd*”,
2. „*valsheid in geschrifte meermalen gepleegd*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij

1. artikel 321 juncto artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht;
2. artikel 225 juncto artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: veroordeling tot gevangenisstraf voor de tijd van 6 weken, voorwaardelijk, proeftijd 1 jaar, en tot betaling van een geldboete van f 1000, subs. hechtenis van 1 maand, onvoorwaardelijk — *Red.*).

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 17 januari 1967

President: Mr. Fikkert (plv.); *Leden:* Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans en Mr. van Gilse (plv.),

Raadsman: Lt.-Kolonel J. W. Cramwinckel.

(*Zie het vonnis, hiervóór.*)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, behalve ten aanzien der opgelegde straf en te dien aanzien opnieuw rechtdoende, de beklaagde zal veroordelen tot gevangenisstraf voor de tijd van *twee*

maanden, met ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens:

a. dat het Hof voor het uit de dagvaarding in de in het vonnis opgenomen eerste overweging sub 2e foutief overgenomen laatste woord „voertuigen” leest „motorvoertuigen” dusdoende deze fout verbeterend, waardoor beklaagde niet in zijn verdediging is geschaad;

b. dat het Hof in de aanhef van de in het vonnis opgenomen overweging inhoudend de bewezenverklaring, de tussenzin vervolgt met de woorden: „en voornoemd verslag en maandstaten slechts gebezigd in „verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen”;

c. dat het Hof, zich verenigend met de aan beklaagde opgelegde straf, daaromtrent nog overweegt:

dat het Hof in aanmerking neemt, dat de bewezenverklaarde feiten ernstig zijn en, indien gepleegd door een onderofficier van de Koninklijke Marechaussee met de rang van beklaagde, in het algemeen het opleggen van vrijheidsstraf en de bijkomende straf van ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, rechtvaardigen; dat het Hof in casu echter ernstig rekening wil houden met de omstandigheid dat beklaagde ten tijde dat hij de bewezenverklaarde feiten pleegde veelvuldig ten behoeve van de militaire dienst gebruik maakte van zijn particuliere auto in en buiten zijn standplaats — zulks met medeweten van zijn militaire chefs — waarvoor hij, naar zijn eigen ter terechtzitting nog afgelegde verklaring 95% van de enkele reiskosten per openbaar vervoermiddel over de buiten zijn standplaats afgelegde afstanden kon declareren; dat aannemelijk is gemaakt dat beklaagde middels zijn bewezen verklaard handelen niet althans nagenoeg niet meer benzine heeft verkregen dan door hem bij voornoemd gebruik van zijn particuliere auto met die auto werd verbruikt; dat beklaagde sedert zijn in diensttreding op 3 augustus 1938, tweemaal krijgstuchtelijk werd gestraft — voor de laatste maal op 10 mei 1949 — en dat zijn dienstprestaties in de laatstelijk door hem sedert 1 oktober 1955 beklede functie van Verkeers-Technisch Onderofficier van de Staf van . . . Koninklijke Marechaussee door zijn commandant blijkens voornoemde Justitiële Verklaring met „goed” worden beoordeeld; voorts dat beklaagde, naar zijn raadsman ter terechtzitting nog mededeelde bij het Wapen der Koninklijke Marechaussee niet zal kunnen worden gehandhaafd;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt het vonnis, waarvan is geappelleerd met verbetering en aanvulling der gronden.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 19 oktober 1966

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Luitenant-Kolonel J. M. Veldhuizen en Majoor A. J. van Dongen,
Raadsman: Mr. L. F. Pels Rijcken.

Een motorrijtuig voorzien van een niet voor dat motorrijtuig afgegeven kenteken.

Twee weken gevangenisstraf en aan het verkeer onttrokkenverklaring van het in beslag genomen motorrijtuig.

In hoger beroep bevestigd, met uitzondering van de onttrekking aan het verkeer, hebbende het Hof gelast dat het motorrijtuig aan de beklaagde zal worden teruggegeven.

(W.V.W. art. 14(c)).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. R., geboren 13 mei 1936, korporaal der eerste klasse, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, in werkelijke dienst als beroepskorporaal der eerste klasse „van de Koninklijke Landmacht:

„1. op een tijdstip in of omstreeks de maand maart 1966 te Tilburg „— in elk geval in Nederland — een vierwielig motorrijtuig heeft voorzien „van het kenteken XX 75-48, niet zijnde het ingevolge artikel 9 van de „Wegenverkeerswet aan de eigenaar of houder van dat motorrijtuig op- „gegeven kenteken, zulks met het oogmerk om dat kenteken XX 75-48 „te doen doorgaan voor het ingevolge artikel 9 voornoemd aan de eige- „naar of houder voor dat motorrijtuig opgegeven kenteken;

„2. op of omstreeks 1 juli 1966 te Tilburg als eigenaar en bestuurder „van een vierwielig motorrijtuig daarmee heeft gereden over de voor het „openbaar rijverkeer openstaande wegen Taxandrialaan en Hoflaan „zonder dat ten aanzien van dat motorrijtuig een verzekering overeen- „komstig de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen van „kracht was”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat beklaagde het hem sub 2 ten laste gelegde heeft begaan, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken:

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als beroepskorporaal der 1e klasse der Koninklijke Landmacht, op een tijdstip in mei 1966 te Tilburg een vierwielige blauwe Mercedes personenauto type 180D waarvan hij toen eigenaar was, heeft voorzien van 2 kentekenplaten XX 75-48; dat hij wist, dat dit kenteken niet het wettelijk voor dat motorrijtuig aan de eigenaar of houder opgegeven kenteken was;

dat hij dat deed om het kenteken XX 75-48 te doen doorgaan voor het voor dat motorrijtuig aan hem als eigenaar en houder opgegeven kenteken; dat hij op 1 juli 1966 te Tilburg als eigenaar en bestuurder van genoemd motorrijtuig rijdend over onder meer de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Taxandrialaan door de politie is staande gehouden;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 1 juli 1966, opgemaakt door Hubertus Josephus Conrardus van den Born en Cornelis Meeuwis, beiden hoofdagent van gemeentepolitie te Tilburg, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Verbalisanten:

dat zij op 1 juli 1966 omstreeks 09.30 uur te Tilburg zagen, dat een man als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig met kenteken XX 75-48 reed over de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Taxandrialaan; dat zij hem achtervolgden en aanhielden op de Hoflaan; dat zij hem vorderden hun een geldig bij dat motorrijtuig behorend kentekenbewijs ter inzage af te geven; dat hij hun overhandigde een kentekenbewijs met kenteken XX 75-48, afgegeven voor het vierwielig motorrijtuig Mercedes Benz, type 180D, chassisnummer 1201108502783; dat zij zagen, dat het motorrijtuig van hetzelfde type en merk was maar een ander chassisnummer had namelijk 1200104504398; dat de bestuurder opgaf te zijn J. R., geboren 13 mei 1936;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde sub I is tenlastegelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „handelen in strijd met artikel 14 aanhef en onder c van de Wegenverkeerswet”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 35 juncto artikel 14 van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is tenlastegelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken, die de strafbaarheid van beklagde zonder opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad termen aanwezig acht het inbeslaggenomen motorrijtuig merk Mercedes kenteken XX 75-48 aan het verkeer te onttrekken;

Overwegende, met name ten aanzien van de onttrekking aan het verkeer van het inbeslaggenomen motorrijtuig, dat dit voertuig met betrekking tot hetwelk het feit is begaan, van zodanige aard is dat het ongecontroleerde bezit daarvan strijdig is met de wet en het algemeen belang aangezien het voertuig in casu niet was geregistreerd en op niet legale wijze was ingevoerd;

(Volgt: veroordeling ten aanzien van het als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit tot een gevangenisstraf voor de tijd van 2 weken en onttrokken-verklaring aan het verkeer van het inbeslaggenomen motorrijtuig gekentekend XX 75-48 — Red.)

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 17 januari 1967

President: Mr. Fikkert (plv.); *Leden:* Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans en Mr. van Gilse (plv.),

Raadsman: Mr. G. Smelt, advocaat te 's-Gravenhage.

(*Zie het vonnis, hiervóór.*)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens dat het Hof geen termen aanwezig acht het inbeslaggenomen motorrijtuig te onttrekken aan het verkeer;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen — met uitzondering van artikel 36 a en b van het Wetboek van Strafrecht — alsmede van artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep, doch alleen voor zover de onttrekking aan het verkeer van het inbeslaggenomen motorrijtuig en de daarop betrekking hebbende overwegingen betreft;

En te dier zake opnieuw rechtdoende:

Gelast dat het inbeslaggenomen motorrijtuig gekentekend XX 75-48 aan beklaagde zal worden teruggegeven;

Bevestigt het vonnis voor het overige met overneming der gronden.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 1 februari 1967

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoor A. J. van Dongen en de 1e Luitenant N. A. Vos,

Raadsman: Kapitein P. E. Otten.

Opzettelijk een meerdere in diens tegenwoordigheid bespotten (als dpl. soldaat een dpl. wachtmeester tit. toevoegen: „lelijke filler, je bent zeker „nog een oliebol want je strepen stinken nog naar de fourier”) en idem in dienst gepleegd (naar aanleiding van een hem gegeven bevel om zijn naam op te geven, geantwoord: „je bent een fanatieke lul en je moet maar be- „roeps worden”); voorts: opzettelijke ongehoorzaamheid.

Rekening gehouden met reeds opgelegde krijgstuuchtelijke straf van 14 dagen verzuwaard arrest: 2 maanden militaire detentie waarvan 1 maand voorwaardelijk, proeftijd 6 maanden.

(W.M.Sr. art. 76, 108, 114; W.K. art. 57).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen E. G. G., geboren 2 juli 1946, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is tenlastegelegd:

„dat hij, dienende als dienstplichtig kanonnier bij de Kaderschool „Veldartillerie van de Koninklijke Landmacht te Breda, aldaar op of „omstreeks 24 november 1966 in de van Weerden Poelmankantine de „aldaar als kantinepolitie dienstdoende dienstplichtig wachtmeester titu- „lair A. A. Feskens in het openbaar in diens tegenwoordigheid heeft „uitgescholden althans bespot, door hem toe te roepen „lelijke filler, je „„bent zeker nog een oliebol want je strepen stinken nog naar de fourier”, „althans woorden van gelijke voor Feskens beledigende strekking te „bezigen en vervolgens toen de wachtmeester hem naar aanleiding hiervan „gelastte zijn naam en registratienummer op te geven heeft geweigerd aan „dit bevel te gehoorzamen, zeggende „dat hoef ik voor jou niet en ik heb „„met jou niets te maken” althans woorden van gelijke weigerende strek- „king, alsook heeft geweigerd te gehoorzamen aan het vervolgens door „de wachtmeester aan hem gegeven bevel, hem, wachtmeester te volgen „naar buiten en eerst nadat een ter plaatse aanwezige kapitein er zich mee „had bemoeid met de wachtmeester is meegegaan naar de wacht daarbij „onderweg de wachtmeester toevoegende: „je bent een fanatieke lul en je „„moet maar beroeps worden”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard: dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig kanonnier

bij de kaderschool veldartillerie van de Koninklijke Landmacht te Breda, zich op 24 november 1966 omstreeks 20.15 uur in de van Weerden Poelmankantine in de Chassee-Kloosterkazerne te Breda bevond; dat hij op een gegeven moment duidelijk verstaanbaar „oliebol” en „mooie nieuwe” riep naar een kanonnier; dat deze kanonnier in een rij voor het buffet stond; dat achter de kanonnier een wachtmeester stond, die naar hij nu weet Borst heet; dat de wachtmeester Borst naar hem toe kwam en hem beval zijn naam en registratienummer op te geven; dat direct daarop ook de wachtmeester Feskens kwam; dat deze hem toen opnieuw opdracht gaf zijn naam en registratienummer op te geven; dat hij dit heeft geweigerd, daarbij zeggende: „Dat hoeft ik voor jou niet en ik heb met jou niets te maken” althans iets in die geest; dat hij de opdracht van wachtmeester Feskens met deze mee te gaan niet onmiddellijk heeft opgevolgd; dat hij eerst nadat de wachtmeester Feskens zich met een kapitein die in de kantine was, had verstaan en de kapitein hem had aangemaand om te doen wat de wachtmeester hem opdroeg, het bevel van wachtmeester Feskens om met deze mee te gaan heeft opgevolgd; dat hij toen met wachtmeester Feskens alsmede met wachtmeester Borst de kantine heeft verlaten teneinde naar de wacht te gaan;

Overwegende, dat als getuige ten processe zakelijk heeft verklaard: Adrianus Antonius Feskens, wachtmeester bij de veldartillerieschool te Breda:

dat hij in de avond van 24 november 1966 dienst deed als kantinepolitie in de van Weerden Poelmankantine in de Chassee-kloosterkazerne te Breda; dat even na 20.00 uur de wachtmeester Borst die hem gezelschap hield zich naar het buffet in de kantine begaf; dat hij een niet ver van het buffet zittend groepje kanonnières van het fanfarekorps passeerde; dat een van de kanonnières uit dit groepje duidelijk verstaanbaar tot hem riep: „lelijke filler, je bent zeker nog een oliebol, want je strepen stinken nog „naar de fourier”; dat deze kanonnier hem later bleek te zijn E. G. G.; dat hij het uitgesloten acht dat G. deze opmerking voor iemand anders bedoelde daar G. in zijn richting keek en er op dat ogenblik niemand in zijn onmiddellijke omgeving was; dat de wachtmeester Borst bij G. kwam en naar diens naam en registratienummer vroeg; dat hij de zaak van wachtmeester Borst heeft overgenomen en G. naar diens naam en registratienummer vroeg; dat G. weigerde daarvan opgave te doen, zeggende: „Daar heb je geen flicker mee te maken”; dat hij G. bevel gaf met hem mee te gaan; dat G. weigerde; dat een ter plaatse aanwezige kapitein G. maande met hem mee te gaan; dat toen eerst G. voldeed aan dit bevel; dat de wachtmeester Borst met hen is meegelopen naar de wacht; dat G. hem onderweg toevoegde: „Je bent een fanatieke lul en je moet maar „beroeps worden”;

Joannes Anthonius Jan Borst, wachtmeester veldartillerie Schietschool te Breda:

dat hij zich op 24 november 1966 omstreeks 20.00 uur bevond in de van Weerden Poelmankantine in de Chassee-kloosterkazerne te Breda om de als kantinepolitie dienst doende wachtmeester Feskens gezelschap te houden; dat hij zich even na 20.00 uur naar het buffet begaf; dat hij, terwijl hij in de rij voor het buffet stond hoorde dat door een groepje kanonniërs van het fanfarekorps, welk groepje niet ver van het buffet zat, allerlei opmerkingen werden gemaakt die kennelijk voor hem en Feskens waren bedoeld; dat op een gegeven moment door een kanonniër, die later bleek te zijn E. G. G., geroepen werd: „Je strepen stinken nog naar de fourier”; dat ook woorden als „oliebol” en „superwiller” werden geroepen; dat hij, toen een der kanonniërs wederom zo’n opmerking maakte, waarvan hij dacht dat deze inzonderheid voor hem bestemd was, van het buffet naar het groepje is toegegaan en de kanonniër die de opmerking maakte naar diens naam en registratienummer heeft gevraagd; dat deze weigerde deze gegevens te verstrekken, zeggende dat hij niets met hem, getuige, te maken had; dat meteen ook de wachtmeester Feskens ter plaatse kwam, die dezelfde kanonniër, die naar later bleek G. genaamd was, ook naar diens naam en registratienummer vroeg; dat ook toen G. weigerde zijn naam en registratienummer op te geven, zeggende dat hij niets met Feskens te maken had; dat toen hij later met Feskens en G. op weg was naar de wacht, G. tegen Feskens zei: „Je bent een fanatieke lul en je moet maar „beroeps worden”;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. *„als militair opzettelijk een meerdere in diens tegenwoordigheid „bespotten”;*

2. *„als militair opzettelijk een meerdere in diens tegenwoordigheid „bespotten, in dienst gepleegd”;*

3. *„opzettelijke ongehoorzaamheid”;*

voorzien en strafbaar gesteld bij:

1. artikel 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

2. artikel 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

3. artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, ten aanzien van de strafmaat, dat de Krijgsraad rekening

houdt met de mogelijke gevolgen van beklaagdes gedrag voor de rust en orde in de kantine en het feit dat het daar tot 22.00 uur rumoerig is gebleven, doch zich aan de andere kant afvraagt of het instituut van kantinepolitie wel voldoende rekening houdt met het feit, dat de dienstplichtigen in de kantine toch ook wel eens „onder elkaar” willen zijn;

Overwegende, dat beklaagde blijkens een overgelegd afschrift van zijn straflijst reeds terzake van het bewezenverklaarde krijgstuuchtelijk is gestraft met veertien dagen verzwaard arrest;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 2 maanden, waarvan een maand voorwaardelijk, met een proeftijd van 6 maanden — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 21 juli 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonel C. G. Lange-
laar en Majoor F. M. Th. van der Ven,
Raadsman: Kapitein G. H. de Bokx te Wezep.

Als bestuurder van een vierwielig militair motorrijtuig daarmede over de openbare weg rijden terwijl de handrem niet werkte en van één der wielen het profiel van de buitenband glad gesleten was.

KRIJGSRAAD: *overtreding van artikel 13 W.V.R. en veroordeling tot twee geldboeten.*

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF (*zie sententie achter het vonnis*): *Het Koninklijk Besluit van 10 april 1939 Staatsblad 1939 no. 181, hetwelk onder meer bepaalt dat de tegenwoordige omstandigheden oorlogsgevaar inhouden in de zin waarin dat woord in 's lands wetten voorkomt, is nimmer ingetrokken en is mitsdien nog van kracht. Bij de toepassing van artikel 45 W.V.W. moet worden aangenomen dat artikel 13 W.V.R. niet geldt ten aanzien van motorrijtuigen, gebezigd ten behoeve van de strijdkrachten.*
Vrijspraak.

(W.M.Sr. art. 167; W.V.W. art. 45; W.V.R. art. 13).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die krijgsraad, eiser, tegen C. C. H.,
geboren 28 december 1926, opperwachtmeester, beklaagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is tenlastegelegd bij telastelegging gelijk deze ter terechtzitting is gewijzigd:

„dat hij, terwijl hij als opperwachtmeester in werkelijke dienst was bij

„de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 11 mei 1966 te Nunspeet, gemeente Ermelo, althans in Nederland, als bestuurder van een vierwielig militair motorrijtuig, dat bij de Krijgsmacht in gebruik was, daarmede heeft gereden over de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de Rijksweg no. 28:

1e. „terwijl de handrem van dat motorrijtuig niet werkte, waardoor hij handelde in strijd met de voorschriften ten aanzien van de eisen en inrichting van het militair motorrijtuig, vastgesteld in de voorschriften Td 7 SNI GN 345 en Th9.345 door het Ministerie van Oorlog d.d. 24 oktober 1957, Hoofdkwartier Generale Staf nr. G.4/1421/2N en voorschrift VS-2-1325 vastgesteld namens de Bevelhebber der Landstrijdkrachten door de Kwartiermeester Generaal d.d. 28 maart 1963 nr. Log/14.26/I;

2e. „terwijl van de buitenbanden om het linkervoorwiel, het linkerachterwiel en het rechtersvoorwiel het wegprofiel op het midden van het loopvlak geheel was afgesleten en derhalve geen minimum wegprofiel van 2 mm. meer op het loopvlak aanwezig was, waardoor hij handelde in strijd met het voorschrift V.S.-2-1325 Hoofdstuk II, welk voorschrift namens de Bevelhebber der Landstrijdkrachten werd vastgesteld door de Kwartiermeester-Generaal d.d. 28 maart 1963 onder no. Log/14.26/3”;

„Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat in de tenlastelegging een schrijffout is geslopen, immers in het sub 2e tenlastegelegde in plaats van „Hoofdstuk II” behoort te worden gelezen „Hoofdstuk IV”; dat de Krijgsraad deze schrijffout in voege als voormeld verbeterd, door welke verbetering de beklaagde in zijn verdediging niet wordt geschaad;

Overwegende, dat de beklaagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij als opperwachtmeester in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht, ingedeeld bij de B-batterij van de 15e Afdeling Lichte Luchtdoelartillerie Mobiel te Wezep, op 11 mei 1966, te omstreeks 17.15 uur, als bestuurder van een jeep, welke bij genoemd Krijgsmachtonderdeel in gebruik was, daarmede heeft gereden over de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de Rijksweg no. 28, te Nunspeet, gemeente Ermelo; dat hij toen is aangehouden door de Koninklijke Marechaussee; dat daarbij bleek, dat de handrem van de jeep niet werkte en dat van de banden, welke waren voorzien van een weg/terreinprofiel, bij die welke waren gemonteerd om het linkervoorwiel, het linkerachterwiel en het rechtersvoorwiel, het wegprofiel op het midden van het loopvlak geheel was afgesleten;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. P: 206/1966, op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 17 mei 1966 getekend door A. van Leeuwen, wachtmeester der 1e klasse der Kon. Mar. en

S. Boomsma, marechaussee der 1e klasse, beiden opsporingsambtenaar en behorende tot de brigade Nunspeet der Koninklijke Marechaussee zakelijk onder meer inhoudt, als eigen waarneming en verrichting van de verbalisanten:

dat zij zich op woensdag 11 mei 1966, te omstreeks 17.15 uur, bevonden op de zuidelijke parkeerplaats van de voor het militair- en openbaar verkeer openstaande weg, de Rijksweg no. 28, ter plaatse gelegen te Nunspeet in de gemeente Ermelo; dat zij alstoen aldaar zagen, dat een vierwielig motorrijtuig, kleur legergroen, type jeep, gekentekend KP-79-52, over de zuidelijke rijbaan van Rijksweg no. 28 te Nunspeet reed in de richting van 't Harde; dat zij zagen dat dit motorrijtuig werd bestuurd door een persoon, gekleed in de uniform van de Koninklijke landmacht; dat, nadat de bestuurder van dit motorrijtuig op een door hem, verbalisant Boomsma, gegeven stopteken het door hem bestuurde motorrijtuig tot stilstand had gebracht, zij, verbalisanten, de bij dit motorrijtuig behorende bescheiden hebben gecontroleerd; dat zij bij controle van het bij dit motorrijtuig behorende kentekenbewijs zagen, dat dit kentekenbewijs was afgegeven door het Departement van Defensie en dat dit motorrijtuig bij de krijgsmacht in gebruik was; dat zij bij controle voorts zagen, dat de handrem van dit militaire motorrijtuig niet werkte; dat dit motorrijtuig met handkracht van de plaats kon worden gedrukt waar het stil stond, waarbij het geen enkel verschil maakte of de handrem geheel was aangetrokken dan wel geheel los was; dat zij bij controle van de banden, welke op de wielen van dit motorrijtuig waren gemonteerd, zagen, dat dit motorrijtuig was voorzien van banden met een weg/terreinprofiel; dat zij zagen, dat van de buitenbanden, welke waren gemonteerd om het linkervoorwiel, het linkerachterwiel en het rechtervoorwiel het wegprofiel op het midden van het loopvlak geheel was afgesleten; dat de bestuurder van dit militaire motorrijtuig desgevraagd opgaf te zijn genaamd C. C. H., geboren te Oud-Vossemeer op 28 december 1926, opperwachtmeester der artillerie gelegerd te Wezep, rnr.:;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklagde is tenlastegelegd met zijn schuld daaraan, met dien verstande, dat beklagde, terwijl hij als opperwachtmeester in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht, op 11 mei 1966 te Nunspeet, gemeente Ermelo, als bestuurder van een vierwielig militair motorrijtuig, dat bij de krijgsmacht in gebruik was, daarmede heeft gereden over de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de Rijksweg no. 28,

- 1e. terwijl de handrem van dat motorrijtuig niet werkte,
- 2e. terwijl van de buitenbanden om het linkervoorwiel, het linkerachterwiel en het rechtervoorwiel het wegprofiel op het midden van het loopvlak geheel was afgesleten;

Overwegende, dat de tenlastelegging aan de beklagde verwijt dat hij,

door als bestuurder met het militaire motorrijtuig te rijden terwijl de handrem van dat motorrijtuig niet werkte, handelde in strijd met de voorschriften ten aanzien van de eisen en inrichting van het militair motorrijtuig, vastgesteld in de voorschriften Td 7 SNI (waarvoor te lezen: SNL) GN-345 en Th9.345 (waarvoor te lezen: TH 9-345) en voorschrift VS 2-1325;

Overwegende, dat de steller van de tenlastelegging kennelijk heeft bedoeld hiermede een overtreding van artikel 167 van het Wetboek van Militair Strafrecht tenlaste te leggen;

Overwegende, dat eerstgenoemd „voorschrift” is een bevoorradings-catalogus, welke een opsomming geeft van alle artikelen, welke worden toegewezen aan gebruikende eenheden voor het gebruik en de bediening van de Nekaf-jeep en voor het verrichten van het onderdeelsonderhoud aan dit voertuig;

Overwegende, dat naar het oordeel van de Krijgsraad niet kan worden gezegd, dat deze catalogus „regels en aanwijzingen” met betrekking tot het verkeer inhoudt;

Overwegende, dat het „voorschrift” TH 9-345 is een technische hand-leiding welke dient als leidraad voor — en ter inlichting van het bedie-nings- en onderhoudspersoneel van de gebruikende eenheden van de jeep;

Overwegende, dat dit voorschrift in punt 56 het preventieve onderhoud door het eerste echelon (bestuurder) behandelt en als doel hiervan stelt: „Om het voertuig in goede staat te houden is het noodzakelijk, dat het „dagelijks en wekelijks systematisch wordt geïnspecteerd, zodat eventuele „defecten kunnen worden opgespoord en hersteld alvorens deze oorzaak „worden van ernstige defecten, welke het geheel uitvallen van het voertuig „tengevolge kan hebben”;

Overwegende, dat dit eerste echelonsonderhoud, hetwelk in de bij-gevoegde Tabel I is omschreven, derhalve ten doel heeft het voertuig in goede staat te houden ten einde de inzetbaarheid daarvan te waarborgen; dat zulks weliswaar indirect de verkeersveiligheid ten goede zal komen, doch naar het oordeel van de Krijgsraad ook van dit voorschrift niet kan worden gezegd dat het regels en aanwijzingen met betrekking tot het verkeer inhoudt;

Overwegende, dat het VS.2-1325 „Preventief onderhoud” dit begrip eveneens omschrijft als de zorg voor en het onderhoud van materieel door de gebruikende eenheden met als doel de uitrustingsstukken in bruikbare conditie te houden;

Overwegende, dat dit boekwerk, blijkens deszelfs inleiding, aanwijzin-gen en richtlijnen bevat ten dienste van Commandanten, hun Officieren en kader tot het geven van instructie en het houden van inspecties be-treffende het 1e en 2e echelonsonderhoud en het gebruik van materieel;

Overwegende, dat dit voorschrift niet slechts preventief onderhoud van wiel- en rupsvoertuigen behandelt, maar van allerlei materieel;

Overwegende, dat het derhalve in zijn algemeenheid zeker geen verkeersregels inhoudt, maar ook voor zover het op wiel- en rupsvoertuigen betrekking heeft, niet als een verzameling regels en aanwijzingen met betrekking tot het verkeer is te beschouwen;

Overwegende, dat de in dit boekwerk vervatte aanwijzingen zich bovendien niet richten tot „bestuurders”, maar tot Commandanten, Officieren en Kader, tot het geven van instructie en het houden van inspecties;

Overwegende, dat de Krijgsraad mitsdien van oordeel is, dat beklagde, door als bestuurder van een jeep daarmee te rijden, terwijl de handrem niet werkte, niet gehandeld heeft in strijd met eerder vermelde voorschriften en daarmee in strijd met artikel 167 van het Wetboek van Militair Strafrecht, maar eenvoudigweg artikel 13, lid 1, aanhef en sub c, van het Wegenverkeersreglement heeft overtreden;

Overwegende, dat op dezelfde gronden, welke als hier herhaald zijn te beschouwen, het sub 2e ten laste gelegde evenmin een overtreding van artikel 167 van het Wetboek van Militair Strafrecht oplevert;

Overwegende, dat derhalve slechts het hierboven bewezen geoordeelde bewezen kan worden verklaard en beklagde van het meer of anders tenlastegelegde behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1e. „overtreding van artikel 13, lid 1, aanhef en sub c van het Wegen-, verkeersreglement”;

2e. „overtreding van artikel 13, lid 1, aanhef en sub a van het Wegen-, verkeersreglement”;

beide voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124 van het Wegenverkeersreglement;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straffen in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot betaling van twee geldboeten respectievelijk van f 10 en f 30, resp subsidiair hechtenis voor de tijd van 2 en 6 dagen; last tot teruggave van de in beslag genomen banden aan de Commandant B-batterij 15e Afdeling Lichte Luchtdoelartillerie Mobiel te Wezep — *Red.*).

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 25 oktober 1966

President: Mr. Lamers; *Leden:* Lt.-Generaal Mr. Schepers, mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans en Generaal Majoor b.d. Wartena (plv.),

Raadsman: Kapt. der Art. G. H. de Bokx.

(*Zie het vonnis, hiervóór.*)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal vernietigen, en te dien aanzien opnieuw rechtdoende de beklaagde zal vrijspreken van het feit sub I en terzake van het feit sub II zal veroordelen tot betaling van een geldboete van *dertig gulden*, subsidiair *zes dagen* hechtenis, met last tot teruggave van de banden (conform vonnis);

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis, waarvan hoger beroep, niet kan overwegen zodat dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat de beklaagde is tenlastegelegd bij telastlegging gelijk deze ter terechtzitting van de Krijgsraad is gewijzigd: dat hij, terwijl hij als opperwachtmeester in werkelijk dienst was bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 11 mei 1966 te Nunspeet, gemeente Ermelo, althans in Nederland, als bestuurder van een vierwielig militair motorrijtuig, dat bij de Krijgsmacht in gebruik was, daarmede heeft gereden over de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de Rijksweg no. 28:

1e. terwijl de handrem van dat motorrijtuig niet werkte, waardoor hij handelde in strijd met de voorschriften ten aanzien van de eisen en inrichting van het militair motorrijtuig, vastgesteld in de voorschriften Td 7 SNI GN 345 en Th9.345 door het Ministerie van Oorlog d.d. 24 oktober 1957, Hoofdkwartier Generale Staf nr. G.4/1421/2N en voorschrift VS-2-1325 vastgesteld namens de Bevelhebber der Landstrijdkrachten door de Kwartiermeester Generaal d.d. 28 maart 1963 nr. Log/14.26/I;

2. terwijl van de buitenbanden om het linkervoorwiel, het linkerachterwiel en het rechtervoorwiel het wegprofiel op het midden van het loopvlak geheel was afgesleten en derhalve geen minimum wegprofiel van 2 m/m meer op het loopvlak aanwezig was, waardoor hij handelde in strijd met het voorschrift/lees:/V.S.-2-1325 Hoofdstuk II, welk voorschrift namens de Bevelhebber der Landstrijdkrachten werd vastgesteld door de Kwartiermeester-Generaal d.d. 28 maart 1963 onder no. Log/14-26/3;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige verklaring van Werkelijke Dienst op 24 mei 1966 opgemaakt en getekend door de commandant B-batterij 15e Afdeling Lichte Luchtdoelartillerie Mobiel te Wezep blijkt, dat C. C. H. op 11 mei 1966 in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht sedert 28 februari 1946;

Overwegende, dat in de tenlastelegging een schrijffout is geslopen,

immers in het sub 2e ten laste gelegde in plaats van „Hoofdstuk II” behoort te worden gelezen „Hoofdstuk IV”;

dat het Hof deze schrijffout in voege als voormeld verbeterd, door welke verbetering de beklagde in zijn verdediging niet wordt geschaad;

Overwegende, dat het Hof de Krijgsraad niet kan volgen in zijn mening, dat het bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1e. „*overtreding van artikel 13, lid 1, aanhef en sub c van het Wegen-, verkeersreglement*”;

2e. „*overtreding van artikel 13, lid 1, aanhef en sub a van het Wegen-, verkeersreglement*”;

beide voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 124 van het Wegenverkeersreglement; dat immers het Koninklijk Besluit van 10 april 1939 Stb. 1939/181 hetwelk onder meer bepaalt: „dat de tegenwoordige om-, standigheden inhouden oorlogsgevaar in de zin, waarin dat woord in „’s lands wetten voorkomt”, zijnde nimmer ingetrokken, nog van kracht is; dat bij toepassing van artikel 45 van de Wegenverkeerswet en het op dit artikel gebaseerde Koninklijk Besluit van 1 april 1953 Stb. 167, zoals dit werd gewijzigd bij het Koninklijk Besluit van 27 mei 1960 Stb. 229, juncto artikel 1 van het Wegenverkeersreglement, moet worden aangenomen, dat artikel 13 van het Wegenverkeersreglement niet geldt ten aanzien van motorrijtuigen gebezigd ten behoeve van de strijdkrachten; dat derhalve het vonnis, waarvan hoger beroep, hetwelk laatstgenoemde wetsbepaling toepast op het bewezene, inhoudende een gedraging van beklagde „als bestuurder van een vierwielig militair motorrijtuig dat bij „de krijgsmacht in gebruik was”, niet in stand kan blijven;

Overwegende, dat het Hof uit het vonnis, waarvan hoger beroep, overneemt de daarin vermelde overwegingen tot die, welke aanvangt met de woorden „Overwegende, dat de Krijgsraad mitsdien van oordeel is”;

Overwegende, dat het in hogeraangeduide overwegingen vermelde en door het Hof overgenomen bewezenverklaarde niet in artikel 167 van het Wetboek van Militair Strafrecht noch in enige andere wetsbepaling is voorzien en strafbaar gesteld, zodat beklagde dient te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen beklagde meer of anders is tenlastegelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Gezien: enz.;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep, en opnieuw rechtdoende:

Verklaart beklagde schuldig aan de hierboven als bewezen aangegenomen feiten;

Verklaart deze feiten niet strafbaar;

Spreekt beklagde daarvan vrij;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven bewezen werd verklaard; spreekt hem daarvan vrij;

Gelast de teruggave van de in beslag genomen banden aan de Commandant B-batterij 15e Afdeling Lichte Luchtdoelartillerie Mobiel te Wezep.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 20 december 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonel C. L. Jongenburger en Luitenant-Kolonel R. P. Pieters,

Raadsman: Mr. C. G. B. H. Winters.

Als bestuurder van een motorrijtuig handelen in strijd met artikel 30 W.V.W. Beklaagde heeft tijdens het inhalen van een andere auto plotseling moeten remmen, is daarbij in een slip geraakt en is tegen een hek aan de kant van de weg opgebotst. Beklaagde is doorgereden, hoewel dat hek beschadigd werd, zonder gelegenheid te laten, zijn identiteit vast te stellen.

(W.V.W. art. 30).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen M. T., geboren 24 mei 1941, dpl. soldaat, beklaagde;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 29 september 1966 te Ede, althans in Nederland, als bestuurder van een auto daarmee heeft gereden over de voor „het openbaar verkeer openstaande rijweg, de Edeseweg, en met die door „hem, beklaagde, bestuurde auto bij het ter linkerzijde inhalen en terzijde „rijden van een voor hem in dezelfde richting rijdende auto en bij het „afremmen om weder achter die auto te gaan rijden zo krachtig heeft „geremd, dan wel anderszins zo onvoorzichtig heeft gestuurd, dat hij aan „het slippen is geraakt en al slippend tegen een voor hem rechts langs die „weg staand hek, via berm en rijwielpad, opbotsend tot stilstand is gekomen, waarbij dit hek, toebehorende aan de gemeente Ede, althans aan „een ander toebehorend dan aan hem, beklaagde, of enig inzittende van „die door hem, beklaagde, bestuurde auto, werd beschadigd en vervolgens „is doorgereden of is weggereden voordat de identiteit van hem, beklaagde, en van die door hem bestuurde auto behoorlijk is kunnen worden „vastgesteld;”

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 29 september 1966 omstreeks 18.00 uur reed ik als bestuurder van een Renault Dauphine kenteken MN 19-06, daarmee over de Edeseweg te Ede, komende uit de richting Ede en gaande in de richting Bennekom. Ik reed in een file auto's en op een gegeven moment wilde ik de voor mij rijdende auto gaan inhalen en voorbij rijden. Ik begaf mij daarvoor met mijn auto op de linkerweghelft. Toen ik mij met mijn auto ter linkerkant van die in dezelfde richting rijdende auto bevond zag ik dat ik mijn inhaalmanoeuvre niet kon voltooien. Ik besloot weer achter de auto die ik wilde inhalen te gaan rijden en heb daarvoor geremd. Toen begon mijn auto te slippen en ik reed al slippend via de berm en het fietspad tegen een voor mij rechts van de weg staand hek, waardoor dat hek werd beschadigd. Nadat ik de schade had opgenomen ben ik doorgereden zonder mij ter plaatse bekend te maken. Ik wist dat het hek eigendom was van de gemeente Ede.

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. 182/66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 2 november 1966 getekend door G. Hijnekamp, Hoofdagent van Gemeentepolitie ter standplaats te Ede en G. J. van Baaren, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar rnr. 40.11.25.029., behorende tot de brigade Ede der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als

a. verklaring van Peter Scholte, geboren te Veenendaal op 17 februari 1928, aan verbalisant Hijnekamp:

Op donderdag 29 september 1966 te omstreeks 18.00 uur, liep ik op het voetpad van de Edeseweg te Bennekom in de richting van het centrum van Bennekom. Op de rijbaan van de Edeseweg zag ik een file auto's rijden die uit de richting Ede kwam. De bestuurder van de achterste auto van deze file wilde de voor hem rijdende auto's in gaan halen. Toen hij reeds op de voor hem geldende linker weghelft reed, begon de bestuurder van deze auto plotseling krachtig te remmen. Tijdens het remmen van deze bestuurder begon zijn auto te slippen, schoot naar rechts en kwam via de berm en het rijwielpad tegen een hek tot stilstand. Voordat ik bij hem was reed deze bestuurder zonder te zijn uitgestapt achteruit en reed vervolgens weg in de richting Bennekom; Deze auto was van het merk Dauphine (Renault) en gekentekend MN-19-06.

b. als relaas van verbalisant:

dat het hek eigendom is van de gemeente Ede;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten,

„dat hij op 29 september 1966 te Ede, als bestuurder van een auto daar-, mede heeft gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande „rijweg, de Edeseweg, en met die door hem, beklagde bestuurde auto „bij het ter linkerkant inhalen en terzijde rijden van een voor hem in „dezelfde richting rijdende auto en bij het afremmen om weder achter die

„auto te gaan rijden zo krachtig heeft geremd, dat hij aan het slippen is „geraakt en al slippend tegen een voor hem rechts langs die weg staand „hek, via berm en rijwielpad, opbotsend tot stilstand is gekomen, waarbij „dit hek, toebehorende aan de gemeente Ede werd beschadigd en ver- „volgens is weggereden voordat de identiteit van hem, beklaagde, be- „hoorlijk is kunnen worden vastgesteld”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

- I. „overtreding van artikel 25 van de *Wegenverkeerswet*”,
- II. „als bestuurder van een motorrijtuig handelen in strijd met artikel 30 „eerste lid aanhef en onder a van de *Wegenverkeerswet*”.

voorzien en strafbaar gesteld bij:

- I. artikel 35 derde lid van de *Wegenverkeerswet*,
- II. artikel 35 eerste lid van de *Wegenverkeerswet*.

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be- klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of om- standigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden op- heffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waar- onder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklaagde schuldig aan de hierboven als bewezen aangeno- men en gekwalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar.

Veroordeelt beklaagde.

(Volgt: veroordeling (ad I) tot betaling van een geldboete van *f* 50, subs. hechtenis voor de tijd van 10 dagen en ontzegging van de bevoegd- heid motorrijtuigen te besturen voor de tijd van 6 maanden, met bevel dat deze ontzegging niet zal worden ten uitvoergelegd, tenzij de krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op 2 jaar bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of zich op andere wijze heeft misdragen, en (ad II) tot een geldboete van *f* 25, subs. hechtenis voor de tijd van 5 dagen — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 20 december 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonel C. D. Jongen- burger en Luitenant-Kolonel R. P. Pieters,

Raadsman: A. F. Rijntjes, 1e Luitenant Soc. Dienst.

Opzettelijke ongehoorzaamheid door niet te voldoen aan de opdracht van een meerdere om zijn naam op te geven in verband met het voornemen om rapport op te maken omdat beklaagde niet in tenue was.

De Krijgsraad bevindt dat de zaak een krijgstuuchtelijk vergrijp oplevert en acht bijzondere aanleiding aanwezig, de zaak verder te behandelen als ware hij de commanderende officier.

10 dagen verzuwaard arrest met omschrijving van de strafreden in het vonnis.

(W.M.Sr. art. 114; W.K. art. 2, 58).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen F. N. T. B., geboren 14 april 1915, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, „althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 9 oktober 1966 te „Stroe, in de legerplaats „De Wittenberg”, althans in Nederland, heeft „geweigerd dan wel opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het „hem door zijn meerdere, de vaandrig P. May, gegeven dienstbevel zijn „naam te noemen, welk bevel hem, beklaagde, werd gegeven, omdat hij „niet tijdig was opgestaan, waarbij de schuldige opzettelijk in zijn on- „gehoorzaamheid heeft volhard, nadat die meerdere hem uitdrukkelijk „op zijn strafbaarheid had gewezen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op zondag 9 oktober 1966 — terwijl hij in werkelijke dienst was als soldaat bij de Koninklijke Landmacht — paraat was in de legerplaats de Wittenberg te Stroe; dat hij, terwijl hij te omstreeks 09.00 uur bezig was zich aan te kleden, zag dat de vaandrig May de kamer opkwam; dat de vaandrig tegen hem zei: „je naam”; dat hij, beklaagde, toen, in plaats van zijn naam op te geven, heeft gezegd: „waar is dat goed voor”; dat de vaandrig daarop nog een keer naar zijn, beklaagdes, naam vroeg; dat hij toen heeft geantwoord: „waar is dat voor nodig”; dat hij wist dat de vaandrig May zijn militaire meerdere was; dat hij de opdracht van de vaandrig May zijn naam te noemen toen en daar willens en wetens niet heeft uitgevoerd;

Overwegende, dat Piet May, vaandrig, oud 19 jaar als getuige bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 9 oktober 1966 Officier van Piket was; dat hij die dag te omstreeks 09.00 uur naar het gebouw van de C-compagnie ging in de legerplaats de Wittenberg; dat hem daar bleek dat verschillende van de

daar gelegende soldaten te bed lagen of niet volledig aangekleed rondliepen; dat hij van mening was dat dit ongeoorloofd was; dat hij derhalve de namen van hen, die hij aldus aantrof, noteerde; dat op een van de laatste kamers, die hij controleerde, zich een soldaat half aangekleed bleek te bevinden; dat hij die soldaat, die naar hem later bleek B. heette, naar zijn naam heeft gevraagd; dat hij hoorde dat B. antwoordde: „waar „is dat voor nodig”; dat hij, getuige, B. toen nog een paar maal naar zijn naam heeft gevraagd; dat B. desondanks zijn naam niet opgaf;

Overwegende, dat — met betrekking tot de vraag of het door de vaandrig May aan beklaagde gegeven bevel hem, de vaandrig May, zijn, beklagdes, naam te noemen in casu moet worden aangemerkt als een dienstbevel — de Krijgsraad van oordeel is, dat, gegeven het feit dat genoemde vaandrig van mening was — en naar het oordeel van de Krijgsraad redelijkerwijs van mening kon zijn — dat het ongeoorloofd was dat op het betreffende tijdstip soldaten niet volledig aangekleed rondliepen, genoemde vaandrig bevoegd was, in verband met een door hem terzake op te maken rapport, beklaagde, die immers niet volledig aangekleed door genoemde vaandrig werd aangetroffen, naar zijn naam te vragen, en dat terzake irrelevant is, of een door de vaandrig terzake op te maken rapport voor de gerapporteerden al of niet tot krijgstuuchtelijke correctie zou leiden;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is tenlastegelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht „op 9 oktober 1966 te Stroe, in de legerplaats „De Wittenberg” heeft „geweigerd te gehoorzamen aan het hem door zijn meerdere, de vaandrig „P. May, gegeven dienstbevel zijn naam te noemen”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*opzettelijke ongehoorzaamheid*”

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is tenlastegelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt dat de zaak, een in artikel 2 onder 2e van de Wet op de Krijgstucht omschreven feit opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan en de Krijgsraad bijzondere aanleiding aanwezig acht, de zaak verder te behandelen als ware hij de commanderende officier;

Gezien: enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Bevindt dat dit feit, een in artikel 2 onder 2e van de Wet op de Krijgstucht omschreven feit opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan.

Legt beklaagde terzake een krijgstuchtelijke straf op van *tien dagen* verzuwaard arrest met omschrijving der strafreden als hierna vermeld: „*geweigerd te voldoen aan een opdracht van een meerdere zijn naam te „noemen”*”.

Mobiele Krijgsraad Duitsland Landmacht

Vonnis van 24 januari 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonel C. A. de Regt en Majoor D. H. Abbenes,
Raadsman: Mr. B. ten Cate.

Als bestuurder van een militaire jeep in Duitsland bij het in het donker inhalen van een vóór hem uitrijdende jeep in aanrijding gekomen met een aantal over de (voor hem) uiterste linker zijde van de rijbaan lopende militairen waardoor één hunner gedood werd en de ander letsel bekwam.

Opzettelijk wederrechtelijk deze militaire jeep gebruikt op een weg in Duitsland.

(W.M.Sr. art. 164; W.Sr. art. 307, 308; W.V.W. art. 36, 37).

DE MOBIELE KRIJGSRAAD DUITSLAND LANDMACHT
TEN DEZE ZITTINGHOUDENDE TE SEEDORF DLD.,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij de Krijgsraad, eiser, tegen A. P. V., geboren 4 februari 1942, wachtmeester Staf Stafbatterij 1e Legerkorps Artillerie te 't Harde, beklaagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde, na wijziging van de tenlastelegging, ter terechtzitting is tenlastegelegd:

„dat hij als wachtmeester in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht in elk geval als militair in de zin der wet, op of omstreeks 1 oktober 1966 te Bockel in de Bondsrepubliek Duitsland, alwaar hij toen met zijn onderdeel was gelegerd,

„1e. als bestuurder van een militaire jeep daarmede rijdende over de voor het openbaar en/of militair rijverkeer openstaande weg, de Kreisstrasse 12, komende uit de richting Wietzendorf en gaande in de richting van de Bundesstrasse 3, hoogst onvoorzichtig, terwijl het donker was en de door hem bestuurde jeep gedimd groot licht voerde, een voor hem

„uit in dezelfde richting rijdende jeep heeft ingehaald en is voorbijgereden, „daarbij rijdende met een snelheid van omstreeks 80 km. per uur, in elk „geval met een hoge snelheid en daarbij rijdende aan of even over de „uiterste linkerzijde van de rijbaan, zonder voldoende rekening te houden „met en/of zonder voldoende te letten op enige ter plaatse, in beklaagdes „rijrichting gezien aan de uiterste linkerzijde van de rijbaan en/of in de „daarlangs gelegen berm lopende drie militairen, met het aan deze hoogst „onvoorzichtige wijze van rijden van beklaagde en mitsdien aan zijn grove „schuld te wijten gevolg, dat de door hem bestuurde jeep in botsing of „aanrijding is gekomen met voormelde drie militairen of enige of een van „hen, bij en tengevolge van welke botsing of aanrijding van deze mili- „tair W. B. L. Stienstra een open schedelbreuk en ernstig hersenletsel „heeft bekomen, tengevolge waarvan hij omstreeks 9 uren later, in elk „geval na korte tijd overleden is en J. P. Verkade een hersenschudding „heeft bekomen, in elk geval zwaar lichamelijk letsel dan wel zodanig „lichamelijk letsel, waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner „ambtsbezigheden is ontstaan;

„2e. opzettelijk wederrechtelijk een militaire jeep, in gebruik bij de „Koninklijke Landmacht, heeft gebruikt, als bestuurder daarmede rij- „dende, op de voor het openbaar en/of militair verkeer openstaande weg, „de Kreisstrasse 12;”

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commis- saris, gelijk aangevuld ter terechtzitting, zakelijk onder meer heeft ver- klaard:

Op 1 oktober 1966 — ik was op dat moment in werkelijke dienst als reserve-wachtmeester bij de Koninklijke Landmacht — reed ik tussen 23.30 uur en 23.45 uur als bestuurder van een militaire jeep, Nekaf, ge- kentekend KX-64-82, over de voor het openbaar en militair rijverkeer openstaande weg, de Kreisstrasse te Bockel in de Bondsrepubliek Duits- land, alwaar ik toen met mijn onderdeel was gelegerd. Ik kwam uit de richting Wietzendorf en ik reed in de richting van de Bundesstrasse 3. Het was donker en ter plaatse was geen straatverlichting. De door mij bestuurde jeep voerde gedimd groot licht. Reeds vanuit de bebouwde kom van Wietzendorf reed ik achter een in dezelfde richting rijdende Munga. Vlak voor de eerste bocht voor mij gezien naar links buiten de bebouwde kom van Wietzendorf kwam ik vlak achter de Munga te rijden. Bij het uitkomen van een bocht voor mij naar rechts heb ik de door mij bestuurde jeep naar de voor mij linkerweghelft gestuurd en ben ik de eerder genoemde Munga gaan inhalen. Ik schat de snelheid van de door mij bestuurde jeep op dat moment op ca. 80 km. per uur. Ik reed toen weer met gedimd groot licht. Toen ik ging inhalen reed de Munga naar mijn mening normaal midden op de voor hem rechterweghelft. Zelf reed ik tijdens het inhalen aan de uiterste linkerzijde van de rijbaan. Het is wel

mogelijk, dat ik de Munga al bijna voorbij was, toen ik een harde klap hoorde. Ik zag, dat het uiterste linker gedeelte van de voorruit van de door mij bestuurde jeep barstte. Ik ben onmiddellijk gestopt en ik ben teruggerend naar de plek, waar ik vermoedde, dat ik iets geraakt had. Het bleek mij toen, dat in de berm zich drie in Nederlands militair uniform geklede personen bevonden, waarvan er kennelijk twee waren aangereden. Later bleek mij, dat een van deze militairen, genaamd *Stienstra*, zodanig gewond was geraakt, dat hij daaraan is overleden en dat de ander, *Verkade*, een hersenschudding had. In ieder geval is laatstgenoemde militair enkele dagen in het ziekenhuis in Soltau opgenomen.

Ik had die avond opzettelijk de militaire jeep meegenomen, gekentekend KX-64-82, onderdeelkenteken A33, welke jeep in gebruik was bij onze batterij en ik heb daarmee als bestuurder gereden op de voor het openbaar en militair verkeer openstaande weg, de Kreisstrasse 12.

Op het moment van de aanrijding reed ik met de linkerwielen op de betonplaten en wel met die wielen tegen de afscheiding van die betonplaten en het aangrenzende asfalt. Ik had moeten begrijpen, dat ik iets ongeoorloofds deed door op mijn eentje een recreativerit te gaan maken met een militaire jeep;

Overwegende, dat Frans Gerard Bernhard Brackel, geboren 12 mei 1941, 1e luitenant, als getuige bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zake-lijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 1 oktober 1966 te circa 23.40 uur reed ik als bestuurder van een militaire Munga over de voor het openbaar en militair rijverkeer openstaande weg, de Kreisstrasse 12, komende uit de richting Wietendorf en gaande in de richting van de Bundesstrasse 3. Ik reed met een snelheid van, naar mijn schatting, circa 80 km per uur. Even tevoren had ik in een bocht, voor mij naar rechts, iets gas geminderd en daardoor mijn snelheid tot ongeveer 70 km per uur teruggebracht en meteen na de bocht mijn snelheid weer tot circa 80 km per uur opgevoerd. Nog voor deze bocht had ik op nog grote afstand achter mij de koplampen van een auto gezien in de spiegels van mijn voertuig. Ik merkte dat deze lichten dichterbij kwamen.

Onmiddellijk na bovengenoemde bocht naar rechts, of misschien zelfs nog daarin, zag ik in de buitenspiegel, dat ik werd ingehaald door eerdergenoemde auto. Op dat moment was mijn snelheid naar schatting 80 km per uur. Ik had de indruk dat dit voertuig, wat nader bleek een Nekaf te zijn, die op dat moment werd bestuurd door de wachtmeester V., ons vlot passeerde. Toen ik werd ingehaald reed ik normaal op de voor mij rechter weghelft. Het viel mij op dat de Nekaf met een grote tussenruimte passeerde, in ieder geval met een tussenruimte, die ik op dat moment meer dan normaal achtte.

Toen de Nekaf met de achterzijde ongeveer ter hoogte reed van de voorzijde van het door mij bestuurde voertuig zag ik in een flits in het licht

van de voertuigen de silhouetten van drie personen, die op dat moment op de voor mij uiterst linker zijde van de weg liepen. Ik zag dat zij vlak langs de aan die zijde van de weg gelegen struiken liepen. Ik zag dat twee personen naast elkaar liepen en een daarachter. Toen de Nekaf het door mij bestuurde voertuig al voorbij was, hoorde ik een doffe klap. Hoewel ik dat niet zag, nam ik direct aan, dat het voertuig dat mij was gepasseerd tegen de eerder genoemde personen aan de linker kant van de weg was aangereden;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P.D. 260/66 op afgelegde ambtseed/ambtsbelofte opgemaakt en op 25 oktober 1966 te Bergen Hohne gesloten en ondertekend door Marinus Tamme Pieters *Pieters*, wachtmeester 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, rnr: 30.08.19.184, en Rinke *Sikkés*, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, rnr: 30.07.31.241, beiden behorende tot het Sub Detachement Hohne, zakelijk inhoudt:

als verklaring van *Jacobus Petrus Verkade*, dpl. sld., rnr: 46.01.19.534:

In de avonduren van 1 oktober 1966, naar ik meen omstreeks 20.00 uur verliet ik bivak Hirschberg en liep alleen naar Wietzendorf over de weg lopende van het bivak naar Wietzendorf. Ik meen dat ik omstreeks 21.00 uur in Wietzendorf arriveerde. Ik heb aldaar eerst vertoefd in een danszaal. Omstreeks 22.00 uur verliet ik die danszaal en ben naar een ander café gegaan. Omstreeks 23.00 uur verliet ik dat café en ben teruggelopen over de weg Wietzendorf — bivak Hirschberg in de richting van het bivak. Gezien in die richting liep ik in de links naast de weg gelegen berm. Op een gegeven moment ontmoette ik twee mij niet met name bekende militairen die mij verzochten met hen mee te lopen. Ik heb dat gedaan. De militair die rechts naast mij liep moet op het links naast het betonnen wegdek gelegen asfaltstrookje hebben gelopen. De militair die links naast mij liep heeft enkele malen tegen de militair die rechts naast mij liep gezegd: „Ga nu achter ons lopen”. Ik weet zeker dat hij toen achter ons is gaan lopen. Ik ben in gesprek geweest met de militair die links naast mij liep. Ik weet dat ik op een gegeven moment op een brancard werd gelegd. Ik weet dat ik in een auto heb gelegen en dat ik het ziekenhuis werd binnengedragen. Door de dokter is mij medegedeeld dat ik een lichte hersenschudding had bekommen. Volgens de dokter moet ik drie weken in bed blijven;

Overwegende, dat *Jan Oosterman*, oud 21 jaar, als getuige bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 1 oktober 1966 tussen 23.30 en 23.45 uur liep ik langs de voor het openbaar en militair verkeer openstaande weg, de Kreisstrasse 12 te Bockel (Bondsrepubliek Duitsland). Ik liep in de richting Bundesstrasse 3, komende uit de richting Wietzendorf. Ik liep in de gezien mijn richting linkerberm van de weg. Naast mij op de aan de zijkant van de weg gelegen

asfaltstrook liep de soldaat Verkade. Achter ons liep de huzaar Stienstra. Stienstra had eerst ook naast ons gelopen, maar omdat er nogal druk verkeer was, heb ik toen tegen hem gezegd, dat hij achter ons moest lopen. Er passeerden, terwijl wij daar liepen vrij veel auto's. Op een moment, dat ik druk in gesprek was met Verkade, kreeg ik opeens een harde duw in mijn rug, waardoor ik voorover in de berm viel. Ik zag de jeep die de aanrijding had veroorzaakt eerst toen deze naar de plek van het ongeval terug kwam rijden;

Overwegende, dat eerder genoemd proces-verbaal nr. P.D.260/66 tevens onder meer inhoudt als relaas van verbalisant *Pieters* voornoemd:

dat bij het onderzoek door hem, verbalisant, is gebleken, dat tengevolge van bij dit verkeersongeval bekomen verwondingen op 2 oktober 1966 in het ziekenhuis in de gemeente Soltau is overleden: Willem Bertus Lodewijk *Stienstra*, geboren te Schaesberg op 12 januari 1946, dienstplichtig huzaar, rnr. 46.01.12.445, ingedeeld bij het Staf Stafverzorgingseskadron van 103e Verkenningsbataljon gelegerd in de legerplaats Seedorf;

Overwegende, dat een zich bij de stukken bevindend afschrift van een in de Duitse taal gesteld rapport van lijkschouwing betreffende Willem *Stienstra*, geboren 12 januari 1946, militair, ingedeeld bij 103e Verkenningsbataljon en gelegerd te Seedorf, opgemaakt en ondertekend door Dr. Brademann, arts in het Kreiskrankenhaus Soltau/Hann. d.d. 2 oktober 1966, in de Nederlandse taal weergegeven zakelijk onder meer inhoudt: dat Willem *Stienstra* op 2 oktober 1966 is overleden tengevolge van een hersenletsel en een open schedelbreuk;

Overwegende, dat Friedrich Heinrich von *Grumbkow*, oud 46 jaar, majoor, als getuige bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 1 oktober 1966 was ik batterijcommandant van de Stafbatterij 1e Legerkorps-Artillerie. Op genoemde datum waren wij gelegerd in Duitsland voor oefeningen. Op 1 oktober 1966 heb ik aan de wachtmeester V. zeer beslist geen toestemming gegeven om een militair voertuig ten behoeve van zijn eigen recreatievervoer te gebruiken. Als hij mij dit had gevraagd, wat hij niet heeft gedaan, had ik dat ook beslist niet toegestaan;

Overwegende, dat een in de Duitse taal gestelde geneeskundige verklaring d.d. 3 oktober 1966 betreffende Jacobus Petrus *Verkade*, opgemaakt en ondertekend door Dr. Med. Braun, arts in het Kreiskrankenhaus in Soltau/Hann, in de Nederlandse taal weergegeven, zakelijk onder meer inhoudt: dat hij, Braun, op 2 oktober 1966 om ± 00.05 uur bij J. P. *Verkade* onder meer een hersenschudding heeft geconstateerd; dat hij Dr. Med. Braun, de tijd van de tijdelijke ziekte of verhindering in de uitoefening van de ambts- of beroepsbezigheden van J. P. *Verkade*, op 5 weken schat;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van boven-

staande bewijsmiddelen — bovengenoemd rapport van lijkschouwing en genoemde geneeskundige verklaring slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten:

„dat hij als wachtmeester in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht op 1 oktober 1966 te Bockel in de Bondsrepubliek Duitsland, alwaar hij toen met zijn onderdeel was gelegerd,

„1e. als bestuurder van een militaire jeep daarmede rijdende over de voor het openbaar en militair rijverkeer openstaande weg, de Kreisstrasse 12, komende uit de richting Wietzendorf en gaande in de richting van de Bundesstrasse 3, hoogst onvoorzichtig, terwijl het donker was en de door hem bestuurde jeep gedimd groot licht voerde, een voor hem uit in dezelfde richting rijdende jeep heeft ingehaald en is voorbijgereden, daarbij rijdende met een snelheid van omstreeks 80 km per uur, in elk geval met een hoge snelheid en daarbij rijdende aan of even over de uiterste linkerzijde van de rijbaan, zonder voldoende rekening te houden met en zonder voldoende te letten op enige ter plaatse, in beklaagdes rijrichting gezien aan de uiterste linkerzijde van de rijbaan en in de daarlangs gelegen berm lopende drie militairen, met het aan deze hoogst onvoorzichtige wijze van rijden van beklaagde en mitsdien aan zijn grove schuld te wijten gevolg, dat de door hem bestuurde jeep in botsing of aanrijding is gekomen met voormelde drie militairen of enige of een van hen, bij en tengevolge van welke botsing of aanrijding van deze militairen W. B. L. Stienstra een open schedelbreuk en ernstig hersenletsel heeft bekomen, tengevolge waarvan hij omstreeks 9 uren later, in elk geval na korte tijd overleden is en J. P. Verkade een hersenschudding heeft bekomen, in elk geval zwaar lichamenteel letsel dan wel zodanig lichamenteel letsel, waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner ambtsbezigheden is ontstaan;

„2e. opzettelijk wederrechtelijk een militaire jeep, in gebruik bij de Koninklijke Landmacht, heeft gebruikt, als bestuurder daarmede rijdende, op de voor het openbaar en militair verkeer openstaande weg, de Kreisstrasse 12”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

- 1a. *„aan zijn schuld de dood van een ander te wijten zijn”*,
- 1b. *„aan zijn schuld te wijten zijn, dat een ander zodanig lichamenteel letsel bekommt, waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner ambtsbezigheden ontstaat”*,
2. *„als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon opzettelijk wederrechtelijk enig motorrijtuig gebruiken dat bij de krijgsmacht in gebruik is”*,

deze feiten voorzien en strafbaar gesteld bij:

- 1a. artikel 307 van het Wetboek van Strafrecht,

- 1b. artikel 308 van het Wetboek van Strafrecht,
 2. artikel 164 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is tenlastegelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot 3 maanden gevangenisstraf, waarvan 1 maand voorwaardelijk niet zal worden ten uitvoergelegd, tenzij de krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op 2 jaar bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of zich op andere wijze heeft misdragen, of niet naleeft de door de krijgsraad gestelde bijzondere voorwaarde, dat de veroordeelde zich gedurende de proeftijd zal onthouden van het besturen van motorrijtuigen en zijn burger- en militair rijbewijs ter beschikking zal stellen en laten van de Auditeur-Militair — *Red.*).

NASCHRIFT

Dat het sub 2 tenlastegelegde feit: het opzettelijk wederrechtelijk gebruiken van een aan een ander toebehorend motorrijtuig, in casu niet is gekwalificeerd volgens art. 37 W.V.W. maar art. 164 W.M.Sr., schijnt mij niet onjuist omdat het begrip „weg” een element is van dat art. 37.

Er zou m.i. geen bezwaar tegen bestaan om ook in Duitsland gelegen, voor het openbaar rij- of ander verkeer openstaande, wegen als „weg” in de zin van de Wegenverkeerswet te beschouwen, maar men kan ook overwegen dat de wegenverkeerswet regels geeft ten behoeve van het verkeer op Nederlandse wegen en zich niet bekreunt over de veiligheid op de buitenlandse wegen. Nu art. 164, wegens soortgelijke overwegingen, in het W.M.Sr. is opgenomen, is er dus wel een goede reden om niet art. 30 W.V.W. maar art. 164 W.M.Sr. toepasselijk te achten.

*Anders ligt het naar mijn mening met art. 36 W.V.W. Dat spreekt slechts van botsing, aan- of overrijding (of enige handeling ter voorkoming daarvan) zonder dat „weg” een element van het misdrijf is. Dit is dus duidelijk een *lex specialis* ten opzichte van de artikelen 307 en 308 van het gemene Strafwetboek en er is m.i. geen reden om, nu de aanrijding in Duitsland plaats vond, deze *lex specialis* terzijde te leggen.*

W.H.V.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 28 april 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels H. W. C. Ligtvoet en A. M. Herbrink.

Mishandeling: tijdens een gevecht met een kameraad deze met de vingers in de ogen gestoken, althans in de ogen gekrabd, waardoor deze veel pijn ondervond.

2 weken gevangenisstraf voorwaardelijk en f 75 geldboete.

(W.Sr. art. 300).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen C. H. B., geboren 16 februari 1945, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij in de nacht van 10 op 11 december 1965, te Hansweert op-
„zettelijk mishandelend P. van Houwelingen met zijn vingers of vinger
„in diens ogen of oog heeft gekrabd, waardoor deze van Houwelingen
„pijn ondervond”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

In de avond van 10 december 1965 bevond ik mij in café „Zeelandia” te Hansweert. Op een gegeven moment verliet ik de danszaal van het café en buiten gekomen zag ik dat er gevochten werd. Ik heb me ermee bemoeid en ik ben onder meer een mij onbekende jongen achterna gegaan. Ik haalde hem in bij de kleine Sluis te Hansweert en in de nacht van 10 op 11 december 1965 ben ik met deze persoon gaan vechten. Ik was zo driftig dat ik niet precies weet waar ik hem geraakt heb;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal No. 985, opgemaakt en gesloten te Eindhoven op 23 december 1965 door Pieter Beun, wachtmeester der rijkspolitie der 1e klasse ter standplaats Hansweert en Rokus Verhagen, wachtmeester der 1e klas der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade Kruiningen, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Pieter van Houwelingen:

In de nacht van 10 op 11 december 1965 was ik in de zaal Zeelandia te Hansweert met Constant van Damme. Op een gegeven moment ging ik naar buiten en met een ploegje jongens hebben we wat staan bekvechten. Hierbij was ook Kees B. Van Damme en ik zijn weggelopen en ik zag toen dat B. achter me aan kwam. Op het sluissterrein

sprong hij ineens op mijn rug en toen we op de grond vielen begon hij met zijn vingers in mijn ogen te krabben, hetgeen mij veel pijn deed; als verklaring van Constant Johannes van Damme:

In de nacht van 10 op 11 december 1965 was ik in de zaal Zeelandia te Hansweert met onder anderen Piet van Houweligen. Op een gegeven moment ben ik naar buiten gegaan en ik heb met enkele jongens staan bekvechten. Toen van Houweligen en ik uiteindelijk weglieden en op het sluissterrein waren gekomen zag ik dat Kees B. van Houweligen op de rug sprong. Beiden vielen op de grond en B. krabde met zijn vingers in de ogen van Van Houweligen.

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan:

„dat hij in de nacht van 10 op 11 december 1965, te Hansweert op „zettelijk mishandelend P. van Houweligen met zijn vingers in diens „ogen heeft gekrabd, waardoor deze van Houweligen pijn ondervond”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„*mishandeling*”

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 300 eerste lid van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar.

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de duur van 2 weken en tot betaling van een geldboete van 75 gulden, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis voor de tijd van 15 dagen; de gevangenisstraf voorwaardelijk, met een proeftijd van 2 jaren — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 8 februari 1967

President: Mr. P. E. Kloots: *Leden:* Luitenant-Kolonel W. H. W. J. Teunissen en Luitenant-Kolonel M. van der Voo.

Als militair en als bestuurder van een bij de Krijgsmacht in gebruik zijnde auto, daarmede opzettelijk wederrechtelijk gereden over een voor het openbare verkeer openstaande weg.

De Krijgsraad kwalificeert het feit volgens art. 164 W.M.Sr.

(W.M.SR. art. 164; W.V.W. art. 37).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen K. G.,
geboren 2 oktober 1946, korporaal, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is tenlastegelegd:

1. „dat hij op of omstreeks 5 november 1966 te Hengelo (O), terwijl „hij als vrijwilliger, wiens dienstverband hem tot doorlopende werkelijke „dienst verplicht, in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke „Luchtmacht, opzettelijk wederrechtelijk als bestuurder van een vier- „wielig motorrijtuig, bij de krijgsmacht in gebruik, daarmede heeft „gereden over meerdere voor het openbaar verkeer openstaande wegen, „onder meer over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de „Berfloweg;

2. „dat hij op of omstreeks 5 november 1966 te Hengelo (O) als be- „stuurder van een vierwielig motorrijtuig daarmede rijdend over de voor „het openbaar verkeer openstaande weg, Berfloweg, na de kruising/ „splitsing van genoemde weg en de voor het openbaar verkeer openstaan- „de weg, Jules Haeckstraat, niet zijnde een kruising/splitsing van wegen „als bedoeld in artikel 27, lid 2 sub a, b, c en d van het Wegenverkeers- „reglement, genaderd te zijn, die kruising/splitsing is opgereden zonder „de doorgang voor zich langs vrij te laten voor de bestuurder van een „over laatstgenoemde weg rijdend en voor hem, beklaagde, van rechts „komend en bedoelde kruising/splitsing van wegen gelijktijdig, althans „nagenoeg gelijktijdig met hem, beklaagde, naderend vierwielig motor- „rijtuig, die daar conform artikel 27 lid 2 sub f van het wegenverkeers- „reglement voorrang had;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 5 november 1966, terwijl ik sinds 1964 als beroepsmilitair onafgebroken in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht en als chauffeur dienst deed op de Vliegbasis Twenthe te Enschede, heb ik

omstreeks 19.00 uur als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, merk Volkswagen, gekentekend LM 55-89, dat bij de krijgsmacht in gebruik is, daarmede gereden van Enschede via Hengelo naar Twekkelo en onder meer over de voor het openbaar verkeer openstaande wegen Industrieplein, Langelermaatweg, Berfloweg en Adriaansweg te Hengelo (O). Ik wist toen dat ik van niemand recht of toestemming had om als bestuurder met die auto over genoemde wegen te rijden. Terwijl ik toen aldaar reed over de Berfloweg, zag ik, toen ik gekomen was ter hoogte van de splitsing van de voor het openbaar verkeer openstaande wegen de Berfloweg en de Jules Haeckstraat, uit deze straat een vierwielig motorrijtuig, merk Fiat, dat mij later gekentekend bleek te zijn 80-80 AF en bestuurd door Cellamaro, voor mij van rechts genoemde splitsing oprijden. Ik wist dat ik deze auto voorrang moest verlenen omdat hij van rechts kwam. Ik kon de door mij bestuurde auto echter niet tijdig tot stilstand brengen en reed met de linkervoorzijde tegen de linkervoorzijde van de Fiat.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. P. 147/66, opgemaakt en gesloten te Hengelo (O) op 18 november 1966 door Frederikus Veltink, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade Hengelo (O), onder meer zakelijk inhoudt, als verklaring van Andries Johan Meulenbroek:

Op 5 november 1966 deed ik dienst als operatieofficier op het wing operation center te Twekkelo. Als chauffeur van dienst was aldaar tot mijn beschikking de korporaal K. G. Ik heb deze korporaal geen toestemming gegeven met het militaire motorrijtuig, gekentekend LM 55-89 van Enschede via Hengelo (O) naar Twekkelo te rijden.

als verklaring van Franco Cellamaro:

Op 5 november 1966, omstreeks 19.45 uur, reed ik als bestuurder van mijn vierwielig motorrijtuig, merk Fiat, gekentekend 80-80 AF over de Jules Haeckstraat te Hengelo (O). Toen ik van deze straat naar links de Berfloweg opreed, zag ik plotseling van links over de Berfloweg een Volkswagen aan komen rijden. Deze botste tegen de linkerzijde van mijn auto. Die Volkswagen was gekentekend LM 55-89.

als relaas van verbalisant:

De splitsing van de voor het openbaar verkeer openstaande wegen de Berfloweg en de Jules Haeckstraat te Hengelo (O) is niet aangewezen als voorrangssplitsing. Genoemde wegen zijn geen voorrangswegen.

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is tenlastegelegd met zijn schuld daaraan te weten:

1. „dat hij op 5 november 1966 te Hengelo (O), terwijl hij als vrij-„williger, wiens dienstverband hem tot doorlopende werkelijke dienst

„verplicht, in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht, opzettelijk wederrechtelijk als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, bij de krijgsmacht in gebruik, daarmede heeft gereden over meerdere voor het openbaar verkeer openstaande wegen, onder meer over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Berfloweg;

2. „dat hij op 5 november 1966 te Hengelo (O) als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig daarmede rijdend over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, Berfloweg, na de splitsing van genoemde weg en de voor het openbaar verkeer openstaande weg, Jules Haeckstraat, niet zijnde een splitsing van wegen als bedoeld in artikel 27, lid 2 sub a, b, c en d van het wegenverkeersreglement, genaderd te zijn, die splitsing is opgereden zonder de doorgang voor zich langs vrij te laten voor de bestuurder van een over laatstgenoemde weg rijdend en voor hem, beklaagde, van rechts komend en bedoelde splitsing van wegen gelijktijdig, met hem, beklaagde, naderend vierwielig motorrijtuig, die daar conform artikel 27 lid 2 sub f van het wegenverkeersreglement voorrang had”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „als een aan de rechtsmacht van de militaire rechter onderworpen persoon opzettelijk wederrechtelijk enig motorrijtuig gebruiken, dat bij de krijgsmacht in gebruik is”,*)

2. „overtreding van artikel 27, eerste lid juncto tweede lid aanhef en sub f van het Wegenverkeersreglement”,

1. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 164 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

2. strafbaar gesteld bij artikel 124 van het Wegenverkeersreglement;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is tenlastegelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling (ten aanzien van 1.) tot een militaire detentie v.d. d.v. 2 weken en (ten aanzien van 2.) tot betaling van een geldboete van f 50, subs. 10 dagen hechtenis — *Red.*).

*) De toepassing van artikel 164 W.M.Sr. in plaats van artikel 37 W.V.W. wijkt af van de opvatting van het Hoog Militair Gerechtshof, zoals die blijkt uit de sententie van 28 juni 1966, zie MRT LIX blz. 348 en het daarbij gestelde naschrift. (*Red. M.R.T.*)

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK**Centrale Raad van Beroep**

1 februari 1967

(MAW 1966/B 5).

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd); *Leden:* Mr. E. H. Nuver en Mr. U. J. W. Sibmacher van Nooten.

(Verplaatsingskostenbesluit 1962, art. 5).

Een officier, werkzaam op de vliegbasis Woensdrecht, was van Roosendaal naar Hoogerheide verhuisd en verzocht daarvoor een vergoeding te mogen ontvangen. Dit werd geweigerd, omdat deze verhuizing niet in het belang van de dienst en niet in opdracht van het bevoegde gezag was geschied, terwijl, nu de verlaten woning niet ter beschikking van het Ministerie van Defensie kwam, niet een bijzonder geval aanwezig werd geacht.

Nadien is gebleken, dat deze verhuizing vanwege de gezondheidstoestand van eisers echtgenote medisch noodzakelijk was te achten.

De Raad verklaart nu het genomen besluit nietig, omdat het niet berustte op een juiste feitelijke grondslag, hebbende gedaagde destijds aangenomen (er was ook geen beroep op gedaan) dat redenen van medische aard niet aanwezig waren.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

heeft de volgende uitspraak gegeven inzake:

W., wonende te Hoogerheide, gemeente Woensdrecht, eiser in hoger beroep, in persoon ter openbare terechtzittingen van 7 december 1966 en 11 januari 1967 verschenen, tegen: *de Minister van Defensie*, gedaagde in hoger beroep, voor wie ter voormelde openbare terechtzittingen als gemachtigde is opgetreden de kapitein der militaire administratie F. J. E. Sartorius, wonende te Voorburg en werkzaam bij gedaagdes ministerie.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen, alsook ter terechtzitting van 11 januari 1967 als getuige-deskundige, ambtshalve opgeroepen, B., reserve-eerste-luitenant-arts, wonende te K.;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

Overwegende dat eiser — die als tijdelijk reserve-tweede-luitenant te werk was gesteld op de vliegbasis Woensdrecht — bij een in na te melden uitspraak weergegeven rekest d.d. 6 mei 1965 aan gedaagde heeft verzocht, hem met het oog op een voorgenomen overbrenging van zijn gezin en inboedel van Roosendaal naar Hoogerheide in aanmerking te brengen voor een vergoeding op grond van het Verplaatsingskostenbesluit 1962;

Overwegende dat gedaagde dit verzoek bij een besluit d.d. 26 augustus 1965 heeft afgewezen, hierbij aan de commandant van genoemde vliegbasis mededelende:

„Genoemde reserve-officier heeft, nadat hem de gemeente Woensdrecht „als standplaats was aangewezen, in verband met zijn huwelijk een wo- „ning te Roosendaal ingericht.

„Aangezien op hem niet de verplichting rust zich in de standplaats te „vestigen kwam hij in aanmerking voor de vergoeding van de dagelijkse „reiskosten tussen Roosendaal en Woensdrecht.

„Omdat de belangen van de dienst zich niet tegen het blijven wonen „te Roosendaal verzetten, acht ik zijn verhuizing van Roosendaal naar „Hoogerheide niet noodzakelijk en niet te zijn geschied in opdracht van „het bevoegde gezag, zodat de desbetreffende bepalingen van het Ver- „plaatsingskostenbesluit 1962 niet op deze verhuizing van toepassing zijn.

„Evenmin kan ik deze verhuizing beschouwen als een bijzonder geval „bedoeld in artikel 5, zesde lid, van dat besluit omdat de te Roosendaal „verlaten woning niet ter beschikking is gekomen van het Ministerie van „Defensie en dus geen woningwinst is ontstaan.

„Het is derhalve niet mogelijk het verzoek in gunstige overweging te „nemen en ik wijs dit — bij dezen — af.”;

Overwegende dat eiser — die van evenvermeld besluit eerst op 9 sep-
tember 1965 kennis heeft kunnen nemen — zich bij een in na te melden
uitspraak eveneens weergegeven rekest d.d. 1 oktober 1965 opnieuw tot
gedaagde heeft gewend en heeft verzocht hem alsnog voor de overbren-
ging van zijn gezin en inboedel van Roosendaal naar Hoogerheide in
aanmerking te brengen voor een vergoeding op grond van genoemd Ver-
plaatsingskostenbesluit;

Overwegende dat gedaagde bij een besluit d.d. 22 december 1965,
eveneens in na te melden uitspraak weergegeven, ook dit verzoek heeft
afgewezen;

Overwegende dat eiser tegen dit besluit beroep heeft ingesteld bij het
Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage en dit Gerecht, rechtsprekende in
militaire ambtenarenzaken, bij een uitspraak van 16 mei 1966 — waarnaar
hierbij wordt verwezen — dit beroep ongegrond heeft verklaard;

Overwegende dat eiser van deze uitspraak bij de Raad in hoger beroep
is gekomen en bij het beroepschrift op de daarin aangevoerde gronden
heeft verzocht die uitspraak te vernietigen en te bepalen dat op grond van
billijkheid als een bijzonder geval hem alsnog de verhuiskostenvergoeding
behoort te worden uitbetaald;

Overwegende dat vanwege gedaagde bij de Raad nog is ingezonden
een fotocopy van een bericht van de inspectie van de militair-genees-
kundige dienst d.d. 13 september 1966, alsmede nadat de behandeling
dezer zaak ter terechtzitting van 7 december 1966 had plaats gehad, over-
eenkomstig een daartoe vanwege de Raad gedaan verzoek tevens een
fotocopy van een rapport d.d. 3 september 1966, uitgebracht door de
reserve-eerste-luitenant-arts B. voornoemd;

IN RECHTE:

Overwegende dat op grond van de gedingstukken en van het verhandelde te zijner terechtzittingen voor de Raad vaststaat:

dat eiser op 7 november 1961 als kortverband-vrijwilliger een dienstverband was aangegaan bij de Koninklijke Luchtmacht en als tijdelijk reserve-tweede-luitenant op 18 juni 1962 tewerk was gesteld op de vliegbasis Woensdrecht; dat hij kort vóór deze datum was gehuwd, maar geen eigen huishouding voerde, daar hij niet beschikte over woonruimte; dat hij zich als woningzoekende heeft doen inschrijven in de garnizoensplaats Bergen op Zoom, maar hem hier geen woonruimte is aangeboden, met name ook niet door bemiddeling van de militaire autoriteiten; dat hij op 10 november 1962 een woning heeft betrokken in de gemeente Roosendaal, welke woning hij zelf had gevonden; dat hij, nadat zijn gezin door de geboorte van een kind was uitgebreid, zich in januari 1965 heeft doen inschrijven voor een garnizoenswoning te Bergen op Zoom of Hoogerheide (gemeente Woensdrecht); dat ook deze inschrijving geen resultaat opleverde en hij op 1 juli 1965 is verhuisd naar een woning te Hoogerheide, welke woning hij weer zelf had gevonden;

Overwegende dat eiser ter zake van deze verhuizing aanspraak maakt op een verhuiskostenvergoeding ingevolge het Verplaatsingskostenbesluit 1962, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 16 april 1962, Stb. 150 (verder aan te duiden als: het Verplaatsingskostenbesluit);

Overwegende dat onbetwist vaststaat, dat eiser op die vergoeding geen aanspraak heeft met toepassing van de artikelen 3 en 4 van het Verplaatsingskostenbesluit, met name omdat eisers verhuizing noch het gevolg was van een verplaatsing in het belang van de dienst, noch het gevolg van een hem gegeven opdracht tot verhuizing;

Overwegende dat eiser op de verhuiskostenvergoeding aanspraak maakt met een beroep op het bepaalde in artikel 5 lid 6 aanhef en onder a van het Verplaatsingskostenbesluit, welke bepaling luidt:

„In bijzondere gevallen kan, zonder dat belanghebbende wordt verplaatst, verhuiskostenvergoeding worden verleend:

„a. door Onze Minister van Defensie, indien het een militair betreft”;

Overwegende dat gedaagde met betrekking tot de toepassing van deze bepaling bij de in eerste aanleg ingediende contramemoratie het volgende heeft aangevoerd:

„Voor het hanteren van deze discretionaire bevoegdheid houdt de „ondergetekende als richtlijn aan dat een verhuiskostenvergoeding kan „worden verleend, indien:

„a. er sprake is van een medische of sociale noodzaak tot verhuizen, „of

„b. de verhuizing materieel of financieel in het belang van het Rijk is, „waarbij wordt gedacht aan woningwinst of een aanmerkelijke kostenbesparing voor het Ministerie van Defensie.

„Omdat de door klager in Roosendaal verlaten woning niet ter be-

„schikking is gekomen van een bij het Ministerie van Defensie tewerk-
„gestelde militair of burgerambtenaar, heeft de verhuizing van klager
„geen woningwinst opgeleverd.

„Van een aanmerkelijke kostenbesparing voor het Rijk is hier evenmin
„sprake omdat de door klager genoemde besparing gering is en boven-
„dien geheel te niet zou worden gedaan door de verhuiskosten-vergoeding.

„Redenen van medische of sociale aard waren ook niet aanwezig,“;
dat gedaagde, wat het laatste aangaat, nader heeft aangevoerd, dat
blijkens het hiervoren vermelde bericht d.d. 13 september 1966 van de
inspectie van de militair-geneeskundige dienst althans moet worden aan-
genomen dat de onderhavige verhuizing niet noodzakelijk was;

Overwegende dat eiser daartegenover in hoofdzaak heeft gesteld:

1. dat, al heeft zijn verhuizing van Roosendaal naar Hoogerheide
geen rechtstreekse woningwinst voor het Rijk opgeleverd, deze verhuizing
toch wel tot gevolg heeft gehad dat hij niet langer een gegadigde was voor
een, van Rijkswege toe te wijzen, garnizoenswoning;

2. dat gedaagde het bedrag der verhuiskosten heeft becijferd op
ongeveer *f* 1578,—, maar zijn (eisers) berekening ongeveer *f* 300,— lager
komt omdat hij geen transportkosten in rekening brengt, en dat gedaagde
akkoord is gegaan met de door hem (eiser) berekende, door de verhuizing
ten voordele van het Rijk komende kostenbesparing ad *f* 1600,—, welk
bedrag bij nader inzien met ongeveer *f* 260,— moet worden verhoogd;
dat indien hij (eiser) geen verhuiskostenvergoeding ontvangt, dit bedrag
van ongeveer *f* 1860,— een winst voor het Rijk oplevert, hoewel hem
vanwege het Rijk nimmer een woning is toegewezen, maar hij tweemaal
door eigen activiteit een woning heeft verkregen;

3. dat hij zich beslist niet kan verenigen met de niet gemotiveerde
mededeling van de inspectie van de militair-geneeskundige dienst dat de
verhuizing niet noodzakelijk was, en dat hij bovendien van mening is dat
een verhuizing reeds gebillijkt is indien ze uit medisch oogpunt gewenst
of zeer gewenst was; dat in het onderhavige geval de verhuizing vanwege
de gezondheidstoestand van zijn echtgenote uit medisch oogpunt stellig
zeer gewenst was;

Overwegende dat de Raad in het midden kan laten en ook laat welke
waarde moet worden toegekend aan eisers hiervoren onder 1 en 2 weer-
gegeven argumenten, nu ten aanzien van het onder 3 weergegeven argu-
ment door de verklaring, ter 's Raads terechtzitting van 11 januari 1967
afgelegd door de als getuige-deskundige gehoorde reserve-eerste-luite-
nant-arts B., nieuwe gegevens zijn verschaft; dat namelijk deze getuige-
deskundige, die in zijn eerderevermeld rapport d.d. 3 september 1966, na
eisers echtgenote te hebben gehoord en inlichtingen te hebben ingewonnen
bij eisers huisarts, als zijn conclusie had medegedeeld dat verhuizing om
medische redenen niet noodzakelijk was, op laatstgenoemde terechtzitting
nader in hoofdzaak heeft verklaard:

dat hij na nadere bestudering van deze zaak en raadpleging van de literatuur en na nader overleg met de huisarts van oordeel is, dat hij in zijn rapport wel had kunnen stellen dat de onderhavige verhuizing medisch noodzakelijk was; dat hij, indien hij zelf de huisarts was geweest, dringend zou hebben geadviseerd te verhuizen en de verhuizing noodzakelijk zou hebben genoemd;

Overwegende dat bij het nemen door gedaagde van het bestreden besluit het medische aspect van deze zaak geen rol heeft gespeeld, daar eiser dit toentertijd niet naar voren had gebracht, menende dat de door hem aangevoerde andere redenen voldoende waren voor inwilliging van zijn verzoek om verhuiskostenvergoeding, zodat gedaagde kon aannemen en ook heeft aangenomen dat redenen van medische aard niet aanwezig waren;

Overwegende dat, nu tijdens deze procedure is gebleken dat zodanige redenen wel aanwezig zijn geweest en voor de onderhavige verhuizing zelfs van doorslaggevende aard geweest zijn, het bestreden besluit moet worden gezegd niet te berusten op een juiste feitelijke grondslag en deswege voor nietigverklaring in aanmerking komt, waardoor gedaagde de gelegenheid verkrijgt eisers verzoek om verhuiskostenvergoeding opnieuw in overweging te nemen; dat gedaagde bij zijn nadere overweging van eisers verzoek dan behalve de reeds genoemde bepaling van lid 6 van artikel 5 van het Verplaatsingskostenbesluit tevens in beschouwing kan nemen het 5e lid van dit artikel, luidende: „In het geval een verandering „van woonplaats geschiedt op medisch advies in het belang van de be„langhebbende of van een van de leden van diens gezin, zonder dat „belanghebbende wordt verplaatst, kan het bevoegde gezag verhuis„kostenvergoeding verlenen, mits bedoeld advies door de Rijksgenees„kundige Dienst of een daarmee gelijk te stellen instantie wordt onder„schreven.”;

Overwegende dat het vorenoverwogene moet leiden tot de navolgende beslissing;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt de uitspraak, waarvan beroep;

Verklaart gedaagdes bestreden besluit nietig;

Bepaalt dat gedaagde omtrent eisers onderhavige verzoek om een verhuiskostenvergoeding een nader besluit zal nemen.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage

rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken

28 november 1966

Voorzitter: Mr. B. L. van Strij de Regt; *Leden:* Mr. Dr. F. A. Helmstrijd en Mr. A. J. M. van Moorsel; *Militaire leden:* L. M. Kamp, Generaal-

Majoor der Koninklijke Luchtmacht b.d. en O. A. Kaub, Generaal-Majoor der Koninklijke Marechaussee b.d.

(Ambtenarenwet 1929, art. 24; Besluit beoordeling officieren landmacht, art. 18).

Een officier had een beschikking van verweerder ontvangen op zijn bezwaarschrift, dat gericht was tegen een kennisgeving inzake een over hem uitgebrachte beoordeling. Hij verzocht een afschrift te mogen ontvangen van het advies van de commissie dat aan genoemde beschikking ten grondslag lag, doch dit werd geweigerd.

Het Ambtenarengerecht verklaart het tegen deze weigering ingestelde beroep niet-ontvankelijk, omdat klager door die weigering niet zodanig in de uitoefening van zijn recht van beroep is belemmerd, dat hij daardoor rechtstreeks in zijn belang zou zijn getroffen. Volgens het Gerecht kan n.l. een officier als klager geacht worden over voldoende gegevens te beschikken (door de kennisgeving en door hetgeen hij tijdens het onderzoek door de adviescommissie verneemt) om in beroep gronden tegen de genomen beschikking te kunnen aanvoeren.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE,

rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, inzake:

P., wonende te R., klager, voor wie als gemachtigde ter openbare terechtzitting is verschenen Mr. J. Schuurmans, advocaat en procureur te 's-Gravenhage, wonende aldaar, tegen de Minister van Defensie te 's-Gravenhage, verweerder, voor wie als gemachtigde ter openbare terechtzitting is verschenen N. van Duuren, referendaris bij verweerders ministerie, wonende te 's-Gravenhage.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE:

Gezien de stukken;

Gehoord de gemachtigden van partijen;

Gelet ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terechtzitting van 7 november 1966.

Wat de feiten betreft:

Overwegende, dat klager op 14 maart 1966 een rekest van de navolgende inhoud tot verweerder heeft gericht:

„Geeft met verschuldigde eerbied te kennen P., majoor . . . , thans te „werkgesteld als . . . , dat hij op 16 februari 1966 door tussenkomst van „de Inspecteur der Infanterie heeft ontvangen Uwer Excellentie's be„schikking op zijn bezwaarschrift van 3 februari 1966; dat hij van gevoe„len is dat hem met de beoordeling van 4 januari 1965 geen recht is „wedervaren; dat Uw beschikking gebaseerd is op het advies van de „Commissie van onderzoek van bezwaarschriften van officieren; dat de „inhoud van dit advies niet aan rekwestrant bekend is, zodat hij zich „hierop niet kan beraden.

„Redenen waarom hij zich tot Uwer Excellentie wendt met het verzoek „wel een afschrift van dit advies te mogen ontvangen;”

Overwegende, dat verweerder op 18 april 1966 deze brief tot klager heeft gericht:

„Naar aanleiding van Uw rekest d.d. 14 maart 1966, houdende verzoek „het aan de dezerzijdse beschikking d.d. 3 februari 1966, nr., ten „grondslag liggende advies in afschrift te mogen ontvangen, deel ik U „mede, dat het ter kennis brengen van het door de commissie van onder- „zoek van bezwaarschriften van officieren gerapporteerde zich niet ver- „draagt met het karakter en de strekking van bedoelde rapportage. Het „vorenstaande lijdt alleen uitzondering ingeval het ter kennis brengen „aan tot kennisneming gerechtigde autoriteiten dient te geschieden in- „gevolge een daartoe strekkende wettelijke verplichting.

„Aangezien hier van een zodanige verplichting geen sprake is, wordt Uw „verzoek, bij dezen, afgewezen”;

Overwegende, dat op 24 augustus 1966 ter griffie van het Gerecht een klaagschrift is ingekomen, luidende als volgt:

„dat hij meent dat het karakter en de strekking van deze rapportage, „in casu de activiteit van deze commissie, erop gericht moet zijn, de kwa- „liteit van de officieren te verbeteren, hetzij eensdeels door de beoordeel- „den van de juistheid van de over hen uitgebrachte beoordelingen te „doordringen, anderszijds door de beoordelaars tot hantering van uni- „forme normen te bewegen;

„dat het doordringen van de juistheid van de over hem uitgebrachte „beoordeling rekwestrant niet is wedervaren;

„dat hij immers zich op 26 april 1965 bij Zijne Excellentie de Minister „van Defensie bezwaard heeft verklaard over de omtrent hem, gedateerd „4 januari 1965, uitgebrachte beoordeling, waarbij, blijkens de kennis- „geving van 26 maart 1965, werd geconstateerd dat hem voor het punt „geschiktheid voor een functie in een staf” de waardering „vrij goed” „was toegekend en dat deze waardering wellicht in verband stond met „een aanvullende opmerking in zijn beoordelingslijst, dat hij „ervoor „„moest waken niet te veel aan zijn ondergeschikten over te laten”;

„dat de term „moet ervoor waken niet teveel aan zijn ondergeschikten „„over te laten” voor een iegelijk geldt, zelfs voor de meest excellente „figuren;

„dat hem het verband dat Zijne Excellentie de Minister van Defensie „aanwezig acht, ontgaat, aangezien er nog veel meer handelingen zijn, „waarvoor men moet waken;

„dat beoordelaar nadrukkelijk NIET gesteld heeft, dat rekwestrant „teveel werk aan zijn ondergeschikten overliet, hetgeen ook aanwijsbaar „— door het terugbrengen van de sectie-sterkte van 4 op 2 man — NIET „het geval was;

„dat aan hem niet bekend is gemaakt op welke fouten en tekortko-

„mingen het gegeven oordeel berust;

„dat hij meent rechtstreeks in zijn belang te zijn getroffen, doordat hij „op grond van deze beoordeling eventueel voor bevordering gepasseerd „kan worden, omdat de keuze, bij vergelijking van rekwestrant met ande- „re officieren, die gunstiger beoordelingen hebben verkregen, niet op hem „zou vallen en doordat door de weigering van het ter kennis brengen van „de desbetreffende gevraagde gegevens hem de mogelijkheid tot correctie „wordt onthouden;

„dat het hem onjuist voorkomt dat in de militaire tuchtrechtspraak een „beschikking op beklag, over welk gering feit dan ook, gemotiveerd ter „kennis van de klager wordt gesteld, terwijl hem nu slechts bericht wordt „dat hem, gezien het advies van meergenoemde commissie geen onrecht „is aangedaan;

„dat hij, als officier, toch recht heeft zich te bekwamen voor zijn naast- „hogere rang, zo deze bekwaamheid niet aanwezig wordt geacht en hij „dus moet weten waarin hij gefaald heeft;

„dat Zijne Excellentie de Minister van Defensie in zijn schrijven van „18 april 1966 echter vermeldt, dat het niet ter kennis brengen van het „gerapporteerde uitzondering lijdt in het geval dat het ter kennis brengen „aan tot kennisneming gerechtigde autoriteiten, ingevolge een daartoe „streckende wettelijke verplichting, betreft;

„dat dit dus inhoudt dat, indien hij zich tot de Centrale Raad van „Beroep zou wenden, hem wel inzage zou worden verleend, doch dat „aan hem, als officier die zich bezwaard gevoelt over een beoordeling, „een beslissing wordt gezonden zonder mededeling der gronden, zodat „hij genoopt zou worden beroep in te stellen bij de Centrale Raad van „Beroep, zonder te weten waarop de beslissing berust waartegen hij in „beroep gaat, hetgeen hem als officier ten zeerste tegen de borst stuit;

„dat hij middels dit rekest de, voor hem onaangename, in vorige „alinea genoemde consequenties wenst te ontgaan;

„Redenen waarom hij zich tot Uw college wendt, met het eerbiedig „verzoek het daarheen te willen doen leiden, dat rekwestrant alsnog met de „achtergronden van de aan hem uitgereikte kennisgeving in kennis zal „worden gesteld”;

„Klager tekent thans tegen deze beslissing beroep aan bij uw Gerecht „met verzoek het daarheen te willen doen leiden, dat hij alsnog met de „achtergronden van de aan hem uitgereikte kennisgeving in kennis zal „worden gesteld, daarmee kennelijk — gezien zijn oorspronkelijk verzoek „— doelend op het advies van de commissie van onderzoek van bezwaar- „schriften.

„Met betrekking tot dit klaagschrift merkt de ondergetekende op, dat „de veronderstelling van klager aangaande het karakter en de strekking „van de rapportage van de commissie van onderzoek van bezwaarschrif- „ten — en daarmee de verdere uitwerking van die veronderstelling — niet

„juist is. De commissie van onderzoek van bezwaarschriften is een krachtens algemeen verbindende regel optredende commissie als bedoeld in artikel 3 van de Ambtenarenwet 1929 (uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 30 oktober 1963, nummer 1963/K2)¹⁾.

„Verdergaande activiteit van die commissie als door klager verondersteld wordt kan noch uit artikel 17 van het besluit beoordeling officieren landmacht noch uit artikel 3, tweede en derde lid, van de Ambtenarenwet 1929 worden afgeleid.

„Voorts zij hierbij aangetekend dat door een werkwijze van die commissie, als door klager verondersteld wordt, de ondergetekende zich in wezen voor voldongen feiten geplaatst zou kunnen zien, waardoor de mogelijkheid illusoir zou worden dat de ondergetekende een beslissing neemt welke geheel of gedeeltelijk afwijkt van het advies van meergenoemde commissie.

„Naar aanleiding van de zesde en zevende dat-zin op bladzijde 2 van het klaagschrift moge de ondergetekende aantekenen, dat de op grond van artikel 73, eerste lid, van de Ambtenarenwet 1929, juncto artikel 2 van de Militaire ambtenarenwet 1931 op de ondergetekende *als verder* rustende verplichting — nog afgezien van de in eerstgenoemd artikel opgenomen waarborgen — naar de mening van de ondergetekende geen ruimte laat voor de uitleg dat die verplichting ook zou bestaan ingeval de ondergetekende (nog) niet als verweerder (voor de Centrale Raad van Beroep) wordt aangemerkt en dan rechtstreeks jegens een officier die (nog) niet als klager (voor de Centrale Raad van Beroep) optreedt. De ondergetekende is van mening dat klager door de weigering van de ondergetekende hem het advies van de commissie van onderzoek van bezwaarschriften in afschrift te verstrekken — gezien de omstandigheid dat dit advies, zijnde van geclassificeerde aard (paragraaf 11, eerste lid van de beschikking beoordeling officieren landmacht) niet bestemd ter mededeling aan de betrokken officier en zonder bindende kracht is — niet rechtstreeks in zijn belang is getroffen.

„Terzake moge de ondergetekende zich verwijzing veroorloven naar de op één na laatste rechtsoverweging in de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 12 juli 1960 nummer 1960/B²⁾, aan klager — immers hem betreffende — bekend.

¹⁾ MRT 1964 blz. 191.

²⁾ Deze verwijzing (zie MRT 1961, blz. 276) luidt als volgt:

Overwegende dat bij die uitspraak eiser eveneens terecht niet-ontvankelijk is verklaard in zijn vordering tot nietigverklaring van de op 12 april 1947 en 17 maart 1959 over hem opgemaakte inlichtingsrapporten, welke niet-ontvankelijkheid reeds kan worden gebaseerd op deze grond dat die inlichtingsrapporten — als zijnde, blijkens het eerder overwogene, van geheime aard, niet ter mededeling aan de betrokken officier, en zonder bindende kracht — niet kunnen worden aangemerkt als besluiten, handelingen of weigeringen als bedoeld in artikel 24 der Ambtenarenwet 1929, waardoor eiser rechtstreeks in zijn belang is getroffen.

„Aangezien naar de mening van de ondergetekende de weigering van „de ondergetekende klager een afschrift te verstrekken van het advies „van de commissie van onderzoek van bezwaarschriften niet kan worden „aangemerkt als een besluit, handeling of weigering als bedoeld in artikel „24, eerste lid der Ambtenarenwet 1929, waardoor klager rechtstreeks in „zijn belang is getroffen, heeft de ondergetekende de eer uw Gerecht te „verzoeken het beroep van klager niet-ontvankelijk te verklaren.

„Voor geval uw Gerecht dit standpunt niet mocht delen heeft de onder- „getekende — vermits de aangevallen beschikking naar dezerzijdse me- „ning noch feitelijk noch rechtens in strijd is met de toepasselijke alge- „meen verbindende voorschriften en de ondergetekende van zijn bevoegd- „heid geen ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden waarvoor „deze bevoegdheid is gegeven — de eer uw Gerecht te verzoeken het „beroep van klager ongegrond te verklaren”;

IN RECHTE:

Overwegende, dat het Gerecht dient te onderzoeken of klager door de aangevallen weigering rechtstreeks in zijn belang is getroffen;

Overwegende, dat uit het laatste gedeelte van het klaagschrift blijkt dat klager van oordeel is dat hij door die weigering genoopt zou worden beroep in te stellen bij de Centrale Raad van Beroep, zonder te weten waarop de beslissing berust waartegen hij in beroep gaat, hetgeen hem, als officier ten zeerste tegen de borst stuit;

Overwegende, dat klagers raadsman ter openbare terechtzitting onder meer heeft gezegd dat de officier, wanneer hij de beslissing van de Minister op zijn beklag ontvangt, nog niet weet en ook niet kan weten op welke grondslag de beoordeling en de beslissing van de Minister berust, hetgeen onder meer tot gevolg heeft dat de officier, die nog in beroep kan gaan bij de Centrale Raad van Beroep, nog steeds niet weet waartegen hij zich verzet, namelijk niet weet welke fouten of gebreken hem worden toegeschreven;

Overwegende, dat ingevolge artikel 18 van het Besluit beoordeling officieren landmacht (K.B. van 15 november 1960, Stb. 523) de Minister zijn beschikking op het bezwaarschrift schriftelijk ter kennis brengt van de beoordeelde officier;

Overwegende, dat het klaagschrift van een officier, die tegen een zodanige beschikking beroep instelt bij de Centrale Raad van Beroep, onder meer moet inhouden de gronden waarop het beroep berust;

Overwegende, dat klager blijkbaar bedoelt te stellen dat hij als gevolg van de bestreden weigering niet in staat is tegen de beschikking van verweerder van 3 februari 1966 beroep in te stellen bij de Centrale Raad van Beroep omdat hij de gronden, waarop dit beroep moet berusten, niet naar voren kan brengen;

Overwegende, dat het Gerecht de juistheid van deze stelling echter niet kan onderschrijven;

Overwegende, dat een officier die een schriftelijke kennisgeving ontvangt, als bedoeld in artikel 13 van het Besluit beoordeling officieren landmacht, door die kennisgeving verneemt dat een over hem opgemaakte beoordeling waarderingen bevat, welke tekortkomingen aanwijzen en welke die waarderingen zijn;

Overwegende, dat een officier die terzake van zulke waarderingen bij de Minister tegen zijn beoordeling beroep instelt bij die beroepsprocedure in de regel nog meer in bijzonderheden verneemt, welke tekortkomingen hem worden verweten; dat verweerders gemachtigde ter openbare terechtzitting heeft te kennen gegeven dat ter gelegenheid van de door klager aanhangig gemaakte procedure de eerste beoordelaar door de commissie is gehoord en aan klager is medegedeeld wat die beoordelaar heeft verklaard;

Overwegende, dat daaruit volgt dat een officier op wiens bezwaarschrift door de minister afwijzend is beschikt, geacht mag worden over voldoende gegevens te beschikken om de voor een beroep tegen die beschikking nodige gronden te kunnen aanvoeren;

Overwegende, dat voor het Gerecht vaststaat, dat ook klager over zodanige gegevens beschikt, zodat het Gerecht niet aanvaardt hetgeen de bovenvermelde stelling van klager impliceert, dat klager door de bestreden weigering op zodanige wijze in de uitoefening van het hem toekomende recht van beroep is belemmerd, dat hij daardoor rechtstreeks in zijn belang is getroffen;

Overwegende, dat aan het Gerecht ook overigens niet is kunnen blijken dat klager door die weigering rechtstreeks in zijn belang is getroffen;

Overwegende, dat mitsdien, gelet op het bepaalde in artikel 24 der Ambtenarenwet 1929, klager in zijn beroep niet kan worden ontvangen;

Overwegende, dat klagers raadsman zijn ter openbare terechtzitting gehouden pleidooi als volgt heeft besloten:

„Ik verzoek U te bepalen, dat de Minister alsnog op het verzoek van „reclamant behoort te beslissen door kenbaarmaking van de grondslag „van het onderwerpelijke besluit.

„Mocht Uw Gerecht van oordeel zijn, dat het geen algemeen rechts- „beginsel is dat de grondslag van een beslissing of weigering aan betrok- „kene moet worden medegedeeld, zo verzoek ik Uw Gerecht zulks wel in „Uw uitspraak te willen neerleggen”;

Overwegende, dat het Gerecht hieraan niet kan voldoen aangezien uitsluitend ter beoordeling staat verweerders weigering om aan klager een afschrift te verstrekken van het advies van de commissie van onderzoek van bezwaarschriften van officieren;

Overwegende, dat derhalve beslist moet worden als volgt:

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart het ingestelde beroep niet-ontvankelijk.

NASCHRIFT

Al moge waar zijn dat het rapport van de adviescommissie voor intern gebruik bestemd is en dus niet aan de betrokken officier behoeft te worden uitgereikt, toch lijkt het wat onbevredigend dat de beschikkingen op een bezwaarschrift zo summier zijn gemotiveerd. In deze beschikkingen wordt n.l. volstaan met de verwijzing naar het advies van de geraadpleegde commissie en met de vermelding dat de klager geen onrecht is aangedaan, dan wel dat hem niet in alle opzichten recht is wedervaren, in welk geval hem een nieuwe kennisgeving wordt uitgereikt.

In de beschikkingen, die inspecteurs en commandocommandanten nemen op een door onderofficieren ingediend bezwaarschrift terzake van een beoordeling, wordt vaak het een en ander uit het rapport van de adviescommissie vermeld. Hoewel tijdrovender voor de administratie lijkt een dergelijke motivering voor de betrokkenen meer bevredigend. Daarbij dient ook bedacht te worden, dat een besluit als in art. 3 leden 2 en 3 der Ambtenarenwet 1929 bedoeld — waarover de Centrale Raad van Beroep in eerste en enige aanleg oordeelt — a.h.w. de plaats inneemt van een — veelal wel grondig gemotiveerde — uitspraak van een ambtenarengerecht, dat volgens genoemde wet de normale beroepsinstantie in eerste aanleg is.

A. B.

BOEKAANKONDIGING

Mr. H. Cohen Jehoram, Wie geeft de burgerlijke wet? Rede. 45 blz. N.V. Uitgeversmaatschappij AE. E. Kluwer, Deventer, 1967. f 4.50

Mogen, vraagt de auteur, ook lagere publiekrechtelijke organen burgerlijk recht vaststellen, of komen zij dan op een terrein, voorbehouden aan de centrale overheid?

Deze vraag deed zich in de praktijk voor met betrekking tot twee verordeningen, vastgesteld door het Bedrijfschap voor de Groothandel en de tussenpersonen in groenten en fruit. Die verordeningen geven regels die tussen burgers gelden en burgerlijk recht vormen, in de plaats tredend van de toepasselijke bepalingen van het Burgerlijk Wetboek. Deze vaststelling van burgerlijk recht door een ander orgaan dan de centrale overheid levert gevaar op van rechtsverbrokkeling. Tegen dit gevaar is het codificatiestreven gericht.

Schrijver begeeft zich in de geschiedenis van het codificatieartikel in de Grondwet; hij tekent de onhoudbare toestand van verbrokkeling van recht tijdens de oude republiek der Verenigde Nederlanden, waaraan in 1795 een einde kwam. In de Staatsregeling van 1798 werd een codificatieartikel opgenomen; er moesten wetboeken komen, algemene voor de ganse republiek. Alleen de Staat zou burgerlijk recht geven. In 1809 werd de eerste burgerrechtelijke codificatie tot stand gebracht. Deze gold totdat de Code Civil van kracht werd in Nederland. In 1814 en 1815 verscheen het codificatieartikel in onze Grondwet en het bleef daarin. In 1887 werd toegevoegd, dat naast wetboeken afzonderlijke wetten burgerlijk recht mochten geven. Hierdoor kwam naar schrijvers oordeel, nog scherper uit dat alleen de Wet van de centrale overheid, niet de verordening van een lagere overheid, burgerlijk recht zou regelen. Het gaat om de rechts-*één*heid, en dan: vaststelling van burgerlijk recht is een te belangrijke materie dan dat die kan worden overgelaten aan een ander dan Kroon en Staten-Generaal samen. Bij de wetgeving door Kroon en Staten-Generaal is openbaarheid van het debat gewaarborgd, de regeling wordt deugdelijk overwogen, er is de officiële toelichting, zoals Van der Grinten, door schrijver in een noot geciteerd, het heeft uitgesproken.

De auteur stelt voorts, dat de Grondwetgever de lagere overheidslichamen slechts heeft willen inschakelen op terreinen waar hij dit bij uitstek nuttig oordeelde. Hij noemt de weinige jurisprudentie op het codificatieartikel en vermeldt, dat enkele Kon. Besluiten Gemeenteverordeningen wegens strijd met dat artikel vernietigden.

De Gemeentelijke huurverordeningen van 1927 worden besproken. Daarbij wordt aangehaald rechtspraak van de Hoge Raad op artikel 625 Burgerlijk Wetboek. Schrijver stemt in met Vegting's conclusie: artikel 157 (nu 164) der Grondwet maakt de Gemeentewetgever onbevoegd tot het vaststellen van Burgerlijk recht. Hij voegt daaraan toe, dat dit nog

niet betekent dat de lagere wetgever op het gebied van voormeld recht geheel is uitgeschakeld, en behandelt het vraagstuk der delegatie door Kroon en Staten-Generaal aan de lagere Wetgever. Aan de hand van de geschiedenis komt hij tot de slotsom, dat de ratio van het codificatie-artikel zich niet verzet tegen delegatie op detailpunten. Dan rijst de vraag waar de grens ligt? Deze wordt als vaag, fluctuerend, aangeduid.

Schrijver noemt de delegatie in het nieuwe Burgerlijk Wetboek en wijdt een beschouwing aan de geschiedenis van de standaardregelingen, beginnende in 1952 (vraagpunt 24 inzake het nieuwe Burgerlijk Wetboek). Die geschiedenis voert ook naar de verordenende bevoegdheid van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie op het gebied van het burgerlijk recht. Artikel 93 van de Wet op de Bedrijfsorganisatie houdt volgens Prof. Cohen Jehorem geen delegatie van burgerlijk recht in. Dit doet wel artikel 103 van die wet, doch dit is slechts betrekkelijk tot arbeidsovereenkomsten. Hij acht een uitbreiding van artikel 93 Wet bedrijfsorganisatie tot burgerlijk recht, evenals het voorgestelde artikel 6.5.1.2. Burgerlijk Wetboek in flagrante strijd met letter en geest van het codificatie-artikel in de Grondwet.

De nieuw benoemde hoogleraar wenst rechtseenheid en parlementaire rechtswaarborgen voor de burger; hij heeft daarvoor een interessant betoog geleverd.

A. F. S.

STRAFRECHTSPRAAK**Hoog Militair Gerechtshof**

Sententie van 9 mei 1966

President: Mr. Lamers; *Leden:* Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker en Generaal-Majoor Coopmans;

Raadsman: Majoor W. G. Tibben.

Beklaagde, die een etalageruit stukgetrapt had, was door de politie aangehouden en, in afwachting van de komst van de Koninklijke Marechaussee, op het politiebureau vastgehouden. Aldaar zag hij in een kast, waarvan de deur op een kier stond, een pistool in tas met een daar omheen gewonden koppel. Beklaagde stak het pistool bij zich, na er zich van overtuigd te hebben dat het pistool geladen was.

Toen de marechaussee kwam verzette hij zich hevig, gaf een wachtmeester een stomp tegen de kaak en vuurde vervolgens op een afstand van circa 1½ meter het pistool op de borst van die wachtmeester af, tengevolge waarvan long, milt, lever en maag van die wachtmeester doorboord werden en hij geruime tijd in levensgevaar verkeerde.

Bovendien werd op beklagde een boksbeugel aangetroffen.

Poging tot doodslag; zaakbeschadiging en overtreding van de wet tot wering van ongewenste handwapenen.

4 jaren gevangenisstraf (jeugdgevangenis) met aftrek van voorarrest; ontslag uit de militaire dienst (zonder ontzetting); verbeurdverklaring van de boksbeugel; teruggaaf van het pistool aan de Burgemeester.

(W.M.Sr. art. 23, 117; W.Sr. art. 45, 287, 350; art. 2 Wet Wering
Ongewenste Handwapenen).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akten van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege de Advocaat-Fiscaal aan de beklagde betekend;

Gezien het vonnis in eerste aanleg gewezen;

Gehoord de getuigen door de Advocaat-Fiscaal opgeroepen;

Gehoord de beklagde, zo in zijn antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem en namens hem door de raadsman aangevoerd;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, behalve ten aanzien der opgelegde straf en maatregel, en te dien aanzien opnieuw rechtdoende, de beklagde zal veroordelen tot gevangenisstraf voor de tijd van vier jaar, met aftrek van voorarrest; met ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis, waarvan hoger beroep niet kan verenigen, zodat dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 22 september 1966 te Zwolle, althans in „Nederland:

„1e. *primair*: heeft gepoogd opzettelijk en met voorbedachten rade „een ander van het leven te beroven, hebbende hij alstoen aldaar ter „uitvoering van een tevoren met kalm beraad en rustig overleg opgevat „voornemen willens en wetens de loop van een met kogel-patronen ge- „laden pistool gericht op de borst van de tegenover hem op korte af- „stand staande marechaussee der eerste klasse L. de Boer en vervol- „gens aan de trekker van dat pistool getrokken, waarna een schot is „afgegaan en een kogel de loop heeft verlaten, welke kogel voornoemde „marechaussee in de linkerborst heeft getroffen en aldaar inwendig „zware verwondingen heeft toegebracht, zijnde de verdere uitvoering „van beklagdes voornemen en van het misdrijf niet voltooid alleen „tengevolge van de van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, dat de „toegebrachte verwondingen niet dodelijk waren; althans, indien ter- „zake van het voorgaande geen veroordeling kan of mocht volgen,

„*subsidiair*: dat hij alstoen aldaar heeft gepoogd opzettelijk de mare- „chaussee der eerste klasse L. de Boer van het leven te beroven, heb- „bende het voornemen daartoe zich geopenbaard, doordat hij opzette- „lijk, de loop van een met kogelpatronen geladen pistool richtende, al- „thans gericht houdende op de borst van de tegenover hem op korte „afstand staande marechaussee der eerste klasse L. de Boer, aan de „trekker van dat pistool heeft getrokken, waarna een schot is afgegaan „en een kogel de loop heeft verlaten, welke kogel voornoemde mare- „chaussee in de linkerborst heeft getroffen en aldaar inwendig zware „verwondingen heeft toegebracht, zijnde de verdere uitvoering van be- „klagdes voornemen en van het misdrijf niet voltooid alleen tengevolge „van de van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, dat de toegebrachte „verwondingen niet dodelijk waren;

„*meer subsidiair*: dat hij alstoen aldaar opzettelijk, na in kalm beraad „en rustig overleg het voornemen te hebben opgevat om de marechaus- „see der 1e klasse L. de Boer zwaar lichamenlijk letsel toe te brengen, „ter uitvoering daarvan gewelddadig uit een met kogelpatronen geladen „pistool, waarvan de loop door hem op de borst van voornoemde ma- „rechaussee werd gericht gehouden, een kogel heeft afgeschoten, welke „kogel genoemde marechaussee in diens linkerborst heeft getroffen en „inwendig zodanige verwondingen heeft teweeggebracht, dat diens milt „moest worden weggenomen, evenals een gedeelte van diens linkerlong, „terwijl die kogel tevens diens maag en lever doorboorde;

„*nog meer subsidiair*: dat hij alstoen aldaar zich met geweld heeft „verzet tegen een of meerdere ambtenaren, werkzaam in de rechtmatige

„uitoefening zijner of hunner bediening, terwijl het misdrijf of de daar-
 „mede gepaard gaande feitelijkheden zwaar lichamelijk letsel tengevol-
 „ge had(den), hebbende hij toen aldaar willens en wetens, toen de ma-
 „rechaussee der eerste klasse L. de Boer en/of de marechaussee der
 „eerste klasse R. J. J. Hartholt — beiden gekleed in de uniform van de
 „Koninklijke Marechaussee, voorzien van de daarbij behorende onder-
 „scheidingssteken — ter uitvoering van de opdracht van zijn/hun
 „Brigadecommandant om beklaagde en enige andere militairen over te
 „brengen van het politiebureau naar het gebouw van de Brigade te
 „Zwolle, hem, beklaagde, die mede ervan werd verdacht zich te hebben
 „schuldig gemaakt aan het opzettelijk en wederrechtelijk vernielen van
 „een aan een ander of anderen toebehorende etalageruit, (had(den)
 „vastgegrepen teneinde hem over te brengen naar voormeld Brigadege-
 „bouw, heeft gerukt en getrokken in een richting tegengesteld aan die,
 „waarin voornoemde marechaussee(s) hem wilde(n) brengen en hebben-
 „de beklaagde voorts tijdens voormeld verzet tegen deze overbrenging,
 „willens en wetens uit een met kogelpatronen geladen pistool een schot
 „afgevuurd in de richting van de zich vlak voor hem bevindende mare-
 „chaussee De Boer voornoemd, met het gevolg, dat deze door een ko-
 „gel uit dat pistool in de borst werd getroffen en dientengevolge zwaar
 „lichamelijk letsel heeft bekomen;

„2e. opzettelijk en wederrechtelijk een etalageruit, toebehorende aan
 „J. A. Lammers, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, heeft
 „stukgeslagen of stukgeschopt en dusdoende heeft vernield;

„3e. op verschillende voor het openbaar verkeer openstaande we-
 „gen en in verschillende voor het publiek toegankelijke openbare gele-
 „genheden een boksbeugel, althans een wapen heeft voorhanden ge-
 „had”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat het Hof niet uit wettige bewijsmiddelen de over-
 tuiging heeft geput, dat beklaagde het hem sub 1e primair ten laste ge-
 legde feit heeft begaan, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgespro-
 ken;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting, zakelijk weergegeven
 onder meer heeft verklaard:

dat hij op woensdag 21 september 1966 met zijn vrienden A. A.,
 B. B., C. C. en D. D. met de trein van 23.10 uur van 't Harde naar
 Zwolle is gegaan; dat zij te ongeveer 23.35 uur in Zwolle aankwamen;
 dat zij op 22 september 1966 na 02.00 uur door Zwolle liepen; dat hij
 zich kan herinneren in Zwolle opzettelijk een etalageruit te hebben in-
 getrapt, welke ruit — naar hem later bleek — toebehoorde aan een
 zekere J. A. Lammers; dat hij, beklaagde, hoorde, dat de ruit door zijn
 trap kapot ging; dat hij wist, dat die etalageruit hem niet toebehoorde
 en dat niemand hem daartoe recht of toestemming had gegeven; dat zij

vervolgens tegen 02.30 uur werden aangehouden door de bemanning van twee politie-auto's; dat deze agenten hem hebben meegenomen naar het politiebureau te Zwolle; dat hij is gaan lopen door de agentenwacht en dat hij toen naar een daar aanwezige koffieautomaat is gegaan; dat deze automaat door een kast werd onttrokken aan het gezicht van de overige aanwezigen in de agentenwacht; dat hij toen zag, dat de deur van genoemde kast niet goed dicht was; dat hij in de kast een pistooltas met een koppel er omheen gerold zag liggen; dat hij genoemde pistooltas van de koppel heeft afgehaald en gekeken heeft of er een pistool in zat; dat hij, toen dit het geval bleek te zijn, het wapen eruit heeft gehaald en heeft geprobeerd of het wapen geladen was door de slede achteruit te halen; dat er toen een paar kogel-patronen uit het pistool op de grond vielen; dat hij van andere jongens wel eens had gezien hoe men met een pistool omging en nu wel begreep, dat het wapen geladen was; dat hij daarna het pistool, zonder het op veilig te zetten, met de kolf naar boven achter zijn broekband heeft geschoven; dat zijn binnenjasje daar overheen viel, zodat het niet te zien was; dat hij vervolgens weer in de agentenwacht is gaan zitten; dat, nadat hij daar ongeveer twintig minuten had gezeten, twee geuniformeerde marechaussees kwamen; dat beide marechaussees hem ieder aan een kant bij zijn schouder vastgrepen en dat A. A. van achteren duwde; dat hij, beklaagde, zich op alle mogelijke manieren heeft verzet; dat bij het passeren van de nauwe doorgang van de wachtkamer-publiek naar de gang, de marechaussee eerste klasse De Boer hem van voren vast hield, terwijl De Boer achteruit liep; dat de andere marechaussee hem, beklaagde, rechts achter vast had en dat A. A. in zijn rug duwde; dat hij, beklaagde, zich wist los te rukken en onmiddellijk de marechaussee De Boer een vuistslag op zijn gezicht gaf; dat hij, beklaagde, merkte, dat hij De Boer bij zijn mond raakte, en zag, dat deze achteruit struikelde; dat hij, beklaagde, toen met een snelle beweging het pistool heeft getrokken en dit met kogelpatronen geladen wapen heeft afgevuurd door aan de trekker te trekken in de richting van de marechaussee De Boer; dat, doordat hij, beklaagde, het wapen op manshoogte vasthield, het niet anders kon of hij raakte De Boer in zijn borst, gezien de korte afstand van ten hoogste anderhalve meter, waarop De Boer voor hem, beklaagde, stond; dat hij zich herinnert dat A. A. hem daarna het pistool met geweld heeft afgepakt; dat hij toen al ongeveer een jaar in het bezit was van een boksbeugel, welke boksbeugel naar hij wist een verboden wapen was;

Overwegende, dat het Hof uit het vonnis, waarvan hoger beroep overneemt de overwegingen, daarin opgenomen onder de aanduidingen „ad sub 1e-subsidiair ten laste gelegde”: en „ad sub 2e ten laste gelegde:”;

ad sub 3e ten laste gelegde:

Overwegende, dat het in de uit het vonnis waarvan hoger beroep

overgenomen overwegingen reeds genoemde ambtsedig procesverbaal nr. 117/66 zakelijk weergegeven onder meer nog inhoudt:

1. als aan 1e en 2e verbalisant op 30 september 1966 afgelegde verklaring van:

Theo A. C. Blaauw, kapitein, commandant van de 425 Compagnie van Heutsz Mobiel, gelegerd in de legerplaats 't Harde:

De boksbeugel met punten, die ik U hierbij overhandig, zat in een zijvak van de tas van X. X.;

2. als op 4 oktober 1966 aan 1e en 2e verbalisant afgelegde verklaring van X. X., geboren te Zeist op 6 januari 1945, dpl. soldaat, ingedeeld bij de 425 Compagnie van Heutsz Mobiel, gelegerd in de legerplaats 't Harde:

De boksbeugel met punten, die U mij toont, is — indien deze is weggehaald uit een zijvak van mijn tas — mijn eigendom. Die tas stond onder mijn bed op de kamer waar ik ben gelegerd;

3. als relaas van 2e verbalisant:

dat hij op 4 oktober 1966 de aan X. X. toebehorende boksbeugel met punten in beslag heeft genomen;

Overwegende, dat het Hof op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende elk bewijsmiddel, voor wat betreft de verklaring van beklaagde elk deel van die verklaring slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten, waarop het betrekking heeft, en wordende vorenaangehaalde brief slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige ad sub 1e-subsidiair ten laste gelegde opgenomen bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde sub 1e-subsidiair en sub 2e en sub 3e is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„1e. dat hij op 22 september 1966 te Zwolle heeft gepoogd opzettelijk de marechaussee der eerste klasse L. de Boer van het leven te beroven, hebbende het voornemen daartoe zich geopenbaard, doordat hij opzettelijk, de loop van een met kogelpatronen geladen pistool gericht houdende op de borst van de tegenover hem op korte afstand staande marechaussee der eerste klasse L. de Boer, aan de trekker van dat pistool heeft getrokken, waarna een schot is afgegaan en een kogel de loop heeft verlaten, welke kogel voornoemde marechaussee in de linkerborst heeft getroffen en aldaar inwendig zware verwondingen heeft toegebracht, zijnde de verdere uitvoering van beklaagdes voornemen en van het misdrijf niet voltooid alleen tengevolge van de van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, dat de toegebrachte verwondingen niet dodelijk waren;

„2e. dat hij op 22 september 1966 te Zwolle opzettelijk en wederrechtelijk een etalageruit, toebehorende aan J. A. Lammers heeft stukgeschopt en dusdoende heeft vernield;

„3e. dat hij op of omstreeks 22 september 1966 in Nederland een

„boksbeugel heeft voorhanden gehad”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

- 1e. „*poging tot doodslag*”;
- 2e. „*opzettelijk en wederrechtelijk enig goed, dat geheel of ten dele „aan een ander toebehoort, vernielen*”;
- 3e. „*overtreding van artikel 2 lid 1 van de Wet tot wering van ongewenste handwapenen*”;

voorzien en strafbaar gesteld bij:

- 1e. artikel 287 j° 45 van het Wetboek van Strafrecht;
- 2e. artikel 350 van het Wetboek van Strafrecht;
- 3e. artikel 4 j° artikel 2 lid 1 van de Wet tot wering van ongewenste handwapenen j° artikel 1 aanhef en sub c van het Besluit ongewenste handwapenen;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde sub 1e-subsidiair en sub 2e en sub 3e meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat — nu het sub 1e-subsidiair ten laste gelegde is bewezen verklaard — een onderzoek naar het sub 1e meer subsidiair en nog meer subsidiair ten laste gelegde achterwege kan blijven;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf en bijkomende straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon van de beklagde;

Overwegende, dienaangaande dat het Hof, gelet op de ernst van het misdrijf, waarbij een wachtmeester der Koninklijke Marechaussee in de normale uitoefening van zijn functie zodanig zwaar lichamelijk letsel is toegebracht dat hij geruime tijd in ernstig levensgevaar heeft verkeerd, een langdurige vrijheidsstraf noodzakelijk acht, waarbij het Hof echter overweegt dat beklagde gezien zijn jeugdige leeftijd en zijn persoonlijkheidsstructuur deze vrijheidsstraf zal ondergaan in een gevangenis bestemd voor jeugdige gevangenen als bedoeld in artikel 16 van de Beginselenwet gevangeniswezen, waar hem de correctionele en reëducatieve behandeling kan worden gegeven die hij zo zeer van node heeft; dat het Hof tevens overweegt:

dat te zijner tijd in het kader van de voorbereiding van zijn terugkeer in het maatschappelijke leven vanuit deze gevangenis, de vereiste maatregelen kunnen worden getroffen waartoe in de over beklagde uitgebrachte sociale en psychiatrische rapporten wordt geadviseerd indien alsdan de wenselijkheid daarvoor nog blijkt;

dat het Hof mitsdien meent ervan te kunnen afzien aan beklagde tevens de maatregel van ter beschikking stelling der Regering op te leggen, omdat de openbare orde zulks bepaaldelijk niet vordert wanneer de tenuitvoerlegging der vrijheidsstraf op bovenvermelde wijze geschiedt;

dat het Hof beklagde op grond van het sub 1e gekwalificeerde misdrijf ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, echter niet zodanig ongeschikt, dat hem de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen moet worden ontzegd;

Overwegende, dat beklagde zich sedert 22 september 1966 in voorlopig arrest bevindt en de aard en omstandigheden van de zaak vorderen, dat dit arrest wordt gehandhaafd, voorts, dat de in voorlopig arrest doorgebrachte tijd bij de tenuitvoerlegging van na te noemen vrijheidsstraf geheel in mindering behoort te worden gebracht;

Gezien . . . enz.;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep, en opnieuw rechtdoende:

Verklaart niet bewezen hetgeen aan beklagde sub 1e primair is ten laste gelegd; spreekt hem daarvan vrij;

Verklaart beklagde schuldig aan de hierboven sub 1e, 2e en 3e als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklagde:

I. Voor de sub 1e en 2e gekwalificeerde strafbare feiten:

tot gevangenisstraf voor de tijd van *vier jaren*, met bepaling dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht, te weten vanaf 22 september 1966;

Handhaaft het bestaande arrest;

Ontslaat beklagde uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

II. Voor het sub 3 gekwalificeerde strafbare feit:

tot betaling van een geldboete van *vijf gulden* met bepaling dat die geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de tijd van *één dag*;

Verklaart verbeurd de inbeslaggenomen boksbeugel met punten;

Gelast dat de inbeslaggenomen, nog niet teruggegeven twee scherpe pistoolpatronen van 9 mm, drie hulzen en twee pistoolkogels van 9 mm zullen worden teruggegeven aan de Burgemeester van de gemeente Zwolle;

Verklaart niet bewezen, hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven bewezen is verklaard; spreekt hem daarvan vrij.

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 11 oktober 1966

President: Mr. Lamers; *Leden:* Lt.-Generaal Mr. Schepers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Winkel (plv.) en Lt.-Generaal Cox (plv.);

Raadvrouw: Mej. Mr. L. C. D. F. Bienen, advocate te 's-Gravenhage.

*Desertie, in tijd van vrede gepleegd, terwijl twee of meer personen gezamenlijk het misdrijf plegen, waarbij de schuldige het misdrijf pleegt terwijl hij is dienstdoende en waarbij de schuldige zich naar het buitenland verwijdert *) (twee dpl. huzaren, beiden met licht arrest gestraft, verwijderen zich gezamenlijk ongeoorloofd uit de kazerne door over een hek te klimmen; zij worden in Frankrijk door de politie aldaar aangehouden in verband met een autodiefstal en werden vervolgens in Amsterdam door de Koninklijke Marechaussee aangehouden).*

Beide beklagden werden door de Krijgsraad te 's-Gravenhage bij vonnissen van 20 juli 1966 veroordeeld tot 2 jaar gevangenisstraf (met aftrek van voorarrest) en ontslag uit de militaire dienst, zonder ontzetting.

*Het vonnis tegen G. A. **) werd bevestigd, onder nadere overweging dat wanneer — zoals in casu — de betrokkene ongeschikt moet worden geacht om in de militaire stand te blijven, bij de op te leggen vrijheidsstraf mede gelet dient te worden op de tijdsduur, die hij anders nog in militaire dienst zou behoren te blijven. Ter terechtzitting van het Hof is nog gebleken dat beklagde volhardt bij zijn verklaring dat hij niet bereid is zich te schikken naar de verplichtingen van de militaire dienst.*

Het vonnis tegen J. P. M. (zie de sententie, welke hierna is afgedrukt) wordt voor wat de straf betreft vernietigd. Het Hof legt op een gevangenisstraf van 6 maanden (met aftrek voorarrest) en plaatsing in

*) De tenlastelegging luidt:

„dat hij, dienende als dienstplichtig huzaar bij het C-Eskadron Schoolregiment Indas, van het depot Cavalerie der Koninklijke Landmacht te Amersfoort, aldaar, op of omstreeks 21 maart 1966 circa 17.00 uur, terwijl hij was gestraft met licht arrest, en derhalve het kazernecomplex niet mocht verlaten, in samenspanning en in vereniging met de huzaar G.A./J.P.M., die naar hij wist eveneens met licht arrest gestraft was, zijn voormeld onderdeel eigendunkelijk en heimelijk heeft verlaten, met oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, hetgeen naar hij wist eveneens A's/M's bedoeling was, en daarvan sindsdien tezamen met A./M. opzettelijk ongeoorloofd en onafgebroken afwezig is gebleven, waarbij zij zich naar het buitenland, te weten naar Frankrijk hebben verwijderd, zijnde hij, beklagde en A./M. uiteindelijk op 1 mei 1966 te Amsterdam door de Koninklijke Marechaussee aangehouden en in arrest gesteld”;

**) Het vonnis tegen G.A. is gepubliceerd op blz. 145 e.v.; het vonnis tegen J.P.M. is (mut.mut.) gelijkloidend. (*Red. M.R.T.*).

de strafklasse voor de tijd van 6 maanden. Het Hof overweegt dat beklagde ter terechtzitting van het Hof heeft verklaard de ernst van zijn misdrijving in te zien en die te betreuren; voorts dat hij gaarne een kans zou krijgen, wederom militaire dienst te verrichten.

(W.M.Sr. art. 23, 26, 98, 99).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid;

Overwegende, dat zowel door beklagde als diens raadvrouw ter terechtzitting van het Hof is aangevoerd dat de duur van de opgelegde straf gelet op de omstandigheden waaronder het delict is gepleegd en de persoon van beklagde, als te zwaar moet worden aangemerkt en is aangedrongen de duur van de opgelegde vrijheidsstraf te verminderen;

Overwegende, te dien aanzien:

dat het misdrijf van desertie met name zoals het in het onderhavige geval is gepleegd nl. door twee personen gezamenlijk, waarbij zij naar het buitenland zijn uitgeweken om zich welbewust en voorgoed aan hun militaire verplichtingen te onttrekken, van ernstige aard is; dat met betrekking tot de daarvoor op te leggen vrijheidsstraf — indien zoals in casu het geval is, betrokkene ongeschikt moet worden geacht in de militaire stand te blijven — mede dient te worden gelet op de tijdsduur die hij anders in militaire dienst zou moeten doorbrengen; dat immers, indien zulks niet geschiedt, een dienstplichtig militair door zich schuldig te maken aan desertie, het in de hand zou hebben de duur van de tijd bestemd voor het vervullen van zijn dienstplicht in meerdere of mindere mate te bekorten; dat tenslotte beklagde ter terechtzitting van het Hof is blijven volharden bij zijn verklaring, dat hij aan zijn militaire verplichtingen niet kan en wil voldoen en geenszins bereid is zich daarin te schikken; dat mitsdien het Hof termen aanwezig acht de in eerste instantie opgelegde vrijheidsstraf te handhaven;

Overwegende, dat het Hof zich verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, met overneming der gronden.

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 11 oktober 1966

(Zie de hiervóór gepubliceerde sententie inzake G. A. en het vonnis op blz. 145 e.v.).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf en het bevolen ontslag van beklaagde uit de militaire dienst en de daarop betrekking hebbende overwegingen, waaromtrent het Hof termen aanwezig acht te bepalen als nader zal worden aangeduid;

Overwegende, ten dien aanzien:

dat het misdrijf van desertie met name zoals het in het onderhavige geval is gepleegd nl. door twee personen gezamenlijk, waarbij zij naar het buitenland zijn uitgeweken om zich welbewust en voorgoed aan hun militaire verplichtingen te onttrekken, van ernstige aard is; dat beklaagde ter terechtzitting van het Hof nog heeft verklaard de ernst van zijn misdragingen thans in te zien en zijn misstap te betreuren; voorts:

dat hij gaarne een kans zou krijgen wederom militaire dienst te verrichten en zich heeft voorgenomen alsdan zijn best te doen om zijn dienst goed te verrichten;

Overwegende, dat het Hof, beklaagdes goede voornemens aanvaardend, daarin aanleiding vindt de duur van de op te leggen gevangenisstraf te bepalen op zes maanden, maar bovendien het noodzakelijk acht dat beklaagde aan een gestrengere krijgstucht wordt onderworpen gedurende een termijn van zes maanden, zulks op grond van het door hem begane feit en gelet op de omstandigheden waaronder het werd begaan en op de persoon van de dader;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken, die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat beklaagde op 2 mei 1966 in voorlopig arrest te ondergaan in de vorm van streng arrest is gesteld en de aard en omstandigheden der zaak vorderen dat dit arrest gehandhaafd blijft;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen — met uitzondering van artikel 23 van het Wetboek van Militair Strafrecht — alsmede van de artikelen 26 en 27 van het Wetboek van Militair Strafrecht en 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover de aan beklaagde opgelegde straf en het bevolen ontslag van beklaagde uit de militaire dienst en de daarop betrekking hebbende overwegingen betreft;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van zes maanden;

Bepaalt, dat de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht, te weten vanaf 2 mei 1966;

Beveelt, dat beklaagde in een strafklasse zal worden geplaatst voor de tijd van zes maanden;

Bekrachtigt het bestaande arrest;

Bevestigt het vonnis voor het overige.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 2 februari 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Majoor G. J. Advokaat en Majoor R. D. Choufoer;

Raadsman: Majoor W. G. Tibben.

Belemmeren van een handeling, ondernomen door een ambtenaar welke met het opsporen van strafbare feiten is belast: in de hal van het Centraal Station te Amsterdam een ambtenaar der Spoorwegrecherche, tevens onbezoldigd ambtenaar der Rijkspolitie, die een man had aangehouden die aldaar tegen de bagagekluisen had staan wateren, bij de pols gegrepen, waardoor die Politie-ambtenaar de verdachte moest loslaten.

(W.Sr. art. 184).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H. M., geboren 25 december 1945, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd, na wijziging van de tenlastelegging ter terechtzitting:

„dat hij op of omstreeks 12 november 1966 te Amsterdam, althans „in Nederland, toen H. Th. Lebens, diensthoofdgeleider bij de Spoor- „wegrecherche, tevens onbezoldigd ambtenaar van het Korps Rijkspo- „litie, een persoon, welke in de hal van het Centraal Station van de „N.V. Nederlandse Spoorwegen tegen aldaar geplaatste bagagekluisen „had staan wateren, had aangesproken en doende was proces-verbaal

„op te maken van dit strafbare feit en tenslotte voormeld persoon ter „voorgeleiding voor een hulpofficier van Justitie had vastgegrepen, telkens opzettelijk die Lebens daarin heeft belemmerd, dan wel diens ondernomen handeling heeft belet of verijdeld, door zich hiermede bij „herhaling ongevraagd te bemoeien en voorts door die Lebens — toen „deze voormeld persoon had vastgegrepen — bij een van diens polsen „te pakken en tegelijkertijd te duwen tegen de door Lebens vastgegrepen persoon, waardoor of mede waardoor die persoon de gelegenheid „kreeg zich los te rukken en weg te lopen”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 12 november 1966 te omstreeks 21.20 uur bevond ik mij te Amsterdam in de hal van het Centraal Station van de Nederlandse Spoorwegen. Ik was in gezelschap van mijn vriend R. K. Ik zag, dat hij ging staan wateren tegen de bagagekluizen in de hal van het station. Ik zag, dat een persoon, gekleed in een donker uniform met op de schouders een strip, waarop stond „Spoorwegrecherche”, naar ons toe kwam en dat deze persoon, die naar mij later bleek H. Th. Lebens heette, mijn vriend aanhield en naar diens persoonsgegevens vroeg. Ik merkte, dat de agent tegen mijn vriend proces-verbaal wilde opmaken en ik heb toen geprobeerd om de agent zover te krijgen, dat hij mijn vriend niet mee zou nemen. Op mijn herhaalde vraag om mijn vriend te laten gaan, wilde de agent echter niet ingaan en hij zei, dat ik mij er niet mee moest bemoeien. Ik zag, dat R. K. plotseling hard wegliep naar de uitgang van het station en dat de agent er achteraan ging. Ik ben daarop zelf buiten bij de uitgang van het Centraal Station gaan wachten. Plotseling werd ik vastgepakt door, naar mij later bleek, eerder genoemde Lebens en door nog iemand anders, die ook in spoorweguniform was gekleed. Ik ben met hen meegegaan naar een politiebureautje bij het Centraal Station;

Overwegende, dat Hubertus Theodorus Lebens, oud 41 jaren, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op zaterdag 12 november 1966 te omstreeks 21.20 uur bevond ik mij in de hal van het Centraal Station te Amsterdam, belast met surveillance in mijn functie van diensthoofdgeleider, en gekleed in donker uniform met op de schouder een strip met het woord „Spoorwegpolitie” erop. Op plaats en tijd vermeld werd ik gewaarschuwd, dat er een manspersoon stond te wateren tegen de bagagekluizen in het Centraal Station. Ik zag de mij bekende K. bij de kluizen staan. Hij maakte net zijn gulp dicht en ik zag voor de kluizen een plas op de grond. Ik heb K. aangesproken en hem gezegd, dat hij met mij mee moest naar het politiepостhuis Centraal Station. K. wilde niet mee. Een mij overigens onbekende

man, in burger gekleed, kwam toen naar mij toe en vroeg mij om K., die naar zijn zeggen een vriend van hem was, te laten gaan. Tot drie-maal toe heb ik de man, die bleef aanhouden, gezegd, dat hij zich niet met de zaak moest bemoeien. Ik heb erbij gezegd, dat hij mij niet moest belemmeren bij de uitoefening van mijn functie. Ik had K. inmiddels vastgepakt bij diens rechterarm om hem mee te nemen. Voor mij onverwacht pakte de man mij bij de pols van de hand, waarmee ik K. vasthield. Ik moest K. loslaten, welke laatste onmiddellijk de benen nam. Ik zag daarna de man op het troittoir bij de ingang van het Centraal Station staan, waarop ik hem, samen met de halportier De Haas, heb vastgepakt en meegenomen naar het posthuis. Op het posthuis bleek de man H. M. te heten en militair te zijn;

Overwegende, dat Theodorus Hendrikus de Haas, oud 52 jaren, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de Krijgsraad als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 12 november 1966 te omstreeks 21.20 uur bevond ik mij gekleed in uniform van de Nederlandse Spoorwegen, in mijn functie van halportier in de hal van het Centraal Station te Amsterdam. Ik werd op plaats en tijd voormeld gewaarschuwd, dat een man had gewaterd tegen de bagagekluisen in de hal. Ik ben daar direct naar toe gegaan en ik herkende degene, die bovenvermeld feit had gepleegd als de mij bekende K. Ik had inmiddels de diensthondgeleider Lebens laten waarschuwen en deze kwam vrij snel na mij ter plaatse. Ik hoorde, dat de heer Lebens tegen K. zei, dat hij moest meegaan naar het politieposthuis. Ik hoorde, dat een mij verder onbekende in burger geklede man, die bij ons stond, tegen de heer Lebens zei een vriend van K. te zijn en dat hij K. moest laten gaan. De heer Lebens wilde daar niet op ingaan en ik hoorde, dat deze meermalen tegen deze man zei, dat hij zich niet met de zaak moest bemoeien. Ik heb vervolgens gezien, dat Lebens K., die niet mee wilde, bij diens arm pakte met de kennelijke bedoeling hem mee te nemen naar het politieposthuis. Zelf heb ik ook meermalen tegen de man, die later op het politieposthuis H. M. bleek te heten, gezegd, dat hij zich niet met de zaak moest bemoeien. Ik zag dat hij op zeker moment de pols van de heer Lebens pakte en dat K. onmiddellijk daarop de benen nam;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 12 november 1966 te Amsterdam, toen H. Th. Lebens, „diensthondgeleider bij de Spoorwegrecherche, tevens onbezoldigd ambtenaar van het Korps Rijkspolitie, een persoon, welke in de hal van „het Centraal Station van de N.V. Nederlandse Spoorwegen tegen al- „daar geplaatste bagagekluisen had staan wateren, had aangesproken „en doende was proces-verbaal op te maken van dit strafbare feit, en

„tenslotte voormeld persoon ter voorgeleiding voor een hulpofficier van „Justitie had vastgegrepen, opzettelijk die Lebens daarin heeft belem- „merd, door zich hiermede ongevraagd te bemoeien en die Lebens — „toen deze voormeld persoon had vastgegrepen — bij een van diens „polsen te pakken”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„opzettelijk enige handeling door een ambtenaar belast met het op- „sporen van strafbare feiten, ondernomen ter uitvoering van enig wet- „telijk voorschrift, belemmeren”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 184 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be- klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstem- ming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van f 100,— subs. hechtenis voor de tijd van 20 dagen — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 2 februari 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Majoor G. J. Advokaat en Ma- joor R. D. Choufoer;

Raadsman: Mr. J. van der Deure.

Opzettelijke ongehoorzaamheid: als dienstplichtig soldaat onbehoor- lijk gekleed zich bevinden in het Station te Rotterdam, geweigerd te vol- doen aan het bevel van een marechaussee der 1e klasse om zijn mili- taire paspoort te tonen en vervolgens aan het bevel om mede te gaan naar de Marechausseekazerne aldaar.

Feitelijke insubordinatie: rukken in tegenovergestelde richting toen die meerdere hem wilde geleiden en schoppen tegen die meerdere.

(W.M.Sr. art. 114, 117).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H. B. C. Th., geboren 5 juli 1946, dpl. soldaat, beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 20 november 1966 te Rotterdam, althans in Nederland,

„1e. heeft geweigerd dan wel opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem door zijn meerdere, de marechaussee der 1e klasse C. M. van Dijk, gegeven dienstbevel zijn militair paspoort te tonen, welk bevel hem, beklaagde, werd gegeven, omdat hij onbehoorlijk gekleed zich op het Centraal Station te Rotterdam ophield en vervolgens toen hem door voormelde meerdere deswege werd bevolen met die meerdere mee te gaan naar de marechaussee-kazerne aldaar, heeft geweigerd aan dat bevel te gehoorzamen;

„2e. zich opzettelijk met geweld heeft verzet tegen zijn meerderen, de marechaussee 1e klasse C. M. van Dijk en de marechaussee 2e klasse J. M. H. van Schaik, door, nadat die meerderen hem hadden vastgepakt, te trappen en te rukken in tegenovergestelde richting dan voormelde marechaussees hem, beklaagde, wilden geleiden;

„Voormelde meerderen wilden hem, beklaagde, overbrengen naar de marechausseekazerne te Rotterdam, omdat hij op het Centraal Station aldaar onbehoorlijk gekleed rondliep en ten aanzien van die meerderen opzettelijk ongehoorzaamheid had gepleegd”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Terwijl ik toen als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht, ging ik op zondag 20 november 1966 naar het Centraal Station te Rotterdam. Toen ik door de tunnel van dat station liep was mijn militair uniform niet in orde; mijn baret had ik in mijn zak en verschillende knopen waren los. Ik werd daar toen in die tunnel aangehouden door een marechaussee die deel uitmaakte van een patrouille van twee man. Dit was een korporaal-I. Deze korporaal zei dat ik mijn tenue in orde moest maken en dat heb ik ook gedaan. De korporaal vroeg mij toen mijn paspoort te tonen. Ik heb gedaan of ik dat niet hoorde en er gewoon overheen gepraat. De korporaal heeft mij nog meermalen gelast hem mijn paspoort te laten zien, maar dat heb ik niet gedaan. Inmiddels was de tweede marechaussee, ook een korporaal, erbij gekomen en op een gegeven moment pakten zij mij beet en ik begreep dat zij mij op wilden brengen, omdat ik mijn tenue niet in orde had gehad en mijn paspoort niet had willen tonen. Ik heb mij daar hevig tegen verzet door een andere kant uit te trekken en te rukken dan waarin de marechaussees mij wilden hebben;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P. 312/66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 23 november 1966 te Rotterdam gesloten en ondertekend door Cornelis Machiel van Dijk, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, rnr: 44.01.01.070,

behorende tot de Brigade Rotterdam, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van verbalisant Van Dijk voornoemd:

Op 20 november 1966 omstreeks 22.25 uur bevond ik mij vergezeld van J. M. H. van Schaik, marech. II, in opdracht van mijn brigadecommandant, in uniform gekleed, voorzien van de rangonderscheidings-tekens van marechaussee der 1e klasse, op garnizoenspatrouille, belast met het toezicht op het gedrag en tenue van militairen, in de looptunnel van het Centraal Station der Nederlandse Spoorwegen te Rotterdam. Op tijd en plaats voormeld zag ik, dat er een mij onbekend persoon, gekleed in de uniform der Koninklijke landmacht, naderde. Ik zag dat deze soldaat zijn hoofddekse, baret, in plaats van op zijn hoofd in zijn linkerbroekzak droeg. Voorts zag ik dat hij, hoewel hij hoge veldschoenen droeg, zijn koppel M 52 niet om had en dat hij de bovenste knoop van zijn overhemd niet had gesloten, waardoor de knoop van zijn stropdas niet geheel was aangesloten. Tevens zag ik, dat de twee bovenste knopen van zijn veldblouse geopend waren en dat er handschoenen zichtbaar tussen zijn veldblouse uitstaken. Naar aanleiding van vorenstaande heb ik mij, Van Dijk, naar bedoelde soldaat begeven en hem op zijn afwijkend tenue gewezen, waarna de soldaat, na mijn opdracht, uiterst langzaam zijn tenue in orde bracht. Teneinde zijn juiste gegevens te noteren, vroeg ik hem zijn militair paspoort ter inzage. De soldaat deed alsof hij niets gehoord had. Hierop zei ik nogmaals tegen deze soldaat: „Dit is een dienststopdracht, geef mij je militair paspoort”. De soldaat praatte hier overheen en begon steeds lastiger te worden. Ik heb het bevel om zijn militair paspoort aan mij te tonen, daarna nog driemaal herhaald, waaraan hij geen gevolg gaf. Vervolgens heb ik tegen deze soldaat gezegd: „Ik gelast je nu met mij mee te gaan naar de marechausseekazerne te Rotterdam.” Dit weigerde de soldaat. Ik heb hem toen nogmaals de opdracht gegeven met mij mee te gaan, waaraan hij eveneens geen gevolg gaf. Hierna heb ik de betrokken militair, teneinde hem over te brengen naar de marechausseekazerne, bij één van zijn armen vastgepakt, waarbij ik door de marechaussee Van Schaik voornoemd, werd geassisteerd. De soldaat begon toen met zijn voeten te trappen en rukte in tegengestelde richting als waarheen wij hem wilden brengen;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke landmacht „op 20 november 1966 te Rotterdam,

„1e. opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem door „zijn meerdere, de marechaussee der 1e klasse C. M. van Dijk, gegeven

„dienstbevel zijn militair paspoort te tonen, welk bevel hem, beklaagde, „werd gegeven, omdat hij onbehoorlijk gekleed zich op het Centraal „Station te Rotterdam ophield en vervolgens toen hem door voormel- „de meerdere deswege werd bevolen met die meerdere mee te gaan „naar de marechausseekazerne aldaar, heeft geweigerd aan dat bevel te „gehoorzamen;

„2e zich opzettelijk met geweld heeft verzet tegen zijn meerderen, „de marechaussee 1e klasse C. M. van Dijk en de marechaussee 2e „klasse J. H. M. van Schaik, door, nadat die meerderen hem hadden „vastgepakt, te trappen en te rukken in tegenovergestelde richting dan „voormelde marechaussees hem, beklaagde, wilden geleiden;

„Voormelde meerderen wilden hem, beklaagde, overbrengen naar de „marechausseekazerne te Rotterdam, omdat hij op het Centraal Sta- „tion aldaar onbehoorlijk gekleed rondliep en ten aanzien van die meer- „deren opzettelijk ongehoorzaamheid had gepleegd”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1e. „*opzettelijke ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd*”;

2e. „*feitelijke insubordinatie*”

voorzien en strafbaar gesteld bij

1e. artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht,

2e. artikel 117 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be- klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstem- ming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklaagde zich sedert 19 januari 1967 in voorlo- pig arrest, te ondergaan in de vorm van verzuwaard arrest, bevindt in het Depot voor Discipline te Nieuwersluis;

Overwegende, dat de krijgsraad bevindt dat de aard en de omstan- digheden van de zaak vorderen dat de beklaagde, die in arrest is, daar- in behoort te blijven, waarover bij afzonderlijke dispositie is beslist;

Overwegende, dat naar het oordeel van de krijgsraad deze in voor- arrest doorgebrachte tijd van de op te leggen vrijheidsstraf geheel in mindering behoort te worden gebracht, te weten vanaf 19 januari 1967 tot aan de dag van tenuitvoerlegging van dit vonnis;

(Volgt: veroordeling tot militaire detentie voor de tijd van 4 weken met aftrek van de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uit- spraak in arrest doorgebracht, t.w. vanaf 19 januari 1967 — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 2 februari 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Majoor G. J. Advokaat en Majoor R. D. Choufoer;

Raadsman: Kapitein D. Steenberg.

Overtreding van art. 164 en 165 van het W.M.Sr. door op een kazerneterrein zonder toestemming als bestuurder van een militaire jeep over het kazerneterrein te rijden en voorts daarmee zó onachtzaam, snel of onvoorzichtig heeft gereden dat de jeep is omgeslagen en een mede-inzittende letsel bekwam.

(W.M.Sr. art. 164, 165).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij de Krijgsraad, eiser, tegen W. C. R., geboren 5 augustus 1946, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als soldaat 1e klasse in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 7 „november 1966 te Wezep, althans in Nederland,

„1e. opzettelijk wederrechtelijk als bestuurder van een militaire „jeep, bij de krijgsmacht in gebruik, daarmee heeft gereden over het „kazerneterrein van de Willem de Zwijgerkazerne aldaar;

„2e. met een door hem, beklaagde, bestuurde en bij de krijgsmacht „in gebruik zijnde jeep daarmee zo onachtzaam of zo snel of zo on- „voorzichtig sturend heeft gereden op het kazerneterrein van de Wil- „lem de Zwijgerkazerne aldaar, dat hij bij het nemen van een bocht „naar links met die jeep naar rechts is omgeslagen, waardoor de zich „mede in die jeep bevindende soldaat Snijders daaruit is gevallen, waar- „door het aan zijn, beklaagdes, grove schuld is te wijten geweest, dat „voormelde Snijders zodanig knieletsel heeft bekomen, dat hij gedu- „rende enige maanden zijn werk als soldaat niet heeft kunnen verrich- „ten, althans zo op het voorgaande geen veroordeling kan of mocht vol- „gen, terzake dat hij alstoen aldaar door voormelde wijze van rijden op „dat kazerneterrein de vrijheid en veiligheid van het verkeer in gevaar „heeft gebracht of dat redelijkerwijs was aan te nemen dat dit het geval „was”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de krijgsraad niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen beklaagde sub 2e primair is ten laste gelegd, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 7 november 1966 — ik was op dat moment in werkelijke dienst als kanonnier-I bij de K.L. — reed ik te ca. 22.10 uur als bestuurder van een militaire jeep Nekaf, gekentekend KP-52-08, over het kazerneterrein van de Willem de Zwijgerkazerne te Wezep. Ik wist dat niemand mij recht of toestemming had gegeven om met dit militaire voertuig te gaan rijden. Ik was van plan om om gebouw 25 heen te rijden en dan de jeep weer terug te zetten op de plek vanwaar ik hem had meegenomen. Voorbij gebouw 25 wilde ik linksaf slaan en dientengevolge stuurde ik daar naar links. In de bocht naar links sloeg de jeep naar rechts om en viel op zijn rechterzijkant;

ad sub 1e:

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal nr. P. 170/66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 4 december 1966 te Wezep gesloten en getekend door Gerrit Kuijper, marechaussee 1e klasse, opsporingsambtenaar, rnr: 38.12.25.201, behorende tot de Brigade Wezep der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Godfried Peter Tummers, geboren 27 april 1929; kapitein, rnr. 29.04.27.145, commandant A-batterij 15e Afdeling Lichte Luchtdoelartillerie mobiel te Wezep:

Ik ben de commandant van de A-Batterij van de 15e Afdeling Lichte Luchtdoelartillerie mobiel, gelegerd in de Willem de Zwijgerkazerne te Wezep. Ik ben als zodanig commandant van de dienstplichtige kanonnier R. Ik heb op 7 november 1966 nimmer toestemming verleend aan de kanonnier R. om met de jeep, gekentekend KP-52-08, behorende tot de A-Batterij over het kazerneterrein van de Willem de Zwijgerkazerne te Wezep te rijden;

ad sub 1e en 2e tenlastegelegde:

Overwegende, dat Ronald Snijders, oud 20 jaar, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 7 november 1966 ben ik te omstreeks 22.10 uur met de mij bekende kanonnier-I R. naar de garage gegaan van de A-Batterij op het kazerneterrein van de Willem de Zwijgerkazerne te Wezep. R. deed toen de garagedeur open en het licht in de garage aan en ik heb toen een massasleutel uit het kantoortje van de motor-transport-officier gehaald. Deze massasleutel heb ik in de eerdergenoemde Nekafjeep, gekentekend KP-52-08, gestoken, waarop R. de jeep startte. Ik wist wel, dat wij van niemand toestemming hadden om met die jeep te gaan rijden. R. is toen weggereden en ik merkte, dat hij voorbij gebouw 25 een scherpe bocht naar links stuurde en ik merkte, dat de linkerwielen van de jeep los van de grond kwamen, en dat de jeep daarop verder overhelde naar rechts en vervolgens op de rechterzijkant viel;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van boven-

staande bewijsmiddelen — wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd met betrekking tot het feit waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde sub 1e en sub 2e-subsidiair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als soldaat 1e klasse in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht op 7 november 1966 te Wezep,

„1e. opzettelijk wederrechtelijk als bestuurder van een militaire jeep, bij de krijgsmacht in gebruik zijnde, daarmede heeft gereden „over het kazerneterrein van de Willem de Zwijgerkazerne aldaar;

„2e. met een door hem, beklaagde, bestuurde en bij de krijgsmacht „in gebruik zijnde jeep daarmede zo onvoorzichtig sturend heeft gereden op het kazerneterrein van de Willem de Zwijgerkazerne aldaar, „dat hij bij het nemen van een bocht naar links met die jeep naar rechts „is omgeslagen, door welke wijze van rijden op dat kazerneterrein hij „de veiligheid van het verkeer in gevaar heeft gebracht”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon opzettelijk wederrechtelijk enig motorrijtuig gebruiken, dat bij de krijgsmacht „in gebruik is”,

2. „als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon zich op „een voor het militair verkeer openstaande weg zodanig gedragen, dat „de veiligheid op de weg in gevaar wordt gebracht”,

voorzien en strafbaar gesteld bij

1. artikel 164 van het Wetboek van Militair Strafrecht,

2. artikel 165 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straffen in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot militaire detentie voor de tijd van 2 weken en een geldboete van f 40,— subs. 8 dagen hechtenis — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 16 februari 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Kolonel C. G. Langelaar en
Majoor G. A. van den Bergh;
Raadsman: Majoor J. Bikker.

Diefstal van ongeveer f 15,— in dubbeltjes uit een kast in de legeringskamer waar beklaagde gelegerd was.

Een maand militaire detentie en verlaging (van soldaat I) tot soldaat der laagste klasse.

(W.M.Sr. art. 11, 25; W.Sr. art. 310).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. P. W. V. E., geboren 6 februari 1946, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 24 oktober 1966 te 't Harde, althans in Nederland, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een aantal „dubbeltjes tot een totaal bedrag van ongeveer 15 gulden, welke dubbeltjes toebehoorden aan J. van Vegten, althans aan een ander dan „aan hem, beklaagde, heeft weggenomen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 24 oktober 1966 heb ik op mijn legeringskamer in gebouw 51 op de legerplaats 't Harde, uit de kast van de korporaal Van Vegten een flesje gehaald, waarin Van Vegten naar ik wist dubbeltjes spaarde. Ik heb uit dat flesje een hoeveelheid dubbeltjes weggenomen, naar mijn schatting ter waarde van ongeveer 15 gulden, met de bedoeling dat geld voor mij zelf te gebruiken. Ik wist dat het geld aan Van Vegten toebehoorde, en dat ik van niemand recht of toestemming had gekregen mij dat geld toe te eigenen. Ik heb het geld opgemaakt aan consumpties;

Overwegende, dat een ten processe aanwezige procesverbaal nr. P. 291/66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 19 december 1966 getekend door J. H. Drenth, marechaussee der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade 't Harde, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van J. van Vegten, dienstplichtig korporaal, nr.: 46.04.01.539:

Op donderdag 17 november 1966, bemerkte ik, dat er in mijn flesje, waarin ik dubbeltjes spaar, niet meer zoveel dubbeltjes waren als voorheen. Dit flesje met dubbeltjes stond in mijn kast. Deze kast stond op kamer 25 van gebouw 51 in de legerplaats 't Harde. De laatste keer dat ik de inhoud van het flesje telde, zat er voor ongeveer f 46,— aan dubbeltjes in. Na telling constateerde ik dat er nu slechts voor f 31,10 (eenendertig gulden en tien cent) aan dubbeltjes in het flesje zat. Ik vermiste dus een bedrag van ongeveer f 15,— (vijftien gulden) aan dubbeltjes. Het flesje met dubbeltjes behoort mij in eigendom toe. Ik heb aan niemand het recht of toestemming gegeven dubbeltjes uit het flesje te nemen en die zich toe te eigenen;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 24 oktober 1966 te 't Harde, met het oogmerk van we-
„derrechtelijke toeëigening een aantal dubbeltjes tot een totaal bedrag
„van ongeveer 15 gulden, welke dubbeltjes toebehoorden aan J. van
Vegten, heeft weggenomen”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„diefstal”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de krijgsraad beklaagde op grond van het door hem gepleegde feit ongeschikt acht om in de door hem beklede stand van soldaat eerste klasse te blijven dienen;

(Volgt.: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 1 maand en verlaging tot de stand van soldaat der laagste klasse — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 16 februari 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Kolonel C. G. Langelaar en
Majoor G. A. van den Bergh;

Raadsman: Mr. H. Kuyper en Kapitein J. A. van Dooren.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd. (Opzettelijk nagelaten gevolg te geven aan het dienstbevel de cafetaria in de Kazerne te verlaten; vervolgens, op het bevel om zijn naam op te geven, een valse naam opgegeven).

Een meerdere met enig kwaad bedreigen (zijn meerdere toevoegen: „Als ik je later zie, dan tik je hem”).

(W.M.Sr. art. 108, 114).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
L. V. v. d. H., geboren 17 maart 1946, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Land-

„macht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 28 november 1966 te Arnhem, althans in Nederland,

„1e. heeft geweigerd dan wel opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem door zijn meerdere, de sergeant T. van Waadenoyen Kernekamp, gegeven dienstbevel de cafetaria te verlaten, welk bevel hem, beklaagde, werd gegeven, omdat de eetzaal op het uur, waarop hij, beklaagde, aldaar om te eten aanwezig was, reeds was gesloten en vervolgens eveneens heeft geweigerd te gehoorzamen aan het hem, naar aanleiding van het bovenstaande, gegeven bevel van die meerdere zijn naam te noemen, opgevende te heten Jansen, althans een andere dan zijn juiste naam;

„2e. opzettelijk dreigend zijn meerdere, de sergeant T. van Waadenoyen Kernekamp, heeft toegevoegd de woorden „als ik je later zie, dan tik je hem”, althans dergelijke een bedreiging inhoudende bevoordingen heeft gebruikt”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard en aangevuld ter terechtzitting:

Op 28 november 1966 — ik was op dat moment in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht — kwam ik in de Saxen Weimarkazerne in Arnhem om omstreeks 18.40 uur met mijn eten in de cafetaria met de bedoeling om het eten daar op te eten. Ik zag wel, dat het brandpiket al bezig was de zaal schoon te maken. Ik zag dat een sergeant, die kennelijk de commandant was van de corveeploeg, naar mij toekwam en ik hoorde, dat hij mij vroeg, waarom ik zo laat was. Nadat ik hem de reden had verteld zei de sergeant, dat ik maar bij de koks moest gaan eten. Toen ik daarop mijn brood ging smeren, zei hij weer dat ik de cafetaria moest verlaten. Ik begreep wel, dat de sergeant mijn militaire meerdere was en dat zijn opdracht om de cafetaria te verlaten, een dienstopdracht was. Ik ben uiteindelijk de cafetaria uitgegaan. Terwijl ik er uitging, vroeg de sergeant naar mijn naam en ik heb daarop gezegd, dat ik Jansen heette, hoewel ik natuurlijk wel wist, dat dat mijn juiste naam niet was. Ik heb eveneens gezegd tegen de sergeant, die naar mij later bleek T. van Waadenoyen Kernekamp heette, „als ik je later zie, dan tik je hem”. Deze woorden klonken dreigend. De sergeant heeft twee keer tegen mij gezegd dat ik de eetzaal moest verlaten voordat ik de Officier van Kazerne Piket ben gaan zoeken. De eerste keer heb ik daarop gezegd dat ik tot 8 uur in de cafetaria mocht eten en de tweede maal dat ik de Officier van Kazerne Piket zou gaan zoeken;

Overwegende, dat Taco van Waadenoyen Kernekamp, oud 21 jaren, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de krijgsraad als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 28 november 1966 was ik belast met de functie van brandpiket in de Saxen Weimarkazerne te Arnhem. In deze functie was ik tevens belast met het toezicht op het opruimen van de cafetaria na het avondeten. Het brandpiket ruimt de eetzaal op. Ik zag, dat te ongeveer 18.40 uur een mij onbekende grenadier met eten de cafetaria binnenkwam en aan een tafel ging zitten met de kennelijke bedoeling te gaan eten. Omdat hij op deze manier de opruimingswerkzaamheden in de weg zat, heb ik hem gevraagd, waarom hij zo laat nog kwam eten. Ik heb hem toen gezegd, dat hij de cafetaria uit moest en dat hij maar bij de koks moest gaan eten. Ik heb dat minstens tweemaal gezegd. Ik merkte, dat hij aan mijn herhaalde opdracht geen gevolg gaf. Ik zei toen nog eens, dat hij er uit moest. Toen de grenadier vervolgens opstond, heb ik hem naar zijn naam gevraagd, omdat ik zijn naar mijn mening onjuiste gedrag mondeling aan zijn compagniescommandant wilde rapporteren. De grenadier antwoordde toen dat hij „Jansen” heette. Aan de manier, waarop hij dit zei, begreep ik echter meteen, dat dit niet zijn juiste naam was. Hij ging toen weg, terwijl hij mij de woorden toevoegde „als „ik je later zie, dan tik je hem”;

Overwegende, dat het van algemene bekendheid is, dat de door beklagde gebezigde uitdrukking „dan tik je hem” een in de kazernetaal gebruikelijk gezegde is van de strekking: „dan ben je zuur” en de krijgsraad voorts van oordeel is, dat klagers opzet om te bedreigen voortvloeit uit het bezigen van die woorden en dat — voor wat betreft het misdrijf van artikel 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht — niet terzake doet de vraag of, en de mate waarin, de meerdere, tegen wie de bedreiging geuit wordt, zich daardoor werkelijk bedreigd gevoelt;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, op 28 november 1966 te Arnhem,

„1e. opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem door „zijn meerdere, de sergeant T. van Waadenoyen Kernekamp, gegeven „dienstbevel de cafetaria te verlaten, welk bevel hem, beklagde werd „gegeven, omdat de eetzaal op het uur, waarop hij, beklagde, aldaar „om te eten aanwezig was, reeds was gesloten en vervolgens eveneens „heeft geweigerd te gehoorzamen aan het hem, naar aanleiding van het „bovenstaande, gegeven bevel van die meerdere zijn naam te noemen, „opgevende te heten Jansen;

„2e. opzettelijk dreigend zijn meerdere, de sergeant T. van Waadenoyen Kernekamp, heeft toegevoegd de woorden „als ik je later zie, „„dan tik je hem”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „opzettelijke ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd”;
2. „als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid „mondeling met enig kwaad bedreigen”;

voorzien en strafbaar gesteld bij

1. artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;
2. artikel 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 3 weken — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 16 februari 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Kolonel C. G. Langelaar en
Majoor G. A. van den Bergh; *Raadsman:* Mr. B. J. Falkema.

Als korporaal der 1e klasse een militair voertuig bestuurd en daarmede gereden in de Gemeenten Westerbork en Haren, terwijl hij onder invloed van alcohol verkeerde.

(W.M.Sr. art. 36, 163; W.V.W. art. 26, 35, 39).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen E. J. R., geboren 8 maart 1910, korporaal 1e kl., beklagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij als korporaal der eerste klasse in werkelijke dienst bij de „Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of „omstreeks 8 november 1966 te of in de gemeente Westerbork en/of „in de gemeente Haren, althans in de provincie Drente en/of in de provincie Groningen, belast zijnde met de taak om personeel van de Nationale Reserve met een door hem bestuurd militair voertuig naar en „van een plaats van oefening over te brengen, tijdens de uitvoering van

„voormelde opdracht als bestuurder van een bij de krijgsmacht in gebruik zijnde vierwielig motorrijtuig is opgetreden onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat moest worden geacht zijn taak als zodanig naar behoren te vervullen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 7 november 1966 — ik was toen in werkelijke dienst als korporaal-I bij de Koninklijke Landmacht — was ik belast met de taak om personeel van de Nationale Reserve met een door mij bestuurde militaire Combi naar en van een plaats van oefening over te brengen. Op genoemde datum moest ik in Hoogeveen personeel van de Nationale Reserve ophalen en dit personeel naar Nieuw-Balinge brengen, waar zij moesten oefenen. Nadat ik de nationale reservisten had afgezet om ongeveer 21.00 uur op genoemde datum ben ik naar een café in Nieuw-Balinge gegaan, omdat ik tot ongeveer 00.45 uur op 8 november moest wachten. Op dat tijdstip moest ik het eerdergenoemde personeel weer terugbrengen naar Hoogeveen en daarna zelf weer terugrijden naar Groningen. Tussen 7 november 1966 ca. 21.00 en 8 november 1966 te circa 00.45 uur heb ik 9 glazen pils en 3 glazen seven-up met in ieder van die glazen seven-up een jonge jenever gedronken. Bij het wegrijden van het café voelde ik mij wat slaperig. Nadat ikzelf gereden had op 8 november 1966 van het Kamp Nieuw-Balinge tot het dorp Nieuw-Balinge (gemeente Westerbork), provincie Drente, heeft de sergeant Veenstra de Combi bestuurd van het dorp Nieuw-Balinge tot Hoogeveen. De sergeant Veenstra had tegen mij gezegd, dat hij vond, dat ik niet zeker reed en dat hij daarom liever zelf langs het water wou rijden;

Overwegende, dat Hilbrand Veenstra, oud 47 jaren, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de krijgsraad als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 7 november 1966 was ik commandant van een groep Nationale Reserve tijdens een oefening in de omgeving van Nieuw-Balinge (gemeente Westerbork). Van Hoogeveen naar de plek van de oefening werden wij vervoerd met een militaire Combi, die werd bestuurd door de korporaal-I R. uit Groningen. Tegen ongeveer 20.45 uur zijn wij in Nieuw-Balinge uitgestapt en ik heb toen tegen de korporaal R. gezegd, dat hij om 01.00 uur mijzelf en mijn groep weer op dezelfde plaats moest ophalen. Om 01.00 op 8 november 1966 heeft R. ons op de afgesproken plaats opgehaald en ik vond toen, dat R. er duf uitzag. Hij reed toen het eerste stuk vrij behoorlijk, maar op de weg langs het kanaal van Nieuw-Balinge naar Nieuweroord begon hij behoorlijk te slingeren. Het wegdek ligt daar bol en het is een smalle weg. Zijn wijze van rijden werd toen zodanig, dat ik vermoedde, dat hij last had van te veel gedronken alcohol. Omdat ik het veel te gevaarlijk vond hem ver-

der langs het kanaal te laten rijden, heb ik toen het stuur van hem overgenomen, overigens mede op aandringen van de achterinzittende andere leden van de groep;

Overwegende, dat Bastiaan Hoeksema, oud 40 jaren, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de krijgsraad als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 7 november 1966 was ik tijdens een oefening in de omgeving van Nieuw-Balinge ingedeeld bij een groep Nationale Reserve, waarvan de sergeant Veenstra groepscommandant was. Wij werden van Hoogeveen naar de plaats van de oefening vervoerd in een militaire Combi, die werd bestuurd door een oude korporaal-I, die naar ik nu weet, R. heet. Om ongeveer 01.00 uur op 8 november 1966 haalde R. ons met de Combi op op een afgesproken plaats voor de terugreis. Bij het instappen om 01.00 uur rook ik, dat R. flauw rook naar bier. Hij zag er duf uit. Op de weg langs het kanaal van Nieuw-Balinge naar Nieuweroord, een smalle weg met een bol wegdek, die vlak langs het kanaal loopt, begon R. minder goed te rijden. Hij reed eerst teveel links, ging toen weer wat naar rechts en toen weer naar links. Ik vond, dat R. toen en daar beslist niet safe reed. Ik bracht zijn wijze van rijden toen onmiddellijk in verband met de eerdergenoemde bierlucht. Een van ons achterin zei (H. van Heukelom) toen: „Wat jullie willen, moeten jullie weten, maar „ik ga er uit; ik heb een vrouw en kind”. Ik heb me daar bij aangesloten, want ik vond het ook niet verantwoord om op deze wijze verder langs het kanaal te rijden. Ik kreeg zeer beslist de indruk, dat R. teveel gedronken had om op dat moment op die slechte weg de Combi naar behoren te besturen. Op de heenweg die avond had hij ter plaatse heel anders en wel goed gereden. Op ons aandringen heeft Veenstra het stuur toen overgenomen;

Overwegende, dat de krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als korporaal der eerste klasse in werkelijke dienst bij de „Koninklijke Landmacht, op 8 november 1966 in de gemeente Westerbork in de provincie Drente, belast zijnde met de taak om personeel van de Nationale Reserve met een door hem bestuurd militair voertuig naar en van een plaats van oefening over te brengen, tijdens de „uitvoering van voormelde opdracht als bestuurder van een bij de „krijgsmacht in gebruik zijnd vierwielig motorrijtuig is opgetreden onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat „hij niet in staat moest worden geacht zijn taak als zodanig naar behoren te vervullen”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon optreden als

„bestuurder van een motorrijtuig, dat bij de krijgsmacht in gebruik is, „onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, „dat hij niet in staat moet worden geacht zijn taak, als zodanig naar „behoren te vervullen”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 163 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot militaire detentie voor de tijd van 2 weken en ontzegging van de rijbevoegdheid voor de tijd van 9 maanden — *Red.*).

NASCHRIFT

De tenlastelegging vermeldde niet dat beklagde had gereden over voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande wegen in de Gemeenten Westerbork en/of Haren en drong de krijgsraad daardoor van de bepalingen der Wegenverkeerswet af en naar artikel 163 van het Wetboek van Militair Strafrecht toe.

Volgens het Hoog Militair Gerechtshof (sententie van 28 juni 1966, M.R.T. LIX — 1966 — blz. 348) zijn de artikelen 162—167 W.M.Sr. alleen toepasselijk op het militaire verkeer en op aan de militaire rechtsmacht onderworpen personen als:

hetzij voor dat verkeer of de gedragingen van die personen in de Nederlandse strafwet geen normen zijn gesteld;

hetzij op de schending van die normen volgens de Nederlandse strafwet lagere straffen zijn gesteld dan in de artikelen 162—167 W.M.Sr.

Nu stelt de Nederlandse strafwet (W.V.W. art. 26 j° 35 en 39) op het „rijden onder invloed” een maximum gevangenisstraf van 3 maanden en een ontzegging van de rijbevoegdheid van maximaal 5 jaren; artikel 163 j° 36 W.M.Sr. stelt daarop een maximum gevangenisstraf van 6 maanden en een ontzegging van de rijbevoegdheid van maximaal 10 jaar. De laatstgenoemde is dus duidelijk de hoogste en daardoor is, voor het militaire verkeer en voor de aan de militaire rechtsmacht onderworpen personen, artikel 26 van de W.V.W. als het ware tot een dode letter gemaakt. Aldus is de door de tenlastelegging aangegeven koers niet onjuist.

W. H. V.

Mobiele Krijgsraad Duitsland Landmacht

Vonnis van 1 maart 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonel J. P. H. van der Meer en Majoor D. H. Abbenes;
Raadsman: Majoor W. G. Tibben.

Feitelijke insubordinatie: met de kolf van zijn geweer een meerdere in de maagstreek gestoten.

4 Weken militaire detentie, rekening houdend met de reeds opgelegde straf van 14 dagen streng arrest.

(W.M.Sr. art. 117; W.K. art. 57).

MOBIELE KRIJGSRAAD DUITSLAND LANDMACHT TE SEEDORF,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. V. v. L., geboren 2 juni 1946, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, in elk geval als militair in de zin der wet, op of omstreeks 19 januari 1967 in de legerplaats Seedorf, in elk geval in de Bondsrepubliek Duitsland, opzettelijk zijn meerdere, de sergeant E. H. Steur, feitelijk heeft aangerand, hebbende hij toen aldaar opzettelijk voornoemde Steur met de kolf van zijn geweer met kracht in de maagstreek gestoten of geslagen of geduwd door welk stoten, slaan of duwen voornoemde Steur in ademnood kwam te verkeren en hevige pijn heeft ondervonden”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris bij de krijgsraad zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 19 januari 1967 was ik als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht en ingedeeld bij de A-compagnie 42 Pantserinfanteriebataljon gelegerd in de legerplaats Seedorf in de Bondsrepubliek Duitsland. In de legerplaats Seedorf op 19 januari 1967 deed mijn peloton onder leiding van de dpl. sergeant Steur MLV-proeven. Bij de heen- en terugmars waren er telkens strubbelingen. De sergeant Steur beschouwde mij als de gangmaker. Na het inrukken kreeg ik bevel van de sergeant Steur om te blijven staan. Ik heb toen willens en wetens de sergeant Steur, van wie ik wist dat hij mijn militaire meerdere was, met de kolf van mijn geweer geslagen. Ik trof de sergeant in de maagstreek. Ik had de bedoeling om hem pijn te doen, omdat ik een grote hekel aan hem had;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig procesverbaal van

Huishoudelijk onderzoek opgemaakt op 20 januari 1967 getekend door C. H. C. A. Swaanenburg, rnr. 42.01.29.336, en A. P. van de Nes, rnr. 46.09.01.357, respectievelijk 2e Luitenant en Vaandrig, beiden van het 42e Pantserinfanteriebataljon, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

E. H. Steur, rnr. 46.09.08.448, dpl. sergeant-tit.:

Op 19 januari 1967 te 08.15 uur marcheerde ik het tweede peloton af voor het nemen van MLV-proeven. Bij de terugmars was L. de grote animator om een puinhoop te trappen. Bij het halthouden zei ik „L. na „het inrukken blijven staan”. Toen pakte hij met beide handen zijn wapen bij de loop en zei „Ik mag je helemaal niet, ik sla je in mekaar”. Toen haalde hij met zijn wapen uit en sloeg me met de kolf in de maagstreek zodat ik geen adem meer kon halen. Ik kromp ineen door gebrek aan adem en door de pijn en struikelde een paar passen achteruit;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — bovengenoemd procesverbaal van huishoudelijk onderzoek slechts gebezigd in verband met de inhoud van de verklaring van beklaagde — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, op 19 januari 1967 in de legerplaats Seedorf, in de „Bondsrepubliek Duitsland, opzettelijk zijn meerdere, de sergeant E. H. „Steur, feitelijk heeft aangerand, hebbende hij toen aldaar opzettelijk „voornoemde Steur met de kolf van zijn geweer met kracht in de maagstreek geslagen door welk slaan voornoemde Steur in ademnood „kwam te verkeren en hevige pijn heeft ondervonden”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„feitelijke insubordinatie”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 117 Wetboek van Militair Strafrecht.

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat zich ten processe bevindt een afschrift van de straflijst van beklaagde, waaruit blijkt, dat beklaagde terzake van het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde feit op 19 januari 1967 reeds is gestraft met de krijgstuchtelijke straf van 14 dagen

streng arrest; dat de krijgsraad bij de hierna op te leggen straf, daarmede rekening houdt;

(Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van vier weken — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 4 april 1967

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels J. van Loggem en F. de Boer;

Raadsman: Majoor W. A. Langeraar.

Als militair bestuurder van een militair motorrijtuig daarmede in Duitsland (over een voor het openbaar verkeer openstaande weg) gereden terwijl hij onder invloed van alcohol verkeerde en met dat motorrijtuig, in een bocht, van de weg geraakt.

De Krijgsraad acht ééndaadse samenloop van artikel 162 W.M.Sr. (besturen onder drankinvloed) en 165 W.M.Sr. (in gevaar brengen van de veiligheid op de weg) aanwezig en past alleen artikel 162, met de zwaarste hoofdstraf, toe.

(W.M.Sr. art. 162, 165; W.Sr. art. 55).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen R. D., geboren 14 augustus 1940, korporaal, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 29 november 1966 te Hesepe (West-Duitsland), terwijl hij als vrijwilliger, wiens dienstverband hem tot doorlopende werkelijke dienst verplicht en in ieder geval als militair in de zin der wet in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht en zich in militaire dienstbetrekking in West-Duitsland bevond;

„1e. als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig daarmede heeft gereden over de voor het openbaar en/of militair verkeer openstaande weg, de toegangsweg tot het Luchtmachtkamp Hesepe, terwijl hij verkeerde onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat moest worden geacht dat motorrijtuig naar behoren te besturen;

„2e. als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig daarmede zodanig onvoorzichtig en onoplettend en met zodanige te hoge snelheid heeft gereden over de voor het openbaar en/of militair verkeer openstaande weg, de toegangsweg tot het Luchtmachtkamp Hesepe, en vervolgens met een bocht naar links de Bundesstrasse 218 is opgereden, dat hij naar rechts van de rijbaan van laatstgenoemde weg is afgeraakt

„en tegen een rechts naast die weg staande boom is aangereden, door „welke gedraging van hem, beklaagde, de veiligheid op de weg ter „plaatse in gevaar werd gebracht, althans redelijkerwijze is aan te nemen, dat de veiligheid op de weg ter plaatse in gevaar kon worden „gebracht”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 29 november 1966, terwijl ik als vrijwilliger met een dienstverband dat mij tot doorlopende werkelijke militaire dienst verplicht in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht en was ingedeeld bij de Groep Techniek en Materieel Geleide Wapens gelegerd te Hesepe, West-Duitsland, heb ik in een café te Ueffeln (West-Duitsland) van omstreeks 20.00 uur tot omstreeks 23.15 uur een aantal — naar schatting ongeveer tien — glazen pils bier gedronken. Te omstreeks 23.50 uur ben ik als bestuurder van mijn vierwielig motorrijtuig, merk Volkswagen, gekentekend ZP 03-27, daarmee gereden over de voor het openbaar en militair verkeer openstaande weg, de toegangsweg tot het Luchtmachtkamp te Hesepe, terwijl de korporaal van de Koninklijke Luchtmacht L. de Klein naast mij zat als passagier. Na bovengenoemd alcoholgebruik was ik niet meer in staat mijn motorrijtuig naar behoren te besturen.

Gekomen bij de kruising van genoemde weg en de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Bundesstrasse 218 te Hesepe (West-Duitsland), wilde ik deze weg naar links oprijden. Omdat ik waarschijnlijk bij het nemen van deze bocht te veel gas gaf, raakte ik gezien mijn rijrichting naar rechts van de rijbaan van de Bundesstrasse 218 af en reed vervolgens tegen een naast deze weg in de berm staande boom. Voormelde bocht naar links nam ik naar schatting met een snelheid van 40 à 50 kilometer per uur, welke snelheid te hoog was voor deze bocht, die ik zeer goed ken. De Klein en ik zijn toen naar de geneeskundige dienst op genoemd Luchtmachtkamp gegaan;

Overwegende, dat Roelof Lunshof, oud 42 jaar, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, wonende te Bramsche (West-Duitsland), door de Officier-Commissaris als getuige gehoord, onder meer zakelijk heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op 30 november 1966, omstreeks 00.30 uur, trof ik in het gebouw van de geneeskundige dienst op het Luchtmachtkamp te Hesepe, West-Duitsland, de korporaal van de Koninklijke Luchtmacht R. D. aan. Ik constateerde dat diens adem matig rook naar het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank. Hij sprak met dikke tong, onsamenhangend en verviel in herhalingen. Zijn evenwicht was wiebelend en zijn gang was onzeker, hij liep wijdbeens en wankelde na omdraaien. Ik achtte R. D. zeer zeker niet in staat een motorrijtuig naar behoren te kunnen bestu-

ren tengevolge van het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank. Vervolgens constateerde ik dat een Volkswagen, gekentekend ZP 03-27, zich bevond in de rechterberm van de Bundesstrasse 218 te Hesepe;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. P. 105/66, opgemaakt en gesloten te Bramsche op 16 december 1966 door Roelof Lunshof, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade Bramsche, onder meer zake-lijk inhoudt:

als verklaring van Louw de Klein:

Op 29 november 1966 heb ik van omstreeks 19.30 uur tot ongeveer 23.15 uur; in een café te Ueffeln, in gezelschap van de korporaal van de Koninklijke Luchtmacht D., bier gedronken. Ik heb daar meer dan 10 glazen pils bier gedronken en D. heeft ongeveer evenveel gedronken als ik. Ik moet toen behoorlijk dronken zijn geweest, want ik kwam pas weer bij mijn positieven door een hevige klap. Ik merkte toen dat ik naast D. in een auto zat. Wij stapten beiden uit en ik zag dat D. met zijn auto frontaal tegen een boom was gereden.

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordend elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 29 november 1966 te Hesepe (West-Duitsland), terwijl „hij als vrijwilliger, wiens dienstverband hem tot doorlopende werke-„lijke dienst verplicht en in ieder geval als militair in de zin der wet in „werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht en zich „in militaire dienstbetrekking in West-Duitsland bevond;

„1. als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig daarmede heeft „gereden over de voor het openbaar en militair verkeer openstaande „weg, de toegangsweg tot het Luchtmachtkamp Hesepe, terwijl hij ver-„keerde onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende „drank, dat hij niet in staat moest worden geacht dat motorrijtuig naar „behoren te besturen;

„2. als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig daarmede zoda-„nig onvoorzichtig en onoplettend en met zodanige te hoge snelheid „heeft gereden over de voor het openbaar en militair verkeer open-„staande weg, de toegangsweg tot het Luchtmachtkamp Hesepe, en „vervolgens met een bocht naar links de Bundesstrasse 218 is opgere-„den, dat hij naar rechts van de rijbaan van laatstgenoemde weg is af-„geraakt en tegen een rechts naast die weg staande boom is aangere-„den, door welke gedraging van hem, beklagde, de veiligheid op de „weg ter plaatse in gevaar werd gebracht”;

Overwegende, dat het bewezenverklaarde valt zowel onder de straf- bepaling van artikel 162 van het Wetboek van Militair Strafrecht, als

onder die van artikel 165 van het Wetboek van Militair Strafrecht, doch dat beide feiten zijn gepleegd in eendaadse samenloop, zodat onder toepassing van artikel 55, eerste lid van het Wetboek van Strafrecht de kwalificatie dient te luiden:

„als een aan de rechtsmacht van de militaire rechter onderworpen „persoon als bestuurder van een motorrijtuig daarmede over enige voor „het openbaar of militair verkeer openstaande weg rijden onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet „in staat moet worden geacht het rijtuig naar behoren te besturen”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 162 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van het begane feit termen aanwezig acht om aan beklagde de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen te ontzeggen voor de duur van *twaaif maanden*, waarvan echter *acht maanden voorwaardelijk*, met een proeftijd van *twee jaar*;

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf van de duur van 4 weken waarvan 2 weken voorwaardelijk, met een proeftijd van 2 jaren en (onvoorwaardelijk) tot betaling van een geldboete van f 200,—, subs. 20 dagen hechtenis; voorts ontzegging van de rijbevoegdheid voor de duur van 12 maanden, waarvan acht maanden voorwaardelijk, met een proeftijd van twee jaren — *Red.*).

TUCHTRECHTSPRAAK

Hoog Militair Gerechtshof

Beschikking van 25 april 1967

President: Mr. Lamers; *Leden:* Luitenant-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker en Generaal-Majoor Coopmans.

Een dpl. sergeant, die als hulpinstructeur moest optreden bij een te houden schietoefening en een aantal militairen ter sterkte van een peloton, dat onder bevel van een jonger in rang zijnde collega naar de schietbanen marcheerde, vergezeld, had (terecht) een corrigerend bevel gegeven, toen deze militairen een circuit in verboden richting dreigden te passeren, doch had nágelaten op te treden toen aan zijn bevel geen gevolg werd gegeven.

Een goede krijgstucht vereist, dat elke militaire meerdere er op toeziet dat de door hem gegeven dienstbevelen worden uitgevoerd; hij is dan ook gehouden, indien hij bemerkt dat een door hem gegeven dienstbevel niet wordt opgevolgd, daartegen op te treden. Het niet opvolgen van dienstbevelen door militairen houdt immers in, uitzonderlijke gevallen daargelaten, het plegen van krijgstuchtelijke vergrijpen. De militaire meerdere die nalaat daartegen op te treden, indien hij daarvan kennis draagt, maakt zich daardoor zelf schuldig aan een krijgstuchtelijk vergrijp.

(Regl. b.d. Krijgst. art. 27, lid 2).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een verklaring, gedagtekend 7 maart 1967, waarbij de dienstplichtig sergeant C., rnr. 46.04.23.475, dienende bij de Staf- en Stafcompagnie van het 1e Legerkorps 's-Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beschikking op het beklag door hem ingediend bij de Commandant van de Staf van het 1e Legerkorps over de straf van vijf dagen verzwaaard arrest hem door zijn compagniescommandant opgelegd wegens:

„Niet opgetreden tegen een onjuist uitvoeren van een door hem gegeven commando tijdens een afmars”;

bij welke beschikking, op 3 maart 1967 genomen en ter kennis van klager gebracht, de opgelegde straf werd gewijzigd in die van vijf dagen licht arrest met bepaling, dat deze straf moet worden geacht geheel te zijn ondergaan door het ondergaan van de vijf dagen verzwaaard arrest, waarvan beklag, en waarbij tevens de omschrijving van de strafreden werd gewijzigd zó, dat deze kwam te luiden:

„Niet opgetreden tegen het niet uitvoeren van het door hem aan een „marcherende troep gegeven commando „Hoofd der colonne rechts -

„mars” onder de verzachtende omstandigheid, dat hij als toezichhouder het commando gaf bij wijze van ingrijpen toen hij verwachtte dat „bedoelde troep die onder commando stond van een ander dpl. sergeant instede van rechts af links af zou slaan”;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord de klager;

Gelet op het advies van de Advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht;

Overwegende, dat bij het gehouden onderzoek is komen vast te staan:

dat op 22 februari 1967 een aantal militairen ter sterkte van een peloton onder commando van de dpl. sergeant R. C. W. Kamphuisen de Koning Willem III Kazerne te Apeldoorn uitmarcheerde teneinde zich naar de garnizoensschietbanen te begeven; dat klager, dienstplichtig sergeant ouder in rang dan de sergeant Kamphuisen, die als hulp-instructeur moest optreden bij de te houden schietoefening, de sergeant Kamphuisen bij voornoemde mars vergezelde en naast deze met hem meeliep achter en bij het peloton militairen; dat klager toen hij zag dat genoemd peloton het voor de kazerne gelegen circuit links, een blijkens ter plaatse aangebrachte borden verboden richting, zou gaan passeren het bevel „Hoofd der colonne rechts-mars” heeft gegeven; dat klager er in heeft berust toen het peloton ondanks het door hem gegeven bevel, bleef doormarcheren in de verboden richting;

Overwegende, dat uit het voorgaande volgt, dat klager de in de omschrijving der strafreden, zoals deze bij hogergenoemde beschikking werd gewijzigd, weergegeven tekortkoming heeft begaan, met dien verstande, dat niet is komen vast te staan dat klager het bevel als toezichhouder heeft gegeven en het Hof termen aanwezig acht de omschrijving der strafreden te wijzigen als nader zal worden aangegeven;

Overwegende, dat klager nog heeft verklaard niet te hebben ingegrepen toen aan zijn bevel geen gevolg werd gegeven omdat hij meende zulks te moeten overlaten aan de sergeant Kamphuisen;

Overwegende, dat het Hof dit verweer verwerpt;

Overwegende dienaangaande, dat een goede krijgstucht vereist, dat elke militaire meerdere er op toeziet dat de door hem gegeven dienstbevelen ook worden uitgevoerd en dan ook gehouden is indien hij bemerkt dat een door hem gegeven bevel niet wordt opgevolgd, daartegen op te treden;

dat immers het niet opvolgen van dienstbevelen door militairen inhoudt — uitzonderlijke hier niet ter zake doende gevallen daargelaten — het plegen van krijgstuchtelijke vergrijpen en dat de militaire meerdere die nalaat daartegen op te treden indien hij daarvan kennis draagt, zich daardoor zelf schuldig maakt aan een krijgstuchtelijk vergrijp (art. 27 sub 2 Reglement betreffende de Krijgstucht); dat klager dan ook, nadat hij terecht hogergenoemd bevel had gegeven, er niet in had mo-

gen berusten dat dat bevel niet werd uitgevoerd; dat in deze zaak niet aan de orde is — en dan ook onbesproken kan blijven — de vraag in hoeverre de sergeant Kamphuisen in gebreke is gebleven door niet zelf te bevelen als klager heeft gedaan en door niet te reageren, toen het door klager gegeven bevel niet werd uitgevoerd;

Overwegende, dat de opgelegde straf zoals deze bij de beschikking waarvan beklag werd gewijzigd, in een juiste verhouding staat tot de door klager gepleegde tekortkoming, ook na wijziging van de omschrijving der strafreden zoals nader zal worden aangegeven, gelet op de omstandigheden waaronder deze tekortkoming werd begaan en in aanmerking genomen klagers persoon en doorgaand gedrag;

Krachtens 's-Hofs Provisionele Instructie de eindbeslissing nemende op het beklag;

Wijzigt de omschrijving der strafreden zo dat deze komt te luiden:

„Na juist te hebben gehandeld door het geven van een corrigerend bevel toen een peloton soldaten, marcherend onder bevel van een jonger in rang zijnde dienstplichtig sergeant, een circuit in verboden richting dreigde te passeren, nagelaten op te treden toen aan zijn bevel geen gevolg werd gegeven”;

Bepaalt, dat klagers straflijst overeenkomstig zal worden gewijzigd;

Bevestigt de beschikking waarvan beklag voor het overige;

Bepaalt, dat een afschrift van 's-Hofs eindbeslissing zal worden uitgereikt aan klager, de strafoplegger, de beklagmeerdere, de Advocaat-fiscaal voor de krijgsmacht en desverlangd aan de Minister van Defensie.

Divisiecommandant 1e divisie „7 december”

Beschikking van 2 mei 1967

Een strafoplegger had — gehoord het advies van de bataljonsarts — een soldaat terzake van diverse krijgstuuchtelijke vergrijpen gestraft met 3 maanden plaatsing in een tuchtklasse.

Naar aanleiding van het daarover door de gestrafte ingediende beklag en het gehouden onderzoek overwoog de beklagmeerdere, dat de opgelegde straf en de omschrijving der strafreden op zich zelve juist waren, doch dat de strafoplegger — alvorens deze straf op te leggen — wèl het advies van de bataljonsarts (onderdeelsarts) doch nièt (zoals voorgeschreven) het advies van de districtpsychiater had ingewonnen, teneinde vast te stellen in hoeverre klager medisch geschikt was om deze straf te ondergaan. De beklagmeerdere riep daarop alsnog het deskundig oordeel in van een psychiater, waartoe hij klager naar het Centraal Militair Hospitaal te Utrecht verwees.

Het onderzoek aldaar wees uit dat klager (psychisch) ongeschikt was

voor de militaire dienst; op grond daarvan was hij voor herkeuring voorgedragen.

Beslissende op het beklag overwoog de beklagmeerdere dat ongeschiktheid voor de militaire dienst ongeschiktheid voor plaatsing in de tuchtklasse impliceerde en dat op vorenstaande grond de opgelegde straf niet kon worden gehandhaafd, dat ook wijziging van de opgelegde straf in een lichtere niet in aanmerking behoorde te komen, en deed de strafoplegging teniet.

(W.K. art. 4, 18-20, 61, 64-66).

De Generaal-Majoor H. J. VAN VEEN, divisiecommandant 1e divisie „7 december”;

Gezien het beklagschrift van soldaat J. E., rnr. 47.08.30.235 Bcie, houdende de op 17 april 1967 kenbaar gemaakte wens, zich te beklagen over de straf van plaatsing in een tuchtklasse voor de tijd van 3 (drie) maanden met de strafreden:

„In enkele dagen tijd: — te 02.15 uur de kazerne binnengekomen „i.p.v. te 24.00 uur. — ondanks herhaalde waarschuwingen volhard in „spreken tijdens het in de houding staan op meerdere appels, — een „aanzegging zich bij zijn meerdere te vervoegen na het appel, niet op „gevolgd. Bij de bepaling van de straf is rekening gehouden met de „kennelijke onwil zich te schikken naar de normale regels van orde en „tucht als mede om hem te behoeden voor ernstiger overtredingen”, hem opgelegd door Brigade-Generaal X., brigadecommandant 42 pantserinfanteriebrigade en hem op 13 april 1967 ter kennis gebracht;

Gehoord de klager en de strafoplegger;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Overwegende, dat klager heeft verklaard dat hij zich wenst te beklagen over straf en strafreden; dat hij zich vóór de bewuste avond aan een ander gevraagd heeft hem op het staatje voor nachtpermissie te zetten; dat hij echter niet heeft nagegaan of dit inderdaad is geschied en dat hij met de anderen is uitgegaan en na 24.00 uur is teruggekeerd; dat hij op appels wel eens gesproken heeft terwijl hij in de houding stond, maar dat anderen dit ook deden en dat hij er zich niet van bewust is dat hij is gewaarschuwd; dat hij de opdracht om zich na het appel bij de sergeant te melden had verstaan als „na het eten”; dat de sergeant op het achterste gelid moeilijk was te verstaan; dat hij echter heeft nagelaten aan de sergeant te vragen wat hij precies had gezegd; dat zijn huidig a-militair gedrag te wijten is aan de tegenslag die hij als leerlingchauffeur heeft ondervonden bij het behalen van zijn rijbewijs, waardoor hij als KVV-er werd ontslagen;

Overwegende, dat de strafoplegger heeft verklaard dat klager in eerste instantie heeft ontkend dat hem zou zijn opgedragen zich na het appel te vervoegen bij de dpl. sgt. Goudriaan, terwijl hij de andere feiten

toegaf; dat het onderzoek, waarbij de sgt. Goudriaan is gehoord en door de compagniescommandant een steekproef is gehouden in klagers peloton, heeft uitgewezen dat sgt. Goudriaan gezegd heeft: „kom na het „appèl bij me”; dat hij op grond van de — door klager zelf erkende — voortdurende onkrijgstuchtelijke houding en steeds erger wordende krijgstuchtelijke vergrijpen, heeft besloten klager te straffen met plaatsing in een tuchtklasse, mede in klagers eigen belang;

Overwegende, dat zowel uit klagers straflijst als uit zijn eigen uitlatingen en uit hetgeen omtrent klager verder door het onderzoek naar voren is gekomen, duidelijk blijkt dat klagers houding en gedragingen hem bij voortdurend in conflict met zijn commandanten hebben gebracht en dat nóch regelmatige terechtwijzingen nóch krijgstuchtelijke straffen voldoende zijn gebleken om zijn gedrag blijvend in gunstige zin te beïnvloeden;

Overwegende, dat het plegen van de bestrafte feiten door klager zonder meer is komen vast te staan, welke feiten ieder voor zich een gedraging in strijd met de krijgstucht opleveren; dat ook de omschrijving van de strafreden juist moet worden geacht, terwijl in het algemeen een gedrag als dat van klager dient te worden gecorrigeerd met de straf van plaatsing in een tuchtklasse;

Overwegende, dat echter vóór de strafoplegging niet het advies van de districtspsychiater was ingewonnen en alléén op grond van het advies van de bataljonsarts tot plaatsing in een tuchtklasse was besloten;

Overwegende dat na het horen van klager de noodzaak alsnog het deskundig oordeel van een psychiater in te winnen was gebleken en dat klager derhalve is verwezen naar het Centraal Militair Hospitaal te Utrecht teneinde aldaar te doen vaststellen in hoeverre hij medisch geschikt is om de straf van plaatsing in een tuchtklasse te ondergaan;

Overwegende, dat dit onderzoek heeft uitgewezen dat klager ongeschikt wordt geacht voor de militaire dienst — hetgeen ongeschiktheid voor plaatsing in een tuchtklasse impliceert — en voor herkeuring is voorgedragen;

Overwegende, dat op grond van het vorenstaande de opgelegde straf niet kan worden gehandhaafd, terwijl ook wijziging van de straf in een lichtere niet in aanmerking behoort te komen;

Beschikkende op het beklag: doet de strafoplegging teniet;

Bepaalt dat van deze beschikking een afschrift zal worden uitgereikt aan klager en voorts afschriften zullen worden gezonden aan de strafoplegger en aan de Bevelhebber der Landstrijdkrachten.

NASCHRIFT

Het was de Bevelhebber der Landstrijdkrachten gebleken dat een relatief groot aantal militairen tijdens het ondergaan van de krijgstuchtelijke straf van plaatsing in een tuchtklasse in het depot voor discipli-

ne, werd afgekeurd — hetzij op fysieke gronden, hetzij op psychische gronden, — voor de verdere waarneming van de militaire dienst.

Het behoefde geen betoog dat door deze gang van zaken de plaatsing in de tuchtklasse niet meer aan het beoogde doel — het doen ondergaan van de zwaarste krijgstuchtelijke straf, alsmede de opvoeding tot een bruikbaar militair — beantwoordde.

Teneinde het aantal afkeuringen in het depot voor discipline zoveel mogelijk te beperken bepaalde de B.L.S. bij diens schrijven van 1 augustus 1966, nr. 66.8307 R dat alvorens bedoelde straf op te leggen, de commandant van de betreffende militair advies diende te vragen omtrent de fysieke geschiktheid van de kandidaat aan de onderdeelarts en omtrent de psychische geschiktheid aan de districtpsychiater. Door deze maatregel werden betere voorwaarden geschapen om de straf aan zijn doel te doen beantwoorden, al gaf zij slechts ten dele een oplossing voor de problemen, welke samenhangen met de militair die voor de straf van plaatsing in een tuchtklasse in aanmerking komt. Dit voorschrift doet niet te kort aan het gestelde in artikel 37 W.K., dat een strafoplegger naar eigen inzicht en geweten beslist.

A. F. S.

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

8 februari 1967

(M.A.W. 1966/B 13)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd); *Leden:* Mr. E. H. Nuver en Mr. U. J. W. Sibmacher van Nooten.

(Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren, art. 48).

Een luitenant-kolonel, die ingaande 1 mei 1965 tot die rang was bevorderd, wenste alsnog te rekenen van 1 november 1963 af tot die rang bevorderd worden. Dit werd afgewezen, omdat het hier een keuzebevordering betreft en eiser in tegenstelling met enkele andere majoors, die met „zeer goed” beoordeeld waren, slechts met „goed” was beoordeeld. De ambtenarenrechter heeft de gemaakte keuze alsmede het daarbij gevoerde beleid in beginsel te eerbiedigen. I.c. is volgens de Raad niet gebleken van enige bijzondere reden, waarom het bestreden besluit (eigenlijk zijn er twee besluiten van dezelfde strekking) in rechte aantastbaar zou zijn.

De Raad acht het bestreden besluit niet als inhoudende slechts een weigering terug te komen op een of meer vroeger genomen en in rechte onaantastbaar geworden besluiten, doch als het eerste definitieve besluit terzake, nu eiser kennelijk niet begrepen had dat de eerdere te zijnen aanzien genomen besluiten als definitief waren bedoeld en hij binnen de beroepstermijn naar aanleiding daarvan rekestten had ingediend.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

inzake: X., wonende te Y., eiser in hoger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. J. Schuurmans, advocaat te 's-Gravenhage, tegen: *de Minister van Defensie als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin*, gedaagde in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden de majoor Mr. A. W. M. van der Horn van den Bos, wonende te Voorburg.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen, alsook als getuige, vanwege eiser voorgebracht, de brigadegeneraal b.d. V., wonende te 's-Gravenhage;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende, dat de Minister van Defensie bij brief d.d. 29 november 1965 aan eiser, die ingaande 1 mei 1965 was bevorderd tot luitenant-kolonel der . . . , het volgende heeft geschreven:

„Naar aanleiding van Uw, aan Hare Majesteit de Koningin gericht,

„rekest d.d. 8 maart 1965, houdende verzoek U — evenals de toenmalige majoors der . . . D., E. en F. — alsnog te rekenen van 1 november 1963 te bevorderen tot luitenant-kolonel der . . . , deel ik U, daar toe bij kabinetsrescript d.d. 16 juli 1965, nr. . . , door Hare Majesteit de Koningin gemachtigd, het volgende mede.

„Ingevolge het bepaalde in artikel 48 der Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren geschiedt de bevordering tot onder meer een hoofdofficiersrang door Hare Majesteit de Koningin bij keuze uit de meest geschikte officieren. Voor een keuzebevordering tot luitenant-kolonel der . . . per 1 november 1963 zijn onder meer in beschouwing genomen negen majoors van dat wapen met een anciënniteit als zodanig welke wordt gerekend van 1 november 1958. Bij de vaststelling van het advies van Hare Majesteit, welke van de hiervoren bedoelde majoors voor een keuzebevordering tot luitenant-kolonel der . . . per 1 november 1963 in aanmerking konden komen, is uitgegaan van alle over deze hoofdofficieren aanwezige beoordelingsgegevens en de ter zake ontvangen ambtsberichten. Naast de overige bij genoemde wet gestelde bevorderingseisen, is voor de hiervoren bedoelde bevordering als eis gesteld, dat de betrokken hoofdofficieren in staat moesten worden geacht in de naasthogere rang de meest voorkomende functies — ook troepenfuncties — bij hun wapen te vervullen en bovendien in hun rang met tenminste zeer goed moesten worden aangemerkt. Bij zijn rapport van 30 oktober 1963, nr. . . . heeft de toenmalige staatssecretaris van defensie K.L. Hare Majesteit de Koningin onder meer in overweging een drietal van vorenbedoelde majoors, die voor bevordering alleszins geschikt werden geacht en aanbevolen en ook overigens in alle opzichten aan de daarvoor gestelde eisen voldeden, met ingang van 1 november 1963, bij keuze te bevorderen tot de naasthogere rang. Het heeft Hare Majesteit de Koningin behaagd dit voorstel bij Haar besluit van 31 oktober 1963, nr. . . , te bekrachtigen. De overige zes majoors, onder wie U en de door U in Uw rekest gerelateerde majoors D., E. en F., konden evenwel bij vorengenoemd rapport niet mede bij Hare Majesteit de Koningin voor bevordering tot de rang van luitenant-kolonel worden voorgedragen, aangezien nog niet was komen vast te staan dat zij in alle opzichten aan de gestelde eisen voldeden. In dit verband wordt aangetekend, dat de majoors D., E. en F. — die beschikten over beoordelingen op grond waarvan zij konden geacht worden te behoren tot de zeer goede officieren en welke een bevordering per 1 november 1963 alleszins zouden hebben gerechtvaardigd — naar de mening van de toenmalige bevelhebber der landstrijdkrachten — gehoord de toenmalige directeur . . . en de inspecteur der . . . — nog niet aan de gestelde maatstaven voldeden. Uit later verkregen inlichtingen is echter gebleken, dat bij het formeren van bedoelde mening vergelijkenderwijs is uitgegaan van de alge-

„mene stelling inzake het percentage van officieren dat als „zeer goed” „kon worden gekwalificeerd, welke algemene stelling door de toenmalige bevelhebber der landstrijdkrachten is ontwikkeld in zijn brief d.d. „11 december 1961, nr. 610848 L, onderwerp „aanvullende richtlijnen voor het opmaken van beoordelingen”. Deze stelling houdt onder meer in dat slechts 5 tot 10 procent van de officieren als „zeer goed” kan worden aangemerkt. Door bevordering per 1 november 1963 van drie majoors van dezelfde jaarklasse werd reeds een percentage van ruim 30 bereikt. Hierdoor zijn laatstgenoemde hoofdofficieren „met toepassing van bedoelde aanvullende richtlijnen — ondanks hun „zeer goede” beoordelingen — door de bevelhebber der landstrijdkrachten niet voorgesteld voor een bevordering per genoemde datum. Aangezien de toenmalige staatssecretaris van defensie van mening was dat bedoelde richtlijnen uitsluitend dienen om een zekere gerichtheid te geven aan de te hanteren waarderingsnormen bij het beoordelen van officieren en niet om een grondslag te leggen voor het te voeren bevorderingsbeleid, heeft hij Hare Majesteit de Koningin bij zijn rapporten van 11 februari 1964, nr. . . . en 8 januari 1965, nr. . . . — mede naar aanleiding van terzake nader ontvangen ambtsberichten — in overweging gegeven de majoors D., E. en F. alsnog te rekenen van 1 november 1963 te bevorderen tot luitenant-kolonel der . . . Het heeft Hare Majesteit de Koningin behaagd deze voorstellen bij Haar besluiten van 19 februari 1964, nr. . . , en 15 januari 1965, nr. . . , te willen bekrachtigen. Blijkens de te Uwen aanzien uitgebrachte beoordelingen en de terzake ontvangen ambtsberichten moet U — ongeacht het aantal of percentage — in Uw rang met „goed” worden gekwalificeerd. Tegen de achtergrond van de hiervoren weergegeven bevorderingeisen kon de toenmalige staatssecretaris van defensie U derhalve niet bij Hare Majesteit de Koningin voordragen voor een bevordering tot de naasthogere rang per 1 november 1963. Hiermede bent U — nadat door Hare Majesteit de Koningin bij kabinetsrescript d.d. 15 januari 1965, nr. . . . daartoe machtiging was verleend — in kennis gesteld bij de dezerzijdse brief d.d. 16 februari 1965, nr. . . . Aangezien niet is gebleken, dat U — zoals U vermeent — wel voldoet aan de per 1 november 1963 gestelde bevorderingeisen, heeft Hare Majesteit de Koningin bij het in de eerste alinea van deze brief bedoelde kabinetsrescript bepaald, dat Haar beslissing, vervat in het kabinetsrescript van 15 januari 1965, nr. . . . onverlet gehandhaafd blijft.”;

Overwegende, dat eiser tegen het in deze brief vervatte te zijnen aanzien genomen besluit bij klaagschrift d.d. 29 december 1965 beroep heeft ingesteld bij het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage;

Overwegende, dat de Minister van Defensie vervolgens bij brief d.d. 14 maart 1966 aan gedaagde het volgende heeft geschreven:

„Naar aanleiding van Uw aan Hare Majesteit de Koningin gericht re-

„kest d.d. 28 mei 1965, houdende verzoek om herstel van U aangedaan „onrecht alsook om mededeling van de feiten en omstandigheden waar- „op te Uwen aanzien in vergelijking tot Uw jaarklassegenoten werd be- „sloten tot voorbijgaan voor bevordering per 1 november 1963 op de „data 1 november 1963, 19 februari 1964 en 15 januari 1965, deel ik „U, daartoe bij kabinetsrescript d.d. 18 februari 1966, nr. . . . door „Hare Majesteit de Koningin gemachtigd, het volgende mede. Na door „Hare Majesteit de Koningin bij kabinetsrescript d.d. 15 januari 1965, „nr. . . . , daartoe te zijn gemachtigd, heb ik U bij de dezerzijdse brief „van 16 februari 1965, nr. . . . , er van in kennis gesteld, dat U niet „bij Hare Majesteit de Koningin kon worden voorgedragen voor een „bevordering tot luitenant-kolonel der . . . per 1 november 1963, aan- „gezien u blijkens de desbetreffende, te Uwen aanzien uitgebrachte, be- „oordelingen in Uw rang met „goed” moest worden gekwalificeerd en „derhalve niet voldeed aan de eis, dat U in Uw rang met tenminste „„zeer goed” moest worden aangemerkt. Tevens is U medegedeeld, dat „van enig U aangedaan onrecht geen sprake is.

„Nadat U zich onder dagtekening van 8 maart 1965 opnieuw tot „Hare Majesteit de Koningin had gewend met het verzoek U alsnog „te rekenen van 1 november 1963 te bevorderen tot luitenant-kolonel „der . . . , heb ik U, na daartoe door Hare Majesteit de Koningin te „zijn gemachtigd bij kabinetsrescript d.d. 16 juli 1965, nr. . . . , bij de „dezerzijdse brief van 29 november 1965, nr. . . . , omstandig inge- „licht omtrent de redenen welke ertoe hebben geleid dat U per 1 no- „vember 1963 voor bevordering bent voorbijgegaan. Bij laatstgenoem- „de brief is U ook nog medegedeeld, dat de beslissing van Hare Ma- „jesteit de Koningin, vervat in kabinetsrescript van 15 januari 1965, „nr. . . . , onverlet gehandhaafd blijft. Thans verzoekt U als in de eer- „ste alinea hiervoren vermeld. Aangezien bij de hiervoren vermelde „brief d.d. 29 november 1965 aan U ook reeds uitvoerig is uiteengezet, „welke de redenen zijn geweest, dat de bevorderingen van een aantal „majours der . . . van gelijke anciënniteit als U tot luitenant-kolonel „der . . . per 1 november 1963 op verschillende data hebben plaats „gevonden en U tevens uitdrukkelijk is medegedeeld, dat U niet aan „de eisen voor een zodanige bevordering per 1 november 1963 voldoet, „heeft Hare Majesteit de Koningin bij eerdergenoemd kabinetsrescript „van 18 februari 1966, nr. . . . beslist, dat vorengenoemde kabinets- „rescripten onverlet gehandhaafd blijven.”;

Overwegende, dat eiser bij schrijven d.d. 3 mei 1966 daarin aange- duid als een vervolg op het klaagschrift d.d. 29 december 1965, bij voornoemd Ambtenarengerecht tevens bezwaar heeft gemaakt tegen de- ze, door hem op 6 april 1966 ontvangen, brief d.d. 14 maart 1966;

Overwegende, dat dit Ambtenarengerecht, rechtsprekende in mili- taire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 3 oktober 1966 — waarnaar

hierbij wordt verwezen — het beroep ongegrond heeft verklaard;

Overwegende, dat voornoemde Mr. J. Schuurmans als gemachtigde van eiser van deze uitspraak bij de Raad in hoger beroep is gekomen en bij het beroepschrift op de daarin aangevoerde gronden heeft gevorderd „vernietiging van de beslissing en uitspraak, waarvan beroep, met „de bepaling, dat in vergelijking tot een of meer der wel (na-) bevorderd „de officieren niet besloten had mogen worden tot voorbijgaan van ver- „zoeker (appellant) voor bevordering met ingang van 1 november 1963”;

IN RECHTE:

Overwegende, dat de aangevallen uitspraak er kennelijk van uitgaat, dat eiser in eerste aanleg alleen beroep had ingesteld tegen voormeld besluit d.d. 29 november 1965, dit ten onrechte, daar uit eisers voren- genoemd schrijven d.d. 3 mei 1966, ook in de aangevallen uitspraak genoemd, blijkt dat eiser bij dit schrijven mede beroep wilde instellen tegen voormeld besluit d.d. 14 maart 1966; dat die beide besluiten dezelfde strekking hebben en de Raad daarom de aangevallen uitspraak aanmerkt als inhoudende mede een ongegrondverklaring van eisers be- roep tegen laatstgenoemd besluit;

Overwegende, dat eisers beroep bij de aangevallen uitspraak onge- grond is verklaard in hoofdzaak op grond dat het was gericht tegen een weigering om terug te komen op reeds meermalen, uitdrukkelijk of stil- zwijgend tot uiting gebrachte weigeringen tot inwilliging van eisers ver- zoek hem tot luitenant-kolonel te bevorderen met ingang van 1 novem- ber 1963;

Overwegende dienaangaande dat, nadat bij Koninklijk besluit van 31 oktober 1963 de majoors A., B. en C., die allen van dezelfde anciënni- teit waren als eiser, maar op de ranglijst van de majoors der bo- ven hem waren geplaatst, met ingang van 1 november 1963 waren be- vorderd tot luitenant-kolonel, bij Koninklijk besluit van 19 februari 1964 ook de majoors D. en E., eveneens van dezelfde anciënniteit, maar op de ranglijst geplaatst nà eiser, per 1 november 1963 tot luite- nant-kolonel zijn bevorderd; dat eiser in deze laatste bevorderingen aan- leiding heeft gevonden op 23 maart 1964 een rekest te richten zowel tot Hare Majesteit de Koningin als tot de Minister van Defensie, van mening dat hem daardoor onrecht was aangedaan omdat hij voor be- vordering was voorbijgegaan; dat de Minister van Defensie naar aan- leiding van die beide rekesten bij brief van 16 februari 1965 aan eiser heeft medegedeeld, dat hem geen onrecht was aangedaan, daar de be- vorderde officieren voldeden aan de met betrekking tot een bevordering als de onderhavige gestelde eis dat ze in staat moesten worden geacht in de naasthogere rang de meest voorkomende functies — ook troepen- functies — bij hun wapen te vervullen en bovendien in hun rang met tenminste „zeer goed” moesten worden aangemerkt, maar eiser aan

deze eis niet voldeed, omdat hij blijkens de desbetreffende, te zijnen aanzien uitgebrachte beoordelingen in zijn rang met „goed” moest worden gekwalificeerd; dat eiser bij rekest van 8 maart 1965 zijn bezwaren tegen deze brief ter kennis van Hare Majesteit heeft gebracht, onder vermelding o.a. dat inmiddels ook de majoor F., eveneens van dezelfde anciënniteit als eiser maar op de ranglijst boven hem geplaatst, met ingang van 1 november 1963 tot luitenant-kolonel was bevorderd, en heeft verzocht op zijn rekest van 23 maart 1964 alsnog goedgunstig te willen beslissen; dat eiser vervolgens, nadat bij Koninklijk besluit van 29 april 1965 hij met ingang van 1 mei 1965 was bevorderd tot luitenant-kolonel der en twee majoors der van een jongere jaar-klasse dan hij tot luitenant-kolonel waren bevorderd met ingang van 1 april 1965, op 28 mei 1965 opnieuw een rekest tot Hare Majesteit heeft gericht en heeft verzocht om herstel van het hem aangedane onrecht; dat op eisers rekest van 8 maart 1965 is beschikt bij het vorenweergegeven bestreden besluit van 29 november 1965 en op dat van 28 mei 1965 bij het vorenweergegeven bestreden besluit van 14 maart 1966;

Overwegende, dat eiser, toen de drie eerstgenoemde majoors waren bevorderd, geen reden had om beroep in te stellen bij het Ambtenaren-gerecht, omdat deze majoors op de ranglijst boven hem waren geplaatst; dat eiser wel beroep had kunnen instellen nadat de twee onder hem op de ranglijst geplaatste majoors waren bevorderd, maar hij kennelijk niet heeft aangenomen dat toen definitief was beslist hem per 1 november 1963 niet te bevorderen, en hij zijn rekest van 23 maart 1964 heeft ingediend binnen de beroepstermijn; dat, toen op deze rekest afwijzend was beschikt bij vorengenoemde brief van 16 februari 1965, eiser eveneens beroep had kunnen instellen, maar hij toen blijkbaar nòg niet had begrepen dat het besluit hem per 1 november 1963 niet te bevorderen definitief was en hij, wederom binnen de beroepstermijn, zijn rekest van 8 maart 1965 heeft ingediend; dat eiser kennelijk ook toen hij bij het Koninklijk besluit van 29 april 1965 was bevorderd per 1 mei 1965 nog niet begrepen had dat definitief besloten was hem niet te bevorderen per 1 november 1963 en hij daarom, wederom binnen de beroepstermijn, zijn rekest van 28 mei 1965 ingediend heeft; dat de Raad onder voormelde omstandigheden het bestreden besluit van gedaagde van 29 november 1965, aangevuld door dat van 14 maart 1966, wil aanmerken als het eerste definitieve besluit ter zake van het niet bevorderen van eiser per 1 november 1963; dat de Raad daarom deze twee besluiten niet beschouwt als inhoudende slechts een weigering terug te komen op een of meer vroeger genomen en in rechte onaantastbaar geworden besluiten;

Overwegende, dat in het onderhavige geding nu moet worden beslist, of gedaagdes besluit eiser niet te bevorderen per 1 november 1963, kan

worden aangetast op een der gronden, omschreven in artikel 58 lid 1 der Ambtenarenwet 1929, welke vraag bij de aangevallen uitspraak — zij het volgens de daarin gevolgde gedachtengang ten overvloede — ontkennend is beantwoord;

Overwegende hieromtrent, dat krachtens artikel 48 der „Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren” een bevordering tot een hoofd-officiersrang bij de landmacht door de Kroon geschiedt bij keuze uit de meest geschikte officieren; dat de kroon in deze keuze vrij is, ook voor wat betreft de maatstaven die daarbij worden aangelegd, de bescheiden welke daarbij in aanmerking worden genomen, en de adviezen die zij wil inwinnen alvorens de keuze te maken; dat de ambtenarenrechter de gemaakte keuze alsmede het daarbij gevoerde beleid in beginsel heeft te eerbiedigen; dat de Raad niet is gebleken van enige bijzondere reden, waarom te dezen het besluit eiser niet te bevorderen per 1 november 1963 in rechte aantastbaar zou zijn; dat dit te minder het geval is nu degenen die wel per deze datum zijn bevorderd, op grond van de over hen laatstelijk opgemaakte beoordelingen alsmede op grond althans van de meeste der uitgebrachte adviezen, allen zowel in staat werden geacht in de naasthogere rang de meest voorkomende functies — ook troepenfuncties — bij het wapen der . . . te vervullen, als in hun rang met tenminste „zeer goed” waren aangemerkt, terwijl dit laatste ten aanzien van eiser niet het geval was, daar hij in zijn rang niet hoger was beoordeeld dan met „goed”; dat aan het vorenstaande niet afdoet dat de toenmalige inspecteur der . . . , voornoemde brigade-generaal V., anders dan de toenmalige bevelhebber der landstrijdkrachten en de toenmalige directeur . . . , van oordeel was dat eiser een beter troepen-officier was dan althans één dergenen, die dienst deed bij het directoraat . . . en wel per 1 november 1963 tot luitenant-kolonel was bevorderd, reden waarom die inspecteur der . . . had voorgesteld ook eiser per deze datum te bevorderen;

Overwegende, dat uit het vorenoverwogene volgt dat, bij gebreke van gronden als in artikel 58 lid 1 der Ambtenarenwet 1929 omschreven, het door eiser bij het Ambtenarengerecht ingestelde beroep terecht ongegrond is verklaard, zodat die uitspraak moet worden bevestigd;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

De Centrale Raad van Beroep

8 maart 1967

(M.A.W. 1966/B 10 en 11)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd); *Leden:* Mr. E. H. Nuver en Mr. U. J. W. Sibmacher van Nooten.

(Ambtenarenwet 1929, art. 112).

Een sergeant-majoor-administrateur had in 1963 een tweetal beoordelingen gekregen, waarop het punt 14 I (uitdrukkingsvermogen) met CD was gewaardeerd. De Raad had deze waarderungen in hoogste instantie gehandhaafd. Medio 1965 wordt aan betrokkene door de Minister medegedeeld, dat hij op grond van de over hem uitgebrachte beoordelingen niet meer voor bevordering in aanmerking kon komen. Nadat verweerder genoemd punt in een latere beoordeling met D had gewaardeerd, dient betrokkene een verzoek om herziening van 's Raads voormelde uitspraken in. De Raad acht niet gebleken van enige omstandigheid, welke tot herziening van die uitspraken zou moeten leiden. Een latere waardering van genoemd punt met D sluit niet in, dat de waardering CD in de vroegere beoordelingen onjuist zou zijn geweest. De Raad heeft i.c. niet te beslissen, of de vroegere waardering van punt 14 I als enige factor wettigt om aan te nemen, dat betrokkene niet aan de eisen voor bevordering voldoet.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

inzake: P., wonende te A., verzoeker, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, tegen: de Inspecteur der Militaire Administratie, te 's-Gravenhage, verweerder, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden D. H. Overdijking, Luitenant-Kolonel der Militaire Administratie.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende, dat de Raad bij een uitspraak van 11 november 1964, M.A.W. 1964/B 7 — waarnaar hierbij wordt verwezen — heeft bevestigd een uitspraak van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, van 6 juli 1964, waarbij ongegrond was verklaard het beroep, door verzoeker, sergeant-majoor-administrateur bij het dienstvak der militaire administratie, ingesteld tegen een besluit van verweerder van 16 april 1963, inhoudende dat verzoeker geen onrecht was aangedaan door een op 1 februari 1963 omtrent hem uitgebrachte beoordeling ten aanzien van de punten 14 („overdracht van kennis”) I („uitdrukkingsvermogen — vlotheid van „spreken, woordkeuze, taalbeheersing, enz. — met het oog op zijn ge„schiktheid voor mondelinge kennisoverdracht”) en 16 („zelfstandigheid”), welke beide punten waren gewaardeerd met CD;

dat de Raad bij een andere uitspraak van 11 november 1964, M.A.W. 1964/B 8 — waarnaar hierbij wordt verwezen — heeft bevestigd een uitspraak van voormeld Ambtenarengerecht eveneens van 6 juli 1964, waarbij ongegrond was verklaard het beroep, door verzoeker

ingesteld tegen een besluit van verweerder van 15 november 1963, inhoudende dat verzoeker geen onrecht was aangedaan door een in augustus 1963 omtrent hem opgemaakte beoordeling ten aanzien van vorenomschreven punt 14 I, wederom gewaardeerd met CD;

Overwegende, dat verzoeker bij een op 4 oktober 1966 ingekomen verzoekschrift de Raad heeft verzocht beide voormelde uitspraken van 11 november 1964 te herzien, dit op grond van de inhoud van een in afschrift bijgevoegd rekest d.d. 3 september 1966, door zijn echtgenote gericht tot Hare Majesteit de Koningin;

Overwegende, dat verweerder, in antwoord op een hem door 's Raads fungerend-voorzitter gestelde vraag, bij brief d.d. 10 januari 1967 het volgende heeft geschreven:

„In antwoord op Uw brief van 19 december 1966 M.A.W. 1966/B „10 en 11/9 betreffende de SMA P., moge ik Uw Raad berichten, dat „ik geen aanleiding kan vinden mijn standpunt t.a.v. zijn geschiktheid „voor mondelinge kennisoverdracht betreffende de beoordelingspe- „rioden tot 1 maart 1965, welk standpunt berust op de toen bekende „gegevens, te herzien.

„Ik meen dan ook dat 's Raads uitspraken van 11 november 1964 „(nrs. AW/1964/B 7 en B 8) onverminderd dienen te worden gehand- „haafd.

„Bij de behandeling van het bezwaarschrift van de SMA P. over zijn „beoordeling betreffende de periode 1 maart 1965 tot 1 maart 1966 is „gebleken, dat zich in deze periode feiten en omstandigheden hebben „voorgedaan op grond waarvan ik — nadat de daartoe ingestelde com- „missie mij heeft geadviseerd — het standpunt heb ingenomen, dat „voor wat betreft deze periode het mondelinge uitdrukkingsvermogen „van SMA P. met D dient te worden gewaardeerd.

„Gelet op de ontwikkeling in de laatste beoordelingsperiode (1 maart „1965—1 maart 1966) ware door Uw Raad te overwegen of t.a.v. de „SMA P. een uitspraak zou kunnen worden gedaan op grond waarvan „de Minister van Defensie alsnog zou kunnen besluiten terug te komen „op zijn standpunt neergelegd in zijn brief van 13 augustus 1965 nr. „. . . waarbij is medegedeeld dat de genoemde onderofficier op grond „van de over hem uitgebrachte beoordelingen niet meer voor bevoor- „ding in aanmerking kan komen.”;

IN RECHTE:

Overwegende, dat krachtens artikel 112 lid 2 der Ambtenarenwet 1929 herziening van in kracht van gewijsde gegane uitspraken slechts kan plaats hebben, indien gebleken is van enige omstandigheid, die bij de behandeling van het beroep aan het gerecht niet bekend was en die op zichzelf of in verband met andere feiten of omstandigheden ernstige twijfel doet ontstaan aan de juistheid der uitspraken;

Overwegende, dat in het bij het verzoekschrift overgelegde uitvoerige

rekest d.d. 3 september 1966 van verzoekers echtgenote aan Hare Majesteit de Koningin is verzocht:

„a. de door de eerste beoordelaar, majoor V., over het tijdvak van „1 februari 1961 tot 1 november 1962 opgemaakte-, doch in opdracht „van de Inspecteur der Militaire Administratie vernietigde, beoorde- „lingslijst als de enig juiste te doen aanmerken;

„b. de beoordelingen gedateerd resp. 1 maart 1963, 1 augustus „1963, 1 maart 1964 en 1 maart 1965 te doen beschouwen als zijnde „voor wat betreft rubriek 14-I, spreekvaardigheid, wederrechtelijk ge- „waardeerd met CD; dit op grond van o.a. de inhoud van dit rekest, in „het bijzonder de daarin vermelde verklaringen van de majoor V., als- „mede de telefonisch afgelegde verklaring van de luitenant-kolonel W. „en de beschikking van de Inspecteur der Militaire Administratie nr. „. . . d.d. 25 juli 1966”;

dat de Minister van Defensie daarop bij brief van 20 september 1966 het volgende heeft geantwoord:

„Naar aanleiding van uw, aan Hare Majesteit de Koningin gericht, „verzoekschrift d.d. 3 september 1966 om wijziging van een aantal ten „aanzien van uw echtgenoot de sergeant-majoor-administrateur P. in „het tijdvak 1 februari 1961 tot 1 maart 1965 opgemaakte beoorde- „lingslijsten, welk verzoek vanwege de Koningin ter behandeling in „mijn handen is gesteld, deel ik u het volgende mede.

„In 1963 heeft uw echtgenoot bij het Ambtenarengerecht te 's-Grav- „venhage twee klaagschriften ingediend, welke betrekking hadden op „de over hem over de tijdvakken 1 februari 1961 tot 1 februari 1963 „en 1 februari 1963 tot 1 augustus 1963 opgemaakte beoordelingen. „Bedoelde klaagschriften werden door genoemd Gerecht bij zijn uit- „spraken van 6 juli 1964 ongegrond verklaard, welke uitspraken, na „door uw echtgenoot ingesteld hoger beroep, door de Centrale Raad „van Beroep te Utrecht op 11 november 1964 werden bevestigd. Na 1 „augustus 1963 zijn over uw echtgenoot beoordelingen over de tijdvak- „ken 1 augustus 1963 tot 15 maart 1964 en 2 maart 1964 tot 1 maart „1965 uitgebracht. Tegen de laatstvermelde beoordeling is door hem „een bezwaarschrift ingebracht, hetwelk door de inspecteur der mili- „taire administratie ongegrond werd verklaard. De beroepstermijn te- „gen de op 15 maart 1964 afgesloten beoordeling en tegen de beslissing „van genoemde inspecteur inzake de op 1 maart 1965 uitgebrachte be- „oordeling is inmiddels verstreken;

„Ik teken hierbij nog aan, dat wijziging van vorenbedoelde beoorde- „lingen slechts kan plaats vinden na een ter zake genomen beslissing „van de desbetreffende beroepsinstanties.

„Gezien het bovenstaande zijn de hierbedoelde beoordelingslijsten „thans niet meer voor wijziging vatbaar. Het spijt mij, dat ik aan uw „verzoek niet kan voldoen.”;

Overwegende, dat uit vorenvermeld rekest d.d. 3 september 1966, ter 's Raads terechtzitting door verzoeker nog toegelicht, de Raad niet is gebleken van enige omstandigheid als in voormeld artikel 112 lid 2 der Ambtenarenwet 1929 omschreven; dat met name het oordeel van de majoor V. omtrent verzoekers mondeling uitdrukkingsvermogen — door hem gewaardeerd met D, hoewel hij verzoeker „geen vlot spreker” noemde — reeds bij de behandeling van de door verzoeker destijds ingestelde beroepen aan de Raad bekend was en in 's Raads uitspraak M.A.W. 1964/B 7 ook is vermeld; dat de volgens meergenoemd rekest op 21 december 1965 door de luitenant-kolonel W. telefonisch afgelegde verklaring, onder andere inhoudende dat zijns inziens de spreekvaardigheid van verzoeker geen beletsel was voor diens bevordering, de Raad ten tijde van de vóór deze datum gelegen behandeling van verzoekers beroepen uiteraard niet bekend was, maar deze verklaring op zichzelf of in verband met andere feiten of omstandigheden bij de Raad geen twijfel, dus ook geen ernstige twijfel, doet ontstaan aan de juistheid der genoemde uitspraken; dat dit ook geldt met betrekking tot de beschikking van verweerder d.d. 25 juli 1966, waarin is vermeld dat met de waardering CD van punt 14 I van de omtrent verzoeker over het tijdvak 1 maart 1965 tot 1 maart 1966 uitgebrachte beoordeling verzoeker geen recht is wedervaren en dat het zal worden beschouwd alsof dit punt van deze beoordeling gewaardeerd was met D, welke beschikking is genomen in overeenstemming met de conclusie, waartoe een commissie voor bezwaarschriften als bedoeld in artikel 12 van het „Beoordelingsvoorschrift kader landmacht” in haar rapport betreffende die beoordeling was gekomen en waarin deze commissie had overwogen:

„dat reclamant zich in zijn verklaring bij de motivering van zijn be-
 „zwaren tegen de waardering van punt 14 I voornamelijk beroept op de
 „zijns inziens goede wijze waarop hij gedurende de forumavond op ge-
 „stelde vragen heeft geantwoord; dat reclamant verklaart dat hem ge-
 „durende de beoordelingsperiode nimmer is gezegd dat een hakkelende
 „manier van spreken tot uitdrukking zou worden gebracht in zijn be-
 „oordeling; dat de eerste beoordelaar verklaart dat de door reclamant
 „op de forumavond te beantwoorden vragen door hem — reclamant —
 „goed werden beantwoord en dat hij — eerste beoordelaar — zulks
 „ook aan reclamant heeft medegedeeld; dat uit de verklaring van eerste
 „beoordelaar blijkt, dat deze bij het uitreiken van de kennisgeving op
 „8 maart 1966, dus op een datum liggende na het beoordelingstijdvak,
 „aan reclamant kenbaar maakte dat deze in zijn spreken voor hem —
 „eerste beoordelaar — niet had voldaan, daarbij doelend op een ge-
 „sprek op de trap, wat reclamant zich echter niet herinnert; dat de eer-
 „ste beoordelaar in zijn verklaring geen feiten noemt waaruit de tekort-
 „komingen en zwakke punten blijken zoals deze tot uitdrukking zijn ge-

„bracht in de waardering van rubriek 14 I en waarop hij beoordeelde „in het beoordelingstijdvak zou hebben moeten wijzen; dat derhalve de „verklaring van eerste beoordelaar weinig overtuigend is voor wat be- „treft de motivering van de waardering van punt 14 I met CD; dat de „commissie eerder de indruk heeft gekregen dat de beoordeling van „het gewraakte punt met CD meer stoelt op feiten welke zich in het „verleden hebben voorgedaan, op de behandeling van bezwaarschrif- „ten met betrekking tot dit punt zowel voor commissies van bezwaar- „schriften als voor het Ambtenarengerecht en de Centrale Raad van „Beroep, dan op feiten welke zich in het beoordelingstijdvak hebben „voorgedaan; dat deze indruk naar het oordeel van de commissie be- „vestiging vindt in de verklaring van reclamant waar deze zijn gesprek „op 27 augustus 1965 met eerste beoordelaar weergeeft en waarbij „laatstgenoemde onder meer zou hebben gezegd dat punt 14 I bij vol- „gende door hem over reclamant op te maken beoordelingen niet ho- „ger gewaardeerd zou worden dan met CD; dat eerste beoordelaar in „zijn verklaring de door reclamant aangevoerde mededeling in de vori- „ge overweging bedoeld, niet ontkent, doch wel verklaart, dat het kan „zijn dat hij — eerste beoordelaar — op 27 augustus 1965 tijdens een „gesprek met reclamant heeft laten doorschemeren dat de waardering „met CD van punt 14 I een teer punt bleef; dat de tweede beoordelaar „in zijn verklaring zegt het uitdrukkingsvermogen van reclamant niet zo „slecht te vinden, doch overigens meent dat de waardering van punt 14 „I met CD terecht is gegeven; dat de tweede beoordelaar in zijn ver- „klaring geen feiten noemt waaruit de tekortkomingen en zwakke pun- „ten blijken, zoals deze tot uiting zijn gebracht in de waardering van „punt 14 I; dat de Kapitein C. — in wiens bijzijn de eerste beoordelaar „wel eens met reclamant heeft gesproken — heeft verklaard punt 14 I „met D te waarderen; dat de Majoor R., sedert 12 juli 1965 als korps- „administrateur bij het Depot geplaatst, punt 14 I met D zou „waarderen; dat de Adjudant-onderofficier-administrateur A., op wiens „bureau reclamant is tewerkgesteld in de functie van SMA-toegevoegd, „heeft verklaard, dat een kennisgeving voor punt 14 I zijns inziens ach- „terwege kon blijven, aangezien hij het uitdrukkingsvermogen en de „vlotheid van spreken van reclamant op of omstreeks 1 maart 1966 „vrij normaal vond.”;

dat immers de omstandigheid dat verzoeker ten aanzien van het onderhavige punt 14 I over het tijdvak 1 maart 1965 tot 1 maart 1966 uiteindelijk is gewaardeerd met D, niet insluit dat hij ten opzichte van dit punt ook over de tijdvakken 1 februari 1961 tot 1 februari 1963 en 1 februari 1963 tot 1 augustus 1963, waarop 's Raads voormelde uitspraken betrekking hebben, met D had moeten zijn gewaardeerd; dat hierbij nog opmerking verdient, dat in een vroeger rapport van een commissie voor bezwaarschriften als vorenbedoeld, uitgebracht met be-

trekking tot een beoordeling omtrent verzoeker over het tijdvak 2 maart 1964 tot 1 maart 1965, ten aanzien van punt 14 I het volgende was overwogen:

„dat met betrekking tot de waardering van het gezichtspunt 14 I de „commissie — mede uit eigen waarneming — van oordeel is dat recla- „mant weliswaar géén vlot spreker is, doch dat de wijze waarop hij zijn „gedachten onder woorden brengt en zijn zinnen formuleert, zeker niet „getuigt van onvoldoende taalbeheersing, terwijl blijkens hun verklarin- „gen de beoordelaars van mening zijn dat de waardering van dit punt „géén belemmering mag zijn voor bevordering; dat tenslotte — hoewel „reclamant géén onrecht zou worden aangedaan, indien de waardering „CD voor rubriek 14 I zou worden gehandhaafd — de zekerheid be- „staat dat in dat geval op formele gronden géén bevordering zal plaats- „vinden.”;

dat deze commissie in haar rapport vervolgens tot de conclusie was gekomen dat reclamant ten aanzien van het punt 14 I geen onrecht is aangedaan, maar hieraan heeft toegevoegd:

„Voorts moge de commissie U ten sterkste raden, gelet op het ge- „stelde in de beide laatste overwegingen, ook voor de waardering van „rubriek 14 I vast te stellen dat reclamant niet ten volle recht is weder- „varen en dat het zal worden beschouwd alsof ook dit punt ware ge- „waardeerd met D; Weliswaar voldoet reclamant niet in alle opzichten „aan de omschrijving van de waardering D, doch hij is op dit punt be- „slist niet onvoldoende, zeker niet in de functie van compagniesadmini- „strateur. De commissie is unaniem van mening, dat reclamant onrecht „zou worden aangedaan indien uitsluitend door de waardering van punt „14 I met CD de laatste mogelijkheid om te worden bevorderd voor „hem voorbij zou gaan.”;

dat dit advies echter door verweerder niet is opgevolgd, doch ver- weerder bij zijn desbetreffende beschikking van 11 juni 1965 ter ken- nis van verzoeker heeft gebracht dat hem met de beoordeling van punt 14 I met CD geen onrecht is aangedaan, waarna de Minister van De- fensie bij brief van 13 augustus 1965 aan verzoeker heeft medegedeeld dat hij, aangezien hij de eerste maal op 1 maart 1961 voor plaatsing van zijn naam op de kandidatenlijst voor bevordering tot adjudant-on- derofficier-administrateur was voorbijgegaan, op grond van het bepaal- de in artikel 18, elfde lid onder a, van het „Bevorderingsvoorschrift „landmacht 1958” niet meer voor bevordering in aanmerking kwam;

Overwegende, dat de Raad aan het vorenstaande nog wil toevoegen, mede naar aanleiding van het hiervoren laatstweergegevene uit verweer- ders brief van 10 januari 1967:

dat 's Raads uitspraken van 11 november 1964, waarvan verzoeker herziening heeft gevraagd, alleen betrekking hebben en daarom even- eens 's Raads onderhavige uitspraak alleen betrekking kan hebben op

de *beoordelingen* omtrent verzoeker over de tijdvakken 1 februari 1961 tot 1 februari 1963 en 1 februari 1963 tot 1 augustus 1963; dat de Raad mitsdien te dezen geen uitspraak heeft te doen over de *gevolgen* van die beoordelingen, inzonderheid voor de mogelijkheid van bevordering van verzoeker; dat hierbij kan worden opgemerkt dat een waardering van het punt 14 I met CD ingevolge artikel 8 van het „Beoordelingsvoorschrift kader landmacht” tengevolge moet hebben dat aan de beoordeelde een kennisgeving wordt uitgereikt, inhoudende dat de beoordeling een punt van waardering heeft opgeleverd waarvan verbetering door het dienstbelang wordt gevorderd; dat de Raad niet heeft uit te maken of de waardering van punt 14 I met CD — gelegen tussen „uitdrukkingsvermogen juist voldoende; geen storende tekortkomingen „in spraak- of taalgebruik” en „zeer behoorlijk uitdrukkingsvermogen, „vrij vlot spreker met ruim voldoende taalbeheersing” — voor een sergeant-majoor-administrateur bij het dienstvak der militaire administratie inderdaad medebrengt dat het dienstbelang verbetering vordert; dat de Raad in het onderhavige geding evenmin heeft te beslissen of voor een sergeant-majoor-administrateur bij evengenoemd dienstvak het bestaan van de onderhavige waardering als enige factor wettigt om aan te nemen, dat hij niet voldoet aan de algemene eisen voor bevordering tot een hogere rang, gelijk bedoeld in de artikelen 4 en 18 van het „Beoordelingsvoorschrift landmacht 1958”; dat het tot de bevoegdheid van de Minister van Defensie behoort om te besluiten of hij zal terugkomen op het standpunt, neergelegd in zijn meergenoemde brief van 13 augustus 1965, dat verzoeker op grond van de over hem uitgebrachte beoordelingen niet meer voor bevordering in aanmerking kan komen;

Overwegende, dat de Raad op grond van het vorenoverwogene het verzoek om herziening moet afwijzen;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Wijst het verzoek om herziening van 's Raads voormelde uitspraken van 11 november 1964 af.

BOEKAANKONDIGING

Mr. A. M. Bos, Over methoden van begripsvorming in het recht. 342 pag., ingenaaid f 27,50. N.V. Uitgeversmaatschappij AE. E. Kluwer, Deventer.

Het boek „Over methoden van begripsvorming in het recht” heeft gediend als proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor in de rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden.

Het handelt over een stuk methodologie van het recht, nl. de methoden van begripsvorming. In de mathematische logica is het gebruikelijk om uit te gaan van een aantal „primitieve concepten”, die zelf niet uitgelegd worden, maar die gebruikt worden voor de uitleg van andere concepten. Met behulp van bepaalde methoden van begripsvorming kan men, uitgaande van de primitieven, hele begripsketens opbouwen.

In het recht kan de mathematische logica niet zonder meer worden toegepast, omdat de rechtswetenschap behoefte heeft aan enkele eigen primitieven, zoals het concept „wil” en de concepten „lust” en „onlust”. Een poging tot moderne begripsvorming in het recht was reeds ondernomen door JEREMY BENTHAM (1748—1832). In deze studie is zijn expositieleer bewerkt met inachtneming van de resultaten van de mathematische logica. De bedoeling is om aan de juristen een indruk te geven van

- a. de in het recht nodige primitieven,
- b. de methoden van begripsvorming, waardoor men met behulp van de primitieven andere begrippen kan vormen, en
- c. de begripsketens, die aldus opgebouwd kunnen worden.

Redactie

MILITAIR JUSTITIELE STATISTIEK**Overzicht over de jaren 1965 en 1966**

De Directeur-Generaal van de Statistiek deed de Redactie, ter opname in het M.R.T., toekomen het hierna volgende zestal overzichten betreffende de militaire rechtspraak in 1966 met daarnaast, ter vergelijking, de overeenkomstige gegevens over 1965 met betrekking tot:

a. de omvang van de werkzaamheden van het hoog militair gerechtshof, de krijgsraden voor de zeemacht, de krijgsraden voor de landmacht en de krijgsgaad voor de luchtmacht naar de aard der delicten: aantallen militaire delicten en commune delicten (staat 1);

b. de personen: aantal officieren, onderofficieren en manschappen, wier zaken bij eindvonnissen zijn afgedaan naar de instantie en de aard der delicten (staat 2);

c. de personen: officieren, onderofficieren en manschappen, naar de aard der vonnissen in verband met de instantie en de aard der delicten (staat 3a);

d. de personen: officieren, onderofficieren en manschappen, naar de aard der vonnissen waarvan hoger beroep; 2e halfjaar 1965 en 1966 (staat 3 b);

e. de als oneigenlijk krijgstuuchtelijke vergrijpen afgedane militaire misdrijven en militaire overtredingen en commune misdrijven en commune overtredingen en de te dier zake opgelegde hoofd- en bijkomende straffen, bij de Kon. marine, de Kon. landmacht en de Kon. luchtmacht (staat 4);

f. de misdrijven door het hoog militair gerechtshof en de krijgsraden berecht, naar de aard der delicten (staat 5).

Staat 1. Omvang van de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof en de Krijgsraden; 1965-1966

a. Hoog Militair Gerechtshof b. Krijgsraden voor de Zeemacht c. Krijgsraden voor de Landmacht d. Krijgsraad voor de Luchtmacht	Aard der delicten								
	Militaire delicten				Commune delicten				
	Misdrrijven		Overtredingen		Misdrrijven		Overtredingen		
	1965	1966	1965	1966	1965	1966	1965	1966	
A. Onafgedane zaken op 1 januari ¹⁾									
a.	4	3	—	—	20	13	6	17	
b.	11	19	34	34	33	72	5	187	
c.	41	131	12	12	124	129	133	441	
d.	25	13	22	22	12	41	42	232	
totaal	81	166	68	68	189	255	186	877	
B. Zaken in de loop van het jaar ingeschreven ¹⁾	a.	23	29	—	4	80	77	38	29
b.	533	1016	68	333	368	560	1672	3473	
c.	1095	1760	293	952	964	1275	6406	11150	
d.	118	344	186	522	161	225	1446	2927	
totaal	1769	3149	547	1811	1573	2137	9562	17579	
C. Zaken in de loop van het jaar afgedaan									
1 door de krijgsraad	a.	26	18	1	4	84	64	22	42
b.	33	36	—	—	113	138	24	23	
c.	371	344	31	23	624	535	841	746	
d.	22	49	—	16	99	125	132	133	
totaal	452	447	32	43	920	862	1019	944	
2 op andere wijze	a.	—	4	—	1	4	4	1	
b.	492	948	34	352	216	454	1466	3442	
c.	634	1415	250	895	335	673	5257	10372	
d.	108	283	164	519	33	116	1124	2733	
totaal	1234	2650	448	1767	585	1247	7851	16548	
waarvan:									
a. sepot	a.	—	—	—	—	—	—	—	
b.	5	11	13	50	53	104	87	244	
c.	97	248	77	279	109	214	664	1506	
d.	12	28	44	83	16	63	130	303	
totaal	114	287	134	412	178	381	881	2053	
b. instemming met krijgstu- telijke afdoening	a.	—	—	—	—	—	—	—	
b.	467	914	4	7	118	234	52	81	
c.	440	911	51	175	141	236	177	394	
d.	84	214	14	47	11	29	14	31	
totaal	991	2039	69	229	270	499	243	506	
c. betaalde transacties	a.	—	—	—	—	—	—	—	
b.	—	—	17	295	—	—	1301	3074	
c.	—	—	98	303	—	—	4299	8150	
d.	—	—	99	352	—	—	962	2361	
totaal	—	—	214	950	—	—	6562	13585	
D. Zaken op 31 december nog onafgedaan	a.	3	11	—	1	13	17	4	
b.	19	51	34	15	72	40	187	195	
c.	131	132	12	46	129	196	441	473	
d.	13	25	22	9	41	25	232	293	
totaal	166	219	68	71	255	279	877	965	

¹ Door wijziging berichtgeving per 1 juli 1965 overgegaan van „aanhangig” op „ingeschreven;”
ingeschreven aan het begin van 1965 verkregen door terugrekening.

² Hieronder 2 ingeschreven als commuun misdrijf, afgedaan als militair misdrijf.

³ Hieronder 1 als noot 2)

⁴ Hieronder 1 ingeschreven commune overtreding afgedaan als militaire overtreding

Staat 2. Personen op wie de in staat 1 achter rubriek C, sub 1 vermelde eindvonnissen betrekking hebben 1965-1966

Instantie en aard der delicten	1965		1966	
	Officieren	Onder-officieren en manschappen	Officieren	Onder-officieren en manschappen
A. Hoog Militair Gerechtshof				
Militaire delicten { Misdrijven	—	26	1	17
{ Overtredingen	—	1	—	4
Commune delicten { Misdrijven	5	79	5	59
{ Overtredingen	2	19	6	36
B. Krijgsraden voor de Zeemacht				
Militaire delicten { Misdrijven	—	33	2	34
{ Overtredingen	—	—	—	—
Commune delicten { Misdrijven	4	108	4	134
{ Overtredingen	5	19	2	21
C. Krijgsraden voor de Landmacht				
Militaire delicten { Misdrijven	—	371	—	344
{ Overtredingen	1	30	—	23
Commune delicten { Misdrijven	19	605	13	522
{ Overtredingen	34	807	13	733
D. Krijgsraad voor de Luchtmacht				
Militaire delicten { Misdrijven	—	22	—	49
{ Overtredingen	—	—	—	16
Commune delicten { Misdrijven	10	89	6	119
{ Overtredingen	21	111	8	125

Staat 3a. Personen, vermeld in staat 2 naar aard der vonnissen; 1965-1966

Instantie en aard der delicten	Veroordeling			Vrijpraak	Onbevoegdverklaring van de rechter	Nietigverklaring van de dagvaarding	Terugverwijzing naar Comm. officier	Oplegging van een krijgstraf
	Onvoorwaardelijk	Voorwaardelijk	ged. onv. ged. voorw					
A. Hoog Militair Gerechtshof								
Militaire delicten {	16	—	3	—	—	—	—	—
Misdrijven ¹⁾ 1965	36	—	22	1	—	—	—	—
Commune delicten {	7	1	3	2	—	—	—	—
Misdrijven ¹⁾ 1965								
B. Krijgsraden voor de Zeemacht								
Misdrijven	22	—	10	1	—	—	—	—
Overtredingen	23	—	12	—	—	—	1	—
Militaire delicten {	—	—	—	—	—	—	—	—
Misdrijven	44	3	60	5	—	—	—	—
Commune delicten {	61	4	68	3	—	—	—	—
Overtredingen	23	—	—	1	—	—	1	—
Militaire delicten {	20	—	2	1	—	—	—	—
Misdrijven	238	25	78	11	—	—	8	11
Overtredingen	267	13	30	14	—	—	13	7
Militaire delicten {	22	—	1	—	—	—	—	8
Misdrijven	378	25	166	33	2	—	18	2
Commune delicten {	299	19	163	37	—	—	9	7
Overtredingen	746	10	29	55	1	—	1	2
Militaire delicten {	646	5	41	51	—	—	—	—
Misdrijven	13	7	2	—	—	—	—	—
Overtredingen	29	5	11	1	—	—	—	3
Militaire delicten {	—	—	—	—	—	—	—	—
Misdrijven	15	—	—	1	—	—	—	—
Commune delicten {	56	3	38	2	—	—	—	—
Overtredingen	117	7	51	6	—	—	—	—
Militaire delicten {	124	1	—	14	—	—	—	—
Misdrijven				9	—	—	—	—
Overtredingen								

1. Alleen 1e halfjaar in verband met gewijzigde berichtgeving per 1 juli 1965; voor 2e halfjaar en 1966 zie staat 3b.

Staat 3b. Personen vermeld in staat 2 naar aard der vonnissen; 2e halfjaar 1965 en 1966

		Bevesti- ging	Veroordeling			Vrij- spraak	Totaal	
			Onvoor- waar- delijk	Voor- waar- delijk	Ged. onvoorw ged. voorw.			
Hoog Militair Gerechtshof								
Militaire delicten	Misdrijven	1965	—	5	—	2	—	7
		1966	5	11	—	2	—	18
	Overtredingen	1965	—	1	—	—	—	1
		1966	—	3	—	—	1	4
Commune delicten	Misdrijven	1965	4	9	—	11	1	25
		1966	15	19	—	27	2	¹⁾ 63
	Overtredingen	1965	3	4	—	—	1	8
		1966	15	17	—	7	3	42

¹ Bovendien 1 nietigverklaring van de inleidende dagvaarding.

Staat 4. Krijgstuchtelijke afdoeining 1965-1966

	Koninklijke Marine				Koninklijke Landmacht				Koninklijke Luchtmacht				Totaal			
	Militaire		Commune		Militaire		Commune		Militaire		Commune		Militaire		Commune	
	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven
Hoofdstraffen																
Bespising	5	4	7	3	2	5	24	2	—	—	—	30	10	2	9	61
1965																
1966	5	1	1	3	15	3	35	1	2	—	—	—	9	17	3	36
Strafdienst	22	3	1	8	2	1	1	—	—	—	—	—	22	5	2	9
1965																
1966	20	1	4	2	3	—	3	—	—	—	—	—	24	4	4	5
Verplichting, om 2 uur vóór het avondappel in de kazerne of het kwartier te zijn en te blijven	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1965																
1966	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Licht arrest	1)337	2	37	1) 75	48	48	174	—	—	—	—	—	2	—	—	1
1965																
1966	2)269	8	31	2) 25	86	37	203	28	13	1	37	16	465	63	86	286
Verzwaard arrest	377	79	35	604	52	195	167	158	7	6	8	8	1139	192	70	244
1965																
1966	373	84	26	570	131	206	229	206	27	7	6	6	1149	161	297	261
Streng arrest	235	53	12	352	6	93	26	42	1	1	4	—	629	7	147	42
1965																
1966	196	—	10	408	13	67	21	66	1	5	—	—	670	14	121	31
Verlagings	7	—	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—	17	—	1	—
1965																
1966	10	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—	—	—
Plaatsing in de tuchtclassen	5	1	—	22	—	—	—	—	—	—	—	—	32	—	—	—
1965																
1966	6	1	—	35	—	2	—	—	—	—	—	—	42	—	3	—
totaal 1965	988	5	175	1093	110	343	392	233	21	8	79	2314	136	526	608	608
1966	879	12	169	1120	301	315	492	305	75	14	22	2304	388	498	578	578
Bijkomende straffen																
Inhouding van geldelijke militaire inkomsten	81	—	13	16	—	7	4	3	—	—	—	—	100	—	20	4
1965																
1966	41	1	9	20	1	10	6	1	—	—	—	62	2	19	6	6

1 Hieronder respectievelijk 242, 22 en 54 tevens strafdienst.

2 Hieronder respectievelijk 191, 4, 23 en 21 tevens strafdienst.

Aard der delicten	1965					1966			
	Totaal	waarvan			Totaal	waarvan			
		onvoor- waar- delijk	voor- waar- delijk	ged. onv. ged. voorw.		onvoor- waar- delijk	voor- waar- delijk	ged. onv. ged. voorw.	
I	2	3	4	5	6	7	8	9	
A. Wetboek van Strafrecht (Tweede Boek)									
Titel									
I Misdriften tegen de veiligheid van de staat (art. 92 t/m 107)	—	—	—	—	1	1	—	—	
II Misdriften tegen de koninklijke waardigheid (art. 108 t/m 114)	—	—	—	—	4	4	—	—	
V Misdriften tegen de openbare orde (art. 131 t/m 151)	8	7	—	1	9	3	—	6	
VII Misdriften waardoor de algemene veiligheid van personen of goederen wordt in gevaar gebracht (art. 157 t/m 176)	4	4	—	—	1	—	—	1	
VIII Misdriften tegen het openbaar gezag (art. 177 t/m 206)	32	19	1	12	28	16	2	10	
XII Valsheid in geschriften (art. 225 t/m 235)	5	4	—	1	9	7	—	2	
XIV Misdriften tegen de zeden (art. 239 t/m 254)	39	12	3	24	55	19	12	24	
XVI Belediging (art. 261 t/m 271)	7	4	1	2	7	7	—	—	
XXVIII Misdriften tegen de persoonlijke vrijheid (art. 274 t/m 286)	8	4	—	4	3	1	—	2	
XIX Misdriften tegen het leven gericht (art. 287 t/m 299)	2	2	—	—	1	—	—	1	
XX Mishandeling (art. 300 t/m 306)	69	44	—	25	83	54	—	29	
XXI Veroorzaken van de dood of van lichamelijk letsel door schuld (art. 207 t/m 309)	26	21	2	3	14	6	—	8	
XXII Diefstal en stroperij (art. 310 t/m 316)	279	149	11	119	279	100	18	161	
XXIV Verduistering (art. 321 t/m 325)	67	46	—	21	56	29	4	23	
XXV Bedrog (art. 326 t/m 339)	1	1	—	—	7	2	—	5	
XXXVII Vernieling of beschadiging van goederen (art. 350 t/m 354)	39	25	1	13	32	18	2	12	
XXXVIII Ambtsmisdriften (art. 355 t/m 380)	5	5	—	—	4	—	—	4	
XXX Begunstiging (art. 416 t/m 420)	32	22	2	8	20	11	2	7	
Misdriften Wetboek van Strafrecht	623	369	21	233	613	278	40	295	

B. Bijzondere Wetten									
Wegenverkeerswet	335	226	11	98	337	234	13	90	
Auteurswet	1	—	—	1	—	—	—	—	
Vuurwapenwet	4	4	—	—	—	—	—	—	
Opiumwet	1	—	—	1	—	—	—	—	
Misdrijven Bijzondere wetten	341	230	11	100	337	234	13	90	
C. Wetboek van Militair Strafrecht (Tweede Boek)									
Titel									
III Misdrijven waardoor de militair zich aan zijn dienstverplichting onttrekt (art. 96 t/m 107)	176	122	20	34	139	106	5	28	
IV Misdrijven tegen de ondergeschiktheid (art. 108 t/m 128)	257	186	13	58	269	234	6	29	
V Schending van verschillende dienstplichten (art. 129 t/m 150)	52	38	8	6	43	36	3	4	
VI Diefstal, verduistering en heiling (art. 151 t/m 158) ..	5	2	1	2	3	1	—	2	
VIII Verkeersmisdrijven (art. 162 t/m 164)	8	5	1	2	35	26	—	9	
Misdrijven Wetboek van Militair Strafrecht	498	353	43	102	489	403	14	72	
Totaal rubrieken A, B en C	1462	952	75	435	1439	915	67	457	
Aantal dubbelstellingen ²⁾	273	170	10	93	365	198	18	149	
Aantal veroordelingen	1189	782	65	342	1074	717	49	308	

¹ Uitsluitend de onherroepelijk geworden uitspraken.

² Personen, ter zake van meer dan één strafbaar feit veroordeeld (begrepen in A, B en C).

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN
IVe Congres van de Internationale Vereniging van Militair
Strafrecht en Oorlogsrecht

Van 9 tot en met 12 mei 1967 werd te Madrid het vierde congres van de Internationale Vereniging van Militair Strafrecht en Oorlogsrecht gehouden. De eerste en de tweede dag werden besteed aan de twee hoofdonderwerpen van het congres, t.w.

- (1) De militaire delicten en hun tenlastelegging;
- (2) Uitlevering voor militaire delicten.

De beide onderwerpen werden ingeleid door inductieve rapporten, welke door de rapporteurs (de heer PAUCOT, advocaat-generaal bij het Cour de Cassation van Frankrijk voor het eerste onderwerp; de heer Dr. POTZ, Regierungsdirektor in Duitsland voor het tweede onderwerp) waren samengesteld uit de inzendingen van de verschillende deelnemende landen. Na de inleiding volgden „interventions” door sprekers, die zich daartoe hadden opgegeven.

Het Congres werd gehouden in het Instituut „Juan de la Cierva” in het areaal der nieuwe regeringsgebouwen in de buitenwijken van Madrid. De voertalen van het congres waren Frans, Engels of Spaans; een spreker kon steeds in de beide andere talen worden gevolgd via oortelefoons en met behulp van simultaan-vertalers.

Op de derde dag van het congres werd een excursie gemaakt naar het circa 50 km buiten Madrid gelegen „Valle de los Caidos”, indrukwekkend monument voor de gevallenen, en het Escorial, bekend cultureel bouwwerk van Philips II, ter ere van Karel V.

De vierde dag was gereserveerd voor de werkgroep „Criminologie” (voordracht van de nieuwe voorzitter van de vereniging, Prof. GILISEN, Auditeur-Generaal bij het Belgische Militaire Gerechtshof), de werkgroep „Geschiedenis” (voordracht van Brigade-Generaal b.d. Mr. H. H. A. DE GRAAFF en de werkgroep „Bescherming Menselijk Leven” (voordracht Lt.-Generaal VAN ROLIGHEM, Belgische Luchtmacht).

De bijeenkomst was bijzonder geanimeerd en leerzaam; zij werd bezocht door militair-rechtelijke autoriteiten van vele landen, waarvan hier te noemen de E.E.G.-bondgenoten, Spanje, Engeland, Ierland, Amerika, Israël.

De resultaten van het congres zullen — op een door het Bestuur nader te bepalen wijze en omvang — worden gepubliceerd in het orgaan van de vereniging, terwijl tenslotte besloten werd het volgende (vijfde) congres, over drie jaren, te houden in Dublin.

W. H. V.

Erratum

Blz. 223, regel 5 van onder:

Sententie van 2 juni 1964 wijzigen in: Sententie van 9 juni 1964.

STRAFRECHTSPRAAK

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 30 november 1966

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Luitenant-Kolonel J. C. Engelman en Majoor J. A. M. Limonard;

Raadsman: Mr. B. W. F. Paauwe.

*Opzettelijke ongehoorzaamheid: als soldaat, terwijl hem, niet behoorlijk gekleed zijnde, door een sergeant-majoor bevolen was zijn militaire paspoort te tonen, geweigerd aan dat bevel te voldoen, zeggende: „Man, doe niet zo mal; je maakt echt geen indruk op mij.” *)*

KRIJGSRAAD: krijgstuuchtelijke behandeling als ware de krijgsraad de commanderende officier en oplegging van 6 dagen verzuwaard arrest (geen omschrijving van de strafreden).

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF (zie de sententie achter het vonnis): veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 14 dagen.

(W.M.Sr. art. 108, 114; W.K. art. 2, 58).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. C. K., geboren 10 januari 1944, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij de Staf Staf Compagnie 4e Divisie der Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 30 september 1966 te Naarden en/of Bussum, althans in Nederland, toen de „in uniform geklede sergeant-majoor R. H. Beelt, die hem, beklaagde, „in uniform gekleed blootshoofd met de baret onder de schouderpas- „sant op de openbare weg had aangetroffen hem had bevolen zijn militaire paspoort te tonen, heeft geweigerd althans opzettelijk heeft nagelaten aan dat bevel te gehoorzamen zeggende: „Man, doe niet zo mal, „„je maakt echt geen indruk op mij”, en zich vervolgens heeft verwijderd”.

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig soldaat bij de Staf Staf Compagnie van de 4e Divisie der Koninklijke Landmacht, op 30 september 1966, te omstreeks 17.30 uur te Naarden, in de omgeving van het station Naarden-Bussum, toen een in uniform geklede sergeant-majoor, van wie hij thans weet dat hij Beelt is genaamd,

*Deze opmerking is in de kwalificatie niet (als bespotten of beschimpen) verantwoord.
(Red.)

hem naar aanleiding van het feit dat deze hem in uniform gekleed blootshoofds, met de baret onder de schouderpassant, op de openbare weg had aangetroffen, opdroeg hem zijn militaire paspoort te tonen, geweigerd heeft aan dat bevel te voldoen, zeggende: „Man, doe niet zo „mal, je maakt echt geen indruk op mij”; dat hij daarop is weggelopen;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 4 oktober 1966, opgemaakt door Jacob Nienhuis, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee en Johannes Cornelis Jansen, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, beiden behorende tot de Brigade Bussum, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Richard Hendrik Beelt, sergeant-majoor:

dat hij zich op 30 september 1966 omstreeks 17.30 uur bevond op het Stationsplein te Bussum, gekleed in het uniform der Koninklijke Landmacht; dat hij op dat moment zag, dat hem over een der voetpaden langs genoemde weg een in uniform der Koninklijke Landmacht gekleed persoon tegemoet kwam lopen; dat hij zag, dat die persoon geen rangonderscheidingstekens op zijn uniform droeg en dat hij blootshoofds liep; dat deze zijn baret onder een van zijn schouderrepauletten had gestoken; dat hij hem toeriep: „Doe je baret op”; dat de soldaat aan die opdracht niet voldeed; dat hij naar hem toeging en deze naar zijn militair paspoort vroeg; dat hij daarvan gegevens wilde overnemen, omdat hij terzake rapport wilde opmaken; dat de soldaat ook aan deze opdracht niet voldeed en zei: „Doe niet zo mal, ik ben de dienst al uit”; dat die soldaat hierna wegliep; dat de soldaat naar binnen ging in perceel 7 in een hem onbekende straat; dat hij van deze straat de naam niet weet, doch deze wel kan terugvinden;

Verbalisanten:

dat sergeant-majoor R. H. Beelt hen op 30 september 1966 de woning heeft aangegeven, waar de door hem gevolgde soldaat naar binnen was gegaan; dat deze woning bleek te zijn . . . -laan 7 te Naarden; dat zij daar een persoon aantroffen, die zei de door Beelt bedoelde soldaat te zijn; dat deze opgaf genaamd te zijn: J. C. K., geboren te Naarden op 10 januari 1944;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„Opzettelijke ongehoorzaamheid”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de dader;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt, dat het aldus bewezenverklaarde en gekwalificeerde feit oplevert een feit als omschreven in artikel 2 van de onder 2e van de Wet op de Krijgstucht en buiten strafrechtelijke behandeling had behoren te worden afgedaan;

Overwegende, dat de Krijgsraad een bijzondere aanleiding aanwezig acht de zaak verder te behandelen als ware hij de Commanderende Officier, nu beklaagde ten onrechte 12 dagen vóór de ingang van zijn klein verlof de daarop betrekking hebbende bescheiden ter hand waren gesteld en zijn Commanderende Officier vóór de ingang van het klein verlof kennis droeg van het gepleegde feit;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Legt, verder handelende als ware hij de Commanderende Officier, aan beklaagde de krijgstuchtelijke straf op van *zes dagen* verzwaaard arrest.

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 7 maart 1967

President: Mr. Lamers; *Leden:* Lt.-Generaal Mr. Schepers en Zegers, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans en Mr. Nijgh (plv.),

Raadsman: Mr. B. W. F. Paauwe, advocaat te 's-Gravenhage.

(Zie het vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, behalve voor wat de verwijzing betreft, en opnieuw rechtdoende de beklaagde zal veroordelen tot een militaire detentie voor de tijd van *een maand*, met in arreststelling bij de uitspraak;

Overwegende, dat het Hof zich met dit vonnis, waarvan hoger beroep, niet kan verenigen, zodat dit moet worden vernietigd;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd: (zie het vonnis — *Red.*);

Overwegende, dat uit een Justitiële Verklaring d.d. 21 oktober 1966

opgemaakt door de Commandant Staf Staf Compagnie 4e Divisie te Hohne blijkt, dat beklagde van 10 augustus 1965 tot 12 oktober 1966 als militair in werkelijke dienst was;

Overwegende, dat het Hof uit het vonnis, waarvan hoger beroep, overneemt de overwegingen inhoudend de bewijsmiddelen;

Overwegende, dat het Hof op grond van de inhoud van hogeraangeduide bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij de Staf Staf Compagnie 4e Divisie der Koninklijke Landmacht op 30 september 1966 te Naarden of Bussum, toen de in uniform geklede sergeant-majoor R. H. Beelt, die hem, beklagde in uniform gekleed blootshoofds met de barett onder de schouderpassant op de openbare weg had aangetroffen hem had bevolen zijn militair paspoort te tonen, heeft geweigerd aan dat bevel te gehoorzamen zeggende: „Man, doe niet zo mal, je maakt echt geen indruk op mij”, en zich vervolgens heeft verwijderd”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„Opzettelijke ongehoorzaamheid”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat het Hof niet wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon van de beklagde;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep, en opnieuw rechtdoende:

Verklaart beklagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklagde tot een militaire detentie voor de tijd van *veertien dagen*;

Verklaart niet bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hierboven bewezen werd verklaard; spreekt hem daarvan vrij.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 1 februari 1967

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoor A. J. van Dongen en
1e luitenant H. A. Vos;

Raadsman: Mr. G. Vos.

Als bestuurder van een auto, terwijl hij verkeerde onder invloed van alcoholhoudende drank, bij het tegenkomen van een bromfiets, niet behoorlijk uitgeweken maar naar de linkerzijde van de weg gezwenkt, waarbij hij met die bromfiets in botsing is gekomen.

KRIJGSRAAD: *gevangenisstraf voor de tijd van 3 maanden en ontzegging van de rijbevoegdheid voor de tijd van twee jaar.*

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF (zie *sententie achter het vonnis*): *het tenlastegelegde niet bewezen; vrijspraak.*

(W.V.W. art. 36).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. A. B., geboren 5 november 1946, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: enz.;

Gezien de schriftuur van eis, door de Auditeur-Militair overgelegd op de terechtzitting van 1 februari 1967 strekkende tot veroordeling van beklaagde tot gevangenisstraf voor de tijd van *twee maanden*; ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de tijd van *twee jaar* en gehoord de voorlezing van de conclusie van deze schriftuur;

Gezien de overige stukken van het proces en gelet op het ter terechtzitting gehouden onderzoek;

Gelet op de door en namens beklaagde gevoerde verdediging;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 9 oktober 1966 te ongeveer 19.45 uur te Veenendaal — in elk geval in Nederland — als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, rijdende over de voor het openbaar rijverkeer openstaande weg Stationsstraat aldaar, hoogst roekeloos, onoplettend en onoordeelkundig, terwijl hij verkeerde onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat moest worden geacht het motorrijtuig naar behoren te besturen, bij het tegenkomen van een uit tegenovergestelde richting over die weg naderende bestuurder van een rijwiel met hulpmotor, in plaats van behoorlijk uit te wijken dan wel zo nodig zijn auto tot stilstand te brengen, geheel naar de voor hem linkerzijde van die weg is gezwenkt, waarbij hij en die bromfietser, J. W. Speelziek geheten, met elkaar in botsing

„kwamen en laatstgenoemde daardoor ondermeer een zenuwverlamming van de linkerarm bekwam, waaruit tijdelijke dan wel blijvende „verhindering in de uitoefening van diens beroepsbezigheden van landbouwer ontstond gedurende minstens 6 maanden, hetgeen derhalve aan „zijn, beklaagdes, schuld is te wijten”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig soldaat der Koninklijke Landmacht, op 9 oktober 1966 omstreeks 19.45 uur te Veenendaal als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, Volkswagen personenauto, gekentekend XK 88-92, heeft gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Stationsstraat, komende uit noordelijke richting; dat hij reed met een snelheid van ongeveer 50 à 60 kilometer per uur; dat hij ter hoogte van perceel 34 in aanrijding is gekomen met een uit tegenovergestelde richting naderende bestuurder van een rijwiel met hulpmotor; dat de bromfietser, naar hem later bleek J. W. Speelziek geheten, tengevolge van de aanrijding letsel heeft opgelopen in verband waarmee deze naar een ziekenhuis is overgebracht; dat hij voor het ongeval cognac had gedronken, zonder verder iets te eten;

Overwegende, dat ten processe zakelijk als getuige heeft verklaard:

Jan Willem Speelziek:

dat hij op 9 oktober 1966 omstreeks 19.30 uur uit zijn woning te Ede is vertrokken met de bedoeling naar Ederveen te rijden; dat de route daarheen leidt via de Stationsstraat te Veenendaal; dat hij omstreeks 19.45 uur een ongeval heeft gehad; dat hij door dit ongeval een zware hersenschudding en een verlamming van zijn linkerarm heeft bekomen; dat het volgens de behandelend arts wel een half jaar kan duren voordat hij zijn verlamde arm weer kan gebruiken; dat hij nog steeds niet zijn werk als landbouwer in het bedrijf van zijn moeder kan hervatten; dat hij geen reden zou kunnen opgeven waarom hij op de Stationsstraat rijdende niet normaal rechts van de weg zou hebben gereden; dat hij deze weg goed kent en dat deze 's avonds goed verlicht is;

Jacobus de Haas:

dat hij op 9 oktober 1966 omstreeks 19.45 uur hoorde dat de ambulance van de firma, waarvan hij directeur is, werd besteld in verband met een ongeval op de Stationsstraat te Veenendaal; dat hij zich eveneens naar de plaats van het ongeval begaf; dat hij aan omstanders vroeg waar de bestuurder van de bij het ongeval betrokken Volkswagen was; dat er toen werd gezegd: „Daar staat hij, je kunt hem wel ruiken”; dat hij naar deze man is toegegaan; dat hij even met deze man heeft gesproken; dat hij tijdens dit korte gesprek rook dat deze bestuurder alcoholhoudende drank gedronken had; dat hij de indruk kreeg dat de bestuurder duidelijk onder de invloed was, mede doordat deze nogal afwezig keek; dat hij de toestand van die Volkswagenbestuurder zodanig

vond dat hij deze geen auto verhuurd zou hebben als deze daarvoor gekomen zou zijn;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 9 november 1966, opgemaakt door Cornelis Prins en Dirk Adrianus Krouwel, beiden hoofdagent van gemeentepolitie te Veenendaal, zakelijk inhoudt als verklaring van:

Verbalisanten:

dat zij op 9 oktober 1966 omstreeks 19.45 uur naar aanleiding van een telefonische melding van een ongeval, zich hebben begeven naar de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg Stationsstraat; dat zij ter hoogte van het perceel 34, de plaats van het ongeval, zagen dat:

1. een blauwkleurige personenauto Volkswagen, gekentekend XK 88-92, gezien zijn rijrichting links van de rijbaan van genoemde weg tot stilstand was gekomen in een heg van perceel nummer 34, gelegen aan die weg;
2. een persoon op een gazon, gelegen naast perceel nummer 34 aan de noordelijke zijde lag, welke persoon hevig bloedde aan de linkerkant van zijn hoofd;
3. een rijwiel met hulpmotor als bedoeld in artikel 1 lid 1 onder d punt I van het Wegenverkeersreglement, merk Zündapp, op dat zelfde gazon lag;

dat zij zich eerst met het slachtoffer bemoeid hebben; dat verbalisant Prins, toen het slachtoffer was afgevoerd, ter plaatse op luide toon aan de aanwezige mensen heeft gevraagd wie en waar de bestuurder van de auto was; dat hem, Prins, uit de omstanders werd medegedeeld dat de betreffende bestuurder achterop een rijwiel met hulpmotor de plaats van het ongeval had verlaten; dat na verloop van enige tijd ter plaatse een jongeman bij hem kwam, die verklaarde de bestuurder te zijn geweest van de Volkswagen gekentekend XK 88-92; dat hij onmiddellijk vaststelde dat de adem van die jongeman sterk rook naar het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank; dat hij, de bestuurder, gezien diens gedrag na zich bij hem, Prins, gemeld te hebben, niet in staat achtte een motorrijtuig naar behoren te besturen; dat het slachtoffer was genaamd Jan Willem Speelziek; dat de bestuurder van de Volkswagen op gaf te zijn: J. A. B., geboren 5 november 1946 te Scherpenzeel;

Overwegende, dat blijkens een geneeskundige verklaring d.d. 18 oktober 1966, opgemaakt door M. Rodenburg, arts, deze op 9 oktober 1966 te Veenendaal geneeskundige hulp heeft verleend aan Jan Willem Speelziek en daarbij bij deze een scheurwond aan het voorhoofd links, vele schaafwonden en een verlamming aan de linker arm heeft waargenomen en dat hij de duur van de tijdelijke verhindering in de uitoefening van de ambts- of beroepsbezigheden op ongeveer zes maanden schat;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — genoemde geneeskundige verklaring slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklaagdes verklaring, dat hij na het ongeval alcoholhoudende drank tot zich genomen heeft, ziet als bewijs dat hij ten tijde van de aanrijding zodanig onder invloed van alcoholhoudende drank verkeerde, dat hij de bloedproef vreesde;

Overwegende, dat deze overtuiging steun vindt bij beklaagdes wijze van rijden en de verklaringen van getuige De Haas;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„aan zijn schuld bij gelegenheid van een botsing met een door de „schuldige bestuurd motorrijtuig te wijten zijn dat een ander zwaar lichamelijke letsel bekomt waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner beroeps- of ambtsbezigheden ontstaat terwijl dat letsel door „de botsing is veroorzaakt, waarbij de schuldige tijdens het ongeval onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank verkeerde, dat hij niet in staat moest worden geacht het motorrijtuig naar „behoren te besturen”;

Voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 36 tweede en derde lid van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van het gepleegde feit, termen aanwezig acht beklaagde de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen te ontzeggen;

Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 3 maanden en ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de tijd van 2 jaar — *Red.*)

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 25 april 1967

President: Mr. Lamers; *Leden:* Lt.-Generaals Mr. Schepers en Zegers, Mr. Fikkert, Schout-bij-Nacht Bakker en Generaal-Majoor Coopmans;

Raadsman: Mr. F. N. Meijer, advocaat te 's-Gravenhage.

(Zie het vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal vernietigen, en opnieuw rechtdoende, de beklaagde zal veroordelen tot gevangenisstraf voor de tijd van *drie maanden*, met ontzegging van de rijbevoegdheid voor de tijd van *twee jaar*;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd: (zie het vonnis — *Red.*);

Overwegende, dat uit een Justitiële Verklaring d.d. 28 december 1966 opgemaakt door de Commandant H-Compagnie Regiment van Heutsz te 's-Hertogenbosch, blijkt, dat beklaagde op gemeld tijdstip sedert 26 juli 1966 als militair in werkelijke dienst was;

Overwegende, dat het Hof niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput dat beklaagde het hem ten laste gelegde heeft gepleegd, zodat hij met vernietiging van het vonnis waarvan hoger beroep, daarvan moet worden vrijgesproken.

Gezien artikel 193 van de Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht juncto artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep, en opnieuw rechtdoende:

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd;

Spreekt hem daarvan vrij.

NASCHRIFT

Hoewel het gebruikelijk is dat een vrijsprekend vonnis niet met redenen omkleed is en volstaat met de overweging dat niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging is geput dat beklaagde het hem ten laste gelegde heeft gepleegd, kan dat toch een gevoel van onvrede oproepen. Dat geldt in het bijzonder wanneer de vrijspraak, zoals in casu, plaats vond na een veroordelend vonnis en na een vordering in hoger beroep om dat veroordelende vonnis te bevestigen.

Men vraagt zich af welk aspect van het gebeuren meer in het bijzonder niet bewezen is: het alcoholgebruik, het naar links zwenken van de automobilist of de aanrijding.

W. H. V.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 8 maart 1967

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Kapitein C. Beljaars en 1e Luitenant M. Wensveen;

Raadvrouw: Mej. Mr. C. H. Groenewoud.

Tenlastegelegd: wederrechtelijke toeëigening van gelden die beklaagde, korporaal der 1e klasse, onder zich had voor het bekostigen van rijvaardigheids-examens incl. het gebruiken van de aan beklaagde toebehorende lesauto.

Vrijspraak omdat beklaagde in ieder geval gerechtigd was, de voor het gebruik van zijn lesauto bestemde gelden als rechtmatig aan hem toekomend, onder zich te houden.

De Krijgsraad vindt echter dat beklaagde zich aan een met de zaak samenhangend krijgstuuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt, zodat een krijgstuuchtelijke bestraffing zal moeten volgen.

Waar het onderzoek in deze zaak te ingewikkeld was voor de tot straffen bevoegde meerdere, ziet de Krijgsraad daarin bijzondere aanleiding om de zaak als Commandierend Officier af te handelen.

Een week verzuwaard arrest met omschrijving van de strafreden.

(W.K. art. 2, 58; W. Sr. art. 321).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen
A. J. J. V., geboren 20 april 1927, korporaal 1e klasse, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als beroepskorporaal der eerste klasse op diverse „tijdstoppen in de jaren 1965 en 1966 te Bergen op Zoom en/of Halsteren, althans in Nederland, telkenmale opzettelijk, geldsbedragen, „toehorende aan na te noemen personen, welke hij van hen had ontvangen voor het onmiddellijk aanvragen en bekostigen van door hen „af te leggen rijvaardigheidsexamens of herexamens voor het rijbewijs „BE bij het Centraal Bureau Afgifte rijvaardigheidsbewijzen, inclusief „het gebruik van de daartoe te bezigen lesauto, welke gelden hij aldus „anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft „toegeëigend door deze ten eigen bate aan te wenden in stede van voor „het doel, waarvoor zij hem werden verstrekt, te weten:

„een bedrag van f 22,— of daaromtrent, toehorende aan P. L. van „Gaans,

„een bedrag van f 22,— of daaromtrent, toehorende aan C. C. Proost,

„een bedrag van f 24,— en een bedrag van f 18,— toehorende „aan A. J. W. M. Koremans,

„een bedrag van f 13,—, toehorende aan W. M. Phoelich,

„een bedrag van f 22,50, toehorende aan A. A. Zwart,

„een bedrag van f 13,—, toehorende aan A. L. E. van Saan”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput dat beklaagde het hem ten laste gelegde heeft

gepleegd, zodat hij daarvan moet worden vrijgesproken;

Overwegende, immers dat ook al zou beklaagde wederrechtelijk gehandeld hebben door de ontvangen bedragen in specie niet door te zenden aan het Centraal Bureau Afgifte Rijvaardigheidsbewijzen, quod non, hij toch in ieder geval gerechtigd was het voor het gebruik van zijn les-auto tijdens het rijexamen bestemde geldsbedrag, onder zich te houden als hem rechtmatig toekomend;

Overwegende, dat daarentegen wel beklaagdes wijze van handelen hoogst onfatsoenlijk, immers leugenachtig en bedriegelijk was, waardoor hij het aanzien van de militaire stand in het algemeen en die van de korporaal der 1e klasse in het bijzonder grote schade aandeed;

Overwegende, dat de Krijgsraad derhalve bevindt dat beklaagde zich aan een met de zaak samenhangend krijgstuuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt en dat, naast de terecht door de Minister van Defensie genomen maatregel van intrekking van de vergunning aan beklaagde tot het uitoefenen van nevenwerkzaamheden — in casu het optreden als rijsschoolhouder —, een krijgstuuchtelijke bestraffing zal moeten volgen;

Overwegende, dat waar het onderzoek in deze zaak te ingewikkeld was voor de tot straffen bevoegde meerdere, de Krijgsraad daarin bijzondere aanleiding aanwezig acht, de zaak verder te behandelen als ware hij de Commanderende Officier;

Gezien: enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart niet bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd en spreekt hem mitsdien daarvan vrij;

Bevindt dat beklaagde zich aan een met de zaak samenhangend krijgstuuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt;

Legt, handelende als ware hij de Commanderend Officier, aan beklaagde de krijgstuuchtelijke straf op van *een week* verzuwaard arrest, met als strafreden:

„de militaire stand ernstig in discrediet gebracht, door — met vergunning van de Minister van Defensie als rijsschoolhouder optredend — geen orde op zijn financiële zaken te stellen, tengevolge waarvan „zijn leerlingen eerst met vertraging van enige maanden rijexamen of „herexamen konden doen“;

Verklaart niet bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven uitdrukkelijk voor bewezen is verklaard en spreekt hem mitsdien daarvan vrij.

NASCHRIFT

Artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht geeft de militaire rechter de bevoegdheid om de zaak — indien hij bevindt dat het ten laste gelegde feit een eigenlijk of een oneigenlijk krijgstuuchtelijk vergrijp oplevert — als ware hijzelf Commanderend Officier verder te behandelen, „indien

„hij daartoe bijzondere aanleiding aanwezig acht”.

In casu achtte de Krijgsraad die bijzondere aanleiding daarin aanwezig, dat „het onderzoek in deze zaak te ingewikkeld was voor de tot „straffen bevoegde meerdere”.

Het wil mij voorkomen dat dit een weinig-gelukkige overweging is, die — zonder nadere redengeving — geen recht doet wedervaren aan de vermogens van de Commanderende Officier om een ingewikkeld onderzoek te doen geschieden, een onderschatting, welke juist door de geciteerde bewoordingen pijnlijk kan treffen. Gemakkelijker te verwerken ware een overweging in de geest van: dat de Krijgsraad na uitvoerig onderzoek in deze ingewikkelde zaak tot de slotsom is gekomen dat beklagde geen strafbaar feit heeft begaan; dat beklagdes wijze van handelen echter wel hoogst onfatsoenlijk, immers leugenachtig en bedriegelijk is, waardoor hij het aanzien van de militaire stand in het algemeen en die van de korporaal der 1e klasse in het bijzonder grote schade aan deed; dat de Krijgsraad in het feit dat de Commanderende Officier dit omvangrijke onderzoek ingeval van terugverwijzing geheel over zou moeten doen de bijzondere aanleiding aanwezig acht, de zaak verder te behandelen als ware hij de Commanderende Officier.

Hiertoe zou n.m.m. te meer aanleiding zijn, nu het vermoedelijk niet mogelijk was om in enkele woorden aan te geven, waarom beklagde niet een deel van de hem ter hand gestelde bedragen (van twee daarvan vermeldt de tenlastelegging uitdrukkelijk „of daaromtrent”) zich wederrechtelijk heeft toegeëigend. Het feit dat hij deze gelden later (toen de rechthebbenden reclameerden en/of de zaak aanhangig gemaakt hadden?) heeft kunnen fourneren, doet immers aan een daaraan voorafgegane verduistering niet af. Iets dergelijks zou ook kunnen gelden voor die gedeelten der gelden, welke bestemd waren voor het gebruik van de aan hem toebehorende lesauto: beklagde mocht die gedeelten eerst als zijn eigendom beschouwen, als hij de contra-prestatie: het beschikbaar stellen van de lesauto, had geleverd; tot dat ogenblik was hij (als hij tenminste van zins was die contra-prestatie te zullen leveren) slechts gerechtigd, die gelden onder zich te houden. Al met al dus wel gronden om te overwegen dat, nu de Krijgsraad eenmaal na uitvoerig onderzoek tot de slotsom gekomen was dat er geen verduistering was gepleegd, het nuttig kon zijn om dit onderzoek niet nogmaals door een andere instantie (de Commanderende Officier) te laten overdoen, niet wegens incompetentie van die andere instantie, maar uit overwegingen van efficiëntie.

Uit het vonnis is niet duidelijk geworden, in hoeverre beklagdes handelwijze leugenachtig en bedriegelijk was en in hoeverre hij de militaire stand in het algemeen grote schade aangedaan heeft. Dit laatste immers veronderstelt een gedrag tegenover de (burger-) buitenwereld; het vonnis maakt niet duidelijk of de bedrogen geldgevers (voor een deel) burgers waren.

W. H. V.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 22 februari 1967

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Luitenant-Kolonel W. N. C.

Swaving en Kapitein A. W. v. d. Steur;

Raadsman: Mr. K. W. Zieleman.

Als soldaat zich in incorrect tenue bevindende eerst na derde aanmaning van een in burger geklede meerdere (kapitein) zijn tenue in orde gemaakt doch, toen die meerdere zich niet kon legitimeren, zijn tenue wederom in de oorspronkelijke toestand teruggebracht en geweigerd om mee te gaan naar de Koninklijke Marechaussee, ook nadat die meerdere hem op zijn strafbaarheid had gewezen; voorts die meerdere met een zijner vuisten in de maagstreek gestoten of gepord.

De Krijgsraad bevindt dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behoren te zijn afgedaan, voorts, dat de feiten op zichzelf een diepergaand onderzoek eisten dan waartoe de tuchtrechter in staat was, zodat de Krijgsraad termen aanwezig acht, de zaak te behandelen als Commandierend Officier.

De Krijgsraad legt de krijgstuchtelijke straf van 14 dagen verzwaard arrest op (zonder vermelding van een strafreden).

(W.M.Sr. art. 114, 114 1°, 117; W.K. art. 2, 58).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen R. J. L. M., geboren 24 december 1946, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij het 41e Pantserinfanteriebataljon der Koninklijke Landmacht op of omstreeks 24 december 1966 circa 23.00 uur, te Harderwijk toen hij zich tezamen met de soldaat A. A. in het openbaar in uniform op de Grote Markt in incorrect tenue bevond, te weten blootshoofds met open jack v.t. en losse strop, das en de aldaar aanwezige kapitein der verbindingdienst L. den Hartog, die in burger gekleed was hem en A. A. had bevolen hun tenue in orde te maken, zich daarbij bekend makende als kapitein dit eerst na derde aanmaning heeft gedaan en vervolgens, toen bleek dat de kapitein geen legitimatiebewijs bij zich had, de baret weer heeft afgenomen en het veldjack weer heeft losgeknoopt evenals ook A. A. deed en daarna, toen de kapitein hen gelastte hun tenue weer in orde te maken, samen met A. A. heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten aan dit bevel te gehoorzamen, als ook aan het daarop door de kapitein gegeven bevel om mee te gaan naar de Brigade der Koninklijke Marechaussee en daarna opzettelijk in zijn ongehoorzaamheid heeft volhard nadat de kapitein hem als ook A. A. er op had gewezen

„dat hij zich aldus aan een strafbaar feit schuldig maakte, hebbende hij „beklaagde vervolgens opzettelijk de kapitein voornoemd feitelijk aan „gerand door hem alstoen en aldaar opzettelijk tot driemaal toe met een „zijner vuisten in de maagstreek te stoten of te porren”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig soldaat bij het 41e Pantser Infanteriebataljon der Koninklijke Landmacht, op 24 december 1966 omstreeks 23.00 uur, zich in uniform gekleed, tezamen met onder meer de soldaat A. A. op de Grote Markt te Harderwijk bevond nabij een bushalte, terwijl hun tenue niet in orde was, omdat zij blootshoofds met open jack v.t. en losse stropdas liepen; dat toen aldaar een in burger geklede persoon, die hen zei dat hij kapitein was, A. A. en hem opdracht gaf hun tenue in orde te maken; dat hij dit niet onmiddellijk heeft gedaan, doch eerst na herhaalde aanmaning evenals A. A. en ook nadat de soldaat 1e klasse De Loo hen had aangemaand; dat hij vervolgens, evenals A. A., nadat zij gevraagd hadden aan die persoon of deze zich kon legitimeren en deze had gezegd dit niet te kunnen, de baret weer heeft afgenomen en zijn stropdas weer heeft losgemaakt om te laten zien dat hij niets met hem te maken had; dat hij hoorde dat degene die gezegd had dat hij kapitein was, tegen een ander, die een broer van de kapitein bleek te zijn, zei de marechaussee te belten; dat hij toen degene die hen voormelde opdracht had gegeven, een paar maal in de maagstreek heeft geduwd, daarbij zeggende: „Ga weg, „U bent helemaal geen kapitein”; dat even later de marechaussee ter plaatse verscheen; dat degene die zich tegenover hen kapitein genoemd had, zich toen tegenover de marechaussee bekend maakte als kapitein Den Hartog van de verbindingdienst;

Overwegende, dat als getuige ten processe zakelijk heeft verklaard:

Leendert den Hartog, kapitein:

dat hij zich op 24 december 1966 omstreeks 23.00 uur in burgerkleding in gezelschap van zijn eveneens in burger geklede broer G. den Hartog, bevond op de Markt te Harderwijk; dat zich in de nabijheid van een bushalte op de Markt een drietal militairen bevonden, die wat stonden te lallen; dat zij geen van drieën een baret droegen; dat twee van hen hun jack v.t. niet hadden dichtgeknoopt en hun stropdas los hadden; dat deze twee bovendien een half gevulde fles bier in de hand hadden, waaruit zij stonden te drinken; dat hij samen met zijn broer naar die drie militairen is toegegaan en hen alle drie heeft bevolen hun tenue in orde te maken, waarna hij hen zei: „Ik ben de kapitein Den Hartog”; dat hoewel geen van de drie militairen onmiddellijk aan zijn opdracht voldeed, een van hen na enige aanmaning van hem begon zijn baret op te zetten en de andere twee aanspoorde ook hun tenue in orde te maken; dat bedoelde twee soldaten, naar hem later bleek genaamd

A. A. en M., eerst aan zijn order voldeden, nadat hij die drie maal had herhaald; dat, terwijl zij nog bezig waren hun tenue in orde te maken, een van hen vroeg of hij zich kon legitimeren; dat hij, aangezien hij geen militair paspoort bij zich had, zei dat hij dat niet kon doen en er meteen aan toevoegde dat hij dit overigens ook niet verplicht was; dat A. A. en M. hierop reageerden door hun jack weer los te knopen en hun baret onder de epaulet te stoppen; dat hij hen daarop beiden opnieuw heeft gelast hun tenue weer in orde te maken; dat hij hen tevens waarschuwde dat zij zich bij weigering aan een strafbaar feit schuldig maakten; dat de beide militairen echter hun tenue niet in orde maakten; dat hij omdat inmiddels enig publiek zich om hen heen had verzameld, die beide militairen heeft gezegd: „Ga maar mee naar de mare-„chaussee, dan zoeken we het daar wel verder uit”; dat zij, zonder dat zij zulks uitdrukkelijk weigerden, niet met hem megingen en daartoe ook geen aanstalten maakten; dat hij toen zijn broer verzocht de marechaussee te bellen; dat deze dit toen heeft gedaan; dat toen zijn broer weer bij hem terugkeerde, de soldaat M. handtastelijk tegenover hem begon te worden; dat M. hem namelijk driemaal achtereen een lichte stomp in de maagstreek gaf en daarbij iets zei van „kom maar op”;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „*opzettelijke ongehoorzaamheid waarbij twee personen gezamenlijk het misdrijf plegen, meermalen gepleegd*”;
2. „*opzettelijke ongehoorzaamheid waarbij twee personen gezamenlijk het misdrijf plegen en waarbij de schuldige opzettelijk in zijn ongehoorzaamheid volhardt nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid heeft gewezen*”;
3. „*feitelijke insubordinatie*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij:

1. artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht juncto artikel 57 van het Wetboek van Strafrecht;
2. artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;
3. artikel 117 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstem-

ming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behoren te worden afgedaan;

Overwegende, dat de feiten echter op zichzelf een diepgaander onderzoek eisten dan waartoe de tuchtrechter in staat was;

Overwegende, dat de Krijgsraad derhalve termen aanwezig acht de zaak te behandelen als ware hij de Commandierend Officier;

Gezien enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklaagde schuldig aan de hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar.

Legt, verder handelende als ware hij de Commanderende Officier, aan beklaagde de krijgstuchtelijke straf op van *veertien dagen* verzwaaard arrest;

Verklaart niet bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven uitdrukkelijk voor bewezen is verklaard en spreekt hem mitsdien daarvan vrij.

NASCHRIFT

(1) Volgens vaste jurisprudentie aanvaardt de Krijgsraad (voorwaardelijk) opzet ten aanzien van de meerdere-in-burger, ook als hij zich niet kan legitimeren.

(2) Bij dit vonnis wil ik voorts verwijzen naar mijn naschrift onder het vonnis van dezelfde Krijgsraad van 8 maart 1967. Ook hier namelijk minder gelukkige bewoordingen ter motivering van de „bijzondere aanleiding” om deze zaak door de Krijgsraad, als ware hij de Commanderende Officier, krijgstuchtelijk af te handelen. De Krijgsraad overweegt immers dat de feiten op zichzelf „een diepgaander onderzoek” eisten dan waartoe de tuchtrechter in staat is!

Merkwaardig is dat uit het vonnis niet blijkt van zodanig „diepgaander” onderzoek en zelfs niet, op welk punt het onderzoek „diepgaander” geweest is dan waartoe de tuchtrechter in staat is. Het is dus mogelijk dat deze uitspraak de tuchtrechter weinig bevredigen zal, maar bovendien: dat de aangevoerde bijzondere aanleiding hem ook niet overtuigen zal.

W. H. V.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 15 maart 1967

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Luitenant-Kolonel A. Stapelkamp en Majoor G. W. Baron van Dedem;

Raadsman: Mr. W. Taekema.

Tenlastegelegd dat hij als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, bij het inhalen van een tweetal wielrijders, zich op de linker weghelft heeft begeven en aldaar op een kruising in botsing is gekomen met een voorgesorteerde auto die linksaf wilde slaan.

Vrijspraak, omdat gebleken is dat beklaagde heeft gereden op een tweewielig en niet met een vierwielig motorrijtuig.

De Krijgsraad meent dat beklaagde in zijn verdediging zou zijn geschaad indien de Krijgsraad zou volstaan met slechts het woord „vierwielig” niet bewezen te verklaren.

(Regl. V. & V. art. 34).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen F. T., geboren 28 maart 1946, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 30 december 1966 circa 20.55 uur te Rotterdam „als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig B.M.W. UZ 27-31, „daarmee rijdende over de voor het openbaar verkeer openstaande weg „de Goudsesingel in de richting Oostplein, gekomen nabij de kruising „van de Goudsesingel met de eveneens voor het openbaar verkeer „openstaande weg Brussestraat een tweetal voor hem uit in dezelfde „richting rijdende vierwielige motorrijtuigen is gaan inhalen en voorbij „rijden en zich daarbij op de voor het tegemoetkomend verkeer bestem- „de weghelft heeft begeven, waarna op de kruising een botsing met de „voorgesorteerd rijdende aldaar links afslaande voorste personenauto „volgde”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat beklaagde het hem ten laste gelegde heeft begaan, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende toch dat beklaagde met een vierwielig motorrijtuig heeft gereden en in zijn verdediging zou zijn geschaad, indien de Krijgsraad zou volstaan met slechts het woord „vierwielig” niet bewezen te verklaren;

Overwegende, dat immers het bewijs, dat beklaagde met een vierwielig motorrijtuig op de linkerweghelft zou hebben gereden, in casu niet te leveren is;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart niet bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd en spreekt hem mitsdien daarvan vrij;

Verklaart niet bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten las-

te gelegd, dan hierboven uitdrukkelijk voor bewezen is verklaard en spreekt hem mitsdien daarvan vrij.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 2 februari 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Majoors G. J. Advocaat en R. D. Choufoer;

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid.

De Krijgsraad overweegt bij de op te leggen straf en gehoord het Hoofd van de Sectie Geestelijke Gezondheidszorg, dat beklaagde zich ongeoorloofd had verwijderd vlak vóórdat hij zou worden ingesloten wegens een eerdere veroordeling terzake van opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid (recidive is niet ten laste gelegd), en dat beklaagde heeft verklaard daarmee te willen bereiken dat hij zou worden ontslagen.

Gevangenisstraf voor de tijd van 6 maanden (niet korter dan het restant van zijn diensttijd) en ontslag met ontzegging van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

In hoger beroep (zie sententie hierachter) de straf gewijzigd.

Beklaagde heeft in hoger beroep verklaard bereid te zijn aan zijn militaire verplichtingen te voldoen maar het Hof meende — gelet op het uitgebrachte psychiatrische rapport, adviserende tot haar kwalificatie S5 en gelet op de herkeuring welke zal leiden tot een voordracht tot ontslag uit de militaire dienst op grond van aanpassingsdefecten — dat beklaagde het in de militaire dienst niet zal kunnen uithouden.

Militaire detentie gelijk aan het voorarrest; opheffing van het arrest; onmiddellijke in vrijheidstelling van beklaagde; geen ontslag.

(W.M.Sr. art. 23, 97).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen C. W. P., geboren 3 oktober 1949, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, terwijl hij als soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 29 december 1966 na een hem verleend verlof of bewegingsvrijheid en/of na ziek thuis te zijn geweest, niet naar zijn onderdeel te Schaarsbergen, althans in Nederland, is teruggekeerd en daarvan sindsdien opzettelijk dan wel met zijn schuld daaraan ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op of omstreeks 2 januari 1967 „bij zijn onderdeel is teruggekeerd”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 29 december 1966 moest ik, in werkelijke dienst zijnde als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht, bij mijn onderdeel teruggekeerd zijn van Kerstverlof. Ik ben op genoemde datum opzettelijk niet naar mijn onderdeel in Schaarsbergen teruggekeerd maar op Texel gebleven, waar ik op dat moment met verlof was. Op 2 januari 1967 ben ik op eigen initiatief bij mijn onderdeel in Schaarsbergen teruggekeerd. Het was mij bekend, dat niemand mij recht of toestemming had gegeven om na 29 december 1966 te 12.00 uur van mijn onderdeel weg te blijven;

Overwegende, dat voornoemde Justitiële Verklaring zakelijk onder meer inhoudt:

dat W. P. C. van 29 december 1966 tot 2 januari 1967 onafgebroken zonder recht of vergunning, derhalve ongeoorloofd, afwezig is geweest van zijn onderdeel, gelegerd te Schaarsbergen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij, terwijl hij als soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht, op 29 december 1966 na een hem verleend verlof, niet naar zijn onderdeel te Schaarsbergen is teruggekeerd en daarvan sindsdien opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op 2 januari 1967 bij zijn onderdeel is teruggekeerd”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, in tijd van vrede tenminste één dag en niet langer dan dertig dagen durende”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 97 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat beklagde bij vonnis van deze Krijgsraad van 20 december 1966 terzake van opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede tenminste één dag en niet langer dan dertig dagen durende, werd veroordeeld tot een militaire detentie voor de tijd van drie weken;

Overwegende, dat beklagde, nog voordat hij werd ingesloten in het Depot voor Discipline te Nieuwersluis ten einde genoemde detentie te ondergaan, zich opnieuw aan hetzelfde misdrijf heeft schuldig gemaakt,

ten einde, gelijk hij zelf heeft verklaard, daarmee te bereiken dat hij uit de dienst zou worden ontslagen;

Overwegende, dat naar het oordeel van de Krijgsraad, gelet op hetgeen beklagde mondeling zowel als schriftelijk — blijkens zijn ter terechtzitting overgelegd schriftuur hetwelk bij het dossier is gevoegd — heeft te kennen gegeven, niet te verwachten is, dat beklagde zich zal aanpassen aan de eisen welke aan hem als dienstplichtig soldaat in de militaire dienst worden gesteld, niettegenstaande hij, blijkens de zich bij de processtukken bevindende brief van het Hoofd Sectie Geestelijke Gezondheidszorg van de Inspectie van de Militair Geneeskundige Dienst d.d. 20 januari 1967, als dienstgeschikt moet worden beschouwd en vorenbedoelde aanpassing mitsdien van hem geëist kan en moet worden;

Overwegende, dat de Krijgsraad onder deze omstandigheden geen heil ziet in oplegging van een militaire detentie voor de tijd van twee maanden met afbreuk van voorarrest als door de Auditeur-Militair geëist, noch in plaatsing in een strafklasse als door de verdediger als mogelijkheid geopperd, aangezien naar het oordeel van de Krijgsraad, gelet op de leeftijd van de beklagde, zijn intelligentie en opleiding, niet is te verwachten dat beklagde door het ondergaan van een van deze straffen tot de noodzakelijke aanpassing zal komen;

Overwegende, dat de Krijgsraad dan ook van oordeel is, dat beklagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt is te achten in de militaire stand te blijven en wel zodanig ongeschikt dat hij uit de militaire dienst behoort te worden ontslagen met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Overwegende, wat de op te leggen hoofdstraf betreft, dat het onder vorenomschreven omstandigheden onjuist zou zijn, indien beklagde eerder in het burgerleven zou terugkeren dan andere dienstplichtigen die hun verplichtingen krachtens de Dienstplichtwet wel nakomen;

Overwegende, dat de Krijgsraad derhalve, gelet op het feit dat beklagde blijkens voormelde Justitiële Verklaring vermoedelijk op 13 juli 1967 met klein verlof zou zijn gezonden, een gevangenisstraf van na te melden duur de juiste acht;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt dat de zaak van dien aard is, dat beklagde, die in arrest is, daarin behoort te blijven, waarover bij afzonderlijke dispositie is beslist;

Overwegende, dat beklagde van 2—6 januari 1967 voorlopig arrest in de vorm van streng arrest en sedert 27 januari 1967 voorlopig arrest in de vorm van verzwaaard arrest heeft ondergaan, welke arresten naar het oordeel van de Krijgsraad van de op te leggen vrijheidsstraf geheel in mindering behoren te worden gebracht;

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 6 maanden, met aftrek van de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, te weten, van 2—6 januari 1967 en

vanaf 27 januari 1967; ontslag uit de militaire dienst met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red.*).

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 30 mei 1967

President: Mr. Lamers, *Leden:* Luitenant-Generaal Zegers, Mr. Fikkert, Generaal-Majoor Coopmans;

Raadsman: Majoor W. G. Tibben.

(Zie het vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, behalve ten aanzien der opgelegde straf, en te dien aanzien opnieuw rechtdoende, de beklaagde zal veroordelen tot militaire detentie voor de tijd gelijk aan die in voorarrest doorgebracht en met ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep ook na het aldaar gehouden verhoor van de getuige-deskundige, het Hof tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf en bijkomende straf, welke het Hof onjuist zijn voorgekomen, en de daarop betrekking hebbende overwegingen;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting van het Hof zakelijk weergegeven onder meer nog heeft verklaard, dat hij bereid is aan zijn militaire verplichtingen te voldoen, maar meent het in de militaire dienst niet te kunnen uithouden;

Overwegende, dat het ter terechtzitting aanwezige omtrent beklaagde d.d. 26 mei 1967 uitgebrachte psychiatrisch rapport opgemaakt door de kolonel-arts W. Bakker, zenuwarts en de reserve luitenant-arts H. Evenblij onder meer inhoudt, zakelijk weergegeven, als conclusie van rapporteurs, dat beklaagde, gelet op de bij hem waargenomen verschijnselen: affect vlakheid, inadaequate reacties bij hoge intelligentie, contactarmoede, passiviteit, op zichzelf gericht zijn met tekenen van vereenzaming, duidelijk gebroken levenslijn, en gelet op zijn familie anamnese, zeker tekenen vertoont van een psychiatrische stoornis bij een mogelijke vertraagde puberteit;

voorts: dat zij beklaagde hebben verwezen naar de herkeuringsraad met het advies: herclassificatie S 5 (vijf);

Overwegende, dat de 1e luitenant-arts H. Evenblij voornoemd, op 30 mei 1967 ter terechtzitting van het Hof gehoord als getuige-deskundige, zakelijk weergegeven onder meer heeft verklaard in aansluiting op het mede door hem opgemaakte hierboven aangehaalde rapport, dat naar zijn oordeel beklaagde zijn voornemen om aan zijn militaire verplichtingen te voldoen niet zal kunnen waarmaken;

voorts: dat beklaagde inmiddels voor de herkeuringsraad is verschenen en dat hem bekend is, dat de raad beklaagde zal voordragen voor ontslag uit de militaire dienst op grond van bij hem waargenomen aanpassingsdefecten;

Overwegende, dat het Hof, de in de voorgaande overwegingen vervatte conclusies overnemend, na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder dit werd begaan, mede gelet op de persoon van de beklaagde;

Overwegende, dat beklaagde van 2 januari 1967—6 januari 1967 en sedert 27 januari 1967 voorlopig arrest heeft ondergaan, welk arrest sedert 12 april 1967 in observatie werd doorgebracht in het Centraal Militair Hospitaal te 's-Gravenhage.

Overwegende, dat naar het oordeel van het Hof van dit arrest een gedeelte groot *drie maanden* in mindering behoort te worden gebracht van de op te leggen vrijheidsstraf;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen — met uitzondering van artikel 23 van het Wetboek van Militair Strafrecht en artikel 10 van het Wetboek van Strafrecht — alsmede van artikel 11 van het Wetboek van Militair Strafrecht en artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd echter alleen ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straffen en de daarop betrekking hebbende overwegingen;

En te dien aanzien opnieuw rechtdoende:

Veroordeelt beklaagde tot militaire detentie voor de duur van *drie maanden*, met bepaling dat van de tijd door hem van 2 januari 1967—6 januari 1967 en sedert 27 januari 1967 in voorlopig arrest doorgebracht een gedeelte groot *drie maanden* in mindering zal worden gebracht bij de tenuitvoerlegging van deze straf;

Heft op het bestaande arrest;

Beveelt de onmiddellijke invrijheidstelling van beklaagde;

Bevestigt het vonnis voor het overige met overneming der gronden.

Mobiele Krijgsraad Duitsland Landmacht

Vonnis van 17 november 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonel F. J. van der Schraaf en Majoor D. H. Abbenes;
Raadsman: Eerste Luitenant Tom.

Als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon opzettelijk wederrechtelijk enig motorrijtuig gebruiken dat bij de krijgsmacht in gebruik is en daarmede de veiligheid op de weg in gevaar gebracht: wederrechtelijk met een militaire jeep gereden over de voor het militair verkeer openstaande weg in de legerplaats Seedorf en in een bocht van de rijbaan geraakt en omgekanteld.

(W.M.Sr. art. 164, 165).

DE MOBIELE KRIJGSRAAD DUITSLAND LANDMACHT,

ten deze zitting houdende te Seedorf (Dld.), in de zaak van de Auditor-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. v. d. L., geboren 23 juni 1946, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat 1e klasse in werkelijke dienst bij de „Koninklijke Landmacht, in elk geval als militair in de zin der wet, op „of omstreeks 4 augustus 1966 in de legerplaats Seedorf, in elk geval „in de Bondsrepubliek Duitsland, alwaar hij toen met zijn onderdeel „was gelegerd,

„1e. opzettelijk wederrechtelijk een bij de krijgsmacht in gebruik „zijnde jeep heeft gebruikt, als bestuurder daarmede rijdende, over eni- „ge wegen in voormelde legerplaats;

„2e. als bestuurder van een militaire jeep, daarmede rijdende over „de voor het militair verkeer openstaande weg van het B.O.S.-station „naar de sportzaal zo onvoorzichtig en/of zo ondeskundig en/of onbe- „dachtzaam en/of zo onvoorzichtig snel een in deze weg gelegen bocht „naar rechts is ingereden en/of doorgereden, dat de door hem bestuur- „de jeep van de rijbaan is geraakt en is omgekanteld, door welke wijze „van rijden van beklaagde de veiligheid op de weg is in gevaar gebracht „of naar redelijkerwijze is aan te nemen in gevaar is kunnen worden ge- „bracht”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor ter terechtzitting zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op donderdag 4 augustus 1966 des voormiddags te 9.30 uur of daar- omtrent, was ik, terwijl ik als dienstplichtig soldaat der 1e klasse in

werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht en met mijn onderdeel gelegerd was in de legerplaats Seedorf in de Bondsrepubliek Duitsland, samen met mijn collega Timmermans bezig met het plegen van onderhoud aan onze voertuigen in die legerplaats. Timmermans kwam toen op het idee met een jeep van 103e Verkenningsbataljon te gaan rijden. Wij hebben toen een van die jeeps die onder de overkapping bij de andere voertuigen stond met de massasleutel van het voertuig van Timmermans gestart nadat wij daarin waren gestapt. Ik heb toen als bestuurder van die jeep daarmede over enige wegen in voormelde legerplaats gereden, wetende dat ik daar geen recht of toestemming voor had. Timmermans heeft de jeep ook bestuurd. Toen wij beurtelings een kwartier à twintig minuten met de jeep hadden gereden en ik weer als bestuurder van de jeep optrad, ben ik daarmee over de voor het militair verkeer openstaande weg van het BOS-station naar de Sportzaal in genoemde legerplaats gereden. In die weg is, gezien de richting waarin ik reed, een bocht naar rechts. Ik ben die bocht ingereden met een snelheid van ongeveer 40 km per uur. Ik ben toen met de jeep op de voor mij linkerzijde van die weg terechtgekomen en net voorbij die bocht met het linkervoorwiel of beide linker wielen tegen de voor mij linker stoeprand terecht gekomen. De jeep begon vervolgens naar links over te hellen en is omgekanteld, waarbij zowel de jeep als Timmermans en ik in het gras terecht kwamen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezige proces-verbaal nr. PD. 217/66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 20 september 1966 te Seedorf gesloten en ondertekend door Jan Schuurman, wachmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot het Detachement Seedorf, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring en eigen verrichting van verbalisant:

dat hij op 4 augustus 1966 te 10.40 uur heeft gezien en bevonden dat er een ongeval had plaatsgevonden op de voor het militair verkeer openstaande weg, die als verbindingsweg loopt van de Coolsingel naar de BOS-pompen in de legerplaats Seedorf; dat volgens de sporen het voertuig gekomen was uit de richting van de BOS-pompen; dat het voertuig uit de daar aanwezige scherpe bocht naar rechts was geraakt en dat het toen nog even op twee wielen had gereden en in de noordelijke berm om de lengteas was gekanteld; dat het voertuig met de wielen naar boven lag; dat het omgeslagen voertuig een NEKAF van het type jeep was en voorzien van het kenteken KX 64-99 en van de onderdeelsaanduidingen van het 103e Verkenningsbataljon; dat de Luitenant-Kolonel Bos, commandant van het 103e Verkenningsbataljon hem mededeelde dat het verongelukte voertuig een voertuig van zijn bataljon was; dat de Luitenant-Kolonel Bos hem verklaarde aan niemand recht of toestemming te hebben gegeven met deze jeep op 4 augustus 1966 te gaan rijden;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als dienstplichtig soldaat 1e klasse in werkelijke dienst bij de „Koninklijke Landmacht op 4 augustus 1966 in de legerplaats Seedorf „in de Bondsrepubliek Duitsland, alwaar hij toen met zijn onderdeel „was gelegerd,

„1. opzettelijk wederrechtelijk een bij de krijgsmacht in gebruik „zijnde jeep heeft gebruikt, als bestuurder daarmee rijdende, over enige „wegen in voormelde legerplaats;

„2. als bestuurder van een militaire jeep, daarmee rijdende over de „voor het militair verkeer openstaande weg van het BOS-station naar „de sportzaal zo onvoorzichtig en/of zo ondeskundig en/of onbedachtzaam en/of zo onvoorzichtig snel een in deze weg gelegen bocht naar „rechts is ingereden en/of doorgereden, dat de door hem bestuurde „jeep van de rijbaan is geraakt en is omgekanteld, door welke wijze van „rijden van beklaagde de veiligheid op de weg is in gevaar gebracht of „naar redelijkerwijze is aan te nemen in gevaar is kunnen worden ge- „bracht”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon opzettelijk wederrechtelijk enig motorrijtuig gebruiken dat bij de krijgsmacht in gebruik is”,
2. „als aan de militaire rechtsmacht onderworpen persoon zich op „een voor het militair verkeer openstaande weg zodanig gedragen, dat de veiligheid op de weg in gevaar wordt gebracht of „redelijkerwijze is aan te nemen dat die in gevaar kan worden „gebracht”,

voorzien en strafbaar gesteld bij

1. artikel 164 van het Wetboek van Militair Strafrecht,
2. artikel 165 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straffen in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling voor 1. tot een militaire detentie voor de tijd van 2 weken en voor 2. tot betaling van een geldboete van f 50, subs. hechtenis voor de tijd van 10 dagen — *Red.*).

Mobiele Krijgsraad Duitsland Landmacht

Vonnis van 17 november 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonel F. G. van der Schaaf, Majoor D. H. Abbenes;
Raadsman: Kapitein G. K. Hes.

Opzettelijke ongehoorzaamheid en muiterij: opzettelijk geweigerd zijn militair paspoort te tonen aan een schildwacht en tezamen met een ander die schildwacht vastgegrepen en opzij geduwd.

(W.M.Sr. art. 114, 119, 128).

DE MOBIELE KRIJGSRAAD DUITSLAND LANDMACHT,

ten deze zitting houdende te Seedorf (Dld.), in de zaak van de Audi-teur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H. A. G., geboren 13 januari 1945, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Konink-,
„lijke Landmacht, in elk geval als militair in de zin der wet, op of om-,
„streeks 29 september 1966, in of nabij de legerplaats Seedorf, in elk
„geval in de Bondsrepubliek Duitsland, alwaar hij toen met zijn onder-,
„deel was gelegerd,

„1e. opzettelijk heeft geweigerd en/of opzettelijk heeft nagelaten te
„gehoorzamen aan het hem toen aldaar door zijn meerdere, de als
„schildwacht toen aldaar dienstdoende en als zodanig kenbare dienst-,
„plichtig soldaat 1e klasse H., gegeven dienstbevel zijn militair paspoort
„te tonen, hebbende hij toen aldaar opzettelijk naar aanleiding van
„voormeld hem door voornoemde schildwacht toen aldaar gegeven bevel
„tegen deze gezegd, dat hij dat niet deed, omdat het niet nodig was,
„daar hij avondpermissie had en voorts opzettelijk voormeld bevel niet
„terstond opgevolgd;

„2e. opzettelijk tezamen en in vereniging met de dienstplichtig sol-,
„daat in werkelijke dienst Z., althans alleen, zijn meerdere, de als
„schildwacht toen aldaar dienstdoende en als zodanig kenbare dienst-,
„plichtig soldaat 1e klasse H., heeft vastgepakt en opzijgeduwd of weg-,
„geduwd;

„3e. opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem toen
„aldaar door zijn meerdere, de kapitein J. Kleefman, gegeven dienst-,
„bevel in diens auto te stappen, hebbende hij toen aldaar voormeld be-,
„vel niet terstond opgevolgd, doch hebbende hij zich in stede daarvan
„uit de voeten gemaakt;

„4e. opzettelijk zijn meerdere de toen aldaar als schildwacht dienst-

„doende en als zodanig kenbare dienstplichtig soldaat 1e klasse H. feitelijk heeft bedreigd met geweld, zijnde hij toen aldaar opzettelijk dreigend met een scherf van een zojuist door hem stuk geslagen asbak in „de hand op voornoemde schildwacht toegelopen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen beklaagde sub 4e is ten laste gelegd, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende immers, dat uit de door de getuige H. ter terechtzitting afgelegde verklaring is gebleken, dat het sub 4e bedoelde feit is gepleegd nadat hij, getuige H., de poort, waarbij hij als schildwacht op post was gesteld, had gesloten en zich op weg had begeven naar het wachtlokaal;

Overwegende, dat, naar het oordeel van de Krijgsraad hieruit volgt, dat de getuige H. op het ogenblik dat het sub 4e bedoelde feit werd gepleegd, niet meer als schildwacht fungeerde en derhalve niet meer met een meerdere van de beklaagde was gelijk te stellen;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij op 29 september 1966, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht en met zijn onderdeel in de legerplaats Seedorf was gelegerd, na in de avonduren met zijn medebeklaagden Z. en F. uit te zijn geweest, tezamen met hen bij de Zuiderpoort van genoemde legerplaats is gekomen; dat daar toen een soldaat stond die daar kennelijk als schildwacht stond; dat Z. en hij, beklaagde, zich uit de voeten hebben gemaakt toen een kapitein in een auto was komen opdagen; dat hij die avond in binnengevechtspak was en zijn baret bij zich had; dat F. eveneens in gevechtstenuw was en Z. in burger was gekleed;

Overwegende, dat H., oud 20 jaar, dienstplichtig soldaat 1e klasse, als getuige ter terechtzitting zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

In de avond van donderdag 29 september 1966 maakte ik deel uit van de wacht van de legerplaats Seedorf in de Bondsrepubliek Duitsland. Ik was ook toen reeds als dienstplichtig soldaat der 1e klasse in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht en met mijn onderdeel in genoemde legerplaats gelegerd. Van 23.00 tot 24.00 uur stond ik als schildwacht op post bij de Zuiderpoort van genoemde legerplaats. Ik was gekleed in binnengevechtspak met buitenjas, koppel en bajonet en met baret op. Om de linkerbovenarm had ik een band met daarop het woord „schildwacht”. Even voor 24.00 uur kwamen drie personen bij de Zuiderpoort van wie twee in gevechtstenuw waren gekleed en de 3e in burger was. Een van de twee mannen in gevechtstenuw had de baret in zijn broekzak en ik heb gezien dat die baret voorzien was van het

Intendance-embleem. De thans ter terechtzitting aanwezige soldaat Z. herken ik als degene die die avond in burger bij de Zuiderpoort kwam. Volgens mijn consignes mocht ik na 22.00 uur geen dienstplichtige militairen beneden de rang van sergeant of wachtmeester door de poort naar binnen laten. Ik heb de drie bedoelde personen die met een taxi bij de poort waren gekomen en van wie Z. en de thans hier ter terechtzitting aanwezige persoon, van wie ik nu weet dat hij G. heet, duidelijk onder invloed van alcoholhoudende drank waren, gezegd, „mag ik jullie „militair paspoort even zien”. Zij hebben hieraan geen gevolg gegeven, zeggende dat het niet nodig was en dat ze avondpermissie hadden. Dit gesprek speelde zich iets buiten de poort af. De Zuideringang van die poort stond open en die is zo breed dat er wel twee auto's naast elkaar door naar binnen konden. F. liep ondanks de door mij gegeven aanwijzing om naar de Noorderpoort te gaan, door de Zuiderpoort de legerplaats in. Ik trachtte G. en Z. te beletten de Zuiderpoort binnen te gaan, maar zij bleven moeilijk doen en trachtten mij opzij te duwen. Ook pakten zij mij beet met de kennelijke bedoeling om mij op die manier aan de kant te schuiven. Er kwam toen een, aan de door hem gedragen rangonderscheidingstekenen als kapitein kenbaar officier in een auto bij de Zuiderpoort. Ik heb die kapitein, nu als majoor hier ter terechtzitting teruggezien en ik weet nu dat het majoor Kleefman is. Deze heeft mij door het geopende portierraam gevraagd of er wat was. Ik heb de kapitein toen geantwoord dat de twee jongens die bij de poort aanwezig waren moeilijkheden maakten. Zij zeiden hierop, „dat niet zij „moeilijkheden maakten, maar ik”. De kapitein zei vervolgens tegen beide jongens: „stappen jullie maar in”. Beide jongens liepen toen hard weg in de richting van de huizen van de onderofficieren. Deze woningen liggen ook buiten de poort. De woorden van de kapitein „stappen „jullie maar in”, klonken naar mijn mening bepaald niet als een uitnodiging maar als een bevel;

Overwegende, dat Johannes Kleefman, oud 38 jaar, majoor, als getuige ter terechtzitting zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

Op vrijdag 30 september 1966 des nachts even na 0.00 uur kwam ik, terwijl ik als kapitein in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht en gekleed was in uniform voorzien van de onderscheidingstekenen van mijn rang, gezeten in mijn privé-auto bij de Zuiderpoort van de legerplaats Seedorf in de Bondsrepubliek Duitsland. Ik was van plan door die poort de legerplaats in te rijden. De zuidelijke poort van genoemde poort was open en ik was van plan door die ingang naar binnen te rijden. Ik zag daar toen de bij die poort dienstdoende schildwacht, die in uniform gekleed was met de buitenjas aan en een koppel om en die een band om zijn linker bovenarm had. Op korte afstand van die schildwacht stond iemand die in burger was gekleed en een an-

der die in gevechtstenuw was en geen hoofddekse op had. Ik vroeg aan de schildwacht: „zijn er moeilikheden”. De schildwacht antwoordde hierop bevestigend, daaraan toevoegende: „deze twee willen niet naar „de wachtcommandant”. Bedoelde twee figuren kwamen daarop naar voren en zeiden tegen de schildwacht, „jij maakt moeilikheden, wij „hebben avondpermissie”. Ik heb toen beiden niet uit laten praten, maar zittende in mijn auto tegen beide personen, die op ongeveer 1 meter afstand van mij stonden gezegd door het geopende raam: „stap maar „in mijn auto”. Ik was van plan hieraan toe te voegen: „dan breng ik „je bij de wachtcommandant”, maar voordat ik de gelegenheid had gehad dit laatste te zeggen kozen beide figuren het hazenpad. Ze liepen in de richting van de zuidoost van de poort gelegen woningen. Het hele geval speelde zich buiten de poort af. Mijn woorden „stap maar in mijn „auto” waren duidelijk bedoeld als een dienstbevel. Ik heb het ook op een daarmee overeenstemmende toon gezegd en mijn bedoeling was hen naar de wachtcommandant te brengen. De man in gevechtstenuw die blootshoofds was, had zijn hoofddekse in zijn rechter broekzak, zodanig dat ik het embleem er net uit kon zien komen. Ik zag dat dit een Intendance-embleem was;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht op of omstreeks 29 september 1966 nabij de legerplaats Seedorf in de Bondsrepubliek Duitsland, alwaar hij toen met „zijn onderdeel was gelegerd:

„1e. opzettelijk heeft geweigerd of opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem toen aldaar door zijn meerdere, de als schildwacht toen aldaar dienstdoende en als zodanig kenbare dienstplichtig soldaat 1e klasse H. gegeven dienstbevel zijn militair paspoort te tonen, hebbende hij toen aldaar opzettelijk naar aanleiding van voormeld hem door voornoemde schildwacht toen aldaar gegeven bevel tegen deze gezegd, dat hij dat niet deed, omdat het niet nodig was, „daar hij avondpermissie had en voorts opzettelijk voormeld bevel niet terstond opgevolgd;

„2e. opzettelijk tezamen en in vereniging met de dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst Z., zijn meerdere, de als schildwacht toen aldaar dienstdoende en als zodanig kenbare dienstplichtig soldaat 1e klasse H., heeft vastgepakt en opzij geduwd;

„3e. opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem toen aldaar door zijn meerdere, de kapitein J. Kleefman, gegeven dienstbevel in diens auto te stappen, hebbende hij toen aldaar voormeld bevel niet terstond opgevolgd, doch hebbende hij zich in stede daarvan uit „de voeten gemaakt”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

terzake van het sub 1e en 3e: „*opzettelijke ongehoorzaamheid, meer-,malen gepleegd*”,

terzake van het sub 2e: „*muiterie*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij:

1e en 3e: artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht,

2e: artikel 119 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot militaire detentie voor de tijd van 2 maanden — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 1 december 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Lt.-Kolonels D. Overbeeke en F. G. J. de Waal.

Als korporaal baldadiglijk met een luchtpistool geschoten op een andere korporaal („straatschenderij”) en op een voor het publiek toegankelijke plaats een luchtpistool bij zich gehad („Overtreding van artikel 2, „1e lid, van de Wapenwet”).

(W. Sr. art. 424, Wapenwet art. 2).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H. J. J., geboren 29 januari 1943, korporaal der 1e klasse, beklagde (niet verschenen overeenkomstig het bepaalde in artikel 179 Rechtspleging Land- en Luchtmacht),

Gezien . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 29 augustus 1966, te Venlo, op de voor „het publiek toegankelijke berm van de openbare weg genaamd „weg „naar Louisenberg”;

- „1. baldadiglijk met een luchtpistool, merk „Oklahoma”, kaliber
- „ 4.5 mm, heeft geschoten in de richting van de korporaal Johannes Julianus Maria Lammers, en deze persoon op de linker-
- „ schouder heeft getroffen, door welke baldadige handeling van

„ hem, beklaagde, gevaar kon worden teweeggebracht;
 „2. een luchtpistool, merk „Oklahoma”, kaliber 4.5 mm bij zich
 „ heeft gehad”;
 Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal No. P. 708/'66, opgemaakt en gesloten te Venlo op 21 september 1966 door Antonius Wilhelmus Janssen, wachtmeester der 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de Brigade Venlo, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Henri J. H.:

Op 26 augustus 1966 heb ik een luchtpistool, kaliber 4.5 mm. merk „Oklahoma” gekocht.

Op 29 augustus 1966, omstreeks 09.45 uur, stond ik op de berm van de „weg naar Louisenberg”, met het luchtpistool schietklaar bij me. Ik wilde korporaal Lammers laten schrikken door tegen de rugleuning van zijn zitplaats aan te schieten. Ik schoot daarop maar ik trof Lammers op de linkerschouder. Ik ben niet in het bezit van een machtiging om dit wapen op de openbare weg of op enige voor het publiek toegankelijke plaats bij me te mogen hebben. Het wapen maakt geen deel uit van mijn militaire uitrusting en het schieten hiermee vond ook niet plaats ten behoeve van de dienst;

als verklaring van Johannes Julianus Maria Lammers:

Op 29 augustus 1966, omstreeks 09.45 uur, zat ik in een jeep les-wagen die geparkeerd stond in de berm langs de „weg naar Louisenberg” te Venlo. Plotseling voelde ik heel even een stekende pijn aan mijn linkerschouder. Het voorwerp waardoor ik was geraakt viel op de bodem van de jeep. Het bleek een loden kogeltje te zijn. Ik keek om in de richting vanwaar geschoten was en zag op ongeveer 10 meter afstand korporaal H. staan. Ik wist dat deze onlangs een luchtpistool had gekocht. Toen ik hem aankeek stond hij te lachen en ik begreep dat hij het was die geschoten had;

als relaas van verbalisant:

Op 30 augustus 1966 toonde de korporaal der 1e klasse H. J. H. mij het wapen waarmee hij op 29 augustus 1966 geschoten had. Het was een luchtpistool, merk „Oklahoma”, kaliber 4.5 mm. De berm van de openbare weg, „weg naar Louisenberg”, gelegen in de gemeente Venlo, is een voor het publiek toegankelijke plaats.

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „straatschenderij”;

2. „overtreding van artikel 1, eerste lid van de Wapenwet”;
1. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 424, eerste lid van het Wetboek van Strafrecht;
2. strafbaar gesteld bij artikel 2, eerste lid van de Wapenwet;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot betaling van twee geldboeten van resp. f 20 en f 40, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis voor de tijd van resp. 4 en 8 dagen en, ten aanzien van het feit sub 2 bovendien: onttrokken-verklaring aan het verkeer van het in beslag genomen luchtpistool, kaliber 4.5 mm., merk „Oklahoma”, met betrekking tot hetwelk het sub 2 ten laste gelegde en bewezen verklaarde feit is begaan, en dat van zodanige aard is dat het ongecontroleerde bezit daarvan in strijd is met de wet — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 1 december 1966

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Lt.-Kolonels D. Overbeeke en F. G. J. de Waal;

Raadsman: 2e luit. J. C. F. Knapp.

Tenlastegelegd: diefstal van een rijwiel; vrijspraak, nu de beklagden de fiets slechts hadden weggenomen om daarmee naar hun onderdeel terug te rijden.

Niettegenstaande hun pogen om aldus nog op tijd binnen te zijn, toch 20 minuten te laat bij hun onderdeel aangekomen.

Beklaagden waren voor het eerste feit naar de Krijgsraad verwezen (vrijspraak; eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp); voor het andere: het te laat binnenkomen waren zij door hun commandant krijgstuchtelijk gestraft. De Krijgsraad is van oordeel dat tussen beide feiten verband bestaat, zodat de Krijgsraad daarvan gelijktijdig kennis moet nemen, nu de Krijgsraad bijzondere aanleiding aanwezig acht, het eerste feit te behandelen als ware hijzelf de commanderende officier. Aldus kan de krijgstuchtelijke straf niet in stand blijven. Deze straf teniet gedaan en de beklagden krijgstuchtelijk gestraft terzake van het gehele complex. Omschrijving van de strafreden in het vonnis.

(W.K. art. 57, 58, 60; W.Sr. art. 310).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen:

(1) M. M., geboren 21 januari 1946, dpl. soldaat, en

(2) H. H., geboren 12 juni 1946, dpl. soldaat,
beklaagden,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagden is ten laste gelegd:

„dat zij in de nacht van 1 op 2 augustus 1966 te Sevenum, tezamen „en in vereniging met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening „hebben weggenomen een dames-rijwiél, toebehorende aan Hendrika „Johanna Martina Beele, althans aan een of meer anderen, dan aan „hun, beklagden, of één van hen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat beklagden het hun ten laste gelegde hebben begaan, zodat zij daarvan behoren te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat de Krijgsraad bij het onderzoek van de zaak heeft bevonden, dat beklagden zich aan met de zaak samenhangende krijgstu-
chtelijke vergrijpen, als bedoeld in artikel 2 sub 1° van de Wet op de Krijgstucht, hebben schuldig gemaakt, hieruit bestaande, dat beklagden op 1 augustus 1966, terwijl zij avondpermissie hadden en zich te Sevenum bevonden, een aan een ander toebehorend damesrijwiél zonder daartoe bekomen toestemming hebben gebruikt om te trachten nog tijdig in de kazerne terug te zijn, doch desondanks 20 minuten te laat aldaar zijn aangekomen;

Overwegende, dat de Krijgsraad bijzondere aanleiding aanwezig acht de zaak verder te behandelen als ware Hij de Commanderende Officier;

Overwegende, dat beklagden verdacht werden twee feiten te hebben begaan die als zich zelf staande handelingen moeten worden beschouwd en waarvan een, naar het oordeel van de Commanderende Officier, een misdrijf opleverende, tot de kennisneming van de militaire rechter behoorde, terwijl het andere een krijgstu-
chtelijk vergrijp opleverde;

Overwegende, dat de Krijgsraad van oordeel is dat er verband tussen deze feiten bestaat, zodat de militaire rechter daarvan gelijktijdig kennis moet nemen;

Overwegende, dat blijkens de ten processe aanwezige afschriften van de straflijst beide beklagden op 2 augustus 1966 door hun commandant terzake van genoemd krijgstu-
chtelijk vergrijp zijn gestraft met 6 dagen licht arrest;

Overwegende, dat derhalve genoemde commandant beklagden terzake van dat krijgstu-
chtelijk vergrijp ten onrechte heeft gestraft, zodat deze straf niet in stand kan blijven;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden krijgstu-
chtelijke straf

in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij werden begaan, mede gelet op de persoon der daders;

(Volgt: niet-bewezen-verklaring van hetgeen aan beklaagden bij dagvaarding is ten laste gelegd; vrijspraak daarvan; te-niet-doening van de aan ieder der beklaagden op 2 augustus 1966 opgelegde krijgstuuchtelijke straf; bestraffing van ieder der beklaagden met 6 dagen verzwaard arrest — van welke straf 2 dagen moeten worden geacht te zijn ondergaan door het ondergaan van de thans teniet gedane straf van 6 dagen licht arrest — terzake van:

„Tijdens verleende avondpermissie onrechtmatig gebruik gemaakt „van een aan iemand anders toebehorend rijwiel en vervolgens 20 mi- „nuten te laat in de kazerne teruggekeerd” — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 8 maart 1967

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels Drs. P. V. H. J. Hamburg en R. Hofstede.

Als dpl. sergeant met een motorrijwiel op een verbindingsweg van het A-kamp naar het B-kamp en op de Vliegbasis Ypenburg gereden met een grotere snelheid dan 40 km/h, welke maximum snelheid bij order van blijvende aard door de Commandant van de Vliegbasis Ypenburg was vastgesteld: overtreding van art. 167 van het W.M.Sr.

Geldboete f 90. (W.M.Sr. art. 167).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij de krijgsraad, eiser, tegen T. L., geboren 30 december 1944, dpl. sergeant, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is tenlastegelegd:

„dat hij op of omstreeks 3 oktober 1966, te Rijswijk (ZH), terwijl hij als „dienstplichtig sergeant in werkelijke militaire dienst was bij de Konink- „lijke Luchtmacht als gebruiker van een voor het militair verkeer open- „staande weg, te weten als bestuurder van een tweewielig motorrijtuig, „daarmede met een snelheid van 80 km. per uur, in ieder geval met een „grotere snelheid dan 40 km per uur heeft gereden, over de voor het „militair verkeer openstaande weg, de verbindingsweg leidende van het „A-kamp naar het B-kamp van en op de vliegbasis Ypenburg en aldus „handelende toen aldaar de door het bevoegd gezag met betrekking tot het „verkeer gegeven regels en aanwijzingen niet in acht heeft genomen, „zijnde immers door de Commandant van de vliegbasis Ypenburg bij

„Order van Blijvende Aard bepaald dat de maximum snelheid voor deze „vliegbasis is vastgesteld op 40 km per uur”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 3 oktober 1966 heb ik te Rijswijk (ZH), terwijl ik als dienstplichtig sergeant in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht, als gebruiker van een voor het militair verkeer openstaande weg, als bestuurder van een tweewielig motorrijtuig, daarmede gereden met een snelheid van ongeveer 55 km per uur op mijn kilometerteller, over de voor het militair verkeer openstaande weg, de verbindingsweg leidende van het A-kamp naar het B-kamp van en op de vliegbasis Ypenburg en ik heb, aldus handelende, toen aldaar de door het gevoegde gezag met betrekking tot het verkeer gegeven regels en aanwijzingen niet in acht genomen, daar er immers door de Commandant van de vliegbasis Ypenburg bij Order van Blijvende Aard is bepaald, dat de maximum snelheid op deze vliegbasis is vastgesteld op 40 km per uur.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P 129/66 opgemaakt en gesloten te Rijswijk (ZH) op 4 oktober 1966 door Adrianus Andreas van Mierlo, Marechaussee der 1e klasse, behorende tot de Brigade 's-Gravenhage, onder meer zakelijk inhoudt, als relaas van *verbalisant*:

Op 3 oktober 1966 omstreeks 17.00 uur zag ik, dat een persoon als gebruiker van een voor het militair verkeer openstaande weg, als bestuurder van een tweewielig motorrijtuig, scooter, gekentekend UR-84-16, daarmede reed over de voor het militair verkeer openstaande weg, de verbindingsweg leidende van het A-kamp naar het B-kamp van en op de vliegbasis Ypenburg, ter plaatse gelegen in de gemeente Rijswijk (ZH). Ik volgde hem in een jeep over een afstand van \pm 500 meter met gelijke snelheid en steeds dezelfde onderlinge afstand bewarend. Ik zag, dat de goed werkende snelheidsmeter van mijn jeep een snelheid van 80 km per uur aanwees, dit terwijl de Commandant Vliegbasis Ypenburg bij een order van blijvende aard, nr. AZ-35/YB voor deze vliegbasis een maximum snelheid van 40 km per uur heeft vastgesteld. De bestuurder staande gehouden, gaf mij op te zijn: T. L., dienstplichtig sergeant bij de Klu.

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is tenlastegelegd met zijn schuld daaraan te weten:

„dat hij op 3 oktober 1966, te Rijswijk (ZH), terwijl hij als dienstplichtig sergeant in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht als gebruiker van een voor het militair verkeer openstaande weg, te weten als bestuurder van een tweewielig motorrijtuig, daarmede met een grotere snelheid dan 40 km per uur heeft gereden, over de voor het militair verkeer openstaande weg, de verbindingsweg leidende van het

„A-kamp naar het B-kamp van en op de vliegbasis Ypenburg en aldus „handelende toen aldaar de door het bevoegd gezag met betrekking tot „het verkeer gegeven regels en aanwijzingen niet in acht heeft genomen, „zijnde immers door de Commandant van de vliegbasis Ypenburg bij „Order van Blijvende Aard bepaald dat de maximum snelheid voor deze „vliegbasis is vastgesteld op 40 km per uur”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
 „als een aan de rechtsmacht van de militaire rechter onderworpen persoon
 „als gebruiker van een voor het militair verkeer openstaande weg de door
 „het bevoegd gezag met betrekking tot het verkeer gegeven regels en aan-
 „wijzingen niet in acht nemen”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 167 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is tenlastegelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van f 90, subs. 18 dagen hechtenis — *Red.*).

Mobiele Krijgsraad Luchtmacht

Vonnis van 4 april 1967

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel J. van Loggem en Luitenant-Kolonel W. Boom.

(1) *Een besloten lokaal wederrechtelijk binnendringen, gepleegd door 2 of meer verenigde personen: een drietal militairen, die „aangeschoten” en luidruchtig waren, drong tegen de wil van de rechthebbende, een snackbar binnen, waarvan die rechthebbende de deur gesloten trachtte te houden.*

(2) *Openlijk met verenigde krachten geweld plegen: eenmaal binnen, met de rechthebbende gevochten en aanwezige goederen beschadigd.*

(W.Sr. art. 138, 141).

DE MOBIELE KRIJGSRAAD LUCHTMACHT,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen C. G., geboren 26 oktober 1946, dpl. sld., beklagde,

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 28 oktober 1966 te Delft tesamen en in „vereniging met A. A. en/of B. B. wederrechtelijk is binnengedrongen „in het besloten, voor het publiek toegankelijke lokaal (snackbar), ge- „legen aan de openbare weg de Zuylen van Nijveltstraat 15 en in ge- „bruik bij A. H. F. Post, en tevens openlijk met verenigde krachten ge- „weld heeft gepleegd tegen genoemde Post en tot dat lokaal behorende „of daarin aanwezige goederen, hebbende hij toen aldaar tesamen en „in vereniging met genoemde A. A. en/of B. B., inbreuk makende op „de openbare orde, tegen de uitdrukkelijke wil van genoemde Post en „terwijl deze de tot dat lokaal behorende toegangsdeur had gesloten en „tegen de binnenzijde van die deur duwde, teneinde hun binnendrin- „gen te voorkomen, zich met geweld door gezamenlijk met A. A. en/of „B. B. met verenigde krachten tegen de buitenzijde van die deur te du- „wen tot deze openvloog, de toegang tot dat lokaal verschaft en heb- „bende hij vervolgens toen aldaar zich tesamen en in vereniging „met A. A. en/of B. B. zich aan genoemde Post opgedrongen, en, toen „Post hen uit dat lokaal wilde verwijderen, hem openlijk met verenigde „krachten geslagen en met hem gevochten, waarbij zich in dat lokaal „bevindende goederen als flessen appelmoes, pakjes sigaretten en een „uitstalkastje werden vernield of beschadigd”;

Overwegende, dat het in de eerste, zevende en veertiende regel van de tenlastelegging voorkomende woord: „tesamen” kennelijk als een schrijffout moet worden beschouwd en gelezen dient te worden als: „te- „zamen” wordende beklagde hierdoor niet in zijn verdediging benadeeld;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 28 oktober 1966 omstreeks 22.00 uur ging ik tezamen met A. A. en B. B. te Delft naar een voor het publiek toegankelijk lokaal (snackbar), gelegen aan de openbare weg, de Zuylen van Nijveltstraat in gebruik bij A. H. F. Post. We waren „aangeschoten” en luidruchtig en we schreeuwden nogal luid op weg naar de snackbar. Daar aangekomen weigerde Post ons toe te laten en toen hij merkte, dat wij toch de snackbar binnen wilden gaan tegen zijn uitdrukkelijke wil, sloot hij de toegangsdeur tot de snackbar en duwde aan de binnenzijde tegen deze deur teneinde ons binnendringen te voorkomen. Doordat A. A., B. B. en ik met vereende krachten met kracht tegen de buitenzijde van die deur duwden, kon Post daar niet tegenop, zodat de deur open vloog en wij ons toegang tot de snackbar verschaften. Binnengekomen riep Post enkele malen „Eruit” maar wij zeiden dat wij bleven en drongen ons aan hem op. Post wilde ons kennelijk uit het lokaal verwijderen. Wij

hebben toen met hem gevochten en hem ieder met de vlakke hand enige klappen gegeven, waarbij enige daar staande flessen appelmoes en enige pakjes sigaretten op de grond vielen en een uitstalkastje werd ontzet.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig procesverbaal nr. 287/66, opgemaakt en gesloten te Delft op 4 november 1966 door Leendert Pauw, hoofdagent van gemeentepolitie te Delft, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Arnold Hendrik Frederik Post:

Ik drijf een snackbar in pand Zuylen van Nijveltstraat 15 te Delft. Op 28 oktober 1966 om 22.00 uur zag ik drie jongens, te weten A. A., C. G. en B. B. voor mijn snackbar staan. Daar ik aan het geschreeuw en gebrul hoorde dat zij meer gedronken hadden dan goed voor hen was, riep ik hen toe dat zij niet de zaak in mochten. Toen ik zag dat zij van plan waren de zaak binnen te gaan, sloot ik de deur en duwde er met volle kracht aan de binnenzijde tegen aan. De drie jongens begonnen aan de buitenkant te duwen en ik kon tegen het geweld niet op en de deur vloog open. De jongens liepen daarop de snackbar binnen. Ik riep hen luide toe: „Eruit, jullie”, maar zij drongen nog meer naar mij op. Zij hebben mij toen alle drie geslagen. Bij de vechtpartij vielen drie flessen appelmoes kapot op de grond, bovenop 17 pakjes sigaretten die daardoor onbruikbaar werden en werd een uitstalkastje ontzet.

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 28 oktober 1966 te Delft tezamen en in vereniging met „A. A. en B. B. wederrechtelijk is binnengedrongen in het besloten, „voor het publiek toegankelijke lokaal (snackbar), gelegen aan de „openbare weg de Zuylen van Nijveltstraat 15 en in gebruik bij „A. H. F. Post, en tevens openlijk met verenigde krachten geweld heeft „gepleegd tegen genoemde Post en tot dat lokaal behorende of daarin „aanwezige goederen, hebbende hij toen aldaar tezamen en in vereniging met genoemde A. A. en B. B., inbreuk makende op de openbare „orde, tegen de uitdrukkelijke wil van genoemde Post en terwijl deze „de tot dat lokaal behorende toegangsdeur had gesloten en tegen de „binnenzijde van die deur duwde, teneinde hun binnendringen te voorkomen, zich met geweld, door gezamenlijk met A. A. en B. B. met „verenigde krachten tegen de buitenzijde van die deur te duwen, tot „deze openvloog, de toegang tot dat lokaal verschaft en hebbende hij „vervolgens toen aldaar zich tezamen en in vereniging met A. A. en „B. B. zich aan genoemde Post opgedrongen, en, toen Post hen uit dat „lokaal wilde verwijderen, hem openlijk met verenigde krachten geslagen en met hem gevochten, waarbij zich in dat lokaal bevindende „goederen als flessen appelmoes, pakjes sigaretten en een uitstalkastje „werden beschadigd”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „*het besloten lokaal, bij een ander in gebruik, wederrechtelijk „binnendringen, gepleegd door twee of meer verenigde personen”*;

2. „*openlijk met verenigde krachten geweld plegen tegen personen „of goederen”*;

voorzien en strafbaar gesteld bij

1. artikel 138, eerste lid juncto vierde lid van het Wetboek van Strafrecht;

2. voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 141 eerste lid van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot gevangenisstraf voor de duur van 3 maanden, voorwaardelijk, proeftijd 2 jaren en — onvoorwaardelijk — tot betaling van een geldboete van f 100,—, subs. 10 dagen hechtenis — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 26 april 1967

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonels K. W. Woudenberg en H. J. Vermeulen.

Als bestuurder van een bromfiets aan het verkeer deelgenomen zonder dat ten aanzien van die bromfiets een verzekering krachtens de W.A.M. van kracht was.

(W.A.M. art. 30, 1).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen L. J. V., geboren 29 mei 1946, dpl. korporaal, beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 10 februari 1967 te Arnhem, als bestuurder „van een bromfiets, zijnde een motorrijtuig in de zin van artikel 1 van „de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen, daarmee heeft

„gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Clement van Maasdijklaan, en aldus aan het verkeer heeft doen deelnemen zonder dat ten aanzien van die bromfiets een verzekering overeenkomstig de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen als „toen van kracht was”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 53/67, opgemaakt en gesloten te Schaarsbergen op 20 februari 1967 door Jan van Someren, marechaussee 1e klasse, opsporingsambtenaar, behorende tot de Brigade Deelen, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisant:

Op 10 februari 1967 omstreeks 17.00 uur zag ik dat een persoon als bestuurder van een bromfiets daarmede reed over de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Clement van Maasdijklaan te Schaarsbergen in de gemeente Arnhem. Ik gaf bedoelde bestuurder een stopteken, waaraan deze voldeed. Bij controle bleek dat deze bestuurder niet in het bezit was van een document, waaruit bleek dat met betrekking tot de door hem bestuurde bromfiets een verzekering overeenkomstig de wet van kracht was. Wel zat er een verzekeringsplaatje GJF 071 op de bromfiets. De bestuurder gaf op te zijn genaamd: L. J. V., korporaal, registratienummer: . . . , die verklaarde:

„Ik heb met deze bromfiets gereden, terwijl er geen verzekeringsbewijs bij was. Het verzekeringsplaatje, GJF 071 dat op deze bromfiets, merk Berini zit, heb ik gekregen bij mijn rijwielhandelaar. Ik ben er „nog niet toe gekomen mijn bromfiets te verzekeren”.

Na telefonisch contact met de Centrale Algemene Verzekeringsmaatschappij bleek, dat het verzekeringsplaatje GJF 071 was afgegeven aan H. G. Aarends en behoorde bij een bromfiets, merk Solex, frame-nummer 557378, welke bromfiets inmiddels vernietigd bleek te zijn;

Overwegende, dat van algemene bekendheid is dat een bromfiets, merk Berini, een motorrijtuig is in de zin van artikel 1 van de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden „of omstreeks”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„als bestuurder een motorrijtuig doen deelnemen aan het verkeer „zonder dat een verzekering overeenkomstig de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen van kracht is”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 30, eerste lid van de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van het begane feit termen aanwezig acht om aan beklagde de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen te ontzeggen voor de duur van *drie maanden*;

(Volgt: veroordeling tot een geldboete van f 50, subs. 10 dagen hechtenis en ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor de duur van 3 maanden — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 26 april 1967

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel K. W. Woudenberg en Kolonel H. J. Vermeulen.

Raadsman: Mr. W. A. Nijman.

Als bestuurder van een auto niet in staat geweest zijn voertuig tot stilstand te brengen binnen de afstand waarover hij de weg kon overzien en deze vrij was: op een autoweg op de linkerbaan in file rijdende, achter op een auto gereden die zich naar de linker file verplaatste en toen krachtig remde.

Vrijpraak wegens afwezigheid van alle schuld.

(R.V. & V. art. 49, 2).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H. J. M. G., geboren 13 september 1945, soldaat 1e klasse, beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 20 januari 1967 te Utrecht, als bestuurder „van een vierwielig motorrijtuig, daarmee rijdende over de voor het „openbaar verkeer openstaande weg, de Rijksweg 12, niet in staat is „geweest zijn voertuig tot stilstand te brengen binnen de afstand waar- „over hij de weg kon overzien en waarover deze vrij was”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde ter terechtzitting onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 20 januari 1967, omstreeks 17.30 uur, reed ik als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, merk Fiat, gekentekend MD 58-00, daarmee over de linkerrijstrook van de Rijksweg 12 te Utrecht in de richting van het verkeersplein Oudenrijn. Toen vanuit de naast mij rijdende rechter file een auto, merk Plymouth, in onze file invoegde en voor mijn auto ging rijden, kon ik, toen die Plymouth krachtig afremde, niet tijdig mijn auto tot stilstand brengen en botste met de voorzijde van mijn Fiat op de achterzijde van die Plymouth.

Overwegende, dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 149/'67, opgemaakt en gesloten te Utrecht op 13 februari 1967 door Antonius Simon Duwel en Hendrik Cornelis Griffioen, beiden marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, behorende tot de brigade der Koninklijke Marechaussee te Utrecht, onder meer zake-lijk inhoudt:

als verklaring van Frederik Jan de Roode:

Op 20 januari 1967, omstreeks 17.30 uur, reed ik als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, merk Plymouth, gekentekend KMU-377, over de Rijksweg 12 te Utrecht in de richting van het verkeersplein Oudenrijn. Ik reed op de linkerrijstrook van deze rijksweg. Plotseling moest ik stoppen voor een file die voor mij reed. Ik remde toen krachtig af en kwam achter de personenauto's die voor mij reden tot stilstand. Ik keek in de achteruitkijkspiegel van mijn auto en zag dat een personenauto, die achter mij reed, niet tijdig tot stilstand kon komen. De bestuurder van deze auto kwam met de voorzijde van het door hem bestuurde voertuig tegen de achterzijde van mijn voertuig tot stilstand;

als relaas van verbalisanten:

Bij een door ons ingesteld onderzoek hebben wij bevonden, dat zich op 20 januari 1967, om 17.30 uur, op de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Rijksweg 12 te Utrecht een botsing heeft voorgedaan, waarbij betrokken waren een Fiat 600, gekentekend MD 58-00, bestuurd door H. J. M. G. en een Plymouth, gekentekend KMU-377, bestuurd door F. J. de Roode;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 20 januari 1967 te Utrecht, als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, daarmee rijdende over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Rijksweg 12, niet in staat is geweest zijn voertuig tot stilstand te brengen binnen de afstand waarover hij de weg kon overzien en waarover deze vrij was”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„overtreding van artikel 49, tweede lid van het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens”;

strafbaar gesteld bij artikel 139 eerste lid van het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde ten processe voorts zakelijk heeft verklaard:

Het was voor mij echter onmogelijk mijn auto tijdig tot stilstand te brengen. Immers, terwijl ik toen aldaar voortreed met een snelheid van omstreeks 50 kilometer per uur, en ongeveer 40 meter achter de voor mij rijdende auto, kwam genoemde Plymouth plotseling, zonder richting aan te geven, naar links en ging in genoemde ruimte van 40 meter rijden, zodat de afstand tussen mijn auto en die Plymouth veel te kort was. Ik liet het gas nog wel los, maar vrijwel direct nadat die Plymouth voor mij was komen rijden, remde de bestuurder daarvan plotseling krachtig af, waardoor ik wel achter op die Plymouth moest botsen;

Overwegende, dat de Krijgsraad voormeld verweer, kennelijk inhoudend een beroep op afwezigheid van alle schuld, mede gezien de verklaringen van de overige inzittenden van genoemde Fiat, gegrond voorkomt;

Overwegende, dat mitsdien bij beklagde alle schuld met betrekking tot het hierboven bewezen verklaarde en gekwalificeerde strafbare feit ontbrak, weshalve hij behoort te worden vrijgesproken;

(Volgt: schuldigverklaring van beklagde aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde feit doch verklaring dat beklagde deswege niet strafbaar is; vrijspraak van beklagde — *Red.*).

NASCHRIFT

Het dictum doet enigszins vreemd aan: eerst schuldig verklaren en kwalificatie, daarna vrijspraak omdat beklagde, wegens afwezigheid van alle schuld, niet strafbaar is.

Toch is dit dictum naar mijn mening juist omdat de schuldigverklaring ziet op het daderschap en de afwezigheid van alle schuld ziet op de aansprakelijkheid.

W. H. V.

TUCHTRECHTSPRAAK

Hoog Militair Gerechtshof

Beschikking van 20 juni 1967

President: Mr. Lamers; *Leden:* Mr. Fikkert, Generaal-Majoor Coopmans, Generaal-Majoor der Mariniers b.d. Nass (plv.), Schout-bij-Nacht b.d. Van der Zijl (plv.) en Luitenant-Generaal Cox (plv.).

Volstreckte verhindering om binnen de beklagtermijn als bedoeld in art. 67 W.K. de eindbeslissing van het H.M.G. in te roepen en aanvang van de beklagtermijn in verband daarmee.

Een hofmeester der derde klasse, dienende bij de marinierskazerne Suffisant in Curaçao (N.A.), was gestraft met 3 maanden plaatsing in een tuchtclassse terzake van: gestraft zijnde met strafdienst halsstarrig geweigerd het hem opgedragen werk te verrichten.

De beschikking over het deswege door hem ingediende beklag werd hem uitgereikt op 5 april 1967, terwijl hij verpleegd werd — van 4 t/m 12 april d.a.v. — in de Lands psychiatrische inrichting „Rustoord” te Curaçao. Klager riep 13 april 's-Hofs eindbeslissing in.

De Advocaat-Fiscaal voor de Krijgsmacht adviseerde tot niet-ontvankelijkverklaring van het verzoek tot inroepen van 's-Hofs eindbeslissing (kennelijk op grond van het verstreken zijn van de appèltermijn als bedoeld in art. 67 W.K.).

Het H.M.G. overwoog, dat het beklag ontvankelijk was, dat het verblijf ter verpleging in een psychiatrische inrichting oplevert een geval van volstreckte verhindering als bedoeld in art. 67 W.K. om de eindbeslissing van het Hof te kunnen inroepen over de beslissing op het beklag in eerste instantie.

Voorts overwoog het Hof, dat aangenomen moet worden, dat de verhindering was opgeheven de dag na dien waarop klager de inrichting had verlaten en de beklagtermijn van vier dagen op die dag was aangevangen.

(W.K. art. 67).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen een verklaring, gedagtekend 13 april 1967, waarbij A., hofmeester der derde klasse, marinenummer 07248 dienende bij de marinierskazerne Suffisant in Curaçao (Ned. Antillen), thans bij de Sociaal Medische Dienst te Leiden in Nederland, 's-Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beschikking op het beklag door hem ingediend bij de commandant der Zeemacht in de Nederlandse Antillen over de straf van plaatsing in een tuchtclassse voor de duur van drie maanden hem opgelegd door de commandant van voornoemde kazerne wegens:

„gestraft zijnde met strafdienst halsstarrig geweigerd het hem opge-
„dragen werk te verrichten”,
bij welke beschikking — op 4 april 1967 genomen en op 5 april 1967
ter kennis van klager gebracht — de opgelegde straf en de omschrijving
van de strafreden werden gehandhaafd;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord de klager;

Gelet op het advies van de Advocaat-Fiscaal voor de Krijgsmacht
strekking tot niet-ontvankelijk verklaring van klager in zijn verzoek
tot in roepen van 's-Hofs eindbeslissing op zijn beklag;

Overwegende te dien aanzien, dat klager op 13 april 1967 bedoeld
verzoek heeft ingediend nadat voornoemde beschikking op zijn beklag
hem op 5 april 1967 was uitgereikt;

Overwegende, dat uit hogergenoemde bescheiden blijkt, dat klager
van 4 april 1967 tot en met 12 april 1967 werd verpleegd in de Lands
Psychiatrische Inrichting „Rustoord” te Curaçao;

dat naar 's-Hofs mening het verblijf ter verpleging in een psychia-
trische inrichting oplevert een geval van volstrekte verhindering als be-
doeld in artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, zodat nu voornoemde
beschikking op zijn beklag klager tijdens het verblijf in genoemde in-
richting werd uitgereikt, voor klager de in genoemd wetsartikel vermel-
de termijn van vier dagen waarbinnen hij 's-Hofs eindbeslissing op het
beklag kon inroepen is aangevangen op 13 april 1967, zijnde de dag na
dien waarop hij voornoemde inrichting had verlaten en moet worden
aangenomen dat hogergenoemde verhindering was opgeheven; dat kla-
ger derhalve, nu hij het verzoek tot inroepen van 's-Hofs eindbeslissing
op zijn beklag heeft ingediend op 13 april 1967, gelet op artikel 67 van
de Wet op de Krijgstucht in zijn verzoek moet worden ontvangen;

Overwegende, dat klager voor het Hof, erkennend het in de om-
schrijving van de strafreden waarvan beklag weergegeven feit, heeft her-
haald zijn bezwaren tegen de bestraffing zoals deze zijn weergegeven in
voornoemde beschikking;

Overwegende, te dien aanzien dat de behandeling van deze zaak het
Hof tot geen andere beschouwingen heeft geleid dan die vervat in de
beschikking waarvan beklag, zodat het beklag als ongegrond moet wor-
den aangemerkt;

Krachtens 's-Hofs Provisionele Instructie de eindbeslissing nemende
op het beklag;

Bevestigt de beschikking waarvan beklag, met overneming der gron-
den;

Bepaalt, dat een afschrift van 's-Hofs eindbeslissing zal worden uit-
gereikt aan klager, de strafoplegger, de beklagmeerdere, de Advocaat-
Fiscaal voor de Krijgsmacht en desverlangd aan de Minister van De-
fensie.

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

6 mei 1965

(P.L. 1964/4)

Voorzitter: H. Fortuin (fgd.); Leden: Jhr. Mr. C. M. O. van Nispen tot Sevenaer en Mr. M. A. de Bok (plv.).

(Pensioenwet voor de landmacht 1922, art. 2 eerste lid onder 2°).

Klagers in 1960 ingediende aanvraag om militair invaliditeitspensioen, op welke aanvraag afwijzend was beschikt, was o.m. gegrond op een ongeval, dat hem blijkens een twee dagen later opgemaakt proces-verbaal op 7 nov. 1934 tijdens de uitoefening van de militaire dienst was overkomen. Blijkens dat proces-verbaal was klager aan de linker knie getroffen door een bezem, waarmede een van de andere dienstplichtigen rondzwaaide op het ogenblik dat klager en andere soldaten het kazernegebouw verlieten teneinde, naar hun was opgedragen, een straat achter de kazerne te gaan wieden. De Kroon nam geen verband aan met de uitoefening van de militaire dienst, van oordeel zijnde dat hier sprake was geweest van een stoeipartij.

De Raad acht bedoeld verband echter wel aanwezig, gelet op de omstandigheid dat het wieden van de straat krachtens opdracht behoorde tot de uitoefening van de militaire dienst, dat leiding en toezicht van een meerdere daarbij hadden ontbroken en dat klager zelf geen schuld aan het ongeval had.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven inzake:

E., wonende te Groningen, klager in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door Mr. P. H. Hugenholtz, hoofd van de rechtskundige dienst van het Nederlands Verbond van Vakverenigingen, wonende te Amsterdam, tegen: de Minister van Defensie, verweerder, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden J. Koolhoven, referendaris bij het Ministerie van Defensie, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat bij Koninklijk Besluit van 7 maart 1961 afwijzend werd beschikt op een namens klager ingediend verzoek om toekenning van militair invaliditeitspensioen; waarbij werd overwogen:

dat een militair krachtens artikel 2, eerste lid, onder 2°, van de Pensioenwet voor de landmacht 1922 recht op militair pensioen verkrijgt, indien de bij hem geconstateerde gebreken zijn ontstaan door de uit-

oefening van de militaire dienst, dan wel tot uiting zijn gekomen of verergerd door bijzondere omstandigheden of toestanden, welke zich bij de uitoefening van deze dienst hebben voorgedaan en welke naar medisch inzicht van nadelige invloed zijn geweest op zijn gezondheidstoestand, mits deze gebreken een invaliditeit van tenminste 10% blijken te veroorzaken of dat hij bij zijn ontslag tenminste vijf jaren werkelijke dienst kan aanwijzen; dat ingevolge artikel 1 der genoemde pensioenwet onder de voorwaarden en naar de regelen in deze wet gesteld pensioen wordt verleend, nadat de militair uit de dienst is ontslagen; dat belanghebbende met ingang van 1 juli 1952 uit de militaire dienst is ontslagen wegens diensteindiging; dat blijkens hogeraangehaald rekest belanghebbende van mening is, dat zijn knieletsel is ontstaan in en door de militaire dienst, in verband waarmede verzocht wordt hem in het genot van een militair invaliditeitspensioen te stellen; dat uit het proces-verbaal, opgemaakt naar aanleiding van het ongeval, hetwelk belanghebbende op 7 november 1934 is overkomen, blijkt, dat het betreffende ongeval het gevolg is geweest van een stoeipartij tussen belanghebbende en de dienstplichtige soldaat V.; dat in het onderwerpelijk geval dan ook geen sprake is van een dienstongeval; dat belanghebbende in verband met bedoeld rekest op 11 april 1960 aan een militair geneeskundig onderzoek is onderworpen door de commissie voor het geneeskundig onderzoek te Utrecht, nopens welk onderzoek door die commissie onder dagtekening van 23 september 1960 een rapport werd uitgebracht; dat een uittreksel uit dat rapport door de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst, voorzien van diens visum d.d. 21 november 1960, aan de Minister van Defensie werd gezonden; dat blijkens bedoeld uittreksel onderzochte bij het te zijnen aanzien ingesteld geneeskundig onderzoek heeft verklaard: dat zijn longaandoening is te wijten aan zijn onderduikerstijd als militair in 1940—1945, door moeilijke omstandigheden; dat de moeilijkheden van zijn linker knie te wijten zijn aan het ongeval, dat hem in november 1934 als militair overkwam; dat uit vorenbedoeld uittreksel mede blijkt, dat de commissie voor het geneeskundig onderzoek heeft overwogen: dat betrokkene lijdende is aan de gevolgen van een letsel van de linker knie door een (hem op 7 november 1934 overkomen) ongeval; dat blijkens het (terzake op 9 november 1934 opgemaakt) proces-verbaal het door betrokkene als oorzakelijk moment genoemde ongeval niet als een dienstongeval wordt beschouwd; dat een oorzakelijk dienstverband derhalve niet aannemelijk is; dat voor een verergerend dienstverband geen termen aanwezig zijn; dat betrokkene bovendien lijdende is aan een algemene aandoening met voornaamste localisatie in de longen; dat blijkens het onderzoek geen omstandigheden, verband houdend met de uitoefening van de militaire dienst van overwegende, dan wel mede van invloed zijn geweest op het ontstaan, tot uiting komen c.q. verergeren van de aandoening, terwijl het door be-

trokkene naar voren gebrachte niet als zodanig kan worden aangemerkt; dat derhalve generlei dienstverband aannemelijk is; dat de Kroon zich met de conclusie van voornoemde commissie kan verenigen; dat, aangezien de gebreken van belanghebbende niet in verband staan met de uitoefening van de militaire dienst, hij geen recht kan doen gelden op een militair invaliditeitspensioen;

Overwegende dat bij Koninklijk Besluit van 10 juni 1964 afwijzend werd beschikt op een verzoek om herziening van de met betrekking tot klagers pensioenaanspraken bij het Koninklijk Besluit van 7 maart 1961 genomen beslissing; waarbij onder meer werd overwogen: dat adressant zich blijkens zijn herzieningsaanvraag niet kan verenigen met de te zijnen aanzien genomen afwijzende pensioenbeslissing (aan welke afwijzende beslissing ten grondslag heeft gelegen de overweging, dat het aan hem in 1934 in militaire dienst overkomen ongeval niet als een dienstongeval kan worden aangemerkt); dat adressant lijdende is aan een knieletsel, dat naar zijn mening een gevolg is van het hem op 7 november 1934 bij de uitoefening van de militaire dienst overkomen ongeval; dat adressant van mening is, dat dit ongeval wel degelijk als een dienstongeval dient te worden beschouwd; dat dit ongeval zich volgens adressant's rekest als volgt heeft toegedragen: „de sectie waartoe adressant behoorde, had op de bewuste dag van de sectiecommandant — de sergeant C. — opdracht om de straat schoon te maken vóór de ka-, zernebakkerij te Groningen. Toen adressant met zijn sectiegenoten in „looppas het gebouw uitliep om zich naar de bedoelde plaats te bege-, ven, stond buiten, op een voor adressant niet zichtbare plaats, een „soldaat, genaamd V., te zwaaien met een op kniehoogte horizontaal ge-, houden bezem. Enkele soldaten, die vóór adressant uitliepen, merkten „dit op en wisten, door op te springen, de bezemstok te ontwijken, „doch adressant zag het niet tijdig en kreeg de bezemstok tegen de „knie”; dat uit bovenomschreven gang van zaken blijkt, dat weliswaar de soldaat V. buiten de grenzen van zijn dienstopdracht handelde, doch dat adressant op dat moment bezig was aan de vervulling van een dienstopdracht en daarbij letsel opliep, zulks zonder dat adressant ook maar enigszins aanleiding had gegeven tot de handelwijze van soldaat V.; dat adressant tot bewijs van zijn stellingen bij zijn herzieningsverzoek een verklaring, gedateerd 17 februari 1960, van de heer V. te Groningen heeft overgelegd; dat adressant op grond van vorenstaande overwegingen verzoekt het Koninklijk besluit van 7 maart 1961 te herzien in die zin, dat hem alsnog een militair invaliditeitspensioen wordt toegekend;

dat naar aanleiding van adressant's herzieningsverzoek door de Minister van Defensie opnieuw een onderzoek is ingesteld inzonderheid voor wat betreft de vraag, of het aan adressant in 1934 overkomen ongeval als een dienstongeval is aan te merken; dat dienaangaande onder

meer inlichtingen zijn ingewonnen bij de inspecteur van de militair geneeskundige dienst; dat deze inspecteur bij diens schrijven van 26 september 1961 onder meer mededeelt, dat adressant bij opneming op 7 november 1934 in het Academisch ziekenhuis te Groningen als oorzaak van het door hem bekomen letsel heeft aangegeven een stoot met een schrobber tegen de knie te hebben gehad; dat in dit verband de militaire dienst niet door adressant is genoemd, ofschoon hij militair was in die tijd; dat genoemde inspecteur voorts mededeelt, dat adressant van 3 januari 1935 tot 26 januari 1935 werd opgenomen in het militair hospitaal te Utrecht voor specialistisch onderzoek en nabehandeling van de door hem opgelopen fractuur; dat adressant toen als oorzaak voor het ontstaan, tot uiting komen of verergering van de aandoening slechts aangaf, dat de aandoening was ontstaan door een „slag tegen de linker „knie“; dat adressant in 1959 opnieuw hulp voor zijn klachten over de linker knie heeft gezocht, hetgeen aanleiding was tot zijn opneming in het Academisch Ziekenhuis op 15 september 1959; dat toen door adressant evenmin iets naders omtrent de oorzaak van de knieklachten werd vermeld; dat de Minister van Defensie aanleiding heeft gevonden ook de Koninklijke Marechaussee te betrekken in het onderzoek naar de toedracht van het aan adressant overkomen ongeval; dat naar aanleiding van dat onderzoek aan de Minister van Defensie zijn overgelegd een aantal processen-verbaal van de brigades Koninklijke Marechaussee te Groningen, Deelen, Kampen, IJmuiden, Amsterdam en Bussum; dat uit deze processen-verbaal blijkt, dat een groot aantal militairen, van wie velen gelijktijdig met adressant onder de wapenen zijn geweest, zijn gehoord omtrent de toedracht van het aan adressant overkomen ongeval; dat vele personen geen verklaring konden afleggen, omdat zij, zoals zij verklaarden, zich van het ongeval niets meer konden herinneren, dan wel daarbij niet tegenwoordig waren geweest; dat onder meer wel een verklaring heeft afgelegd adressant's toenmalige sectie-commandant B., die destijds het proces-verbaal d.d. 9 november 1934 heeft opgemaakt; dat hij verklaart, dat het voor hem vaststaat, dat — ofschoon hij zich van het aan adressant overkomen ongeval niets meer kan herinneren — het ongeval tijdens een stoeipartij aan adressant is overkomen, aangezien hij anders het woord stoeipartij pertinent niet in zijn proces-verbaal zou hebben opgenomen; dat uit de verklaring van de gepensioneerd adjudant-onderofficier C. blijkt, dat adressant enige keren bij hem is geweest teneinde inlichtingen en zo mogelijk een schriftelijke verklaring van hem te verkrijgen betreffende het adresant in 1934 in militaire dienst overkomen ongeval; dat de heer C. zich van dat ongeval niets kan herinneren en daarom steeds geweigerd heeft een verklaring daaromtrent af te leggen, hoewel adressant hem trachtte te bewegen toch een verklaring en dan in zijn voordeel af te leggen; dat de gewezen dienstplichtige K. onder meer verklaart, dat hij zich met een groepje

soldaten, waarbij onder anderen E., V. en T. op het kazerneplein nabij de zogenaamde bakkerij bevond, waarbij door hen wat werd gestoeid, min of meer uit balorigheid en niet in de vorm van dienstsport, tengevolge waarvan adressant kwam te vallen en zijn knieschijf beschadigde; dat de gewezen dienstplichtige S. verklaart, dat, naar hij aanneemt, de sergeant C. opdracht heeft gegeven de straat te wieden; dat hij zich nog goed herinnert, dat adressant, die vlak voor hem de kazerne uitliep, een klap met een door V. in het rond zwaaiende bezemsteel tegen zijn been kreeg; dat zij op dat moment niet in een of ander gelidsverband waren, omdat op dat moment geen meerdere de leiding had; dat onder dagtekening van 20 maart 1963 ook een verklaring heeft afgelegd de gewezen dienstplichtige V.; dat deze blijkens diens verklaring met een groepje soldaten, waaronder adressant, op een gegeven dag de straat achter het kazernegebouw moesten gaan wieden; dat zij naar het kazerneplein gingen, waarbij geen meerdere aanwezig was, waardoor er niet veel werd gewerkt, maar meer lol gemaakt; dat er een algemene stoeipartij ontstond, waarbij hij een bezemstok rondzwaaide en hij adressant met die bezemstok tegen een been raakte; dat de heer V. in zijn verklaring van 17 februari 1960 (welke verklaring is overgelegd bij adressant's herzieningsverzoek) in het geheel niet spreekt van een stoeipartij, zulks in tegenstelling tot zijn van zijn handtekening voorziene verklaring, gevoegd bij het onder dagtekening van 9 november 1934 opgemaakt en door de sectie-commandant B. ondertekend proces-verbaal, en tot zijn eerdergenoemde verklaring van 26 maart 1963; dat bedoelde door de heer V. op 9 november 1934 afgelegde schriftelijke verklaring als volgt luidt:

„De ondergeteekende, de dienstplichtige V. verklaart dat hij, op weg „zijnde naar de straat achter de Kazerne, om aldaar te wieden, met den „dienstplichtige E. gestoeid heeft, en dat hierbij de dienstplichtige E. is „komen te vallen, waardoor deze zijn knie ernstig heeft bezeerd.”

dat de verklaringen van vorengenoemde personen, welke zijn neergelegd in het nader opgemaakte proces-verbaal van de Koninklijke Marechaussee, bevestigen hetgeen omtrent het ongeval adressant overkomen, reeds in het proces-verbaal van 9 november 1934 is vermeld;

dat de Kroon, samenvattende hetgeen Haar aangaande de toedracht van het aan adressant op 7 november 1934 overkomen ongeval ter kennis is gekomen, niet de overtuiging heeft, dat het knieletsel van adressant door dienstoorzaken is veroorzaakt, zodat het aan adressant overkomen ongeval naar Haar oordeel terecht niet als een dienstongeval is aangemerkt; dat mitsdien het verzoek van adressant om herziening van de met betrekking tot zijn pensioenaanspraken bij het Koninklijk besluit van 7 maart 1961 genomen beslissing niet voor inwilliging vatbaar is;

Overwegende dat door klager bij voorlopig klaagschrift tegen deze

beslissing bij deze Raad beroep is ingesteld en dat namens klager bij bij nader klaagschrift op de daarbij aangevoerde gronden de Raad is verzocht het Koninklijk Besluit van 10 juni 1964, houdende afwijzing van een verzoek om herziening van een terzake van pensioenaanspraken genomen beslissing, te vernietigen — kennelijk bedoelende met vernietiging tevens van de beslissing, genomen bij het Koninklijk Besluit van 7 maart 1961 — en te beslissen, dat hem een pensioen overeenkomstig de bepalingen van de Pensioenwet voor de landmacht 1922 toekomt naar een zodanig percentage invaliditeit als de Raad in goede justitie moge behagen vast te stellen, met zodanige verdere beslissing als de Raad zal vermenen te behoren;

Overwegende dat verweerder bij contra-memorïe op de daarbij aangevoerde gronden heeft geconcludeerd tot bevestiging van de bestreden beslissing;

Overwegende dat klagers gemachtigde ter 's Raads openbare terechtzitting nog enige verklaringen heeft overgelegd van de bij het ongeval op 7 november 1934 betrokkenen over de wijze, waarop dat ongeval heeft plaats gehad;

IN RECHTE:

Overwegende dat op grond der gedingstukken en het verhandelde ter 's Raads terechtzitting voor de Raad vaststaat:

dat klager, geboren 27 maart 1914 en van beroep kelner, van 4 oktober 1934 tot 17 maart 1935 in werkelijke dienst onder de wapenen is geweest; dat hij die dienst heeft vervuld bij de tirailleurscompagnie van het 12e regiment Infanterie te Groningen; dat hem, gelegen in de Rabenhauptkazerne te Groningen, aldaar op 7 november 1934 een ongeval is overkomen; dat van dat ongeval eerst op 9 november 1934 door B. als Sectiecommandant het navolgende proces-verbaal is opgemaakt:

„op den 7 november 1934 te ongeveer 13.30 in de Kazerne komend „werd mij door den s.m.i. G. medegedeeld, dat de dpl. E. was gevallen „en zijn knie bezeerd had. De dpl. V. deelde mij mede, dat hij en de „dpl. E. op weg zijnde naar de straat, welke naar de voertuigenloods „leidt, om aldaar te wieden, gestoeid hadden. Hierbij is de dpl. E. ge- „vallen en heeft hij zijn knie in ernstige mate bezeerd”.

dat door de Officier van Gezondheid, Chef Militair Geneeskundige Dienst te Groningen, onder dit proces-verbaal de navolgende verklaring is gesteld:

„Ondergetekende constateerde 7 Nov. 1934 te 13.30 uur in de Ka- „zerne, dat de dt.pl. E. een fractura epicondylî lat. fem. sin. had.

„
Groningen 12 Nov. 1934

„
De Off. v. Gez. 2e kl.

„
Chef Mil. Geneesk. Dienst te Groningen

„
w.g. onleesbaar.”;

dat klager op dezelfde dag van het ongeval werd opgenomen in het Academisch Ziekenhuis te Groningen, alwaar hij zes à zeven weken in behandeling is geweest, waarna hij van 3 januari 1935 tot 26 januari 1935 was opgenomen in het militair hospitaal te Utrecht voor specialistisch onderzoek en nabehandeling van de door hem opgelopen fractuur; dat klager naar aanleiding van zijn betrekkelijke klachten op 15 september 1959 in het Academisch Ziekenhuis te Groningen is opgenomen, alwaar hij op 18 september 1959 aan zijn knie is geopereerd; dat, naar aanleiding van het verzoek van klagers gemachtigde d.d. 27 januari 1960 om klager in het genot te stellen van een militair pensioen, klager op 11 april 1960 aan een commissoriaal geneeskundig onderzoek is onderworpen door de desbetreffende commissie te Utrecht; dat klager toen ter tijde tevens lijdende was aan een longaandoening; dat door vorengenoemde commissie de invaliditeit van klager op 28 januari 1960 voor de knieaandoening werd vastgesteld op: alg. 15%, beroeps 35% g.d.v., voor de longaandoening alg. 10%; totaal alg. 25%, beroeps 35% g.d.v.;

Overwegende dat in het onderhavige geding de vraag moet worden beantwoord, of klager ter zake van het hiervoor vermeld, hem overkomen, ongeval aanspraak kan doen gelden op een militair invaliditeitspensioen krachtens de Pensioenwet voor de landmacht 1922;

Overwegende dat artikel 2, eerste lid, aanhef en onder 2°, a en b, van de Pensioenwet voor de landmacht 1922 luidt als volgt:

„1. Recht op pensioen wordt verkregen:

„2°. ter zake van:

„a. verwonding of verminking, tijdens de uitoefening van de militaire dienst in de strijd bekomen, dan wel veroorzaakt door gevorderde of bevolen militaire diensten;

„b. ziekten of gebreken, welke het gevolg zijn van verrichtingen of „vermoeienissen aan de uitoefening van de militaire dienst verbonden, „of van bijzondere omstandigheden of toestanden, die zich bij de uitoefening van deze dienst hebben voorgedaan, dan wel, die tot uiting „zijn gekomen onder overwegende invloed van die verrichtingen, vermoeienissen, bijzondere omstandigheden of toestanden;”;

Overwegende dat het antwoord op de in de vorige rechtsoverweging gestelde vraag afhangt van het antwoord op deze andere vraag, of de ziekten of gebreken, waaraan klager lijdende is, in het in de vorengenoemde bepalingen bedoelde verband staan met de uitoefening van de militaire dienst;

Overwegende dat de Raad te dezer zake allereerst opmerkt, dat hij uit het in de bestreden beslissing vermelde feit, dat klager bij zijn opname in het Academisch Ziekenhuis te Groningen op 7 november 1934 als oorzaak van het hem overkomen ongeval heeft aangegeven een stoot met een schrobber tegen de knie te hebben gehad en daarbij niet de mi-

litair dienst heeft genoemd, zomede dat hij bij het opnemen van de anamnese op 3 januari 1935 in het Militair Hospitaal te Utrecht slechts vermeld heeft, dat de aandoening was ontstaan door een slag tegen de linker knie en dat hij bij zijn opneming in het Academisch Ziekenhuis te Groningen op 15 september 1959 — alwaar op 18 september daaraanvolgend de patella werd verwijderd — niets naders omtrent de oorzaak van de knieklachten heeft vermeld, niet a contrario tot de conclusie kan komen, dat het ongeval niet met de militaire dienst te maken heeft;

Overwegende dat niet meer nauwkeurig is vast te stellen, hetgeen zich ter zake op 7 november 1934 heeft afgespeeld, waarbij in aanmerking dient te worden genomen, dat het voorval meer dan 30 jaren geleden heeft plaats gevonden; dat het proces-verbaal van de toenmalige sergeant C. voornoemd, eerst twee dagen, nadat het ongeluk was geschied, is opgesteld en niet op eigen waarneming berust; dat evenwel aangenomen moet worden, dat de sectie, waartoe klager behoorde, — hetzij voor een gedeelte hetzij in haar geheel — op de bewuste 7e november 1934 na de middagmaaltijd de straat achter de kazerne moest gaan wieden; dat zulks behoorde tot de uitoefening van de dienst, doch dat niet is komen vast te staan, of het hier al dan niet een strafmaatregel betrof; dat bedoelde werkzaamheid evenwel plaats vond zonder leiding en toezicht van een meerdere; dat het gaan over het kazerneplein naar de plaats, waar gewied moest worden, kennelijk op onordelijke wijze is geschied; dat voorts aannemelijk is en niet is weersproken, dat de toenmalige dienstplichtige V., thans gymnastiekonderwijzer te Groningen, naar hij meermalen heeft verklaard, ook bij het hem door de wachtmeester 1e klasse der Koninklijke Marechaussee H. afgenomen verhoor, op of bij bedoeld plein met een bezem heeft gezwaaid en aldus klager zodanig heeft getroffen, dat zijn knie ernstig werd beschadigd; dat uit niets is gebleken, dat klager zelve in enige mate schuld zou treffen en dat ook door niets wordt gestaafd, dat klager zelve dit gedrag van V. voornoemd, zou hebben uitgelokt; dat overigens ook V. voornoemd, zelve de schuld op zich heeft genomen en neemt; dat diens verklaring aan de toenmalige sergeant B., dat hij — V. — met klager zou hebben gestoeid, niet op het tegendeel wijst, terwijl bovendien naar het oordeel van deze Raad bedoelde verklaring van degene, die zich aan het ongeval schuldig achtte, niet letterlijk dient te worden genomen en ook niet aldus is bedoeld;

Overwegende dat mitsdien moet worden geconcludeerd, dat klager door een ongeval werd getroffen, toen een aantal dienstplichtigen, bestaande uit, althans grotendeels, minderjarigen dienst moest gaan verrichten zonder dat er sprake was van begeleiding van een sectiecommandant of een andere meerdere;

Overwegende dat aldus het ongeval kon plaats vinden, doordat van

militaire zijde was nagelaten voor het ter zake vereiste toezicht te zorgen en dit ongeval mitsdien te wijten is aan bijzondere omstandigheden of toestanden, die zich bij de uitoefening van de militaire dienst hebben voorgedaan;

Overwegende dat op grond van het vorenoverwogene beslist dient te worden als volgt:

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Stelt vast, dat de beslissing, genomen bij het Koninklijk Besluit van 7 maart 1961, en die, genomen bij het Koninklijk Besluit van 10 juni 1964, zullen behoren te worden vernietigd en dat daarvoor in de plaats zal behoren te komen een nieuwe beslissing, genomen met in achtname van 's Raads uitspraak.

De Centrale Raad van Beroep

11 januari 1967

(M.A.W. 1966/B8)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd.); *Leden:* Mr. E. H. Nuver en Mr. U. J. W. Sibmacher van Nooten.

(Ambtenarenwet 1929, artt. 73 en 75; Wet bevordering en ontslag beroepsfunctionarissen, art. 90).

Een luitenant-kolonel der Koninklijke Luchtmacht maakte er bezwaar tegen, dat hij per 1 nov. 1964 niet was bevorderd. Het betreft hier een keuzebevordering, waarbij de Kroon vrij is in haar keuze uit de meest geschikte officieren, ook voor wat betreft de maatstaven die daarbij worden aangelegd, de bescheiden welke daarbij in aanmerking worden genomen, en de adviezen die zij wil inwinnen. De ambtenarenrechter dient de gemaakte keuze en het daarbij gevoerde beleid in beginsel te eerbiedigen. Niet is gebleken van enige bijzondere reden, waarom het onderhavige besluit in rechte aantastbaar zou zijn. Zo is van enige duidelijke toezegging aan eiser omtrent een bevordering geen sprake geweest.

De Kroon is niet verplicht onder alle omstandigheden en tot in details aan een hoofdofficier de redenen mede te delen waarom hij niet is bevorderd.

Gedaagde heeft niet overgelegd het terzake uitgebrachte advies van de Raad van opperofficieren, omdat het openbaar belang zich daartegen bepaaldelijk zou verzetten. Hierin heeft de Raad te berusten.

Het bestreden besluit wordt door de Raad aangemerkt als het eerste definitieve besluit terzake en niet slechts als een weigering terug te komen op een vroeger genomen en in rechte onaantastbaar geworden besluit. Eiser heeft nl. tot tweemaal toe binnen de beroepstermijn en dus

voordat die besluiten in rechte onaantastbaar waren geworden, een rekest tot gedaagde gericht en die besluiten dus blijkbaar niet als definitief opgevat.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

X., wonende, te Y., eiser in hoger beroep, in persoon ter terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. J. Schuurmans, advocaat te 's-Gravenhage, tegen *de Minister van Defensie als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin*, gedaagde in hoger beroep, voor wie ter terechtzitting als gemachtigde is opgetreden de luitenant-kolonel der Koninklijke Luchtmacht E. J. Gerritsen, wonende te Voorburg.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat eiser, luitenant-kolonel der Koninklijke Luchtmacht, zich met een rekest d.d. 26 november 1964 tot Hare Majesteit de Koningin heeft gewend, daarin heeft betoogd dat hij de verwachting meende te mogen koesteren dat hij zou worden voorgedragen voor bevordering per 1 november 1964, en dit rekest heeft beëindigd als volgt:

„dat echter kennelijk met betrekking tot bevordering per 1 november 1964 te zijnen aanzien aan Uwe Majesteit ongunstig werd geadviseerd; „dat hij zich daardoor gegriefd gevoelt.

„Redenen, waarom rekwestrant zich tot Uwe Majesteit wendt met het „eerbiedig verzoek het daarheen te willen doen leiden, dat hem de gronden, feiten en omstandigheden worden medegedeeld, welke hebben „geleid tot het voor hem ongunstige en teleurstellende besluit tot voorbijgaan voor bevordering en hem te willen vergunnen zich dienaangaande tegenover Uwe Majesteit te rechtvaardigen na kennisneming „van die gronden, feiten en omstandigheden.”;

Overwegende dat voormeld rekest aan de Staatssecretaris van Defensie (Koninklijke Luchtmacht) aanleiding heeft gegeven tot het aan eiser richten van een brief d.d. 23 februari 1965, luidend:

„1. Naar aanleiding van Uw tot Hare Majesteit de Koningin gericht „rekest d.d. 26 november 1964 deel ik U mede, dat Hare Majesteit de „Koningin mij, bij kabinetsrescript van 3 februari 1965 nr. . . . , heeft „gemachtigd U in kennis te stellen met de redenen, welke ertoe hebben „geleid, dat U op 1 november 1964 niet voor een bevordering tot kolonel in aanmerking werd gebracht.

„2. In verband daarmee deel ik U mede dat ik Hare Majesteit de „Koningin bij mijn rapport nr. . . . d.d. 15 oktober 1964 heb bericht, „dat ik de luitenant-kolonels van de dienstgroep van de officieren van

„de Koninklijke Luchtmacht met een ouderdom in rang tot en met 1 september 1956 voor een bevordering tot kolonel met ingang van 1 november 1964 in beschouwing heb genomen.

„3. Alvorens Hare Majesteit de Koningin een voorstel tot bevordering aan te bieden, heb ik advies ingewonnen van een door de toenmalige Minister van Oorlog bij zijn beschikking van 21 augustus 1951 . . . ingestelde Raad van opperofficieren van de Koninklijke Luchtmacht.

„4. Deze raad heeft bij de vaststelling van zijn advies alle ambtelijke bescheiden — in het bijzonder beoordelingsbescheiden —, hoofdzakelijk die welke gegevens bevatten over de laatstverlopen vijf jaren, in zijn beschouwing betrokken.

„5. Bij het nemen van mijn beslissing om U niet bij Hare Majesteit de Koningin voor een bevordering voor te dragen, is naast het advies van de Raad van opperofficieren door mij gelet op de gedurende de laatste vijf jaren voorafgaande aan de bevorderingsdatum omtrent U in verschillende functies en door verschillende commandanten uitgebrachte beoordelingen.

„6. Voorts is door mij overwogen, dat het bekleden van de kolonelsrang voor een goede uitoefening van de thans door U vervulde functie niet volstrekt noodzakelijk is.

„7. Ik heb echter gelet op het door de Raad van opperofficieren uitgebrachte advies en gezien de laatstelijk omtrent U in Uw huidige functie uitgebrachte beoordeling evenmin aanleiding kunnen vinden U uit Uw functie te ontheffen, mede omdat ik de mogelijkheid om U in de toekomst alsnog voor een bevordering tot kolonel bij Hare Majesteit de Koningin in aanmerking te kunnen brengen niet geheel wens uit te sluiten. In dit verband merk ik nog op dat de door U in Uw rekest gememoreerde onderzoeken en voorstellen, naar hun aard moeten worden geacht voort te vloeien uit een juiste vervulling van de U toegewezen taak.

„8. Vorenuiteengezette redenen hebben er dan ook toe geleid dat U door Hare Majesteit de Koningin bij het Koninklijk besluit van 22 oktober 1964, nr. . . . niet voor een bevordering tot kolonel in aanmerking bent gebracht.”;

Overwegende dat eiser zich vervolgens opnieuw tot Hare Majesteit heeft gewend en wel met een rekest d.d. 19 maart 1965, hetwelk luidt:

„geeft met de diepste eerbied te kennen,
„X., Luitenant-Kolonel der Koninklijke Landmacht, registratienummer . . . , tewerkgesteld . . . ,

„dat hij zich meende te mogen veroorloven zich d.d. 26 november 1964 bij rekest tot Uwe Majesteit te wenden met het verzoek, in verband met voorbijgaan voor bevordering per 1 november 1964, om te mogen vernemen de gronden, feiten en omstandigheden welke hadden

„geleid tot het voor hem ongunstige en teleurstellende besluit tot voor-
 „bijgaan voor bevordering en hem te willen vergunnen zich dienaan-
 „gaande tegenover Uwe Majesteit te rechtvaardigen na kennisneming
 „van die gronden, feiten en omstandigheden;

„dat hij in antwoord daarop heeft ontvangen de brief van Zijne Ex-
 „cellentie de Staatssecretaris van Defensie voor de Koninklijke Lucht-
 „macht van 23 februari 1965; dat hem daarin wordt medegedeeld, dat
 „het te zijnen aanzien genomen Besluit was voorafgegaan door het ad-
 „vies van de Raad van Opperofficieren en dat voorts gelet werd op de
 „gedurende de laatste vijf jaren voorafgaande aan de bevorderingsda-
 „tum omtrent hem uitgebrachte beoordelingen, alsook dat daarbij is
 „overwogen dat het bekleden van de kolonelsrang voor een goede uit-
 „oefening van de door hem vervulde functie niet volstrekt noodzakelijk
 „was; dat rekwestrant eerbiedigst moge verzoeken hem te vergunnen
 „op te merken, dat deze hem namens Uwe Majesteit gedane medede-
 „lingen niet een beantwoording inhouden van het door hem gedane ver-
 „zoek en dat hij nog steeds in het ongewisse verkeert over de feiten en
 „omstandigheden waarop de voor hem ongunstige beslissing is geba-
 „seerd, zodat het hem ook niet mogelijk is zich dienaangaande te recht-
 „vaardigen; dat rekwestrant tenslotte meest eerbiedig de aandacht van
 „Uwe Majesteit er voor moge verzoeken, dat uit de plaatsing en hand-
 „having in deze functie en uit de vaststelling dat hij deze functie op de
 „juiste wijze heeft vervuld naar zijn gevoelen de conclusie volgt, dat
 „hem geen recht kan zijn wedervaren door het te zijnen aanzien aan
 „Uw Majesteit voorgelegde advies hem niet in aanmerking te brengen
 „voor bevordering per 1 november 1964.

„Redenen, waarom rekwestrant zich eerbiedigst tot Uwe Majesteit
 „moge wenden en moge verzoeken hem recht te willen doen wederva-
 „ren en wel opdracht te willen geven, dat aan hem, rekwestrant, alsnog
 „de verzochte gegevens zullen worden verstrekt en dat hem daarbij zal
 „worden vergund zich dienaangaande tegenover Uwe Majesteit te recht-
 „vaardigen.”;

Overwegende dat naar aanleiding van dit rekest de Minister van De-
 fensie aan eiser een brief heeft geschreven d.d. 25 mei 1965, luidend:

„1. In antwoord op Uw tot Hare Majesteit de Koningin gerichte re-
 „kest, d.d. 19 maart 1965, houdende verzoek U recht te willen doen
 „wedervaren en opdracht te willen geven dat aan U alsnog de redenen
 „bekend zullen worden gemaakt op grond waarvan U op 1 november
 „1964 niet voor bevordering tot kolonel in aanmerking werd gebracht,
 „deel ik U het volgende mede.

„2. Bij zijn brief van 23 februari 1965, nr. . . . heeft de toenma-
 „lige Staatssecretaris van Defensie (Klu) U in antwoord op Uw rekest
 „van 26 november 1964, daartoe door Hare Majesteit de Koningin bij
 „kabinetsrescript van 3 februari 1965, nr. . . . gemachtigd, in kennis

„gesteld met de redenen welke ertoe hebben geleid dat zij U bij Haar „besluit van 22 oktober 1964, nr. . . . niet voor een bevordering tot „kolonel in aanmerking heeft gebracht.

„3. In Uw onderhavige rekest hebt U geen feiten of omstandigheden „naar voren gebracht, die niet reeds waren vermeld in het rapport dat „de toenmalige Staatssecretaris van Defensie (Klu) naar aanleiding van „Uw rekest van 26 november 1964 aan Hare Majesteit de Koningin „heeft gericht en dat ten grondslag heeft gelegen aan Haar beslissing zo- „als vastgelegd in het genoemde kabinetsrescript van 3 februari 1965, „nr.

„4. In verband met het vorenstaande heeft Hare Majesteit de Ko- „ningin mij bij kabinetsrescript van 4 mei 1965, nr. gemachtigd „U in antwoord op Uw rekest mede te delen, dat de redenen waarom „U voor bevordering bent voorbijgegaan zijn vermeld in mijn namens „Haar tot U gerichte brief van 23 februari 1965 en voorts dat Zij geen „aanleiding heeft kunnen vinden Haar beslissing als neergelegd in het „kabinetsrescript van 3 februari 1965, nr., te herzien.”;

Overwegende dat eiser naar aanleiding van deze brief beroep heeft ingesteld bij het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage en dit gerecht, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 18 juli 1966 — waarnaar hierbij wordt verwezen — dit beroep ongegrond heeft verklaard;

Overwegende dat voornoemde Mr. J. Schuurmans als gemachtigde van eiser van deze uitspraak bij de Raad in hoger beroep is gekomen en in het beroepschrift op de daarin aangevoerde gronden de volgende conclusie heeft gesteld:

„1. dat het Uw Raad moge behagen:

„uit te spreken, dat gelet op de rechtsoverwegingen van de bestreden „uitspraak in deze aanwezig moet worden geacht een verkapte niet-ont- „vankelijkverklaring, dat ten onrechte het Gerecht een ongegrond ver- „klaring uitspreekt en dat derhalve deze zaak behoort te worden terug „verwezen naar het Ambtenarengerecht 's-Gravenhage teneinde op- „nieuw recht te doen in deze zaak met in achtneming van de beslissin- „gen van Uw Raad;

„2. voor het geval Uw Raad vorenstaande niet zou kunnen uitspre- „ken en onjuist zoude achten,

„a. te bepalen, dat de ambtenaren, die schriftelijk verklaringen af- „legden inzake uitreiking van de kennisgeving-beoordeling in september „1962, welke schriftelijke verklaringen in strijd met artikel 73 der „Ambtenarenwet 1929 eerst ter zitting van het Gerecht door de ge- „machtigde van verweerder in het geding werden gebracht, ambtshalve „zullen worden opgeroepen als getuigen, teneinde ter zitting van Uw „Raad op hun schriftelijke verklaringen te worden gehoord;

„b. te bepalen, dat verweerder ten bewijze van zijn desbetreffende

„stellingen gevallen zal noemen van luitenant-kolonels geplaatst en gehandhaafd in een functie, waaraan organiek de rang van kolonel was verbonden, die eveneens zoals appellant niet werden bevorderd, opdat zal kunnen blijken of in deze al dan niet een afwijkend beleid werd gevolgd, al dan niet in strijd werd gehandeld met de rechtsregel zoals door Uw Raad geformuleerd „gelijke monniken, gelijke kappen”;

„c. het onderwerpelijke beroep gegrond te verklaren en uit te spreken, dat appellant recht kon doen gelden op bevordering per 1 november 1964, dat niet is kunnen blijken dat de voor het besluit aangevoerde gronden appellant's recht konden tenietdoen en dat derhalve appellant behoort te worden bevorderd per 1 november 1964.”;

Overwegende dat het onderhavige geding ingevolge een van de kant van eiser gedaan verzoek ter 's Raads terechtzitting niet in het openbaar is behandeld;

IN RECHTE:

Overwegende dat de Raad, gelet op de conclusie waartoe eiser zowel in zijn klaagschrift aan het Ambtenarengerecht als in zijn beroepschrift aan de Raad is gekomen, aanneemt dat het beroep van eiser wezenlijk is gericht tegen het besluit hem per 1 november 1964 niet te bevorderen tot kolonel, en dus niet slechts tegen een door eiser gestelde weigering van de Kroon hem de redenen mede te delen waarom hij per deze datum niet was bevorderd, al wekken eisers vorenvermelde rekesten d.d. 26 november 1964 en 19 maart 1965 de indruk dat het eiser alleen hierom ging;

dat hierbij opmerking verdient dat de Raad geen toepasselijk algemeen verbindend voorschrift bekend is, krachtens hetwelk de Kroon verplicht zou zijn onder alle omstandigheden en tot in details aan een hoofdofficier de redenen mede te delen waarom hij niet is bevorderd, hoedanig een bevordering krachtens artikel 90 der „Wet bevordering „en ontslag beroepsofficieren” ten aanzien van de officieren der luchtmacht door de Kroon geschiedt bij keuze uit de meest geschikte officieren;

Overwegende dat uit eisers rekest van 26 november 1964 blijkt dat hem toen bekend was dat hij per 1 november 1964 was voorbijgegaan voor bevordering; dat hij tegen het desbetreffend besluit beroep had kunnen instellen bij het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage; dat hij dit niet heeft gedaan, maar dat besluit — naar de Raad wil aannemen — niet heeft opgevat als van definitieve aard en daarom binnen de beroepstermijn zijn rekest van 26 november 1964 heeft ingediend; dat eiser uit vorenvermeld antwoord d.d. 23 februari 1965 op dat rekest had kunnen begrijpen dat het besluit hem per 1 november 1964 niet te bevorderen definitief was, en daarom toen tegen het in dat antwoord vervatte besluit beroep had kunnen instellen bij genoemd Ambtenarengerecht; dat de Raad wil aannemen dat eiser dat toen nog niet had be-

grepen en deswege, wederom binnen de beroepstermijn en dus voordat dit besluit in rechte onaantastbaar was geworden, zijn rekest van 19 maart 1965 heeft ingediend; dat de Raad onder deze omstandigheden het antwoord d.d. 25 mei 1965 op dit rekest, tegen welk antwoord eisers in eerste aanleg ingestelde beroep was gericht, wil aanmerken als het eerste definitieve besluit ter zake van het niet-bevorderen van eiser per 1 november 1964, zodat de Raad — anders dan het Ambtenaren-gerecht heeft gedaan — het in de brief van 25 mei 1965 vervatte besluit niet aanmerkt als zijnde slechts een weigering terug te komen op een vroeger genomen en in rechte onaantastbaar geworden besluit;

Overwegende voorts dat de Kroon bij de bevordering tot een hoofd-officiersrang vrij is in haar keuze uit de meest geschikte officieren, ook voor wat betreft de maatstaven die daarbij worden aangelegd, de bescheiden welke daarbij in aanmerking worden genomen, en de adviezen die zij wil inwinnen alvorens de keuze te maken; en

dat de ambtenarenrechter de gemaakte keuze alsmede het daarbij gevoerde beleid in beginsel heeft te eerbiedigen;

Overwegende dat de Raad niet is gebleken van enige bijzondere reden, waarom te dezen het besluit eiser per 1 november 1964 niet te bevorderen in rechte aantastbaar zou zijn; dat de Raad hierbij in het midden laat of juist is — hetgeen eiser met stelligheid ontkent — dat hem op of omstreeks 16 oktober 1962 een op 6 september 1962 gedagtekende kennisgeving is uitgereikt betreffende enkele minder-gunstige opmerkingen, gesteld op een op 22 januari 1962 over hem opgemaakte beoordeling, welke beoordeling heeft behoord tot de bescheiden, waarop de Raad van opperofficieren van de Koninklijke Luchtmacht heeft gelet alvorens zijn advies aan de Kroon uit te brengen omtrent de bevorderingen per 1 november 1964, en waarop ook de Kroon heeft gelet alvorens het besluit te nemen eiser niet te bevorderen; dat namelijk, gezien de overige bescheiden welke die Raad van opperofficieren en de Kroon in beschouwing hebben genomen, niet aannemelijk is dat een ander advies zou zijn uitgebracht of een ander besluit zou zijn genomen indien eiser destijds naar aanleiding van bedoelde kennisgeving een bezwaarschrift zou hebben ingediend en hierop te zijnen gunste zou zijn beschikt, zoals het geval is geweest met betrekking tot een op 13 augustus 1962 over eiser opgemaakte beoordeling, welke eveneens tot de vorenbedoelde bescheiden heeft behoord; dat de Raad, gelet op het vorenstaande, ook in het midden laat of juist is, hetgeen in de eerste twee rechtsoverwegingen der aangevallen uitspraak is gesteld en door eiser is bestreden, dat de vermelde kennisgeving d.d. 6 september 1962 in rechte onaantastbaar is geworden doordat eiser geen beroep heeft ingesteld tegen de beslissing van de Minister van Defensie, vervat in diens in de aangevallen uitspraak weergegeven brief d.d. 14 januari 1966 en inhoudende dat de Minister eisers tegen die kennisgeving alsnog inge-

diende bezwaarschrift d.d. 27 oktober 1965 buiten verdere behandeling liet; dat ook de Raad het horen van getuigen met betrekking tot het al dan niet uitgereikt zijn der kennisgeving, zoals bij het beroepschrift is gevraagd, niet nodig oordeelt; dat eiser er voorts mede bezwaren tegen heeft gemaakt dat op de beoordelingen, welke te zijnen aanzien in beschouwing zijn genomen met betrekking tot de bevorderingen welke per 1 november 1964 hebben plaats gehad, ook overigens voor hem ongunstige aantekeningen staan, welke nimmer aan hem bekend zijn gemaakt; dat dit echter geen grond oplevert om het besluit eiser niet te bevorderen aantastbaar te doen zijn, aangezien bedoelde aantekeningen niet behoren tot de waarderingen, bedoeld in artikel 13 van het „Be-,sluit beoordelingen officieren luchtmacht”, waarmede een beoordeelde officier schriftelijk in kennis moet worden gesteld; dat verder naar 's Raads oordeel ook geen grond tot aantasting van het bestreden besluit kan worden gevonden in eisers stelling, dat door hem voor bevordering voorbij te gaan niet zijn gehonoreerd verwachtingen welke bij hem waren gewekt; dat immers te dezen geen sprake is geweest van enige duidelijk gedane toezegging omtrent een bevordering; dat eiser ook niet kan baten zijn grief, dat tot de gedingstukken welke vanwege gedaagde zijn ingezonden niet behoort het advies van de eerder genoemde Raad van opperofficiëren, uitgebracht omtrent de bevorderingen per 1 november 1964; dat toch vanwege gedaagde niet tot inzending van dat advies is overgegaan onder aanvoering, dat het openbaar belang zich tegen die inzending bepaaldelijk verzet; dat daarom, gelet op het te dezer zake bepaalde in artikel 73 lid 1 en artikel 75 lid 2 der Ambtenarenwet 1929, de Raad — en ook eiser — in het niet-overleggen van bedoeld advies heeft te berusten; dat de Raad eiser niet kan volgen in zijn conclusie dat van een dergelijk advies in rechte niet is gebleken en het derhalve in rechte niet aanwezig is, aangezien de Raad geen reden heeft te twijfelen aan de juistheid van hetgeen door gedaagdes gemachtigde met stelligheid is medegedeeld, dat bedoeld advies is uitgebracht en verscheidene officieren betreft en dat daarin, als met algemene stemmen door de Raad van opperofficiëren uitgebracht, het advies voorkomt om eiser niet tot kolonel te bevorderen;

Overwegende dat uit het vorenoverwogene volgt dat, bij gebreke van gronden als in artikel 58 lid 1 der Ambtenarenwet 1929 omschreven, het door eiser bij het Ambtenarengerecht ingestelde beroep terecht ongegrond is verklaard, zodat die uitspraak moet worden bevestigd;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

Maat of aanmatiging?

Op blz. 176 e.v. vonden wij een disciplinaire beslissing gepubliceerd, genomen door de Commandant der Zeemacht in Nederland. Het betrof hier de verlaging van een matroos der 1e klasse tot matroos der 3e klasse, waarvan de uitvoerige motivering alleszins lezenswaard is. De uiteenzetting omtrent de door klager gepleegde feiten kan geredelijk aanleiding geven om de Commandant der Zeemacht in Nederland in zijn beslissing tot handhaving der straf te volgen.

Toch is er in deze motivering een zinsnede te vinden, die mij trof. Klager blijkt zich mede door de straf te zwaar getroffen te zien aangezien hij, blijkens zijn mededeling, van zins is een aantal maanden na de strafoplegging in het huwelijk te treden en dan over te weinig inkomsten zal kunnen beschikken om zijn vrouw te onderhouden. Dit argument, van welke waarde het ook zij, wordt door de beklagmeerdere onder meer beantwoord met de zinsnede: „nog afgezien van de omstandigheid „dat het voornemen van klager (20 jaar) om in augustus met zijn meisje (thans 16 jaar) in het huwelijk te treden, nauwelijks in serieuze be„schouwing kan worden genomen”. Mijns inziens ware het beter geweest, indien de beklagmeerdere — in plaats van een secundaire overweging in te voegen — inderdaad van een dergelijke overweging had afgezien. De beklagmeerdere laat zich hier uit over de mate van waarschijnlijkheid en gegrondheid van voornemens van klager, die groten-deels in de particuliere sfeer van laatstgenoemde liggen. Hij toetst deze aan de gebruiken in Nederland in het algemeen, gebruiken die echter ook ten snelste veranderen. Naar verluidt is in de Verenigde Staten, vaak een voorbeeld voor latere sociale ontwikkeling ten onzent, van de jongeren 71% op twintigjarige leeftijd gehuwd. Bovendien waren er ook al feiten omtrent klager bekend, die een dergelijk huwelijksvoornemen wellicht aannemelijker maken dan de Commandant Zeemacht in Nederland dit meent te zijn. Immers valt al eerder te lezen, dat klager sinds september 1965 omgang heeft met een zestienjarig meisje in Zwolle en dat hij sinds oktober 1965 zijn permissies als regel niet meer thuis doch ten huize van dit meisje doorbrengt. Zulks kan al een reden zijn om te veronderstellen dat de relatie tussen de matroos en diens meisje iets anders ligt dan het gemiddelde. Is dat inderdaad zo, dan zal de matroos zich door de geciteerde zinsnede wel weinig gevleid voelen.

Mr. J. J. Makkink.

Nietige beschikking tot verwijzing?

In het Aprilnummer van deel LX trof ik op pag. 214 e.v. een vonnis van de Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch aan, gedateerd 28 april 1966, waarvan de inhoud mij niet juist voorkomt.

Hetzelfde geldt voor de conclusie van het naschrift, dat de uitspraak formeel „en règle” schijnt.

Uiteraard ben ik het er volkomen mee eens dat niet en règle is geprocedeerd, nl. met verwaarlozing van de voorschriften der additionele bepalingen. Daarmee is echter de beschikking tot verwijzing nog niet nietig. Artikel 11 RLLu kent de commanderend Generaal of de door hem aangewezen verwijzingsautoriteit zonder meer het recht toe te bepalen of een zaak door de militaire rechter moet worden onderzocht en beoordeeld.

Zo ja, dan zal verdachte naar de militaire rechter worden verwezen „teneinde tegen dezelve zal kunnen worden geprocedeerd in maniere als „bij deze wet is bepaald”. (Derhalve volgens RLLu + c.q. Additionele Bepalingen).

Voor de inhoud van de beschikking tot verwijzing moeten wij naar artikel 14 RLLu, dat bepaalde eisen stelt. Het moet op straffe van nietigheid bij schriftelijke beschikking. Deze moet bevatten de burgerlijke en militaire gegevens van de beklaagde alsmede een omschrijving van het feit, hetwelk hem ten laste wordt gelegd, zomede de beslissing omtrent eventueel arrest. De slotalinea bepaalt dat een afschrift van deze beschikking aan de beklaagde en aan de betrokken Auditeur-Militair ter hand zal worden gesteld.

Betreft het een minderjarige beneden 18 jaar dan moet volgens de additionele bepalingen ook aan de ouders een afschrift worden verstrekt wil er volgens de Wet worden geprocedeerd.

Maar dit geschiedt (of niet) na de verwijzing, zodat daarvan uit de beschikking toch moeilijk kan blijken.

Derhalve kan die beschikking ook niet nietig zijn, omdat hiervan daaruit niets blijkt. Het wil mij dan ook voorkomen dat de grond, waarop de Krijgsraad de nietigverklaring van de beschikking tot verwijzing baseert, geen steun vindt in de Wet.

Wat had er dan moeten gebeuren, zal men vragen?

Ik dacht dat de Krijgsraad de zaak had moeten stellen in handen van de Auditeur-Militair teneinde te procederen overeenkomstig de Wet, te beginnen met artikel III Additionele Bepalingen, zijnde het punt waar van de juiste koers werd afgeweken.

W. J. Smits.

Signalering militaire colonnes

(Ministeriële kennisgeving van 26 mei 1967, directie juridische zaken, afdeling wetgeving en publiekrecht, nr. 201.433 U, LaO 81/28 Nr. 67022)

A. Ter kennis worden gebracht de beschikkingen van de minister van verkeer en waterstaat van 19 januari 1967, nrs. 984 en 985, hou-

dende vaststelling van herkenningstekens van militaire colonnes motorvoertuigen en militaire colonnes te voet.

De tekst van de beschikking van 19 januari 1967, nr. 984, luidt als volgt:

De minister van verkeer en waterstaat,

gelet op artikel 4, onder f 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens;

besluit:

in overeenstemming met de minister van defensie voor militaire colonnes motorvoertuigen de volgende herkenningstekens vast te stellen:

- a. twee blauwe vlaggen, bevestigd aan de voorzijde van het voorste motorvoertuig, één blauwe vlag, bevestigd rechts aan de voorzijde van elk volgende motorvoertuig, met uitzondering van het achterste motorvoertuig, en één groene vlag, bevestigd rechts aan de voorzijde van het achterste motorvoertuig;
- b. ontstoken groot, c.q. dimlicht aan alle motorvoertuigen;
- c. een blauw licht doorlatend bedeksel van de rechterkoplantaarn van elk motorvoertuig, met uitzondering van die van het achterste motorvoertuig;
- d. een groen licht doorlatend bedeksel van de rechterkoplantaarn van het achterste motorvoertuig.

De tekst van de beschikking van 19 januari 1967, nr. 985, luidt als volgt:

De minister van verkeer en waterstaat,

gelet op artikel 73, tweede lid, van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens;

besluit:

in overeenstemming met de minister van defensie de navolgende lichten vast te stellen die door militaire colonnes te voet van een half uur na zonsondergang tot een half uur voor zonsopgang, gedurende de schemering en bij dag bij dichte mist of sneeuwval die het zicht ernstig belemmert worden gevoerd:

- a. aan de kop van de colonne twee ten minste naar voren wit licht uitstralende lantaarns;
- b. aan de staart van de colonne twee ten minste naar achteren rood licht uitstralende lantaarns.

B. In verband met het vorenstaande vervalt de ministeriële kennisgeving van 16 november 1962, afdeling wetgeving en publiekrecht, nr. 232.586/3 K. (lao 62068 O, codenr. 81/24).

BIJDRAGE**La genèse du signe de la croix rouge**

door

MR. J. D. SCHEPERS

Avant-propos.

A l'origine l'article qui suit avait été écrit pour célébrer l'introduction du signe de la croix rouge comme signe protecteur dans le droit international de la guerre il y a plus de cent ans. A cause des circonstances imprévues l'article n'a pu être publié en 1964, l'année de ce centenaire. Je me réjouis que la rédaction de la M.R.T. ait bien voulu le publier dans l'année où la société nationale de la Croix-Rouge néerlandaise commémore son centenaire.

L'ORIGINE ET LA PREMIÈRE ÉTAPE.

Officiellement l'histoire du signe commence le 17 février 1863 à la première réunion du comité de cinq, créé par la Société genevoise d'utilité publique dans sa séance du 9 février 1863. Ce comité de cinq, général Dufour, Gustave Moynier, Dr. Appia, Dr. Maunoir et J. Henry Dunant, avait reçu la mission:

„d'étudier la création en temps de paix de Sociétés de Secours pour les „blessés militaires, et l'adjonction aux armées belligérantes d'un corps „d'infirmiers volontaires et de préparer un Mémoire sur ces sujets pour „être présenté au prochain Congrès de bienfaisance, qui doit avoir lieu à „Berlin en septembre 1863".(1)

Le comité se réunit le 17 février et ce soir même, au cours de la discussion, le général Dufour exprima comme son opinion qu'il serait absolument nécessaire que les volontaires portent un uniforme, un brassard ou un signe distinctif. (2) Il avait été le commandant en chef de l'armée suisse pendant la guerre du „Sonderbund", avait une longue expérience comme militaire et savait donc très bien qu'un général commandant une armée ne permettrait à des civils d'approcher les blessés dispersés sur le champ de bataille que couverts par des mesures de sécurité spéciales. Les récits des pratiques des maraudeurs, des hyènes du champ de bataille, etc., étaient trop horribles.

Il n'y eut pas d'opposition parmi les membres du Comité et l'idée trouva son expression dans l'article 9 du projet rédigé par MM. Moynier et Dunant.(3)

Ce projet de 10 articles (4) — accompagné de l'invitation de participer à une conférence internationale qui aurait lieu à Genève du 26 au 29 octobre 1863 — fut envoyé à tous ceux qui avaient montré leur intérêt dans l'initiative des messieurs de Genève.(5)

Pour attirer l'attention, c.à.d. pour faire de la propagande, le Comité

de Genève envoya au mois de septembre son secrétaire Dunant à Berlin au congrès de statistique où seraient réunis un grand nombre de médecins militaires. Dunant descendit à Berlin au même hôtel que le médecin néerlandais Basting, qui avait traduit „Un souvenir de Solférino” en sa propre langue.

Les deux hommes échangèrent leurs expériences et leurs idées. Au cours de cette conversation Dunant se plaignit du fait qu’après la bataille de Solférino il avait été obligé de demander aux généraux français de libérer les médecins autrichiens qui avaient été faits prisonniers de guerre et ne pouvaient donc pas soigner les blessés de leur propre armée. Basting lui expliqua qu’en cas de retraite un général ordonnerait normalement aux médecins militaires d’abandonner leurs blessés afin d’assurer les soins médicaux à l’armée en retraite et d’épargner aux médecins la captivité.

Alors Dunant eut l’idée brillante que ces difficultés pourraient disparaître si le personnel médical était déclaré neutre. Les deux hommes préparèrent une intervention qui devrait présenter cette solution au congrès. Aussitôt que celui-ci l’eut approuvée Dunant fit imprimer, à ses frais, mais au nom du Comité de Genève, un supplément à l’ordre du jour de la prochaine conférence internationale en cette ville, contenant trois points, dont le deuxième portait la neutralisation du personnel médical.

Le 26 octobre 1863 se trouvèrent réunies à Genève 31 personnes, des médecins militaires pour la plupart, ressortissant à 16 pays européens. La majorité entre eux était venue avec l’accord des gouvernements respectifs, mais ils assistaient à titre personnel et ne pouvaient pas lier les états.

A l’ordre du jour figurait bien le projet de 10 articles des mains de Dunant et Moynier, mais non pas officiellement les trois points de Berlin. Les autres membres du comité n’avaient pas été tout-à-fait d’accord avec l’initiative de Dunant à Berlin.

La discussion sur l’article 9 fit tout de suite disparaître le mot „uniforme”. Le général Dufour proposa aussi de biffer la 2e phrase du premier paragraphe parce que celle-ci dépassait les limites de la conférence. Basting se déclara d’accord à la condition que ce point soit renvoyé à la discussion des points de Berlin. Il n’y eut pas d’opposition et la discussion sur l’article 9 continua. Le docteur Appia proposa un brassard blanc comme signe distinctif auquel fut ajouté une croix rouge (probablement proposée par le général Dufour) (6). Le deuxième paragraphe ne put pas trouver grâce aux yeux des délégués de sorte que finalement le texte suivant fut approuvé:

„Art. 8. — Ils portent dans tous les pays, comme signe distinctif „uniforme, un brassard blanc avec une croix rouge”.

La conférence n’a pas discuté sur la nécessité d’un tel signe; vraisem-

blement tout le monde en était convaincu et en connaissait les raisons.

Devrons nous supposer que la conférence avait en vue un signe de protection?

L'histoire nous enseigne que le signe distinctif et la protection sont deux choses différentes. La dernière fut, sous le titre de „neutralisation”, renvoyée au „voeu”, le signe distinctif, comme il est indiqué dans les résolutions de la conférence de 1863, est à l'origine, suivant l'exposé du général Dufour à la séance du 17 février, un billet d'entrée au champ de bataille. En outre, du discours d'ouverture du président de la conférence, Moynier, ressort clairement que dans la conception du Comité de Genève, les volontaires n'avaient pas besoin de protection contre des actes de guerre.

A son opinion ces hommes resteraient assez éloignés du front afin de ne pas compromettre les mouvements des troupes. Sur un appel du général en chef après la bataille ils se hâteraient d'accourir pour accomplir leur oeuvre charitable. Aussitôt que tous les blessés seraient ramassés et remis aux hôpitaux, les volontaires se retireraient du front pour attendre un nouvel appel.(7) Ils ne courraient donc pas de risques du côté de l'armée adverse, n'auraient donc pas besoin de protection. Ils n'avaient besoin que d'un laissez passer „afin qu'ils ne soient pas repoussés”.

De tout cela suit que la croix rouge est créée comme signe distinctif, comme moyen de distinguer sur le champ de bataille entre les personnes de bonne volonté d'un côté et de l'autre les éléments indésirables.

Mais la décision de la conférence de 1863 concernant le signe n'avait pas de valeur en droit international. La conférence était une affaire privée; un comité de cinq messieurs avait convoqué quelques amis, quelques adhérents au même idéal, afin de discuter les possibilités de créer dans chaque pays un comité de secours. C'était le sujet primordial et la question du signe n'était que de second ordre aux yeux des organisateurs de la conférence.

Cette dernière considération peut être la raison pour laquelle Moynier c.s. ne désiraient pas un débat sur les points de Berlin. Dans sa qualité de président il proposa et la conférence approuva de ne pas ouvrir une discussion séparée sur ce sujet. Ce n'est qu'après l'opposition acharnée de Basting que le président accepta de préparer une nouvelle rédaction des trois points qui pourrait être discutée.(8) Sans la discussion sur ces trois points il n'y aurait pas eu de „voeux” de la conférence de 1863, ni par conséquent la conférence diplomatique de 1864, ni la Convention de Genève de cette même année.

Le fait qu'en 1863 le signe n'était pas considéré comme important explique peut-être pourquoi cette conférence n'a pas songé aux conséquences de sa décision. L'expérience acquise au cours des dizaines d'années écoulées après cette conférence a montré clairement que cette décision ne pourrait être réalisée sans la collaboration des chefs militaires. Mais la conférence estima sortir de sa compétence en parlant de cette collaboration. En acceptant le brassard avec la croix rouge la conférence n'a pas considéré si les gouvernements seraient d'accord ou non. Sans une décision des gouvernements sur ce point, qui n'est survenue qu'en 1906, le brassard avec la croix rouge porté par les infirmiers volontaires ne pouvait pas être considéré comme faisant partie du droit international.

Mais pourquoi la conférence a-t-elle accepté la résolution qui est devenue l'article 8 sans l'incorporer dans les vœux qui devraient être portés à la connaissance des gouvernements?

Vraisemblablement les raisons sont les suivantes:

De l'opinion des messieurs de Genève le point important de cette résolution n'était pas le brassard blanc avec la croix rouge, mais le fait qu'on avait accepté dans tous les pays un signe identique pour les volontaires. C'était une question qui ne regardait que les sociétés de secours et qui n'avait pas d'importance pour les gouvernements.

Suivant les idées du comité de Genève il devrait suffire que chaque gouvernement porte à la connaissance des généraux commandant ses armées qu'il avait reconnu le comité de secours et avait accepté l'aide des infirmiers volontaires. Les volontaires n'entreraient jamais en contact avec l'armée adverse; la reconnaissance par les autres gouvernements était donc superflue.

Revenons à la discussion de la conférence de 1863 sur les vœux.

La proposition de Dunant avait été modifiée par Moynier. Voici les deux textes:

Dunant
septembre 1863 Berlin

1° Que chaque gouvernement de l'Europe daigne d'accorder sa protection spéciale et son haut patronage au Comité général national qui doit être créé dans chacune des capitales de l'Europe, et qui sera composé des personnes les plus honorables et les plus estimées.

Moynier
octobre 1863 Genève

A. Que les gouvernements accordent leur haute protection aux comités de secours qui se formeront, et facilitent autant que possible l'accomplissement de leur mandat.

- 2° Que ces mêmes gouvernements déclarent, que désormais, le personnel médical militaire et ceux qui en dépendent, y compris les secoureurs volontaires reconnus, seront regardés comme personnes neutres par les puissances belligérantes.
- B. Que la neutralisation soit proclamée, en temps de guerre, par les nations belligérantes, pour les ambulances et les hôpitaux, et qu'elle soit également admise, de la manière la plus complète, pour le personnel sanitaire officiel, pour les infirmiers volontaires, pour les habitants du pays qui iront secourir les blessés, et pour les blessés eux-mêmes.
- 3° Qu'en temps de guerre, les gouvernements s'engagent à faciliter les moyens de transport du personnel et des provisions charitables que ces sociétés enverront dans les pays envahis par la guerre.
- C. Qu'un uniforme ou un signe distinctif identique soit admis pour les corps sanitaires de toutes les armées, ou tout au moins pour les personnes d'une même armée attachées à ce service. Qu'un drapeau identique soit aussi adopté dans tous les pays, pour les ambulances et les hôpitaux.

Tous les deux expriment l'idée de la „neutralisation”. Une explication de ce que cela veut dire n'est pas donné par aucun des auteurs. Mais des discussions de 1863 et 1864 on peut conclure que cette „neutralisation” des personnes et des établissements a deux aspects. Le premier est que ces personnes et ces établissements devront être considérés comme étant hors de la guerre et ne pourront donc pas être le but d'un acte de guerre. Le deuxième est que ces personnes et ces établissements sont obligés de ne pas faire de distinction entre les blessés des deux parties en conflit. Ce dernier aspect doit être assuré par des mesures nationales. Pour les personnes, c'est aussi une question de devoir, de conscience et de sentiment.

Pour garantir le premier aspect il est nécessaire que les troupes belligérantes puissent reconnaître d'une façon indiscutable qu'elles ont devant elles des personnes ou des établissements qui sont hors de la guerre.

Dunant ne parla pas d'un uniforme, d'une marque ou d'un signe pour ces militaires neutralisés, non plus des ambulances et des hôpitaux. A juste titre Moynier a choisi un autre texte, plus étendu et qui embrassait tous les établissements et toutes les personnes à neutraliser.

La discussion au sein de la conférence n'a pas causé de grands changements. Selon le compte rendu le Dr. Loeffler (délégué de la Prusse) a proposé de remplacer, dans le texte du 3me voeu, le mot „uniforme” par signe distinctif identique. Ce changement de rédaction a été accepté. En réalité les mots „uniforme ou un” sont biffés du texte. En outre il y a eu la proposition du Dr. Unger, de l'Autriche, d'employer dans toutes les armées un drapeau blanc avec la croix rouge pour indiquer les ambulances et les hôpitaux. La conférence n'a pas réagi à cette proposition, en sens ni favorable ni défavorable; ainsi le texte approuvé ne contient pas de description du drapeau proposé.

Arrivés à la fin de la première étape nous pouvons conclure que la conférence internationale de 1863 a pris trois décisions qui ont quelque relation avec la question du signe:

a. Dans tous les pays le brassard blanc avec la croix rouge serait attribué par les comités de secours aux volontaires envoyés par ceux-là afin que ceux-ci soient reconnaissables comme des civils de bonne intention dont la présence au champ de bataille pourrait être acceptée.

b. Pour le personnel du service de santé militaire devrait être admis un signe distinctif pour marquer sa neutralisation. La conférence ne se prononça pas sur la sorte de l'emblème.

c. Les ambulances et les hôpitaux devraient être indiqués par un drapeau identique dans tous les pays. Ici aussi on voudrait laisser la choix aux gouvernements.

A côté de ces décisions sur les questions des signes, la conférence voulait porter à la connaissance des gouvernements que la neutralisation des ambulances, des hôpitaux et de certaines catégories de personnes devrait être proclamée. Cette neutralisation et le droit d'arborer un signe distinctif sont deux choses différentes que la conférence de 1863 a bien distinguées.

En outre la conférence a fait la distinction nette entre la croix rouge comme signe distinctif et le signe de protection que les gouvernements devraient encore choisir.

Deuxième étape. La conférence et la convention de 1864.

Je n'envisage pas de passer en revue ici toute l'histoire de cette conférence. Je me bornerai aux questions relatives à la neutralisation ou au signe et ne mentionnerai pas les difficultés tant internes que diplomatiques qui se sont présentées.

Sitôt la conférence de 1863 terminée, le comité international de Genève

entama les préparatifs de la conférence diplomatique qui devait être convoquée pour traiter des „voeux” de 1863.

Déjà en novembre 1863, par une lettre adressée aux membres de la conférence, le comité leur demanda si leurs gouvernements étaient à même de conclure une convention relative à la neutralisation du service de santé militaire etc. Cette communication fut, accompagnée du procès-verbal de la conférence d'octobre 1863 ainsi que des résolutions et des voeux acceptés par celle-ci, publiée en 1864 avant la conférence d'août.(9)

La publication contient aussi les rapports des délégués du comité international envoyés aux parties belligérantes pendant la guerre du Schlesvig (juin 1864).

La lettre citée est remarquable, parce qu'elle répète les voeux en les changeant quelque peu. Malgré le fait que la conférence avait, suivant une proposition du Dr. Loefer, biffé le mot „uniforme” du texte du 3me voeu le comité l'insérait dans sa lettre. La deuxième différence est que le comité a ajouté la demande si les gouvernements pouvaient, en général, accepter le brassard et le drapeau blanc avec la croix rouge comme signe distinctif pour marquer la neutralisation. Par cette phrase le comité a fait sienne l'idée prononcée par le Dr. Unger sans que la conférence eût manifesté son adhésion.

Aucun délégué à la conférence de 1864 n'a fait remarquer ces différences entre le texte officiel des voeux et le contenu de la lettre du comité qui restent inexplicables. L'explication était peut-être considérée comme superflue après la publication du rapport du Dr. Appia sur ses activités pendant la guerre entre la Prusse et l'Autriche d'un côté et le Danemark de l'autre.

Quand le Dr. Appia quitta l'armée prussienne le chef d'état-major du maréchal Wrangel lui dit: „Je proposerai pour le corps sanitaire de l'armée prussienne l'admission générale du brassard que vous portez”.(10)

On peut comprendre que le Dr. Unger proposa l'idée au cours de la conférence de 1863 ainsi que l'idéaliste Dr. Appia la présente au comité comme quelque chose d'un prochain avenir, mais pour le comité de Genève la situation était différente. La conférence de 1864 ne s'occuperait pas de la philanthropie ni de l'éthique; il s'agirait pour elle d'établir des règles concrètes du droit de la guerre, lesquelles, en ce qui concerne le signe, devraient définir:

a. le but envisagé avec le port du signe et par conséquent les devoirs et les droits de ceux qui recevraient la permission de l'arborer;

- b. en quelles circonstances le signe pourrait être porté;
- c. comment le contrôle de l'usage pourrait avoir lieu et quelles seraient les conséquences d'un abus éventuel.

Les circonstances dans lesquelles les volontaires envoyés par les comités de secours travailleraient suivant les idées du comité (11), seraient tout à fait différentes de celles dans lesquelles le personnel du service de santé militaire devrait accomplir son devoir, savoir au milieu des combats sans y prendre part.

Pour chacune des deux catégories les points a-c devaient donc être réglés d'une façon tout à fait différente.

Le comité a donc commis une erreur en proposant le même signe pour deux buts différents.

Pour les volontaires le signe serait un billet d'entrée qui aurait sa valeur principale envers les militaires de la même nationalité; pour les militaires appartenant au service de santé militaire il serait le signe de neutralité qui devrait protéger son porteur contre des actes de guerre de la part de l'armée adverse.

Après avoir envoyé les convocations avec leurs annexes que je viens de critiquer, le comité entama les autres préparatifs de la conférence. Le général Dufour et M. Moynier se mirent à rédiger le projet d'une convention dans lequel ils élaboraient le deuxième et le troisième vœu de la conférence de 1863, qui devait servir de base aux discussions à la conférence de 1864.

Voici le texte:

Article Premier

Les ambulances et les hôpitaux militaires seront reconnus neutres, et, comme tels, protégés et respectés par les belligérants, aussi longtemps qu'il s'y trouvera des malades ou des blessés.

Article 2

Tout le personnel sanitaire, comprenant les médecins et chirurgiens, les pharmaciens, les infirmiers, les économes et, en général, toutes les personnes attachées au service des hôpitaux et des ambulances, sera au bénéfice de la neutralisation.

Article 3

Les personnes ci-dessus indiquées pourront, même après l'occupation par l'ennemi, continuer à remplir leurs fonctions dans l'hôpital ou l'am-

balance qu'elles auront desservi, aussi longtemps que cela sera nécessaire, après quoi elles se retireront sans être en aucune façon recherchées ni inquiétées.

Article 4

Toutefois, ces personnes ne pourront emporter que les objets qui leur appartiendront en propre. Tout le matériel qui aura servi à l'installation de l'ambulance ou de l'hôpital restera soumis au droit de la guerre.

Article 5

Les habitants du pays qui se seront employés à transporter des blessés, ou à leur porter des secours sur le champ de bataille, seront également respectés et resteront absolument libres.

Article 6

Les militaires grièvement blessés, soit déjà reçus dans les ambulances ou les hôpitaux, soit recueillis sur les champs de bataille, non seulement seront soignés, à quelque nation qu'ils appartiennent, mais encore ne seront point faits prisonniers. Ils pourront rentrer chez eux à la condition de ne pas reprendre les armes pendant la durée de la campagne.

Article 7

Il sera délivré un sauf-conduit et, s'il en est besoin, une indemnité de route aux militaires mentionnés dans l'article précédent, lorsqu'après guérison ils devront quitter le lieu où ils ont été soignés.

Article 8

Les objets nécessaires aux malades et aux personnes attachées à l'ambulance seront fournis par l'armée occupante, laquelle s'en fera rembourser plus tard le montant, d'après des bons réguliers qui auront été fournis pour cela.

Article 9

Un brassard distinctif et uniforme sera admis pour les officiers et employés sanitaires de toutes les armées.

Un drapeau identique sera également adopté, dans tous les pays, pour les ambulances et les hôpitaux militaires.

Ce brassard et ce drapeau seront ceux qui ont été adoptés à Genève par la Conférence internationale d'octobre 1863 (croix rouge sur fond blanc).

Article 10

Ceux qui, n'ayant pas le droit de porter le brassard, le prendraient pour commettre des actes d'espionnage, seront punis avec toute la rigueur des lois militaires.

Article 11

Des stipulations analogues à celles qui précèdent, relatives aux guerres maritimes, pourront faire l'objet d'une convention ultérieure entre les puissances intéressées.

Une comparaison entre ce texte et celui du deuxième vœu montre que les auteurs du projet étaient beaucoup plus réalistes que les idéalistes qui avaient accepté le vœu.

Il n'est pas question de neutralisation des infirmiers volontaires ni des habitants du pays qui iront secourir les blessés ni des blessés eux-mêmes. Le fait que ces catégories ne sont pas nommées comme neutralisées dans le projet ne veut pas dire que Dufour et Moynier ne les reconnaissaient pas comme inviolables, mais les rédacteurs du projet étaient convaincus que cette inviolabilité était déjà incorporée dans les coutumes de la guerre. Des articles sur les deux dernières catégories se trouvent dans le projet, mais pour eux le mot de „neutralisation” ne fut pas employé.

Le brassard était prévu seulement pour le personnel médical de toutes les armées (les officiers et employés sanitaires.) La raison est claire: sans un signe distinctif ces gens, comme militaires en uniforme, pourraient être un but légitime d'un acte de guerre de la part de l'armée adverse. Il était nécessaire de marquer clairement comme neutralisée cette catégorie de personnes.

Il nous reste encore les infirmiers volontaires nommés dans le vœu. Ils ont disparu du projet.

La discussion au cours de la conférence pourrait nous en fournir la raison, mais, . . . hélas, le procès-verbal de la conférence de 1864 n'a jamais été publié et ce que nous savons de la discussion nous est parvenu des écrits des délégués ou des glossateurs. Un des délégués qui a beaucoup écrit tant sur des questions de la Croix-Rouge que sur la convention est Gustave Moynier. En 1873 il publie une étude sur „La Convention de „Genève pendant la guerre franco-allemande” dans laquelle on trouve à la page 8 la communication: „C'est une grave erreur de croire que la „Convention neutralise les secoureurs volontaires”.

En 1870 dans son „Etude sur la Convention de Genève” il raconte que la conférence de 1863 avait pris deux sortes de décisions différentes, la première se composait des résolutions sur les comités de secours et les volontaires et la deuxième était formulée dans le vœu concernant la neutralité du service de santé militaire, et il continue: „Or ces deux sortes „de décisions, quoique le Comité international eût pris soin de les distinguer nettement, ne faisaient qu'une seule et même chose dans la pensée „de plusieurs, et il y eut des cabinets qui s'imaginèrent que la conférence de

„1864 devait donner une sanction officielle à l'oeuvre des Comités. Comme „ils ne veulent pas en entendre parler ils s'abstiennent”.

Cette dernière phrase explique peut-être pour quelle raison erronée nombre de pays n'avaient pas adhéré à la convention de 1864.

Ces phrases de Moynier, et on pouvait en citer encore d'autres, indiquent déjà que cette convention n'a rien à faire avec les comités de secours ni avec les volontaires (il écrit en 1877: „On sait que, dans la Convention de 1864, il n'est pas même question de sociétés de ce genre (c.à.d. „de comités de secours).

(*Revue de droit int. et de lég. comp.* t. IX pag. 316)

Il était un des auteurs du projet de la convention et on peut donc conclure qu'il a intentionnellement laissé hors du projet ces comités et ces volontaires.

Cette conclusion vient de trouver appui dans l'oeuvre de Dr. C. Lueder „Die Genfer Convention” (1876). Il écrit qu'à la deuxième séance de la conférence le délégué de la Prusse fit part qu'il considérait comme une erreur le fait que les comités de secours et les volontaires n'étaient pas nommés dans le projet. Pour pouvoir apprécier à sa juste valeur cette intervention il faut se souvenir que la Prusse était la seule puissance qui avait éprouvé un résultat favorable avec ces comités en temps de guerre. Les autres puissances ne désiraient pas en parler et les délégués de la France s'opposaient d'une façon acharnée à l'idée du Dr. Loeffler (délégué prussien). Leur gouvernement leur avait défendu de discuter de la neutralisation des infirmiers volontaires. Les auteurs du projet, Dufour et Moynier, préconisaient l'avis des Français. Les deux auteurs n'avaient donc jamais voulu incorporer les volontaires dans la convention.

Le résultat des discussions a été la convention du 22 août 1864 signée par 12 états.

Cette convention ne contient aucun article ou paragraphe qui pourrait impliquer un lien avec les résolutions de la conférence de 1863.(12)

Même l'indication du signe se trouvant dans le projet et renvoyant à une résolution de cette conférence avait été changée par le congrès de 1864. L'article 7 de la convention mentionne explicitement la croix rouge sur fond blanc sans le renvoi à la décision de 1863.

Les règles concernant le signe ne sont pas toutes aussi explicites qu'il est exigé aux pages 457 et 458 ci-dessus, mais de leur historique on peut conclure que:

a. le signe (le brassard avec la croix rouge sur fond blanc) devait marquer le personnel du service de santé militaire comme des personnes inviolables. Les devoirs et les droits étaient exprimés par les mots „neutre” et „neutralisé”.

b. le signe pourrait être arboré lorsque le personnel fonctionnerait, et tant qu'il resterait des blessés à relever ou à secourir.

c. le brassard devrait être délivré par les autorités militaires.

Les règles concernant les conséquences d'abus éventuels manquaient.

Tout cela ne concernait que les hôpitaux et le personnel militaires, intentionnellement les comités de secours et les infirmiers volontaires ont été laissés hors de la convention. Il n'avaient donc aucun statut en droit international.

Comme je viens de le mentionner à la page 460, ce dernier point n'était pas clair pour tout le monde et le malentendu que la convention de 1864 serait applicable aux volontaires était très répandu.(13)

Le résultat a été qu'au cours des guerres qui ont eu lieu après 1864, les volontaires envoyés par un comité, se comportaient comme si le brassard, qu'ils portaient sans y avoir droit, équivalait pour eux non seulement à un billet d'entrée, mais aussi à un vrai laissez-passer. Ils étaient convaincus de leur droit à la liberté de mouvement sur le champ de bataille, parce que, suivant la convention, ils devaient être considérés comme neutres et inviolables.

Les gouvernements étaient d'une autre opinion et les chefs militaires n'étaient pas prêts à leur accorder une seule prérogative.

Ces difficultés, ainsi qu'un certain nombre d'autres, ont provoqué la révision de la Convention de 1864, qui a eu lieu en 1906.

C'est la troisième étape, la conférence de 1906.

Aucun délégué au cours de cette conférence n'a défendu la thèse formulée par les volontaires (ou par leur comité). Tout le monde était convaincu qu'il était absolument nécessaire d'établir des règles strictes concernant l'emploi du signe.

Deux opinions opposées se manifestaient, d'un côté on voulait exiger que les volontaires fussent incorporés comme militaires dans le service de santé militaire, de l'autre on ne désirait pas une organisation militaire. Mais les défenseurs de ce dernier point de vue étaient bien convaincus que les volontaires ne pourraient pas jouir d'une liberté de mouvement illimitée. Le résultat a été que seulement les infirmiers volontaires employés dans les formations et les établissements sanitaires de l'armée seraient respectés et protégés comme le personnel du service de santé militaire et cela à la condition que ces volontaires soient soumis aux lois et règlements militaires. Au cas seulement que toutes ces conditions seraient remplies, ils auraient le droit d'arborer le brassard avec la croix rouge.

Les gouvernements représentés à la conférence n'ont laissé aucun doute; ils ne toléraient sur le champ de bataille personne qui ne fût pas sub-

ordonné aux chefs militaires, même pas un volontaire animé d'un désir humanitaire.

La liberté de mouvement avec le signe distinctif accepté en 1863 par la réunion de personnes privées n'a donc pas été approuvée par les gouvernements et n'a donc jamais été incorporée dans le droit international.

Il n'est pas clair pourquoi les gouvernements ont attribué aux volontaires qui remplissaient toutes les conditions prévues le droit d'arborer le brassard avec la croix rouge. Ils ont établi avec soin les règles exigées aux pages 457 et 458 exceptée celle indiquant le but envisagé.

On peut s'imaginer deux cas :

a. les volontaires portent un uniforme qui ressemble à l'uniforme militaire. Dans ce cas il faut bien un signe distinctif indiquant qu'il s'agit d'une personne qui est hors des hostilités. La même raison s'applique au personnel du service de santé militaire.

b. les volontaires portent une tenue tout à fait différente de celle des militaires. En ce cas le brassard sert à distinguer le porteur des autres civils. Cela peut être nécessaire envers les blessés qui pourraient craindre d'être dépouillés ou même assassinés par les hyènes du champ de bataille.

Dans le dernier cas le brassard pourrait être nécessaire aussi envers le personnel du service de santé militaire à l'aide duquel ils devront travailler. Ce personnel peut alors savoir qu'il s'agit des civils qui sont des secourus admis et auxquels on peut demander des services.

Ces deux buts sont atteints par un seul signe qui en premier cas donne la „protection” et qui sert en deuxième cas de signe de „reconnaissance”. La convention n'exprime pas cette différence et on ne sait pas ce que les rédacteurs ont voulu dire.

Probablement on a aussi tenu compte du fait que le brassard avec la croix rouge avait été accepté pour les volontaires en 1863 et que depuis des années les Sociétés de la Croix-Rouge (14) avaient fait preuve de leur utilité.

Mais le contrôle sur l'emploi du brassard est complètement entre les mains des autorités militaires. Les Sociétés de la Croix-Rouge peuvent, le cas échéant, envoyer des volontaires, mais elles n'ont aucune influence sur le port du signe.

Il est évident que ces sociétés n'ont rien de commun avec le personnel du service de santé militaire ni avec le signe porté par lui.

Hélas, l'erreur contre laquelle Moynier avait déjà averti (ci-dessus pag. 460) est depuis 1906 beaucoup plus facile à commettre.

La distinction nette entre les Comités de secours, devenus les Sociétés de la Croix Rouge, et „la Convention de Genève pour l'amélioration du

„sort des blessés et malades dans les armées en campagne”, généralement nommée „Convention de la croix rouge” est devenue plus difficile à faire. Le même nom augmente la confusion. En outre le signe de protection prescrit dans la convention est aussi une croix rouge, mais entre ce signe et les sociétés nationales il n’y a pas de lien du tout.(15)

Le résultat est une confusion qui s’aggrave continuellement.

Le terme „La Croix-Rouge” est employé tant pour indiquer les sociétés, leur organisation et leur travail que — mais écrit avec des minuscules — pour indiquer le signe de protection. Quelquefois on ne sait pas ce que l’auteur a eu en vue, quelquefois aussi l’auteur a confondu les différentes significations de ce terme.(16)

Les règles de la Convention de Genève de 1906 concernant le signe ont provoqué nombre de malentendus et d’erreurs parmi les auteurs mais n’ont pas été la cause de grandes difficultés pendant les guerres qui ont eu lieu après cette année.

La révision de 1929 n’a pas changé le principe que le signe ne pouvait être placé ou arboré que sous le contrôle strict des autorités militaires.

Il en a été de même en 1949 en ce qui concerne la Convention des blessés et malades, mais la conférence diplomatique de cette année a introduit une nouveauté dans la convention des civils.

C’est la quatrième et dernière étape.

La Convention de Genève du 12 août 1949 relative à la protection des personnes civiles en temps de guerre est née en même temps que les trois autres conventions de Genève(17), mais tandis que ces dernières étaient de nouvelles éditions des traités qui existaient déjà depuis assez longtemps, la Convention des civils est nouvelle.

L’organisation de la Croix-Rouge avait préparé des avant-projets dès avant la deuxième guerre mondiale et aussi tout de suite après la fin de celle-ci. La dernière phase avant la conférence diplomatique de Genève a été la XVIIe Conférence internationale de la Croix-Rouge à Stockholm en 1948.

Dans ce qui suit je me borne à la question du signe dans la IVe Convention (celle des civils).

Dans le projet de convention préparé pour la conférence de Stockholm, le Comité International de la Croix-Rouge avait inséré un article disant que les hôpitaux civils pourraient être signalés par une croix rouge comme signe de protection contre des attaques aériennes.

La conférence de Stockholm ne se contentait pas de la protection des hôpitaux eux-mêmes, elle désirait aussi une protection et le signe pour le personnel travaillant dans ces hôpitaux. L’opposition du CICR contre cette extension restait vaine et le projet de Stockholm contenait l’article 18 (article 20 du texte définitif).(18)

Avant la conférence diplomatique de Genève, le CICR envoya aux gouvernements et aux sociétés nationales de la Croix-Rouge une brochure „Remarques et Propositions”, dans laquelle il donnait sa critique du projet de Stockholm et ses propositions d'amélioration. Concernant l'article 18 du projet de la convention des civils il répétait ses objections contre la croix rouge comme signe de protection pour le personnel des hôpitaux civils.(19)

Malheureusement il n'a pas davantage pu convaincre la conférence diplomatique de 1949 que la conférence de la Croix Rouge de 1948.

L'article 20, tel qu'il est sorti des débats, confond radicalement les différents buts qu'on peut envisager avec le signe de la croix rouge. Il parle de „protection”, mais ne dit pas contre quel danger. Les discussions tant au sein de la IIIe commission qui s'occupa de la convention des civils qu'en séance plénière ne fournissent pas non plus d'explication. L'article a traité au personnel de tous hôpitaux civils reconnus par l'Etat dans tous pays belligérants, donc même au personnel d'un hôpital dans une partie du territoire d'un tel pays très éloignée des opérations militaires. La convention n'indique pas du tout contre quel danger le personnel doit être protégé en ce cas-là.

Mais le port du signe est réservé à une partie des personnes protégées en vertu du premier paragraphe, c.à.d. au personnel qui se trouve dans les territoires occupés et les zones d'opérations militaires. En 1949 à Genève on a beaucoup discuté de la question des personnes qui devraient être comprises dans ce personnel et en quelles circonstances le port du brassard serait toléré, mais jamais un orateur n'a expliqué pourquoi pour ces personnes en ces circonstances le brassard serait indispensable.

Il ne peut pas être question de la protection contre des actes de guerre comme c'est le cas du personnel du service de santé militaire au champ de bataille. Le personnel civil ne porte pas d'uniforme et les soldats de l'armée adverse ne peuvent pas le regarder comme un but légitime d'un acte de guerre.

Cet argument est déjà valable pour les zones d'opérations militaires, c.à.d. pour la partie du territoire où on a contact avec les troupes terrestres de l'ennemi ou tout au moins, un tel contact est imminent. A fortiori il n'y a pas question d'une telle protection dans un territoire occupé où normalement des combats n'ont pas lieu. Les civils ne courent pas de risques contre lesquels le brassard peut protéger.

Le CICR avait donc parfaitement raison en disant que le brassard avec la croix rouge pour le personnel civil n'était pas nécessaire et était même indésirable, parce que toute extension du droit d'arborer le signe protecteur fait forcément agrandir le risque d'abus.

Mais le CICR a tort quand il explique que le but envisagé par le port du brassard doit être la liberté de mouvement pour le porteur.(20) Le texte de l'article ne permet pas cette interprétation. Les travaux préparatoires ne contiennent aucun indice dans ce sens. Aucun orateur n'a, même entre parenthèses, mentionné cette intention. Suivant le commentaire du CICR le personnel portant le brassard aurait une liberté illimitée. Cela n'a certainement pas été l'intention des gouvernements en acceptant l'article 20. L'interprétation de cet article donnée par le CICR est inadmissible.

En outre cette interprétation „impossible” n'offre pas une solution pour le personnel qui ne travaille qu'une partie de son temps dans l'hôpital (troisième paragraphe de l'article).

De tout cela suit que la réglementation de l'article 20 de la IVe Convention concernant le port du brassard est une erreur et que la proposition originale du CICR: „pas de signe pour ce personnel” était correcte.

Les articles concernant le signe protecteur pour le personnel du service de santé militaire ont fourni la preuve de leur utilité pendant plus de 100 ans. Il en est de même depuis 1906 pour le brassard porté par le personnel de la Croix Rouge travaillant sous les ordres du service de santé militaire.

Cela n'est pas le cas des articles de la IVe Convention.

Heureusement celle-ci n'a pas encore subi l'épreuve du feu. Après 1949 il y a eu un certain nombre de conflits armés, mais dans aucun d'eux l'article 20 de la IVe Convention n'a pu être appliqué.

Si 'il en était jamais ainsi, le Seigneur nous en préserve, de graves difficultés surgiront certainement.

NOTES

¹ voir: Revue Internationale de la Croix-Rouge février 1963 pag. 60.

² o.c. pag. 61.

³ Comité international de secours aux militaires blessés.

Actes Genève 1871. pag. 4.

Art. 9 „Les infirmiers volontaires portent, dans tous les pays, un uniforme ou un signe „distinctif identique. Leur personne est sacré et les chefs militaires leur doivent protection. Lors d'une entrée en campagne, les soldats de l'une et l'autre armée sont „informés de l'existence de ces corps et de leur caractère exclusivement charitable”.

⁴ o.c. pag. 3.

⁵ Le congrès de bienfaisance ne se réunit pas cette année. A cause de cela le Comité décidait de convoquer lui-même un congrès international, Séance du Comité international du 25 août 1863. Revue internationale de la Croix-Rouge février 1963 pag. 66.

⁶ voir: Revue néerlandaise de droit international 1959, tome VI (*Liber Amicorum François*) pag. 305.

⁷ voir: Compte rendu de la conférence internationale réunie à Genève les 26, 27, 28 et 29 octobre 1863. Genève 1863, pag. 11 et 12.

⁸ Revue internationale de la Croix-Rouge mars 1963 pag. 125.

⁹ Secours aux blessés. Communication du Comité International faisant suite au compte rendu de la conférence internationale de Genève. Genève 1864.

La lettre du Comité a été publiée dans les „Actes” (voir note 3) pag. 9.

¹⁰ o.c. pag. 105. Le Comité n'a pas tenu compte de l'opinion de l'autre délégué, le capitaine van der Velden, qui écrit dans son rapport: „que peut-être un autre signe „distinctif devra être adopté de préférence à celui-ci” (c.à.d. la croix rouge). o.c. pag. 172.

¹¹ ci-dessus pag. 453.

¹² Alexis François. Le berceau de la Croix-Rouge. 1918, pag. 232.

¹³ Gustave Moynier, La Convention de Genève pendant la guerre franco-allemande. Genève 1873. pag. 3 et 7.

Hellemans, Met het Roode Kruis mee in den Boeren-vrijheidsoorlog. Amsterdam 1901. Handelingen van het Nederlandsche Roode Kruis. XVIe deel, 3e afdeeling. 's-Gravenhage 1901.

¹⁴ Les Comités de secours érigés en 1863 et après avaient au cours des années changé leur nom en: „Société nationale de la Croix Rouge”.

¹⁵ ci-dessus pag. 460 et note 12.

¹⁶ voir p.e.: Auguste-Raynald Werner. La Croix-Rouge et les Conventions de Genève. 1943 passim.

C.I.C.R. Commentaire Pictet I pag. 7 et 8.

¹⁷ I Convention de Genève pour l'amélioration du sort des blessés et des malades dans les forces armées en campagne du 12 août 1949.

II Convention de Genève pour l'amélioration du sort des blessés, des malades et des naufragés des forces armées sur mer du 12 août 1949.

III Convention de Genève relative au traitement des prisonniers de guerre du 12 août 1949.

IV Convention de Genève relative à la protection des personnes civiles en temps de guerre du 12 août 1949.

¹⁸ Article 20. — Personnel des hôpitaux civils

„Le personnel régulièrement et uniquement affecté au fonctionnement ou à l'administration des hôpitaux civils, y compris celui qui est chargé de la recherche, de „l'enlèvement, du transport et du traitement des blessés et des malades civils, des „infirmes et des femmes en couches, sera respecté et protégé.

„Dans les territoires occupés et les zones d'opérations militaires, ce personnel se „fera reconnaître au moyen d'une carte d'identité attestant la qualité du titulaire, „munie de sa photographie et portant le timbre sec de l'autorité responsable, et égale- „ment, pendant qu'il est en service, par un brassard timbré résistant à l'humidité, „porté au bras gauche. Ce brassard sera délivré par l'Etat et muni de l'emblème „prévu à l'article 38 de la Convention de Genève pour l'amélioration du sort des „blessés et des malades dans les forces armées en campagne du 12 août 1949.

„Tout autre personnel, affecté au fonctionnement ou à l'administration des hôpi- „taux civils, sera respecté et protégé et aura droit au port du brassard comme ci-dessus „prévu et sous les conditions prescrites au présent article, pendant l'exercice de ses „fonctions. Sa carte d'identité indiquera les tâches qui lui sont dévolues.

„La direction de chaque hôpital civil tiendra en tout temps à la disposition des „autorités compétentes, nationales ou occupantes, la liste à jour de son personnel”.

¹⁹ Comité internationale de la Croix-Rouge, Les Conventions de Genève du 12 août 1949, Commentaire publié sous la direction de Jean S. Pictet, IV pag. 169 s.

²⁰ o.c. pag. 176.

STRAFRECHTSPRAAK

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 24 mei 1967

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoor J. A. M. Limonard en Kapitein A. W. van der Steur;
Raadsman: Kapitein M. J. van Amerom.

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid van 2 april te 24.00 uur tot 13 april te 06.00 uur.

Beklaagde terzake reeds krijgstuchtelijk gestraft met 11 dagen streng arrest en inhouding van de geldelijke militaire inkomsten gedurende 5 dagen en met aftrek van het voorlopige arrest voor de duur van 7 dagen.

De Krijgsraad, de zaak behandelende als ware hij de Commanderende Officier, bevestigt de krijgstuchtelijke straf en de omschrijving van de strafreden daarvan.

(W.M.Sr. art. 97; W.K. art. 2, 58).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H .K., geboren 26 april 1946, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij de C-Instructie Compagnie 1e Instructie Afdeling van het Depot Artillerie der Koninklijke Landmacht te Ossendrecht aldaar op 2 april 1967 te 24.00 uur niet van bewegingsvrijheid bij zijn voormeld onderdeel is teruggekeerd en daarvan sindsdien opzettelijk ongeoorloofd en onafgebroken afwezig is gebleven met het oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken tot hij op 13 april 1967 circa 06.00 te Zwolle door de Koninklijke Marechaussee werd aangehouden en in arrest gesteld”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij als dienstplichtig soldaat bij de C-Instructie Compagnie 1e Instructieafdeling van het Depot Artillerie der Koninklijke Landmacht te Ossendrecht in werkelijke dienst was, aldaar op 2 april 1967 te 24.00 uur niet van bewegingsvrijheid bij zijn voormeld onderdeel is teruggekeerd en daarvan sindsdien opzettelijk zonder recht of vergunning en onafgebroken afwezig is gebleven totdat hij op 13 april

1967 te circa 06.00 uur te Zwolle door de Koninklijke Marechaussee van zijn bed is gelicht en in arrest is gesteld;

Overwegende, dat blijkens genoemde justitiële verklaring beklaagde van 2 april 1967 te 24.00 uur tot 13 april 1967 te 06.00 uur onafgebroken zonder recht of vergunning derhalve ongeoorloofd afwezig is geweest van zijn onderdeel Depot Artillerie 1e Instructie afdeling C-Compagnie, gelegerd te Ossendrecht;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — genoemde justitiële verklaring slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, met uitzondering van de woorden: „met „het oogmerk om zich voor goed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede tenminste „één dag en niet langer dan dertig dagen durende”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 97 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt dat het feit, een in artikel 2 onder 2e van de Wet op de Krijgstucht (strafbaar feit, *Red.*) opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan;

Overwegende, dat de Krijgsraad, nu beklaagde inmiddels naar een ander onderdeel is overgeplaatst, hierin een bijzondere aanleiding aanwezig acht de zaak verder te behandelen als ware hij de Commanderende Officier;

Overwegende, dat de beklaagde terzake van het feit reeds krijgstuchtelijk is gestraft met 11 dagen streng arrest met inhouding van geldelijke militaire inkomsten gedurende 5 dagen van de straftijd, met bepaling dat bij de uitvoering van de straf 7 dagen voorlopig arrest in mindering zullen worden gebracht;

Overwegende, dat deze opgelegde krijgstuchtelijke straf aan de Krijgsraad juist voorkomt;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar.

Bevindt dat de zaak een in artikel 2 onder 2e van de Wet op de Krijgstucht (strafbaar feit, *Red.*) opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan;

Bevestigt — handelende als ware hij de Commanderende Officier — de terzake van het feit reeds aan beklaagde opgelegde krijgstuuchtelijke straf en de omschrijving van de strafreden;

Verklaart niet bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven uitdrukkelijk voor bewezen is verklaard en spreekt hem mitsdien daarvan vrij.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 1 december 1966

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Brigade-Generaal F. G. van Ditzhuijzen en Kolonel J. W. van den Wall Bake.

Raadsman: Eerste Luitenant J. Korbee.

Opzettelijke ongehoorzaamheid (geweigerd bij reveille te voldoen aan het bevel om op te staan); beledigen en met kwaad bedreigen (zijn meerdere toevoegen: „fillersergeant, sodemieter op, ik sla je g.v.d. in puin”); feitelijke insubordinatie (de meerdere vastgegrepen en hem achterwaarts geworpen).

(W.M.Sr. art. 108, 114, 117).

DE ARRONDISEMENTS-KRIGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H.H., geboren 22 januari 1945, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 18 „oktober 1966 te of nabij Waffensen, althans in Duitsland, waar hij met „zijn onderdeel aan een bevolen oefening deelnam;

„1e. toen hij van zijn meerdere, de sergeant H. de Vries, bij de reveille „het bevel kreeg om uit de slaapzak te komen, althans op te staan, heeft „geweigerd of opzettelijk heeft nagelaten aan voormeld dienstbevel te „gehoorzamen, door willens en wetens in zijn slaapzak te blijven liggen, „onder meer zeggende: „ik kom van mijn baal, wanneer ik dat wil”;

„2e. opzettelijk zijn meerdere, sergeant H. de Vries, in diens tegenwoordigheid mondeling heeft beledigd en met enig kwaad bedreigd, hebbende „hij alstoen aldaar willens en wetens die meerdere de volgende of nage-

„noeg de volgende woorden toegevoegd: „fillersergeant, sodemieter op; „ik sla je g.v.d. in puin”;

„3e. opzettelijk zijn meerdere, de sergeant H. de Vries, feitelijk heeft „aangerand, hebbende hij op zeker ogenblik willens en wetens voormelde „meerdere bij diens kleding vastgegrepen en hem — die meerdere — „vervolgens achteruit gesmeten”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke landmacht en met zijn onderdeel aan een militaire oefening deelnam in West-Duitsland, in Waffensen gelegerd was; dat hij daar op 18 oktober 1966 te 07.00 uur werd gewekt door sergeant de Vries; dat de sergeant twintig minuten later weer kwam; dat de sergeant toen riep dat hij, beklaagde, meteen uit zijn slaapzak moest komen; dat hij, beklaagde, toen heeft teruggeroepen, dat hij over vijf minuten wel op zou staan; dat hij, beklaagde, toen enige malen beledigende uitdrukkingen aan het adres van de sergeant heeft gebruikt; dat hij de sergeant met zijn elleboog heeft achteruit geduwd; dat zij daarop aan het vechten zijn geraakt;

Overwegende, dat Hendrik de Vries, oud 24 jaren, dienstplichtig sergeant als getuige voor de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij zich met zijn onderdeel op 18 oktober 1966 tijdens militaire oefeningen te Waffensen in West-Duitsland bevond; dat hij te 07.00 uur een aantal soldaten ging wekken; dat hij te 07.20 uur terugkwam en constateerde, dat de soldaten nog in hun slaapzakken lagen; dat hij toen iedereen is gaan porren; dat hij toen tegen beklaagde heeft geroepen dat hij uit zijn slaapzak moest komen; dat beklaagde toen een opmerking plaatste, waarop hij, getuige, tegen beklaagde zei, dat hij er meteen uit moest; dat beklaagde in zijn slaapzak bleef liggen en zei, dat hij over vijf minuten zou opstaan en dat hij van zijn baal zou komen, wanneer hij dat wilde; dat hij, getuige, het gegeven bevel toen nogmaals herhaalde; dat beklaagde hem, getuige, daarop beledigende uitdrukkingen toevoegde, zoals „fillersergeant, raak mij niet aan of ik sla je in elkaar, sodemieter op”; dat hij, getuige zich toen heeft gebukt, de ritssluiting van de slaapzak van beklaagde verder heeft geopend en beklaagde bij de revers van zijn pyama heeft gepakt; dat beklaagde hierop opsprong, hem, getuige, bij zijn gevechtskleding greep en met kracht heeft achteruit geduwd, waarbij hij, getuige, struikelde; dat beklaagde en hij, getuige, toen aan het vechten zijn geraakt;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig proces-verbaal van huis-houdelijk onderzoek op 18 oktober 1966 opgemaakt en ondertekend door Wilhelmus A. J. Cloosterman, eerste luitenant, rnr. 43.03.21.062, en

Christiaan H. F. Rimmel, tweede luitenant rnr. 41.02.13.311 onder meer zakelijk inhoudt als verklaring van:

Ronald Kalis, dienstplichtig soldaat, rnr. 46.07.21.256:

dat hij zich op 18 oktober 1966 bevond in Waffensen in West-Duitsland; dat om ongeveer 07.20 uur sergeant de Vries aan soldaat H. opdracht gaf binnen vijf tellen uit zijn slaapzak te komen; dat sergeant de Vries naar H. toekwam en hem bij zijn schouders schudde; dat H. uit zijn slaapzak kwam en de sergeant de Vries een duw gaf, waardoor deze sergeant over zijn, Kalis', voet struikelde;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — voornoemd proces-verbaal slechts gebezigd in verband met de inhoud van de overige bewijsmiddelen en elk bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „opzettelijke ongehoorzaamheid”;
2. „als militair opzettelijk een meerdere in zijn tegenwoordigheid mondeling beledigen en met enig kwaad bedreigen”;

3. „feitelijke insubordinatie”;

voorzien en strafbaar gesteld bij

1. artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;
2. artikel 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht;
3. artikel 117 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot militaire detentie voor de tijd van 6 weken — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 12 januari 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Majoor W. J. Esseveld en Kapitein P. Rueck.

Raadsman: Mr. H. G. Brinkert.

Als bestuurder van een rijwiel, terwijl hij onder invloed van alcohol verkeerde, daarmede over de openbare weg gereden en een aanrijding veroorzaakt.

Voorwaardelijke gevangenisstraf voor de tijd van 1 week en f 75 boete onvoorwaardelijk; voor het in gevaar brengen van de veiligheid op de weg geldboete van f 50.

(W.V.W. art. 25, 26).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen B.J.V.P., geboren 18 augustus 1945, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 4 september 1966, ca. 23.30 uur, te Gameren, „gemeente Kerkwijk, althans in Nederland, als bestuurder van een tweewielig rijwiel daarmede rijdende op de voor het openbaar rij- en ander „verkeer openstaande weg, de Waalbandijk, na aanvankelijk op de door „hem gevolgde rijbaan van genoemde weg geheel rechts en in de daar „gelegen grasberm te hebben gereden, ineens haaks of nagenoeg haaks de „rijbaan van die weg is opgereden en daarbij op de voor het verkeer uit „tegenovergestelde richting bestemde weggedeelte is komen te rijden, „terwijl juist C. Bambacht, als bestuurder van een scooter uit tegenover- „gestelde richting over genoemde weg rijdende, tot op zo korte afstand „was genaderd, dat deze, ondanks krachtig remmen, een botsing of aan- „rijding tussen zijn voertuig en beklaagdes rijwiel niet heeft kunnen voor- „komen, hebbende beklaagde aldus zich in ieder geval zodanig op de weg „gedragen, dat de veiligheid op de weg werd in gevaar gebracht; een en „ander terwijl beklaagde voorts onder zodanige invloed van het gebruik „van alcoholhoudende drank verkeerde, dat hij niet in staat moest worden „geacht zijn rijwiel naar behoren te besturen”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 4 september 1966 te omstreeks 23.30 uur reed ik te Gameren, gemeente Kerkwijk, als bestuurder van een tweewielig rijwiel over de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande rijweg, de Waalbandijk, komende uit de richting Zaltbommel en gaande in de richting Zuilichem. Ik kan me nog zeer vaag herinneren dat ik ter plaatse voor mij rechts in de grasberm reed. Toen ik korte tijd later weer bijkwam vernam ik dat ik in aanrijding was gekomen met een scooter die op dat moment werd bestuurd door de mij bekende C. Bambacht. Ik had op 4 september 1966 tussen circa, 14.00 uur en 23.00 uur ongeveer 20 flesjes bier (pilsner) gedronken;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-verbaal No. P. 228/66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 7 oktober 1966 getekend door A. Jeeninga, wachtmeester 1e klasse der Koninklijke Marechaussee,

brigade 's-Hertogenbosch, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:
C. Bambacht, geboren op 31 maart 1941;

Op 4 september 1966 omstreeks 23.30 uur reed ik als bestuurder van een mij in eigendom toebehorende scooter, gekentekend UR 87-86, merk Zundapp, over de Waalbandijk te Gameren, gemeente Kerkwijk, komende vanuit de richting Zuilichem en gaande in de richting Zaltbommel. Terwijl ik daar reed zag in uit tegenovergestelde richting, vanuit de richting Zaltbommel, een wielrijder naderen die geen licht op had. Ik zag de wielrijder aankomen in het koplicht van mijn scooter. Toen ik de wielrijder het eerst zag was deze ongeveer 30 meter van mij vandaan. De wielrijder reed, gezien zijn rijrichting, rechts van de weg doch in de grasberm. Terwijl wij dicht bij elkaar kwamen, zag ik dat de wielrijder plotseling haaks de weg kwam oprijden en daarbij op het voor mij bestemde weggedeelte kwam. Ik heb nog op de rem getrapt, doch door de plotselinge manoeuvre van de wielrijder en gezien de korte afstand was een botsing onvermijdelijk. Op het moment van de botsing bevond de wielrijder zich nog haaks voor mij. Tengevolge van de botsing vielen wij beiden;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-verbaal No. 321/91 op afgelegde ambtseed opgemaakt en getekend op 10 september 1966 door J. van der Heide, opperwachtmeester der Rijkspolitie, behorende tot de groep Brakel, post Gameren, zakelijk onder meer inhoudt:

als relaas van verbalisant:

Op zondag 4 september 1966, omstreeks 23.40 uur, werd mij medegedeeld dat er op de Waalbandijk, te Gameren, gemeente Kerkwijk een verkeersongeval had plaats gehad. Nadat ik mij naar de plaats van het ongeval had begeven bleek mij bij onderzoek dat een bestuurder van een tweewielig motorrijtuig, scooter, voorzien van het kenteken UR 87-86, in lengterichting had gereden op de voor hem rechterweghelft, over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Waalbandijk te Gameren, binnen de gemeente Kerkwijk, in de richting Zaltbommel. Op de plaats van het ongeval was een uit de richting Zaltbommel komende wielrijder plotseling over de weg gaan slingeren en op de voor die wielrijder linkerkant van de rijbaan in botsing gekomen met de scooter. De bij deze botsing betrokken wielrijder was licht gewond geraakt en voor behandeling binnengebracht bij de aldaar wonende arts in wiens wachtkamer ik deze persoon aantrof. Ik rook dat de adem van deze, mij onbekende, persoon vrij sterk naar het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank rook. Tevens zag ik dat de ogen van deze persoon flets en suf stonden en dat hij onvast en wankelend op zijn benen stond. Voorts hoorde ik dat hij onder een gesprek af en toe ophield met spreken en dan diep na begon te denken, voordat hij verder ging, kennelijk omdat hij dan de draad van het gesprek was kwijtgeraakt. Verder zag ik dat zijn gelaatskleur licht rood was. Uit vorenstaande maakte ik, verbalisant, op dat deze persoon onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank verkeerde, dat hij

niet in staat moest worden geacht een rijwiel naar behoren te kunnen besturen. Deze persoon gaf, naar zijn naam gevraagd, op te zijn: B.J.V.P. geboren te 's-Hertogenbosch op 18 augustus 1945, dienstplichtig soldaat eerste klasse, ingedeeld bij 41 Geneeskundig Compagnie, gelegerd te Seedorf, burgeradres te Zuilichem, Schoolstraat no. 49, binnen de gemeente Brakel;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 4 september 1966 ca. 23.30 uur te Gameren, gemeente „Kerkwijk, als bestuurder van een tweewielig rijwiel daarmede rijdende „op de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de „Waalbandijk, na aanvankelijk op de door hem gevolgde rijbaan van „genoemde weg geheel rechts en in de daar gelegen grasberm te hebben „gereden, ineens haaks of nagenoeg haaks de rijbaan van die weg is opge- „reden en daarbij op de voor het verkeer uit tegenovergestelde richting „bestemde weggedeelte is komen te rijden, terwijl juist C. Bambacht, als „bestuurder van een scooter uit tegenovergestelde richting over genoemde „weg rijdende, tot op zo korte afstand was genaderd, dat deze, ondanks „krachtig remmen, een aanrijding tussen zijn voertuig en beklagdes „rijwiel niet heeft kunnen voorkomen, hebbende beklagde aldus zich „zodanig op de weg gedragen, dat de veiligheid op de weg werd in gevaar „gebracht, een en ander terwijl beklagde voorts onder zodanige invloed „van het gebruik van alcoholhoudende drank verkeerde, dat hij niet in „staat moest worden geacht zijn rijwiel naar behoren te besturen”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „overtreding van artikel 25 van de *Wegenverkeerswet*”,
2. „als bestuurder van een rijwiel handelen in strijd met artikel 26, eerste „lid, van de *Wegenverkeerswet*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij

1. artikel 35, derde lid van de *Wegenverkeerswet*,
2. artikel 35, eerste lid van de *Wegenverkeerswet*;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot:

ad 1: betaling van een geldboete van f 50, subs. hechtenis voor de tijd van 10 dagen en

ad 2: betaling van een geldboete van f 75, subs. hechtenis voor de tijd van 15 dagen, alsmede een gevangenisstraf voor de tijd van 1 week, voorwaardelijk, met een proeftijd van 2 jaren — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 12 januari 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Majoor W. J. Esseveld en Kapitein P. Rueck.

Raadsman: Eerste-Luitenant P. H. Smeets.

Op het station van de Nederlandse Spoorwegen te Meppel aan de handle van een elektrische perronwagen geprutst; waardoor die perronwagen begon te rijden en op het spoor terecht kwam, vlak vóór een naderende personentrein, die echter nog juist tijdig tot staan gebracht kon worden.

(W.Sr. art. 165).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A.D., geboren 19 november 1944, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 22 augustus 1966, ca. 23.10 uur, te Meppel, op „het 2e perron van het Station der Nederlandse Spoorwegen aldaar, zonder daartoe enig recht of toestemming te hebben een handle van een op „dat perron staande elektrische perronwagen heeft overgehaald of aan die „handle heeft geprutst met het aan deze wijze van handelen en mitsdien „aan beklaagdes schuld te wijten gevolg, dat die perronwagen zich in „beweging zette en achteruitrijdend gedeeltelijk op de naast dat perron „gelegen spoorweg, te weten de sporen van spoor 3, is terechtgekomen, „waardoor gevaar ontstond door de juist over genoemde spoorweg naderende personentrein nr. 141”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 22 augustus 1966 heb ik te ca. 23.10 uur op het 2e perron van het station der Nederlandse Spoorwegen te Meppel zonder daartoe van iemand recht of toestemming te hebben gekregen een handle van een op het perron staande elektrische perronwagen overgehaald, waardoor die perronwagen plotseling begon te rijden en achteruit rijdend het perron afreed en met de achterzijde op de rails van de naast het perron liggende spoorweg terecht kwam. De trein in de richting Leeuwarden naderde toen juist over dat spoor het station maar kon nog tijdig tot stilstand worden gebracht. Ik was alleen maar wat aan het prutsen aan die handle zonder er bij na te denken wat er zou kunnen gebeuren.

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal Spoorwegrecherche op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 27 augustus 1966 getekend door F. W. Uilhoorn, brigadier bij de Spoorwegrecherche, ter

standplaats Zwolle, tevens onbezoldigd ambtenaar van het Korps Rijks-politie, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Hein Dikkeschi, oud 46 jaar, treindienstleider bij de N.V. Nederlandse Spoorwegen, wonende te Meppel, Heinsiusstraat 39:

Op maandag 22 augustus 1966, omstreeks 23.12 uur, bevond ik mij op het station der N.V. Nederlandse Spoorwegen te Meppel op het 2e perron. Op dat tijdstip kon elk ogenblik de personentrein nr. 141, komende uit de richting Zwolle en bestemd voor Leeuwarden over spoor 3 op genoemd station arriveren. Op dat tijdstip kwam de mij bekende PTT-ambtenaar Bakker bij mij en riep tegen mij, dat de elektrische perronwagen tussen de sporen lag. Ik liep terstond naar buiten en ik zag, dat de elektrische perronwagen van het 2e perron was gereden en tussen de sporen van spoor 3 was terechtgekomen. De perronwagen stond met de achterwielen tussen de sporen van spoor 3 en hing nog met de voorzijde op het perron. Het obstakel lag daar waar trein 141 elk ogenblik kon passeren. Deze trein was op dat moment nog ongeveer 200 meter van deze plaats verwijderd. Ik gaf de machinist van de trein terstond het gevaarsein, door met mijn rode lamp te zwaaien. De trein had op dat moment niet veel snelheid meer, omdat deze toch moest stoppen op het station Meppel. De machinist bracht zijn trein ongeveer 40 meter voor de in het spoor liggende perronwagen tot stilstand.

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 22 augustus 1966, ca. 23.10 uur, te Meppel, op het 2e perron „van het station der Nederlandse Spoorwegen aldaar, zonder daartoe „enig recht of toestemming te hebben een handle van een op dat perron „staande elektrische perronwagen heeft overgehaald met het aan deze „wijze van handelen en mitsdien aan beklagdes te wijten gevolg, dat die „perronwagen zich in beweging zette en achteruit rijdend gedeeltelijk op „de naast dat perron gelegen spoorweg, te weten de sporen van spoor 3, „is terechtgekomen, waardoor gevaar ontstond voor de juist over genoem- „de spoorweg naderende personentrein nr. 141”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
„aan zijn schuld te wijten zijn dat gevaar ontstaat voor het verkeer door „mechanische kracht over een spoorweg;”

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 165 Wetboek van Strafrecht.

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot een geldboete van f 50, subs. 10 dagen hechtenis — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 19 januari 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonel B. A. J. A. van Randwijk en Luitenant-Kolonel P. Ridder.

Raadsman: Ritmeester J. C. Hopperus Buma.

In Duitsland (Bad Lippspringe) in een café een serveerster een vuistslag in het gezicht gegeven.

(W.M.Sr. art. 4, W.Sr. art. 300).

DE ARRONDISSEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen W.A.D. geboren 10 augustus 1933, wachtmeester-I, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als wachtmeester 1e klasse in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, in elk geval als militair in de zin der wet, op of omstreeks 14 mei 1966 te Bad Lippspringe in de Bondsrepubliek Duitsland, opzettelijk gewelddadig met de vuist of met de hand Angelo Ernsthunke-Wienker met kracht in het gelaat heeft geslagen, door welk slaan voornoemde Ernsthunke-Wienker een gezwollen lip heeft bekommen en pijn heeft ondervonden”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende met betrekking tot het aan beklaagde tenlastegelegde, dat daarin kennelijk tengevolge van een typefout staat vermeld: „Angelo”, welke fout de Krijgsraad ambtshalve verbeterd in diër voege, dat daarvoor worde gelezen: „Angela”, door welke verbetering beklaagde niet in zijn verdediging wordt geschaad;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij zich op 14 mei 1966, terwijl hij in werkelijke dienst was als wachtmeester 1e klasse bij de Koninklijke landmacht, op oefening bevond te Bad Lippspringe in West-Duitsland; dat hij te circa 20.00 uur die dag aldaar in een café een twistgesprek kreeg met een vrouw, welke naar hem later bleek, Angela Ernsthunke-Wienker heette; dat hij genoemde vrouw toen aldaar opzettelijk met zijn hand een flinke tik in haar gezicht heeft gegeven;

Overwegende dat een ten processe aanwezig en aan beklaagde getoond en voorgehouden in de Duitse taal gestelde „Strafanzeige” opgemaakt te Bad Lippspringe op 2 juni 1966 door Polizeimeister Lange in het Nederlands weergegeven, zakelijk inhoudt als verklaring van:

a. Angela Ernsthunke, geboren Wienker, geboren op 27 oktober 1936, serveerster, wonende te Schlangen in West-Duitsland:

dat zij op de avond van het gebeurde werkzaam was in het café „Ratskeller” te Bad Lippspringe; dat een Nederlandse militair, in uniform gekleed, haar op een gegeven moment met zijn vuist in het gezicht sloeg; dat haar lippen opzwellen;

b. Cecilia Keller, geboren Brockmeijer, geboren op 6 maart 1930, caféhoudster, wonende te Bad Lippspringe:

dat zij de pachtster is van het café „Ratskeller” in Bad Lippspringe; dat op een avond een Hollander haar serveerster Ernsthuneke, met zijn vuist in het gezicht sloeg; dat haar lippen opzwellen en haar tandvlees bloedde;

Overwegende, dat het een feit van algemene bekendheid is, dat indien iemand zodanig met de vuist in het gezicht wordt geslagen, dat dit opgezwellen lippen en een tandvleesbloeding tengevolge heeft, het slachtoffer daarvan pijn ondervindt;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als wachtmeester 1e klasse in werkelijke dienst bij de Koninklijke landmacht op 14 mei 1966 te Bad Lippspringe in de Bondsrepubliek Duitsland, opzettelijk gewelddadig met de vuist Angela Ernsthuneke-Wienker met kracht in het gelaat heeft geslagen, door welk slaan „voornoemde Ernsthuneke-Wienker een gezwollen lip heeft bekommen en „pijn heeft ondervonden”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*mishandeling*”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 300 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders:

(Volgt: veroordeling tot een geldboete van *f* 100, subs. 20 dagen hechtenis — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 19 januari 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonel B. A. J. A. van Randwijk en Luitenant-Kolonel P. Ridder;

Raadsman: Mr. J. S. G. Dorhout.

Als bestuurder van een bromfiets, onder zodanige invloed van alcohol,

daarmede gereden dat hij niet in staat moest worden geacht die bromfiets naar behoren te besturen.

Voorwaardelijke gevangenisstraf van 1 week; onvoorwaardelijke geldboete van f 75, ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen voor de tijd van 6 maanden.

(W.V.W. art. 26).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H.A., geboren 23 april 1946, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 18 september 1966, ca. 01.00 uur, te Assen, „althans in Nederland, als bestuurder van een rijwiel met hulpmotor „daarmede heeft gereden over de rijbaan van de voor het openbaar rij- of „ander verkeer openstaande weg, de Brinkstraat, terwijl hij verkeerde „onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, „dat hij niet in staat moest worden geacht, dat rijwiel met hulpmotor „naar behoren te besturen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op zondag 18 september 1966 te circa 01.00 uur reed ik te Assen als bestuurder van mijn rijwiel met hulpmotor over de rijbaan van de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de Brinkstraat. Ik zag dat een Volkswagen van de gemeentepolitie naast mij kwam rijden. De politieauto is toen ook gestopt, en een in uniform geklede agent van gemeentepolitie stapte uit en gaf mij opdracht voor de auto uit te rijden naar het politiebureau. Ik ben zonder ongelukken naar het politiebureau gereden maar bij het afstappen aldaar ondervond ik moeilijkheden en moest ik mij vasthouden aan mijn bromfiets. Ik kon beter rijden dan lopen. Ik geef toe dat ik enigszins slingerend heb gereden. Tussen circa 20.30 uur en circa 23.30 uur op 17 september heb ik tenminste 15 glazen bier gedronken;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-verbaal AD 2129/1966 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 6 oktober 1966 getekend door R. Dijk, agent van gemeentepolitie te Assen, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van verbalisant:

Op zondag 18 september 1966, te omstreeks 01.00 uur, zag ik dat een persoon als bestuurder van en gezeten op een tweewielig rijwiel met hulpmotor, daarmede reed over de rijbaan van de voor het openbaar rij- of ander verkeer openstaande weg de Brinkstraat te Assen. Ik zag, dat die persoon slingerend met zijn rijwiel met hulpmotor reed. Gezien de wijze

van rijden van die persoon, vermoedde ik, dat die persoon zodanig onder de invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank verkeerde, dat hij niet in staat moest worden geacht een rijwiel met hulpmotor te kunnen besturen. Vorenbedoeld persoon is hierop door mij staande gehouden. Mij bleek toen, dat zijn adem naar het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank reikte en dat hij onvast op zijn benen stond. Ik zag dat hij zich aan zijn rijwiel met hulpmotor moest vasthouden, om zich staande te houden. Hij sprak met een zogenaamde dikke tong. Hij is door mij overgebracht naar het bureau van politie te Assen. Hij gaf mij op en bleek bij onderzoek te zijn: H. A., geboren te Smilde, 23 april 1946, momenteel dienstplichtig militair, ingedeeld bij de 47e Pantser Infanterie Brigade, gelegerd te Steenwijkerwold, wonende te Smilde;

Overwegende, dat een ten processe aanwezige Proces-verbaal no. P 236/1966 op agelegde ambtseed opgemaakt en op 9 november 1966 getekend door J. Warners, wachtmeester 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Assen zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van verbalisant:

dat hij op 18 september 1966 op het politiebureau te Assen van de agent van gemeentepolitie Dijk heeft overgenomen een persoon, die had opgegeven te zijn H.A.; dat hij zich met verdachte heeft begeven naar het Gewestelijk Militair Hospitaal te Assen, alwaar op 18 september 1966 te 01.35 uur bloed werd afgenomen;

Overwegende, dat zich bij de stukken bevindt een rapport betreffende alcoholbepaling in het bloed van H.A. d.d. 21 oktober 1966 op ambtseed opgemaakt en ondertekend door drs. J. W. Verburgt, scheikundige bij het Gerechtelijk laboratorium van het Ministerie van Justitie te 's-Gravenhage, houdende als verklaring van genoemde deskundige dat het bloed-alcoholgehalte op het moment van de bloedafname moet hebben gelegen tussen 0,80⁰/100 en 1,25⁰/100;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — wordende genoemd rapport slechts gebezigd i.v.m. de inhoud van de overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
„als bestuurder van een motorrijtuig daarmede over een weg rijden, terwijl hij verkeert onder zodanige invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, dat hij niet in staat moet worden geacht het motorrijtuig naar behoren te besturen”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 35, eerste lid, j^o artikel 26, eerste lid, van de Wegenverkeerswet;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 1 week, voorwaardelijk, proeftijd 2 jaren en voorts, onvoorwaardelijk, tot betaling van een geldboete van *f* 75, subs. hechtenis voor de tijd van 14 dagen en ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen voor de tijd van 6 maanden — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 26 januari 1967

President: Mr. J. D. van den Berg (plv.); *Leden:* Kolonel E. H. Neppelenbroek en Luitenant-Kolonel J. H. Gimbel.

Raadsman: 1e Luitenant H. Y. Mager.

Opzettelijke ongehoorzaamheid: als korporaal geweigerd te voldoen aan het bevel van een marechaussee der 1e klasse, om naar de kazerne te gaan.

(W.M.Sr. art. 114).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen B.H.F., geboren 28 september 1946, korporaal, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als korporaal in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 19 november 1966 te Wezep, althans in Nederland, heeft geweigerd dan wel opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem door zijn meerdere, de marechaussee der 1e klasse H. van der Bend, gegeven dienstbevel naar de Margrietkazerne te gaan”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 19 november 1966 — ik was op dat moment in dienst als korporaal bij de Koninklijke Landmacht — bevond ik mij op het perron van het station Nederlandse Spoorwegen in Wezep. Ik hoorde dat een in donker uniform geklede marechaussee-I, die zijn rangonderscheidingstekenen duidelijk zichtbaar droeg, en die mij later bleek de marechaussee-I H.v.d. Bend te zijn, mij zei dat ik naar de kazerne moest gaan. Toen ik bleef aanhouden, hoorde ik, dat de marechaussee zei tegen mij: „Smeer 'm nou „maar”, terwijl hij daarbij in de richting van de Prinses Margrietkazerne wees. Ik begreep wel, dat de betrokken marechaussee mijn militaire

meerdere was en dat ik een dienstbevel had gekregen om naar de kazerne te gaan. Ik voldeed echter opzettelijk niet aan deze opdracht;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-verbaal nr. P. 166/66 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 22 november 1966 gesloten en getekend door J. J. M. Littel, adjudant-onderofficier der Koninklijke Marechaussee, commandant van de brigade Wezep, als zodanig hulp-officier van justitie, behorende tot de brigade Wezep, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van: H. van der Bend, geboren te Zwolle, 21 februari 1943, beroepsmilitair, marechaussee der 1e klasse:

Op 19 november 1966 maakte ik deel uit van een patrouille der Koninklijke Marechaussee. Wij bevonden ons nabij het Station der Nederlandse Spoorwegen te Wezep. Ik zag toen een militair, gekleed in de uniform der Koninklijke landmacht, voorzien van de rangonderscheidings-tekens van korporaal. Ik gaf hem het volgende bevel: „F., ga naar de „kazerne”. Hieraan voldeed hij echter niet. Hierna gaf ik de korporaal F. het volgende bevel: „F., ik geef je opdracht om nu naar de kazerne te „gaan”, en wees daarbij in de richting van de Prinses Margrietkazerne. Hij voldeed niet aan het laatste gegeven bevel en bleef staan;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als korporaal in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, „op 19 november 1966 te Wezep opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem door zijn meerdere, de marechaussee der 1e klasse „H. van der Bend, gegeven dienstbevel naar de Margrietkazerne te gaan”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*opzettelijke ongehoorzaamheid*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 4 weken — *Red.*).

NASCHRIFT

Uit de tenlastelegging blijkt — behalve uit het gebruik van de louter kwalificatieve term „dienstbevel” — niet, om welke reden de meerdere de

beklaagde opdracht gaf, naar de kazerne te gaan. Zelfs uit de verklaringen van beklaagde en getuige komt hieromtrent niets naar voren, waarbij het met name allerminst duidelijk wordt, wat beklaagde bedoelt met de woorden: „Toen ik bleef aanhouden . . .”.

Naar mijn mening is geen strafbaar feit tenlastegelegd, zodat vrijspraak (ontslag van rechtsvervolging) had behoren te volgen.

W.H.V.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 26 januari 1967

President: Mr. J. D. van den Berg (plv.); *Leden:* Kolonel E. H. Nepelenbroek en Luitenant-Kolonel J. H. Gimbel;

Raadsmansman: Mr. A. E. J. Kuhlmann.

Als schildwacht in een wachthuisje in slaap gevallen.*

(W.M.Sr. art. 129).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. H. R., geboren 13 mei 1946, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks „20 november 1966 te of nabij Steenwijkerwold, althans in Nederland, „toen hij als schildwacht, althans als wachthebbende, behorende tot de „wacht op het object Darp op post was gesteld, de op hem als zodanig „rustende verplichting om voortdurend waakzaam te zijn niet is nagekomen, althans zich in een toestand heeft gebracht, waarin hij zijn „dienst als zodanig niet naar behoren kon verrichten, zijnde beklaagde „gedurende voormelde dienst zonder daartoe gerechtigd of genoodzaakt „te zijn in een daar staand wachthuisje gaan zitten en in slaap gevallen, „althans aldaar in onvoldoend waakzame toestand door de korporaal „van aflossing van eerdergemelde wacht aangetroffen”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Terwijl ik als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht en ingedeeld bij de 434e Compagnie van

¹ Uit de tenlastelegging blijkt niet — wel uit de inhoud van de bewijsmiddelen — dat de beklaagde als schildwacht op post was gesteld, behalve dan de louter kwalificatieve term „als schildwacht”. (Red.)

Heutz Mobiel, maakte ik van 19 op 20 november 1966 deel uit van de wacht op het object te Darp in de buurt van Steenwijkerwold. Om 06.00 uur op 20 november 1966 moest ik op post I en ik wist, nadat ik die post gewapend met een Fall had betrokken, dat ik onafgebroken waakzaam moest zijn. Te omstreeks 06.15 uur ben ik toen hoewel ik dat niet mocht op mijn buitenhelm gaan zitten. Terwijl ik daar zo zat moet ik in slaap zijn gevallen want op een gegeven moment werd ik wakker geschud door de korporaal Fidder die langs kwam met de aflossing;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig rapport, opgemaakt op 20-11-1966 en getekend door de dienstplichtig korporaal L. Fidder 434e Compagnie van Heutz Mobiel te Steenwijkerwold, zakelijk inhoudt als verklaring van rapporteur:

De dienstplichtig korporaal F. Fidder, rnr. 46.09.02.136., korporaal van aflossing tijdens de nachtwacht van 19 op 20 november 1966, rapporteert zijn Compagniescommandant, dat bij de aflossing van de nachtwacht de dienstplichtig soldaat R., om 07.10 uur slapende in zijn wachthuisje bij post 1, werd aangetroffen;

Overwegende, dat het een feit van algemene bekendheid is, dat op een schildwacht als zodanig de verplichting rust om voortdurend waakzaam te zijn;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, op 20 november 1966 nabij Steenwijkerwold, toen hij als schildwacht, behorende tot de wacht op het object Darp op post „was gesteld, de op hem als zodanig rustende verplichting om voortdurend waakzaam te zijn niet is nagekomen, zijnde beklagde gedurende „voormelde dienst in een daar staand wachthuisje gaan zitten en in „slaap gevallen”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„als schildwacht een als zodanig op hem rustende verplichting niet „nakomen”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 129 Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstem-

ming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot militaire detentie voor de tijd van 6 weken — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 26 januari 1967

President: Mr. J. D. van den Berg (plv.); *Leden:* Kolonel E. H. Nepelenbroek en Luitenant-Kolonel J. H. Gimbel;
Raadsman: Majoor W. G. Tibben.

Wederspanningheid tegen een wachtmeester van de Rijkspolitie die hem, wegens kennelijke staat van dronkenschap, wilde overbrengen naar een arrestantenlokaal om hem ter ontnuchtering in te sluiten.

Voorts, als voetganger gelopen op een rijbaan in strijd met een geslotenverklaring voor voetgangers.

(W.Sr. art. 180, 453, W.V.R. art. 9).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen M. P. M., geboren 7 juli 1946, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 11 december 1966 te of in de gemeente Havelte, althans in Nederland,

„1e. toen Geert Lubberts en Jan Bruining, wachtmeesters der Rijkspolitie 1e klasse, in uniform gekleed, op de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande Van Helomaweg aldaar dienstdoende, hem, beklaagde, gezien de kennelijke staat van dronkenschap waarin deze zich op voormelde weg bevond, wilden overbrengen naar een arrestantenlokaal teneinde hem daar ter ontnuchtering in te sluiten en hem daartoe hadden vastgegrepen, zich willens en wetens gewelddadig tegen deze overbrenging heeft verzet door te rukken en trekken in een richting, tegenovergesteld aan die, waarin genoemde opsporingsambtenaren hem wilden brengen;

„2e. zich in kennelijke staat van dronkenschap op de openbare weg, te weten de voor het openbaar rijverkeer openstaande Van Helomaweg, heeft bevonden;

„3e. als voetganger heeft gelopen op de rijbaan van de voor het openbaar rijverkeer openstaande weg, de Van Helomaweg, in strijd met een geslotenverklaring krachtens Hoofdstuk II van het Wegenverkeersreglement, aldaar kenbaar gemaakt door een bord volgens model „38 van de bijlage bij voormeld Wegenverkeersreglement”;

Overwegende: enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 11 december 1966 heb ik van ca. 20.00 uur tot 23.00 uur in café Buter in Havelte gezeten. Toen ik de zaak verliet, voelde ik mij behoorlijk dronken. Ik kan mij nog herinneren, dat ik heb gelopen op de rijbaan van de voor het openbaar rijverkeer openstaande weg, de Van Helomaweg te Havelte. De volgende dag heb ik van de wachtmeesters der Rijkspolitie Lubberts en Bruining gehoord, dat ik mij gewelddadig heb verzet door te rukken en te trekken in een richting, tegenovergesteld aan die, waarin zij mij wilden brengen, toen deze wachtmeesters mij naar een arrestantenlokaal wilden overbrengen om mij daar ter ont-nuchtering op te sluiten. Zij zouden dit hebben willen doen, omdat ik mij in kennelijke staat van dronkenschap op de voor openbaar rijverkeer openstaande weg, de Van Helomaweg, had bevonden. Het is best mogelijk, dat dat allemaal waar is;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-verbaal nr. 1292/164, op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 14 december 1966 gesloten en getekend door G. Lubberts en J. Bruining, wachtmeesters der Rijkspolitie 1e klasse, behorende tot de groep Ruinerwold en Post Havelte der Rijkspolitie, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van: verbalisanten:

Op 11 december 1966, omstreeks 23.20 uur, bevonden wij ons in uniform gekleed op de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de Van Helomaweg te Havelte, gemeente Havelte. De rijbaan van de Van Helomaweg is ter plaatse gesloten verklaard voor wagens, rij- en trekdieren, vee en voetgangers, waartoe borden volgens model 38 van de bijlage bij het Wegenverkeersreglement staan geplaatst. Wij zagen aldaar op de rijbaan van genoemde Van Helomaweg een voetganger lopen. Hij liep met een zwaaiende, slingerende gang. Wij stopten en begaven ons naar deze voetganger. Uit zijn zwaaiende, slingerende gang, zijn naar alcohol ruikende adem, constateerden we dat deze persoon in kennelijke staat van dronkenschap verkeerde. Gezien de kennelijke staat van dronkenschap waarin deze persoon verkeerde, wilden wij hem overbrengen naar een arrestantenlokaal, ten-einde hem daar ter ont-nuchtering in te sluiten. Hij verzette zich zeer fel tegen deze overbrenging, hij schopte en sloeg in onze richting en trachtte door duwen en trekken aan deze overbrenging te ontkomen. Nadat wij de dronkeman na heel veel moeite in de auto hadden gekregen werd hij door ons overgebracht naar de kazerne van de Koninklijke Marechaussee te Havelte en werd hij door personeel van de brigade Steenwijkerwold in deze kazerne ter ont-nuchtering ingesloten. Op 12 december 1966 werd door ons in genoemde kazerne, de aldaar door ons gebrachte persoon, gehoord, waarbij hij op gaf te zijn genaamd:

M. P. M., ingedeeld bij de 43e Afdeling Veldartillerie A-batterij;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 11 december 1966 te Havelte,

„1e. toen Geert Lubberts en Jan Bruining, wachtmeesters der Rijks-
„politie 1e klasse, in uniform gekleed, op de voor het openbaar rij- en
„ander verkeer openstaande Van Helomaweg aldaar dienstdoende, hem,
„beklaagde, gezien de kennelijke staat van dronkenschap waarin deze
„zich op voormelde weg bevond, wilden overbrengen naar een arres-
„tantenlokaal teneinde hem daar ter ontnuchtering in te sluiten en hem
„daartoe hadden vastgegrepen, zich willens en wetens gewelddadig te-
„gen deze overbrenging heeft verzet door te rukken en trekken in een
„richting, tegenovergesteld aan die, waarin genoemde opsporingsambte-
„naren hem wilden brengen;

„2e. zich in kennelijke staat van dronkenschap op de openbare weg,
„te weten de voor het openbaar rijverkeer openstaande Van Heloma-
„weg, heeft bevonden;

„3e. als voetganger heeft gelopen op de rijbaan van de voor het
„openbaar rijverkeer openstaande weg, de Van Helomaweg, in strijd
„met een geslotenverklaring krachtens Hoofdstuk II van het Wegenver-
„keersreglement, aldaar kenbaar gemaakt door een bord volgens model
„38 van de bijlage bij voormeld Wegenverkeersreglement”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „wederspanningheid”,
2. „zich in kennelijke staat van dronkenschap op de openbare weg
„bevinden”,
3. „overtreding van artikel 9, eerste lid, van het Wegenverkeersre-
„glement”,

voorzien en strafbaar gesteld bij

1. artikel 180 van het Wetboek van Strafrecht,
2. artikel 453, eerste lid van het Wetboek van Strafrecht,
3. artikel 124 van het Wegenverkeersreglement;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling: ad 1e tot een gevangenisstraf voor de tijd van 1 maand, voorwaardelijk, met een proeftijd van 2 jaren en ad 2e en 3e: tot betaling van twee geldboeten van respectievelijk f 25 en f 15, subs. hechtenis voor de tijd van respectievelijk 5 en 3 dagen -- Red.).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 18 mei 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Kolonel C. G. Langelaar en Luitenant-Kolonel C. L. Jongenburger.
Raadsman: Mr. G. C. J. A. de Meulder.

Mishandeling: met de van een fles afgebroken hals een slag toegebracht tegen het hoofd van een ander, waardoor deze ter plaatse (in de hals bij het rechteroor) bloedend werd verwond.

Eén maand gevangenisstraf voorwaardelijk.

(W.Sr. art. 300).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen G.C.O., geboren 10 september 1946, dpl. soldaat, beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 4 maart 1967 te Breda, althans in Nederland, „opzettelijk gewelddadig J. Frijters met een stuk glas (de hals, althans een „gedeelte van een gebroken fles), hetwelk hij in één zijner handen hield, „een harde slag of klap in of tegen de hals ter hoogte van het rechteroor „heeft gegeven, bij en tengevolge van welk slaan of klappen Frijters voor- „noemd pijnlijk werd getroffen en ten bloede verwond”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

dat hij zich in de avond van 4 maart 1967 in café „De Schuur” te Breda bevond, alwaar toen ook de hem bekende J. Frijters aanwezig was; dat hij toen aldaar, terwijl hij de hals van een gebroken fles in zijn hand hield, daarmede in de richting van Frijters heeft geslagen; dat hij merkte, dat hij Frijters met die klap raakte; dat hij daarna zag dat Frijters bloed op zijn overhemd had;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr: P. 25/67, op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 16 maart 1967 gesloten en getekend door Jan van der Bie, opperwachtmeester der Koninklijke Marechaussee, ingedeeld bij de brigade Breda der Koninklijke Marechaussee, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van Joachim Frijters, geboren te Gilze, 21 maart 1948, wonende te Breda:

dat hij zich in de avond van 4 maart 1967 in de dancing „De Schuur” te Breda bevond, alwaar hij ook de hem bekende G.O. aanwezig zag; dat op een gegeven moment deze O. voor hem, getuige, stond; dat O. stukken hals van een fles uit zijn, O.'s, zakken haalde; dat O. deze stukken

van flesjes in zijn handen hield met de punten naar voren; dat O. toen met zijn linkerhand, waarin hij een stuk glas hield, in zijn, getuiges, hals sloeg achter zijn rechteroor; dat hij, getuige, na de slag gelijk bloed in zijn nek voelde stromen; dat hij tevens pijn in zijn hals voelde;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten:

„dat hij op 4 maart 1967 te Breda, opzettelijk gewelddadig J. Frijters „met een stuk glas (de hals van een gebroken fles), hetwelk hij in één zijner „handen hield, een harde slag in de hals ter hoogte van het rechteroor „heeft gegeven, bij en tengevolge van welk slaan Frijters voornoemd pijn- „lijk werd getroffen en ten bloede verwond”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*mishandeling*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 300 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat uit eerder genoemd Proces-Verbaal nr.: P. 25/67 blijkt als relaas van verbalisant:

De mij ter hand gestelde drie stukken flessenhals, alsmede de in het colbertjasje van verdachte aangetroffen glasscherven, benevens de stukjes glas en glasgruis welke ik eveneens in de rechterbinnenzak van het colbertjasje van verdachte had aangetroffen, heb ik inbeslaggenomen;

(Volgt: veroordeling tot 1 maand gevangenisstraf onvoorwaardelijk, en verbeurdverklaring van de inbeslaggenomen stukken flessenhals, glasscherven en glasgruis, met behulp waarvan het feit is begaan — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 18 mei 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Kolonel Langelaar en Luitenant-Kolonel C. L. Jongenburger.

Raadsman: Majoor W. G. Tibben.

Desertie in tijd van vrede, door na periodiek verlof zich niet terug te melden en eerst ruim een maand later (vrijwillig) terug te keren.

De Krijgsraad houdt bij de op te leggen straf (drie weken militaire detentie, voorwaardelijk) rekening met het feit dat de militaire instanties hebben nagelaten die maatregelen te treffen die genomen dienen te worden bij afwezigheid van een militair, indien de reden van die afwezigheid onbekend is.

(W.M.Sr. art. 98).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J.M.A.v.G., geboren 23 mei 1946, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, terwijl hij als soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht, althans als militair in de zin der wet, op of omstreeks 29 januari 1967, na een hem verleend verlof of bewegingsvrijheid en/of na ziek thuis te zijn geweest, niet naar zijn onderdeel te Stroe, althans in Nederland, is teruggekeerd en daarvan sindsdien opzettelijk dan wel met zijn schuld daaraan ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op of omstreeks 6 maart 1967 bij zijn onderdeel is teruggekeerd”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op vrijdag 27 januari 1967, zaterdag 28 en zondag 29 januari was mij periodiek verlof verleend. Op zondag 29 januari 1967 moest ik mij voor 24.00 uur bij mijn onderdeel in Stroe terugmelden van het mij verleende verlof. Ik heb dat opzettelijk niet gedaan. Ik had van niemand recht of toestemming gekregen van mijn onderdeel weg te blijven. Ik besloot op 6 maart 1967 naar mijn onderdeel terug te keren en dat heb ik ook gedaan;

Overwegende, dat voornoemde Justitiële Verklaring zakelijk onder meer inhoudt dat beklaagde van 29 januari 1967 tot 6 maart 1967 onafgebroken zonder recht of vergunning, derhalve ongeoorloofd, is afwezig geweest van zijn onderdeel, gelegerd te Stroe; dat hij zich persoonlijk heeft teruggemeld;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij, terwijl hij als soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht, op 29 januari 1967, na een hem verleend verlof niet naar zijn onderdeel te Stroe, is teruggekeerd en daarvan sindsdien opzettelijk ongeoorloofd afwezig is geweest en gebleven, totdat hij op 6 maart 1967 bij zijn onderdeel is teruggekeerd”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „desertie in tijd van vrede gepleegd”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 98 Wetboek van Militair Strafrecht.

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaaide meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaaide strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaaide zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad bij de op te leggen straf rekening houdt met het feit dat de duur van de afwezigheid van beklaaide mede is veroorzaakt door het feit, dat de terzake verantwoordelijke militaire instanties hebben nagelaten de maatregelen te treffen, die genomen dienen te worden bij afwezigheid van een militair, indien de reden van die afwezigheid onbekend is;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: veroordeling tot een militaire detentie voor de tijd van 3 weken, waarvan 2 weken voorwaardelijk met een proeftijd van 1 jaar — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 26 april 1967

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel K. W. Woudenberg en Kolonel H. J. Vermeulen.

Tenlastelegging: het te Rijswijk (Z.H.) als dpl. soldaat, rijdende op de voor het militaire verkeer openstaande „Ringweg” met een bromfiets die rijtechnisch niet in voldoende staat van onderhoud verkeerde, terwijl door de Commandant van de Vliegbasis Ypenburg was bepaald dat met betrekking tot het verkeer op die vliegbasis de bepalingen van W.V.W. en W.V.R. van overeenkomstige toepassing zijn.

Tenlastelegging nietig verklaard omdat daaruit niet duidelijk blijkt dat de „Ringweg” gelegen is op de vliegbasis Ypenburg.

Zie ook het vonnis van dezelfde Krijgsraad van 7 juni 1967, hierachter opgenomen.

(W.M.Sr. art. 167; R.L.Lu. art. 193).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H.R., geboren 9 maart 1945, dpl. soldaat, beklaaide.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaaide is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 17 november 1966 te Rijswijk (ZH), terwijl hij

„als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht, als gebruiker van een voor het militair verkeer openstaande weg, te weten als bestuurder van een tweewielig rijwiel met hulpmotor, daarmede heeft gereden over de voor het militair verkeer openstaande weg, de Ringweg, terwijl dit tweewielig rijwiel met hulpmotor rijtechnisch niet verkeerde in voldoende staat van onderhoud, immers vertoonde het loopvlak van de buitenband, welke om het voorwiel was gemonteerd, in het geheel geen profilering en aldus rijdende toen aldaar de door het bevoegd gezag met betrekking tot het verkeer op de vliegbasis Ypenburg gegeven regels en aanwijzingen niet in acht heeft genomen, zijnde immers door de Commandant van de Vliegbasis Ypenburg bij order van blijvende aard bepaald dat met betrekking tot het verkeer op die vliegbasis de bepalingen van de wegenverkeerswet en het wegenverkeersreglement van overeenkomstige toepassing zijn”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat uit deze tenlastelegging niet duidelijk blijkt dat de daarin vermelde Ringweg gelegen is op de vliegbasis Ypenburg;

Overwegende, dat de in de tenlastelegging bedoelde order van blijvende aard van de commandant vliegbasis Ypenburg slechts van toepassing is op die vliegbasis;

Overwegende, dat derhalve niet duidelijk is of deze order van blijvende aard geldt voor bovenvermelde Ringweg en dat de tenlastelegging derhalve dient te worden nietig verklaard;

(Volgt: Nietigverklaring van de tenlastelegging — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 7 juni 1967

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Luitenant-Kolonels J. J. Cramer en M. C. Engelen.

(Zie het vonnis van dezelfde Krijgsraad en tegen dezelfde beklagde van 26 april 1967).

Het als dienstplichtig soldaat rijden op de „Ringweg” gelegen in het A-kamp van de Vliegbasis Ypenburg te Rijswijk (Z.H.) met een bromfiets die rijtechnisch niet in voldoende staat van onderhoud verkeerde.

(W.M.Sr. art. 167).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H.R., dpl. soldaat, beklagde, geboren 9 maart 1945.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 17 november 1966 te Rijswijk (Z.H.), terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht, als gebruiker van een voor het militair verkeer openstaande weg, te weten als bestuurder van een tweewielig rijwiel met hulpmotor, daarmede heeft gereden over de voor het militair verkeer openstaande weg, de Ringweg, gelegen in het A-kamp van de vliegbasis Ypenburg, terwijl dit tweewielig rijwiel met hulpmotor rijtechnisch niet verkeerde in voldoende staat van onderhoud, immers vertoonde het loopvlak van de buitenband, welke om het voorwiel was gemonteerd, in het geheel geen profilering en aldus rijdende toen aldaar de door het bevoegd gezag met betrekking tot het verkeer op de vliegbasis Ypenburg gegeven regels en aanwijzingen niet in acht heeft genomen, zijnde immers door de Commandant van de vliegbasis Ypenburg bij order van blijvende aard bepaald dat met betrekking tot het verkeer op die vliegbasis de bepalingen van de wegenverkeerswet en het wegenverkeersreglement van overeenkomstige toepassing zijn”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr.: P. 149/66, opgemaakt en gesloten te Rijswijk (Z.H.) op 26 november 1966 door Adrianus Andreas van Mierlo, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, behorende tot de brigade der Koninklijke Marechaussee te 's-Gravenhage, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van *verbalisant*:

Op 17 november 1966, te omstreeks 13.00 uur, zag ik dat een persoon als bestuurder van een tweewielig rijwiel met hulpmotor, als bedoeld in artikel 1, lid 1, onder d, van de Wegenverkeerswet, reed over de voor het militaire verkeer openstaande weg, de ringweg, gelegen in het A-kamp van de vliegbasis Ypenburg, ter plaatse gelegen te en in de gemeente Rijswijk (Z.H.). Nadat deze persoon zijn rijwiel met hulpmotor op een door mij gegeven stopteken tot stilstand had gebracht, zag ik, dat het loopvlak van de buitenband, welke om het voorwiel van bedoeld voertuig was gemonteerd, in het geheel geen profilering vertoonde. Gelet op de slechte toestand waarin deze buitenband verkeerde, verkeerde bedoeld voertuig op dat ogenblik in een onvoldoende staat van onderhoud.

Bij order van blijvende aard nr. AZ-35/YS, d.d. 26 oktober 1965, heeft de Commandant van de vliegbasis Ypenburg bepaald dat de bepalingen van de Wegenverkeerswet en die van het Wegenverkeersreglement van toepassing zijn voor het hele gebied van de vliegbasis Ypenburg.

Deze bestuurder gaf mij op te zijn genaamd: H.R., dienstplichtig soldaat, rnr.: 45.03.09.326. Hij verklaarde: „Ik heb met mijn bromfiets over deze weg gereden terwijl ik wist dat er een gladde voorband op zat”.

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan

beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan met uitzondering van de woorden: „of omstreeks”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:
*„als een aan de rechtsmacht van de militaire rechter onderworpen per-
 „soon als gebruiker van een voor het militair verkeer openstaande weg de
 „door of vanwege het bevoegd gezag met betrekking tot het verkeer gegeven
 „regels en aanwijzingen niet in acht nemen”;*

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 167 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be-
 klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is
 aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of om-
 standigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden ophef-
 fen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstem-
 ming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden
 waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot een geldboete van f 12,50, subs. hechtenis voor
 de tijd van 2 dagen — *Red.*).

NASCHRIFT

*Omdat de Krijgsraad op 26 april 1967 de tenlastelegging nietig verklaar-
 de, stond het de Auditeur-Militair vrij hetzelfde feit, waarover immers nog
 niet ten gronde was beslist, nogmaals aan te brengen met een verbeterde dag-
 vaarding. Dit doet onmiddellijk de vraag rijzen of de dagvaarding terecht
 nietig was verklaard.*

*In de rechtspleging is niet voorzien in nietigheid van de tenlastelegging.
 Dat neemt niet weg dat dat instituut in de praktijk is gegroeid en dat die
 nietigheid meermalen wordt uitgesproken: hetzij wegens essentiële vorm-
 fouten, hetzij wegens innerlijke tegenstrijdigheid. Onduidelijkheid — en ik
 doel speciaal op onduidelijkheid als waarvan in casu sprake was — is
 echter naar mijn mening geen grond voor nietigheid. Naar mijn mening was
 bewezen dat beklaagde, militair, met een ondeugdelijk motorrijwiel had
 gereden op de militaire „Ringweg”; voorts dat de Commandant van het
 vliegekamp Ypenburg had bepaald dat W.V.W. en W.V.R. op dat vliegekamp
 van overeenkomstige toepassing zou zijn. Dit bewezen verklaarde complex
 levert geen strafbaar feit op nu niet bewezen is (immers ook niet tenlaste-
 gelegd was) dat de bepaling van de Commandant van het vliegekamp Ypen-
 burg ook van toepassing was op de „Ringweg”. Dit had dienen te leiden tot
 vrijspraak (ontslag van rechtsvervolging).*

*Wellicht weinig bevredigend, maar het oogsten van een vrijspraak wegens
 een ondeugdelijke tenlastelegging dient het grote juridische belang dat de
 Auditeur-Militair voortdurend het beste van zijn kunnen levert. W.H.V.*

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK**Centrale Raad van Beroep**

12 april 1967

(M.A.W. 1966/B7)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd.); *Leden:* Mr. U. J. W. Sibmacher van Nooten en Mr. W. H. Schipper (plv.).

(Ambtenarenwet 1929, art. 58 lid 1; Wet bevordering en ontslag beroeps-officieren, art. 51 lid 1).

Aan een kapitein was medegedeeld, dat hij voor bevordering was voorbijgegaan en daarvoor niet meer in aanmerking zou komen. Dit besluit kan volgens de Raad niet op grond van art. 58 lid 1 der A.W. 1929 worden aangetast. Het door eiser gedane beroep op art. 51 lid 1 der Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren faalt, daar deze wetsbepaling blijkens de geschiedenis van haar tot standkoming het oog heeft op gevallen, waarin officieren wegens buiten hun persoon gelegen omstandigheden niet aan de bevorderingseisen konden voldoen, doch niet op een geval als het onderhavige, waarin sprake is van in de persoon van eiser gelegen factoren, welke zijn bevordering in de weg hebben gestaan. Het bestreden besluit wordt niet aangemerkt als zijnde slechts een weigering om terug te komen op een vroeger genomen en in rechte onaantastbaar geworden besluit, maar als het eerste definitieve besluit terzake.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

inzake: *L.*, wonende te *M.*, eiser in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden Mr. J. Schuurmans, advocaat te 's-Gravenhage, tegen: *de Minister van Defensie als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin*, gedaagde in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden Mr. A. W. M. van der Horn van den Bos, majoor van de militair-juridische dienst, wonende te Voorburg.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde gemachtigden;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende, dat gedaagde bij brief van 4 juni 1964, welke brief in de na te noemen aangevallen uitspraak in zijn geheel is weergegeven, aan eiser, kapitein van het dienstvak van de officieren voor speciale diensten der infanterie, heeft medegedeeld, dat Hare Majesteit de Koningin bij een kabinetsrescript van 22 april 1964 had beslist dat hij (eiser) voor bevordering was voorbijgegaan en daarvoor niet meer in aanmerking zou komen;

Overwegende, dat eiser bij twee aan Hare Majesteit de Koningin gerichte rekesten van 3, respectievelijk 24 juli 1964, welke rekesten in de aangevallen uitspraak eveneens geheel zijn weergegeven, heeft verzocht hem te vergunnen zich na beraad met een gemotiveerd verzoekschrift tot Hare Majesteit de Koningin te mogen wenden, respectievelijk hem wel recht te willen doen wedervaren en de te zijnen aanzien genomen beslissing tot voorgoed voorbijgaan voor bevordering wel te willen herzien en te willen bepalen, dat aan hem de eisen zullen worden ter kennis gebracht waaraan hij behoort te voldoen om voor bevordering in aanmerking te kunnen komen en voorts, dat hem de gelegenheid zal worden geboden zich te bekwamen voor en door functievervulling, naar redelijke eisen, te voldoen aan vorenbedoelde voor bevordering gestelde eisen;

Overwegende, dat vervolgens gedaagde bij brief van 21 mei 1965, in de aangevallen uitspraak in zijn geheel weergegeven, eiser ermede in kennis heeft gesteld dat Hare Majesteit op eisers rekest in afwijzende zin had beslist;

Overwegende, dat eiser naar aanleiding van deze brief, welke hem op 11 juni 1965 werd uitgereikt, zich andermaal tot Hare Majesteit de Koningin heeft gewend per rekest van 1 juli 1965, en op de daarin aangegeven gronden heeft verzocht Hare Hoogstpersoonlijke aandacht te willen verlenen aan deze aangelegenheid en alsnog goedgunstig op de door hem gedane verzoeken te willen besluiten;

Overwegende, dat daarop gedaagde bij brief van 26 januari 1966 eiser het volgende heeft medegedeeld:

„Naar aanleiding van Uw aan Hare Majesteit de Koningin gerichte „rekest d.d. 1 juli 1965, hetwelk mij vanwege Hare Majesteit bij Kabinetsrenvooi d.d. 2 juli 1965, nr. 25 ter behandeling in handen werd gesteld, „deel ik U het volgende mede.

„Bij kabinetsrescript van 22 april 1964, nr. 98 heeft Hare Majesteit „de Koningin mij gemachtigd U in kennis te stellen met Haar besluit U „met ingang van 1 november 1963 niet voor bevordering tot de rang van „majoor in aanmerking te brengen en U blijvend voor een zodanige „bevordering voorbij te gaan, zulks op grond van de overwegingen, „zoals deze U bij mijn brief van 4 juni 1964, nr. zijn medegedeeld.

„U heeft daarop door middel van een tweetal aan Hare Majesteit de „Koningin gerichte rekesten van 3 juli 1964 en van 24 juli 1964 onder „meer verzocht de te Uwen aanzien genomen beslissing tot voorgoed „voorbijgaan van bevordering te willen herzien.

„Bij kabinetsrescript van 21 april 1965, nr. 68 heeft Hare Majesteit „op deze rekest een afwijzende beslissing genomen en mij gemachtigd „U daarvan, alsmede met de redenen die daartoe hebben geleid, in kennis „te stellen.

„Bij mijn brief van 21 mei 1965, nr. heb ik U terzake uitvoerig inge- „licht.

„Daar de inhoud van Uw onderwerpelijke rekest geen gezichtspunten oplevert welke als nieuw moeten worden aangemerkt en welke overigens in mijn bovenaangehaalde brieven naar mijn mening niet op afdoende wijze zijn weerlegd, wordt Uw rekest — bij dezen afgewezen”;

Overwegende, dat eiser naar aanleiding van deze brief beroep heeft ingesteld bij het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, en dit gerecht, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 6 juni 1966 — waarnaar hierbij wordt verwezen — dit beroep ongegrond heeft verklaard;

Overwegende, dat voornoemde mr. J. Schuurmans als gemachtigde van eiser tegen deze uitspraak in hoger beroep is gekomen en in het beroepschrift op de daarin aangevoerde gronden heeft geconcludeerd tot vernietiging van de aangevallen uitspraak;

IN RECHTE:

Overwegende, dat eiser, het in gedaagdes brief d.d. 4 juni 1964 vervatte besluit, waarbij werd bepaald dat eiser per 1 november 1963 voor bevordering was voorbijgegaan en daarvoor niet meer in aanmerking zou komen, kennelijk niet als definitief aanmerkende, daartegen geen beroep heeft ingesteld, doch zijn rekest van 3 en 24 juli 1964 heeft ingediend; dat eiser uit vorenvermeld antwoord d.d. 21 mei 1965 op die rekest weliswaar had kunnen begrijpen, dat het besluit hem per 1 november 1963 voor bevordering voorbij te gaan en hem daarvoor niet meer in aanmerking te doen komen definitief was en toen tegen het in dat antwoord vervatte besluit beroep had kunnen instellen, doch de Raad wil aannemen, dat eiser dat toen nog niet had begrepen — zulks te eerder nu gedaagde in voormelde brief van 21 mei 1965 eiser niet met zoveel woorden had medegedeeld op eventueel nog volgende schrifturen van of namens eiser het onderhavige geval betreffende niet meer te zullen reageren — en deswege, wederom binnen de beroepstermijn en dus voordat dit besluit in rechte onaantastbaar was geworden, zijn rekest d.d. 1 juli 1965 heeft ingediend; dat voorts in dit verband nog kan worden opgemerkt, dat eiser met betrekking tot de wijze van indiening van dit rekest een, naar ter 's Raads terechtzitting is gebleken, niet door zijn raadsman geïnspireerde, maar zelf gekozen weg heeft bewandeld, als gevolg waarvan hij verwachtte, althans vertrouwde of hoopte, dat zijn rekest onder de persoonlijke aandacht van Hare Majesteit de Koningin zou komen; dat de Raad onder deze omstandigheden het antwoord d.d. 26 januari 1966 op dit rekest, tegen welk antwoord eisers in eerste aanleg ingestelde beroep was gericht, wil aanmerken als het eerste definitieve besluit terzake van het voorgoed voorbijgaan voor bevordering van eiser per 1 november 1963, zodat de Raad — anders dan het Ambtenarengerecht heeft gedaan — het in de brief van 26 januari 1966 vervatte besluit niet aanmerkt als zijnde slechts een weigering terug te komen op een vroeger genomen en in rechte onaantastbaar geworden besluit;

Overwegende voorts dat de Raad met de eerste rechter van oordeel is, dat het bestreden besluit niet op grond van artikel 58 lid 1 der Ambtenarenwet 1929 juncto artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 kan worden aangetast, zulks uit overweging:

dat de Minister van Defensie o.a. de navolgende brieven aan eiser heeft geschreven:

op 28 november 1960:

„Ik deel U mede, dat U—gezien Uw plaats in de ranglijst—in beschouwing bent genomen voor bevordering tot reserve-majoor met ingang van 1 november 1960.

„De keuze voor een bevordering als vorenbedoeld is daarbij echter niet op U gevallen.

„Dit houdt evenwel niet in, dat U thans blijvend voor bevordering bent voorbijgegaan. Wel is Uw bevorderingsmogelijkheid van beperkte duur; zij staat gedurende drie jaren, derhalve tot 1 november 1963 voor U open.

„Indien op laatstgenoemde datum of, zo op deze datum geen bevordering zal plaatsvinden, bij de eerstvolgende bevordering na deze datum van reserve-kapiteins van het wapen der infanterie mocht blijken, dat U nog steeds niet geacht kunt worden te behoren tot diegenen Uwer ranggenoten, die voor een bevordering bij keuze in aanmerking komen, zal Hare Majesteit de Koningin in overweging worden gegeven machtiging te verlenen U mede te delen dat U blijvend voor bevordering bent voorbijgegaan.”,

en op 3 januari 1964:

„Met verwijzing naar de brief van de toenmalige Minister van Defensie van 28 november 1960, nr. ... deel ik U mede, dat U op 1 november 1963 gedurende (meer dan) 3 jaren voor bevordering bent voorbijgegaan.

„Alhoewel U uit dien hoofde in de termen zoudt vallen om bij Hare Majesteit de Koningin voor definitieve passering te worden voorgedragen heb ik Hare Majesteit nog niet voorgesteld te bepalen dat U blijvend voor bevordering bent voorbijgegaan, aangezien de omtrent U aanwezige beoordelingsbescheiden nog niet alle in rechte onaantastbaar zijn geworden.

„Mitsdien heeft Hare Majesteit de Koningin bij kabinetsrescript van 31 oktober 1963, nr. 5, goedgevonden, dat Haar met betrekking tot Uw bevorderingsmogelijkheden dezerzijds nadere voorstellen zullen worden gedaan, zodra vorenbedoelde beoordelingsbescheiden in rechte onaantastbaar zijn geworden.”;

dat eiser, die op 22 november 1962 aan Hare Majesteit de Koningin had verzocht om eervol ontslag als reserve-officier uit de dienst bij het reserve-personeel der Koninklijke Landmacht, zulks onder gelijktijdige benoeming tot beroepsofficier bij één der dienstvakken als nader omschre-

ven in de landmachtorder 62020 code 23. 29/8a, en die bij een Koninklijk besluit van 28 januari 1964 te rekenen van 15 februari 1963 werd benoemd tot kapitein bij het dienstvak van de officieren voor speciale diensten der infanterie, zulks onder gelijktijdig eervol ontslag uit de dienst bij het reserve-personeel der krijgsmacht, naar 's Raads oordeel rederlijkerwijs niet geacht kan worden ten tijde van deze benoeming en dit ontslag en daarna de verwachting te hebben gekoesterd dat de overgang van reserve-officier naar beroepsofficier zijn ambtelijk verleden als reserve-officier als het ware zou tenietdoen en/of, hoe ook, van invloed of betekenis zou kunnen zijn met betrekking tot een bevordering tot beroepsmajoor, te minder nu eiser niet heeft gesteld — en op zich trouwens ook niet aannemelijk is — dat hem ten tijde als voormeld onbekend was, dat de eisen voor een bevordering tot majoor bij het dienstvak van de officieren voor speciale diensten der infanterie gelijkkluidend waren aan die voor bevordering van reserve-kapitein tot reserve-majoor; dat bij beroepschrift en ook ter 's Raads terechtzitting nog is betoogd, dat eiser voor majoor is voorbijgegaan uitsluitend omdat hij tengevolge van omstandigheden buiten zijn schuld niet had voldaan aan de eisen voor bevordering, en dat hij deswege op grond van artikel 51 lid 1 van de „Wet bevoering en ontslag beroepsofficieren” aanspraak heeft op bevordering; dat het beroep op deze wetsbepaling evenwel faalt, vermits zij, blijkens de geschiedenis van haar totstandkoming, het oog heeft op gevallen, waarin officieren wegens buiten hun persoon gelegen omstandigheden niet aan de voor bevordering gestelde eisen konden voldoen, doch niet op een geval als het onderhavige, waarin blijkens de gedingstukken sprake is van in de persoon van eiser gelegen factoren, welke zijn ontwikkeling tot een bevordering in de rang van majoor in de weg hebben gestaan; dat de gemachtigde van eiser ter 's Raads terechtzitting ook nog te berde heeft gebracht, dat vier door hem met name genoemde beroepsofficieren voor speciale diensten, die in 1963 definitief voor bevordering zouden zijn voorbijgegaan, onlangs en met terugwerkende kracht tot 17 januari 1966 zouden zijn bevorderd tot majoor, aan welke omstandigheid de gemachtigde van eiser, met een beroep op het gelijkheidsbeginsel, heeft gemeend een argument te kunnen ontleen ten gunste van de nietigverklaring van het bestreden besluit — reeds hierom ten onrechte, vermits die gemachtigde slechts heeft volstaan met te stellen, dat de door hem genoemde officieren in dezelfde positie verkeerden als eiser, welke stelling zonder een uiteenzetting van de feitelijke grondslagen waarop zij berust, uit de aard der zaak ontoereikend is om tot hantering van het gelijkheidsbeginsel te kunnen concluderen;

Overwegende, dat uit al het vorenoverwogene volgt, dat te dezen beslist dient te worden als volgt:

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

Centrale Raad van Beroep

10 mei 1967

(M.A.W. 1965/K25)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd.); *Leden:* Mr. E. H. Nuver en Mr. U. J. W. Sibmacher van Nooten.

(Besluit beoordeling officieren landmacht)

Een kapitein had n.a.v. een beoordeling een kennisgeving ontvangen, omdat hij een brede basis van militaire kennis, in het bijzonder wat betreft tactiek en staftechniek, miste.

De adviescommissie achtte de gegeven waardering wel juist, doch adviseerde de kennisgeving in deze vorm in te trekken, aangezien daarin niet naar voren kwam dat klagers gebrek aan kennis hem wegens zijn plaatsing in een zeer specialistische functie niet kon worden aangerekend. Dit advies werd door verweerder niet gevolgd.

De Raad acht verweerdters uitgangspunt dat tot het bestreden besluit heeft geleid, t.w. dat opvolging van het advies der commissie kritiek op het gevoerde plaatsingsbeleid zou betekenen, onjuist. Dit besluit wordt dan ook, als berustende op een onjuiste grondslag, nietig verklaard, waardoor verweerder de gelegenheid verkrijgt het advies der commissie in nadere overweging te nemen.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

inzake: G., wonende te H., klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. J. Schuurmans, advocaat te 's-Gravenhage, tegen de *Minister van Defensie*, verweerder, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden N. van Duuren, referendaris bij verweerdters ministerie, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende, dat verweerder bij brief van 16 februari 1965, met toepassing van artikel 13 van het „Besluit beoordeling officieren landmacht”, aan klager, kapitein voor speciale diensten der infanterie, het navolgende heeft bericht:

„Ik deel U mede, dat ik kennis heb genomen van de omtrent U onder „dagtekening van 4 november 1964 uitgebrachte beoordeling in de functie

„van kapitein slagorde bij Daarbij heb ik geconstateerd, dat U op het „punt kennis aan geen hogere waardering toekomt dan „Vertoont geen „„ernstige tekortkomingen, doch dient zijn kennis te verdiepen.” In de „ter zake gegeven bijzonderheden wordt verwezen naar een bij de beoor„delingslijst gevoegde nota onder meer inhoudende dat u een brede basis „van militaire kennis in het bijzonder voor wat betreft tactiek en staftech„niek mist. Zulks wordt veronderstellenderwijs verklaard door uw lang„durige plaatsing in praktische functies in de territoriale sector. Voren„genoemde waardering is kennelijk oorzaak geweest dat u op het punt „geschiktheid voor een functie in een staf slechts met „voldoende” bent „beoordeeld.”;

Overwegende dat klager tegen de hem aldus ter kennis gebrachte waarderingen bij verweerder een bezwaarschrift heeft ingediend, waarna verweerder — gezien het advies, aangaande dit bezwaarschrift uitgebracht door een commissie als bedoeld in artikel 15 van vorengemeld besluit — bij beschikking van 21 oktober 1965 heeft bepaald, dat aan klager door de hem ter kennis gebrachte punten van waardering uit zijn beoordeling d.d. 4 november 1964 geen onrecht is aangedaan;

Overwegende, dat voornoemde Mr. J. Schuurmans als gemachtigde van klager van deze beschikking bij de Raad in beroep is gekomen en, na kennis te hebben genomen van een door verweerder ingediende contra-memoried, bij een op 6 februari 1967 ingekomen aanvullend klaagschrift op de daarin aangevoerde gronden heeft verzocht te doen vaststellen of aanspraak kan worden gemaakt op een aantekening op de kennisgeving, dat de beoordelingspunten waarop die kennisgeving betrekking heeft het gevolg zijn van omstandigheden welke betrokkene niet kon beïnvloeden;

IN RECHTE:

Overwegende, dat de onderhavige beoordeling d.d. 4 november 1964 is opgemaakt door de luitenant-kolonel P. en betrekking heeft op het tijdvak 4 november 1963 tot 4 november 1964, waarin klager de functie heeft vervuld van „kapitein slagorde”; dat de beoordelaar het punt „kennis”—waarmede is bedoeld de kennis, nodig voor de uitoefening van de functie van de beoordeelde—heeft gewaardeerd door aankruising van de omschrijving „Vertoont geen ernstige tekortkomingen, doch dient „zijn kennis te verdiepen”, onder verwijzing naar een bijgevoegde nota, waarin voorzover te dezen van belang is vermeld; „Hij mist echter een „brede basis van militaire kennis in het bijzonder voor wat betreft tactiek „en staftechniek. Beoordeelde is wellicht te lang in praktische functies „in de territoriale sector werkzaam geweest.”; dat op de beoordelingslijst voorts het punt „geschiktheid voor een functie in een staf” is beoordeeld met „voldoende”;

Overwegende dat voormelde commissie van onderzoek van klagers bezwaarschrift in haar rapport d.d. 6 mei 1965, na verslag te hebben

gedaan van de verklaringen, voor haar afgelegd door klager, de beoordeelaar en diens chef, de kolonel J., het volgende heeft gesteld:

„Niet alleen uit deze, maar ook uit de voorgaande beoordelingen blijkt „dat reclamant een zeer gewaardeerde figuur is die in het bijzonder geschikt geacht wordt voor een troepenfunctie. Zowel de beoordelaar „als diens Chef, de Kolonel J., alsook, Generaal-majoor K., achten „het te betreuren, dat reclamant ooit voor deze wel zeer specialistische „functie werd bestemd. Het is de Commissie opgevallen dat, ondanks het „feit dat vrijwel geen voorbereidingstijd aanwezig was — immers de „aanwijzing geschiedde plotseling en voor reclamant onverwacht — recla- „mant toch in dit tijdvak met gunstig resultaat de B-cursus heeft gevolgd. „Luitenant-Kolonel P., Chef van reclamant, heeft reclamant toegezegd „in diens beoordeling te zullen opnemen, dat reclamants gebrek aan „kennis niet aan diens schuld te wijten was en hij heeft zich ook hieraan „gehouden. Zodoende was het voor reclamant des te moeilijker te verteren „toen hij de kennisgeving ontving, waaruit op geen enkele wijze bleek „dat het tekort aan kennis hem niet kon worden aangerekend, waardoor „reclamant een morele opstopper te verwerken kreeg. De Commissie „acht deze gang van zaken niet gelukkig. Zij is overtuigd dat de beoorde- „laar deze beoordeling naar eer en geweten heeft opgemaakt en reclamant „de juiste waarderingen in zijn functie heeft toegekend, zodat aan recla- „mant met deze beoordeling geen onrecht is aangedaan. Zij is echter „evenzeer overtuigd dat reclamant de door hem ontvangen kennisgeving, „gezien reclamants instelling en wijze van dienstvervulling, in deze vorm „niet heeft verdiend. De Commissie is van oordeel, dat reclamant met de „onderhavige beoordeling geen onrecht is geschied. Hem ware, in ant- „woord op zijn bezwaarschrift d.d. 8 maart 1965 mede te delen, dat hem „met zijn „beoordeling” van 4 november 1964 geen onrecht is wedervaren, „maar dat nochtans de ministeriële kennisgeving d.d. 16 februari 1965 „Nr. met betrekking tot zijn beoordeling van 4 november 1964 wordt „ingetrokken. Hem ware een nieuwe kennisgeving te doen toekomen, „waaruit duidelijk naar voren komt, dat reclamants gebrek aan ken- „nis niet aan diens schuld te wijten is.”;

Overwegende, dat verweerder te dezen aanzien in zijn contra-memorïe heeft aangevoerd:

„Met betrekking tot het laatste deel van dit tweeledig advies merkt „de ondergetekende op van mening te zijn dat hiermede in feite bedoeld „wordt aan te geven dat elders — in casu bij de autoriteit die tot de betref- „fende plaatsing heeft besloten — een onredelijke beslissing is genomen „waarvan klager de dupe is geworden. Teneinde zich ter zake te oriën- „teren heeft de ondergetekende zich bij brief d.d. 6 juli 1965, nr., tot de „inspecteur der infanterie gewend met verzoek hem (ondergetekende) „over de beweegredenen en de bevinding, welke tot bedoelde beslissing „hebben geleid, in te lichten. Bij zijn brief van 23 augustus 1965, nr.,

„heeft de inspecteur der infanterie ondergetekende ter zake geïnformeerd. De ondergetekende is, gelet op deze brief van oordeel, dat noch de beweegredenen tot plaatsing in de onderhavige functie, noch die plaatsing op zichzelf als onjuist onderscheidenlijk onverantwoord kan worden aangemerkt. De ondergetekende heeft dan ook dit deel van het advies niet overgenomen.”; dat verweerders gemachtigde daaraan ter 's Raads terechtzitting onder meer nog het volgende heeft toegevoegd:

„N.a.v. het pleidooi van mijn geachte tegenpleiter wil ik nog enige opmerkingen maken.

„In het rapport van de commissie van onderzoek bezwaarschriften is vermeld, dat aan klager zijn voorgelezen de bijzonderheden die door de beoordelaar bij het punt „kennis” op de beoordelingslijst zijn gesteld. Deze houden in, dat de beoordelaar gesteld heeft dat de tekortkomingen niet aan klager te wijten zijn, maar een gevolg zijn van een onjuist plaatsingsbeleid. In dit verband is het van belang te vermelden, dat deze mening niet door de inspecteur der infanterie wordt gedeeld. Deze stelde in zijn onderschrift, dat een en ander het gevolg is van de beperkte capaciteiten van klager. Dit zijn dus duidelijk tegenover elkaar staande meningen.

„De Minister, uitgaande van het standpunt van de inspecteur, heeft de onderhavige kennisgeving aan klager doen uitreiken, teneinde hem in de gelegenheid te stellen daartegen zijn bezwaren naar voren te brengen. Mogelijk zou dan blijken, dat deze waardering ten onrechte zou gesteld zou zijn en hoger zou moeten luiden; ook dat het plaatsingsbeleid in alle redelijkheid enige meerdere blaam zou treffen. N.a.v. uw vraag over deze aantekeningen op de beoordelingslijst, merk ik op, dat deze nooit in de kennisgeving hebben gestaan en ook niet zijn opgenomen in het uittreksel van die lijst dat aan uw Raad is overgelegd. Ik heb een en ander naar voren gebracht n.a.v. hetgeen de tegenpleiter zei, n.l. dat de Minister een onjuist uitgangspunt genomen had. Immers, nooit is aan de orde geweest, of het plaatsingsbeleid onjuist was. De beoordelaar heeft dit aspect naar voren geschoven.”;

dat uit de pleitnota van verweerders gemachtigde voorts nog het volgende wordt weergegeven:

„Klager stelt in feite, en hier citeer ik het rapport van de adviescommissie (blz. 2 van het rapport) „dat zijn voornaamste bezwaar gevormd wordt door het feit dat niet in de kennisgeving staat vermeld dat het gebrek aan kennis niet aan zijn schuld te wijten is . . .” Ook de beoordelaar, de chef van de beoordelaar en de divisiecommandant uiten zich in deze richting. De adviescommissie tenslotte geeft de Minister in overweging in de kennisgeving op te nemen dat reclamants gebrek aan kennis niet aan diens schuld te wijten is.

„Toch zou het niet juist geweest zijn een dergelijke aanvulling in de kennisgeving op te nemen. Ik merk daarbij op dat klager, zijn comman-

„danten en de commissie met „het is niet zijn schuld” in feite willen „aangeven „het mag hem niet worden aangerekend” en daarmee „het „„mag niet van ongunstige invloed zijn op zijn carrière”. De grondtoon „bij allen is (ook al wordt dat in het aanvullend klaagschrift naar de „achtergrond geschoven): het plaatsingsbeleid is fout geweest en daardoor „heeft klager geen eerlijke kans gekregen. Zoals al gezegd, de Minister „heeft uit het rapport de overtuiging geput dat de waarderingen juist „zijn gesteld. Dat neemt niet weg dat, indien zou blijken dat de omstandig- „heden waaronder gediend werd voor een officier met de rang en de „anciënniteit als die van klager niet redelijk geacht zouden moeten wor- „den, zulks ertoe zou moeten leiden de betreffende waarderingen niet „aan te merken als die bedoeld in artikel 13 van het besluit beoordeling „officieren landmacht. Met andere woorden: Dan zou de kennisgeving „zijn ingetrokken.”;

Overwegende naar aanleiding van dit een en ander:

a. dat het door verweerders gemachtigde eerst ter 's Raads terechtzitting medegedeelde onderschrift, op de onderhavige beoordelingslijst gesteld door de inspecteur der infanterie, geheel buiten beschouwing dient te blijven, nu dit niet in de aan klager met toepassing van artikel 13 van het „Besluit beoordeling officieren landmacht” toegezonden kennisgeving opgenomen is geweest;

b. dat naar 's Raads oordeel onjuist is het uitgangspunt, hetwelk blijkens het door en namens verweerder betoogde tot het bestreden besluit heeft geleid, te weten dat opvolging van het advies der commissie van onderzoek van klagers bezwaarschrift betekende dat kritiek werd geleverd op het plaatsingsbeleid van de inspecteur der infanterie; dat immers de commissie van onderzoek niet verder is gegaan dan als haar mening te doen kennen dat het bij klager geconstateerde gebrek aan kennis niet aan zijn schuld te wijten is, maar de commissie geen oordeel heeft uitgesproken over de vraag of er al dan niet goede redenen zijn geweest om klager in de door hem destijds vervulde functie te plaatsen; dat dit laatste ook niet onvermijdelijk uit het eerste volgt;

Overwegende, dat uit het vorenstaande voortvloeit, dat verweerders bestreden besluit, daar het berust op een onjuiste grondslag, wegens strijd met het desbetreffend tot de algemeen verbindende voorschriften te rekenen algemeen beginsel van behoorlijk bestuur niet kan worden gehandhaafd en derhalve moet worden nietig verklaard, waardoor verweerder de gelegenheid verkrijgt het advies der commissie van onderzoek in nadere overweging te nemen;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart verweerders bestreden besluit nietig.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN**BESCHOUWINGEN OVER DE RECLASSERING VAN PSYCHISCH GESTOORDE
DELINQUENTEN**

door W. A. Vaandrager, zenuwarts

De afbakening van een groep mensen in verband met hulpverlening is altijd een hachelijke zaak gebleken. Dit is temeer het geval als in de benaming van de afgebakende groep de levenssituatie of de persoonlijkheid van de betrokkenen wordt aangeduid. In het verleden is bijvoorbeeld gesproken over de groep van de maatschappelijk zwakken of van de arbeidsonvolwaardigen, benamingen die in onze oren neutraal klonken, maar toch ontaardden tot een onaangenaam stempel, een brandmerk; moderner gezegd tot stigmatisatie.

In dit artikel spreken wij over de psychisch gestoorde delinquenten. Dat zijn mensen die ook wel psychopaten worden genoemd en deze aanduiding is in het gebruik nog verder ontaard, n.l. tot een scheldwoord. Nu vraag ik mij wel af wat erger is, een scheldwoord als psychopaat of de objectief en vakkundiger klinkende benaming psychisch gestoorde.

Wij zouden deze paradox kunnen opstellen: als een woord affectief gebruikt wordt — schimpend, honend, minachtend — dan kwetst het minder dan een koele groepsaanduiding, waarbij de mens ingedeeld wordt bij de maatschappelijk zwakken en onvolwaardigen. Een woord als psychisch gestoord ligt ons psychiaters gemakkelijk in de mond. Maar als wij een goede bekende, die wij een merkwaardig type vonden, door een vakkundige een gestoord mens horen noemen, dan schokt dat. Er valt een stilte als rondom een vonnis. Wij weten allen dat de drempel naar het spreekuur van de psychiater geweldig hoog is. Zou dat niet de angst zijn voor het onderzoek en voor het stempel van de uitspraak? Ook delinquenten doen bij het forensisch-psychiatrisch onderzoek vaak niet anders dan willen bewijzen dat zij toch echt niet gek zijn.

Nu zou men allicht veronderstellen dat de aanduiding psychopaat, die van psychiatrische herkomst is, in de vakkring dan toch een duidelijke en bruikbare betekenis heeft, en dat in het psychiatrisch vak dit begrip toch wel kundig afgebakend zal zijn. Dit nu is allerminst het geval. Wel verstaan de meeste psychiaters onder psychopathie een aangeboren of vroegverworven tekort in de geestelijke vermogens, waaruit later een abnormaal en gebrekkig geestelijk functioneren ontstaat. Het aangeboren of vroegverworven tekort is nog niet goed in woorden grijpbaar en aan te tonen. Het later ontstane abnormale gedrag wordt veronderstellend teruggevoerd op een oorspronkelijk defect. Maar nu is het al heel merkwaardig

¹ De auteur van dit artikel, dokter W. A. Vaandrager, zenuwarts, is directeur van de Dr. F. S. Meyers-Vereniging. Dit is een reclasseringsinstelling, die de belangen van geestelijk gestoorde reclassenten behandelt.

dat bij de beoordeling van afwijkend gedrag de ene psychiater wel een oorspronkelijk defect veronderstelt en de andere niet. Niet alleen wordt er ten aanzien van het abnormale gedrag heel verschillend gediagnostiseerd, er wordt in de vakkring ten aanzien van psychopaten ook zeer verschillend gedacht over het effect van hulpverlening. In elk geval vinden de psychiaters deze groep van patiënten zeer moeilijk behandelbaar. Vaak weten zij er geen raad mee, ook niet in psychiatrische inrichtingen.

Als psychiaters het zo moeilijk hebben met deze categorie patiënten, dan rijst de vraag of anderen er misschien beter weg mee weten. De jurist verstaat onder psychopaat de delinquent die door de psychiater verminderd toerekenbaar is bevonden en die mede op grond van het psychiatrisch oordeel door de rechter ter beschikking van de regering is gesteld. De criteria die door de rechter zijn gehanteerd bij het opleggen van deze maatregel betreffen de gevaarlijkheid voor de openbare orde en veiligheid, het psychiatrisch oordeel over de toerekenbaarheid en de vraag of de verpleging en behandeling van regeringswege in de t.b.r.-inrichting (er wordt soms van asiel gesproken) dienstbaar gemaakt kan worden aan een verbeterde maatschappelijke aanpassing.

In de toepassing van de z.g. psychopatenwetten speelt de psychiater dus een belangrijke rol. Hij moet een uitspraak doen over de toerekenbaarheid. In wezen is dit eigenlijk helemaal geen psychiatrische arbeid. Als hij bij zijn eigen vak blijft, tracht hij de persoonlijke achtergrond van misdadig gedrag nader toe te lichten, probeert hij iets duidelijk te maken over geestelijke groei-stoornissen, een verondersteld geestelijk defect, de verwerking van kwetsende gebeurtenissen in het leven van de patiënt, enz. Maar de vraag of verdachte bij het plegen van het ten laste gelegde feit zijn wil kan bepalen overeenkomstig zijn inzicht is m.i. bepaald niet een vraag die door een psychiater beantwoord zou moeten worden.

Nog een andere schijnwerper op de psychopaat. Hoe ziet de *maatschappelijk werker*¹ deze patiënt in de reclasseringspraktijk? De maatschappelijk werker zal vanuit praktijkervaring het beeld hebben van een vaak ongeremde, overdreven reagerende, meer beschuldigende dan boetvaardige, in de omgang met zijn medemens gestoorde zondeling, die wars is van beroepsmatige hulpverlening.

In de reclassering van psychisch gestoorde delinquenten hebben justitie, psychiaters en maatschappelijk werkers hun deel. Zelfs worden zij geacht goed samen te werken. Maar dan rijst natuurlijk direct de vraag of al die uiteenlopende opvattingen, meningen en verwachtingen van degenen die bij de psychopatenzorg betrokken zijn zulk een samenwerking niet in de weg staan. Justitie vertrouwt de begeleiding van psychopaten in de maatschappij toe aan de reclassering.

¹ Men zie ook: „De benadering van de militaire reclassent” door Luit.-Kolonel-arts Dr. W. Bakker, zenuwarts te 's-Gravenhage. (M.R.T. LI, 1958, blz. 383 e.v.) (*Red.*)

Als het reclasseringsteam van psychiater en maatschappelijk werker de man in de maatschappij gaat begeleiden, dan lijkt de kans groot dat zij het ieder op hun eigen manier doen in plaats van een gezamenlijk werk te verrichten. Een psychiater heeft nu eenmaal zijn eigen doelstelling en hulpmiddelen. Tot deze hulpmiddelen behoren onder andere de psychiatrische diagnostiek, het gebruik van de medische autoriteit, de receptuur, het rustgevend regime, de verwijzing naar de psychiatrische inrichting en de psychotherapie. Zie hier een samenhangend geheel van medische beïnvloedingsmiddelen. Maar de psychiater in de reclassering schrijft vrijwel nooit medicamenten voor. Ook zal het hem meestal niet lukken om de patiënt in een psychiatrische inrichting opgenomen te krijgen.

Patiënten neigen ertoe om in de forensisch werkzame psychiater alsmaar de man te zien, die zou kunnen ontdekken dat je gek bent. Van psychotherapie komt zelden iets terecht, want daarvoor is de medewerking van de patiënt in hoge mate vereist. Bovendien — het klinkt alweer paradoxaal — moet de patiënt voor psychotherapie psychisch solide genoeg zijn. Het is een ingrijpend gebeuren, zo'n therapie, en een te labiel mens raakt gemakkelijk nog verder uit zijn evenwicht.

Het zal duidelijk zijn dat de psychiater als teampartner van de reclasseringsambtenaar in de allereerste plaats laatstgenoemde behulpzaam moet zijn bij een taak die voor hem alleen te zwaar is en dat voorts van de psychiater verwacht kan worden dat hij, wanneer in crisissituaties ingegrepen moet worden of terzake een hernieuwde verwijdering uit de maatschappij met justitie overleg moet plaatsvinden, mede de verantwoordelijkheid wil dragen. Vaak hebben maatschappelijk werkers op dit sociaal-psychiatrisch werkterrein zich een hulpje van de dokter gevoeld, maar de situatie vereist eerder het omgekeerde: de psychiater zij hulp van de maatschappelijk werker.

Als wij de gehele situatie, zoals wij ze tot nu toe beschreven hebben, overzien, dan is de psychopaat toch wel diep te beklagen. Hij is vanaf zijn oorsprong een aanstootgevende figuur, bovendien werd hij een misdadiger, hij heeft een gevangenisverleden en wat het allerergste is, hij is ook nog ter beschikking van de regering gesteld. Deze sociaal gebrandmerkte mens beleeft dit zelf in extenso. Er wordt door voorwaardelijk ter beschikkinggestelden, die opnieuw gearresteerd werden, in de huizen van bewaring een wanhopige strijd gevoerd om aan het vreselijke vonnis van de terbeschikkingstelling te ontkomen. Is dat niet een overdreven angst van hun kant? Het zijn vooral de onbepaaldheid van dit „vonnis” en de sfeer en het behandelingsniveau in de asiels van vroegere jaren, die de t.b.r.-inrichting voor de betrokkenen bij uitstek tot een oord van verschrikking maakten. Als wij op het ogenblik de groep van t.b.r.-inrichtingen overzien, is er gelukkig al veel verbeterd. Maar de „psychopaat”

blijft voorlopig nog een verwoede strijd voeren om zo mogelijk aan de toepassing van deze schrikwekkende maatregel te ontkomen.

Tot nu toe hebben wij een en ander gezegd over de psychopaat, althans over enkele zienswijzen en over zijn behandeling. Nog weinig over hem zelf. Als wij de bekende uitdrukking: onbekend maakt onbemind omkeren, dan is hij van toepassing op de psychopaat. Onbemind maakt onbekend.

Er zijn overigens vele factoren die deze „onbekendheid” in de hand werken. Niet alleen is hij de andere, vreemde, geïsoleerde mens waar wij alleen maar last van hebben, maar hij wordt ook geïdentificeerd als de bedrijver van een misselijke of weerzinwekkende daad en in de derde plaats draagt hij psychologisch gezien een masker. En dan denken wij aan twee soorten maskers. In de eerste plaats doen deze patiënten zich vaak heel anders voor dan zij zijn. Ze doen b.v. stoer, onverschrokken, uitdagend, ruw en ongegeneerd, zodat andere kanten van de persoonlijkheid (kwetsbaarheid en overgevoeligheid) niet meer verondersteld kunnen worden. Maar die kunnen juist aan dat onaangepaste gedrag ten grondslag liggen. Een zeer misleidend masker is het z.g. masker van gezondheid. Over het algemeen herkennen wij bij een vluchtige kennismaking in hen niet de abnormale mens of de zieke mens. Voor hen geldt wel in heel sterke mate dat alleen de naaste familie kan vertellen hoe deze ogenschijnlijke gezonden gehandicapten zijn.

Oplichters en seksuele delinquenten, het zijn niet de mensen die wij veronderstellen dat zij zijn. De karakterstoornissen waar zij aan lijden, bestaan vooral uit het gemis aan vertrouwen in zichzelf en anderen: er is een gebrek aan continuïteit in hun leven; zij hebben geen houvast in de menselijke verhoudingen. De delicten die zij plegen hangen ten nauwste met deze stoornissen samen.

Wij hebben tot nu toe gesproken over allerhande misverstanden, die er zijn rondom de psychopaat en bij zijn behandeling. Zijn zij wel te helpen en als reclasseringsambtenaren zich als helpers opwerpen, helpen zij wel? De reclasseringsambtenaren die zich in Nederland met een paar duizend psychopaten bezig houden, zijn een kleine groep van ongeveer 100 maatschappelijk werkers. Zij vormen niet alleen een kleine groep, maar ook een heel speciale groep van maatschappelijk werkers. Dat zij, althans de goeden onder hen, ertoe neigen om de toevertrouwde reclassent te beschermen tegen onbegrip en vooroordeel en tegen verder brandmerken, is begrijpelijk. Naarmate de hulpverlener zijn cliënt beter leert kennen, onderkent hij de machteloosheid en de ontmoediging die achter vertoon en grote mond schuil gaan. Hij gaat de cliënt/patiënt zien als het slachtoffer van ingeslepen reactiepatronen en van een verstikte goede wil; en nog belangrijker is dat de reclasseringsambtenaar, althans de goede, onder de indruk geraakt van het negatieve beeld waaronder zijn cliënt moet leven. Hoeveel reclasseringsrapporten volstaan niet met een opsomming

van negatieve persoonlijkheidsaspecten. Pas in een op gang komende persoonlijke relatie van hulpverlener en reclassent komen geleidelijk positieve kanten naar voren. In het proces van hulpverlening groeit de getekende psychopaat uit tot een mens die in zijn individualiteit ontmoet wordt. Het wordt een opruimingsproces van stereotypieën, cliché's, stempels en vooroordelen al naar mate de persoon van de delinquent in het persoonlijke contact uitgroeit.

Als dit proces zich voltrekt, overwinnen beide partners hun vooroordeel. Als maatschappelijk werker en cliënt reëler tegenover elkaar komen te staan, groeit er ook een meer realistische instelling bij de patiënt tegenover de maatschappij.

De maatschappelijk werker ervaart dat zijn eigen negatieve gevoelens ten opzichte van de cliënt diens misdaad golden. Hij ervaart tevens hoe onproductief negatieve gevoelens zijn. Bijzonder belangrijk is het voor de maatschappelijk werker om te ervaren dat zijn veranderde instelling ten opzichte van de cliënt een verlossende betekenis kan hebben voor deze.

Nu liggen er in dit wezenlijke proces, dat een ontdekkings- en opruimingsproces is, uiteraard allerlei gevaren op de loer. Het komt nogal eens voor dat de maatschappelijk werker zo onder de indruk raakt van de tragische en aandoenlijke kanten van patiënt's levenssituatie en zo onder de indruk van dat groeiproces in de patiënt, zoals zich dat gaat openbaren, dat hij tezamen met deze aan de andere kant komt te staan van de kloof die hen beiden nu van de maatschappij scheidt. De reclasseringsambtenaar bewijst uiteraard de cliënt een zeer slechte dienst door te emotioneel aan zijn kant tegen deze discriminerende en met vooroordelen behepte maatschappij te gaan vechten.

Wat wordt er in feite van een reclasseringsambtenaar gevraagd om dit uitermate moeilijke werk goed te verrichten? Niet alleen kennis van afwijkend gedrag, niet alleen de bereidheid om met een goede teampartner samen te werken. De reclasseringsambtenaar moet vooral zichzelf kennen in zijn reacties op anderen, hij moet een goed menselijk contact kunnen leggen en onderhouden en hij moet de routine-benadering verfoeien.

Het moeilijke van dit werk is ongetwijfeld om bij vreemde, afwijkende, hinderlijke en gestoorde mensen eigen vooroordelen te overwinnen en om voor deze mensen een begeleider te worden die houvast biedt, die verduidelijkt, die het vooroordeel dat de patiënt zelf van de maatschappij heeft, probeert te beïnvloeden en die een speciale pedagogiek in zijn benadering weet in te vlechten. Want dit is zeker, deze vaak vereenzaamde en onbegrepen mensen, die kinderlijke hulpzoekers zijn zodra hun masker afvalt, hebben in de persoon van de begeleider houvast nodig.

De vele negatieve reacties van reclassenten op de reclasseringsambtenaren zijn bekend, maar als zij er één getroffen hebben die weet te luisteren naar wat er verborgen blijft achter en tussen hun „waardeloos ge-

„praat”, geven zij hun positieve beoordelingen. Wij willen er een paar noemen:

„het was een vent waar je op aan kon”

„zij zei precies waar het op stond”

„zij heeft mij nooit in de steek gelaten”

„hij voelde met je mee”

In dergelijke uitingen voelen wij steeds het houvast dat deze mensen in toenemende mate nodig hebben wanneer zij gaan twifelen aan hun vooroordeel en enig inzicht krijgen in dat wat zij moeten leren en afleren.

De reclasseringsambtenaar moet de andere mens in zijn typische eigenheid werkelijk accepteren, want deze mensen zijn wel bijzonder gevoelig voor de echtheid in het persoonlijk contact en dat notabene terwijl zij zelf vaak zo onecht en onbetrouwbaar aandoen.

Uit het bovenstaande moge duidelijk zijn dat het reclasseringswerk voor de psychisch gestoorde delinquenten, in samenwerking met psychiaters die een behulpzame taak hebben ten aanzien van de maatschappelijk werker, een reclasseringsarbeid is zonder vrijwilligers, met een laag aantal cliënten per reclasseringsteam (plm. 25). De persoonlijke beschikbaarheid, vooral van de maatschappelijk werker, moet groot zijn, wil het wezenlijke proces van medemenselijke aard dat de hulpverlening mogelijk maakt tot stand komen.

Ik weet dat vele forensisch-maatschappelijk werkers juist in dit nazorgwerk het gevoel hebben er zelf persoonlijk veel aan te winnen. Overigens blijf ik voor deze groep van maatschappelijk werkers een grote bewondering houden, evenals voor de gehandicapte delinquenten die in een reclasseringscontact blijven worstelen om erkenning en acceptatie.

In feite is reclassering hun diepste wens.

Eigendomsrecht van overgebleven blikken levensmiddelen

Van de Kapitein H. J. v. D. WAL, Hoofd Bureau Klasse I, Sectie Intendance I LK, ontvingen wij de volgende opmerkingen:

Het naschrift op de sententie van het H.M.G. van 16 augustus 1966, betreffende het mede naar huis nemen van op de cie overgebleven blikken levensmiddelen, gepubliceerd in het Militair Rechtelijk Tijdschrift van 1 februari 1967 blz. 90, geeft mij aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen:

1. In de 3e alinea van het naschrift is gesteld: „Een probleem waar „het Hof niet dieper op ingegaan is, is de vraag waarom de blikken ook „na uitgifte aan de mensen Rijkseigendom blijven”. Hier worden naar mijn mening twee mogelijkheden door elkaar gehaald te weten:

a. Uitgifte van voeding in blik aan de *man*, de *gebruiker*. Hierbij vindt verstrekking plaats aan de directe gebruiker in hoeveelheden welke

zijn basis vindt in de rantsoenschalen. De man heeft een zeker recht op deze voeding van Rijksweg waar bij het eigendomsrecht van het Rijk op deze voeding na *rechtmatige verstreking* komt te vervallen.

b. Uitgifte van voeding in blik aan een *funtionaris* van een *eenheid*: Hierbij vindt verstreking plaats t.b.v. een eenheid met het doel deze voeding in blik *daarna* aan de gebruiker uit te reiken. Zolang deze blikken niet aan de gebruiker zijn uitgereikt, zijn deze blikken Rijkseigendom.

2. Het in de 4e alinea gestelde, nl. de bewering van de Sgt. Boelen, „dat de blikken, bij de uitgifte, uit de (voorraad) administratie worden „afgevoerd en daarin niet meer terug te brengen zijn” is *niet* juist. De procedure is dat de officier van voeding na ontvangen aanvraag van de commandant de blikken levensmiddelen, afgerond op verpakkingseenheden, voor een bepaalde voedingscyclus, verstrekt. De officier van voeding voert deze blikken uit zijn voorraadadministratie af, en vermindert de aan de legerplaats of kazernekeuken te verstrekken voeding met een gelijk aantal man-dagen.

De commandant van de eenheid ontvangt met de levensmiddelen een afschrift van één door hem voor ontvangst getekend bewijs.

Houdt deze commandant blikken over bijv. door plotselinge vermindering van zijn sterkte of tengevolge van de afronding op verpakkingseenheden dan blijven deze blikken Rijkseigendom in handen van de commandant c.q. zijn beheerder. Derhalve is hierop volledig van toepassing het gestelde in VS 1326 II (voorziening met KL I goederen) hoofdstuk III § 6 pt. 13. Deze goederen dienen zo spoedig mogelijk wederom te worden ingeleverd. De commandant kan dit doen d.m.v. LF 14407 uitgiftebewijs, waarmee de officier van voeding deze overtollige KL I goederen wederom in de verantwoording opneemt en de commandant als bewijs, het voor ontvangst getekende exemplaar, terug ontvangt. De totaal ontvangen levensmiddelen vermeld op het door de officier van voeding opgemaakte bewijs, verminderd met de hoeveelheid vermeld op het door de commandant opgemaakte uitgiftebewijs, is de door het onderdeel verbruikte hoeveelheid, welke in overeenstemming moet zijn met de op het Dimub vermelde sterkte.

Hiermede hoop ik meer duidelijkheid in deze materie verschaft te hebben en de misvatting te hebben weggenomen dat overgebleven losse blikken niet in de administratie zijn terug te voeren.

BIJDRAGE

Het verlenen van bijstand

door

A. KOK

Res. Eerste-Luitenant voor Speciale Diensten bij het
Wapen der Infanterie

Inleiding

Aanvankelijk was in ons staatsrecht al wat niet was defensie, justitie, zorg voor financiën en het bestuur der buitenlandse betrekkingen, politie. Zodoende omvatte de politie de gehele zorg voor het binnenlands bestuur. Allengs ontstond, en wel in de tweede helft der 19e eeuw, een verenging van het begrip politie en ging men er onder verstaan de overheidszorg tot bevordering van gemeenschapsbelangen en tot bescherming van gemeenschapsbelangen tegen gevaar en hinder.

Naast deze *preventieve* politietaak staat de *repressieve* politietaak ten dienste van de justitie, belast met het opsporen van strafbare feiten en het ten uitvoer leggen van rechterlijke vonnissen.

Duidt enerzijds het begrip politie op een taak, hetzij preventief, hetzij repressief, anderzijds kent men de term politie als orgaan. In dat geval — het reeds jaren aanwezige organisatie-vraagstuk laten wij buiten behandeling — kunnen wij te maken krijgen met het Korps Rijkspolitie en de Gemeentepolitie. Waar rijks- en waar gemeentepolitie is, is nader geregeld in de *politiewet*.

De handhaving van de openbare orde is primair een taak welke het burgerlijk gezag aangaat. Het wordt dan ook tot de taak van de politie, hetzij rijkspolitie, hetzij gemeentepolitie, gerekend, dat zij in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels zorgt voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen, die deze behoeven (art. 28 *politiewet*).

Gaan wij dit artikel uit de *politiewet* nader bezien, dan valt ons op, dat de politie geen zelfstandige bevoegdheid in deze bezit, doch *ondergeschikt* is. Ondergeschikt aan wat? Wel, artikel 28 *politiewet* geeft hier zelf als antwoord op: *aan het bevoegd gezag*, zodat het nu onze taak is, dat bevoegde gezag op te sporen. Het antwoord geeft ons artikel 35 *politiewet*, hetwelk zegt:

Voor de handhaving van de openbare orde treedt de burgemeester op als hoofd van de politie ter plaatse; voor die handhaving staat de in de gemeente dienstdoende politie onder zijn bevelen.

Zo zijn wij dan weer op ons uitgangspunt teruggekomen en zien dus,

dat de handhaving van de openbare orde primair, binnen zijn gemeentelijk territorium, tot de taak van de burgemeester behoort, waarbij hij zich bedient van rijks- of gemeentepolitie.

Enkele bijzondere bevoegdheden i.v.m. de handhaving der openbare orde ontleent de burgemeester voorts aan de artt. 219 en 220 *gemeentewet* ¹⁾.

Is de handhaving van de openbare orde een taak welke de burgemeester, met het hem ter beschikking staande apparaat, niet of onvoldoende aan kan, dan kan deze trachten zijn mankracht te vergroten door het aanvragen van bijstand. De wettelijke weg welke hiervoor openstaat is in hoofdstuk IV van de *politiewet* (artt. 44-49) aangegeven. Achtereenvolgens zullen wij hierna bezien bij wie de burgemeester voor bijstand aan kan kloppen, welke soort bijstand verleend kan worden, hoe militaire bijstand verleend wordt en wat de juridische aspecten van de militaire bijstand zijn en tenslotte wat de gevolgen voor de bijstandverlening zijn als een bijzondere rechtstoestand (b.v. staat van oorlog, staat van beleg, toestand van verhoogde waakzaamheid en burgerlijke uitzonderingstoestand) wordt afgekondigd.

Het aanvragen of vorderen van bijstand

Als zich het geval voordoet, dat de burgemeester de hem opgedragen handhaving der openbare orde niet kan uitvoeren zonder zijn rijks- of gemeentepolitie te versterken dan is het moment daar om bijstand te vorderen. Het systeem der *politiewet* gaat er vanuit, dat zulks in de regel geschiedt door een verzoek van de burgemeester aan de Commissaris in de provincie. Daarnaast is het echter mogelijk — in casu als het om kleine contingenten gaat of snel optreden noodzakelijk is — dat de burgemeester de bijstand rechtstreeks verzoekt. In het in dit artikel opgenomen schema is een en ander globaal weergegeven.

De burgemeester kan aangeven welke soort bijstand hij wenst (art. 44 *politiewet*) en heeft daarbij de keuze uit het Korps Rijkspolitie, Gemeentepolitie, Koninklijke Marechaussee en ander krijgsvolk.

Via de commissaris in de provincie. De burgemeester verzoekt de commissaris in de provincie bijstand te verlenen en geeft daarbij zo mogelijk aan hoeveel personeel hij wenst en van welke soort. De commissaris zal zich dan afvragen of het personeel in zijn provincie of buiten zijn provincie betreft, daar het antwoord hierop bepalend is voor zijn keuze van autoriteit tot wie hij zich dient te wenden.

Bezien wij eerst de bijstand te leveren door personeel *in zijn provincie*, dan zien wij, dat vervolgens de soort personeel zijn gang naar bepaalde autoriteiten bepaalt.

Korps Rijkspolitie. Wil de commissaris rijkspolitie-versterking dan zal hij zich — zie art. 44.2 *politiewet* — tot de procureur-generaal, fungerend directeur van politie moeten wenden. In overeenstemming met de commissaris bepaalt de p-g, fgd dir. van politie, de sterkte en de soort van het personeel van de rijkspolitie, waarna hij de betrokken districtscommandant der rijkspolitie opdracht verstrekt het benodigde personeel ter beschikking te stellen. Nu kan het gebeuren, dat hij rijkspolitie wil inzetten, die niet in de betrokken provincie gestationeerd is, doch wel binnen zijn ambtsgebied als procureur-generaal, fgd directeur van politie thuishoort. In zo'n geval zal de p-g, fgd dir. van politie eerst met de commissaris in de (andere) provincie moeten overleggen, waarna de betrokken districtscommandant der rijkspolitie de nodige bevelen ontvangt.

Gemeentepolitie. In het geval, dat de commissaris gemeentepolitie voor bijstandverlening wil inschakelen pleegt hij *vooraf* overleg met de p-g, fgd dir. van politie, waarna de commissaris zich terzake richt tot de burgemeester(s) van (een) andere gemeente(n) (zie art. 44.3 *politiewet*).

Koninklijke Marechaussee. In bijzondere gevallen kan de commissaris in de provincie bijstand vorderen van in zijn provincie gelegerd personeel der Koninklijke Marechaussee (zie art. 47.1 *politiewet*, art. 3.2 *voorschrift militaire bijstand Nederland — VsMBN*). Hij dient zich daartoe te wenden tot de betrokken divisiecommandant.

Ander krijgsvolk. Mocht de bijstandverlening door rijkspolitie, gemeentepolitie of marechaussee ontoereikend zijn, dan kan de commissaris in de provincie een aanvraag indienen voor ander krijgsvolk. Hiertoe richt hij zijn aanvraag tot de minister van binnenlandse zaken (zijn hiërarchische chef). Deze minister zal dan contact opnemen met zijn collega van defensie. De minister van defensie treft de nodige voorzieningen (art. 48.1 *politiewet*).

Moet de commissaris in de provincie voor bijstandsverlening een beroep doen op personeel *buiten zijn provincie* dan wordt de procedure van aanvraag iets moeilijker.

Korps Rijkspolitie. Hier kunnen zich twee gevallen voordoen. Allereerst kan het detachement beschikbare rijkspolitie ressorteren onder de in de provincie thuishorende procureur-generaal, fgd directeur van politie, doch buiten de betrokken provincie gelegerd zijn. Hiervoren zag men reeds, dat in zo'n geval de p-g, fgd dir. van politie eerst met de commissaris in de (andere) provincie moet overleggen, alvorens hij de onder zich ressorterende districtscommandant opdrachten kan verstrekken. Heeft de, door de commissaris benaderde, p-g, fgd dir. van politie in zijn ambtsgebied in het geheel geen personeel ter beschikking, dan geeft hij hiervan kennis aan de minister van justitie (art. 44.2 *politie-*

wet). Deze schakelt dan, na overleg met zijn ambtgenoot van binnenlandse zaken, onverwijld een of meer andere procureurs-generaal, fgd directeuren van politie in. Dezen geven, na overleg met de commissaris in de (hun) betrokken provincies, de nodige bevelen aan de onder hen ressorterende districtscommandanten. Deze laatsten stellen dan het benodigde personeel ter beschikking.

Gemeentepolitie. Personeel der gemeentepolitie van buiten zijn provincie kan de commissaris aanvragen door tussenkomst van de minister van binnenlandse zaken (art. 44.4 *politiewet*). Deze verstrekt dan, na overleg met zijn collega van justitie, de nodige opdrachten aan commissarissen van de daarvoor in aanmerking komende provincies. De betrokken commissarissen zullen, alvorens het gevraagde personeel ter beschikking te stellen, de betrokken procureur-generaal, fgd directeur van politie inlichten.

Koninklijke Marechaussee. Wil de commissaris in de provincie, dat bijstand verleend wordt door personeel van de Koninklijke Marechaussee, dan dient hij zulks aan te vragen bij de minister van binnenlandse zaken (art. 47.2 *politiewet*). Deze wendt zich dan terzake tot zijn ambtgenoot van defensie. Laatstgenoemde heeft tot taak de nodige voorzieningen te treffen.

Ander krijgsvolk. Bij ontoereikendheid van de bijstandverlening door rijkspolitie, gemeentepolitie of marechaussee, kan de commissaris zich tot de minister van binnenlandse zaken wenden, teneinde ander krijgsvolk aan te vragen. De minister van binnenlandse zaken wendt zich vervolgens tot de minister van defensie, die de nodige maatregelen neemt.

Het rechtstreeks aanvragen. In enkele gevallen is het de burgemeester toegestaan buiten de commissaris in de provincie om bijstand te verzoeken. In dat geval zal de burgemeester wel de commissaris achteraf van een en ander in kennis moeten stellen.

Korps Rijkspolitie. De mogelijkheid tot het rechtstreeks richten van een aanvraag tot bijstandverlening berust in dit geval op de grootte van de bijstand. De burgemeester kan dit verzoeken indien het gaat om ten hoogste 15 man. In dat geval richt hij zich rechtstreeks tot de betrokken districtscommandant. Wordt aan de aanvraag voldaan dan dient dit door de burgemeester aan de commissaris in de provincie te worden medegedeeld. Kan niet of niet geheel aan de aanvraag voldaan worden, dan dient de burgemeester zijn aanvraag te richten tot de commissaris in de provincie (art. 45 *politiewet*).

Gemeentepolitie. De regeling in dit geval is gelijk aan de hiervoren omschreven bijstand-aanvraag der rijkspolitie. Echter met dien verstande, dat het verzoek gericht wordt aan een andere burgemeester in de provincie, die gemeentepolitie onder zich heeft (art. 46 *politiewet*).

Koninklijke Marechaussee. Het rechtstreeks verzoeken om bijstand aan de marechaussee kan uitsluitend door de burgemeester geschieden in *zeer spoedeisende gevallen* (art. 47.3 *politiewet*, art. 3.3 *VsMBN*). De vordering dient gericht te worden tot de betrokken divisiecommandant, waarna de commissaris in de provincie *onverwijld* door de burgemeester hiervan in kennis wordt gesteld.

Ander krijgsvolk. Wat hiervoren over de marechaussee gezegd werd, geldt evenzeer voor de bijstandaanvraag van ander krijgsvolk (art. 48.2 *politiewet*, art. 3.4 *VsMBN*), met dien verstande, dat de vordering volgens de *politiewet* tot de betrokken territoriale bevelhebber en volgens het *Voorschrift militaire bijstand Nederland* tot de betrokken militaire autoriteit gericht moet worden. Het begrip territoriaal bevelhebber in de *politiewet* valt niet samen met de betekenis die het bij de KL heeft, doch is ruimer. Dit laatste wordt ons duidelijk door i.p.v. over territoriaal bevelhebber in het *VsMBN* (art. 3.4) over de betrokken militaire autoriteit te spreken. In de bijlage III van het *VsMBN* worden als zodanig aangewezen:

- a. de Nederlandse territoriale bevelhebber (thans als zodanig uit de organisatie der KL verdwenen; enkele bevoegdheden van deze functionaris zijn echter overgegaan naar de BLS — bevelhebber landstrijdkrachten);
- b. de territoriale bevelhebber;
- c. de territoriale commandanten;
- d. de garnizoenscommandanten.

In verband met het verschijnen van het *Voorschrift militaire bijstand Nederland* heeft de minister van binnenlandse zaken, mr. Toxopeus, een circulaire ²⁾ aan de commissarissen in de provincies doen uitgaan.

De minister wijst er op, dat in het voorschrift van 3 soorten bijstand sprake is, te weten: te vorderen, aan te vragen en bevelen bijstand. Met te vorderen bijstand wordt bedoeld de bijstand ter handhaving van de openbare orde, ook wel „harde bijstand” genaamd (artt. 47, 1e en 3e lid, 48, 2e lid *politiewet*). De aan te vragen bijstand is gericht op het uitvoeren van werkzaamheden door militairen in geval van een ramp, een ernstig ongeval of andere buitengewone omstandigheden (art. 5 *VsMBN*). De bevelen bijstand doelt op door de minister van defensie bevelen openbare-orde-bijstand (artt. 47, 2e lid, 48, 1e lid *politiewet*) of op andere bijstand — welke niet steunt op art. 5 *VsMBN* — op last van de minister te verlenen. Aan de vordering moet — bij de aanvraag is er meer ruimte om naar eigen inzicht te beslissen — zonder meer worden voldaan. De burgerlijke autoriteit, die vordert of aanvraagt moet dan ook duidelijk laten uitkomen om welke soort (gevoerde of aangevraagde) bijstand het gaat.

De bevelhebbers van de bijstandverlenende onderdelen van de marechaussee of het andere krijgsvolk staan onder de bevelen van de burgemeester (art. 49 *politiewet*, art. 8 *VsMBN*).

Uitvoering van gevorderde bijstand

Is bijstand gevorderd ³⁾, dan zal de militaire autoriteit — tot wie die vordering is gericht — hiervan zo spoedig mogelijk aan de dichtstbijzijnde territoriale autoriteit melding doen. Deze melding moet inhouden:

- a. door wie, tot welk doel en in welke vorm militaire bijstand is gevorderd;
- b. welk gevolg aan de vordering is gegeven, onder vermelding van sterkte, samenstelling en plaats van bestemming van het onderdeel.

Het beëindigen van militaire bestand wordt op overeenkomstige wijze gemeld (art. 10 *VsMBN*).

De commandant van een krijgsmachtonderdeel, dat de bijstand de facto verleent, stelt zich ter beschikking van de burgemeester. Nadat zulks is gebeurd is, is hij gehouden de bevelen van de burgemeester op te volgen. Nu kan het gebeuren, dat door de burgemeester gegeven bevelen naar zijn oordeel — een subjectief criterium — onduidelijk of onvolledig zijn. In dat geval zal de commandant de burgemeester nadere toelichting, dan wel vollediger bevelen vragen. Begrijpelijk is, dat dit vooral van betekenis is met betrekking tot het al dan niet gebruiken van wapenen.

Nu hij zijn bevelen kent, bepaalt de militaire commandant, als tactisch commandant, de wijze van uitvoering. Daartoe pleegt hij overleg met de burgemeester. Zijn *nadere* bevelen ter uitvoering nodig, en is overleg hieromtrent met de burgemeester niet mogelijk, dan handelt de commandant op eigen gezag (art. 8 *VsMBN*).

De commandant van het krijgsmachtonderdeel, hetwelk feitelijk de bijstand verleent, heeft dus grote vrijheid in de keuze van de wijze van optreden (hij is immers tactisch commandant), hoewel overleg met de burgemeester — uiteindelijk de verantwoordelijke autoriteit m.b.t. de handhaving van de openbare orde — geboden is. Toch bepaalt art. 11 *VsMBN*, dat de eerdergenoemde commandant onder operationeel bevel staat van de territoriale autoriteit, in wiens gezagsgebied hij optreedt. Betreft het uitsluitend bijstand van onderdelen van de Koninklijke Marechaussee, dan staan deze onderdelen onder bevel van de commandant van dat wapen. Wordt de feitelijke bijstand verleend door onderdelen van de drie krijgsmachtonderdelen, dan is het operationeel bevel in handen van de territoriale commandant, in wiens gezagsgebied opgetreden wordt; en bij een door de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten,

resp. Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten aan te wijzen commandant indien uitsluitend hetzij onderdelen van de Koninklijke Marine, hetzij van de Koninklijke Luchtmacht, bijstand verlenen.

Wat betreft het gebruik van wapenen is bepaald, dat zulks niet geschiedt, als de commandant andere middelen ter beschikking staan en wapengeweld niet noodzakelijk is. Mocht wel van de wapenen gebruik gemaakt moeten worden, dan zal hij dit tot het uiterste beperken (art. 8, lid 5, *VsMBN*). Uiteraard is deze bepaling niet van toepassing, zoodra en voor zolang een bijstand verlenend militair onderdeel in een positie van zelfverdediging wordt gedrongen.

Rest ons nog betreffende de uitvoering van de bijstand te vermelden, dat de garnizoenscommandant, binnen wiens garnizoen het bijstandverlenend onderdeel optreedt, zoodnodig voor legering en voeding van dat onderdeel zorg draagt. Voor alle overige verzorgingsaangelegenheden ten behoeve van dat onderdeel zorgen in beginsel de eigen, voor verzorging verantwoordelijke, commandanten (art. 13 *VsMBN*).

Toepasselijkheid art. 71 *WvMS*

Bij het onderdrukken van een oproerige beweging wordt voor de onderdelen van de krijgsmacht welke militaire bijstand verlenen geacht tijd van oorlog aanwezig te zijn. Deze juridische toestand steunt dan op art. 71 *WvMS*, hetwelk luidt:

Zoodra aan een gedeelte der krijgsmacht op de door Ons te bepalen wijze is bekend gemaakt, dat het door het militair gezag is aangewezen, hetzij ter deelneming aan een militaire expeditie, hetzij ter bestrijding ener vijandelijke macht, hetzij ter handhaving der onzijdigheid van de staat, *hetzij ter voldoening aan een vordering van het bevoegd gezag in geval van oproerige beweging* ⁴⁾, wordt ten aanzien van dat gedeelte, totdat die taak is geëindigd, tijd van oorlog aanwezig geacht, en worden, ten aanzien van datzelfde gedeelte, de personen tegenover wie het geweld der wapenen wordt of kan worden aangewend, gelijkgesteld met de vijand.

Van een *feitelijke* toestand van oorlog is dan geen sprake.

De commandant van het betrokken onderdeel maakt dit bekend, zoodnodig na overleg met de burgerlijke autoriteiten — in de regel de burgemeester — (art. 9 *VsMBN*). De wijze waarop zulks geschiedt is neergelegd in het K.B. van 21 april 1922, stbl. 207.

De bekendmaking, dat tijd van oorlog als bedoeld in art. 71 *WvMS* aanwezig geacht wordt, geschiedt mondeling door of vanwege de militair die het bevel voert. Hiervoor zagen wij wie dat kunnen zijn, nl. de territoriaal commandant binnen wiens gezagsgebied wordt opgetreden, de Commandant van de Koninklijke Marechaussee en de door de Be-

velhebber der Zee strijdkrachten resp. de Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten aangewezen commandant.

Men bedenke zich hierbij, dat niet gedecreteerd kan worden, dat tijd van oorlog aanwezig is, doch slechts dat zulks *geacht* wordt aanwezig te zijn. Immers of zulks het geval is staat ter beoordeling van de rechter ⁵⁾.

De bekendmaking geschiedt niet eerder dan korte tijd voor de vermoedelijke aanvang van de opgedragen taak. Een begrijpelijke bepaling als men bedenkt, dat andere en strengere normen voor de aangewezen militairen gaan gelden. Door de wetgever is er dan ook in voorzien, dat dit strenge recht niet langer van toepassing is dan door de bijzondere omstandigheden wordt vereist. Het K.B. van 21 april 1922, stbl. 207, zegt hieromtrent: De bekendmaking geschiedt onder bijvoeging, dat onmiddellijk daarna en totdat de opgelegde taak is geëindigd, ten aanzien van voormeld gedeelte voor de toepassing van de *strafwet* en de *wet op de krijgstuicht* tijd van oorlog aanwezig wordt geacht en de personen tegenover wie het geweld der wapenen wordt of kan worden aangewend, worden gelijkgesteld met de vijand.

Van deze bekendmaking en bijvoeging wordt, aldus art. 2 van eerdergenoemd K.B., een proces-verbaal opgemaakt. Dit proces-verbaal wordt aan het ministerie van defensie opgezonden. Hierna, onder *dagboek en proces-verbaal*, wordt nader ingegaan op de juridische noodzaak hiervan.

Dagboek en processen-verbaal

Belangrijk in verband met de juridische gevolgen van de actie is het gestelde in het *VsMBN*, dat een dagboek moet worden bijgehouden. Dit dagboek wordt bijgehouden door de commandant van het onderdeel, dat de feitelijke militaire bijstand verleend. Alle diensten van het onderdeel worden hierin beknopt weergegeven.

In het dagboek wordt naar de ontvangen opdrachten of verzoeken verwezen, het tijdstip van ontvangst van deze, de wijze van uitvoering en de bereikte resultaten vermeld.

Voorts wordt aantekening gehouden van aan civiele autoriteiten verstrekte of ten gebruikte gegeven materiaal.

Terwijl tenslotte aan het dagboek worden toegevoegd:

- a. als bijlage de schriftelijk ontvangen vordering tot het verlenen van militaire bijstand;
- b. een opgave van de gedane uitgaven;
- c. een opgave van de verbruikte middelen;
- d. een opgave van geleden schade.

Als de verlening van militaire bijstand beëindigd is, zendt de commandant zijn eerdergenoemde dagboek aan de militaire autoriteit onder

wiens bevel hij ten tijde van de bijstandverlening stond (art. 12 *VsMBN*).

Dit dagboek, hiervoren vermeldden wij dit reeds terloops, kan juridisch van groot belang zijn. Immers ten dienste van de afwikkeling van schadevorderingen, vorderingen ingevolge onrechtmatige (overheids)-daad (art. 1401 *BW*), beleidstoetsing, enz., heeft men hierdoor een wetig uitgangspunt verkregen. Mede hiervoor is het van belang voor welke (juridische) duur, de in art. 71 *WvMS* genoemde, *tijd van oorlog* aanwezig geacht werd voor het betrokken militair onderdeel. Dit is dan ook de reden waarom het proces-verbaal, waarin bekendmaking en beëindiging van die tijd van oorlog is vervat, aan het ministerie van defensie moet worden gezonden.

Bijzondere rechtstoestanden

In onze rechtsstaat kennen wij een aantal bijzondere rechtstoestanden welke tot gevolg hebben, dat *juridisch* een andere toestand intreedt. Deze verandering in juridische toestand behoeft niet altijd gepaard te gaan met een verandering in feitelijke omstandigheden, doch kan geboden zijn om, ingeval van bijv. ernstige aantasting van de openbare orde met meer juridische middelen te kunnen optreden. In deze gevallen spreekt men van oorlog, oorlogsgevaar, staat van oorlog, staat van beleg, toestand van verhoogde waakzaamheid en burgerlijke uitzonderingstoestand.

In geval van oorlog, oorlogsgevaar, daaraan verwante of daarmee verband houdende buitengewone omstandigheden kunnen enkele artt. (44-46, 47 derde lid en 48 tweede lid *politiewet*) buiten werking worden gesteld, in welk geval de ministers van justitie en van binnenlandse zaken met betrekking tot bijstandverlening de nodige voorzieningen treffen (art. 48a *politiewet*). Wel kunnen eenheden van de Koninklijke Marechaussee en ander krijgsvolk tot bijstand gevorderd worden. Dit dient dan via de commissaris in de provincie te geschieden en kan niet meer rechtstreeks geschieden (artt. 47, eerste en tweede lid en 48, eerste lid *politiewet*).

In geval dat de staat van oorlog of de staat van beleg is afgekondigd houdt de vorderingsbevoegdheid — voortvloeiende uit de *politiewet* — inzake het inroepen van bijstand van Koninklijke Marechaussee of ander krijgsvolk voor de commissaris in de provincie en de burgemeester op. Zij krijgen hiervoor terug een bevoegdheid om terzake bijstand te *verzoeken* (art. 38 *oorlogswet voor Nederland*). Deze constructie is begrijpelijk als men zich realiseert, dat onder de staat van oorlog of de staat van beleg niet de normale organen (van rijk of lagere overheidslichamen) verantwoordelijk zijn voor de openbare orde, doch het militaire gezag.

In geval dat de toestand van verhoogde waakzaamheid of de burger-

lijke uitzonderingstoestand is afgekondigd blijft de *politiewet* van kracht, omdat nu de burgerautoriteiten de verantwoordelijkheid in deze dragen. De *wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag* maakt het dan echter mogelijk, dat de minister van binnenlandse zaken voor de bijstandvordering aanwijzingen geeft aan de commissaris in de provincie en de burgemeester, krachtens art. 10 van die wet. In de tweede memorie van antwoord (op de wet van 25 mei 1961, stbl. 170), waarbij art. 48a in de *politiewet* werd ingevoegd, stelt de minister, dat de normale regeling omtrent de bijstand zo lang mogelijk gehandhaafd moet blijven.

NOTEN

¹ Zie mijn artikel: *De verordenende bevoegdheid van de burgemeester*, in het Weekblad van de Ned. Bond van Gemeenteamttenaren van 6 mei 1966, blz. 167.

² Circulaire van 19 december 1960, no. 18917, Directie Openbare Orde en Veiligheid, Afd. Algemene Zaken, Bureau Juridische Zaken, aan de Commissarissen der Koningin, inzake het voorschrift betreffende het verlenen van militaire bijstand in Nederland.

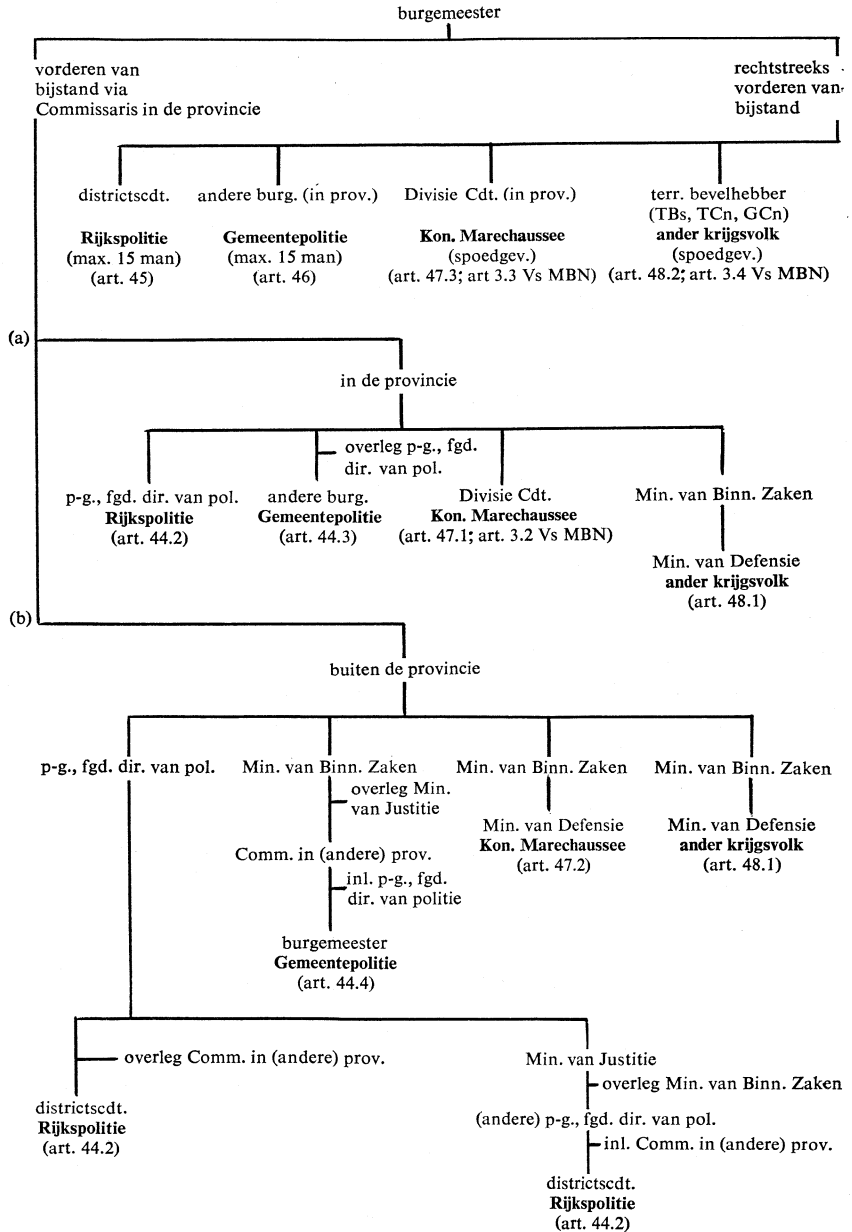
³ In deze bijdrage wordt uitsluitend over *gevorderde* bijstand gesproken, omdat deze vorm van bijstand betrekking heeft op de handhaving van de openbare orde. *Aangevraagde* bijstand is mogelijk bij rampen en ongevallen, dreiging daarvan, voor reddings-, beschermings-, opruimings- en controlewerkzaamheden of werkzaamheden tot opheffing van storingen in het verkeer of verbindingen, waardoor het openbaar belang wordt bedreigd. In het *Voorschrift militaire bijstand Nederland* worden deze twee volkomen verschillende soorten van hulpverlening onder eenzelfde begripsomschrijving gebracht. Mr. J. Th. Buurman van Vreeden, toendertijd kolonel MJD, heeft zijn leedwezen hierover geuit in zijn bijdrage in „De Militaire Spectator” van augustus 1962 (Enkele aantekeningen betreffende het „Voorschrift Militaire Bijstand Nederland”).

⁴ Cursivering van schrijver dezes.

⁵ Mr. D. B. A. FRANKEN en Mr. R. J. BRUNNER, *Het Wetboek van Militair Strafrecht*, 's-Gravenhage, 1948, blz. 141.

SCHEMA BIJSTAND - AANVRAGE BURGEMEESTER

(N.B. voor zover niet anders is vermeld, hebben de artt. betrekking op de *politiewet*)

STRAFRECHTSPRAAK

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 4 januari 1967

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Majoor G. W. Baron van Dedem en 1e Luitenant N. A. Vos;

Raadsman: Mr. E. D. Wiersma.

Overtreding van artikel 25 W.V.W.: als bestuurder van een auto rijdende in Naarden over Rijksweg no. 1, komende uit de richting Amsterdam, schuin naar rechts de secundaire weg van die Rijksweg opgereden, alwaar toen uit de tegengestelde richting een bromfiets naderde, die voornemens was naar links die secundaire weg te verlaten, met als gevolg dat beklaagde die bromfietser — nog op diens rechter weghelft — aanreed.

In hoger beroep (zie sententie achter het vonnis) het tenlastegelegde niet bewezen verklaard en beklaagde vrijgesproken.

(W.V.W. art. 25).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen G. J. d. G., geboren 7 november 1933, korporaal der eerste klasse, beklagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als korporaal der eerste klasse bij de Koninklijke „Landmacht, op of omstreeks 20 oktober 1966 circa 07.35 uur te Naar- „den, als bestuurder van een vierwielige personenauto Opel 1700, geken- „tekend MN 60-21, daarmee rijdende over de voor het openbaar verkeer „openstaande Rijksweg 1, komende uit de richting Amsterdam en gaande „in de richting Amersfoort, gekomen bij de kruising van genoemde „Rijksweg met de eveneens voor het openbaar verkeer openstaande weg, „de Huizerweg, welke evenals de secundaire weg van genoemde Rijksweg „1 aan zijn rechterzijde was gelegen, schuins rechts van richting verander- „de en de secundaire weg van de Rijksweg voornoemd is opgereden zon- „der daarbij een hem langs die secundaire weg tegemoetkomende brom- „fietser B. A. Karssen, die voornemens was bij de kruising linksaf de „Huizerweg op te rijden en zich nog op zijn eigen weghelft bevond te laten „voorgaan, waardoor op de secundaire weg een botsing plaats vond tussen „Opel en bromfiets op de voor de bromfiets bestemde weghelft”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklagde ten processe zakelijk heeft verklaard: dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als korporaal der 1e klasse

der Koninklijke Landmacht, op 20 oktober 1966 omstreeks 07.35 uur te Naarden als bestuurder van een Opel personenauto, kenteken MN 60-21, reed over de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Rijksweg 1, komende uit de richting Amsterdam en gaande in die van Amersfoort; dat hij, gekomen bij de kruising hiervan met de voor het openbaar verkeer openstaande weg Huizerweg, die evenals de secundaire weg van die rijksweg rechts van hem was gelegen, naar rechts van richting is veranderd, teneinde die secundaire weg in dezelfde richting als waarin hij al reed, op te rijden; dat hij, toen hij dat deed, de doorgang naast zich niet heeft vrijgelaten voor een bromfietser, die hem over de secundaire weg tegemoet kwam en van wie hem later bleek dat hij B. A. Karssen heette; dat daardoor op die weg een botsing van de door hem bestuurde auto met deze bromfiets plaats vond op de voor de bromfiets bestemde weghelft;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 4 november 1966, opgemaakt door Albert van Houten, marechaussee der 1e klasse, opsporingsambtenaar, behorende tot de brigade Bussum der Koninklijke Marechaussee, zakelijk inhoudt als verklaring van: *Otto van den Bor*:

dat hij op 20 oktober 1966 omstreeks 07.40 uur als bestuurder van een personenauto reed over de Huizerweg te Bussum; dat hij bij de kruising van deze weg met de Rijksweg 1 stil bleef staan voor de secundaire weg daarvan; dat hij toen vanaf de rijksweg uit de richting Amsterdam een auto schuin de secundaire weg zag oprijden in de richting Amersfoort; dat tegelijkertijd een bromfietser uit de richting Amersfoort over die secundaire weg kwam rijden, die zijn linker hand had uitgestoken, kennelijk met de bedoeling de Huizerweg op te rijden; dat deze geheel op de voor hem rechter zijde van de rijbaan reed; dat precies ter hoogte van zijn auto en op de voor de bromfietser rechter zijde van de weg de auto de bromfiets schepte; dat de auto voorzien was van het kenteken MN 60-21;

Verbalisant:

dat de secundaire weg van Rijksweg no. 1 te Naarden een voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg is;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „overtreding van artikel 25 van de *Wegenverkeerswet*”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 35 juncto artikel 25 van de *Wegenverkeerswet*;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot betaling van een geldboete van *f* 30, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis voor de tijd van 6 dagen — *Red.*).

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 6 juni 1967

President: Mr. Lamers; *Leden:* Lt.-Generaal Zegers, Mr. Fikkert, Generaals-Majoor Coopmans, Nass (plv.) en d'Engelbronner (plv.), *Raadsman:* Mr. H. P. Utermark, advocaat te 's-Gravenhage.

(zie het vonnis hiervóór).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . enz.;

Gelet op de in de zaak door de generaal-majoor P. G. A. Coopmans als commissaris genomen informatiën;

Gehoord de beklaagde, zo in zijn antwoorden als in de middelen van verdediging door hem en namens hem door de raadsman aangevoerd;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal vernietigen, en opnieuw rechtdoende de beklaagde zal veroordelen tot betaling van een geldboete van *dertig gulden*, subsidiair *zes dagen* hechtenis;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd: . . . (zie het vonnis hiervóór — *Red.*).

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat het Hof niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput dat beklaagde het hem ten laste gelegde heeft gepleegd, zodat hij met vernietiging van het vonnis waarvan hoger beroep, daarvan moet worden vrijgesproken.

Gezien artikel 193 van de Rechtspleging bij de Land- en de Luchtmacht juncto artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep, en opnieuw rechtdoende:

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd;

Spreekt hem daarvan vrij.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 22 maart 1967

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Kapitein L. C. Dollemijn en 1e luit. G. J. Garritzen.

's Nachts uit een obstakel-markering (een rood-wit-geblokt hek dat op een voetpad en gedeeltelijk op een rijwielpad was opgesteld voor en tegen een aldaar staande werksteiger) vier van de zes rode lampen verwijderd, waardoor gevaar voor de veiligheid van het verkeer te duchten was en waarna een viertal bromfietzers tegen dat hek zijn gereden waarvan twee ernstige verwondingen hebben opgelopen.

Diefstal door middel van braak: door het verbrijzelen van een ruit een bus verf weggenomen.

Gedeeltelijk voorwaardelijke gevangenisstraf van 12 maanden, in hoger beroep (zie de sententie achter het vonnis) gewijzigd in geheel onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 3 weken.

(W.M.Sr. art. 13-15; W.Sr. art. 162, 310, 311).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen V. D. T., geboren 27 oktober 1946, dpl. soldaat, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als dienstplichtig soldaat bij de Koninklijke Landmacht, op of omstreeks 14 januari 1967 te Zwijndrecht:

„1e. tezamen en in vereniging met zekere H. E. handelende, althans „alleen uit een magazijn van de Rijkswaterstaat te Zwijndrecht met het „oogmerk van wederrechtelijke toe-eigening heeft weggenomen een bus „verf, toebehorende aan de Staat der Nederlanden, althans aan een ander „dan aan hem, beklaagde of E. ,waarbij hij zich de toegang tot dit magazijn heeft verschaft door met een steen, althans een hard voorwerp een „ruit van een raam kapot te slaan en door de aldus na verwijdering van „het glas ontstane opening naar binnen te klimmen, althans zijn hand „door de aldus ontstane opening te steken en de alstoen binnen zijn bereik staande bus verf weg te nemen;

„2e. te circa 01.00 uur, zijnde bij duisternis, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een viertal, althans een „drietal elektrische gloeilampen, een glazen beschermkap en een metalen „beschermkorf, alles toebehorende aan de N.V. Langezaal en Inniger, „althans aan anderen of een ander dan aan hem, beklaagde, welke lampen „waren gemonteerd op een rood wit geblokt schrikhek, bevestigd aan een „werksteiger van genoemde N.V., staande op het voet- en rijwielpad op de „verkeersbrug over de Oude Maas te Zwijndrecht, deel uitmakende van „Rijksweg 16, zijnde een openbare weg, door welke opzettelijk verrichte „handeling hij, beklaagde, opzettelijk de door genoemde op dit schrikhek „gemonteerde lampen genomen veiligheidsmaatregel ter markering van „het door de werksteiger gevormde obstakel op de weg heeft verwijderd, „waardoor gevaar voor de veiligheid van het verkeer op genoemde weg te „duchten was”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard: dat hij, terwijl hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was:

1. dat hij in de nacht van 13 op 14 januari 1967 omstreeks 01.30 uur te Zwijndrecht, uit een magazijn van de Rijkswaterstaat nabij de verkeersbrug over de Oude Maas ter toeëigening heeft weggenomen een bus waarvan hij aannam dat deze verf bevatte, doch waarvan later de inhoud bleek te bestaan uit zogenaamde „glasparels”; dat hij dit deed terwijl zijn vriend H. E., met wie hij had afgesproken dat hij verf uit dat magazijn voor hem, E., zou wegnemen op een meter of twintig van dat magazijn op de uitkijk stond; dat hij die bus wegnam, nadat hij met een baksteen een glasruit van dat magazijn kapot had geslagen; dat hij door de ontstane opening de bus pakken en wegnemen kon; dat die bus met inhoud hem niet in eigendom toebehoorde en dat hij geen recht of vergunning had deze weg te nemen en zich toe te eigenen; dat hij begreep dat een en ander ook voor E. gold;

2. dat hij in dezelfde nacht, even voor het plegen van het sub 1 genoemde feit, op de verkeersbrug over de Oude Maas tussen Dordrecht en Zwijndrecht, welke brug deel uit maakt van de Rijksweg no. 16, een viertal elektrische gloeilampen, een glazen beschermkap en een metalen beschermkorf heeft weggenomen welke voorwerpen hem niet in eigendom toebehoorden en die waren gemonteerd op een rood-wit geblokt waarschuwingshek, hetwelk was bevestigd aan een werksteiger staande aan het voet- en rijwielpad op die brug en welke naar hij begreep dienst deden als obstakelverlichting op die werksteiger, waardoor het verkeer, met name op het rijwielpad, voor dat obstakel moest worden gewaarschuwd; dat hij van niemand recht of toestemming had genoemde voorwerpen daar weg te nemen en zich toe te eigenen; dat door het wegnemen van die gloeilampen nog slechts twee brandende lampen op het waarschuwingshek overbleven, waardoor de met die lampen beoogde veiligheidsmaatregel weliswaar niet geheel verdween, doch aanmerkelijk minder effectief werd gemaakt en het gevaar voor de veiligheid van het verkeer werd vergroot;

Overwegende, dat een ambtsedig proces-verbaal d.d. 31 januari 1967, opgemaakt door Christoffel Cornelis Bruggeman, adjudant-rechercheur van gemeentepolitie te Zwijndrecht en Willem Johannes van der Linden, wachtmeester der eerste klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Koninklijke Marechaussee te Dordrecht en daarop aansluitend ambtsedig proces-verbaal nr. 10a/67 d.d. 21 maart 1967, opgemaakt door tweede verbalisant, zakelijk inhoudt als verklaring van:

ad 1 en 2: Hans E., wonende te Zwijndrecht:

dat hij op 13 januari 1967 omstreeks 22.00 uur op zijn kamer bezoek kreeg van T.; dat zij omstreeks 22.30 uur op een bromfiets, merk Solex, naar Dordrecht zijn gereden, vanwaar zij omstreeks 0.45 uur terug keerden naar Zwijndrecht; dat zij even voor de trapafgang van de verkeers-

brug over de Oude Maas een werksteiger passeerden, die daar gedeeltelijk op het voetpad stond; dat deze werksteiger ter beveiliging van het voetgangers- en wielrijdersverkeer was voorzien van naar schatting vijf rood licht uitstralende elektrische obstakellampen, gemonteerd op een rood-wit geblokte schrikplank; dat hij tijdens het passeren van die steiger tegen T. zei: „Dat zijn mooie lampjes”; dat hij de bromfiets even voorbij de steiger tot stilstand gebracht heeft; dat T. toen terug liep in de richting van die obstakellampen, dat hij wel begreep dat T. van plan was een paar van die obstakellampen van die steiger te verwijderen en deze mee te nemen; dat hij met zijn bromfiets de trap is afgegaan en onder aan de trap bleef wachten; dat hij de bromfiets heeft neergezet tegen een transformatorhuisje aan de Verbindingsweg Noord; dat hij hierna de trap is opgelopen; dat op de brug T. zich weer bij hem voegde; dat T. hem toen twee of drie rode gloeilampen overhandigde, alsmede een glazen kap en een metalen beschermkorf, waarvan hij zag dat deze van de reeds eerder genoemde obstakellampen afkomstig waren; dat hij deze voorwerpen in de zakken van zijn blauwe jack, dat hij op dat moment droeg, stopte; dat hij vervolgens samen met T. de trap is afgegaan; dat hij daarna hoorde dat T. van een gebouwtje, staande op het terrein van de Rijkswaterstaat onder de verkeersbrug een ruit insloeg; dat hij later zijn jas uittrok en in het gras bij dat gebouw neergooide;

ad 1 Pieter Zevenbergen:

dat hij als onderhoudsman en hulpkantonier werkzaam is bij de Rijkswaterstaat rayon Zwijndrecht; dat hij op 16 januari 1967 omstreeks 8.20 uur een bus verf wilde pakken in het verfmagazijn, dat staat op het opslagterrein van de Rijkswaterstaat, gelegen onder de verkeersbrug over de Oude Maas te Zwijndrecht; dat de opgeslagen bussen verf eigendom zijn van de Rijkswaterstaat; dat hij zag dat een ruit vernield was; dat aan niemand recht of vergunning werd gegeven om de door hem genoemde ruit te vernielen of iets uit het magazijn weg te nemen en zich toe te eigenen; dat de inhoud van de verfbus welke was onvreemd uit genoemde opslagplaats en die later aan hem is teruggegeven, volgens het etiket „Rubba” glasparsels bevatte; dat dit een soort verf is, vermengd met glasparsels;

Verbalisanten:

dat in de nacht van 13 op 14 januari 1967 omstreeks 5.00 uur door de hoofdagent T. van Prooijen en de agent J. P. van den Boogaart, een rijwiel met hulpmotor, merk Solex, die onbeheerd en niet afgesloten is aangetroffen, staande tegen een transformatorhuisje aan de Verbindingsweg Noord te Zwijndrecht, in de onmiddellijke omgeving van het terrein van de Rijkswaterstaat; dat op de bagagedrager van deze bromfiets een dubbele fietstas bevestigd was; dat in een van deze tassen een verfbus was geborgen, volgens het etiket inhoudende 12,5 kg Rubba-glasparels, waterafstotend, vervaardigd door de Sikkens-Smits N.V. lak en verffabrieken

te Wapenveld en eveneens volgens een bedrukte aanduiding op het etiket eigendom van de R.W.S. (Rijkswaterstaat); dat deze bus geheel overeen kwam met een hoeveelheid verbussen, die in het magazijn van de Rijkswaterstaat stonden opgeslagen en waarvan de ruit was vernield; dat de bus verf in beslag is genomen en teruggegeven aan de eigenaar;

ad 2 Anthonie Flaman:

dat hij als voorman-elektromonteur werkzaam is bij de N.V. Langezaal en Inniger; dat door de Rijkswaterstaat aan zijn firma de aanleg van een nieuwe wegverlichting op de verkeersbrug over de Oude Maas tussen Dordrecht en Zwijndrecht is opgedragen; dat bij deze werkzaamheden door zijn firma gebruik wordt gemaakt van een verplaatsbare stalen werksteiger, die gedeeltelijk op en over een voet- en rijwielpad van de verkeersbrug is geplaatst; dat deze steiger ter beveiliging van het rijwielverkeer en de voetgangers, bij duisternis is voorzien van zes rood licht uitstralende elektrische obstakellampen; dat deze op een rood-wit geblokt schrikbord zijn gemonteerd, dat aan de werksteiger is bevestigd; dat hij op 13 januari 1967 omstreeks 16.00 uur deze lampen nog gecontroleerd heeft; dat ze toen nog geheel intact waren; dat hij op 16 januari 1967 omstreeks 9.00 uur constateerde dat van de zojuist genoemde lampen er één geheel vernield was en dat van drie andere lampen de glazen beschermkappen en de metalen beschermkorven waren verdwenen en de gloeilampen uit de fittingen waren gedraaid; dat bedoelde lampen het eigendom zijn van zijn firma; dat hij niemand recht of vergunning heeft gegeven deze te vernielen of onderdelen daarvan weg te nemen en zich toe te eigenen;

verbalisant Bruggeman:

dat hij de drie gloeilampen, de glazen kap en de metalen beschermkorf, die hij aantrof in de zakken van het door hem op 16 januari 1967 op het terrein van de Rijkswaterstaat te Zwijndrecht gevonden blauwe jack, heeft getoond aan aangever Flaman, die verklaarde dat hij deze voorwerpen herkende als van de door hem genoemde obstakellampen;

verbalisanten:

dat de verkeersbrug over de Oude Maas deel uit maakt van de voor het openbaar rij- en ander verkeer openstaande weg, de Rijksweg 16; dat door het onklaar maken van de op de werksteiger gemonteerde obstakellampen gevaar voor de veiligheid van het verkeer te duchten was; dat in de avond en nacht van 20 op 21 december 1966 in totaal vier bromfietzers tegen de werksteiger waren gereden, van wie twee ernstige verwondingen hebben opgelopen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde sub 1 en 2 is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, ten aanzien van het sub 1 ten laste gelegde met

uitzondering van de woorden: „tezamen en in vereniging met zekere H. E. „handelende, althans alleen” en „naar binnen te klimmen, althans”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „*diefstal, waarbij de schuldige het weg te nemen goed onder zijn bereik „heeft gebracht door middel van braak”*,”

2. „*opzettelijk een werk dienende voor het openbaar verkeer onbruikbaar „maken terwijl daarvan gevaar voor de veiligheid van het verkeer te duchten „is”*,”

voorzien en strafbaar gesteld bij:

1. artikel 311 juncto artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;

2. artikel 162 junctis artikel 310 en artikel 55 1 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaaide meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaaide strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaaide zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in art. 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 12 maanden, waarvan 10 maanden voorwaardelijk, met een proeftijd van 1 jaar — *Red.*).

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 6 juni 1967

President: Mr. Lamers; *Leden:* Lt.-Generaal Zegers, Mr. Fikkert, Generaals-Majoor Coopmans, Nass (plv.) en d'Engelbronner (plv.).

Raadsmans: Mr. A. F. A. van Velzen, advocaat te Schiedam.

(*zie het vonnis hiervóór*).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, behalve ten aanzien der opgelegde straf, en te dien aanzien opnieuw rechtdoende de beklaaide zal veroordelen tot gevangenisstraf voor de tijd van *twee maanden*;

Overwegende, dat de behandeling dezer zaak in hoger beroep, het Hof

tot geen andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf, en de daarop betrekking hebbende overweging, die aan het Hof onjuist zijn voorgekomen;

Overwegende, dat het Hof na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon van de beklaagde;

Overwegende, dat het Hof zich overigens verenigt met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hoger beroep, vervat en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, — met uitzondering van de artikelen 13 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 14a, 14b van het Wetboek van Strafrecht — alsmede van artikel 77 van 's-Hofs Provisionele Instructie;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zover de aan beklaagde opgelegde straf en de daarop betrekking hebbende overweging betreft;

En te dien aanzien opnieuw recht doende:

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf voor de tijd van *drie weken*;

Bevestigt het vonnis voor het overige met overneming der gronden.

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 6 april 1967

President: Mr. J. D. van den Berg (plv.); *Leden:* Luitenant-Kolonel R. P. Pieters en Luitenant-Kolonel W. C. Bordon;

Raadsman: Mr. J. G. B. Dommering, advocaat te Arnhem.

Poging tot diefstal van een clignoteurglas van een auto door een schroevendraaier te plaatsen op een der schroeven waarmede dat glas was bevestigd, zijnde de uitvoering van het misdrijf niet voltooid doordat hij in die uitvoering door een derde werd gestoord.

(W.Sr. art. 45, 310).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. J. A. K., geboren 1 augustus 1946, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 27 december 1966 te Heemstede, althans in „Nederland, heeft gepoogd met het oogmerk van wederrechtelijke toe„eigening weg te nemen een clignoteur of clignoteurglas van een auto,

„toebehorende aan W. L. van Roon, althans aan een ander dan aan hem, „beklaagde, hebbende zijn voornemen zich geopenbaard doordat hij „willens en wetens daartoe een schroevendraaier heeft geplaatst op een der „schroeven, waarmede de clignoteur of het glas daarvan aan voormelde „auto was vastgezet om vervolgens die schroef daarmede los te draaien, „althans te proberen los te draaien, zijnde de verdere uitvoering van zijn „voornemen en van het misdrijf niet voltooid alleen tengevolge van de „van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, dat hij door een man, die „hem toeriep: „wat moet dat”, althans woorden van dergelijke strekking „bezigde, werd gestoord en op de vlucht gedreven”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 27 december 1966 wilde ik een clignoteurglas voor mijn Opel, kenteken BD 88-71 (? *Red.*). Ik reed door Heemstede en ging de Spaarnzichtlaan in, op zoek naar een auto van het gelijke type. Toen ik een Opel meende te zien heb ik mijn auto geparkeerd en ik ben uitgestapt met een schroevendraaier in mijn hand om te proberen een clignoteurglas van die andere Opel los te schroeven. Ik ben naar de voorzijde van die andere auto toegelopen en ik had juist het blad van mijn schroevendraaier in een van de schroefjes geplaatst waarmee het clignoteurglas aan de auto was bevestigd, toen een raam werd opgeschoven en een mannenstem riep: „Wat moet „dat?” Ik heb toen van mijn plan afgezien en ben zo gauw mogelijk weggegaan. Wanneer die mijnheer niet zou hebben geroepen zou ik het clignoteurglas van die andere Opel gedemonteerd hebben en weggenomen. Die andere Opel behoorde mij in het geheel niet toe en ik had van niemand recht of toestemming gekregen om enig onderdeel van die auto te verwijderen en mij toe te eigenen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. M 8/67 op afgelegde ambtseed opgemaakt en op 25 januari 1967 getekend door B. W. Pelder, brigadier-rechercheur van gemeentepolitie te Heemstede, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

a. *Anthonie Treffers*, oud 32 jaar,

Op dinsdagavond 27 december 1966 zag ik dat een Opel-personenauto even voorbij mijn huis op straat stond. De auto van Van Roon stond daar. Op het trottoir voor mijn tuin, liep een jongeman heen en weer. Later bleef hij achter mijn auto staan. Op een gegeven moment haalde hij iets „glimmends” uit zijn zak. Hij ging daarmede in de nabijheid van de linker- vóórclignoteur van de auto van Van Roon aan het draaien. Ik veronderstelde, dat hij die clignoteur of het glas daarvan wilde wegnemen. Teneinde dit te voorkomen deed ik een raam van mijn voorkamer open en riep ik: „Wat moet dat!” De jongeman liep daarop weg. Ik zag toen, dat de jongeman in de Opel stapte en daarmede wegreed;

b. *Wilhelmus Leonardus van Roon*, oud 60 jaar,

Vanmorgen kwam mevrouw Treffers bij mijn vrouw. Mevrouw Treffers deelde mijn vrouw mede, dat haar man 's nachts te omstreeks 24.00 uur had gezien, dat een jongeman geprobeerd had de clignoteur van de linker voorzijde van mijn auto weg te nemen. Mijn auto is een Opel stationcar. Deze stond op de openbare weg, voor mijn huis. Ik heb niemand het recht gegeven tot het wegnemen van een clignoteur van mijn auto;

c. als relaas van verbalisant:

dat het verhoor van getuige van Roon plaats vond op 28 december 1966;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij op 27 december 1966 te Heemstede, heeft gepoogd met het „oogmerk van wederrechtelijke toeëigening weg te nemen een clignoteur-„glas van een auto, toebehorende aan W. L. van Roon, hebbende zijn „voornemen zich geopenbaard doordat hij willens en wetens daartoe een „schroevendraaier heeft geplaatst op een der schroeven, waarmede het „glas aan voormelde auto was vastgezet, zijnde de verdere uitvoering van „zijn voornemen en van het misdrijf niet voltooid alleen tengevolge van „de van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, dat hij door een man, die „hem toeriep: „wat moet dat”, werd gestoord en op de vlucht gedreven”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

„*poging tot diefstal*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 j^o 45 Wetboek van Strafrecht.

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

(Volgt: veroordeling tot gevangenisstraf van de duur van 2 weken — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te Arnhem

Vonnis van 20 april 1967.

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonel R. P. Pieters en Kapitein P. Rueck.

Raadsman: Mr. D. J. Rummelink, advocaat te Doetinchem.

Diefstal van een portefeuille, inhoudende f 270, welke portefeuille geborgen was in een kast in de legeringskamer van de legerplaats „Wittenberg”, Twee weken gevangenisstraf en ontslag uit de militaire dienst zonder ontzegging van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

(W.M.Sr. art. 23, W.Sr. art. 310).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE ARNHEM,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen L. W. M. W., geboren 9 september 1946, reserve-korporaal, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 26 januari 1967 te Garderen, althans in Nederland, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een portefeuille, „inhoudende een geldsbedrag van ongeveer 270 gulden en enige bescheiden, toebehorende aan F. E. Berends, althans aan een ander dan aan „hem, beklaagde, heeft weggenomen”;

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring op 27 februari 1967 opgemaakt en getekend door de commandant 113e Herstel compagnie Technische Dienst te Stroe onder meer blijkt, dat L. W. M. W. op die datum in werkelijke dienst was bij de Koninklijke landmacht als vrijwilliger, wiens dienstverband hem tot doorlopende werkelijke dienst verplicht sedert 30 september 1964;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 26 januari 1967 heb ik te Garderen een portefeuille, inhoudende een geldsbedrag van f 270, een verbandacte ten name van korporaal Berends, F. E., een verzekeringsbewijs bromfiets nr. MTV-026, een bloedgroepkaart, een militair paspoort en een lidmaatschapskaart van de korporaalsvereniging „de Wittenberg”, alles ten name van dezelfde korporaal Berends, weggenomen uit de kast van deze korporaal op onze legeringskamer in de legerplaats „Wittenberg”. Ik heb deze portefeuille weggenomen met de bedoeling om deze en het er zich in bevindende geld voor mijzelf te behouden. Ik wist, dat de portefeuille met inhoud niet aan mij toebehoorde, maar aan de korporaal Berends en dat ik van niemand recht of toestemming had om deze portefeuille met inhoud weg te nemen;

Overwegende, dat een ten processe aanwezig Proces-Verbaal nr. 17/67 van de brigade Garderen, op agelegde ambtseed opgemaakt en op 16 februari '67 getekend door Hendrikus Huiskamp, wachtmeester 1e klas der Koninklijke Marechaussee, rnr. 25.12.12.030, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van:

Franklin Edward Berends, reserve-korporaal, rnr. 47.04.02.016:

Op donderdag 26 januari 1967 omstreeks 23.00 uur bevond ik mij op mijn legeringskamer in gebouw 58 van de legerplaats „de Wittenberg”.

Terwijl ik mijn kast wat opruimde bemerkte ik opeens, dat ik mijn portefeuille, die boven in mijn kast moest liggen, kwijt was. Ik weet heel zeker, dat deze portefeuille op woensdag 25 januari 's avonds omstreeks 19.30 uur nog in mijn kast lag. In de licht bruine kunstlederen portefeuille, met goud opschrift „Car Documents” bevond zich een geldsbedrag van f 270, bestaande uit: 2 bankbiljetten van f 100, 2 bankbiljetten van f 25 en 2 bankbiljetten van f 10. Voorts bevonden zich in deze portefeuille nog de navolgende stukken: 1 verbandacte, 1 verzekeringsbewijs bromfiets MTV-026, 1 lidmaatschapskaart van de korporaalsvereniging „de Wittenberg”, 1 bloedgroepkaart, enige brieven van het Ministerie van Defensie, een militair paspoort en enige foto's. Ik heb niemand het recht of de toestemming gegeven om de mij in eigendom toebehorende portefeuille met genoemde inhoud weg te nemen of toe te eigenen;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan,

„dat hij op 26 januari 1967 te Garderen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een portefeuille, inhoudende een geldsbedrag van „ongeveer 270 gulden en enige bescheiden, toebehorende aan F. E. Berends, heeft weggenomen”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „diefstal”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt acht in de militaire stand te blijven, doch niet tevens zodanig ongeschikt, dat hij voorgoed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen behoort te worden ontzet;

(Volgt: veroordeling tot gevangenisstraf voor de tijd van 2 weken en ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting uit de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red.*).

Mobiele Krijgsraad Duitsland Landmacht te Seedorf

Vonnis van 10 mei 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonel J. P. H. van der Meer en Majoor D. H. Abbenes;

Raadsman: W. G. Tibben.

Als dienstplichtig soldaat onder drankinvloed zijn meerdere, de sergeant van de week, een blauw oog geslagen.

Kwalificatie als „feitelijke insubordinatie” waarna de Krijgsraad, het bewezen en gekwalificeerde feit als een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp beschouwende, de krijgstuchtelijke straf van 8 dagen streng arrest oplegt, met nadere omschrijving van de strafreden en met vermelding dat bij de strafmaat rekening is gehouden met de omstandigheid dat het feit ruim 3 maanden tevoren had plaats gehad en beklaagde in verband daarmee 2 maanden van zijn klein verlof periode in werkelijke dienst is moeten blijven.

(W.M.Sr. art. 117, W.K. art. 58).

DE MOBIELE KRIJGSRAAD DUITSLAND LANDMACHT TE SEEDORF,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij de Krijgsraad, eiser, tegen L. B., geboren 9 juli 1946, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, in elk geval als militair in de zin der wet, op of omstreeks „28 januari 1967 in de legerplaats Seedorf, in elk geval in de Bondsrepubliek Duitsland, alwaar hij toen met zijn onderdeel was gelegerd, opzettelijk zijn meerdere, de sergeant R. van de Poel, feitelijk heeft aangerand, hebbende hij in voormelde hoedanigheid toen aldaar opzettelijk „voornoemde meerdere met kracht met een tot vuist gebalde hand op het „rechteroog geslagen, door welk slaan voornoemde meerdere een bloeduitstorting heeft bekomen en pijn heeft ondervonden”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris zakelijk onder meer heeft verklaard:

Op 28 januari 1967 was ik als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Staf Stafcompagnie 41 Pantserbrigade en gelegerd in de legerplaats Seedorf in de Bondsrepubliek Duitsland. Op die avond heb ik in Zeven ongeveer 10 glazen bier gedronken door welk gebruik ik mij vrolijk voelde. Na het betreden van het legeringsgebouw heb ik tezamen met de soldaat K. boven op de gang lawaai gemaakt met een boenblok. De sergeant van de week, de sergeant van de Poel, trad hiertegen op en nam K. mee naar de weekkamer om hem daar te corrigeren. Na enige tijd heb ik mij correct gemeld bij de sergeant van de Poel om te informeren wat er aan de hand was. De sergeant van de Poel zei mij onmiddellijk het vertrek te verlaten. Het is best mogelijk dat ik, tijdens mijn verwijdering uit de weekkamer met een beweging van mijn hand het hoofd van de sergeant heb geraakt;

Overwegende, dat R. van de Poel, oud 22 jaar, bij zijn verhoor door de Officier-Commissaris als getuige zakelijk onder meer heeft verklaard en met ede bevestigd:

dat hij op 28 januari 1967 als dienstplichtig sergeant in werkelijke dienst, belast was met de functie van sergeant van de week bij de Staf Stafcompagnie 41 Pantserbrigade en gelegerd was in de legerplaats Seedorf in West Duitsland; dat, toen te omstreeks 23.30 uur op bovengemelde datum en plaats de soldaten B. en K. de orde in het legeringsgebouw verstoorden, hij, getuige, hiertegen optrad; dat bedoelde soldaten veel rumoer maakten met een boenblok; dat, toen de soldaat B. zich bij hem op de weekkamer meldde, hij, getuige, probeerde deze uit de weekkamer weg te sturen; dat B. hem toen plotseling, met kracht met gebalde vuist op het rechteroog heeft gestompt; dat hij tengevolge van deze stomp pijn ondervond en zich onder doktersbehandeling heeft gesteld;

Overwegende, dat zich ten processe een geneeskundige verklaring bevindt, opgemaakt en ondertekend door H. Smeets, arts te Seedorf, waaruit blijkt dat genoemde arts als letsel bij R. van de Poel heeft waargenomen: hematoom rechter oog;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — genoemde geneeskundige verklaring slechts gebezigd i.v.m. de inhoud der overige bewijsmiddelen — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke „landmacht op 28 januari 1967 in de legerplaats Seedorf, in de Bondsrepubliek Duitsland, alwaar hij toen met zijn onderdeel was gelegerd, „opzettelijk zijn meerdere, de sergeant R. van de Poel, feitelijk heeft aangerand, hebbende hij in voormelde hoedanigheid toen aldaar opzettelijk „voornoemde meerdere met kracht met een tot vuist gebalde hand op het „rechteroog geslagen, door welk slaan voornoemde meerdere een bloeduitstorting heeft bekomen en pijn heeft ondervonden”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*feitelijke insubordinatie*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 117, lid 1 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad bij het onderzoek van de zaak heeft bevonden dat het hierboven bewezen verklaarde en gekwalificeerde feit, een krijgstuchtelijk vergrijp als bedoeld in art. 2 onder ten 2e van de Wet op de Krijgstucht opleverende, buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan;

Overwegende, dat de Krijgsraad bijzondere aanleiding aanwezig acht de zaak verder te behandelen als ware hij de commanderende officier;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden krijgstuchtelijke straf de juiste acht, de omstandigheden waaronder het vergrijp is begaan, alsmede

de persoonlijkheid en het doorgaand gedrag van de dader in aanmerking nemende;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklaagde schuldig aan het hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feit en hem deswege strafbaar.

Bevindt, dat dit feit een in artikel 2 onder ten 2e van de Wet op de Krijgstucht omschreven feit opleverende buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan;

Legt beklaagde de krijgstuchtelijke straf op van *acht dagen* streng arrest en omschrijft de strafreden als volgt:

„Tijdens een woordenwisseling met de sergeant van de week op de week-, kamer onder invloed van het gebruik van alcoholhoudende drank, deze „sergeant zodanig in het gezicht geslagen, dat hij een blauw oog bewam”,

Bij de bepaling van de strafmaat is rekening gehouden met de omstandigheid dat het bovenomschreven feit meer dan *drie maanden* geleden plaats vond en dat gestrafte in afwachting van de behandeling van de zaak door de Krijgsraad, *twee maanden* van zijn klein verlofperiode, in werkelijke dienst heeft moeten blijven.

Mobiele Krijgsraad Duitsland Landmacht te Seedorf

Vonnis van 10 mei 1967

President: Mr. K. N. Korteweg; *Leden:* Luitenant-Kolonel J. P. H. van der Meer en Majoor D. H. Abbenes.

Raadsman: Majoor W. G. Tibben.

Poging tot diefstal voorafgegaan en vergezeld van geweld, gepleegd door twee verenigde personen: twee soldaten hebben in Duitsland gezamenlijk en in vereniging een voorbijganger tegen de grond geslagen en vastgehouden en vervolgens beroofd, zijnde het voorgenomen misdrijf niet voltooid omdat de daders slechts een stuk krantenpapier op hun slachtoffer aantroffen en omdat door diens schreeuwen andere mensen werden of konden worden gealarmeerd.

9 maanden gevangenisstraf waarvan 3 maanden voorwaardelijk.

(W.Sr. art. 45, 312).

DE MOBIELE KRIJGSRAAD DUITSLAND LANDMACHT TE SEEDORF,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. A. W. B., geboren 26 februari 1947, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de vordering van de Auditeur-Militair overgelegd op de terechtzitting van 10 mei 1967 strekkende tot veroordeling van beklaagde tot:

gevangenisstraf voor de tijd van *negen maanden* met aftrek van voorlopig arrest van af 12 maart 1967, waarvan *drie maanden* voorwaardelijk met een proeftijd van *drie jaren* en onder bijzondere voorwaarden dat veroordeelde zich zal gedragen naar de aanwijzingen en raadgevingen hem te geven door of namens de Katholieke Reclasseringsvereniging, met opdracht aan deze vereniging tot het verlenen van hulp en steun aan de veroordeelde en met last tot handhaving van het bestaande arrest en gehoord de voorlezing van deze vordering;

Gezien . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke Landmacht, in elk geval als militair in de zin der wet, op of omstreeks 12 maart 1967 te Zeven, in elk geval in de Bondsrepubliek Duitsland, alwaar hij toen met zijn onderdeel was gelegerd, opzettelijk tezamen en in vereniging met de dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst Z. Z. ter uitvoering van het door hen voorgenomen misdrijf en tevoren beraamd misdadig plan om met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening weg te nemen een hoeveelheid geld en/of andere waardevolle goederen, toebehorende aan nader te noemen persoon, in elk geval aan anderen of een ander dan hem beklaagde en zijn mededader, zulks voorafgegaan en/of vergezeld door geweld of bedreiging met geweld tegen deze nader te noemen persoon, gepleegd met het oogmerk om die diefstal voor te bereiden of gemakkelijk te maken, welk geld en/of andere waardevolle goederen naar zij wisten of vermoedden deze nader te noemen persoon bij zich droeg, K. Scheinpflug op enige afstand te voet heeft gevolgd over de openbare weg de Kirchhofsallee, vervolgens nog op voornoemde openbare weg opzettelijk zelf voornoemde Scheinpflug met kracht met de vuist in het gelaat of op het hoofd heeft geslagen, waardoor deze Scheinpflug op de grond viel, terwijl vervolgens zijn voornoemde mededader opzettelijk voornoemde Scheinpflug heeft vastgehouden en diens broekzakken en linkerbinnenzak heeft doorzocht, zijnde de verdere uitvoering van voormeld voorgenomen misdrijf niet voltooid alleen ten gevolge van de van zijn beklaagdes wil en van de wil van zijn voornoemde mededader onafhankelijke omstandigheid, dat zijn voornoemde mededader behalve een stuk krantenpapier niets van zijn gading aantroef en Scheinpflug luid begon te schreeuwen, waardoor enige mensen gealarmeerd werden of konden worden en beklaagde en zijn mededader ten einde ontdekking op heterdaad te voorkomen haastig op de vlucht moesten slaan;

„of indien het voorgaande niet tot een veroordeling van beklaagde zou kunnen leiden, dat hij toen aldaar in voormelde hoedanigheid opzettelijk de dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst Z. Z. behulpzaam is geweest bij het plegen van nader te noemen misdrijf en/of opzettelijk gelegenheid heeft verschaft tot het plegen van nader te noemen misdrijf, hebbende

„toen aldaar de dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst Z. Z. opzettelijk „ter uitvoering van het voorgenomen misdrijf en het tevoren beraamd „misdadig plan om met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening „weg te nemen een hoeveelheid geld en/of andere waardevolle goederen, „toebehorende aan nader te noemen persoon, in elk geval van anderen „of een ander dan hem beklaagde Z. Z., zulks voorafgegaan en/of verge- „zeld van geweld tegen deze nader te noemen persoon, gepleegd met het „oogmerk deze diefstal voor te bereiden of gemakkelijk te maken, welk „geld en/of welke waardevolle goederen naar hij wist of vermoedde deze „persoon bij zich droeg, K. Scheinpflug op enige afstand te voet gevolgd „over de openbare weg de Kirchhofsallee en vervolgens op deze openbare „weg — nadat zoals hij wist of vermoedde dat zou geschieden zijn vriend „J. A. W. B. Scheinpflug met een vuistslag tegen het gelaat of tegen het „hoofd tegen de grond had geslagen — deze Scheinpflug stevig vastge- „houden en diens zakken onderzocht, zijnde de verdere uitvoering van „voormeld voorgenomen misdrijf niet gevolgd, alleen tengevolge van de „van zijn, beklaagde Z. Z.’s, wil onafhankelijke omstandigheid, dat zich „in de zakken van deze Scheinpflug niets van zijn gading bevond en slechts „een waardeloos stuk krantenpapier en bovendien Scheinpflug luid begon „te schreeuwen, waardoor enige mensen gealarmeerd werden of konden „worden en beklaagde Z. Z. bevreesd geworden voor ontdekking op „heterdaad op de vlucht moest slaan, hebbende beklaagde B. in voor- „noemde hoedanigheid toen aldaar opzettelijk hulp verlenende en/of „opzettelijk de gelegenheid verschaffend — immers hij wist of begreep, dat „beklaagde Z. Z. toen aldaar het voornemen had tot het hierbovenom- „schreven misdrijf — onmiddellijk voorafgegaan aan de hieromschreven „gedragingen van beklaagde Z. Z. voornoemde Scheinpflug met een „vuistslag tegen het gelaat of het hoofd tegen de grond geslagen;

„of indien het voorgaande niet tot een veroordeling van beklaagde zou „kunnen leiden, dat hij in voornoemde hoedanigheid toen aldaar na in „kalm beraad en rustig overleg het voornemen te hebben opgevat om „nader te noemen persoon opzettelijk gewelddadig pijn of letsel toe te „brengen, ter uitvoering van dit besluit opzettelijk gewelddadig K. „Scheinpflug met kracht met de vuist in het gelaat en/of op het hoofd „heeft geslagen, door welk slaan voornoemde Scheinpflug enige (een) „zwell(en) heeft bekomen en pijn heeft ondervonden”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat beklaagde bij zijn verhoor door de Officier-Com-
missaris en ter terechtzitting aangevuld zakelijk onder meer heeft ver-
klaard:

dat hij op 12 maart 1967, terwijl hij als dienstplichtig kanonnier in
werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht en met zijn onderdeel
gelegerd was te Zeven in de Bondsrepubliek Duitsland, met de kanonnier
Z. Z. van de kazerne naar het dorp Zeven is gelift; dat hij die avond in

burger was gekleed en een zwart leren drie kwart nappa jas droeg; dat hij, beklaagde en Z. Z. omstreeks 19.30 uur in de Bavaria Quelle in Zeven waren; dat hij in dit café aan een tafeltje een oude man zag zitten, die naar hem later bleek K. Scheinpflug heette; dat hij, beklaagde, tegen Z. Z. in het café heeft gezegd, dat hij van plan was om de oude man een pak slaag te geven; dat Z. Z. toen zoiets antwoordde als: „als jij dat doet, dan pik ik „de centen”; dat Z. Z. tevoren al tegen hem had gezegd dat hij aan geld moest komen; dat Z. Z. met „doet” in zijn bovengenoemde opmerking kennelijk bedoelde het pak slaag dat hij, beklaagde, Scheinpflug wilde geven; dat, toen Scheinpflug het café verliet, hij, beklaagde, en Z. Z. hem onmiddellijk achterna zijn gegaan; dat hij, beklaagde, buitengekomen zag dat Scheinpflug over de openbare weg de Kirchhofsallee in de richting van de Lange Strasse liep; dat zij hem achterna zijn gelopen en dat hij, beklaagde, vervolgens opzettelijk met kracht met de vuist Scheinpflug in zijn gezicht heeft geslagen, waardoor deze op de grond viel; dat hij, beklaagde, hem toen vasthield bij zijn jasje en zag dat Z. Z. in de zakken van Scheinpflug voelde; dat hij, beklaagde, begreep dat Z. Z. naar eventueel geld zocht; dat Scheinpflug begon te schreeuwen; dat hij, beklaagde, en kennelijk ook Z. Z., bang waren dat daardoor mensen zouden worden gealarmeerd, Scheinpflug loslieten en hard wegliepen, om te voorkomen dat zij op heterdaad zouden worden betrapt; dat hij, beklaagde, begreep uit datgene wat Z. Z. tevoren in het café had gezegd, dat deze van plan was om bij Scheinpflug naar eventueel geld te zoeken en dat voor zich zelf te gebruiken, als Z. Z., dat zou vinden, en dat hij, beklaagde, door Scheinpflug neer te slaan, Z. Z. daartoe de gelegenheid gaf; dat het geld, dat Scheinpflug eventueel bij zich had en dat Z. Z. eventueel zou wegnemen, hem beklaagde, uiteraard niet toebehoorde en naar hij wist evenmin aan Z. Z. en dat hij heel goed begreep, dat zij geen recht of toestemming hadden, geld dat Scheinpflug eventueel bij zich had, weg te nemen en zich toe te eigenen;

Overwegende, dat een in de Duitse taal gestelde „Strafanzeige” van het Polizeistation (S) Zeven, nr. 589/67 opgemaakt door Polizeimeister Bayer, in de Nederlandse taal weergegeven, zakelijk onder meer inhoudt als verklaring van getuige K. Scheinpflug:

dat hij op zondag 12 maart 1967 tegen 20.30 uur zich te voet op weg naar zijn huis in de Kirchhofsallee bevond; dat hij terugkwam van een bezoek aan het café „Bavaria-Quelle” in Zeven aan de Lange Strasse en naar huis wilde; dat hij, getuige, aldus langzaam voortlopende, plotse-ling en volledig onverwachts, terwijl hij kort daarvoor, noch voetstappen, noch enig ander lawaai had gehoord, een klap op het achterhoofd kreeg; dat deze klap met grote kracht werd gegeven; dat hij, getuige, op de grond viel en toen nog meerdere slagen kreeg, immers ook in zijn gezicht, aan de bovenlip werd geraakt; dat hij, getuige, toen hij op de grond viel, merkte dat een man met een hand naar zijn portefeuille, die zich in zijn

binnenzak bevond, greep; dat hij toen om hulp heeft geschreeuwd, omdat het hem duidelijk werd, dat men hem overvallen had om zijn portefeuille te roven; dat, toen hij, getuige, om hulp schreeuwde men snel van hem vandaan ging; dat hij, getuige, ofschoon men hem de bril van zijn gezicht had geslagen, zag, dat de weglopende dader een zwart leren jak droeg; dat hij, getuige, de dader aan zijn postuur direct herkende als degene die hij kort tevoren in de „Bavaria-Quelle” had gezien;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde primair is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan te weten:

„dat hij als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst bij de Koninklijke „Landmacht, op 12 maart 1967 te Zeven, in de Bondsrepubliek Duitsland, alwaar hij toen met zijn onderdeel was gelegerd, opzettelijk tezamen en in vereniging met de dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst „Z. Z. ter uitvoering van het door hen voorgenomen misdrijf en tevoren „beraamd misdadig plan om met het oogmerk van wederrechtelijke toe-eigening weg te nemen een hoeveelheid geld, toebehorende aan nader te noemen persoon, zulks voorafgegaan, vergezeld door geweld tegen deze „nader te noemen persoon, gepleegd met het oogmerk om die diefstal „voor te bereiden of gemakkelijk te maken, welk geld naar zij wisten of „vermoedden deze nader te noemen persoon bij zich droeg, K. Scheinpflug op enige afstand te voet heeft gevolgd over de openbare weg de „Kirchhofsallee, vervolgens nog op voornoemde openbare weg opzettelijk „zelf voornoemde Scheinpflug met kracht met de vuist in het gelaat of op „het hoofd heeft geslagen, waardoor deze Scheinpflug op de grond viel, „terwijl vervolgens zijn voornoemde mededader de binnenzak van voornoemde Scheinpflug heeft doorzocht, zijnde de verdere uitvoering van „voormeld voorgenomen misdrijf niet voltooid alleen tengevolge van de „van zijn, beklagdes, wil en van de wil van zijn voornoemde mededader „onafhankelijke omstandigheid, dat Scheinpflug luid begon te schreeuwen, „waardoor enige mensen gealarmeerd werden of konden worden en beklagde en zijn mededader teneinde ontdekking op heterdaad te voorkomen haastig op de vlucht moesten slaan”;

Overwegende, dat nu het primair ten laste gelegde bewezen is een onderzoek naar het subsidiair en meer-subsidiair ten laste gelegde achterwege kan blijven;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*Poging tot diefstal, voorafgegaan of vergezeld van geweld tegen personen, gepleegd met het oogmerk om die diefstal voor te bereiden of gemakkelijk te maken, gepleegd op de openbare weg, door twee of meer verenigde personen*”,

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 312 lid 1 en lid 2 onder ten 1e en 2e, jo. artikel 45 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen be-

klaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklaagde van 12 maart tot 20 maart 1967 voorlopig arrest heeft ondergaan, in de vorm van de krijgstuchtelijke straf van streng arrest, en daarna in de vorm van de krijgstuchtelijke straf van verzaard arrest in het Depot voor Discipline te Nieuwersluis;

dat de Krijgsraad termen aanwezig acht te bepalen, dat deze in voorarrest doorgebrachte tijd bij de tenuitvoerlegging van de na te melden straf geheel in mindering zal worden gebracht;

Overwegende, dat de Krijgsraad bevindt, dat de zaak is van dien aard, dat beklaagde, die in arrest is, daarin behoort te blijven waarover bij afzonderlijke dispositie is beslist;

Overwegende, dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht;

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 9 maanden (met aftrek van de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, te weten vanaf 12 maart 1967 tot aan de datum van tenuitvoerlegging van dit vonnis) waarvan 3 maanden voorwaardelijk, met een proeftijd van 3 jaren — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 31 mei 1967

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel-arts J. C. Steinfoorn en Kolonel A. A. de Groot;

Raadsman: Majoor M. Knook.

Als vrijwilliger, wiens dienstverband hem tot doorlopende werkelijke dienst verplicht opzettelijk zijn militaire meerdere, een korporaal, aanranden door hem bij zijn kleding vast te grijpen en in de richting van diens gelaat te slaan waarbij hij die korporaal slechts tegen een van de vingers raakte: „feitelijke insubordinatie”.

Meerdere in burger (d.w.z. in pyjama gekleed).

(W.M.Sr. art. 117).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,
in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen H.C.B.,
geboren 26 februari 1948, res. korporaal, beklaagde,

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 12 december 1966, te Enschede, terwijl hij als „vrijwilliger wiens dienstverband hem tot doorlopende werkelijke dienst „verplicht in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Lucht- „macht, opzettelijk zijn militaire meerdere, de korporaal G. Maassen van „den Brink feitelijk aanrandende en/of zich met geweld of bedreiging „met geweld tegen hem verzettende, hem opzettelijk bij zijn kleding heeft „vastgegrepen en heeft getracht genoemde meerdere een klap of stomp „tegen diens gelaat te geven waarbij hij diens rechtervinger heeft getrof- „fen”;

Overwegende dat het in de 7e en 8e regel van de tenlastelegging voor-
komende woord „rechtervinger” kennelijk als een schrijffout moet worden
beschouwd en gelezen dient te worden als: „rechterwijsvinger”, wordende
beklaagde hierdoor niet in zijn verdediging benadeeld;

Overwegende dat beklaagde, blijkt een zich bij de processtukken be-
vindende Justitiële Verklaring d.d. 10 februari 1967 opgemaakt door de
Majoor P. A. Nevray, commandant van het Motor Transport Squadron
van de vliegbasis Twenthe te Enschede, ten tijde dat hij het hem ten laste
gelegde zou hebben begaan, in werkelijke militaire dienst was;

Overwegende dat de beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft
verklaard:

Sinds 14 februari 1966 ben ik onafgebroken in werkelijke militaire
dienst als vrijwilliger met een dienstverband dat mij tot doorlopende wer-
kelijke militaire dienst verplicht bij de Koninklijke Luchtmacht. Op 12
december 1966, omstreeks 24.00 uur kreeg ik in mijn legeringsbarak,
barak 41 van het Zuidkamp van de vliegbasis Twenthe te Enschede ruzie
met een van de jongens met wie ik was uitgeweest. De korporaal der
Koninklijke Luchtmacht G. Maassen van den Brink kwam toen naar mij
toe en zei dat ik naar mijn dienst moest gaan. Ik was echter erg kwaad en
ik heb toen willens en wetens die korporaal, van wie ik wist dat hij mijn
militaire meerdere was bij zijn kleding vastgegrepen en ik wilde hem een
klap in zijn gelaat geven. Ik haalde daartoe uit maar trof die korporaal
slechts aan een zijner vingers;

Overwegende dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-ver-
baal nr. P. 12/67, opgemaakt en gesloten te Enschede, 24 januari 1967
door Uilke Wijbenga, wachtmeester 1e klas der Koninklijke Marechaussee
behorende tot de brigade vliegbasis Twenthe te Enschede, onder meer
zakelijk inhoudt:

als verklaring van Gerrit Maassen van den Brink:

Op 13 december 1966, omstreeks 00.05 uur werd ik in barak 41 in het

tot de vliegbasis Twenthe te Enschede behorende Zuidkamp wakker door luid geschreeuw in die barak. Er was een woordenwisseling tussen de soldaten De Jong en B. Ik ging naar deze B. toe en zei hem naar zijn dienst te gaan. Deze greep mij toen met een zijner handen bij mijn pyjama-jasje vast en trachtte met de andere mij een klap of stomp in het gelaat te geven. Ik weerde dat af met mijn rechterhand en hij raakte hierdoor alleen mijn rechterwijsvinger;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij omstreeks 12 december 1966, te Enschede, terwijl hij als vrijwilliger wiens dienstverband hem tot doorlopende werkelijke dienst verplicht in werkelijke militaire dienst was bij de Koninklijke Luchtmacht, opzettelijk zijn militaire meerdere, de korporaal G. Maassen van den Brink feitelijk aanrandende hem opzettelijk bij zijn kleding heeft vastgegrepen en heeft getracht genoemde meerdere een klap tegen diens gelaat te geven waarbij hij diens rechterwijsvinger heeft getroffen”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: „*feitelijke insubordinatie*”;

voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 117 eerste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van het gepleegde feit en de omstandigheden waaronder het werd begaan, mede gelet op de persoon des daders:

(Volgt: veroordeling tot militaire detentie voor de duur van 6 weken, waarvan 4 weken voorwaardelijk, met een proeftijd van 2 jaar — *Red.*).

NASCHRIFT

De tenlastelegging, de verhouding mindere-meerdere feitelijk willende (althans moeiende) omschrijven, stelt tegenover elkaar enerzijds een „vrijwilliger wiens dienstverband hem tot doorlopende werkelijke dienst verplicht (terwijl hij) in werkelijke dienst was” en anderzijds een „korporaal”. Het is duidelijk dat een korporaal niet de meerdere is van elke „vrijwilliger”. Tenslotte is ook een generaal een vrijwilliger.

In zoverre schiet de tenlastelegging m.i. tekort: hier is niet de verhouding mindere-meerdere omschreven; daarom is het bewezene geen strafbaar feit.

Het valt voorts op dat de man, die ten tijde van het plegen van dit aller-

ernstigste misdrijf tegen de ondergeschiktheid (op 12 december 1966) nog soldaat was, ten tijde van de berechting (31 mei 1967) zèlf ook bevorderd is tot korporaal.

Het maakt een vreemde indruk wanneer een militair, die verdacht wordt van het allerernstigste misdrijf tegen de ondergeschiktheid, in afwachting van zijn berechting bevorderd wordt. Het is bepaald ironisch wanneer de insubordinaire mindere ten tijde waarop hij voor de Krijgsraad verschijnt, inmiddels is opgeklimmen tot dezelfde rang als de meerdere, tegen wie hij zijn insubordinaire daden verrichtte.

W.H.V.

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 19 juli 1967

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel-arts J. G. van Steinfoorn en Kolonel P. A. Hoyer;

Raadsman: Mr. A. C. A. Falke.

Een kameraad geholpen door op briefpapier van de N. V. Kaars Sijpestein een gefingeerd antwoord op een sollicitatiebrief te schrijven, met welk gefingeerd antwoord die kameraad sollicitatieverlof heeft aangevraagd.

Vrijspraak omdat de Krijgsraad van oordeel is dat beklagde de brief geheel alleen heeft opgemaakt en niet tezamen en in vereniging met een ander zoals hem was tenlaste gelegd.

De Krijgsraad, bijzondere aanleiding aanwezig achtende om de zaak verder als commanderend officier te behandelen, handhaaft de opgelegde krijgstuuchtelijke straf.

(W.K. art. 58; W.Sr. art. 225).

DE ARRONDISEMENTS-KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen K. K. K., geboren 5 juni 1946, dpl. soldaat, beklagde.

Gezien de schriftuur van eis, door de Auditeur-Militair overgelegd op de terechtzitting van 19 juli 1967 strekkende tot veroordeling van beklagde tot betaling van een geldboete van *éénhonderd gulden*, met bepaling, dat de geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de duur van *tien dagen* en gehoord de voorlezing van de conclusie van deze schriftuur;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklagde, na splitsing, is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 22 februari 1967 te Den Helder tezamen en in „vereniging met J. J. J. een geschrift, dat bestemd was om tot bewijs van „enig feit te dienen — te weten een door de N.V. Verenigde Textiel- en „Oliefabrieken P. H. Kaars Sijpestein-Oliefabriek aan genoemde J. J. J. „gericht schrijven, waarbij hij, J. J. J., werd uitgenodigd op 10 maart 1967

„zich te melden bij de afdeling Personeelszaken van genoemde N.V. naar „aanleiding van een door J. J. J. aan genoemde N.V. gerichte sollicitatie- „brief — valselijk bedrieglijk en in strijd met de waarheid heeft opgemaakt „met het oogmerk om het als echt te gebruiken terwijl uit dat gebruik enig „nadeel kon ontstaan, hebbende toen aldaar J. J. J. aan hem, beklaagde, „een blanco vel papier verschaft met een gedrukt hoofd van genoemde „N.V., waarop hij, beklaagde, op verzoek van J. J. J., voormelde brief- „inhoud heeft getypt en die brief heeft ondertekend met een valse hand- „tekening, luidende: „J. J. H. Burgerjong”, waarna voormeld, aldus „valselijk opgemaakt, geschrift, vergezeld van een verzoek aan de „squadron-commandant van J. J. J. hem, J. J. J., op 10 maart 1967 een „dag sollicitatieverlof te willen verlenen, door J. J. J. aan zijn squadron- „commandant werd toegezonden”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat beklaagde het hem tenlastegelegde heeft begaan, met name dat beklaagde het in de tenlastelegging genoemde geschrift geheel alleen heeft „opgemaakt” en niet tezamen en in vereniging met een ander, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat de Krijgsraad bij het onderzoek van de zaak heeft bevonden, dat beklaagde zich aan een met de zaak samenhangend krijgstuchtelijk vergrijp, als bedoeld in artikel 2 sub 1e van de Wet op de Krijgstucht, heeft schuldig gemaakt, hieruit bestaande dat hij zich op 22 februari 1967 te Den Helder ondoordacht en belangeloos heeft laten lenen voor een ander soldaat een sollicitatie-oproep valselijk op te maken met het doel dat die ander ten onrechte een dag extra verlof zou verkrijgen;

Overwegende, dat de Krijgsraad bijzondere aanleiding aanwezig acht de zaak verder te behandelen als ware hij de Commandierend Officier;

Overwegende, dat beklaagde, blijkens een ten processe aanwezig en aan beklaagde voorgehouden afschrift van de straflijst, op 23 maart 1967 door zijn commandant werd gestraft met zeven dagen licht arrest terzake van voormeld feit, met elke afdoening de Krijgsraad instemt;

(Volgt: niet-bewezenverklaring van hetgeen is ten laste gelegd; vrij-spraak; bevestiging van de reeds opgelegde krijgstuchtelijke straf — *Red.*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 19 juli 1967

President: Mr. P. E. Kloots; *Leden:* Kolonel-arts J. G. van Steinfoorn en Kolonel P. A. Hoyer.

Een kameraad verzocht op blanco briefpapier van de N.V. Kaars Sijpe-stein een gefingeerd antwoord op een sollicitatiebrief te schrijven en met een

gefingeerde handtekening te ondertekenen ter ondersteuning van zijn verzoek om sollicitatieverlof.

De tenlastegelegde valsheid in geschrifte niet bewezen omdat de handeling van beklagde niet kan worden aangemerkt als het „opmaken” van het geschrift.

De Krijgsraad, bijzondere aanleiding aanwezig achtende om de zaak te behandelen als commanderend officier, bevestigt de terzake opgelegde krijgstuuchtelijke straf.

(W.K. art. 58; W.Sr. art. 225).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen J. J. J., geboren 15 oktober 1945, dpl. soldaat, beklagde.

Gezien: . . . enz. *)

Overwegende, dat de beklagde na splitsing is ten laste gelegd:

„dat hij op of omstreeks 22 februari 1967 te Den Helder tezamen en in „vereniging met K. K. K. een geschrift, dat bestemd was om tot bewijs „van enig feit te dienen — te weten een door de N.V. Verenigde Textiel- „en Oliefabrieken P. H. Kaars Sijpestein-Oliefabriek aan hem, beklagde, „gericht schrijven, waarbij hij werd uitgenodigd op 10 maart 1967 zich „te melden bij de afdeling personeelszaken van genoemde N.V. naar aan- „leiding van een door hem, beklagde, aan genoemde N.V. gerichte sol- „licitatiebrief — valselijk bedriegelijk en in strijd met de waarheid heeft „opgemaakt met het oogmerk om het als echt te gebruiken terwijl uit dat „gebruik enig nadeel kon ontstaan, hebbende toen aldaar hij, beklagde, „aan genoemde K. K. K. een blanco vel papier verschaft met een gedrukt „hoofd van genoemde N.V., waarop K. K. K. op verzoek van hem, be- „klaagde, voormelde briefinhoud heeft getypt en die brief heeft onderte- „kend met een valse handtekening, luidende: „J. J. H. Burgerjong”, „waarna voormeld, aldus valselijk opgemaakt, geschrift, vergezeld van „een verzoek aan de squadron-commandant van hem, beklagde, hem „op 10 maart 1967 een dag sollicitatieverlof te willen verlenen, door hem, „bklagde, aan zijn squadron-commandant werd toegezonden”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende, dat de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat beklagde het hem tenlastegelegde heeft begaan, met name dat beklagde geen enkele handeling heeft verricht welke zou kunnen worden aangemerkt als „opmaken” van het in de tenlastelegging genoemde geschrift, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende dat de Krijgsraad bij het onderzoek van de zaak heeft bevonden, dat beklagde zich aan een met de zaak samenhangend krijgs-

* Eis van de Auditeur-Militair cfm. die inzake K.K.K. (Red.)

tuchtelijk vergrijp, als bedoeld in artikel 2 sub 1e van de Wet op de Krijgstucht, heeft schuldig gemaakt, hieruit bestaande dat hij op 22 februari 1967 te Den Helder een verzoek om een dag sollicitatieverlof bij zijn commandant heeft ingediend onder overlegging van een sollicitatiebrief waarvan hem bekend was dat deze brief, inclusief de handtekening, vervalst was;

Overwegende, dat de Krijgsraad bijzondere aanleiding aanwezig acht de zaak verder te behandelen als ware hij de Commanderende Officier;

Overwegende, dat beklagde, blijkens een ten processe aanwezig en aan beklagde voorgehouden afschrift van de straflijst, op 16 maart 1967 door zijn commandant werd gestraft met vijf dagen verzuwaard arrest ter zake van voormeld feit, met welke afdoening de Krijgsraad instemt;

(Volgt: niet-bewezen verklaring van hetgeen is ten laste gelegd; vrij-spraak; bevestiging van de reeds opgelegde krijgstuchtelijke straf — *Red*).

Arrondissementskrijgsraad te 's-Hertogenbosch

Vonnis van 19 juli 1967

President: Mr. P. E Kloots; *Leden:* Kolonel-arts J. G. van Steinfoorn en Kolonel P. A..Hoyer;

Raadsman: Majoor W. G. Tibben.

Diefstal van een personenauto, tweemaal gepleegd, en in gevaar brengen van de veiligheid op de weg door, als bestuurder van een auto, op een vierbaansweg een tweetal auto's, die op de linkerbaan reden, rechts in te halen en vervolgens een viertal auto's, die op de rechterbaan reden, over de vluchstrook rijdende rechts in te halen.

Veroordeling tot 1 jaar gevangenisstraf (gevangenis voor jongelieden) en voorwaardelijke ter beschikking stelling van de Regering; bijzondere voorwaarde en aanwijzing van de P.C. Reclasserings Vereniging om beklagde hulp en steun te verlenen. Voorts geldboete van f 25 en ontzegging van de bevoegdheid om motorrijtuigen te besturen voor twee jaar.

Rekening gehouden met verminderde toerekeningsvatbaarheid.

(W.M.Sr. art. 13-15; W.Sr. art. 13, 37a, 310; W.V.W. art. 25).

DE ARRONDISSEMENTS KRIJGSRAAD TE 'S-HERTOGENBOSCH,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen X., geb. 12.7.47., dpl. soldaat, beklagde,

Gezien de schriftuur van eis, door de Auditeur-Militair overgelegd op de terechtzitting van 19 juli 1967 strekkende tot veroordeling van beklagde ten aanzien van sub 1 en sub 2 tot een gevangenisstraf voor de duur van één jaar, te ondergaan in de bijzondere gevangenis voor jongelieden, ter beschikkingstelling van de Regering, teneinde van Harentwege te worden

verpleegd voorwaardelijk met een proeftijd van drie jaar met ondertoezichtstelling van de Protestants Christelijke Reclasserings Vereniging, en ten aanzien van sub 3 tot betaling van een geldboete ten bedrage van *vijfentwintig gulden*, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis voor de duur van vijf dagen, met ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen voor de duur van twee jaar, en gehoord de voorlezing van de conclusie van deze schrijftuur;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde na voeging is ten laste gelegd:

„1. dat hij op of omstreeks 4 januari 1967 te Rotterdam, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een personenauto, merk Opel Rekord, gekentekend 01-18 AR, toebehorende aan de N.V. Koninklijke Fabrieken van Verbandstoffen v/h Ütermöhlen, gevestigd te Amsterdam, althans aan een of meer anderen dan aan hem, beklaagde;

„2. dat hij op of omstreeks 28 mei 1967 te Rotterdam, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een personenauto, merk Citroën, gekentekend FS 74-29, toebehorende aan Cornelis Hendrik Huijgen, althans aan een of meer anderen dan aan hem, beklaagde;

„althans indien terzake van het bovenstaande geen veroordeling zou volgen:

„dat hij op of omstreeks 28 mei 1967 te Dubbeldam, opzettelijk wederrechtelijk als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, toebehorende aan Cornelis Hendrik Huijgen, althans aan een of meer anderen dan aan hem, beklaagde, daarmee heeft gereden over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Rijksweg 16;

„3. dat hij op of omstreeks 28 mei 1967 te Dordrecht en te Dubbeldam, als bestuurder van een vierwielig motorrijtuig, daarmee rijdende met een snelheid van ± 120 km per uur, althans met een hogere snelheid dan de ter plaatse geldende maximum snelheid van 70 km per uur, over de voor het openbaar verkeer openstaande weg de Rijksweg no. 16 een of meerdere op de linkerstrook van die weg rijdende vierwielige motorrijtuigen, op de rechterrijstrook ter rechterzijde, heeft ingehaald en voorbijgereden en vervolgens een aantal op de rechterrijstrook rijdende vierwielige motorrijtuigen ter rechterzijde, rijdende over de vluchtstrook van die weg, heeft ingehaald en voorbijgereden, door welke gedraging van hem, beklaagde, redelijkerwijze is aan te nemen, dat de veiligheid op de weg ter plaatse in gevaar kon worden gebracht”;

Overwegende: . . . enz.;

Overwegende dat beklaagde ten processe onder meer zakelijk heeft verklaard:

Op 4 januari 1967 te omstreeks 16.45 uur zag ik vlakbij het Centraal Station in de oprit van garage Broedelet te Rotterdam een vierwielig

motorrijtuig, merk Opel Rekord, gekentekend 01-18 AR, staan. Bij mij kwam de gedachte op om die wagen weg te nemen en voor mijzelf te behouden. Ik ben in de auto gaan zitten, heb hem gestart en ben toen daarmee weggereden naar Gilze-Rijen. Daarna heb ik die auto regelmatig gebruikt tot 25 januari 1967. Genoemde auto bleek mij later toe te behoren aan de N.V. Koninklijke Fabriek van verbandstoffen v/h Ütermöhlen, gevestigd te Amsterdam en in gebruik te zijn bij C. J. van der Staaïj. Toen ik die auto wegnam, wist ik dat ik van niemand recht of toestemming had deze auto weg te nemen en mij toe te eigenen;

Op 28 mei 1967 te omstreeks 09.05 uur zag ik te Rotterdam een geparkeerd staande Citroën, gekentekend FS 74-29, waarvan het linkerraam open stond. Ik ben achter het stuur gaan zitten en het gelukte mij deze auto met een oud fietsseleuteltje te starten. Daarna ben ik met deze auto in de richting Breda gereden. Ik wist dat deze auto mij niet toebehoorde, doch — zoals mij later bleek — aan Cornelis Hendrik Huijgen. Ik wist ook dat ik van niemand recht of toestemming had om deze auto weg te nemen en mij toe te eigenen;

Toen ik op 28 mei 1967 als bestuurder van laatstgenoemd even te voren door mij gestolen vierwielig motorrijtuig op weg naar Breda over de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Rijksweg 16, reed, heb ik te Dordrecht en te Dubbeldam gereden met een snelheid van 120 km per uur, hoewel daar een maximum snelheid gold van 70 km per uur. Met onverminderde snelheid heb ik, rijdend over de rechterrijbaanstrook twee over de linkerrijbaanstrook rijdende auto's ter rechterzijde ingehaald en voorbijgereden. Even later heb ik ongeveer vijf voor mij uit over de rechterrijbaanstrook rijdende auto's ter rechterzijde ingehaald en voorbijgereden waarbij ik heb gereden over de vluchtstrook van die weg. Mijn bovengenoemde wijze van rijden was inderdaad gevaarlijk. Rijdende over die vluchtstrook werd ik te Dubbeldam aangehouden door de Rijkspolitie en daarna overgegeven aan de Koninklijke Marechaussee;

Overwegende dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal no. 279/1967, opgemaakt en gesloten te Rotterdam op 5 januari 1967 door Gauke Hoekstra, hoofdagent van gemeentepolitie-rechercheur, onder meer zakelijk inhoudt:

als verklaring van Cornelis Jacobus van der Staaïj:

Op 4 januari 1967 te omstreeks 16.30 uur heb ik een vierwielige personenauto, merk Opel Rekord kenteken 01-18 AR, geparkeerd in de garage van Broedelet te Rotterdam. Op 5 januari 1967 zag ik dat de auto was verdwenen. Deze auto is eigendom van de N.V. Koninklijke Fabriek van verbandstoffen v.h. Ütermöhlen, gevestigd te Amsterdam, namens wie ik deze aangifte doe. Ik heb aan niemand toestemming gegeven om genoemd motorrijtuig weg te nemen en zich toe te eigenen:

Overwegende dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal d.d. 31 mei 1967 nr. 53895/67, opgemaakt en gesloten te 's-Graven-

hage door Rinze Jansma en Freerk Stuivenga, respectievelijk wachtmeester der rijkspolitie 1e klasse en wachtmeester der rijkspolitie, beiden behorende tot de Sectie Bijzondere Verkeerstaken van het Korps rijkspolitie te 's-Gravenhage, onder meer zakelijk inhoudt:

als relaas van verbalisanten:

Op 28 mei 1967 omstreeks 10.05 uur bevonden wij ons op de voor het openbaar verkeer openstaande weg, de Rijksweg no. 16. Ik, tweede verbalisant, bevond mij in mijn dienstvoertuig in de gemeente Dordrecht. Op dit weggedeelte gold een maximum snelheid van 70 km per uur, hetgeen was kenbaar gemaakt door borden volgens model 1 van Bijlage II van het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens. Voor mij reed een vierwielig motorvoertuig, merk Citroën, kenteken FS 74-29. Met behulp van de nog onlangs geteste snelheidsmeter van mijn dienstauto stelde ik vast, dat de snelheid van de dienstauto tenminste 120 km per uur bedroeg, terwijl ik over een afstand van 300 meter ongeveer 40 meter achter die auto bleef rijden. Ik zag dat die Citroën, rijdende over de rechterrijstrook, twee over de linkerrijstrook rijdende personenauto's rechts inhaalde en voorbijreed. Daarna zag ik dat de Citroën naar rechts uitweek en over de vluchtstrook ongeveer vijf personenauto's rechts inhaalde en voorbijreed. Even verder stopte die Citroën.

Ik, eerste verbalisant, bevond mij lopend op de vluchtstrook in de gemeente Dubbeldam. Aldaar zag ik een personenauto, een Citroën, mij met grote snelheid naderen, rijdend over de vluchtstrook. Na mij voorbij gereden te zijn, stopte die Citroën iets verder. De bestuurder van die auto, die mij opgaf te zijn Arend Gerardus Adam X., verklaarde dit motorrijtuig in Rotterdam te hebben ontvreemd. Ik heb genoemde X. en die Citroën, later overgegeven aan de wachtmeester 1e klasse van de Koninklijke Marechaussee H. de Weerd;

Overwegende dat het ten processe overgelegde ambtsedig proces-verbaal nr. P. 47/67, opgemaakt en gesloten te Dordrecht op 5 juni 1967 door Hermanis de Weerd, wachtmeester 1e klasse der Koninklijke Marechaussee, behorende tot de brigade Dordrecht, onder meer zakelijk inhoudt:

Als relaas van verbalisant:

Op 28 mei 1967 omstreeks 11.15 uur trof ik in het rayonbureau der rijkspolitie te Willemsdorp een persoon aan, die mij opgaf te zijn Arend Gerardus Adam X., dienstplichtig soldaat, en die was aangehouden op de Rijksweg 16 te Dubbeldam als bestuurder van een motorvoertuig, merk Citroën kenteken FS 74-29, welk voertuig hij — naar hij verklaarde — te Rotterdam had ontvreemd.

Op 3 juni 1967 heb ik dit motorvoertuig getoond aan Cornelis Hendrik Huijgen, die verklaarde, dat dit de hem in eigendom toebehorende auto was die was verdwenen, nadat hij hem op 26 mei 1967 te Rotterdam had geparkeerd;

Overwegende dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van boven-

staande bewijsmiddelen — wordende ieder bewijsmiddel slechts gebezigt ten aanzien van het feit of de feiten, waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen beklaagde sub 1, sub 2 primair en sub 3 is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten: . . . enz.;

Overwegende dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als: 1 en 2.: „*Diefstal, meermalen gepleegd*”, voorzien en strafbaar gesteld bij artikel 310 j. 57 van het Wetboek van Strafrecht,

3.: „*Overtreding van artikel 25 van de Wegenverkeerswet*”, strafbaar gesteld bij artikel 35 derde lid van de Wegenverkeerswet;

Overwegende dat niet wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende dat de Krijgsraad na te melden straffen in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon des daders, waarbij de Krijgsraad rekening houdt met het zich bij de processtukken bevindende psychiatrisch rapport d.d. 27 juni 1967 Nr. P.K. 38/67, opgemaakt door de majoor-arts C. J. A. Somers, zenuwarts van de Sectie Geestelijke Gezondheidszorg/IMGD te 's-Gravenhage, waarvan de conclusie luidt:

dat onderzochte lijdende was aan een ziekelijke stoornis van zijn geestvermogens in de vorm van een ontwikkelingspsychopathie, dat onderzochte de ongeoorlooftheid van het ten laste gelegde heeft kunnen inzien, doch bij het plegen van het hem ten laste gelegde vergeleken met de gemiddelde normale volwassene sterk verminderd zijn wil in vrijheid — overeenkomstig een dergelijk besef — heeft kunnen bepalen,

met welke conclusie de Krijgsraad zich verenigt en welke conclusie de Krijgsraad tot de Zijne maakt;

Overwegende dat de Krijgsraad van oordeel is dat het belang van de openbare orde bepaaldelijk vordert, dat beklaagde ter beschikking van de Regering zal worden gesteld, teneinde van Harentwege te worden verpleegd;

Overwegende dat de Krijgsraad echter termen aanwezig acht deze ter beschikkingstelling voorwaardelijk te bevelen met een proeftijd van drie jaar;

Overwegende dat de aard en de omstandigheden van deze zaak vorderen dat beklaagde gedurende het proces in arrest zal worden gehouden;

Overwegende dat de Krijgsraad op grond van het sub 3 ten laste gelegde en bewezenverklaarde feit termen aanwezig acht om aan beklaagde de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen te ontzeggen voor de duur van twee jaar;

Overwegende dat — nu ten aanzien van het sub 2 primair ten laste gelegde veroordeling zal volgen — een onderzoek naar het sub 2 subsidiair ten laste gelegde achterwege kan blijven;

Overwegende dat het militair belang zich niet verzet tegen uitoefening van de bevoegdheid bedoeld in artikel 14a van het Wetboek van Strafrecht;

Gezien: . . . enz.;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart beklaagde schuldig aan de hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklaagde ten aanzien van sub 1 en sub 2 tot een gevangenisstraf voor de duur van *één jaar*;

Bepaalt dat deze gevangenisstraf zal worden ondergaan in een bijzondere gevangenis voor jongelieden;

Beveelt dat beklaagde ter beschikking van de Regering zal worden gesteld teneinde van Harentwege te worden verpleegd;

Beveelt, dat uitsluitend deze terbeschikkingstelling van de Regering niet zal worden ten uitvoergelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich voor het einde van een op drie jaar bepaalde proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of niet naleeft de door de Krijgsraad gestelde bijzondere voorwaarden, dat veroordeelde zich gedurende de proeftijd zal gedragen naar de door of namens de Protestant Christelijke Reclaserings Vereniging te geven aanwijzingen zolang deze instelling zulks nodig oordeelt, of dat hij onvoorwaardelijke verpleging van de Regering is gebleken te behoeven;

Bepaalt dat beëindiging van het reclasseringscontact niet plaats vindt dan na daartoe verkregen toestemming van de betrokken reclasseringsraad;

Draagt voormelde instelling op gedurende die tijd terzake hulp en steun te verlenen;

Verleent opdracht aan deze reclasseringsinstelling overeenkomstig art. 14d, alinea 2 van het Wetboek van Strafrecht.

Veroordeelt beklaagde ter zake van sub. 3 tot betaling van een geldboete ten bedrage van *vijfentwintig gulden*, met bepaling dat deze geldboete bij gebreke van betaling en verhaal zal worden vervangen door hechtenis voor de duur van vijf dagen;

Ontzegt veroordeelde de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen voor de duur van twee jaar;

Verklaart niet bewezen, hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven uitdrukkelijk voor bewezen is verklaard en spreekt hem mitsdien daarvan vrij.

TUCHTRECHTSPRAAK

Commandant van het . . . Commando . . .

Beschikking van 22 juni 1967

Een gestrafte tijd. res. tweede luitenant deed, anders dan art. 61 W.K. voorschrijft, bij vergissing beklag bij de chef van de eigenlijke beklagmeerdere. Deze vergissing wordt voor gedekt verklaard.

De eigenlijke beklagmeerdere achtte zich niet bevoegd van het beklag kennis te nemen, daar deze met het door de strafoplegger ingestelde onderzoek bemoeienis had gehad.

De na beklag gewijzigde straf en strafreden luidden: 10 dagen licht arrest opgelegd, terzake van:

Zich als officier niet te allen tijde behoorlijk gedragen overeenkomstig de waardigheid van de militaire stand door, op een etage van een herenhuis wonende — ondanks vele klachten — op die etage veelvuldig de benedenburen overlast aan te doen door gedurende enige maanden vele malen, soms enkele malen per week, ook herhaaldelijk na twaalf uur 's nachts, mede gezien de gehorigheid van het huis, in de voor de nachtrust bestemde uren op luide toon met bezoekers gesprekken te voeren en op andere wijze zoveel geluid en lawaai te veroorzaken en toe te laten, dat de benedenburen vele malen, veelal gedurende enkele uren, in hun nachtrust werden gestoord.

(W.K. art. 2; R.K. art. 1, 8, 22 d; B.W. art. 1596; W.Sr. art. 431, Vs. 27-1, 3e drukpt. 4, 49).

DE COMMODORE, COMMANDANT VAN HET COMMANDO;

Gezien het beklagschrift van de tijdelijk reserve Tweede Luitenant . . ., houdende de op 15 juni 1967 kenbaar gemaakte wens, zich te beklagen over de straf van veertien dagen licht arrest met de strafreden:

„a. Nadat hij er door zijn commandocommandant van in kennis was „gesteld dat deze klachten had ontvangen over de overlast die zijn benedenburen gedurende enige maanden soms meerdere malen per week en „vaak diep in de nacht ondervonden van het door hem, zijn echtgenote „en/of zijn vele gasten gedurende frequente bezoeken veroorzaakte lawaai „en

„b. wetende dat zijn huis gehorig is, zijn leefwijze niet aangepast aan „de omstandigheden, door de frequentie en/of tijdsduur van de door hem „in zijn woning ontvangen visites onvoldoende te verminderen en derhalve geen, althans onvoldoende consideratie getoond voor zijn medebewoners waardoor deze zich opnieuw genoodzaakt zagen klachten „terzake in te dienen. Zich als officier door vorenstaande handelwijze niet „gedragen overeenkomstig de waardigheid van de militaire stand.”

waarbij onder de straf en strafreden is gesteld:

„Bij de bepaling van de strafmaat is in aanmerking genomen dat be-,
 „trukkene door zijn diensthoofd en door de C-... enkele malen is onder-,
 „houden inzake zijn houding en gedrag ten aanzien van zijn benedenbu-,
 „ren, alsmede door de C-... is terechtgewezen m.b.t. zijn gedrag en het
 „gedrag van zijn echtgenote tijdens een door de officiersmess georgani-,
 „seerde feestavond.”;

hem opgelegd door de Majoor . . . , Commandant van het Verzorgings-
 squadron . . . en hem op 13 juni 1967 ter kennis gebracht;

Gehoord de klager en de strafoplegger;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Overwegende dat de klager ten onrechte zijn beklagschrift heeft gericht
 aan de Commandant van het Commando . . . , in plaats van zoals de Wet
 op de Krijgstucht zulks bepaalt, tot de tot straffen bevoegde meerdere
 onder wiens rechtstreeks bevel de strafoplegger is gesteld, of die door
 Hare Majesteit de Koningin of door de Minister van Defensie is aange-
 wezen;

Overwegende dienaangaande dat klager zulks kennelijk heeft bedoeld
 te willen doen en dat derhalve deze vergissing van klager voor gedekt en
 dat het beklagschrift voor behandeling vatbaar behoren te worden ver-
 klaard;

Overwegende dat blijkens zijn brief . . . de door de Wet in de eerste
 plaats bedoelde bevoegde meerdere, de Commandant van het Depot . . .
 zich onbevoegd heeft geacht om in deze zaak als zodanige meerdere op te
 treden, daar hij met het door de strafoplegger ingestelde onderzoek be-
 moeienis heeft gehad, waardoor hij heeft gemeend niet meer onbevoor-
 oordeeld te staan tegenover het beklag;

Overwegende dienaangaande dat in het door de Minister van Defensie
 vastgestelde Voorschrift toepassing militair straf- en tuchtrecht is bepaald
 dat het in een dergelijk geval aanbeveling verdient dat het beklag wordt
 behandeld door de naasthogere tot straffen bevoegde meerdere, in casu
 de Commandant van het Commando . . . ;

Overwegende dat derhalve het beklagschrift door de Commandant van
 het Commando . . . als beklagmeerdere behoort te worden behandeld;

Overwegende dat klager heeft verklaard zich in het algemeen bezwaard
 te gevoelen over de strafreden en de straf die daaruit is voortgevloeid en in
 het bijzonder de volgende drie grieven naar voren heeft gebracht:

a. er zou geen voldoende onderzoek naar de feiten zijn gehouden, spe-
 ciaal de makelaar door wiens tussenkomst het huis was verhuurd, zou als
 onpartijdige instantie niet zijn gehoord evenmin als de benedenburen, die
 de klachten zouden hebben geuit, noch de verdere burens, die de bene-
 denburen reeds lang zouden kennen;

b. de feiten zouden geheel in de privé-sfeer hebben gelegen, geen dienst-
 verband hebben vertoond en derhalve buiten de invloedssfeer der militaire
 overheid zijn geweest;

c. de feiten overigens door de benedenburen sterk overdreven zouden zijn geweest;

Overwegende dat klager nader heeft verklaard dat hij hoewel hij het merkwaardig vond, niettemin het er niet mee oneens was dat het totale gedrag, ook het privé-leven, van een militair aan de krijgstucht getoetst kon worden;

Overwegende dat klager nader heeft verklaard dat hij de feiten, klachten door de benedenburen in brieven naar voren gebracht, in het algemeen niet ontkende; dat hij zijn gasten, indien het laat werd, na twaalf uur 's nachts, wel verzocht had rustig te blijven, doch het nooit over zijn hart had kunnen verkrijgen om hun te verzoeken hun bezoek om die tijd te beëindigen, ook dan niet als het samenzijn wat al te luidruchtig werd;

Overwegende dat klager vervolgens heeft verklaard dat het hem bekend was dat het huis zeer gehorig is, alsmede dat het een normaal bewoond huis was;

Overwegende dat de strafoplegger, de Majoor . . . als aanvulling op zijn Verslag van het door hem gehouden onderzoek, heeft verklaard dat hij weliswaar na de strafoplegging een onderhoud heeft gehad met genoemde makelaar, waaruit hij heeft geconcludeerd dat zijn overtuiging omtrent de gedragingen van de klager is bevestigd;

Overwegende dat gebleken is dat de strafoplegger een goed en grondig onderzoek naar de feiten en omstandigheden heeft ingesteld;

Overwegende dat uit het Verslag van het door de strafoplegger gehouden onderzoek, het Verslag van de bemoeienissen inzake het geschil tussen de familie . . . en de benedenburen, opgesteld door de Majoor . . . en de brieven, houdende klachten omtrent het gedrag van klager, geschreven door de benedenburen en gericht aan de Commandant van het Commando . . . alsmede hetgeen door klager bij het onderzoek van de zaak is verklaard, duidelijk is gebleken dat klager zich als officier niet te allen tijde behoorlijk heeft gedragen overeenkomstig de waardigheid van de militaire stand door op een etage van een herenhuis wonende — ondanks vele klachten — op die etage veelvuldig de benedenburen overlast te hebben aangedaan door gedurende ongeveer een half jaar vele malen, soms enkele malen per week, mede gezien de gehorigheid van het huis, in de voor de nachtrust bestemde uren, ook herhaaldelijk na twaalf uur 's nachts, op luide toon met bezoekers gesprekken te hebben gevoerd en op andere wijze zoveel geluid en lawaai te hebben veroorzaakt en te hebben toegelaten, dat de benedenburen, veelal gedurende enkele uren, in hun nachtrust zijn gestoord;

Overwegende dat bij het onderzoek is gebleken dat de klachten door de benedenburen geuit, in het algemeen niet overdreven waren;

Overwegende dat de benedenburen van hun kant soms ook op minder gepaste wijze jegens klager zijn opgetreden;

Overwegende dat klager zulks heeft gedaan c.q. toegelaten, ondanks het

feit dat hij door zijn commandanten en zijn Chef van Dienst meerdere malen terzake ernstig was onderhouden en terzake van hen advies had ontvangen inzake zijn houding en gedrag ten opzichte van zijn benedenburen;

Overwegende dat klager in het begin met een aantal vrienden die hem hielpen bij het opknappen van de etage en bij de verhuizing, de lopers van de benedenburen heeft bevuild door daarover te lopen met schoenen die o.m. door witkalk waren bevuild en nat waren van de regen;

Overwegende dat klager onder meer een trapje dat hij van de benedenburen had mogen lenen en dat bij het opknappen van zijn etage, in vervuilde toestand was geraakt, zo heeft gelaten, hoewel voor hem later de gelegenheid bestond, om dit trapje behoorlijk schoon te maken alsmede dat klager, toen op een nacht zijn waterleiding niet meer functioneerde, omstreeks 01.00 uur 's nachts de benedenburen per telefoon heeft opgebeld met de bedoeling hen te vragen of ook zij van water waren verstoken, hoewel hij kon vermoeden dat deze benedenburen toen te bed waren;

Overwegende dat klager zich als een normale huurder had behoren te gedragen, zich derhalve houdende aan de terzake geldende bepalingen, zoals het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat de huurder het gehuurde als een goed huisvader moet gebruiken, overeenkomstig de bestemming van het gehuurde en verder uiteraard met inachtneming van de zorgvuldigheid die in het maatschappelijk verkeer betaamt;

Overwegende dat overigens in deze van belang is het in het Reglement betreffende de Krijgstucht bepaalde, in het bijzonder het in hoofdstuk I, Beginselen der krijgstucht, in de artikelen 1 en 8 genoemde nalaten van elk minvoegzaam en met de militaire stand strijdig gedrag en het zich te allen tijde behoorlijk gedragen overeenkomstig de waardigheid van de militaire stand, alsmede het ook in de omgang met burgers zijn van een voorbeeld van ordelijk en goed zedelijk gedrag, hulpvaardigheid en menslievendheid;

Overwegende dat het gewenst is dat in de strafreden waarvan beklag, geen gewag wordt gemaakt van de echtgenote van klager;

Overwegende verder ten aanzien van de strafreden dat deze overigens enige, voornamelijk redactionele herziening behoeft, waardoor de materiële inhoud daarvan ten gunste van klager wordt gewijzigd;

Overwegende vervolgens dat het gestelde onder de straf en strafreden geen vermelding had behoren te maken van het gedrag van klager en zijn echtgenote tijdens een door de officiersmess georganiseerde feestavond, daar deze vermelding niet in direct verband staat met de strafreden;

Overwegende dat het gewenst is dat alleen onder de straf en strafreden wordt vermeld dat bij de bepaling van de straf in aanmerking is gekomen dat betrokkene door zijn diensthoofd en zijn commandanten enkele malen is onderhouden en adviezen heeft ontvangen inzake zijn houding en gedrag ten aanzien van zijn onderburen;

Overwegende dat hij als beklagmeerdere, gezien het vorenstaande, tot de conclusie is gekomen dat

- a. het bestrafte feit is gepleegd;
- b. bedoeld gedrag van klager in strijd met de krijgstucht is geweest en van ernstige aard is, mede gezien het officier zijn van klager;
- c. de omschrijving van de strafreden wijziging ten gunste van klager behoeft;
- d. gelet op de omstandigheden waaronder het vergrijp is begaan, de persoonlijkheid en het doorgaand gedrag van klager in aanmerking genomen, mede gezien de wijziging van de toelichting op de strafreden, de straf te zwaar is geweest en derhalve eveneens wijziging behoeft;

Beschikkende op het beklag:

- a. Bepaalt dat dit door hem als beklagmeerdere dient te worden behandeld;
- b. Verklaart het beklag voor behandeling vatbaar;
- c. Wijzigt de opgelegde straf in: tien dagen licht arrest, van welke straf tien dagen moeten worden geacht te zijn ondergaan door het ondergaan van tien dagen licht arrest van de straf waarvan beklag;
- d. Wijzigt de omschrijving der strafreden, zodat deze komt te luiden: „Zich als officier niet te allen tijde behoorlijk gedragen overeenkomstig de waardigheid van de militaire stand door, op een etage van een herenhuis wonende — ondanks vele klachten — op die etage veelvuldig de benedenburen overlast aan te doen door gedurende enige maanden vele malen, soms enkele malen per week, ook herhaaldelijk na twaalf uur 's nachts, mede gezien de gehorigheid van het huis, in de voor de nachtrust bestemde uren op luide toon met bezoekers gesprekken te voeren en op andere wijze zoveel geluid en lawaai te veroorzaken en toe te laten, dat de benedenburen vele malen, veelal gedurende enkele uren, in hun nachtrust werden gestoord”;
- e. Bepaalt dat onder de straf en strafreden, in plaats van hetgeen onder de straf waarvan beklag is gesteld, wordt vermeld:

„Bij de bepaling van de straf is in aanmerking genomen dat betrokkene door zijn diensthoofd en zijn commandanten enkele malen is onderhouden en adviezen heeft ontvangen inzake zijn houding en gedrag ten aanzien van zijn benedenburen”;

Bepaalt tenslotte dat van deze beschikking een afschrift zal worden uitgereikt aan klager en voorts afschriften zullen worden gezonden aan de strafoplegger en aan de Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten.

NASCHRIFT

In bovenstaande beschikking wordt o.m. overwogen:

„O. dat klager zich als een normale huurder had behoren te gedragen, zich derhalve houdende aan de terzake geldende bepalingen, zoals het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat de huurder het gehuurde als een goed

„huisvader moet gebruiken, overeenkomstig de bestemming van het gehuurde en verder uiteraard met inachtneming van de zorgvuldigheid die in het maatschappelijk verkeer betaamt.”

Deze overweging betreft een der twee hoofdverplichtingen van de huurder genoemd in art. 1596 B.W. (de andere hoofdverplichting uit dat artikel betreft het op de bepaalde termijnen voldoen van de huurprijs). Wij hebben ons afgevraagd of het beroep op deze hoofdverplichting van de huurder wel terecht is gedaan, daar deze verplichting betrekking heeft op het gebruik van de gehuurde etage, anders gezegd betrekking heeft op de civielrechtelijke verhouding van de huurder tot de verhuurder, opdat het gehuurde behoorlijk bewoond wordt en de verhuurder na afloop der huur daarvan geen schade zal ondervinden.

Het onderhavige geval betreft echter niet de betrekking van de huurder tot de verhuurder doch betreft de verhouding van de bewoner van de eerste etage tot die van de benedenverdieping.

Het overlast bezorgen van de ene buur aan de andere betreft een ander onderwerp dan het gebruiken van het behuurde als een goed huisvader volgens zijn bestemming enz. Daarom had de beklagbeschikking in casu o.i. veeleer in haar overwegingen behoren te verwijzen naar het gestelde in artikel 431 van het Wetboek van Strafrecht, welk artikel met geldboete van ten hoogste dertig gulden bedreigt hij die rumoer of burengerucht verwekt waardoor de nachtrust kan worden verstoord of naar dat in artikel 22 d van het Reglement betreffende de Krijgstucht.

De memorie van toelichting op artikel 431 geeft de betekenis aan waarin zij deze beide woorden opvat. Terwijl zij aan burengerucht de betekenis toekent, nader omschreven in dat hetwelk een ganse buurt in opschudding kan brengen, is rumoer het gedruis voortkomende uit handelingen binnenshuis, dat de rust der naaste burens kan verstoren. Men zie verder Noyon-Langemeijer III.

Bovenvermeld geval betrof o.i. derhalve veeleer een strafbaar feit dat op grond van art. 2, 2e W.K. krijgstuuchtelijk afgedaan kon worden dan de niet-nakoming van een civielrechtelijke verplichting. (ptn. 12 en 13 Vs. 27-1, 3e druk)

A.F.S.

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centrale Raad van Beroep

28 juni 1967.

(M.A.W. 1967/B 5)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd.); *Leden:* Mr. E. H. Nuver en Mr. U. J. W. Sibmacher van Nooten.

(Bevorderingsvoorschrift landmacht 1958, art. 28).

Eiser, die sedert 1 juli 1960 de rang van sergeant der 1e klasse bekleedt, verzocht per 1 juli 1966 voor bevordering in beschouwing te worden genomen, zulks op grond van het in artikel 28 lid 1 onder f van het BVL 1958 bepaalde. Dit verzoek werd afgewezen, omdat eiser bij het in werking treden van genoemd voorschrift op 1 okt. 1958 weliswaar twee certificaten van militaire vakbekwaamheid bezat, maar toen nog sergeant was.

De Raad verenigt zich met de opvatting van gedaagde, nu deze zowel in overeenstemming is met de tekst als met de bedoeling der onderhavige bepaling.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP

inzake: *H.* wonende te U., eiser in hoger beroep, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door de adjudant-onderofficier der Koninklijke landmacht J. Lutgendorff, wonende te Haarlem, als zijn raadsman, tegen: *de Minister van Defensie*, gedaagde in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden de vaandrig der Koninklijke landmacht Mr. J. J. F. Kruijt, wonende te Leiden.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde verschenen personen;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat eiser, sergeant der eerste klasse-tankmonteur, zich bij een rekest d.d. 22 augustus 1966, hetwelk in na te noemen uitspraak is weergegeven, tot gedaagde heeft gewend met het verzoek het daarheen te doen leiden dat hij alsnog in beschouwing zal worden genomen voor een bevordering tot sergeant-majoor-tankmonteur met ingang van 1 juli 1966;

Overwegende dat gedaagde dit verzoek heeft afgewezen bij een brief d.d. 15 september 1966, welke luidt als volgt:

„Naar aanleiding van uw verzoek d.d. 22 augustus 1966 om (met toe-
„passing van de in artikel 28 van het Bevorderingsvoorschrift landmacht
„1958 opgenomen overgangsbepalingen) ingaande 1 juli 1966 tot sergeant-
„majoor-tankmonteur te worden bevorderd, deel ik u het volgende mede.

„In artikel 28, lid 1 onder f, van genoemd bevorderingsvoorschrift is
„bepaald, dat de *sergeant der 1ste klasse*, behorende tot het technisch

„personeel, die op de datum van inwerkingtreding van bedoeld voorschrift in het bezit is van twee certificaten van militaire vakbekwaamheid „klasse I, bij het verkrijgen van een ouderdom in rang van zes jaren, kan worden bevorderd tot sergeant-majoor.

„Hoewel u bij de inwerkingtreding van het Bevorderingsvoorschrift „landmacht 1958 op 1 oktober 1958 in het bezit was van twee op bevordering aanspraak gevende certificaten van militaire vakbekwaamheid „klasse I, bekleedde u op die datum niet de rang van sergeant der 1ste „klasse, doch die van *sergeant*.

„In verband hiermede voldoet u niet aan de in bedoeld artikel 28, lid 1 „onder f, gestelde voorwaarden voor zover de rang betreft en kunt u niet „met toepassing van genoemd artikellid voor bevordering tot sergeant-majoor-tankmonteur in aanmerking komen.

„Gezien het bovenstaande is uw in aanhef bedoeld verzoek niet voor „inwilliging vatbaar en wijs ik het — bij deze — af.

„Ik merk hierbij nog op, dat aangezien u op 1 oktober 1958 de rang „van sergeant-tankmonteur bekleedde, wel het gestelde in artikel 28, lid 1 „onder c van meergenoemd bevorderingsvoorschrift op u van toepassing „was, van welke bepaling bereids gebruik is gemaakt bij uw bevordering „tot sergeant der 1ste klasse-tankmonteur ingaande 1 juli 1960, nadat „door u was voldaan aan de daarin gestelde diensttijdeis van vijf jaren in „de rang van sergeant.”;

Overwegende dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, bij welk college eiser tegen het in even weergegeven brief vervatte besluit beroep had ingesteld, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 30 januari 1967 — waarnaar hierbij wordt verwezen — dit beroep ongegrond heeft verklaard;

Overwegende dat eiser van deze uitspraak bij de Raad in hoger beroep is gekomen en bij het beroepschrift op de daarin aangevoerde gronden heeft verzocht die uitspraak te vernietigen en te bepalen op welke wijze artikel 28 van het „Bevorderingsvoorschrift landmacht 1958” dient te worden gelezen en toegepast;

Overwegende dat gedaagde — naar aanleiding van een door 's Raads fungerend-voorzitter gedaan verzoek om overlegging van eventuele bescheiden, waaruit blijkt met welke bedoeling evenvermeld artikel destijds is opgenomen — bij brief d.d. 16 mei 1967 fotocopiën heeft overgelegd van nota's d.d. 5 en 9 maart 1957;

IN RECHTE:

Overwegende ten aanzien van de hoofdzaak, dat eiser van oordeel is dat hij, omdat hij sedert 1 juli 1960 sergeant der eerste klasse is, behorende tot het technisch personeel, en op 1 oktober 1958, de datum van inwerkingtreden van het Bevorderingsvoorschrift, in het bezit was van twee certificaten van militaire vakbekwaamheid als in vorenweergegeven bepa-

ling bedoeld, per 1 juli 1966, toen hij een ouderdom in rang van zes jaren verkreeg, krachtens die bepaling aanspraak had op bevordering tot sergeant-majoor;

dat gedaagde hiertegenover evenwel van oordeel is, dat die bepaling alleen van toepassing is op de tot het technisch personeel behorende militair, die op 1 oktober 1958, bij de inwerkingtreding van het Bevorderingsvoorschrift, sergeant der eerste klasse was en derhalve niet op eiser, die op deze datum de rang van sergeant bekleedde en op wie per 1 juli 1960 reeds het in meergenoemd eerste lid van artikel 28 in de aanhef en onder *c* bepaalde was toegepast, zodat hij op deze datum sergeant der eerste klasse was geworden; dat gedaagde hierbij bij zijn in eerste aanleg ingediende contra-memorie onder meer heeft betoogd:

„De overweging bij het tot stand komen van artikel 28 van het Bevorderingsvoorschrift 1958 was, dat, ondanks de afschaffing van het certificatenstelsel, uit billijkheidsoverwegingen de voordelen die bezitters van certificaten daaruit verwachtten te verkrijgen, niet geheel teniet mochten worden gedaan. Derhalve werd bepaald, dat betrokkenen op grond van deze certificaten nog éénmaal tot de naasthogere rang konden worden bevorderd. De strekking van het artikel is niet, de rechten uit de certificaten onverkort, dat wil zeggen voor meer achtereenvolgende bevorderingen van dezelfde militair, te handhaven. Deze beperking werd vastgelegd door de rang, waartoe men wegens het bezit van bepaalde certificaten kon worden bevorderd, afhankelijk te stellen van de rang, die op 1 oktober 1958 werd bekleed.”;

Overwegende dat de Raad niet wil ontkennen dat de tekst van de onderhavige bepaling aanleiding kan geven tot de door eiser voorgestane opvatting, al pleit hiertegen dat in deze bepaling sprake is van een *sergeant der eerste klasse*, die op de datum van inwerkingtreden van het Bevorderingsvoorschrift in het bezit „is” van de genoemde certificaten, terwijl eiser eerst sinds 1 juli 1960 een sergeant der eerste klasse is en op 1 oktober 1958, de datum van inwerkingtreden van het Bevorderingsvoorschrift, een *sergeant* was, in het bezit der certificaten; dat gedaagdes opvatting voorts steun vindt in de hiervoren genoemde nota van 9 maart 1957, door het hoofd van de sectie Onderofficieren van het toenmalige Ministerie van Oorlog gericht aan het hoofd van de hoofdafdeling Personeel Landmacht van dit Ministerie, waarin met betrekking tot het toentertijd ontworpen „Bevorderingsvoorschrift Landmacht 1957”, hetgeen heeft geleid tot het onderhavige Bevorderingsvoorschrift, onder 1) een overgangsbepaling was voorgesteld, luidend:

„De op (datum uitgifte BVL '57) . . . aanwezige militairen, behorende tot het technisch personeel, die op genoemde datum in het bezit zijn van een certificaat of certificaten van militaire vakbekwaamheid op grond waarvan zij, volgens de bepalingen van het BVL '53, mettertijd — bij het bereiken van een volgens die bepalingen aangegeven diensttijd —

„aanspraak zouden verkrijgen op bevordering tot de naasthogere rang, „behouden deze aanspraken.”;

dat in genoemde nota van 9 maart 1957 daarbij onder meer het volgende was gesteld:

„De redenen van de tekst van 1) zijn:

„a. dat het dezerzijds niet juist wordt geacht voor elk geval c.q. elke „categorie een andere termijn te stellen, aangezien dit als onbillijk kan „worden aangevoeld;

„b. dat bij een incidentele termijnstelling het kan voorkomen, dat wij „3 jaren na de uitgifte van het BVL '57 nog met gevallen zitten, die be- „vorderd moeten worden op het BVL '53, waardoor allerlei onbillijk- „heden worden teweeg gebracht ten opzichte van bevorderingen op het „BVL '57;

„c. dat incidentele termijnstelling een afzonderlijke bewaking van deze „gevallen vereist, hetgeen op zich niet efficiënt is;

„d. dat deze overgangs-bepaling uitsluitend een tegemoetkoming „beoogt en geen bevorderingsaanspraken waarborgt;

„e. dat deze bepaling in feite alleen toepasselijk is voor sergeanten en „sergeanten der 1e klasse, die voor sergeant-majoor aan bepaalde vakeisen „moeten voldoen (bevordering tot korporaal der 1e klasse is periodiek na „1 jaar en tot sergeant der 1e klasse is een voorstel gedaan in punt 6 van „mijn aan U gerichte nota d.d. 26 februari 1957).”;

dat met name het aldaar gestelde onder b en d voor gedaagdes opvatting pleit;

Overwegende dat de Raad, van oordeel dat gedaagdes opvatting in overeenstemming is zowel met de tekst als met de bedoeling van de onderhavige bepaling, zich met die opvatting verenigt, evenals het Ambtenaren-gerecht blijkens de aangevallen uitspraak heeft gedaan; dat hieraan niet kan afdoen of — naar vanwege eiser is gesteld — de toenmalige inspec-teur van de technische dienst in of omstreeks 1958 zich heeft uitgelaten in de door eiser verdedigde zin; dat dan wel moet worden betreurd dat toen door die functionaris niet de juiste voorlichting is gegeven, doch dit voor gedaagde geen reden behoeft te zijn de onderhavige bepaling anders uit te leggen en toe te passen dan door hem is geschied;

Overwegende dat de Raad ook overigens niet is gebleken dat gedaagdes bestreden besluit kan worden aangetast op één der gronden, in artikel 58 lid 1 der Ambtenarenwet 1929 omschreven, zodat het door eiser daartegen gerichte beroep bij de aangevallen uitspraak terecht ongegrond is ver-klaard en die uitspraak moet worden bevestigd;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

Centrale Raad van Beroep

12 juli 1967

(M.A.W. 1967/B 4)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd); *Leden:* Mr. E. H. Nuver en Mr. U. J. W. Sibmacher van Nooten.

(Besluit beoordeling officieren landmacht, art. 13).

Een (inmiddels bevorderde) kapitein, die per 1 mei 1965 voor bevordering was voorbijgegaan, wenste alsnog een kennisgeving te ontvangen terzake van een eind 1961 opgemaakte beoordeling, aangezien hem gebleken was dat deze minder gunstige waarderingen bevatte, welke op bedoelde passering van invloed zijn geweest. Dit verzoek werd afgewezen.

Volgens de Raad evenwel ten onrechte. Nu immers art. 13 aan gedaagde de plicht oplegt tot het doen van een kennisgeving omtrent bepaalde waarderingen — al laat dit artikel een zekere vrijheid t.a.v. het te voeren beleid — is het in strijd met dit artikel, indien gedaagde een officier met geen enkele waardering uit een beoordeling in kennis stelt en toch die officier (mede) op grond van te laag geachte waarderingen uit die beoordeling voor bevordering voorbijgaat.

Het bestreden besluit wordt derhalve nietig verklaard.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

inzake: X., wonende te Y., eiser in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden Mr. J. Schuurmans, advocaat te 's-Gravenhage, tegen: *de Minister van Defensie*, gedaagde in hoger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden de majoor van de militair-juridische dienst Mr. A. W. M. van der Horn van den Bos, wonende te Voorburg.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord bovengenoemde gemachtigden;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende dat vanwege eiser het volgende rekest, gedagtekend 25 juli 1966, tot gedaagde is gericht:

„geeft met verschuldigde eerbied te kennen:

„X., kapitein voor speciale diensten der artillerie, rnr (. . .), wonende te

„Z., ten deze domicilie kiezende te 's-Gravenhage aan de Tortellaan

„nr. 74, ten kantore aldaar van Mr. J. Schuurmans, advocaat en procu-

„reur, die dit verzoekschrift als zijn gemachtigde voor hem ondertekent;

„dat hij moge verwijzen naar de bescheiden inzake het beroep door hem

„ingesteld bij het ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, en met name naar

„de contra-memorie, pagina 3 Ie alinea, voorts naar de brief van zijn

„gemachtigde van 1 juni 1966 naar aanleiding van de contra-memorie

„gericht aan de heer Voorzitter van het Ambtenarengerecht en wel naar „het gestelde in punt 6 van die brief, en tenslotte naar de aanvullende „contra-memoried.d. 29 juni ontvangen door zijn gemachtigde en wel „naar het gestelde in de laatste alinea dier contra-memoried; dat hij moge „opmerken, dat er in de aanvullende contra-memoried aan wordt voorbij- „gegaan, dat door hem bezwaar werd aangetekend tegen het feit dat hem „terzake van de desbetreffende beoordeling geen kennisgeving werd toe- „gezonden en derhalve aan hem het hem openstaande beroep werd ont- „houden; dat hem ook thans nog zodanig recht van beroep niet is open- „gesteld door toezending van een kennisgeving achteraf; dat hij gaarne „zijn rechten terzake van die beoordeling zou zien toegekend, daarbij „opmerkende dat hij uiteraard door het verloop van de tijd in zijn rechten „niet is begunstigd geworden; dat hij derhalve moge verzoeken hierbij „zijn bezwaren te mogen kenbaar maken en hem alsnog wel een kennis- „geving met betrekking tot de desbetreffende beoordeling te willen doen „toezenden als bedoeld in artikel 13 van het Besluit Beoordeling Officieren, „zodat voor hem de gelegenheid zal komen open te staan zich terzake te „beklagen.

„Redenen, waarom rekwestrant zich tot Uwe Excellentie moge wenden „en verzoeken hem een kennisgeving als vorenbedoeld te willen doen uit- „reiken.”;

Overwegende dat gedaagde dit rekest bij brief d.d. 26 augustus 1966 als volgt heeft beantwoord:

„Naar aanleiding van uw rekest d.d. 25 juli 1966 deel ik u het volgende „mede.

„In de brief van uw gemachtigde d.d. 1 juni 1966 nr. 1521 gericht aan „de voorzitter van het ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, wordt onder „meer onder punt 6 door uw gemachtigde aan de voorzitter van het „ambtenarengerecht verzocht „het daarheen te willen doen leiden, dat „„„bedoelde beoordeling, als niet in rechte vaststaande, niet als processtuk „„„zal worden aanvaard en gevoegd bij het procesdossier, dan wel dat aan „„„reclamant dienaangaande het recht van verweer en beroep bij Uw „„„Gerecht zal worden verleend voorafgaande aan een beslissing in het „„„voorliggende geschil”. Naar aanleiding van het door uw gemachtigde „in boven genoemd schrijven gestelde is in het door mij in aanvulling „op de contra-memoried.d. 12 mei 1966, op 24 juni 1966 bij genoemd „gerecht ingediende schriftuur het door mij noodzakelijk geachte reeds „naar voren gebracht. In verband met het aan de voorzitter van het „ambtenarengerecht door uw gemachtigde gerichte, hierboven aange- „haalde verzoek, meen ik dan ook mij verder te moeten refereren aan het „oordeel van meergenoemd gerecht.”;

Overwegende dat eiser naar aanleiding van dit antwoord beroep heeft ingesteld bij het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, in zijn — in na te noemen uitspraak in zijn geheel weergegeven — klaagschrift onder meer

aanvoerende „dat naar de mening van rekwestrant de Minister van Defensie — door te beslissen zoals vervat in zijn brief van 26 augustus — „in strijd met het bepaalde in artikel 13 van het Besluit Beoordeling „Officieren en in strijd met de relevante rechtsbeginselen van behoorlijk „bestuur en van rechtszekerheid, heeft besloten tot afwijzing van recla- „mants verzoek, dan wel heeft geweigerd of nagelaten op het verzoek te „beslissen, zoals en omdat hij had behoren te beslissen.”;

Overwegende dat genoemd Ambtenarengerecht, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 23 januari 1967 — waarnaar hierbij wordt verwezen — het beroep ongegrond heeft verklaard;

Overwegende dat eiser bij zijn voornoemde gemachtigde van deze uitspraak bij de Raad in hoger beroep is gekomen en in het beroepschrift op de daarin aangevoerde gronden heeft verzocht uitspraak te doen in voege als door de Raad zal worden vermeend dat in goede justitie behoort te worden gedaan;

Overwegende dat vanwege vorengenoemd Ambtenarengerecht desgevraagd nog zijn ingezonden de gedingstukken betreffende het bij dat gerecht aanhangige beroep van eiser met betrekking tot een besluit hem per 1 mei 1965 voor bevordering tot majoor voorbij te gaan;

IN RECHTE:

Overwegende dat de Raad zich verenigt met de opvatting van het Ambtenarengerecht, dat uit gedaagdes vorenweergegeven brief van 26 augustus 1966 in verband met eisers eveneens vorenweergegeven rekest van 25 juli 1966 een weigering valt af te leiden om alsnog de door eiser bedoelde kennisgeving uit te reiken, ofschoon een zodanige weigering niet met zoveel woorden in die brief is neergelegd, alsmede dat eerst met die brief een onmiskenbare weigering tot uitreiking van zulk een kennisgeving is uitgesproken;

Overwegende dat de door eiser verlangde kennisgeving een beoordelingslijst betreft, opgemaakt op 29 december 1961 omtrent eiser in de door hem als reserve-kapitein uitgeoefende functie van commandant van een . . . batterij in een afdeling . . . artillerie;

dat in een contra-memorie d.d. 12 mei 1966, van de zijde van gedaagde bij het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage ingediend met betrekking tot het beroep van eiser betreffende een besluit hem per 1 mei 1965 voor bevordering tot majoor voorbij te gaan (eiser is nadien tot majoor bevorderd met ingang van 1 november 1966), bij het uiteenzetten van de redenen waarom eiser niet tot die bevordering kon worden voorgedragen, onder meer het volgende is gesteld:

„In verband met de overgang van het oude op het nieuwe beoordelings- „systeem vond de volgende beoordeling eerst op 29 december 1961 plaats.

„Bij deze beoordeling werd klager in zijn functie van commandant „. . . . batterij . . . afdeling . . . artillerie — wederom een parate functie — „door de afdelingscommandant beoordeeld met onder meer: „geschikt-

„heid voor een functie in een staf” — „vrij goed” (verwachting), „geschiktheid als instructeur bij het militair onderwijs” — „vrij goed” (oordeel). De commandant van de . . . artilleriegroep acht beoordeelde „nog niet geschikt voor de naasthogere rang”, terwijl de inspecteur der artillerie met dit oordeel instemt.

„Inmiddels had klager dus reeds zes achtereenvolgende jaren de gelegenheid gekregen zijn geschiktheid voor de naasthogere rang te bewijzen in een parate commandofunctie.”;

Overwegende nu dat eiser van mening is, dat hem krachtens het bepaalde in artikel 13 van het „Besluit beoordeling officieren landmacht” (verder aan te duiden als het Beoordelingsbesluit) terzake van vorenbedoelde beoordeling een kennisgeving had moeten zijn uitgereikt, althans, nu dit destijds is nagelaten, alsnog behoort te worden uitgereikt;

Overwegende dat genoemd artikel 13 luidt als volgt:

„De minister stelt een beoordeelde officier schriftelijk in kennis met die waarderingen uit een beoordeling, die niet overeenkomen met hetgeen van deze officier in het belang van de dienst en/of in zijn persoonlijk belang moet worden verwacht, als hoedanig in ieder geval worden aangemerkt die waarderingen, welke er een belemmering voor kunnen vormen die officier in zijn functie te handhaven, of aanleiding voor kunnen geven hem uitsluitend op grond daarvan niet te bestemmen voor een functie waaraan een hogere dan zijn werkelijk beklede rang is verbonden.”;

dat in de vanwege gedaagde uitgegeven toelichting op het Beoordelingsbesluit onder de punten 12 en 13 het volgende is vermeld:

„12. Behalve de informatie die de beoordeelde officier door dit beoordelingsgesprek bereikt, zal hij in voorkomend geval door de minister in kennis worden gesteld met, zoals artikel 13 zegt, „die waarderingen uit een beoordeling, die niet overeenkomen met hetgeen van deze officier in het belang van de dienst en/of in zijn persoonlijk belang moet worden verwacht”. Deze formulering wil de zekerheid geven dat de officier niet alleen in kennis wordt gesteld — zoals artikel 13 vervolgt — met die waarderingen welke een negatieve invloed kunnen hebben op zijn carrière, maar dat hij ook gewezen wordt op punten die beter zouden moeten luiden, bijv. omdat hij daarop achteruit is gegaan, zonder dat zulks nochtans direct van invloed behoeft te zijn op zijn verdere loopbaan. Een uitmuntend officier van wie moet worden vastgesteld dat hij minder hoog wordt beoordeeld dan voorheen, behoeft in het belang van de dienst evenzeer een waarschuwing als een minder goed officier die naar het oordeel van zijn chef op sommige punten faalt.

„Of de opgemaakte beoordeling aanleiding zal geven de betrokken officier een zodanige kennisgeving ter hand te doen stellen, is een zaak waarin de minister beslist na overweging van factoren die de beoordelaar niet alle bekend kunnen zijn. De beoordelaar zou zijn verantwoordelijkheid dan ook bepaaldelijk te ver uitstrekken wanneer hij bij het op-

„maken van de beoordeling rekening zou houden met de wenselijkheid of
 „de mogelijkheid dat een dergelijke kennisgeving de beoordeelde officier
 „al dan niet zal bereiken. De verantwoordelijkheid van de beoordelaar
 „gaat niet verder dan wat hij naar beste weten en kunnen omtrent de
 „kwaliteiten van de betrokken officier dient te rapporteren.

„Anderzijds dient de beoordeelde officier aan het al dan niet ontvangen
 „van een kennisgeving geen verkeerde conclusies te verbinden ten aanzien
 „van zijn bevordering. Het uitblijven van een kennisgeving geeft hem
 „geenszins de zekerheid dat zonder vertraging de naasthogere rang zal
 „worden bereikt en in het omgekeerde geval mag de ontvangst van een
 „kennisgeving niet zonder meer tot de gevolgtrekking leiden dat dit
 „consequenties zal hebben ten aanzien van zijn bevordering.

„13. De inhoud van een kennisgeving van de minister zal voor de
 „beoordeelde officier bijna altijd een bevestiging betekenen van hetgeen
 „hem in het beoordelingsgesprek reeds door zijn chef is medegedeeld.
 „Het doel van de kennisgeving is dus niet nieuwe gezichtspunten te ope-
 „nen, maar is te vinden in de waarborg die zij voor de rechtszekerheid
 „schenkt. Immers de beoordeelde officieren hebben het recht om tegen
 „hetgeen hun aldus is medegedeeld beroep aan te tekenen. Dit wil zeggen
 „dat juist als het gaat om punten die voor de beoordeelde officier werke-
 „lijk van belang zijn, vermeende onbillijkheden kunnen worden voorge-
 „legd aan een onpartijdige instantie, namelijk de commissie bedoeld in
 „artikel 15, die de minister ter zake zal adviseren. De uitspraak die de
 „minister daarna doet is wederom voor beroep vatbaar, en wel — inge-
 „volge de bepalingen van de Militaire Ambtenarenwet 1931 — bij de
 „Centrale Raad van Beroep.”;

Overwegende dat bij vorenweergegeven artikel 13 van het Beoorde-
 lingsbesluit aan gedaagde de *plicht* is opgelegd tot het doen van een kennis-
 geving; dat daarbij weliswaar, doordat in dit artikel sprake is van hetgeen
 van de officier in het belang van de dienst en/of in zijn persoonlijk belang
 „moet worden verwacht”, aan gedaagde enige vrijheid dient te worden
 gelaten ten aanzien van het beleid, met betrekking tot het uitreiken van
 kennisgevingen te voeren, maar dit overigens niet kan afdoen aan de bij
 dat artikel opgelegde verplichting; dat het daarom met dat artikel in
 strijd is, indien gedaagde, nadat een beoordelingslijst bij hem is ingediend,
 de officier met geen enkele waardering uit de daarin opgenomen beoor-
 delingen in kennis stelt, en toch de officier voor bevordering voorbijgaat
 op grond of mede op grond van te laag geachte waarderingen uit die
 beoordelingen;

dat dit geval zich te dezen voordoet; dat immers eiser, die blijkens punt
 36 der onderhavige beoordelingslijst door de beoordelaar bij het beoor-
 delingsgesprek op geen enkele tekortkoming was gewezen blijkend uit op
 die lijst gegeven waarderingen, en die van gedaagde naar aanleiding van
 deze beoordelingslijst ook geen kennisgeving had ontvangen, blijkens

hetgeen uit voormelde contra-memorïe d.d. 12 mei 1966 is weergegeven, voor bevordering is voorbijgegaan met name ook op grond van waarderïngen, door de afdelingscommandant als beoordeelaar op die beoordeelingslijst gesteld; dat de Raad hierbij het oog heeft alleen op die waarderïngen en niet op hetgeen in evenbedoelde contra-memorïe is weergegeven als oordeel van de groepscommandant, die de naaste chef van de beoordeelaar was, en van de inspecteur der artillerie, aangezien dit oordeel — namelijk dat eiser nog niet geschikt werd geacht voor de naasthogere rang — vermeld onder de punten 39 en 42 van de beoordeelingslijst, niet behoort tot de „waarderingen uit een beoordeling”, in meergenoemd artikel 13 bedoeld;

Overwegende dat de Raad op grond van het vorenoverwogene van oordeel is dat, nu gedaagde zijn besluit eiser voor bevordering voorbij te gaan mede heeft doen steunen op waarderïngen als vorenvermeld, eiser met recht heeft verzocht om een kennisgeving als in artikel 13 van het Beoordeelingsbesluit voorgeschreven, zodat gedaagdes besluit tot weigering van zulk een kennisgeving wegens strijd met dit toepasselijke algemeen verbindend voorschrift moet worden nietigverklaard en verder moet worden beslist als hierna volgt;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt de uitspraak, waarvan beroep;

Verklaart gedaagdes besluit tot weigering van een kennisgeving als bedoeld in artikel 13 van het Beoordeelingsbesluit nietig;

Bepaalt dat gedaagde alsnog zulk een kennisgeving aan eiser dient te verstrekken.

De Centrale Raad van Beroep

De uitspraak van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage van 28 november 1966, gepubliceerd in het M.R.T. 1967, blz. 186, is bij uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 31 mei 1967, M.A.W. 1966/B 15, bevestigd.

De uitspraak van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage van 14 november 1966, gepubliceerd in het M.R.T. 1967, blz. 252, is bij uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 31 mei 1967, M.A.W. 1966/B 14, bevestigd, en wel op de volgende gronden:

In rechte:

Overwegende dat aan eiser blijkens vorenweergegeven Koninklijk besluit van 23 februari 1966*) met ingang van 1 maart 1966 eervol ontslag is verleend met toepassing van artikel 57 onder 12° van de „Wet bevordering en ontslag beroepsofficieren”, maar eiser van mening is dat het ontslag hem had moeten zijn verleend met toepassing van het in dat artikel

*) Weergegeven in de uitspraak van het Ambtenarengerecht.

bepaalde onder 1°, alwaar samen met de aanhef van dit artikel was bepaald:

„Een officier kan door Ons niet uit de dienst worden ontslagen dan:
 „1° op eigen aan Ons gedaan verzoek, al dan niet met aanvaarding
 „van de verplichting om na het verleende ontslag op de voet van het be-
 „paalde bij de Wet voor het reservepersoneel der krijgsmacht te Onzer
 „beschikking te blijven tot hij de leeftijd van zestig jaren zal hebben
 „bereikt;”;

Overwegende dat bij de wet van 6 oktober 1966, Stb. 452, welke wet volgens haar artikel III terugwerkt tot 1 januari 1966, onder meer evenweergegeven bepaling is gewijzigd, en wel aldus dat het daarin onder 1° bepaalde is komen te luiden:

„1° op eigen aan ons gedaan verzoek;”

dat echter bij diezelfde wet van 6 oktober 1966 als artikel 81B een overgangsbepaling is ingevoegd, voorzover te dezen van belang luidend:

„Wij behouden Ons voor een officier, die op 31 december 1965 als „zodanig in dienst was, een ontslag te verlenen, dat ingaat voor 1 juli „1969

„1° op eigen aan Ons gedaan verzoek met aanvaarding van de ver-
 „plichting om na het verleende ontslag op de voet van het bepaalde bij de
 „Wet voor het reserve-personeel der krijgsmacht te Onzer beschikking
 „te blijven tot hij de leeftijd van zestig jaren zal hebben bereikt;”;

Overwegende dat eiser, uitgaande van de eerstvermelde tekst van voormeld artikel 57 onder 1°, van mening is dat, indien een officier bij zijn verzoek om ontslag verklaart de aldaar omschreven verplichting om als reserve-officier ter beschikking te blijven te aanvaarden, deze plicht hem ook moet worden opgelegd;

dat daarentegen gedaagde, eveneens uitgaande van eerstvermelde tekst, van mening is dat de Kroon de bevoegdheid heeft een verzoek om een zodanig „ontslag met reserveplicht” in te willigen dan wel te weigeren;

Overwegende dat de Raad in het midden kan laten of te dezen nog toepasselijk is de tekst, geldend vóór de inwerkingtreding van voormelde wet van 6 oktober 1966, dan wel alsnog rekening moet worden gehouden met de in deze wet opgenomen, vorenweergegeven overgangsbepaling, daar de uitkomst in beide gevallen dezelfde is;

Overwegende toch, indien de eerstvermelde tekst wordt aangehouden, de Raad met het Ambtenarengerecht gedaagdes mening de juiste acht; dat immers die tekst er niet toe noopt om aan te nemen dat, indien de officier zich bereid verklaarde de reserve-plicht te aanvaarden, de Kroon ook gehouden was deze op te leggen; dat bovendien de geschiedenis der onderhavige bepaling, in de in eerste aanleg vanwege gedaagde ingediende contra-memorie uiteengezet, duidelijk pleit voor het standpunt dat het de Kroon vrijstond de reserve-plicht al dan niet op te leggen; dat de tekst van vorenweergegeven overgangsbepaling tot dezelfde slotsom leidt;

Overwegende dat eisers gemachtigde in de omstandigheid dat evenbedoelde overgangsbepaling is opgenomen, een argument ziet ter ondersteuning van zijn mening, daar die bepaling anders overbodig zou zijn; dat de Raad deze opvatting niet kan onderschrijven, mede gelet op de memorie van toelichting op het ontwerp dat tot de wet van 6 oktober 1966 heeft geleid, waarin is vermeld dat de onderhavige overgangsbepaling beoogt „ontslaggronden, waaraan in de nieuwe opzet geen behoefte meer bestaat, „tijdelijk in stand te houden”, waarbij in het bijzonder is gewezen „op de „in 1964 tot stand gekomen regeling betreffende vrijwillige voortijdige „dienstverlating (Stb. 1965, 50)”;

Overwegende voorts dat de Raad met het Ambtenarengerecht van oordeel is, dat niet kan worden gezegd dat de Kroon niet in redelijkheid is kunnen komen tot de weigering eiser meergenoemde reserve-plicht op te leggen; dat de Kroon hiertoe reeds een aanvaardbaar motief had in de van meet af daarvoor uitdrukkelijk genoemde omstandigheid, dat eiser blijvend voor bevordering moest worden voorbijgegaan, hetgeen hem bij brief d.d. 15 augustus 1962 was medegedeeld; dat hieraan niet afdoet of, naar namens eiser is aangevoerd, de beslissing tot definitief voorbijgaan voor bevordering te wijten was aan medische oorzaken en daarom aan omstandigheden gelegen buiten eisers schuld; dat namens eiser mede is betoogd, dat aan die beslissing zeker geen betekenis meer had mogen worden gehecht nadat volledig medisch herstel van eiser was gebleken; dat de Raad daarlaat wat van dit laatste is, nu vaststaat dat bedoelde beslissing niet ongedaan is gemaakt; dat in dit verband niet zonder belang is dat — naar vanwege gedaagde nader is aangevoerd — nadat in eisers medische toestand verbetering was geconstateerd, de over hem uitgebrachte beoordelingen niet van dien aard waren als voor een overgaan naar het korps der reserve-officieren nodig wordt geacht;

Overwegende dat de Raad ook overigens niet is gebleken dat het bestreden besluit kan worden aangetast op een der gronden, omschreven in artikel 58 lid 1, der Ambtenarenwet 1929, zodat bij de aangevallen uitspraak eisers beroep terecht ongegrond is verklaard en die uitspraak moet worden bevestigd;

N.a.v. het naschrift, opgenomen in het M.R.T. 1967, blz. 320, heeft de Adjunct Opperofficier Personeel der Koninklijke Luchtmacht aan de annotator het volgende medegedeeld:

„Reeds in december 1965 is bij de Koninklijke Luchtmacht het beleid ten aanzien van bovenbedoelde beschikkingen gewijzigd in dier voege dat „daarin sedertdien een meer uitgebreide motivering wordt opgenomen. „Het is mij bekend dat ook bij de Koninklijke Landmacht het beleid reeds „enige tijd overeenkomstig is gewijzigd.”

BOEKAANKONDIGING

Prof. Mr. P. J. Verdam, Dr. Ir. P. G. van de Griend, H. Lammers, Prof. Mr. B. de Goede en Prof. Mr. L. H. C. Hulsman: „Overheid en frustratie“; voordrachten gehouden op het Landelijk Juridisch Studentencongres 1967 te Rotterdam; 80 blz.; f 6.50; N.V. Uitgeversmaatschappij AE. E. Kluwer, Deventer.

In bovengenoemde uitgave geven een hoogleraar in de rechtsgeschiedenis, een lector in de groepspsychologie, een journalist, een hoogleraar in het staats- en administratief recht, en een hoogleraar in het straf-, strafprocesrecht en de criminologie beschouwingen over het thema „Overheid en frustratie“, een onderwerp dat midden in de actualiteit staat. Het gaat hier om de disharmonie die op vele plaatsen en op allerlei manieren bestaat tussen hen die het gezag handhaven en degenen die deze handhaving ondergaan. Men betitelt hierbij gezagsuitoefening als paternalisme, gezagsdragers als regenten of mandarijnen.

Prof. Verdam bespreekt „Frustratie en overheid“. Spreker wijst erop dat de overheid een samenklontering is van organen en instellingen, die noch een eenheid vormen, noch inwendig als eenheid functioneren, zodat het moeilijker geworden is te spreken over de overheid zonder meer, en dat het frustratiebegrip in de wetenschap der psychologie even onbepaald is als het overheidsbegrip in de juridische wetenschap. Hij wijdt vooral aandacht aan de bezwaren die de veelheid en diversiteit van publieke rechtsvoorschriften bij de burger oproepen. Tot slot voert hij aan, dat ook anderen dan de overheid kunnen frustreren, dat de ene overheid de andere kan frustreren.

In „Frustratie als psychologisch verschijnsel“ stelde *Dr. Ir. Van de Griend*, dat frustratie (Van Dale: het dwarsbomen) verwijst naar de meest uiteenlopende omstandigheden in het persoonlijk en maatschappelijk leven, die leiden tot eveneens divergerende gevoelens als onlust, onbehagen, angst, onzekerheid, geprikkeldheid, woede. Van frustratie als psychologisch verschijnsel is pas sprake wanneer het individu een bepaald soort reactie vertoont op een situatie, die niet in overeenstemming is met strevingen en verwachtingen van dat individu. Fixatie (dwangmatig gedrag, ongemotiveerd) is het fundamentele kenmerk van frustratie. Agressie en apathie kunnen, maar behoeven niet noodzakelijkerwijs daarmee samen te gaan. Spreker behandelt de opheffing van frustratie en geeft aan, dat wanneer vaststaat dat bepaald wanordelijk gedrag in hoge mate veroorzaakt wordt door frustratie, dan de volgende drie overwegingen de beleidsgrondslag kunnen vormen: 1. zoveel mogelijk voorkomen dat situaties die het gefixeerde gedrag oproepen zich voordoen; 2. een zekere tolerantie betrachten t.a.v. de expressie van genoemd gedrag, 3. maatregelen treffen die erop gericht zijn een betrokken partij tot een ander inzicht te brengen.

„Frustratie en politiek“ is de titel van de voordracht (vergezeld van

12 stellingen) van de journalist *Han Lammers*. Deze stelt dat één van de kenmerken van de politieke frustratie van het ogenblik is, dat zij wordt veroorzaakt door het gekortwiekte verlangen naar medezeggenschap. Partijensel en buitenlandse politiek moeten worden hervormd, produktie en distributiewereld onder controle gebracht, evenals de kapitaalmarkt en arbeidsmarkt. De jongere generatie (25-35) moet het staatsbeleid bepalen. Zo heeft Lammers nog meer wensen.

Prof. Dr. De Goede besprak het thema „Frustratie door wetgeving en bestuur”. Hij stelt voorop, dat moet worden gestreefd naar instemming met de inhoud van de norm en met de wijze van normverwerkelijking.

Hij oordeelt, dat de frustratie — die normgeving en normverwerkelijking beogen tegen te gaan — toch optreedt o.a. door gebrek aan informatie van de burger omtrent de praktijk van wetgeving en bestuur, en de dikwijls aanwezige ongelijkheid van partijen in een conflict tussen overheid en burger. Daarom moet er zijn openheid van het gezag, openbaarmaking van adviezen, toegankelijkheid van de officiële stukken, en gelijkheid van partijen tegenover een onpartijdige onafhankelijke derde, de rechter.

Als laatste spreker behandelde *prof. Hulsman* enkele onderdelen van „Frustratie en justitie”. Deze gaat uit van de omschrijving van frustratie die dr. ir. Van de Griend heeft gegeven; onder justitie verstaat hij de diensten die primair met overheidsrechtspraak belast zijn, waarbij hij zich beperkt tot de burgerlijke en strafrechtspraak. Hij stelt vast dat justitie deel uitmaakt van een groter geheel: frustratie en overheid.

Justitie die als haar taak heeft conflicten te voorkomen en op te lossen, kan falen als gevolg van verschillende omstandigheden, zoals het hebben van onvoldoende oog voor de ontwikkelingen die zich in de sociale orde voltrekken, het pogen verouderde gedragspatronen te handhaven, bevooroordeeldheid, zelfoverschatting, gebrek in taakvervulling; deze tekortkomingen geven aanleiding tot frustratie. Evenals prof. Verdam wijst prof. Hulsman erop, dat de civiele rechtspraak minder frustratie voor de burger veroorzaakt dan de strafrechtelijke justitie. Bij de laatste is een zeer belangrijke oorzaak van frustratie het gebrek aan een voldoende theorie omtrent de straftoemeting. In dat tekort moet worden voorzien. Voorts moet de jurist meer aandacht besteden aan de gedragswetenschappen, aan kennismaking met de maatschappij.

A.F.S.

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN**Errata**

In het „kopje” boven de sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 9 mei 1966 (blz. 323 hiervóór) zijn enkele fouten geslopen.

Insteede van „wachtmeester” dient gelezen te worden „Marechaussee der 1e klasse”; voorts: de teruggaaf aan de Burgemeester betrof niet het pistool, maar patronen, hulzen en kogels.

In het kopje boven de sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 30 mei 1967 (blz. 407) zijn weggevallen: Generaal-Majoor Nass (plv.) en Generaal-Majoor d’Engelbronner (plv.).

Blz. 81, tussen regel 2 en 3 van boven een nieuwe regel inlassen, luidende: Vonnis van 8 december 1966.

BIJDRAGE

De beklagmeerdere en zijn in de Wet op de Krijgstucht gegeven bevoegdheid tot bij beschikking wijzigen van de opgelegde straf en de daarbij behorende omschrijving der strafreden

door

Luitenant-kolonel Mr. P. G. VAN LIEROP

De eindbeslissing, welke het Hoog Militair Gerechtshof op 14 februari 1967 in een beklagzaak nam¹⁾, is van belang voor ieder, die geroepen kan worden om als beklagmeerdere²⁾ te oordelen op een ingediend beklag over een aan een militair opgelegde krijgstuchtelijke straf of over de daarbij behorende omschrijving der strafreden of over beiden.

Niet alleen geeft het Hof een duidelijke aanwijzing aan een beklagmeerdere, die tevens rapporteur van een bestraft gebeuren is geweest, omtrent de vraag of hij zich al dan niet dient te onthouden van het optreden als beklagmeerdere, maar ook wraakt het Hof een door een beklagmeerdere aangebrachte wijziging in de omschrijving van een strafreden.

In de eindbeslissing zegt het Hof over dit laatste:
 „Overwegende, dat het zich zonder urgente dienstrede bevinden op „voornoemd bureau klager wordt verweten in de omschrijving van de „strafreden, zoals deze bij de beschikking waarvan beklag is gewijzigd; „Overwegende daaromtrent, dat het onderzoek naar de juistheid van „genoemde omstandigheid achterwege kan blijven omdat — wat hier- „van zij — deze omstandigheid *een ander feit betreft, dan hetwelk in „de oorspronkelijke strafreden, waarvan beklag, als krijgstuchtelijke „misdraging is omschreven, en derhalve geen deel heeft uitgemaakt van „de zaak, welke klager aan het oordeel van de beklagmeerdere heeft „onderworpen*”.

Sedert 1964 komt het cursief weergegeven deel van de aangehaalde overweging regelmatig in vrijwel dezelfde bewoordingen voor in de eindbeslissingen van het Hof⁴⁾ en men kan zich afvragen of hiermede een vaste jurisprudentie is gevestigd over de omvang van de bevoegdheid welke artikel 66 van de Wet op de Krijgstucht in het tweede lid geeft aan de beklagmeerdere met de woorden:

¹ M.R.T. LX (1967) - 242.

² D.i. de meerdere, bedoeld in art. 61 van de Wet op de Krijgstucht.

³ Cursivering en vetdruk in dit artikel zijn op verzoek van de schrijver aangebracht.

⁴ H.M.G. 8 sept. 1964 arch. no. B.64. 16, niet gepubliceerd.

H.M.G. 10 nov. 1964 M.R.T. LVIII (1965) - 266, met noot A.F.S.

H.M.G. 21 febr. 1966, M.R.T. LIX (1966) - 164.

„Bevindt deze meerdere, dat de straf of de omschrijving van de strafredenen dan wel beide behoren te worden gewijzigd, dan brengt hij de door hem nodig geachte wijzigingen aan, met dien verstande, dat de straf niet kan worden verzwaaard.”¹⁾

Dit tweede lid van artikel 66 werd aldus vastgesteld bij de op 1 juli 1965 in werking getreden Rijkswet van 4 juli 1963 (Stb. 295) waarbij de tekst van het gehele artikel werd herschreven. Schreef de oude wetstekst in dit artikel en in artikel 67 van de Wet nog voor, dat de beklagmeerdere moest bevinden, dat het beklag was of „gegrond” of „gedeeltelijk gegrond” of „geheel of gedeeltelijk gegrond” waarvan dan het gevolg moest zijn dat „de oplegging der straf nietig (moest worden) verklaard” dan wel „de opgelegde straf of de omschrijving van de strafredenen of beide (moesten) worden gewijzigd”, de nieuwe wetstekst doet vervallen de verplichting tot het geven van de qualificaties en omschrijft de verplichting van de beklagmeerdere, zoals hiervoor werd geciteerd.

De wetwijziging beoogde enerzijds de waarborgen voor een goede beklagprocedure te vergroten en anderzijds een verwarring wekkende formulering te verbeteren²⁾, schrapte de qualificaties en bepaalde uitdrukkelijk — overeenkomstig de bedoeling van de geldende wet en de tot dusverre gevolgde praktijk³⁾ — dat bij de beschikking op beklag de straf niet kan worden verzwaaard.

Uit niets blijkt, dat de wetgever van de wijzigingswet de omvang van de bevoegdheid van de beklagmeerdere tot wijziging van een opgelegde straf en/of omschrijving der strafredenen heeft willen veranderen. Derhalve mag worden aangenomen, dat die wetgever heeft ingestemd met de uitleg, die door beklagmeerdere en HMG tot dan toe was gegeven aan de wettelijk gegeven meergenoemde wijzigingsbevoegdheid.

Dat betekent, dat de beslissingen door het HMG hieromtrent vóór de wetwijziging gegeven, hun betekenis ook daarna zijn blijven behouden.

Hoever strekt de wijzigingsbevoegdheid van de beklagmeerdere zich nu uit?

De huidige tekst van de wet geeft duidelijk aan, dat de *straf* niet mag worden verzwaaard.

Aangezien in het tweede lid van artikel 66 WK naast elkaar wordt gesproken over „de straf” en „de omschrijving van de strafredenen”, is het duidelijk dat het woord „straf” alleen slaat op een der straffen — eventueel met bijkomende straf — vermeld in de artikelen 3, 4 of 5 van deze wet, welke in de te beslissen zaak door de strafoplegger is

¹ Voor het H.M.G. geldt hetzelfde voorschrift, neergelegd in het tweede lid van art. 58 van 's-Hofs Provisionele Instructie.

² M.v.T. par. 2 sub f Beklag, M.R.T. LI (1958) - 617.

³ M.v.T. bij art. 66 van het ontwerp, M.R.T. LI (1958) - 643.

opgelegd, en welke door de beklagmeerdere niet mag worden verzwaaard.

Mag men à contrario redenerend nu zeggen, dat de beklagmeerdere alle vrijheid van handelen heeft met betrekking tot de omschrijving der strafreden? Over de bevoegdheid tot *verlichting* van de straf en/of de strafreden behoeft niet te worden gesproken; deze wordt niet betwist en kan als vanzelfsprekend worden aangenomen, maar mag de omschrijving der strafreden worden verzwaaard?

Het zal vaak moeilijk zijn uit te maken of een strafreden ten gunste of ten ongunste van een klager is gewijzigd; lang niet denkbeeldig is, dat een beklagmeerdere meent de omschrijving te hebben verlicht, terwijl de klager zelf daar bepaald anders over denkt.

Het HMG heeft bij mijn weten nimmer uitdrukkelijk gezegd, dat een omschrijving der strafreden niet zou mogen worden verzwaaard¹). Ook de redactie van dit tijdschrift acht een voor klager minder gunstige wijziging van de omschrijving der strafreden toelaatbaar. De redactie gaat zeer ver en betoogt uitvoerig de wenselijkheid de omschrijving van de strafreden zó te mogen wijzigen dat een zo juist en zo volledig mogelijke en nauwkeurige omschrijving wordt verkregen van het onkrijgstuchtelijke gedrag, dat aanleiding heeft gegeven tot de bestraffing²).

Het is niet de bedoeling van schrijver dezes om op de zeer uitvoerig gemotiveerde mening van de redactie in te gaan, daarbij aan te sluiten of deze te bestrijden. Wel wil dit artikel trachten aan te tonen aan de hand van de latere jurisprudentie van het HMG dat dit college een onbepaalde bevoegdheid tot wijziging der omschrijving der strafreden door de beklagmeerdere afwijst en waar de grens in deze door het Hof wordt getrokken.

Opgemerkt dient te worden, dat het Hof in zijn beschikkingen niet

¹ Wel heeft het H.M.G. eenmaal in een eindbeslissing waarbij een beklag gegrond werd bevonden al op de hoofdzaak betreffende gronden, onder meer overwogen, dat uit het gehouden onderzoek was komen vast te staan dat „... bovendien de omschrijving van de strafreden na beklag nog ten ongunste van klager werd gewijzigd”; hieruit zou men dit verbod kunnen afleiden. H.M.G. 28 juli 1959, M.R.T. LII (1959) - 628.

² Zie het uitvoerige en zeer lezenswaardige naschrift van A.F.S. (mr. A. F. Steffen) bij de beschikking van het H.M.G. van 9 augustus 1960 M.R.T. LIII (1960) - 699, i.h.b. blz. 706. De woorden „naar bevind van zaken” waarop de schrijver zijn mening mede doet steunen, komen thans niet meer voor in de tekst van artikel 65 van de Wet op de Krijgstucht. Volgens de M.v.T. op de wijzigingswet is dit een van de wijzigingen van overwegend technische aard, welke enerzijds beogen de waarborgen voor een goede beklagprocedure te vergroten en anderzijds de bestaande tekst te verduidelijken op punten, die in het verleden tot moeilijkheden en verwarring aanleiding hebben gegeven (Zie M.R.T. LI (1958) - 617); oordeelden de voorstellers der wijziging deze woorden een bedreiging te zijn voor een goede beklagprocedure? Mogelijk belet het wegvallen van deze woorden enigszins het geven van een ruime uitleg aan de wetstekst op het stuk van het beklagrecht door de beklagmeerdere, maar zelf begrijp ik er niet uit, dat de beklagmeerdere de omschrijving van de strafreden in het geheel niet zou mogen verzwaa-
ren.

spreekt over verlichting of verzwaring van de omschrijving der strafreden, en ook niet over een wijziging van die omschrijving ten nadele van gestrafte¹).

Het onderzoek, dat de beklagmeerdere houdt alvorens te beslissen op het beklag, kan leiden tot de ontdekking dat klager zich schuldig heeft gemaakt aan andere misdragingen, gepleegd voor of na het bestrafte gebeuren, welke met dat gebeuren al dan niet in verband hebben gestaan en de strafoplegger onbekend waren ten tijde van de strafoplegging. Ook is het mogelijk, dat hij bij dat onderzoek bevindt, dat met de strafoplegging verband houdende feiten de strafoplegger wel bekend waren, maar door hem niet zijn bestraft, als het ware zijn geseponeerd of dat de beklagmeerdere meent dat door het bestrafte gebeuren de krijgstucht in veel ernstiger mate is geschonden dan de strafoplegger in de door hem gegeven omschrijving der strafreden tot uiting heeft gebracht.

Men is het er vrij algemeen over eens, dacht ik, dat als er geen verband bestaat tussen de nieuw ontdekte, de strafoplegger destijds onbekende feiten en hetgeen in de omschrijving der strafreden door de strafoplegger is gesteld, dat dan deze feiten niet na beklag in de omschrijving der strafreden dienen te worden opgenomen, ook al waren zij vóór de bestraffing al gepleegd. Men acht dan artikel 38 van de Wet op de Krijgstucht, dat vergt dat bij krijgstuchtelijke bestraffing van een militair, die zich aan één of meer krijgstuchtelijke vergrijpen heeft schuldig gemaakt slechts één hoofdstraf wordt opgelegd, niet geschonden als deze nieuwe feiten — los van de te nemen beklagbeschikking — worden bestraft.

Maar men is geneigd anders te oordelen als de strafoplegger deze feiten destijds wel kende en seponeerde of niet strafwaardig oordeelde of als de later ontdekte feiten wèl met het bestrafte gebeuren verband blijken te houden en vóór de krijgstuchtelijke bestraffing al waren gepleegd.

¹ Toch is het Hof zich ervan bewust, dat een wijziging van een omschrijving der strafreden door klager als gunstig of ongunstig kan worden ervaren.

Voor de wetswijziging eisten de artikelen 66 en 67 W.K., dat een beklag, gegrond, gedeeltelijk gegrond dan wel geheel of gedeeltelijk ongegrond werd bevonden.

In een overweging van een beschikking kwam dan wel voor een zinsnede als „welke „wijziging nochtans niet strekt *ten gunste* van klager” als het Hof een omschrijving der strafreden wilde wijzigen en toch het beklag ongegrond bevinden. Dat werd dan vermoedelijk gedaan omdat de gewijzigde omschrijving klager de indruk kon geven dat deze in zijn voordeel was gewijzigd, en het Hof zulks bepaald wilde voorkomen en het daarom ook onjuist vond hem een „gedeeltelijk gegrond” mee te geven. Mij zijn geen beschikkingen bekend, waarin men vrezend dat een voorgenomen wijziging der omschrijving door klager als bezwarend zou worden aangevoeld, heeft opgenomen woorden als „welke wijziging nochtans niet strekt *ten nadele* van klager”.

Vgl. H.M.G. 5 okt. 1937, M.R.T. XXXIII (1937/38) - 612 en H.M.G. 4 april 1939 M.R.T. XXXV (1939/40) - 46.

Mag de beklagmeerdere deze feiten niet na beklag in de omschrijving der strafreden opnemen, ja moet hij dat niet, gelet op het reeds genoemde artikel 38 van de Wet op de Krijgstucht?

Reeds lang acht het HMG het opnemen van nieuwe feiten in de omschrijving van een strafreden ontoelaatbaar. In 1931 meent het Hof dit, omdat die nieuwe feiten noch met de oorspronkelijke straf en de omschrijving der strafreden, noch met het door klager ingediende beklag enig verband houden¹).

Maar als dit verband tussen de nieuwe feiten, de strafoplegging en klagers klacht er nu wel is? In 1957 vernietigt het Hof ambtshalve een beklagbeschikking, dienaangaande overwegende:

„dat de meerdere van de strafoplegger de omschrijving van de strafredenen heeft gewijzigd in dier voege, dat deze thans betrekking heeft op „een geheel ander feit, dan aan de oorspronkelijke strafoplegging ten grondslag lag en dat aldus voor dit andere feit een straf is opgelegd, ten aanzien waarvan het uitoefenen van het beklagrecht, omschreven in artikel 61 van de Wet op de Krijgstucht niet mogelijk is”²).

Weer neemt het Hof de oorspronkelijke omschrijving der strafreden als basis voor de beschouwing en wordt de door de beklagmeerdere aangebrachte wijziging afgewezen, omdat deze met die oorspronkelijke omschrijving *geen verband* hield. Geen verwijzing meer naar de inhoud van klagers klacht, maar aangezien de overweging ambtshalve is genomen behoeft dit laatste niet te verwonderen.

Opmerkenswaard is de tweede reden die het Hof voor zijn oordeel geeft. Zou men aanvaarden, dat nieuwe feiten na beklag in de strafredensomschrijving worden opgenomen, dan betekent dat, dat er maar één hoger beroep instantie over deze toevoeging kan oordelen, nl. het HMG, en dat acht het Hof in strijd met het systeem der wet, dat eist, dat na een strafoplegging beroep openstaat op een beklagmeerdere en het HMG. Dit valt, meen ik, uit de geciteerde overweging op te maken.

Het Hof put geen argument uit de tekst van art. 38 van de Wet op de Krijgstucht, maar houdt zich aan een der artikelen der Wet, samengebracht in een aparte paragraaf getiteld „Beklag over opgelegde krijgstuchtelijke straf”.

Men kon zich blijven afvragen hoe 's-Hofs mening zou zijn indien er *wel verband* viel te constateren tussen nieuw toegevoegde elementen en een oorspronkelijke strafredensomschrijving; voorts, hoe het Hof het verband ziet tussen de artikelen 61 e.v. en artikelen als 38 en 50 van die Wet.

In 1960 moest het Hof oordelen over toevoegingen aan een straf-

¹ H.M.G. 31 maart 1931 M.R.T. XXVII (1931/32) - 19.

² H.M.G. 13 aug. 1957 M.R.T. LI (1958) - 118.

redenomschrijving welke een duidelijk verband hielden met de oorspronkelijke omschrijving der strafreden.¹⁾

Ook deze toevoegingen werden afgewezen, ditmaal gemotiveerd met de overweging:

„dat de meerdere van de strafoplegger, van oordeel zijnde dat klager „voor deze (nieuwe) feiten mede behoorde te worden gestraft, met toe„passing van artikel 50 van de Wet op de Krijgstucht de omschrijving „van de strafreden had kunnen wijzigen, doch dat toevoeging van nieuwe „feiten bij de beslissing op een beklag niet geoorloofd is”.

De uitspraak trekt de lijn van 1957 door: een afwijzing van de nieuwe feiten; niet het al of niet bestaan van verband met de feiten vermeld in de oorspronkelijke omschrijving der strafreden is voor het Hof bepalend, maar de omstandigheid, dat één beroepsinstantie wegvalt voor de toevoegingen als deze zouden worden geaccepteerd!

Dat is n.m.m. de zin van de weergegeven overweging. Het Hof geeft ook aan hoe de praktijk de blijkbaar bestaande behoefte aan correctie der gegeven strafredenomschrijving moet bevredigen. Artikel 50 WK had kunnen worden toegepast d.w.z. alleen gedurende de tijd dat klager zijn wens om zich te beklagen nog niet had kenbaar gemaakt, want nadat zulks gebeurd is, zijn alleen de beklagartikelen der wet nog toepasselijk. Dat was de opvatting van die tijd.^{2) 3)}

Het was de vraag of het Hof niet van standpunt zou veranderen toen bij de meergenoemde wetwijziging in het eerste lid van artikel 65 van de Wet werden opgenomen de woorden „in haar geheel”, waarmee bedoeld werd buiten twijfel te stellen, dat de beklagmeerdere de gehele zaak moet onderzoeken.⁴⁾

Het gaat er maar om wat onder het begrip „zaak” in dit artikel wordt begrepen. Is dat „het gerapporteerde c.q. geverbaliseerde gedrag van „een militair met alle omstandigheden welke het onderzoek daarvan aan „het licht brengt, welke strekken tot een juiste beoordeling daarvan”, zoals mr. Steffen het formuleert in zijn hiervoor aangehaald naschrift? Of wordt de zaak in omvang bepaald door hetgeen in de omschrijving van de strafreden door de strafoplegger is gesteld?

¹ H.M.G. 9 aug. 1960 M.R.T. LIII (1960) - 699 met uitvoerige noot van de A.F.S., aangevuld in M.R.T. LVIII (1965) - 264.

² Vgl. mr. P. Westerdijk: „Artikel 50 j° artikel 70 van de Wet op de Krijgstucht in „verband met de artikelen 61-68 dezer wet”; M.R.T. XLVI (1953) - 361.

³ Bij de laatste wetwijziging werd in artikel 50 W.K. een lid gevoegd, waarin duidelijk aan strafoplegger en beklagmeerdere de bevoegdheid wordt ontnomen om na ingediend beklag van dit artikel nog gebruik te maken en aan andere tot straffen bevoegde meerderen, zodra de eindbeslissing van het Hof is ingeroepen. Deze andere meerderen dienen zich — hangende de afhandeling van een beklag door een beklagmeerdere — van ingrijpen te onthouden, zó lees ik de ingevoegde tekst.

⁴ M.v.T., vgl. M.R.T. LI (1958) - 643.

Ook bij deze laatste opvatting heeft de wetswijziging een verduidelijkende strekking, nl. laat de wijziging geen twijfel erover bestaan hoever het onderzoek moet gaan als klager alléén klaagt over de zwaarte der straf of alléén over de gegeven omschrijving der strafreden. De wet schrijft dan voor, dat het onderzoek zich over beide elementen moet uitstrekken.

Het Hof is m.i. niet op zijn standpunt teruggekomen. Het heeft in zijn verdere uitspraken alleen nog méér benadrukt hoezeer het beklagrecht een recht is, alleen gegeven aan en ten behoeve van een gestrafte.

Sedert 1964 heeft het HMG zich herhaaldelijk en steeds met nagenoeg dezelfde formulering uitgesproken over ons onderwerp. Na eerst in een overweging te hebben vermeld het gedeelte van de door de beklagmeerdere gegeven omschrijving der strafreden welke het Hof gaat wraken, volgt dan:

„Overwegende, dat zulks een ander feit betreft, dan hetwelk is omschreven in de oorspronkelijke strafreden en derhalve geen deel uitmaakt van de zaak, welke klager aan het oordeel van de beklagmeerdere heeft onderworpen, zodat de beschikking, waarvan beklag moet worden vernietigd.”¹⁾

Naar mijn mening volgt uit de aangehaalde en nog aan te halen beschikking, dat het Hof het in de Wet op de Krijgstucht gegeven recht van beklag ziet als een recht uitsluitend gegeven aan en ten behoeve van de klager; als de gestrafte klaagt, dan kan hij — volgens de wet — alléén klagen over de straf en/of de omschrijving van de strafreden, welke hem door de strafoplegger zijn gegeven. Die omschrijving van de strafreden beperkt dan ook het deel van het feitelijk gebeurde, waarover het oordeel van de beklagmeerdere wordt gevraagd, bepaalt als het ware het onderwerp van het onderzoek van de zaak. *De beklagmeerdere mag zich over dat deel van het gebeurde uitspreken; hij mag de terzake opgelegde straf wijzigen, maar niet verzwaren; hij mag dat deel van het gebeurde desnoods in geheel andere bewoordingen gaan omschrijven, mits het maar blijft het klager in de oorspronkelijke omschrijving kenbaar gemaakte deel van het feitelijk gebeurde.*

Aldus is het te verstaan, dat het HMG niet accepteerde, dat aan een strafreden luidend: „Als sergeant van de week zich verslapen, zodat te „6.00 uur geen reveille werd gehouden” door de beklagmeerdere werd toegevoegd, „dat klager tevoren zonder toestemming zijn dienst had

¹⁾ H.M.G. 10 nov. 1964: M.R.T. LVIII (1965) - 266 met noot A.F.S.

Opgemerkt dient te worden, dat de voorgenomen wijziging van art. 65 W.K. toen reeds lang bekend was.

H.M.G. 19 jan. 1965: M.R.T. LVIII (1965) - 333.

H.M.G. 21 febr. 1966: M.R.T. LIX (1966) - 164.

H.M.G. 14 febr. 1967: M.R.T. LX (1967) - 242.

„overgegeven, de stad was ingegaan en eerst te omstreeks 04.00 uur in „de kazerne was teruggekeerd”.¹⁾

Niet, zoals A. F. S. in zijn naschrift meent, omdat het toegevoegde geheel los van de zaak waarvan beklag zou staan, omdat het daarvan door tijd en/of plaats was gescheiden — ik meen dat het toegevoegde en het bestrafte deel van het gebeuren wel degelijk één samenhangend complex gebeurtenissen is geweest — maar omdat dit toegevoegde deel in de oorspronkelijke omschrijving der strafreden met geen woord of komma was aangeduid en derhalve, zoals het Hof stelt, door klager niet aan het oordeel van de beklagmeerdere was onderworpen.

Aldus ook is het te verstaan, dat het Hof accepteerde dat de door een strafoplegger gegeven omschrijving der strafreden:

„Ondanks herhaalde waarschuwingen, opvoedkundige maatregelen „en straffen zich niet kunnen aanpassen aan de militaire tucht. Tijdens „*een les met handgranaten zijn meerdere belachelijk gemaakt* en be- „dreigd met de woorden: „Ik zal je de strot afbijten”. Vervolgens een „hem gegeven opdracht saboterend uitgevoerd”, werd gewijzigd door de beklagmeerdere in:

„Reeds herhaaldelijk naar aanleiding van zijn gedrag in dienst terecht- „gewezen en krijgstuhtelijk gecorrigeerd zijnde, *zich onvoldoende in- „gespannen bij het afleggen van de I.A.M.V.-proef handgranaatwerpen*. „Deswege opdracht ontvangen hebbende van de toezichhoudende ser- „geant om zich na het afleggen van de volgende proef, bij hem terug te „melden, *tegen een aantal soldaten opgemerkt: „Ik moet me terugmel- „den bij die kut”.*”

De nieuwe omschrijving is ten dele uitvoeriger, ongetwijfeld, maar voor de wijzigingen en toevoegingen zijn aanknopingspunten te vinden in de oorspronkelijke omschrijving der strafreden.

Zo stoelde het „zich onvoldoende ingespannen bij het afleggen van „de I.A.M.V.-proef handgranaatwerpen” op de woorden „een les met „handgranaten” en vinden de woorden „tegen een aantal soldaten op- „gemerkt: Ik moet me terugmelden bij die kut” hun oorsprong in de woorden „zijn meerdere belachelijk gemaakt” van de oorspronkelijke omschrijving der strafreden.²⁾

Door te klagen legde de gestrafte onder meer de elementen „een les „met handgranaten” en „zijn meerdere belachelijk maken” van hetgeen hem werd aangewreven, ter beoordeling voor aan de beklagmeerdere. Het stond daardoor aan die beklagmeerdere vrij aan deze elementen een andere omschrijving te geven.

De door het HMG gegeven grenzen aan de bevoegdheid van een beklagmeerdere tot wijziging van de omschrijving van een strafreden geven,

¹ H.M.G. 10 nov. 1964: M.R.T. LVIII (1965) - 266.

² H.M.G. 23 oktober 1964 M.R.T. LVIII (1965) - 262 met naschrift van A.F.S. die een andere mening is toegedaan.

dacht ik, een duidelijke richtlijn aan de praktijk, welke richtlijn in overeenstemming is met het systeem van de wet.

De militaire overheid heeft zijn wettelijk gegeven strafbevoegdheid en de bevoegdheid tot wijziging van opgelegde krijgstuchtelijke bestraffingen ex art. 50 van de Wet op de Krijgstucht. Laatstgenoemde bevoegdheid blijft bestaan na de afhandeling van een eventueel ingediend beklag door een beklagmeerdere. Aldus blijft de militaire overheid een mogelijkheid tot correctief ingrijpen houden wanneer na een afgedaan eerste beklag de gestrafte verder berust, maar die overheid meent, dat de beklagmeerdere geen juiste beslissing heeft genomen! De militaire overheid heeft deze correctie-mogelijkheid alleen dan niet meer, als de eindbeslissing van HMG is ingeroepen. Zie de tekst van art. 50 WK zoals deze sedert 1 juli 1965 is gewijzigd! De wet gaat er van uit, dat de door het Hof uiteindelijk gegeven beslissing juist is en zeker niet meer aan enige censuur behoort te worden onderworpen.

Heeft een strafoplegger een gedeelte van het feitelijk gebeurde als het ware geseponerd en dus niet in de omschrijving van de strafreden opgenomen of blijkt het feitelijk gebeurde bij het onderzoek van de beklagmeerdere van groter omvang dan in de omschrijving is aangeduid, dan kan een geheel nieuwe krijgstuchtelijke bestraffing volgen.

Men kan stellen, dat zulks te doen in strijd is met de reeds eerder vermelde tekst van artikel 38 van de Wet op de Krijgstucht, een bezwaar, dat in het geval dat een gedeelte van het gebeurde is geseponerd, nog het meest aanspreekt. Men kan anderzijds menen dat deze strijd met dit artikel er niet is, omdat er in de gegeven situatie nu eenmaal geen sprake is van *gelijktijdige* bestraffing van meerdere krijgstuchtelijke vergrijpen.

Na beklag opnieuw straffen voor nieuw aan de dag gekomen feiten zal door de klager nog wel worden begrepen en aanvaard, dunkt mij, maar nieuwe bestraffing zal door hem niet worden geaccepteerd indien zulks gebeurt voor door de strafoplegger geseponerde feiten; dit laatste dient dan ook, meen ik, te worden vermeden.

Strafopleggers doen er dan ook goed aan zich zorgvuldig te bezinnen over de te geven omschrijving van de strafreden als zij tot bestraffing willen overgaan en te bedenken, dat een eventueel seponeren van een gedeelte van een krijgstuchtelijke misdrijving, in de praktijk — na beklag — niet meer zal worden teruggedraaid.

De klagende gestrafte dient het risico van een nieuwe bestraffing voor nieuwe aan de dag tredende feiten te aanvaarden. Beter dan wie ook, weet hij of alle feiten van zijn misdrijving bij het door de strafoplegger gehouden onderzoek dat aan zijn bestraffing voorafging, aan het licht zijn gekomen. Maar deze zekerheid heeft hij — en dat is een winstpunt bij de door het HMG gegeven wetsuitleg — dat hij zich over de nieuwe bestraffing desgewenst wederom in twee instanties kan beklagen.

STRAFRECHTSPRAAK

Arrondissementskrijgsraad te 's-Gravenhage

Vonnis van 30 augustus 1967

President: Mr. Dr. J. P. van Erk; *Leden:* Luitenant-Kolonel J. C. Engelman en Kapitein T. Vrijdag.

Raadvrouw: Mr. L. Prins-Jacobs.

De „lange haren zaak”

(1) *Desertie in tijd van vrede gepleegd (eigendunkelijk niet terugkeren van verlof met het oogmerk om zich voor goed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken en vrijwillige terugmelding circa 14 dagen later).*

In hoger beroep (zie de sententie achter het vonnis) heeft beklagde niet meer opgegeven dat hij voormeld oogmerk had; kwalificatie in appèl als opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid.

(2) *Opzettelijke ongehoorzaamheid (opzettelijk nalaten te voldoen aan de opdracht om naar de kapper te gaan en zijn haren te laten knippen).*

In hoger beroep bevestigd.

(3) *Opzettelijke ongehoorzaamheid met volharding (de volgende dag geweigerd te voldoen aan het herhaalde bevel om naar de kapper te gaan en in zijn ongehoorzaamheid volhard nadat zijn meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid had gewezen).*

In hoger beroep vrijspraak, omdat tenlaste gelegd is „opzettelijk nalaten” terwijl (slechts) bewezen is weigeren. De wet onderscheidt twee afzonderlijke delictsvormen: het „weigeren” en het „opzettelijk nalaten”. Het niet ten laste gelegde „weigeren” echter beschouwd als een (oneigenlijk) krijgstuuchtelijk vergrijp, verband houdend met de beuzen strafbare feiten.

De Krijgsraad veroordeelt tot 1½ jaar gevangenisstraf en ontslag omdat beklagde ook nog ter terechtzitting bij zijn standpunt is gebleven en heeft verklaard dat hij erop uit was om, door zijn handelwijze, een afkeuring te bewerkstelligen. De Krijgsraad volgt zijn gewoonte om de aan dienstweigeraars op te leggen straf verband te doen houden met de tijd, gedurende welke de man voor eerste oefening onder de wapenen wordt gehouden.

In hoger beroep 3 maanden militaire detentie met aftrek van 3 maanden voorarrest en voorts een voorwaardelijke plaatsing in een strafklasse voor de tijd van 3 maanden, nu beklagde ter terechtzitting van een gewijzigd inzicht heeft blijk gegeven en gezegd heeft in de toekomst zo goed mogelijk zijn verplichtingen als militair te zullen nakomen

(hebbende beklaagde inmiddels zijn haren laten knippen) welke goede voornemens het Hof serieus wil nemen.

(W.M.Sr. art. 11-13, 23, 25, 97, 98, 114, 114, 1°, W.K. art. 60).

DE ARRONDISSEMENTSKRIJGSRAAD TE 'S-GRAVENHAGE,

in de zaak van de Auditeur-Militair bij die Krijgsraad, eiser, tegen A. W. J., geboren 29 oktober 1947, dpl. soldaat, beklaagde.

Gezien: . . . enz.;

Gezien de vordering van de Auditeur-Militair overgelegd op de terechtzitting van 30 augustus 1967 strekkende tot veroordeling van beklaagde tot gevangenisstraf voor de tijd van *twalf weken* met aftrek van voorarrest vanaf 14 juni 1967; plaatsing in een strafklasse voor de tijd van *vier maanden* en gehoord de voorlezing van deze vordering;

Gezien: . . . enz.;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd:

„dat hij, in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht, ingedeeld bij de 424e Compagnie van Heutz Mobiel en gelegerd in het Walaardt Sacré Kamp te Huis ter Heide, op of omstreeks 29 mei 1967 eigendunkelijk niet is teruggekeerd van verlof of bewegingsvrijheid bij opgemeld onderdeel, waarna hij sindsdien met het oogmerk zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, opzettelijk ongeoorloofd langer dan een dag en niet langer dan 30 dagen van opgemeld onderdeel te Huis ter Heide afwezig is geweest en gebleven, totdat hij zich op of omstreeks 12 juni 1967 heeft teruggemeld, hebbende hij vervolgens op of omstreeks 13 juni 1967 en op of omstreeks 14 juni 1967 telkens in het Walaardt Sacré Kamp te Huis ter Heide telkens opzettelijk nagelaten te gehoorzamen aan het hem door zijn compagniescommandant, kapitein A. P. Wouters, gegeven dienstbevel naar de kapper te gaan (welke bevelen werden gegeven omdat beklaagde met veel te lange haren rondliep), door alstoen aldaar telkens opzettelijk geen gevolg te geven aan die bevelen, hebbende beklaagde op laatstgenoemd tijdstip te Huis ter Heide opzettelijk in zijn ongehoorzaamheid volhard en zijnde hij opzettelijk andermaal niet naar de kapper gegaan, nadat genoemde kapitein er hem uitdrukkelijk op had gewezen, dat hij zich schuldig maakte aan een ernstig strafbaar feit en deswege voor de Krijgsraad zou moeten verschijnen”;

Overwegende, dat uit een Justitiële Verklaring d.d. 14 juni 1967 opgemaakt door de Commandant 424 Compagnie van Heutz Mobiel te Huis ter Heide, blijkt, dat beklaagde op gemeld tijdstip sedert 15 november 1966 als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht in werkelijke dienst was;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk heeft verklaard: dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig soldaat

van de Koninklijke Landmacht, ingedeeld bij 424 Compagnie van Heutsz Mobiel en gelegerd in het Walaardt Sacré Kamp te Huis ter Heide, aldaar op 29 mei 1967 te 24.00 uur eigendunkelijk niet van bewegingsvrijheid bij zijn voormeld onderdeel is teruggekeerd met de bedoeling zich voor goed aan zijn militaire dienstplicht te onttrekken; dat hij sindsdien willens en wetens ongeoorloofd en onafgebroken van zijn genoemd onderdeel afwezig is gebleven, totdat hij zich op 12 juni 1967 bij zijn onderdeel heeft teruggemeld;

dat hij, dienend als voormeld, in de middag van 13 juni 1967 van zijn compagniescommandant, de kapitein A. P. Wouters, in genoemd kamp de opdracht kreeg direct naar de kapper te gaan; dat hij die dag willens en wetens niet naar de kapper is gegaan, hoewel hij daartoe wel in de gelegenheid was; dat hij in de ochtend van 14 juni 1967, toen door het kader van zijn onderdeel werd geconstateerd dat hij niet naar de kapper was geweest, wederom is voorgeleid voor de kapitein Wouters in voornoemd kamp; dat de kapitein hem wederom opdracht heeft gegeven naar de kapper te gaan; dat hij toen geweigerd heeft aan die opdracht gevolg te geven, te kennen gevende dat hij die opdracht niet zou uitvoeren; dat de kapitein hem er vervolgens uitdrukkelijk op heeft gewezen, dat hij door zijn optreden en met name wanneer hij niet naar de kapper ging om zijn haar te laten knippen, zich schuldig maakte aan het strafbare feit van dienstweigering of opzettelijke ongehoorzaamheid en dat hij zich daarvoor voor de Krijgsraad zou moeten verantwoorden; dat de kapitein daarna zijn bevel heeft herhaald; dat hij desondanks is blijven volharden in zijn weigering, te kennen gevende dat hij deze opdracht niet zou uitvoeren;

Overwegende, dat als getuige ten processe zakelijk heeft verklaard: Arnold Pieter Wouters, kapitein der Infanterie:

dat hij van 1 juli 1965 tot 15 juni 1967 commandant is geweest van 424 compagnie Van Heutsz Mobiel in het Walaardt Sacré Kamp te Huis ter Heide; dat op 29 mei 1967 te 24.00 uur de bij zijn compagnie ingedeelde dienstplichtig soldaat A. W. J. eigendunkelijk niet is teruggekeerd van bewegingsvrijheid bij zijn onderdeel en daarvan sindsdien onafgebroken zonder recht of vergunning, derhalve ongeoorloofd, afwezig is gebleven tot 12 juni 1967, toen hij zich persoonlijk heeft teruggemeld; dat hij J. op 13 juni 1967 opdracht heeft gegeven direct naar de kapper te gaan in verband met het feit dat J. met veel te lange haren rondliep; dat hij J. de volgende dag, 14 juni 1967, wederom op zijn bureau heeft ontboden, nadat hem door de adjudant Witter van zijn onderdeel was bericht dat J. weigerde naar de kapper te gaan en dat hij hem toen nogmaals uitdrukkelijk deze opdracht heeft gegeven, waarna J. antwoordde dat hij weigerde dat te doen; dat hij J. er daarbij op heeft gewezen dat deze zich schuldig maakte aan het strafbare feit van opzettelijke ongehoorzaamheid en dat hij zich daarvoor voor de Krijgsraad

zou moeten verantwoorden; dat J. desondanks bleef volharden in zijn weigering, te kennen gevende dat hij de opdracht toch niet zou uitvoeren;

Overwegende, dat de Krijgsraad op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „desertie in tijd van vrede gepleegd”,
2. „opzettelijke ongehoorzaamheid”,
3. „opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk „in zijn ongehoorzaamheid volhardt nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid heeft gewezen”,

voorzien en strafbaar gesteld bij:

1. artikel 98 van het Wetboek van Militair Strafrecht;
2. artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;
3. artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat beklaagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklaagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat de Krijgsraad na te melden straf in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan mede gelet op de persoon des daders;

Overwegende, dat beklaagde omstreeks 7 maanden op voldoende wijze zijn dienstplicht vervuld heeft;

Overwegende, dat beklaagde gedurende zijn daarop volgende desertie zijn hoofdhaar heeft laten doorgroeien en bij zijn terugmelding geweigerd heeft naar de kapper te gaan;

Overwegende, dat beklaagde ten processe heeft verklaard, dat hij er op uit was door te handelen als hij deed, een afkeuring te bewerkstelligen;

Overwegende, dat aan beklaagde — voor de laatste maal ter terechtzitting — duidelijk is gemaakt, dat waar deze weigering tengevolge had, dat hij zijn dienstverplichtingen niet kon nakomen, hij als dienstweigeraar moest worden aangemerkt;

Overwegende, dat beklaagde desondanks, ook ter zitting, in zijn weigering heeft volhard;

Overwegende, dat de duur van de aan dienstweigeraars op te leggen straf verband houdt met de tijd, dat de dienstplichtigen voor eerste oefening onder de wapenen worden gehouden;

Overwegende, dat de Krijgsraad bij het bepalen van de aan beklaag-

de op te leggen straf dan ook rekening houdt met de vóór zijn desertie volbrachte diensttijd;

Overwegende, dat beklaagde op 14 juni 1967 in voorlopig arrest is gesteld en de aard en omstandigheden der zaak vorderen dat dit arrest gehandhaafd blijft;

Overwegende, dat de Krijgsraad beklaagde op grond van de gepleegde feiten ongeschikt acht in de militaire stand te blijven doch niet tevens zodanig ongeschikt dat hij voor goed van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen behoort te worden ontzet;

(Volgt: veroordeling tot een gevangenisstraf voor de tijd van 1 jaar en 6 maanden met aftrek van de tijd door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in arrest doorgebracht, te weten vanaf 14 juni 1967 en ontslag uit de militaire dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen — *Red.*).

Hoog Militair Gerechtshof

Sententie van 21 september 1967

President: Mr. Lamers; *Leden:* Lt.-Generaal Mr. Schepers, Schout-bij-Nacht Bakker, Generaal-Majoor Coopmans, Mr. Prins (plv.) en Lt.-Generaal Cox (plv.),

Raadsmans: Mr. Ph. van der Ven, advocaat te 's-Gravenhage.

(*Zie het vonnis hiervóór.*)

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien: . . . enz.;

Gehoord de Advocaat-Fiscaal in zijn schriftuur van eis met conclusie, dat het Hof het vonnis van de eerste rechter zal bevestigen, behalve ten aanzien der opgelegde straf en haar motivering, en te dien aanzien opnieuw rechtdoende, de beklaagde zal veroordelen tot een militaire detentie voor de tijd van *drie maanden*, met aftrek van drie maanden voorarrest, en plaatsing in de strafklasse voor de tijd van *vier maanden*;

Overwegende, dat het Hof zich met het vonnis, waarvan hoger beroep, niet kan verenigen, zodat dit moet worden vernietigd;

Overwegende immers, dat de Krijgsraad in zijn vonnis ten onrechte heeft bewezenverklaard, dat beklaagde op 14 juni 1967 opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem door zijn compagniescommandant gegeven dienstbevel onder de verzwarende omstandigheden als in de telastlegging vermeld, terwijl bij het onderzoek ter terechtzitting is komen vast te staan, dat beklaagde uitdrukkelijk en met zoveel woorden *geweigerd* heeft dat dienstbevel te gehoorzamen; dat artikel 114 van het

Wetboek van Militair Strafrecht een duidelijk onderscheid maakt en ook bedoelt te maken tussen beide vormen van opzettelijke ongehoorzaamheid en er mitsdien van twee onderscheiden misdrijven sprake is;

Overwegende, bovendien, dat de door de Krijgsraad aan beklaagde opgelegde straffen thans niet meer — zoals nader zal worden overwogen — in overeenstemming zijn met de aard van de bewezen verklaarde feiten en de omstandigheden waaronder zij door beklaagde zijn gepleegd, gelet ook op de door beklaagde nader ingenomen houding ten aanzien van de door hem gepleegde misdrijven;

Overwegende, dat de beklaagde is ten laste gelegd: . . . (*enz., zie het vonnis — Red*).

Overwegende, dat uit een ten processe aanwezige Justitiële Verklaring, op 14 juni 1967 opgemaakt en ondertekend door de commandant van de 424e Compagnie van Heutz Mobiel, blijkt, dat Adriaan W. J. op genoemde datum sedert 15 november 1966 als dienstplichtig soldaat in werkelijke dienst was bij de Koninklijke Landmacht;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk onder meer heeft verklaard:

dat hij, terwijl hij in werkelijke dienst was als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht, ingedeeld bij de 424e Compagnie van Heutz Mobiel en gelegerd in het Walaardt Sacré Kamp te Huis ter Heide, aldaar op 29 mei 1967 te 24.00 eigendunkelijk niet van bewegingsvrijheid bij zijn voormeld onderdeel is teruggekeerd; dat hij sindsdien willens en wetens ongeoorloofd en onafgebroken van zijn genoemd onderdeel afwezig is gebleven, totdat hij zich op 12 juni 1967 bij zijn onderdeel heeft teruggemeld;

dat hij, dienend als voormeld, in de middag van 13 juni 1967 van zijn compagniescommandant, de kapitein A. P. Wouters, in genoemd kamp de opdracht kreeg direct naar de kapper te gaan; dat hij die dag willens en wetens niet naar de kapper is gegaan, hoewel hij daartoe wel in de gelegenheid was;

Overwegende, dat als getuige ten processe zakelijk onder meer heeft verklaard:

Arnold Pieter *Wouters*, kapitein der Infanterie:

dat hij van 1 juli 1965 tot 15 juni 1967 commandant is geweest van 424e Compagnie van Heutz Mobiel in het Walaardt Sacré Kamp te Huis ter Heide; dat op 29 mei 1967 te 24.00 uur de bij zijn compagnie ingedeelde dienstplichtig soldaat A. W. J. eigendunkelijk niet is teruggekeerd van bewegingsvrijheid bij zijn onderdeel en daarvan sindsdien onafgebroken zonder recht of vergunning, derhalve ongeoorloofd, afwezig is gebleven tot 12 juni 1967, toen hij zich persoonlijk heeft teruggemeld; dat hij J. op 13 juni 1967 opdracht heeft gegeven direct naar de kapper te gaan in verband met het feit dat J. met veel te lange haren rondliep; dat hem de volgende dag, 14 juni 1967, door de adjudant

Witter van zijn onderdeel werd bericht dat J. weigerde naar de kapper te gaan;

Overwegende, dat het Hof op grond van de inhoud van bovenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit en/of de feiten waarop het betrekking heeft — wettig en overtuigend bewezen acht, hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd met zijn schuld daaraan, te weten:

„dat hij, in werkelijke dienst als dienstplichtig soldaat van de Koninklijke Landmacht, ingedeeld bij de 424e Compagnie van Heutsz „Mobiël en gelegerd in het Walaardt Sacré Kamp te Huis ter Heide, op „29 mei 1967 eigendunkelijk niet is teruggekeerd van bewegingsvrijheid „bij opgemeld onderdeel, waarna hij sindsdien opzettelijk ongeoorloofd „langer dan een dag en niet langer dan 30 dagen van opgemeld onderdeel te Huis ter Heide afwezig is geweest en gebleven, totdat hij zich „op 12 juni 1967 heeft teruggemeld, hebbende hij vervolgens op 13 juni „1967 in het Walaardt Sacré Kamp te Huis ter Heide opzettelijk nagelaten te gehoorzamen aan het hem door zijn compagniescommandant, kapitein A. P. Wouters, gegeven dienstbevel naar de kapper te „gaan (welk bevel werd gegeven omdat beklaagde met veel te lange „haren rondliep), door alstoen aldaar opzettelijk geen gevolg te geven „aan dat bevel”;

Overwegende, dat het aldus bewezene moet worden gekwalificeerd als:

1. „Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, in tijd van vrede tenminste één dag en niet langer dan dertig dagen durende”;
2. „Opzettelijke ongehoorzaamheid”;

voorzien en strafbaar gesteld bij:

1. Artikel 97 aanhef en sub 1e van het Wetboek van Militair Strafrecht;
2. Artikel 114 lid 1 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Overwegende, dat niet wettig en overtuigend bewezen is, hetgeen aan beklaagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor als bewezen is aangenomen, zodat hij daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende, dat beklaagde ten processe zakelijk weergegeven onder meer nog heeft verklaard:

dat hij in de ochtend van 14 juni 1967, toen door het kader van zijn onderdeel werd geconstateerd dat hij niet naar de kapper was geweest, wederom is voorgeleid voor de kapitein Wouters in voornoemd kamp; dat de kapitein hem wederom opdracht heeft gegeven naar de kapper te gaan; dat hij toen geweigerd heeft aan die opdracht gevolg te geven, te kennen gevende dat hij die opdracht niet zou uitvoeren; dat de kapitein hem er vervolgens uitdrukkelijk op heeft gewezen dat hij door zijn optreden en met name wanneer hij niet naar de kapper ging om zijn haar te laten knippen, zich schuldig maakte aan het strafbare feit van dienst-

weigering of opzettelijke ongehoorzaamheid en dat hij zich daarvoor voor de Krijgsraad zou moeten verantwoorden; dat de kapitein daarna zijn bevel heeft herhaald; dat hij desondanks is blijven volharden in zijn weigering, te kennen gevende dat hij deze opdracht niet zou uitvoeren;

Overwegende, dat de kapitein A. P. Wouters voornoemd als getuige ten processe zakelijk weergegeven nog heeft verklaard:

dat hij J. op 14 juni 1967, wederom op zijn bureau heeft ontboden nadat hem door de adjudant Witter van zijn onderdeel was bericht dat J. weigerde naar de kapper te gaan en dat hij hem toen nogmaals uitdrukkelijk de opdracht heeft gegeven naar de kapper te gaan, waarna J. antwoordde dat hij weigerde dat te doen; dat hij J. er daarbij op heeft gewezen dat deze zich schuldig maakte aan een strafbaar feit van opzettelijke ongehoorzaamheid en dat hij zich daarvoor voor de Krijgsraad zou moeten verantwoorden; dat J. desondanks bleef volharden in zijn weigering, te kennen gevende dat hij de opdracht toch niet zou uitvoeren;

Overwegende, dat uit het voorgaande volgt, dat beklagde buiten de hiervoor als bewezen aangenomen feiten, bovendien zich heeft schuldig gemaakt aan het weigeren te gehoorzamen aan een hem gegeven dienstbevel, daarbij opzettelijk in zijn ongehoorzaamheid volhardend, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid heeft gewezen;

Overwegende, dat het Hof voornoemde door beklagde onder verzwarende omstandigheden gepleegde opzettelijke ongehoorzaamheid beschouwt als een opzichzelfstaand tot de kennisneming van de militaire rechter behorend ernstig krijgstuchtelijk vergrijp (misdrijf), verband houdend met de hogergenoemde als bewezen aangenomen strafbare feiten, zodat het Hof daarvan — met toepassing van artikel 60 van de Wet op de Krijgstucht — gelijktijdig kennis neemt, en dit ernstig krijgstuchtelijke vergrijp (misdrijf) bij de bepaling van de aan beklagde op te leggen straf in aanmerking neemt;

Overwegende, dat beklagde strafbaar is, zijnde van geen feiten of omstandigheden gebleken die de strafbaarheid van beklagde zouden opheffen of uitsluiten;

Overwegende, dat het Hof na te melden straffen in overeenstemming acht met de ernst van de gepleegde feiten en de omstandigheden waaronder zij zijn begaan, mede gelet op de persoon van de beklagde;

Overwegende te dien aanzien, dat beklagde ten processe zakelijk weergegeven nog heeft verklaard:

dat hij weliswaar bij zijn verhoor voor de Officier-Commissaris bij voornoemde Krijgsraad en ook op de terechtzitting van deze Krijgsraad heeft gezegd, dat hij er destijds op uit was om zich te laten afkeuren en dat hij, onder meer omdat hij in dienst korte haren moest dragen, verder geen militaire dienst meer wil verrichten, maar dat hij thans tot andere gedachten is gekomen; dat hij nu geen bezwaren meer heeft

tegen de militaire dienst en voornemens is in de toekomst zo goed mogelijk al zijn plichten als militair te zullen nakomen; dat hij inmiddels zijn haren heeft laten knippen;

Overwegende, dat de als bewezen aangenomen strafbare feiten alsmede voornoemd door beklagde gepleegd krijgstuuchtelijk vergrijp (misdrijf) in de omstandigheden waaronder zij werden begaan zeer ernstig zijn en tot het opleggen van een langdurige vrijheidsstraf aanleiding zouden kunnen geven;

dat het Hof in verband daarmee na te noemen straf en bijkomende goede voornemens serieus wil nemen en beklagde in de gelegenheid wil stellen deze voornemens waar te maken;

dat het Hof in verband hiermede na te noemen straf en bijkomende straf passend oordeelt en termen aanwezig acht de bijkomende straf voorwaardelijk op te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet;

Overwegende, dat beklagde sedert 14 juni 1967 in voorlopig arrest verblijft, van welk arrest bij de tenuitvoerlegging van de na te noemen hoofdstraf een gedeelte groot drie maanden in mindering dienen te worden gebracht;

Gezien: enz.;

RECHT DOENDE IN HOGER BEROEP IN NAAM DER KONINGIN!

Vernietigt het vonnis, waarvan hoger beroep, en opnieuw rechtdoende:

Verklaart beklagde schuldig aan de hierboven als bewezen aangenomen en gekwalificeerde strafbare feiten en hem deswege strafbaar;

Veroordeelt beklagde terzake, voornoemd ernstig krijgstuuchtelijk vergrijp (misdrijf) in aanmerking nemend, tot militaire detentie voor de tijd van *drie maanden*;

Bepaalt, dat bij de tenuitvoerlegging van deze straf van het ondergane voorarrest een gedeelte groot drie maanden in mindering zal worden gebracht;

Beveelt beklagdes plaatsing in een strafklasse voor de tijd van *drie maanden*;

Bepaalt, dat deze bijkomende straf niet zal worden tenuitvoergelegd tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond dat de veroordeelde zich voor het einde van een proeftijd van *een jaar en zes maanden*, heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, dan wel zich op andere wijze heeft misdragen, met bepaling, dat deze proeftijd eerder zal eindigen, indien veroordeelde voor het einde van deze proeftijd uit de militaire dienst met groot verlof huiswaarts zal worden gezonden en wel — in dat geval — met de datum van huiswaartzending;

Heft op het bestaande arrest;

Bepaalt, dat beklagde onmiddellijk in vrijheid zal worden gesteld;

Verklaart niet bewezen hetgeen beklagde meer of anders is ten laste gelegd dan hiervoor bewezen is verklaard; spreekt hem daarvan vrij.

NASCHRIFT

Tussen de behandeling van deze zaak voor de Krijgsraad en die, voor het Hoog Militair Gerechtshof, is veel veranderd.

In de eerste plaats wel de instelling en de intentie van de beklaagde.

Ten tijde van de behandeling voor de Krijgsraad was het nog een krachtmeting tussen beklaagde, als individu, tegen de (interne orde-maatregelen van de) Krijgsmacht, dus tegen een orgaan van de Staat. Daarbij werd beklaagde niet geleid door ideële motieven, doch hij handelde uit bravoure, om te zien wie het „winnen” zou. Als ideële motieven (saamgevat onder de term „gewetensbezwaren”) het individu beletten, zijn verplichte dienst bij de Krijgsmacht te verrichten, wijkt de Staat.

Het is duidelijk dat de Krijgsmacht, op straffe van gevaar voor des-integratie, aan dergelijk tarten niet mag toegeven. Toen dus beklaagde, voor de Krijgsraad verschenen, nog niet tot inkeer was gekomen en zijn „poker” tegen de Staat voortzette, werd hij aangemerkt en behandeld als alle andere „dienstweigeraars”, die handelen uit andere dan de door de Wet aanvaarde ideële motieven.

Dat het hier niet betrof een principiële dienstweigerings uit ideële motieven, maar een krachtmeting van beklaagde met de (interne orde van de) Krijgsmacht, blijkt uit het feit dat beklaagde, voor het H.M.G. verschenen, tot andere gedachten was gekomen en verklaarde, zijn militaire dienst verder zo goed mogelijk te zullen verrichten.

In de tweede plaats is er de juridische benadering van het ten laste gelegde.

Het voor de Krijgsraad door beklaagde beleden oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, heeft hij voor het Hof niet meer herhaald. Uit de sententie blijkt niet, hoe hij aannemelijk gemaakt heeft dat zijn verklaring dienaangaande voor de Krijgsraad niet, en zijn verklaring voor het Hof wèl op waarheid berustte. Het ligt nu eenmaal op de weg van een beklaagde, die in appèl op een eerdere bekentenis terugkomt, dat aannemelijk te maken. Mogelijk heeft het Hof dit (mede) willen aannemen op grond van de houding van beklaagde, die tevoren geheel en al door bravoure was ingegeven; die bravoure kan er wel toe geleid hebben meer te erkennen dan de werkelijkheid. Trouwens, het feit dat beklaagde zich vrijwillig heeft teruggemeld, kan er eveneens op duiden dat beklaagde in werkelijkheid niet het oogmerk heeft gehad, zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken.

Niettemin zou een uitdrukkelijke overweging te dezer zake niet overbodig zijn geweest.

Vervolgens valt op de overweging inzake het „weigeren” en „opzettelijk nalaten” op 14 juni 1967.

Het Hof zegt dat, aangezien in de wet „weigeren” naast „opzettelijk „nalaten” staat, de wet daarmee twee onderscheiden misdrijfsvormen heeft bedoeld. Nu gebleken is dat beklagde „geweigerd” heeft, hetgeen echter niet tenlastegelegd is, moet hij van het wel ten laste gelegde „opzettelijk nalaten” worden vrijgesproken.

Inderdaad heeft de Wet, naast het in de eerste plaats vermelde „weigeren”, ook nog strafbaar gesteld het „opzettelijk nalaten”. De reden hiervoor is duidelijk: gesteld dat een mindere niet weigert (en dus de schijn wekt alsof hij het bevel gaat uitvoeren), dan moet hij, als hij het bevel niet uitvoert, óók gestraft kunnen worden.

Primair is echter het weigeren, dus het ostentatief ongehoorzaam zijn, want weigeren behoeft niet noodzakelijkerwijs door woorden te geschieden; ook uit feitelijke gedragingen kan het voortvloeien. Ingeval van weigering is het misdrijf voltooid en behoeft men niet te wachten tot de mindere bovendien het bevel nalaat op te volgen. Meestal echter zal het weigeren gevolgd worden door het (aangekondigde) opzettelijk nalaten. Het is zeldzaam, hoewel het wel eens voorkomt, dat een mindere wèl (mondeling) weigert het bevel op te volgen, doch niettemin het bevel uitvoert.¹⁾

In het voorliggende geval is dan ook niet gebleken dat beklagde — na tegenover de kapitein Wouters g e z e g d te hebben dat hij niet naar de kapper zou gaan — onmiddellijk na het uitspreken van deze woorden aanstalten heeft gemaakt, zich naar de kapper te begeven om alsnog de opdracht uit te voeren. Niet alleen dat dat niet gebleken is, maar het ligt voor de hand dat dat ook niet gebeurd is: beklagde was nog in een stemming om, in strijd met de waarheid, te verklaren dat hij afwezig was gebleven met het oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken!

Het is dan ook niet duidelijk, waaruit het Hof de conclusie getrokken heeft dat beklagde niet (ook) opzettelijk nagelaten heeft, het bevel op te volgen. Ook een eventueel — wat echter in vonnis en sententie niet vermeld is — onmiddellijk in (streng) arrest stellen van beklagde staat het constateren van de op de weigering volgende opzettelijk nalaten niet in de weg, omdat de kapper toch ook in de cellen komt.

W. H. V.

¹ Hierin kan een reden liggen om het feit krijgstuuchtelijk af te doen; zeker als de latere (tijdige) uitvoering gevolg is van een tot inkeer komen van de mindere.

TUCHTRECHTSPRAAK**Commandant Afdva**

Beschikking van 14 augustus 1967

(Zie de beschikking hierná).

Tenietdoening door een hogere chef van een strafoplegging van 14 dagen licht arrest terzake van: „Ondanks herhaalde waarschuwingen „van een badmeester in een openbaar zwembad zich ernstig misdragen „door een burgerbezoekster van de rand van het bassin in het water te „duwen”, omdat redelijkerwijze geen militair dienstbelang bij het feit betrokken was en dit derhalve niet in strijd kon zijn met de militaire orde.

(W.K. art. 50, 70).

DE LUITENANT-KOLONEL DER ARTILLERIE, , COMMANDANT VAN AFDVA;

Gezien het beklagschrift van de dienstplichtig kanonnier X., rnr. 46.07.15.591, houdende de op 12 augustus 1967 kenbaar gemaakte wens zich te beklagen over de straf van 14 dagen licht arrest met de strafreden: „Ondanks herhaalde waarschuwingen van een badmeester „in een openbaar zwembad, zich wederom ernstig misdragen door bur- „gers van de rand van het bassin in het water te duwen”, hem opgelegd door de Kapitein der Artillerie Y., commandant van de Staf- en verzorgingsbatterij Afdva en hem op 9 augustus 1967 ter kennis gebracht;

Gehoord de klager en de strafoplegger;

Gezien de op de zaak betrekking hebbende bescheiden;

Overwegende, dat de klager heeft verklaard:

dat hij op 8 aug. 1967 na de dienst is gaan zwemmen in het openbaar zwembad „de Hokseberg” te 't Harde; dat hij, toen hij zich na het zwemmen te plm. 19.15 uur op weg naar de kleedkamer begaf, om zich aan te kleden, een meisje, dat aan de rand van het bassin stond, in het water heeft geduwd; dat de badmeester hem bij zich heeft geroepen, en gezegd heeft, dat hij zich moest gaan aankleden; dat klager daarop heeft geantwoord: „Dat was ik al van plan, want ik ben op weg naar „de kleedkamer”; dat de badmeester hem toen voor 14 dagen de toegang tot het zwembad ontzegde; dat klager reeds eerder door de badmeester uit het zwembad was gestuurd wegens het in het water duwen van een burgerbezoekster; dat klager enkele dagen voor het gebeurde op 8 augustus eveneens door de badmeester wegens onordelijk gedrag was gewaarschuwd, omdat hij op een hek was geklommen en toen — in plaats van daaraf te komen zoals de badmeester hem had gezegd — vanaf het hek in het water was gedoken; dat klager naar aanleiding van het gepleegde feit op 9 augustus 1967 door zijn batterijcommandant is

gehoord en gestraft met 14 dagen licht arrest; dat uit de omschrijving der strafreden de indruk wordt gewekt, dat klager, na door de badmeester te zijn gewaarschuwd, meer dan één burgerbezoeker in het water heeft geduwd; dat hij van mening is, dat de soort en zwaarte van de opgelegde straf niet in overeenstemming zijn met de ernst van het gepleegde vergrijp;

Overwegende, dat de strafoplegger heeft verklaard:

dat op de morgen van 9 augustus 1967 de sportofficier van de legerplaats 't Harde hem telefonisch rapporteerde, dat de dpl. kan. X. door de badmeester van het zwembad „de Hokseberg” wederom uit het bad was gestuurd wegens het in het water duwen van een burgerbezoeker; dat de strafoplegger zich daarop telefonisch in verbinding heeft gesteld met de badmeester van genoemd zwembad, de heer Van Beek; dat de badmeester voornoemd desgevraagd verklaarde:

dat hij op 8 augustus te plm. 19.15 uur heeft geconstateerd, dat klager, terwijl hij in de richting van de kleedkamer liep, een meisje, dat aan de rand van het bassin stond, in het water heeft geduwd; dat klager, toen de badmeester hem bij zich riep om hem het zwembad uit te sturen, heeft gezegd:

„Het is goed, ik ga al”, of woorden van dergelijke strekking; dat de badmeester aan klager daarop gedurende 14 dagen de toegang tot het zwembad heeft ontzegd, zulks in het bijzonder, omdat klager door de badmeester reeds meermalen wegens misdragingen was gewaarschuwd, waarbij klager eenmaal uit het bad was gestuurd eveneens wegens het in het water duwen van een burgerbezoeker; dat de strafoplegger, aan de dpl. kan. X. voornoemd, na deze terzake te hebben gehoord, op 9 augustus 1967 de straf heeft opgelegd van 14 dagen licht arrest, waarover klager zich op 12 augustus 1967 heeft beklaagd;

Overwegende, dat door gedragingen, zoals door klager begaan, andere bezoekers van het zwembad worden gehinderd, terwijl bovendien de veiligheid in gevaar wordt gebracht, doordat de taak van de badmeester onnodig wordt bemoeilijkt;

Overwegende, dat klager reeds eerder door de badmeester wegens misdragingen is gewaarschuwd;

Overwegende, dat het aanzien van de militaire stand afbreuk wordt gedaan door klager's onordelijk gedrag tegenover burgerbezoekers van het openbaar zwembad „de Hokseberg” te 't Harde;

Overwegende, dat het bestrafte feit is gepleegd; dat het bestrafte feit strijdig is met de krijgstucht; dat de soort en de zwaarte van de opgelegde straf in overeenstemming zijn met de ernst van het gepleegde feit; dat uit de omschrijving der strafreden de indruk kan worden gewekt, dat klager, na door de badmeester te zijn gewaarschuwd, meer dan één burgerbezoeker in het water heeft geduwd;

Beschikkende op het beklag:

Handhaaft de opgelegde straf; van welke straf de uitvoering wordt geacht te zijn aangevangen op de datum van de oorspronkelijke straf, zijnde 9 augustus 1967;

Wijzigt de omschrijving der strafreden, zodat deze komt te luiden: „Ondanks herhaalde waarschuwingen van een badmeester in een openbaar zwembad, zich wederom ernstig misdragen door een burgerbezoekster van de rand van het bassin in het water te duwen”;

Bepaalt, dat van deze beschikking een afschrift zal worden uitgereikt aan klager en voorts afschriften zullen worden gezonden aan de strafoplegger en aan de Bevelhebber der Landstrijdkrachten.

Commandant 1e Legerkorps

Beschikking ex artikel 50 Wet Krijgstucht van 14 september 1967

(Zie de beklagbeschikking hiervóór).

DE LUITENANT-GENERAAL, COMMANDANT 1E LEGERKORPS,

1. Gezien de beschikking op beklag van 14 augustus 1967 van de Luitenant-Kolonel, Commandant Afdeling Veldartillerie, inhoudende handhaving van de oplegging van de straf van veertien dagen licht arrest aan de kanonnier X., registratienummer 46.07.15.591 met als strafreden: „Ondanks herhaalde waarschuwingen van een badmeester in een openbaar zwembad, zich wederom ernstig misdragen door een burgerbezoekster van de rand van het bassin in het water te duwen”;

2. Gehoord de strafoplegger;

3. Overwegende,

a. dat het stelsel van de Nederlandse militaire straf- en tuchtwetgeving toelaat aan de militair onder bedreiging van straf meer en verdergaande verplichtingen op te leggen dan aan zijn niet-militaire medeburgers geschiedt, doch alleen voorzover het militair dienstbelang dit vordert;

b. dat weliswaar het Reglement Krijgstucht in artikel 8 lid 4 en in artikel 22 lid d de militair voorhoudt „in de omgang met burgers een voorbeeld te zijn van ordelijk en goed zedelijk gedrag, van hulpvaardigheid en menslievendheid”, niet te „twisten met burgers”, noch waar dan ook „baldadigheden te plegen”, of „de rust of orde” te verstoren, maar dat het Reglement alleen verbindend kan zijn voorzover het niet strijdt met de wet;

c. dat daarom het niet voldoen aan de genoemde bepalingen van het Reglement slechts dan een vergrijp tegen de krijgstucht oplevert en

krijgstuchtelijk strafbaar is, wanneer militaire dienstbelangen in het geding zijn;

4. Overwegende,

d. dat het bestrafte feit is begaan

- (1) buiten enig militair verband;
- (2) in een niet-militaire inrichting;
- (3) jegens niet-militairen;

(4) niet door een militaire meerdere ten overstaan van minderen, zodat daarbij redelijkerwijze geen militair dienstbelang was betrokken en het feit derhalve niet in strijd kan zijn met de militaire orde;

5. Bevindt het feit niet krijgstuchtelijk strafbaar;

6. Doet de strafoplegging teniet.

7. Bepaalt, dat van deze beschikking een afschrift zal worden uitgereikt aan gestrafte, en voorts afschriften zullen worden gezonden aan de strafoplegger en aan de Bevelhebber der Landstrijdkrachten.

NASCHRIFT

Geen krijgstuchtelijk vergrijp en dáárom niet krijgstuchtelijk strafbaar of wél een krijgstuchtelijk vergrijp, doch onder bepaalde omstandigheden seponeren?

Volgens art. 2, 1° van de Wet op de Krijgstucht zijn krijgstuchtelijke vergrijpen: alle niet in enige strafwet omschreven feiten, strijdig met enig dienstbevel of dienstvoorschrift, of onbestaanbaar met de militaire tucht of orde. Daar deze omschrijving vaag is, in het bijzonder „onbestaanbaar met de militaire tucht of orde”, gaf de Regering, ter uitvoering van art. 73 W.K., een nadere uiteenzetting daarvan in het Reglement betreffende de krijgstucht. Zij heeft daarin allerlei burger fatsoensnormen neergelegd en deze daarmee tevens tot militaire normen gemaakt.

Bij de beantwoording van de vraag of een handeling of gedraging van een militair al dan niet bestaanbaar is met de militaire tucht of orde, moeten de algemene beginselen, neergelegd in hoofdstuk I „Begin-selen der krijgstucht”, als leidraad worden genomen. B.v.: De militair zal zich te allen tijde behoorlijk gedragen overeenkomstig de waardigheid van de militaire stand¹⁾ . . . en ook in de omgang met burgers een voorbeeld zijn van ordelijk en goed zedelijk gedrag, hulpvaardigheid en menslievendheid (art. 8, lid 4).

In hoofdstuk II „Krijgstuchtelijke vergrijpen” zijn enkele verbods- en gebodsbepalingen opgenomen, waarvan de niet-nakoming onbestaanbaar is met de militaire tucht of orde. Zo bepaalt art. 20 (2): De militair zal, ook waar het betreft verrichtingen welke niet uit enig dienstbevel

¹ Onder „militaire stand” verstaan wij: de gezamenlijke militaire leden die de krijgsmacht vormen, terwijl wij onder „waardigheid” verstaan: de maatschappelijke achting.

of dienstvoorschrift voortvloeien, gewillig en naar behoren medewerken in alles wat kan bijdragen tot een waardige vertegenwoordiging van Nederland of van de vloot en het leger (w.o. de luchtmacht) of enig onderdeel daarvan.

Enkele jaren geleden gaf de Minister van Defensie de volgende toelichting op artikel 1 van het Reglement betreffende de krijgstucht, luidende: „Naast de gehoorzaamheidsplicht eist de krijgstucht het nalaten „van elk min voegzaam en met de waardigheid van de militaire stand „strijdig gedrag”. Met andere woorden, de krijgstucht eist wat in het burgerleven genoemd wordt: *w e l l e v e n d h e i d*. Wellevendheid is bijvoorbeeld: beleefdheid tegenover hoger geplaatsten, ouderen en dames, belangstelling voor anderen, een onberispelijk tenue, een correct gedrag op straat, in de trein, in de tram of in de bus. De militair draagt een uniform, waardoor hij zich onderscheidt van de burger. Men is dikwijls geneigd alle militairen op het onjuiste gedrag van slechts één militair aan te zien. Die militair werpt een blaam op zijn kameraden, op zijn schip of op zijn onderdeel¹).

De batterijcommandant, die in eerste instantie belast was met de handhaving van de krijgstucht in zijn batterij, besliste dat de kanonnier zich aan een misdrijving tegen de krijgstucht had schuldig gemaakt (art. 1, 8, 22 en 27 R.Kr.). De afdelingscommandant, beklagmeerdere, deelde diens mening.

Hun beider chef, de Commandant 1 - L.K., die verplicht was er voor te waken, dat de onder zijn bevelen gestelden een rechtvaardig, verstandig en gepast gebruik maken van de hun bij de Wet op de Krijgstucht toegekende bevoegdheden, was het daar niet mee eens, en deed de strafoplegging teniet, overwegende, dat daarbij redelijkerwijze geen militair dienstbelang was betrokken, het feit derhalve niet in strijd kon zijn met de militaire orde en niet krijgstuchtelijk strafbaar was (art. 50, 70 W.K.).

Het in sub 3a van de beschikking van C.-1 L.K. overwogene, dat aan de militair onder bedreiging van straf meer en verder gaande verplichtingen mogen worden opgelegd dan aan zijn niet-militaire medeburgers, voor zover het militair dienstbelang dit vordert, is *niét* terzake dienende. „Militair dienstbelang”, een pleonastische uitdrukking, is een algemeen vaag begrip. De vraag is: Wat moet in concreto onder militair dienstbelang worden verstaan? Wet noch reglement geven daarvan een omschrijving.

Het systeem van de Wet op de Krijgstucht is dat de commandant (de tot straffen bevoegde meerdere) beslist of een bepaalde gedraging van een onderhebbende „onbestaanbaar is met (het dienstbelang) de militaire tucht of orde”. (art. 2, 1° W.K.) De Regering gaf dáárvan ter

¹ Handleiding bij het „Reglement betreffende de krijgstucht”. (Besch. M.v.D. van 18 juli 1963, nr. 220/143 V).

voorlichting van de militairen, meerderen en minderen, een uiteenzetting in het Reglement betreffende de Krijgstucht.

In sub 3b is onder aanhaling van enkele artikelen uit het Reglement overwogen, dat het Reglement alleen verbindend kan zijn voor zover het niet strijdt met de wet enz. Deze overweging is evenmin terzake dienende, omdat van strijdigheid van het Reglement met de Wet niet is gebleken.

Op grond van het met betrekking tot het sub 3a en 3b opgemerkte is ook het in sub 3c overwogene niet terzake dienende.

Daar het Reglement betreffende de krijgstucht nog steeds in zijn volle omvang van kracht is, kon o.i. op grond daarvan: het ondanks herhaalde waarschuwingen van een badmeester aan de kanonnier in het openbare zwembad een bezoeker van de rand van het bassin in het water duwen, als een krijgstuchtelijk vergrijp beschouwd worden, op de enkele grond dat de kanonnier de militaire status bekleedde. De militairen uit de legerplaats 't Harde, die van het zwembad gebruik maken, zouden daardoor een slechte naam kunnen krijgen, waardoor het aanzien van en vertrouwen in de krijgsmacht zouden kunnen worden geschaad. (art. 1, 8(4), 15(2), 16(2) en 20(2) R.K.)

Of de gedraging zodanig in strijd is met de krijgstucht dat de kanonnier deswege krijgstuchtelijk dient te worden gecorrigeerd en in welke mate, is een kwestie van beleid, van opportuniteit. In het tuchtrecht geldt immers evenals in het strafrecht het opportuniteitsbeginsel.

De overwegingen: dat de kanonnier het feit buiten enig militair verband pleegde, in een niet-militaire zweminrichting, jegens niet-militairen en niet ten overstaan van minderen, zijn naar het ons voorkomt omstandigheden die — nadat is vastgesteld dat een krijgstuchtelijk vergrijp is gepleegd — in overweging dienen te worden genomen voor de beoordeling of al of niet (sepot) een krijgstuchtelijke correctie behoort te worden toegepast; zo ook de omstandigheid dat de badmeester de kanonnier gedurende 14 dagen de toegang tot het zwembad had ontzegd; en zo ja, voor een juiste bepaling van de straf en strafmaat. (art. 37 W.K.)

In bovenstaande zaak stonden de opvatting van twee troepencommandanten over tuchthandhaving tegenover die van hun hoge chef. Daar het H.M.G. niet in de gelegenheid is geweest zich daarover uit te spreken, ware daarin mogelijk aanleiding voor de Minister van Defensie, die in hoogste instantie aansprakelijk is voor de tucht in de krijgsmacht, van zijn zienswijze blijkt te geven.

A. F. S.

ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK

Centale Raad van Beroep

13 mei 1965

(P.L. 1959/52)

Voorzitter: Mr. W. P. Mulié (fgd.); *Leden:* Mr. H. Fortuin en Jhr. Mr. C. M. O. van Nispen tot Sevenaer.

(Pensioenwet voor de landmacht 1922, art. 2, eerste lid onder 2°).

Klager, die bij de medische keuring voor de militaire dienst S-2b werd geclassificeerd wegens nervositeit en vegetatieve labiliteit, kwam op 7 juni 1956 voor eerste oefening onder de wapenen. Reeds spoedig daarna viel hij op door zijn vreemde gedrag. Nadat bij hem op 16 juni 1956 de huidreactie van Mantoux was opgewekt, raakte klager geheel in de war. Sedertdien wordt hij onafgebroken in psychiatrische inrichtingen verpleegd.

Op de namens hem ingediende aanvraag om militair invaliditeitspensioen werd afwijzend beschikt, omdat geen verband tussen klagers geestesziekte en de uitoefening van de militaire dienst werd aanvaard.

De Raad acht bedoeld verband echter wel aanwezig, zulks op grond van het oordeel van een hoogleraar-psychiater, dat voor klager, die een sensitieve en aan huis gebonden jongeman was, de inlijving in en de korte periode van de militaire dienst als een bijzondere nadelige invloed in de zin van art. 2, lid 1 onder 2° (c), der Pensioenwet voor de Landmacht 1922 moet worden aangemerkt.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

inzake: K., verpleegd wordende in B., klager, op de openbare terechtzittingen van 27 januari 1960 en 6 mei 1965 vertegenwoordigd door de voorlopig vertegenwoordiger W. Th. K., wonende te N., in persoon verschenen, en bijgestaan door H. K., wonende te N., als zijn raadsman, tegen: *de Minister van Defensie*, verweerder, voor wie op de voormelde openbare terechtzittingen als gemachtigde is opgetreden J. Koolhoven, referendaris bij het Ministerie van Defensie, wonende te 's-Gravenhage.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken, waaronder het proces-verbaal der openbare terechtzitting van 27 januari 1960;

Gehoord de bovengenoemde verschenen personen, alsmede ter openbare terechtzitting van 27 januari 1960 als deskundige Ph. P. Bieger, kolonel-arts, wonende te 's-Gravenhage, medegebracht vanwege verweerder;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende, dat bij Koninklijk Besluit van 4 maart 1958 afwijzend is beslist op een namens klager ingediend verzoek om toekenning van een militair invaliditeitspensioen krachtens de bepalingen van de Pensioenwet voor de Landmacht 1922; waarbij werd overwogen:

dat ten aanzien van de gewezen dienstplichtige K. voornoemd, op 15 april 1957, ter plaatse waar hij verbleef, een militair geneeskundig onderzoek heeft plaats gehad door de Reserve-cerste-luitenant-arts S., als gedelegeerd lid van de commissie voor het geneeskundig onderzoek te 's-Gravenhage;

dat terzake onder dagtekening van 11 mei 1957 door evengenoemde commissie een geneeskundig rapport werd uitgebracht, van welk rapport een uittreksel door de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst aan de Minister van Oorlog werd doorgezonden; dat uit bedoeld uittreksel uit het rapport onder meer blijkt, dat onderzochte geacht wordt tot de verdere waarneming van de militaire dienst ongeschikt te zijn uit hoofde van gebreken; dat hij in verband hiermede uit de militaire dienst werd ontslagen, zulks met ingang van 2 november 1957; dat voor belanghebbende krachtens artikel 2, onder 2°, van genoemde pensioenwet recht op militair pensioen zou bestaan, indien de bij hem geconstateerde gebreken zouden zijn ontstaan door de uitoefening van de militaire dienst, dan wel tot uiting gekomen of verergerd door bijzondere omstandigheden of toestanden, welke zich bij de uitoefening van deze dienst zouden hebben voorgedaan, welke naar medisch inzicht van nadelige invloed waren geweest op zijn gezondheidstoestand en indien deze gebreken een invaliditeit van ten minste 10% zouden blijken te veroorzaken, of hij bij zijn ontslag ten minste vijf jaren werkelijke dienst zou hebben gehad; dat voor hem krachtens artikel 2, onder 3°, recht op pensioen zou bestaan terzake van ongeschiktheid voor de waarneming van de dienst wegens gebreken, wanneer deze zouden zijn ontstaan door andere oorzaken dan hiervoren vermeld, mits deze ongeschiktheid niet het gevolg was van eigen moedwillige handelingen of ongeregeld gedrag en betrokkene een werkelijke dienst van ten minste vijf jaren zou kunnen aanwijzen;

dat betrokkene blijkens het omtrent hem uitgebracht geneeskundig rapport omtrent het ontstaan, openbaring of verergering van de bij hem geconstateerde ziekte niet in staat wordt geacht een verantwoorde verklaring af te leggen; dat uit vorenbedoeld uittreksel uit het rapport mede blijkt, dat de commissie voor het geneeskundig onderzoek heeft overwogen:

dat geen oorzaak voor de waargenomen ziekte wordt aangegeven; dat bij het onderzoek is gebleken dat de ziekte, die geacht wordt haar oorsprong te vinden in de vroegere zielstoestand, tot uiting is gekomen c.q. is verergerd direct in aansluiting aan de opkomst in militaire dienst,

welke dienst in dit geval als bijzondere zeer nadelige invloed moet worden aangemerkt; dat derhalve geen oorzakelijk doch wel een verergerend verband tussen de ziekte en de uitoefening van de militaire dienst wordt aanvaard;

dat hogerbedoeld uittreksel uit het rapport werd voorzien van het visum van de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst d.d. 19 september 1957, onder aantekening, dat hij zich niet kan verenigen met de overweging van de geneeskundige commissie, welke de opkomst in militaire dienst van onderzochte aanmerkt als een bijzondere zeer nadelige invloed bij het tot uiting komen c.q. verergeren van de geestesziekte, zodat hij noch een oorzakelijk, noch een verergerend verband aanvaardt tussen de geestesziekte en de uitoefening van de militaire dienst; dat de Kroon zich met de mening van laatstgenoemde autoriteit kan verenigen; dat niet is komen vast te staan, dat de gebreken van betrokkene in enigerlei verband staan met de uitoefening van de militaire dienst; dat belanghebbende bij zijn ontslag uit de militaire dienst niet een werkelijke dienst van ten minste vijf jaren kan aanwijzen; dat hij derhalve noch aan artikel 2, onder 2°, noch aan artikel 2, onder 3°, van genoemde pensioenwet, recht op pensioen kan ontlenen;

Overwegende, dat bij Koninklijk Besluit van 15 juli 1959, waarbij beschikt werd op een namens klager ingediend verzoek om herziening van de met betrekking tot diens pensioenaanspraken bij het Koninklijk Besluit van 4 maart 1958 genomen beslissing, is goedgevonden en verstaan op deze herzieningsaanvraag afwijzend te beslissen; waarbij onder meer werd overwogen:

dat adressant in zijn rekest onder meer aanvoert, dat het vaststaat, dat zijn zoon bij het in dienst treden geheel normaal was, terwijl hij hem geestelijk gestoord uit de dienst heeft teruggekregen; dat hij zich beroept op het door de commissie voor het geneeskundig onderzoek te 's-Gravenhage geconcludeerde, dat een verergerend verband moet worden aangenomen tussen de bij zijn zoon geconstateerde gebreken en de uitoefening van de militaire dienst; dat belanghebbende, in verband met het onderwerpelijke rekest op 14 juli 1958 ter plaatse, waar hij verbleef, aan een herhaald militair geneeskundig onderzoek werd onderworpen door Reserve-eerste-luitenant-arts H., gedelegeerd lid van de commissie voor het geneeskundig onderzoek te Utrecht; dat naar aanleiding van dit onderzoek onder dagtekening van 28 oktober 1958 door evengenoemde commissie een rapport werd uitgebracht, waarvan een uittreksel door de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst, voorzien van diens visum d.d. 8 juni 1959, zonder opmerkingen, aan de Minister van Defensie werd gezonden; dat uit dit uittreksel onder meer blijkt dat de commissie heeft overwogen:

dat betrokkene lijdende is aan een psychische aandoening van endo-geen constitutionele aard; dat derhalve een oorzakelijk dienstverband

niet aannemelijk is; dat niet is gebleken dat bijzondere en zeer nadelige dienstomstandigheden mede van invloed zijn geweest op het ontstaan, tot uiting komen dan wel verergeren van de aandoening van betrokkene; dat derhalve een verergerend dienstverband evenmin aannemelijk is; dat niet is gebleken, dat bij het Koninklijk Besluit van 4 maart 1958 op onjuiste gronden afwijzend op hogerbedoelde pensioenaanvraag is beslist;

Overwegende, dat W. Th. K., tegen de beslissing, genomen bij het Koninklijk Besluit van 15 juli 1959, bij deze Raad beroep heeft ingesteld en bij klaagschrift, op de daarin aangevoerde gronden, kennelijk bedoeld heeft de Raad te verzoeken de bestreden beslissing, vervat in het Koninklijk Besluit van 15 juli 1959, zomede de beslissing, vervat in het Koninklijk Besluit van 4 maart 1958, te vernietigen en te verstaan, dat aan klager alsnog een militair invaliditeitspensioen behoort te worden toegekend;

Overwegende, dat verweerder bij contra-memorie op de daarbij aangevoerde gronden en onder overlegging van een advies d.d. 29 september 1959 van de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst heeft geconcludeerd tot bevestiging van de bestreden beslissing;

Overwegende, dat Prof. Dr. A. L. Janse de Jonge, geneesheer-directeur van de Valeriuskliniek te Amsterdam, ter uitvoering van de hem gegeven opdracht, waartoe de Hoofdcommissaris van Politie te Amsterdam bij schrijven van 's Raads fungerend-voorzitter van 14 oktober 1964 werd gemachtigd, op 4 maart 1965 rapport heeft uitgebracht met betrekking tot de vraag, of de ziekten of gebreken, waaraan klager lijdende is, in het in artikel 2, 1e lid aanhef en onder 2° van de Pensioenwet voor de landmacht 1922 bedoelde verband staan met de uitoefening van de militaire dienst;

IN RECHTE:

Overwegende, dat in het onderhavige geding de vraag moet worden beantwoord, of klager aanspraak kan maken op toekenning van een militair invaliditeitspensioen ingevolge de bepalingen van de Pensioenwet voor de landmacht 1922;

Overwegende, dat het antwoord op de in de eerste rechtsoverweging gestelde vraag afhangt van het antwoord op deze andere vraag, of de ziekten of gebreken, waaraan klager lijdende is, in het in artikel 2, eerste lid, onder 2°, van genoemde wet bedoelde verband staan met de uitoefening van de dienst;

Overwegende, dat de Raad op grond van de inhoud der gedingstukken en van het verhandelde op de voormelde openbare terechtzittingen als vaststaande aanneemt:

dat klager, geboren 4 juli 1936 en vóór zijn indiensttreding timmerman van beroep, op 23 mei 1955 te Heiloo werd onderworpen aan een

medische keuring voor de militaire dienst; dat hij bij die keuring S-2b werd geclassificeerd wegens nervositeit en vegetatieve labiliteit; dat klager niettemin zonder nader onderzoek werd goedgekeurd voor de militaire dienst; dat klager vóór zijn opkomst in militaire dienst niet leed aan psychische stoornissen, doch wel een sensitieve jongen was, die aan huis was gebonden; dat hij op 7 juni 1956 als gewoon dienstplichtige werd ingelijfd bij de zware luchtdoelartillerie en werd gelegerd in het legerkamp te Ossendrecht; dat het de batterijcommandant aldaar is opgevallen, dat klager geestelijk afwezig was, niet op de aan hem gestelde vragen reageerde en met allerlei vreemde voorstellen en onwaarschijnlijke verhalen kwam; dat er direct na de huidreactie van Mantoux, welke op 16 juni 1956 in de legerplaats werd opgewekt, met klager geen land meer te bezeilen was en hij luid huilende werd opgenomen in de ziekenzaal van de militair geneeskundige dienst van genoemde legerplaats; dat hij in verwarde toestand werd opgenomen in het Centraal Militair Hospitaal te 's-Gravenhage, alwaar hij van 19 tot 24 juni 1956 werd verpleegd; dat hij sedertdien onafgebroken ter verpleging heeft moeten verblijven in psychiatrische inrichtingen;

Overwegende, dat de geneeskundige commissie, die klager op 15 april 1957 onderzocht naar aanleiding van het namens hem ingediend verzoek om toekenning van militair invaliditeitspensioen, blijkens haar rapport van 11 mei 1957 heeft overwogen:

„1e dat geen oorzaak voor de waargenomen ziekte wordt aangegeven;

„2e dat bij het onderzoek is gebleken dat de ziekte, die geacht wordt „haar oorsprong te vinden in de vroegere zielstoestand, tot uiting is gekomen c.q. is verergerd direct in aansluiting aan de opkomst in militaire dienst, welke dienst in dit geval als bijzondere zeer nadelige invloed moet worden aangemerkt;

„3e dat derhalve geen oorzakelijk doch wel een verergerend verband „tussen de ziekte en de uitoefening van de militaire dienst wordt aanvaard”, waarna niettemin bij Koninklijk Besluit van 4 maart 1958 op de aanvraag afwijzend werd beschikt, op grond van het visum van de Inspecteur van de militair geneeskundige dienst d.d. 19 september 1957, dat hij zich, na overleg met het toenmalige Hoofd Sectie geestelijke gezondheidszorg, de toenmalige luitenant-kolonel-arts Ph. P. Bieger, niet kon verenigen met de overweging van de geneeskundige commissie, welke de opkomst in militaire dienst van klager aanmerkte als een bijzonder nadelige invloed bij het tot uiting komen, c.q. verergeren van de geestesziekte;

Overwegende, dat Prof. Dr. A. L. Janse de Jonge in de samenvatting van zijn voormeld rapport van 4 maart 1965 onder meer opmerkt:

„Onderzochte is een 28-jarige man, die sinds 23 juni 1956 in diverse „psychiatrische inrichtingen is verpleegd. Uit de voorgeschiedenis is van

„belang, dat onderzochte, vóór hij op 7 juni 1956 in militaire dienst „ging, geen opvallende psychische stoornissen heeft vertoond. Onderzochte was wel een eenzellige jongen, een beetje tè precies en tè netjes, had weinig vrienden, miste spontaniteit en kon moeilijk contact leggen. Doch hij doorliep vlot de lagere school, bezocht na 1 jaar „M.U.L.O. de Lagere Technische School, waar hij met een eervolle „vermelding als beste slaagde voor zijn vak timmerman/metselaar. Hij „werkte goed en onopvallend in het aannemersbedrijf van zijn vader en „nam in de avonduren deel aan een schriftelijke cursus van het M.T.I. „te Amsterdam, waarvoor hij goed zijn huiswerk maakte.

„Bij militaire keuring in 1955 kreeg hij de kwalificatie S 2 b, wegens „nervositeit en vegetatieve labiliteit. Na negen dagen in militaire dienst „geweest te zijn, werd hij op 16 juni 1956 opgenomen in het zieken- „verblijf van de legerplaats Ossendrecht, daar hij na een injectie op „Mantoux plotseling psychotisch werd.

„Hij zou voordien, bij achteraf navragen, toch wel een afwijkend ge- „drag vertoond hebben. Na opgenomen te zijn geweest in het Centraal „Militair Hospitaal te Den Haag, ging onderzochte naar de psy- „chiatrische inrichting „Ockenburg” te Loosduinen en op 6 augustus „1957 werd hij opgenomen in het psychiatrisch ziekenhuis te Medem- „blik, nadat een proefverlof thuis van bijna drie maanden wegens toe- „nemende agressiviteit en afwijkend gedrag mislukt was. Vandaar werd „hij op 22 november 1957 overgeplaatst naar het Provinciaal Zieken- „huis „Duinenbosch” te Bakkum, waar hij thans, na de observatie al- „hier, weer verblijft onder de diagnose schizofrenie. Uit de familie- „anamnese is nog van belang, dat een zuster van de moeder op 23-jarige „leeftijd plotseling psychotisch werd na het overlijden van haar vader”, waarna de conclusie van dat rapport luidt:

„Ten aanzien van de vraag, in hoeverre de inlijving in de militaire „dienst invloed heeft gehad op het uitbreken van deze psychose, kan „worden gesteld, dat het aannemelijk is, dat de bovengenoemde dienst- „omstandigheden de ziekte, die voor een deel zijn oorsprong vindt in de „vroegere zielstoestand van deze militair, tot uiting hebben doen komen „(geluxeed). Men kan dus niet spreken van een oorzakelijk, doch wel „van een verergerend verband, omdat hier de inlijving in èn de korte „periode van militaire dienst, voor déze jongeman met déze constitu- „tionele habitus, als een, in de zin der Pensioenwet voor de Landmacht „1922, art. 2, sub 2° c, bijzondere nadelige invloed kan worden aan- „gemerkt.”;

Overwegende, dat de Raad zich, gelet op al het vorenoverwogene, met de zienswijze van Prof. Dr. A. L. Janse de Jonge kan verenigen, en dan ook de in de tweede rechtsoverweging gestelde vraag bevestigend beantwoordt;

Overwegende, dat de gemachtigde van verweerder zich ter openbare

terechtzingting van 6 mei 1965 aan het oordeel van de Raad heeft gerefereerd;

Overwegende, dat mitsdien als volgt moet worden beslist:

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Stelt vast, dat de beslissingen, genomen bij de Koninklijke Besluiten van 15 juli 1959 en 4 maart 1958, zullen behoren te worden vernietigd en daarvoor in de plaats zal behoren te treden een beslissing, waarbij aan klager een militair invaliditeitspensioen wordt toegekend.

Centrale Raad van Beroep

27 september 1967

(M.A.W. 1967/K 8)

Voorzitter: Mr. A. Blom (fgd.); Leden: Mr. E. H. Nuver en Mr. W. H. Schipper.

(Ambtenarenwet 1929, art. 30; Koninklijk Besluit van 31 dec. 1931, art. 3).

Klager had tegen een bepaald besluit niet binnen de voorgeschreven termijn van 14 dagen beroep bij de Minister ingesteld, die dit beroep deswege n.o. had verklaard. Namens klager werd gesteld, dat de termijn van 14 dagen, genoemd in art. 3 van het K.B. van 31 december 1931, in strijd komt met de wet en dat de termijn van 30 dagen, genoemd in art. 60 der Ambtenarenwet 1929, i.c. had behoren te zijn aangehouden.

Dit betoog wordt door de Raad verworpen, overwegende dat de desbetreffende termijnen, genoemd in de Ambtenarenwet 1929 en de Militaire Ambtenarenwet 1931, gelden voor het instellen van beroep bij het Ambtenarengerecht en de Raad, maar niet voor het instellen van administratief beroep.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

inzake: J., wonende te H., klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. W. H. Vermeer, advocaat te Amsterdam, tegen: *de Staatssecretaris van Defensie*, verweerder, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden de luitenant ter zee van administratie der eerste klasse H. van Veen, wonende te Leiderdorp.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de gedingstukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

WAT AANGAAT DE FEITEN VAN HET TWISTGEDING:

Overwegende, dat de commandant der zeemacht in Nederland bij besluit van 28 maart 1967, voorzover te dezen van belang, heeft be-

paald dat er geen termen aanwezig zijn klager, korporaal-schrijver bij de Koninklijke Marine, wederom toe te laten tot een reëngagement voor beperkte tijd;

Overwegende, dat Mr. W. H. Vermeer voornoemd als gemachtigde van klager bij een klaagschrift, gedagtekend 24/25 april 1967, tegen dit besluit beroep heeft ingesteld bij de Minister van Defensie, en naar aanleiding hiervan verweerder bij besluit van 26 juli 1967 dit beroep niet-ontvankelijk heeft verklaard, onder overweging:

„dat, alvorens de materiële inhoud van het klaagschrift in beschouwing te nemen, moet worden vastgesteld of het ingestelde beroep voor behandeling vatbaar is; dat in gevolge artikel 3, eerste lid van het Koninklijk Besluit van 31 december 1931, nr. 122, de termijn, waarbinnen de militaire ambtenaar, die op grond van het bepaalde in artikel 97 van het Reglement rechtstoestand militairen zeemacht in beroep wenst te komen, zijn verlangen daartoe te kennen kan geven, 14 dagen bedraagt na de dag, waarop het besluit, de handeling of weigering, waartegen het beroep gericht is, te zijner kennis is gekomen; dat door de waarnemend commandant van Hr. Ms. „De Ruyter” bij marinepostblad van 9 juni 1967, nr. (. . .), desgevraagd is medegedeeld, dat op 29 maart 1967 aan klager een doordruk is uitgereikt van het besluit, waartegen door hem thans beroep is ingesteld, zodat de laatstgenoemde datum moet worden beschouwd als de datum, waarop dat besluit ter kennis van klager is gekomen; dat ten aanzien van de termijn van indiening het klaagschrift nog vermeldt:

„Met betrekking tot de ontvankelijkheid van dit klaagschrift doet klager reeds thans opmerken dat de verkorting tot 14 dagen van de beroepstermijn (artikel 3 van het in hoofde vermelde Koninklijk Besluit) als strijdig met de rechten, bij de Wet verleend (artikel 58 Ambtenarenwet, j^o artikel 2 Militaire Ambtenarenwet) naar het oordeel van klager niet van kracht is.”;

„dat klager evenwel in dit betoog niet kan worden gevolgd, hebbende artikel 58 van de Ambtenarenwet 1929, blijkens o.m. het vijfde lid van dat artikel, niet het oog op het administratief beroep, daar dit laatste beroep, blijkens artikel 12 van de Militaire Ambtenarenwet 1931, juncto artikel 97 van het Reglement rechtstoestand militairen zeemacht en het daaruit voortvloeiende Koninklijk Besluit van 31 december 1931, nr. 122, afzonderlijk is geregeld; dat klager mitsdien in verband met het overschrijden van de voorgeschreven beroepstermijn, in zijn beroep niet-ontvankelijk moet worden verklaard.”;

Overwegende, dat klager bij meergenoemde gemachtigde van dit besluit bij de Raad in beroep is gekomen bij een op 10 augustus 1967 ingekomen klaagschrift en hierin in hoofdzaak heeft aangevoerd:

„Klager meent dat zijn beroep wel degelijk ontvangen had behoren te worden.

„Klager meent met name dat de termijn van 14 dagen, door het K.B. van 31 december 1931 (No. 122) gegeven voor het instellen van het administratieve beroep, als strijdig met de bepalingen van de Wet, krachteloos is en dat terzake de termijn van 30 dagen, bedoeld in artikel 60 A.W. (in voorkomend geval van 4 maanden, bedoeld in artikel 6 M.A.W.) had behoren te zijn aangehouden.

„De Wet — artikel 12 M.A.W. juncto artikel 3 A.W. — delegeert aan een Algemene Maatregel van Bestuur het vaststellen van voorschriften betreffende „administratieve instanties, als bedoeld in het tweede en derde lid van artikel 3 van de Ambtenarenwet 1929”; de Wet geeft echter aan de Kroon geen bevoegdheid om wijzigingen (bepalingen) aan te brengen in de bij de Wet — A.W. artikel 24, 58, 60 — aan de ambtenaar verleende rechten inzake de bevoegdheid tot het instellen van beroep, inzake de aard van de besluiten enz., waartegen beroep kan worden ingesteld en inzake de termijnen voor het instellen van beroep.”;

Overwegende, dat klagers gemachtigde bij brief van 30 augustus 1967 op de daarin aangevoerde gronden heeft verzocht het daarheen te leiden, dat de Raad vóór 1 oktober 1967 beslisse over de praealabele vraag „of rechtsgeldig is de in het K.B. van 31 december 1931 (nr. 122) gegeven beperking op de algemeen (wettelijke) beroepstermijn en wel door die beroepstermijn van 30 dagen tot 14 dagen in te korten”;

Overwegende, dat de Minister van Defensie bij een op 8 september 1967 ingekomen contra-memorïe heeft geconcludeerd tot ongegrondverklaring van het bij de Raad ingestelde beroep, daartoe in hoofdzaak aanvoerende:

„In het thans voorliggende klaagschrift stelt klager, dat zijn beroep wel degelijk ontvangen had behoren te worden omdat — naar zijn mening — de termijn van 14 dagen, door het Koninklijk Besluit van 31 december 1931, nr. 122 gegeven voor het instellen van het administratieve beroep, als strijdig met de bepalingen van de wet, krachteloos is en dat terzake de termijn van 30 dagen, bedoeld in artikel 60 Ambtenarenwet 1929 had behoren te zijn aangehouden.

„Verweerder moet dit bestrijden. Een administratief beroep is niet identiek aan, noch treedt dit in de plaats van het „Gewoon geding in eerste aanleg”, genoemd in Afdeling II” (voeg in: van hoofdstuk II van titel II) „van de Ambtenarenwet 1929. Gelet op de plaatsing van artikel 60 in die Afdeling II, heeft de beroepstermijn van 30 dagen, waarvan in dat artikel sprake is, alleen en uitsluitend betrekking op dit „Gewoon geding in eerste aanleg” (vgl. Afdeling IV — artikel 106). „Het beroepsrecht, krachtens artikel 58 en artikel 60 van meergenoemde wet aan klager verleend, is het recht om tegen een in administratief beroep genomen besluit van de administratie, binnen een termijn van 30 dagen beroep in te stellen bij een van de administratie onafhanke-

„lijke instantie, i.c. Uw raad, zijnde ingevolge artikel 3, tweede lid „Ambtenarenwet 1929 Uw raad bij uitsluiting bevoegd tot oordelen in „eerste en enige aanleg. In dit bij de wet verleende beroepsrecht bij de „onafhankelijke rechter wordt klager op geen enkele wijze tekort ge- „daan door de termijn van 14 dagen, gesteld in het Koninklijk Besluit „van 31 december 1931, nr. 122.” en

„Klagers opmerking dat de wet de Kroon wel de bevoegdheid geeft „om instanties in te stellen en niet om beroepstermijnen te verkorten, „vindt naar de mening van verweerder geen steun in artikel 12 Militaire „Ambtenarenwet 1931 j° artikel 3, tweede lid Ambtenarenwet 1929. „Nòch is verweerder enige andere wettelijke bepaling bekend waarmede „het Koninklijk Besluit van 31 december 1931, nr. 122 zou strijden.”;

IN RECHTE:

Overwegende, dat het beroep, door klager tegen voormeld besluit van de commandant der zeemacht in Nederland ingesteld bij de Minister van Defensie, is een administratief beroep als bedoeld in artikel 3, aanhef en onder a, der Ambtenarenwet 1929 juncto artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931;

Overwegende, dat deze twee wetten wel termijnen voorschrijven voor het instellen van beroep bij het Ambtenarengerecht en bij de Raad, maar niet voor het instellen van administratief beroep;

Overwegende, dat te dezer zake krachtens artikel 12, aanhef en onder j, der Militaire Ambtenarenwet 1929 voorschriften kunnen worden gegeven bij of krachtens algemene maatregel van bestuur;

Overwegende, dat dit is geschied bij het „Reglement rechtstoestand „militairen zeemacht”, een algemene maatregel van bestuur, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 22 augustus 1931, Stb. 377, juncto de hierop gebaseerde „Voorschriften betreffende het administratieve beroep”, bedoeld in artikel 97 van dit reglement, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 31 december 1931; dat in artikel 3 lid 1 dezer Voorschriften de beroepstermijn is gesteld op 14 dagen na die, waarop het besluit, de handeling of de weigering, waartegen het beroep is gericht, ter kennis van de ambtenaar is gekomen;

Overwegende, dat te dezen derhalve geen sprake is van inkorting van enige wettelijk voorgeschreven termijn en die, trouwens ook in de Ambtenarenwet 1929 (art. 103) niet geheel ongebruikelijke termijn ook niet zò kort is dat de bepaling, waarin hij is vervat, hierom als ongeldig zou moeten worden aangemerkt;

Overwegende, dat voorts niet is gesteld of gebleken dat klager door overmacht niet in staat zou zijn geweest die beroepstermijn in acht te nemen;

Overwegende, dat de Raad, zich verenigend met hetgeen in verweerders bestreden besluit en in de contra-memorie is aangevoerd, het door

klager bij de Raad ingestelde beroep mitsdien ongegrond moet verklaren;

RECHT DOENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaart het beroep ongegrond.

MILITAIR JUSTITIËLE STATISTIEK**Overzicht over de eerste halfjaren 1966 en 1967**

De Directeur-Generaal van de Statistiek deed de Redactie, ter opneming in het M.R.T., toekomen het hierna volgende zestal overzichten betreffende de militaire rechtspraak over het eerste halfjaar 1967 met daarnaast, ter vergelijking, de overeenkomstige gegevens over het eerste halfjaar 1966 met betrekking tot:

a. de omvang van de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof, de Krijgsraden voor de Zeemacht, de Krijgsraden voor de Landmacht en de Krijgsraad voor de Luchtmacht naar de aard der delicten: aantallen militaire delicten en commune delicten (staat 1);

b. de personen: aantallen officieren, onderofficieren en manschappen, wier zaken bij eindvonnis zijn afgedaan naar de instantie en de aard der delicten (staat 2);

c. de personen: officieren, onderofficieren en manschappen, naar de aard der vonnissen in verband met de instantie en de aard der delicten (staat 3a);

d. de personen: officieren, onderofficieren en manschappen, naar de aard der vonnissen waarvan hoger beroep (staat 3b);

e. de als oneigenlijk krijgstuuchtelijke vergrijpen afgedane militaire misdrijven en militaire overtredingen en commune misdrijven en commune overtredingen en de te dier zake opgelegde hoofd- en bijkomende straffen, bij de Kon. Marine, de Kon. Landmacht en de Kon. Luchtmacht (staat 4);

f. de misdrijven door het Hoog Militair Gerechtshof en de Krijgsraden berecht, naar de aard der delicten (staat 5).

**Staat 1. Omvang van de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof en de Krijgsraden;
1e halfjaar 1966-1967**

a. Hoog Militair Gerechtshof b. Krijgsraden voor de Zeemacht c. Krijgsraden voor de Landmacht d. Krijgsraad voor de Luchtmacht	Aard der delicten							
	Militaire delicten				Commune delicten			
	Misdrijven		Overtredingen		Misdrijven		Overtredingen	
	1966	1967	1966	1967	1966	1967	1966	1967
A. Onafgedane zaken op 1 januari								
a.	3	11	—	1	13	18	17	4
b.	19	51	34	15	72	40	187	195
c.	131	132	12	46	129	196	441	473
d.	13	25	22	9	41	25	232	293
totaal	166	219	68	71	255	279	877	965
B. Zaken in de loop van het 1e halfjaar ingeschreven a.	13	10	1	3	³⁾ 25	40	³⁾ 12	13
b.	517	471	200	56	317	268	1738	1512
c.	843	827	516	414	587	677	5551	5580
d.	155	155	320	329	115	138	1450	1398
Totaal	1528	1463	1037	802	1044	1123	8751	8503
C. Zaken in de loop van het 1e halfjaar afgedaan door								
1 de rechter a.	¹⁾ 11	17	³⁾ 3	3	30	47	⁴⁾ 26	10
b.	17	22	—	1	77	81	7	16
c.	160	174	9	34	271	323	358	338
d.	19	38	5	12	60	61	56	97
totaal	207	251	17	50	438	512	447	461
2 de auditeur militair a.	3	—	—	—	—	3	—	1
b.	469	472	210	42	279	145	1597	1413
c.	726	613	450	370	275	359	5294	5261
d.	141	127	265	293	66	61	1363	1367
totaal	1339	1212	925	705	620	568	8254	8042
waarvan:								
a. sepot a.	—	—	—	—	—	—	—	—
b.	4	4	22	5	60	39	102	108
c.	116	119	138	76	93	117	676	613
d.	18	21	43	61	33	44	136	109
totaal	138	144	203	142	186	200	914	830
b. instemming met krijgstu- lijke afdoening a.	—	—	—	—	—	—	—	—
b.	452	467	3	2	145	84	47	36
c.	483	346	100	72	121	79	219	144
d.	105	90	22	41	18	4	19	9
totaal	1040	903	125	115	284	167	285	189
c. betaalde transacties a.	—	—	—	—	—	—	—	—
b.	—	—	185	35	—	—	1422	1245
c.	—	—	159	203	—	—	4277	4427
d.	—	—	167	180	—	—	1195	1227
totaal	—	—	511	418	—	—	6894	6899
D. Zaken op 30 juni nog onafgedaan a.	3	4	—	1	6	8	2	6
b.	50	28	24	28	33	82	321	278
c.	88	172	69	56	170	191	340	454
d.	8	15	72	33	30	41	263	227
totaal	149	219	165	118	239	322	926	965

1 Hieronder 1 ingeschreven als gemeen misdrijf, maar afgedaan als militair misdrijf.
2 Hieronder 2 ingeschreven als commune overtredingen, maar afgedaan als militaire overtredingen.
3 Hieronder 1 ingeschreven als gemeen misdrijf maar afgedaan als militair misdrijf; 1 ingeschre-

Staat 2. Personen op wie in staat 1 achter rubriek C, sub 1 vermelde eindvonnis betrekking hebben 1e halfjaar 1966-1967

Instantie en aard der delicten	1966		1967	
	Officieren	Onder-officieren en manschappen	Officieren	Onder-officieren en manschappen
A. Hoog Militair Gerechtshof				
Militaire delicten { Misdrijven	—	11	1	16
{ Overtredingen	—	3	—	3
Commune delicten { Misdrijven	2	28	3	44
{ Overtredingen	5	21	1	9
B. Krijgsraden voor de Zeemacht				
Militaire delicten { Misdrijven	1	16	—	22
{ Overtredingen	—	—	—	1
Commune delicten { Misdrijven	2	75	2	79
{ Overtredingen	—	7	2	14
C. Krijgsraden voor de Landmacht				
Militaire delicten { Misdrijven	—	160	—	174
{ Overtredingen	—	9	1	33
Commune delicten { Misdrijven	4	267	3	320
{ Overtredingen	5	353	11	327
D. Krijgsraad voor de Luchtmacht				
Militaire delicten { Misdrijven	—	19	1	37
{ Overtredingen	—	5	—	12
Commune delicten { Misdrijven	3	57	3	58
{ Overtredingen	6	50	11	86

Staat 3a. Personen, vermeld in staat 2 naar aard der vonnissen: 1e halfjaar 1966-1967

Instantie en aard der delicten	Veroordeling			Vrijpraak	Onbevoegdverklaring van de rechter	Nietigverklaring van de dagvaarding	Terugverwijzing naar Comm. officier	Oplegging van een krijgstraf
	Onvoorwaardelijk	Voorwaardelijk	ged. onv. ged. voorw.					
A. Krijgsraden voor de Zeemacht								
{ Misdriven	13	—	4	—	—	—	—	—
{ Overtredingen	15	1	5	—	—	—	—	1
{ Misdriven	—	—	—	—	—	—	—	—
{ Overtredingen	35	1	41	—	—	—	—	—
{ Misdriven	39	1	37	4	—	—	—	—
{ Overtredingen	7	—	—	—	—	—	—	—
{ Misdriven	14	—	—	2	—	—	—	—
{ Overtredingen	—	—	—	—	—	—	—	—
B. Krijgsraden voor de Landmacht								
{ Misdriven	126	6	14	8	—	—	5	1
{ Overtredingen	135	2	27	6	—	—	3	1
{ Misdriven	9	—	—	—	—	—	—	—
{ Overtredingen	13	1	1	—	—	—	—	19
{ Misdriven	153	7	90	14	—	1	3	3
{ Overtredingen	190	19	96	11	1	—	4	2
{ Misdriven	305	3	23	27	—	—	—	—
{ Overtredingen	281	3	22	32	—	—	—	—
C. Krijgsraad voor de Luchtmacht								
{ Misdriven	14	2	2	1	—	—	—	—
{ Overtredingen	16	3	16	3	—	—	—	—
{ Misdriven	4	—	—	1	—	—	—	—
{ Overtredingen	10	—	—	2	—	—	—	—
{ Misdriven	27	4	25	4	—	—	—	—
{ Overtredingen	29	6	24	2	—	—	—	—
{ Misdriven	50	—	—	6	—	—	—	—
{ Overtredingen	94	—	—	2	—	1	—	—

Staat 3b. Personen vermeld in staat 2 naar aard der vonnissen: 1e halfjaar 1966 en 1967

		Bevesti- ging	Veroordeling				Totaal	
			Onvoor- waar- delijk	Voor- waar- delijk	Ged. onvoorw- ged. voorw.	Vrij- spraak		
Hoog Militair Gerechtshof								
Militaire delicten	Misdrijven	1966	1	8	—	2	—	11
		1967	4	9	2	1	—	¹⁾ 16
	Overtredingen	1966	—	3	—	—	—	3
		1967	—	1	—	1	1	3
Commune delicten	Misdrijven	1966	6	8	—	13	2	²⁾ 29
		1967	10	17	3	14	1	³⁾ 45
	Overtredingen	1966	11	10	—	3	2	26
		1967	4	4	—	—	2	10

¹ Bovendien 1 oplegging van een krijgstuchtelijke straf.² Bovendien 1 inleidende dagvaarding nietig verklaard.³ Bovendien 2 oplegging van een krijgstuchtelijke straf.

Staat 4. Krijgstuchtelijke afdoening 1e halfjaar 1966-1967

	Koninklijke Marine			Koninklijke Landmacht			Koninklijke Luchtmacht			Totaal			
	Militaire		Commune	Militaire		Commune	Militaire		Commune	Militaire		Commune	
	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	Over-tredingen	Misdrijven	
Hoofdstraffen													
Berisping.....1966	2	—	1	3	6	1	14	1	—	6	8	1	15
.....1967	2	2	—	4	—	1	19	—	1	10	2	1	20
Strafdienst.....1966	14	1	1	—	3	—	1	—	—	14	4	1	2
.....1967	21	—	2	1	1	—	—	—	—	22	1	1	2
Verplichting, om 2 uur voor het avondappel in de kazerne of het kwartier te zijn en te blijven.....1966	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
.....1967	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Licht arrest.....1966	¹⁾ 146	¹⁾ 14	¹⁾ 14	39	84	18	96	14	—	199	107	33	118
.....1967	²⁾ 132	1	²⁾ 27	33	43	16	103	8	27	173	71	43	123
Verzwaard arrest.....1966	180	3	58	12	283	67	103	82	13	545	83	148	116
.....1967	179	—	29	11	288	56	95	94	13	561	69	126	104
Streng arrest.....1966	105	—	36	5	178	6	35	33	1	316	6	72	14
.....1967	64	—	23	5	186	5	3	16	1	266	6	38	8
Verlaging.....1966	6	—	—	4	—	—	—	1	—	11	—	—	—
.....1967	1	—	—	—	—	1	—	2	—	3	—	1	—
Plaatsing in de tuchtclassse.....1966	5	—	—	18	—	1	—	1	—	24	—	1	—
.....1967	1	—	—	9	—	—	—	—	—	10	—	1	—
Totaal 1966	458	7	109	33	166	141	223	132	35	1116	208	256	265
.....1967	404	3	80	31	105	128	216	120	41	1045	149	210	257
Bijkomende straffen													
Inhouding van geldelijke militaire inkomsten.....1966	24	1	6	7	1	8	5	1	—	32	2	14	5
.....1967	15	—	—	16	2	2	—	1	—	32	2	2	—

1 Hieronder resp. 101, 2, 8 en 14 tevens strafdiens.

2 Hieronder resp. 99, 23 en 10 tevens strafdiens.

Staat 5. Misdrijven door het Hoog Militair Gerechtshof en de Krijgsraden berecht, naar aard der delicten; 1e halfjaar 1966-1967¹⁾

	1966						1967		
	Totaal	waarvan			Totaal	waarvan		ged. onv. ged. voorw.	
		onvoor- waar- delijk	voor- waar- delijk	ged. onv. ged. voorw.		onvoor- waar- delijk	voor- waar- delijk		ged. onv. ged. voorw.
A. Wetboek van Strafrecht (Tweede Boek)	2	3	4	5	6	7	8	9	
I									
Aard der delicten									
II Misdrijven tegen de koninklijke waardigheid (art. 108 t/m 114)	1	1	—	—	—	—	—	—	
V Misdrijven tegen de openbare orde (art. 131 t/m 151)	3	—	—	3	10	3	—	7	
VII Misdrijven waardoor de algemene veiligheid van personen of goederen wordt in gevaar gebracht (art. 157 t/m 176)	1	—	—	1	3	3	—	—	
VIII Misdrijven tegen het openbaar gezag (art. 177 t/m 206)	14	7	2	5	13	5	4	4	
IX Meeneed (art. 207)	—	—	—	—	1	1	—	—	
XII Valsheid in geschriften (art. 225 t/m 235)	6	5	—	1	5	2	2	1	
XIV Misdrijven tegen de zeden (art. 239 t/m 254)	25	9	5	11	44	10	8	26	
XVI Belediging (art. 261 t/m 271)	4	4	—	—	2	2	—	—	
XVIII Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid (art. 274 t/m 286)	2	1	—	1	3	2	—	1	
XIX Misdrijven tegen het leven gericht (art. 287 t/m 299)	—	—	—	—	2	2	—	—	
XX Mishandeling (art. 300 t/m 306)	42	26	—	16	39	24	—	15	
XXI Veroorzaken van de dood of van lichamelijk letsel door schuld (art. 307 t/m 309)	9	4	—	5	17	8	—	9	
XXII Diefstal en stroperij (art. 310 t/m 316)	171	66	7	98	173	88	13	72	
XXIV Verduistering (art. 321 t/m 325)	30	19	1	10	40	17	4	19	
XXV Bedrog (art. 326 t/m 339)	5	—	—	5	6	2	3	1	
XXVII Vernieling of beschadiging van goederen (art. 350 t/m 354)	19	12	2	5	24	13	3	8	
XXVIII Ambtsmisdrijven (art. 355 t/m 380)	4	—	—	4	4	4	—	—	
XXX Begunstiging (art. 416 t/m 420)	13	9	—	4	9	5	2	2	
Misdrijven Wetboek van Strafrecht	349	163	17	169	395	191	39	165	

B. Bijzondere Wetten									
	160	112	7	41	161	103	13	45	
Wegenverkeerswet	—	—	—	—	1	—	—	1	
Telegraaf en telefoonwet	—	—	—	—	1	—	—	—	
Vuurwapenwet	—	—	—	—	1	1	—	—	
Misdrijven Bijzondere wetten	160	112	7	41	163	104	13	46	
C. Wetboek van Militair Strafrecht (Tweede Boek)									
Titel									
III Misdrijven waardoor de militair zich aan zijn dienstverplichting onttrekt (art. 96 t/m 107)	59	45	4	10	71	48	3	20	
IV Misdrijven tegen de ondergeschiktheid (art. 108 t/m 128)	139	129	1	9	133	100	8	25	
V Schending van verschillende dienstplichten (art. 129 t/m 150)	22	17	3	2	24	15	3	6	
VI Diefstal, verduistering en heling (art. 151 t/m 158) .	1	—	—	1	1	1	—	—	
VIII Verkeersmisdrijven (art. 162 t/m 164)	17	13	—	4	28	16	—	12	
Misdrijven Wetboek van Militair Strafrecht	238	204	8	26	257	180	14	63	
Totaal rubrieken A, B en C	747	479	32	236	815	475	66	274	
Aantal dubbelstellingen ²⁾	204	123	6	75	212	102	17	93	
Aantal veroordelingen	543	356	26	161	603	373	49	181	

1 Uitsluitend de onherroepelijk geworden uitspraken.

2 Personen, ter zake van meer dan één strafbaar feit veroordeeld (begrepen in A, B en C).

OPMERKINGEN EN MEDEDELINGEN

Het verlenen van bijstand

Van hooggeachte zijde ontving de Redactie de hierna volgende opmerkingen naar aanleiding van de bijdrage „Het verlenen van bijstand” door A. KOK, reserve-eerste-luitenant voor speciale diensten bij het wapen der Infanterie, opgenomen op blz. 513 e.v. hiervóór:

De bijdrage van de heer A. KOK betreffende het verlenen van bijstand is niet in alle opzichten verhelderend. Dit is vooral veroorzaakt doordat de schrijver niet vermeldt, dat het Voorschrift 2-1580 (Het verlenen van militaire bijstand in Nederland) zich *uitsluitend* richt tot militaire commandanten en doordat hij niet consequent is in het gebruik van de woorden „vorderen” en „aanvragen”.

Dit komt vooral tot uiting in noot 3 van de bijdrage. Voor de goede orde volgt hieronder een kort overzicht.

– Een *vordering* van militaire bijstand als bedoeld in de Politiewet (dus ter handhaving van de openbare orde) wordt rechtstreeks gericht tot een militaire autoriteit. Deze, en de met uitvoering belaste commandant, handelt als voorgeschreven in art. 4 en de artt. 7 t/m 13 van het VS 2-1580.

– Een *aanvraag* van militaire bijstand als bedoeld in de Politiewet (dus voor de handhaving van de openbare orde) is gericht tot een hoger geplaatste civiele instantie en resulteert uiteindelijk in een opdracht — direct of indirect — van de Minister van Defensie aan een commandant. Deze handelt als voorgeschreven in art 14 van het VS 2-1580. Dat *deze* aanvraag in het Voorschrift 2-1580 niet genoemd wordt vindt hierin verklaring dat militaire commandanten, voor wie toch dat voorschrift bestemd is, daarmee niet in aanraking komen.

– Een *aanvraag* van militaire bijstand als bedoeld in VS 2-1580 kan *nimmer* de handhaving van de openbare orde betreffen. Deze aanvraag wordt gericht, hetzij rechtstreeks tot een commandant, die dan handelt als voorgeschreven in de artt 6 t/m 8 en 10 t/m 13 van het VS 2-1580, hetzij — direct of indirect — tot de Minister van Defensie, die vervolgens een commandant hiertoe last kan geven. Deze commandant handelt dan als voorgeschreven in art 14 van het VS 2-1580.

Indien men de in de Politiewet gebezigde begrippen „aanvragen” en „vorderen” van militaire bijstand onder één noemer wil brengen kan men het neutrale woord „inroepen” van militaire bijstand gebruiken. Politiebijstand geschiedt nimmer op „vordering”; deze vindt plaats op verzoek of op aanvraag.

Bezwaar dient ten slotte gemaakt te worden tegen de stelling dat onder de staat van oorlog of de staat van beleg niet de normale organen

verantwoordelijk zouden zijn voor de openbare orde, doch het militair gezag (zie blz. 521, laatste alinea).

Het moge juist zijn dat de hier bedoelde verantwoordelijkheid in laatste instantie bij het militair gezag berust in die zin, dat het militair gezag, indien zulks volstrekt noodzakelijk is, mag en moet ingrijpen, dat wil toch bepaald niet betekenen dat de normale organen van burgerlijk gezag niet verantwoordelijk zouden zijn voor de openbare orde. Trouwens hoe zou eigenlijk een niet verantwoordelijk orgaan verplicht kunnen worden zonodig hulp te verzoeken?

ONDERSCHIEDING BIJ BEVORDERING

Bij K.B. van 4 december 1967 zijn Luitenant-Generaal mr. J. D. SCHEPERS en Luitenant-Generaal J. L. ZEGERS, beiden lid van het Hoog Militair Gerechtshof, die per 1 januari 1968 eervol als zodanig zijn ontslagen, benoemd tot Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau, met de zwaarden, bij bevordering.

REGISTER

van deel LX, 1967

- Aangifte.** — doen dat een strafbaar feit gepleegd is: verkeersdelict in Duitsland, wetende dat het niet gepleegd is 152
- Aansmatiging.** Maat of — ? 448
- Aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen.** Als bestuurder van een bromfiets gereden zonder W.A.M. verzekering 425
- Aanvang beklagtermijn.** — in geval van volstreckte verhindering binnen de beklagtermijn als bedoeld in art. 67 W.K. 430
- Aanwijzing.** Zie bij Algemene aanwijzing.
- Administratieve rechtspraak.**
— Klager was bij opkomst in militaire dienst geclassieerd met 12, goedgekeurd en geschikt gevonden voor uitzending naar de tropen. In Indië openbaarde zich na een venereische infectie een acute geestesstoring, welke op schizofrenie bleek te berusten. Een verzoek om militair invaliditeitspensioen werd afgewezen wegens vermeend ontbreken van verband tussen het optreden van de ziekte en de uitoefening van de dienst. De C. R. v. B. oordeelde, gehoord een hoogleraar in de psychiatrie, dat dit verband wél bestond. De dienst in de tropen diende als van bijzonder nadelige invloed voor klager te worden aangemerkt, zoals bedoeld in art. 2 Pens. wet 1922 51
- Het verzoek van eisers gemachtigde om instelling van een bijzondere commissie, voor onderzoek van bepaalde punten, uit een memorandum alsmede inzake de blaam welke eisers commandant op eiser had geworpen, was door de mil. ambt. rechter geweigerd. Eiser had gebruik kunnen maken van zijn bevoegdheid bedoeld in art. 9, lid 4 R.K. 59
- De beoordelaar is niet verplicht elke tekortkoming van een beoordeelde te corrigeren 62
- Een kapitein was, omdat hij driemaal voor bevordering was voorbijgegaan, blijvend voor bevordering gepasseerd. Voor bevordering gold dat eiser voor een aantal functies in de naasthogere rang als goed bruikbaar moest kunnen worden aangemerkt. De kapitein werd slechts voor één zodanige functie geschikt geacht. Eisers grief, dat hij als gevolg van het t.a.v. hem gevoerde plaatsingsbeleid niet de kansen waren geboden om aan de bevorderingseisen te voldoen, verworpen 112
- Een sergeant der K.L. was m.i.v. zijn debarkatie blijvend geplaatst bij de Troepenmacht in Suriname. Na enige jaren werd hij op zijn verzoek uit de militaire dienst ontslagen en keerde daarna naar Nederland terug. Hij verzocht uitbetaling van de bijzondere toelage als bedoeld in de R.I.B. 1962; dit werd afgewezen. Het Mil. Ambt. Gerecht handhaafde de afwijzing op grond van de omstandigheid dat klager, na op eigen verzoek verkregen ontslag, Suriname heeft verlaten 116
- Een adj. o.o. was voor gezichtspunt 9 (optreden) beoordeeld met BC, omdat hij wegens zeer laakbaar gedrag t.o. zijn minderj. zoon uit de ouderlijke macht was ontzet. Dit gezichtspunt heeft betrekking zowel op het gedrag van de militair in als buiten dienst. Het gezins- en huwelijksleven van de militair valt niet buiten de beoordelingsbevoegdheid, indien het privé-gedragingen betreft, welke buiten de privé-sfeer bekend zijn geworden, zoals in casu 182
- Een sergeant der 1e kle was met toepassing van art. 22, lid 1 onder e R.M.A.K.L.Lu. ontslagen, omdat zijn gedrag te wensen overliet. Klager meende, dat hij op grond van art. 22, lid 1 onder a had moeten worden ontslagen, in welk geval hij direct ingaand pensioen zou hebben gehad. Zowel aan de voorwaarden onder a als onder e was voldaan. De Minister was vrij in de keuze welke van de twee voorschriften hij aan het ontslag ten grondslag wilde leggen 186
- Een luitenant werd nov. 1964 naar Duitsland overgeplaatst. Hem werd

- meegedeeld, dat binnen redelijke termijn een zgn. „rijkswoning” voor hem beschikbaar zou komen. Indien hij echter eerst in de privé-sector naar een woning in Dld. zou verhuizen, zouden hem bij een tweede verhuizing naar een „rijkswoning” alleen de transportkosten worden vergoed. Toen de voor hem bestemde „rijkswoning” niet in mei 1965 maar pas in september 1965 gereed kwam, verzocht eiser om een vergoeding voor de andere kosten als bedoeld in art. 6, lid 1 onder e van het Verplaatsingskostenbesluit 1962. Dit werd afgewezen. Deze tweede verhuizing ging niet gepaard met een verplaatsing 250
- Een kapitein, die blijvend voor bevordering was voorbijgegaan, verzocht om ontslag met plaatsing bij het reservekorps op grond van art. 57 aanhef sub 1° van de Wet bevord. en ontslag beroepsofficieren subs. op grond van art. 57 aanhef sub 12° van die wet. Met toepassing van art. 57 aanhef sub 12° werd hij ontslagen. Plaatsing bij het reservekorps was geweigerd, omdat klager blijvend voor bevordering was voorbijgegaan en zijn beoordelingen niet goed waren 253
- Een vergoeding voor een verhuizing van een officier was geweigerd, omdat deze verhuizing niet in het belang van de dienst was en niet in opdracht van het bevoegd gezag was geschied, terwijl geen bijzonder geval aanwezig werd geacht, nu de verlaten woning niet ter beschikking kwam van het bevoegd gezag. Nadien bleek, dat deze verhuizing was geschied vanwege de gezondheidstoestand van eisers echtgenote. Weigering nietig verklaard, omdat deze niet op een juiste feitelijke grondslag berustte 309
- Een officier, die een kennisgeving ex art. 18 B.B.O. had ontvangen op zijn bezwaarschrift, verzocht een afschrift van het advies van de bezwaarschriftencommissie te mogen ontvangen dat aan de kennisgeving ten grondslag lag, hetgeen werd geweigerd. Het Mil. Ambt. Gerecht verklaarde klager niet-ontvankelijk in zijn beroep, omdat hij door de weigering niet rechtstreeks in zijn belang zou zijn getroffen 314
- Een luit.-kol., die 1 mei 1965 tot die rang was bevorderd, wenste alsnog per 1 nov. 1963 tot die rang bevorderd te worden. Afgewezen. Het betrof hier een keuzebevordering en eiser, in tegenstelling met enkele andere majoors, die met „zéér goed” beoordeeld waren, slechts met „goed” was beoordeeld. De ambtenarenrechter heeft de gemaakte keuze te eerbiedigen 363
- Een s.m.a. had in 1963 een tweetal beoordelingen gekregen, waarop het punt 14 I (uitdrukkingsvermogen) met CD was gewaardeerd. De Raad had deze waarderungen in hoogste instantie gehandhaafd. In 1965 werd de s.m.a. door de M.v.D. meegedeeld, dat hij op grond van de over hem uitgebrachte beoordelingen niet voor bevordering in aanmerking kon komen. In een latere beoordeling was genoemd punt met D gewaardeerd. Verzoek om herziening van 's Raads oordeel afgewezen, omdat niet van enige omstandigheid was gebleken die tot herziening van de uitspraak zou moeten leiden. Een latere waardering met D sluit niet uit dat de vroegere waarderungen met CD onjuist zouden zijn geweest 370
- Op klagers in 1960 ingediende aanvraag om invaliditeitspensioen, op grond van een hem in 1934 tijdens de uitoefening van de mil. dienst (wieden van een straat achter de kazerne) overkomen knieongeval, was afwijzend beschikt, daar er geen verband zou bestaan tussen de dienst en het ongeval. C.R.v.B. nam dat verband wel aan, omdat de leiding bij deze dienst had ontbroken en klager zelf geen schuld droeg aan het ongeval 432
- Bij keuzebevordering is de Kroon vrij in haar keuze uit de meest geschikte officieren en de daarbij aan te leggen maatstaven en in acht te nemen bescheiden en adviezen. De ambtenarenrechter moet die keuze en het beleid in beginsel eerbiedigen. De Kroon is niet verplicht onder alle omstandigheden en tot in details aan de hoofdofficier de redenen mee te delen waarom hij niet is bevorderd. De C.R.v.B. moet berusten in de niet-overlegging van het door de Raad van Opper-officieren uitgebrachte advies, omdat het algemeen belang zich daartegen

- bepaald zou verzetten 440
- Aan een kapitein was medegeedeeld, dat hij voor bevordering was voorbijgegaan en daarvoor niet meer in aanmerking zou komen. Dit besluit kon niet op grond van art. 58 (1) A.W. 1929 worden aangetast. Ook het beroep op art. 51 (1) Wet bevord. en ontsl. beroepsofficieren faalde 496
- Een kapitein had n.a.v. een beoordeling een kennisgeving ontvangen, omdat hij een brede basis van militaire kennis miste. De adviescommissie achtte de waardering wel juist, maar achtte dit gebrek aan kennis een gevolg van zijn plaatsing in een zeer specialistische functie, waarom hem dit niet kon worden aangerekend en adviseerde tot intrekking van de kennisgeving. Opvolging van het advies zou hebben betekend kritiek op het door de M.v.D. gevoerde plaatsingsbeleid. De C.R.v.B. deelt dit uitgangspunt niet. Besluit nietig verklaard, berustende op een onjuiste grondslag. 501
- Eiser, die sedert 1 juli 1960 de rang van sergeant der 1e kle bekleedt, verzocht voor bevordering in beschouwing te worden genomen, op grond van art. 28 B.V.L. 1958. Afgewezen, omdat eiser bij de inwerkingtreding van het B.V.L. 1958 op 1 oktober 1958, weliswaar 2 certificaten van militaire vakbekwaamheid bezat, maar toen nog sergeant was 562
- Een (inmiddels bevorderde) kapitein, die per 1 mei 1965 voor bevordering was voorbijgegaan, wenste alsnog een kennisgeving te ontvangen inzake van een eind 1961 opge maakte beoordeling, aangezien hem gebleken was, dat deze minder gunstige waarderungen bevatte, welke op bedoelde passering van invloed waren geweest. Afgewezen. Ten onrechte. Op grond van art. 13 B.B.O.L. bestreden besluit nietig verklaard 566
- Bevestiging uitspraak Mil. Ambt. Gerecht te 's-Gravenhage van 28 nov. 1966 (blz. 186) 571
- Bevestiging uitspraak Mil. Ambt. Gerecht te 's-Gravenhage van 28 nov. 1966 (blz. 252) 571
- Klager, geclassificeerd S-2b, op 7 juni 1956 onder de wapenen gekomen, viel spoedig op door vreemd gedrag. Op 16 juni 1956 werd op hem de huidreactie van Mantoux toegepast; sedertdien is hij onafgebroken verpleegd in een psych. inrichting. Op namens hem ingediende aanvraag om militair invaliditeitspensioen werd afwijzend beschikt, omdat geen verband tussen klagers geestesziekte en de uitoefening van de militaire dienst werd aanvaard. De C.R.v.B. acht dit verband wél aanwezig, zulks op grond van het oordeel van een hoogleraar-psychiater 603
- Klager had tegen een bepaald besluit niet binnen de voorgeschreven termijn van 14 dagen beroep bij de Minister ingesteld, die dit beroep niet-ontvank. verklaarde. De termijn van 14 dagen in art. 3 K.B. van 31 dec. 1931 nr. 122 komt niet in strijd met de termijn van 30 dagen in art. 60 A.W. 1929. De termijnen in de A.W. 1929 en de M.A.W. 1931 gelden voor het instellen van beroep bij het Ambt. Gerecht en de C.R.v.B., maar niet voor het instellen van administratief beroep 609
- Algemene aanwijzing.** Een aan een adj. ond. off. schriftelijk gegeven bevel door een korpsadministrateur om alle ontvangen gelden van diners e.d. te boeken in een afzonderlijk cahier: „gastengelden” is een — voor de wijze van administratieve verantwoording en is niet een dienstbevel in de zin van art. 114 W.M.Sr. 147
- Afwezigheid.** Zie bij **Ongeoorloofde afwezigheid** en bij **Desertie**.
- Afwezigheid.** — van strafbare schuld 427
- Art. 2, 2° W.K.** — en strafverzuwende omstandigheid als bedoeld in art. 44 W.Sr. 85
- Art. 50 W.K.** Zie bij **Tenietdoening ener strafoplegging** (na handhaving van een strafoplegging na beklag) 597
- Art. 67 W.K.** Dag 102
- Art. 37 W.V.W.** Gebruiken 81
- Bedreigen van een meerdere.**
- Feitelijk — met geweld: onder het opheffen van de rechterarm een meerdere toeroepen: „Laat me los of ik pak je” 216
- met enig kwaad: zijn meerdere toevoegen: „Als ik je later zie, dan tik je hem” 344
- „Sodemieter op, ik sla je g.v.d. in puin” 470

- Bekentenis.** Verdachte, beklaagde, is vrij om tot — te komen. Niemand heeft behoefte aan eigen veroordeling mede te werken 218
- Beklagmeerdere.** Bevoegdheid c.q. verplichting zich te verschonen om als — op te treden 242, 556
- verschoont zich, omdat hij met het onderzoek door de strafoplegger bemoeienis had gehad 556
- De — en zijn in de Wet op de Krijgstucht gegeven bevoegdheid tot bij beschikking wijzigen van de opgelegde straf en de daarbij behorende omschrijving der strafredenen 577
- Beklagtermijn.** Zie bij **Aanvang beklagtermijn.**
- Beklagzaken.** — Alvorens de strafoplegger bedoeld in art. 50 W.K. van de hem daarbij verleende bevoegdheid gebruik wenst te maken, moet hij zich ervan vergewissen of met betrekking tot de daarin bedoelde strafoplegging geen beklag is gedaan. De na beklag in de strafredenen aangebrachte wijziging nietig verklaard 42
- Uit het onderzoek van het beklag door een gestrafte korporaal was niet gebleken, dat deze als onderofficier van de wacht op laakbare wijze was tekortgeschoten in het toezicht op binnenkomende hofmeesters. Ten onrechte geleden nadeel hersteld 46
- Geval van volstreekte verhindering om binnen de in art. 67 W.K. genoemde termijn de eindbeslissing van het H.M.G. in te roepen. Het belang van een goede krijgstucht eist, dat waarschuwingen van militaire meerderen, als aan klager gegeven, worden waargemaakt 102
- Een hoofdconducteur der N.S. wilde proces-verbaal opmaken van overtreding van het rookverbod in een restauratierijtuig der N.S. door een korporaal-geschutmaker. Deze ontkende gerookt te hebben en was onwillig zijn naam op te geven. Door tussenkomst van een stationspatrouille gaf hij zijn legitimatiebewijs ter inzage. Beklag gedeeltelijk gegrond; ten onrechte geleden nadeel hersteld 106
- Een timmerman der 3e kle keerde 17 minuten te laat van permissie terug en verzuimde daardoor wederom baksgewijs-zindelijkheidsinspectie. Klager was in de afgelopen 2 jaar 10 maal gestraft wegens het verzuimen daarvan 172
- Een soldaat had bij terugkeer van bewegingsvrijheid niet gereisd met de voorgescreven militaire trein. Door verschillende oorzaken werd hij bijna 6 weken later deswege door zijn C.C. ontboden en door deze gestraft 174
- Ondanks ernstig door de Commandant te zijn gewaarschuwd om zich van herhaling te onthouden, zich wederom ten onrechte ziek gemeld en zich na een ongeoorloofde afwezigheid van 8 uur en 30 minuten teruggemeld aan boord 176
- Bevoegdheid c.q. verplichting zich te verschonen om als beklagmeerdere op te treden 242
- Het feit in de beschikking van beklag omschreven is een ander feit dan dat omschreven is in de oorspronkelijke strafredenen 242
- Een automonteur, onder invloed van alcohol, verstoorde op een dansavond in een parochiehuus de orde. Beklag gedeeltelijk gegrond; ten onrechte geleden nadeel hersteld 245
- En sergeant-hulpinstructeur had een corrigerend bevel gegeven aan een aantal militairen, dat onder bevel van een jongere collega naar de schietbanen marcheerde, doch had nagelaten op te treden toen aan zijn bevel geen gevolg werd gegeven. Een goede krijgstucht eist, dat elke militaire meerdere erop toeziet, dat door hem gegeven dienstbevelen worden uitgevoerd 357
- Een strafoplegger had — gehoord het advies van de bataljonsarts — een soldaat gestraft met 3 maanden plaatsing in de tuchtclassé. Hoewel de straf en strafredenen juist waren, had de strafoplegger verzuimd het advies van de districtspychiater in te winnen, teneinde vast te stellen in hoeverre klager psychisch geschikt was om deze straf te ondergaan. Het onderzoek wees uit dat hij psychisch ongeschikt was voor de militaire dienst. Ongeschiktheid voor de militaire dienst impliceerde dat de opgelegde straf niet kon worden gehandhaafd 359
- Volstreekte verhindering om binnen de beklagtermijn als bedoeld in art. 67 W.K. de eindbeslissing in te roe-

- pen van het H.M.G. en aanvang van de beklagtermijn in verband daarmee 430
- Een gestrafte deed bij vergissing beklag bij de chef van de eigenlijke beklagmeerdere. Vergissing voor gedekt verklaard 556
- Een beklagmeerdere verschoont zich omdat hij met het onderzoek door de strafoplegger bemoeienis had gehad 556
- Een tijd. res. tweede luitenant bezorgde de beneden bureu overlust door rumoer, waardoor de nachtrust werd verstoord 556
- Na beklag gehandhaafde strafoplegging van 14 dagen licht arrest terzake van: ondanks herhaalde waarschuwingen van een badmeester in een openbaar zwembad zich ernstig misdragen door een bezoeker van de rand van het bassin in het water te duwen, ex art. 50 W.K. te niet gedaan, omdat redelijkerwijze geen militair dienstbelang bij het feit betrokken was en dit derhalve niet in strijd kon zijn met de militaire orde 597
- Belediging.** — Mondelinge —:
- Een soldaat riep enige meerderen, marechausees der 2e kle, bij het binnenkomen in een café, toe: „kalkemmers” 29
- van het Kon. Huis door een sergeant der 1e kle door in een kantoorlokaal te zeggen: „Ze moesten dat zootje maar opdoeken. Geen —; eigenl. krijgst. vergrijp 31, 258
- Fillersergeant, sodemieter op 470
- Belemmeren.** — van een handeling ondernomen door een ambtenaar die met het opsporen van strafbare feiten is belast: een politieambtenaar bij de pols gegrepen, waardoor deze een man die hij had aangehouden, moest loslaten 333
- Beroep in cassatie.** — in de militaire procedure uit de Belgische praktijk 131
- Beschikking tot verwijzing.** Nietige — 214, 448
- Beschimping.** — in art. 147 W.M.Sr. 258
- Bespotten.** — van een meerdere: „lelijke filler, je bent zeker nog een oliebol, want je strepen stinken nog naar de fourrier”, alsmede: „je bent een fanatieke lul en je moet maar beroeps worden” 282
- Betekening van een afschrift van de te lastlegging aan de ouders van beklagde.** —, die nog geen 18 jaar was 214
- Bevelhebber van enige wacht.** Zie bij **Wachtdelicten.**
- Bevoegdheid van een meerdere.** — Beklaagde, marech. der 1e kle, had opz. nagelaten te voldoen aan het bevel van zijn meerdere, adj. ond. off. brigadec. der Kon. marech., om een burger persoon als verdachte te horen. Geen dienstbevel: het horen van een burger persoon als verdachte lag buiten „de taken” opgedragen aan de Kon. marech. en viel derhalve buiten de bevoegdheid van de opdrachtgever en van diens ondergeschikte 226
- Bewijs.** — van diefstal van levensmiddelen aangenomen, niettegenstaande de ontkenenis van beklagde t.t.z., op grond van getuigenverklaringen en de in het concept-proc. verb. der Kon. marech. opgenomen verklaring van beklagde en ondertekening. De door beklagde ontkende handtekening vertoonde veel gelijkenis met beklagdes handtekening 202
- Bijstand.** Het verlenen van — 623
- Bijeenkomst.** De — van de Raad van Bestuur van de Internationale Vereniging voor Militair Strafrecht en Oorlogsrecht te Dublin van 25 t/m 27 okt. 1966 129
- Binnendringen.** Wederrechtelijk — van een besloten lokaal 422
- Blikken levensmiddelen.** Eigendomsrecht van overgebleven — 511
- Boekaankondiging.**
- **Paul-Julien Doll**, Analyse et commentaire du „Code de Justice Militaire” 194
- **Mr. H. Cohen Jehoram**, Wie geeft de burgerlijke wet? 321
- **Mr. A. M. Bos**, Over methoden van begripsvorming in het recht 377
- **Prof. Mr. P. J. Verdam, Ir. P. G. van de Griend, H. Lammers, Prof. Mr. B. de Goede en Prof. Mr. L. H. C. Hulsman**, Overheid en frustratie, voordrachten 574
- Boksbeugel.** Op beklagde werd een ongewenst handwapen, een — aangehouden 323
- Burengerucht** 556
- Cassatie.** Beroep in — in de militaire procedure uit de Belgische praktijk 131
- Croix rouge.** La genèse du signe de la — 451
- Dag.** — in art. 67 W.K. 102

- Desertie.** — door 2 personen gezamenlijk, waarbij de schuldige is dienstdoende en zich naar het buitenland verwijdert 145
- door 2 huzaren gezamenlijk, terwijl zij dienstdoende waren (gestraft met licht arrest) naar het buitenland 206, 330
- door zich na periodiek verlof niet terug te melden en een maand later vrijwillig terug te keren 490
- eigendunkelijk niet terugkeren van verlof met het oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken en vrijw. terugmelding na circa 14 dagen 586
- Diefstal.** — van levensmiddelen door een adj. o.o., chef-hofmeester, uit de keuken van een off. mess. Krijgsraad: niet bewezen; H.M.G. bewezen 202
- van een auto door een sold. door daarmede wederr. als bestuurder naar huis te rijden en deze auto nabij zijn woning onbeheerd achter te laten en indien deze er de volgende dag nog zou staan, daarmede nogmaals te gaan rijden 212
- van ongeveer f 15.— in dubbeltjes uit een kast in de legeringskamer waar beklaagde gelegerd was 343
- door middel van braak: door het verbrijzelen van een ruit een bus verf weggenomen 527
- van een portefeuille geborgen in een kast in een legeringskamer van de legerplaats „Wittenberg” 535
- van een personenauto, tweemaal gepleegd en in gevaar brengen van de veiligheid op de weg: 2 auto's rechts ingehaald, en 4 auto's over een vluchtstrook ingehaald 550
- Dienstbelang.** — Nu het bevel van de wachtmeester der Kon. marech. aan de soldaat de door hem bestuurde auto voor rijtechnisch onderzoek naar de brigade te brengen, slechts betrof naleving van voorschriften, welke voor elke verkeersdeelnemer gelden, is het bevel niet een belang betreffende de militaire status aan de orde 218
- Dienstbevel.** Beklaagde, marech. der 1e kle, had opz. nagelaten te voldoen aan het bevel van zijn meerdere, adj. ond. off. „brigadec. der Kon. marech., om een burger persoon als verdachte te horen. Geen —: het horen van een burger persoon als verdachte lag buiten „de taken” opgedragen aan de Kon. marech. en viel derhalve buiten de bevoegdheid van de opdrachtgever en van diens ondergeschikte 226
- Dienstbevel of dienstvoorschrift?** — Een aan een adj. ond. off. schriftelijk gegeven bevel door de korpsadministrateur om alle ontvangen gelden van diners e.d. te boeken in een afzonderlijk cahier: „gastengelden” is een algemene aanwijzing voor de wijze van administratieve verantwoording en is niet een dienstbevel in de zin van art. 114 W.M.Sr. 147
- Dienstdoende.** 145, 330
- Dienstweigering.** Zie bij **Opz. ongehoorzaamheid.**
- Dood door schuld.** — in de uitoefening van zijn ambt: als bestuurder van een vliegtuig, na het afwerpen van de manche, na een schietoefening, een duikvlucht gemaakt, waarbij hij zo laag over een zanddijk vloog, dat bij het optrekken de staart van het vliegtuig in de zanddijk sloeg en een zich aldaar bevindende officier werd gewond, die kort daarna is overleden 14
- Met een militaire jeep in het donker een andere jeep ingehaald op een openbare weg in Duitsland, waarbij een uiterst links lopende militair werd gedood en een andere militair werd gewond 297
- Doodslag.** Zie bij **Poging.**
- Eigendomsrecht van overgebleven blikken levensmiddelen** 511
- Errata** 258, 386, 576
- Feitelijke insubordinatie.** Rukken in tegengestelde richting toen een marech. der 1e kle een soldaat wilde geleiden naar de marech. kazerne en schoppen tegen die meerdere 336
- Een soldaat stootte een meerdere (sergeant) met de kolf van zijn geweer in de maagstreek 351
- Een meerdere (kapitein) tot driemaal toe een lichte stomp in de maagstreek gegeven; krijgstuuchtelijk afgedaan 399
- Een meerdere (sergeant) vastgrijpen en achterwaarts werpen 470
- Als soldaat onder drankinvloed de sergeant van de week een blauw oog geslagen; krijgstuuchtelijk afgedaan 537
- Een meerdere aanranden door hem bij zijn kleding vast te grijpen en in de richting van diens gelaat te slaan, waarbij beklaagde de meer-

- dere tegen een van de vingers raakte 544
- Feit in de beschikking waarvan beklag.**
Het — betreft een ander feit dan hetwelk in de oorspronkelijke strafreden, waarvan beklag, als krijgstuuchtelijke misdrijving is omschreven 242
- Gebruiken in art. 37 W.V.W.** 81
- Geheimhouding.** — Een gegeven waarvan de — door het belang van de Staat werd geboden, opz. aan een onbevoegde medegedeeld: het tonen van een geheim operatiebevel door een opperwachmeester aan een vriend. (voorwaardelijk ontslag uit de militaire dienst) . . . 37
- Geschrift opgemaakt om tot bewijs van enig feit te dienen.**
— Een kameraad geholpen bij het opmaken van een gefingeerd antwoord—uitnodiging op een sollicitatiebrief-ter overlegging bij een verzoek om sollicitatieverlof; krijgst. afgedaan 547
- Een kameraad verzocht om een gefingeerd antwoord op een sollicitatiebrief te schrijven en te ondertekenen ter ondersteuning van zijn verzoek om sollicitatieverlof; krijgstuuchtelijk afgedaan 548
- Gevaar voor de veiligheid van het verkeer.**
— 's Nachts uit een obstakelmarkering 4 van de 6 rode lampen verwijderd, waardoor — te duchten was, en waarna 4 bromfietzers tegen de obstakelmarkering zijn gereden, van wie 2 ernstige verwondingen opliepen 527
- Gevaar voor het verkeer door mechanische kracht over een spoorbaan veroorzaakt.** — Aan de handle van een elektrische perronwagen geprutst, welke begon te rijden 476
- Geweld plegen.** — Wederrechtelijk binnengedrongen in eensnackbar en aldaar met de rechthebbende gevochten en diens goederen beschadigd . . . 422
- Handwapen.** Ongewenst —: op beklaaide werd een boksbeugel aangetroffen 323
- Herstel van ten onrechte geleden nadeel.**
— ingeval van beklag over opgelegde krijgst. straf 106
- Internationale Vereniging voor Militair Strafrecht en Oorlogsrecht.** De bijeenkomst van de Raad van Bestuur van de — te Dublin van 25 t/m 27 okt. 1966 129
- Justitiële statistiek.** Militair — over de jaren 1965 en 1966 378
- Militair — over de eerste halfjaren 1966 en 1967 614
- Krijgstuchtelijke bestraffing door de krijgsraad.** — als ware de raad der C.O. van beklaaide . . . 210, 295, 387, 396, 399, 418, 468, 537
- Krijgsraad.** Krijgstuchtelijke bestraffing door — als ware de raad der C.O. van beklaaide . . . 210, 295, 387, 396, 399, 418, 468, 537
- Krijgstuchtelijke straffen.** — in een modern tuchtrecht 195
- Lange haren zaak.** De — 586
- Leerplichtwet.** — Als daarvoor aansprakelijk persoon niet voldaan aan de verplichting om te zorgen dat aan zijn minderjarig kind voldoende onderwijs werd verstrekt. Vrijpraak, omdat beklaaide, korporaal, het schoolverzuim niet had kunnen voorkomen 156
- Letsel.** Zie bij **Lichamelijk letsel.**
- Levensmiddelen.** Eigendomsrecht van overgebleven blikken — 511
- Lichamelijk letsel.** — door schuld. Met een militaire jeep in het donker een andere jeep ingehaald op een openbare weg in Duitsland, waarbij een uiterst links van die weg lopende militair werd gedood en een andere militair werd gewond 297
- Luchtpistool.** Op een voor het publiek toegankelijke plaats een — bij zich gehad 416
- Maat of aanmatiging?** 448
- Medeplegen.** — van het opz. wederr. gebruiken van een aan een ander toebehorend motorrijtuig door twee matrozen 81
- van het opz. en wederr. wegmaken van enig goed: met een kameraad 's nachts een onbeheerd staand rijwiel weggenomen, daarop naar het station gereden en het vervolgens in de stadsgracht geworpen . . 259
- Meineed.** — Beklaagde, marech. der Ie kle, als getuige onder ede in een strafzaak tegen een burger verdachte gehoord door de kantonrechter, had verklaard, dat de verdachte tegenover hem had verklaard, zoals in het proces-verbaal was opgenomen, hetgeen in strijd met de waarheid was 226
- Militaire colonnes.** Signalering — . . 449
- Militaire Justitie.** De Nota en de — . . 1
- Militaire rechter,** De — 121
- Militaire verkeersdelicten.**
— Overtr. van art. 164 en 165 W.M.

- Sr. door zonder toestemming als bestuurder van een militaire jeep over een kazerneterrein te rijden en voorts zo onachtzaam, snel en onvoorzichtig, dat de jeep is omgeslagen en een mede-inzittende letsel bekam 340
- Als korporaal der 1e kle. een militair voertuig bestuurd en daarmee gereden in de gemeenten Westerbork en Haren, terwijl hij onder invloed van alcohol verkeerde 347
- Als militair bestuurder van een militair motorvoertuig daarmee in Duitsland over een openbare weg gereden, terwijl hij onder invloed van alcohol verkeerde, met dat voertuig in een bocht van de weg geraakt 353
- Als soldaat wederr. met een mil. jeep gereden over een voor het mil. verkeer openstaande weg in de legerplaats Seedorf (Dld.) en in een bocht van de weg gekanteld 409
- Als sergeant met een motorrijwiel op een verbindingsweg van het A-kamp naar het B-kamp en op de vliegbasis Ypenburg de max. snelheid van 40 km/u overschreden, vastgesteld bij order van blijvende aard 420
- Als soldaat gereden op de Ringweg in het A-kamp van de vliegbasis Ypenburg (R) met een bromfiets, welke rijtechnisch in onvoldoende staat van onderhoud verkeerde 492, 493
- Militair straf- en tuchtrecht.** Het — 65
- Misbruik van zijn invloed als meerdere.**
- door een mindere over te halen iets te doen (een onware verklaring afleggen), waaruit enig nadeel kon ontstaan 91
- Mishandeling.** Poging tot zware—: In- stede van gevolg te geven aan het stopteken van een opperwacht- meester der Rijkspolitie, met grote snelheid op deze ingereden, die daarop opzij moest springen om overrijding te voorkomen 263
- Tijdens een vechtpartij met een kameraad deze met de vingers in de ogen gestoken, waardoor deze veel pijn ondervond 304
- In een café in Duitsland een ser- veerster een vuistslag in het gezicht gegeven 478
- Met de van een fles afgebroken hals een ander een slag tegen het hoofd toegebracht, waardoor deze bloe- dend verwond werd 489
- Muiterij.** — Na geweigerd te hebben zijn militair paspoort aan een schildwacht te tonen, tezamen met een andere soldaat die schildwacht vastgegrepen en opzij geduwd 412
- Nadeel.** Herstel van het ten onrechte geleden in geval van beklag over opgelegde krijgst. straf 46, 106
- Nietige beschikking tot verwijzing** 214, 448
- Nietige telastlegging.** — van een mis- drijf als bedoeld in art. 167 W.M. Sr. 492
- Nota.** De — en de Militaire Justitie 1
- Onbruikbaar maken van een werk die- nende voor het openbaar verkeer.**
- 's Nachts uit een obstakelmarke- ring 4 van de 6 rode lampen verwij- derd, waardoor gevaar voor de veil- igheid van het verkeer te duchten was, en waarna 4 bromfietsers te- gen de obstakelmarkering zijn ge- reden, van wie 2 ernstige verwon- dingen opliepen 527
- Onderscheiding.** — bij bevordering 623
- Ongehoorzaamheid. Opzettelijke** —.
- Principiële dienstweigering. Na op- komst in werkelijke dienst gewe- igerd een militaire goederenzak aan te nemen om daarin zijn uitrusting te doen, en in zijn weigering vol- hard, nadat beklaagde op zijn straf- baarheid was gewezen 158
- Een soldaat kamerwacht gaf niet onmiddellijk gevolg aan het bevel van de sergt. van de week om de kamer, welke niet schoon te bleek, binnen een kwartier schoon te ve- gen; krijgst. afgedaan 210
- ; meermalen gepleegd, door een soldaat: door een vaandrig aan- geroepen wegens niet in orde heb- bend tenue, doorgelopen en daarna geweigerd zijn mil. paspoort af te geven 216
- Nu het bevel van de wachtmeester der Kon. marech. aan de soldaat de door hem bestuurde auto voor rij- technisch onderzoek naar de bri- gade te brengen, slechts betrof na- leving van voorschriften, welke voor elke verkeersdeelnemer gel- den, is bij het bevel niet een belang betreffende de militaire status aan de orde. Vrijspraak 218
- Beklaagde, marech. der 1e kle, had opzettelijk nagelaten te voldoen aan het bevel van zijn meerdere, adj. ond. off., brigadec. der Kon.

- marech., om een burger persoon als verdachte te horen. Vrijpraak; geen dienstbevel; het horen van een burger, uitsluitend als verdachte, lag buiten „de taken”, opgedragen aan de Kon. marech. en viel derhalve buiten de bevoegdheden van de opdrachtgever en diens ondergeschikte 226
- Weigering te voldoen aan het bevel zijn militaire uniform aan te trekken en volharding in die weigering na op de gevolgen daarvan te zijn gewezen. Beroep op overmacht (getuensbezwaren) faalt, evenals beroep op bezwaren tegen vervangende dienst 237
- Een kanonnier weigerde na onkrijgstuchtelijk gedrag zijn naam en rnr. op te geven aan een wachtmeester; voorts weigerde hij te voldoen aan de opdracht van deze mee te gaan naar de wacht 282
- Een soldaat voldeed niet aan de opdracht van een vaandrig zijn naam op te geven, teneinde rapport te kunnen opmaken, dat diens tenue niet in orde was. Krijgstuchtelijk afgedaan 295
- Een soldaat, niet in behoorlijk tenue gekleed in het station te Rotterdam, weigerde te voldoen aan het bevel van een marechaussee der 1e kle om zijn militair paspoort te tonen en vervolgens om mee te gaan naar de marech. kazerne 336
- Als soldaat opz. nagelaten gevolg te geven aan het dienstbevel van een sergeant de cafetaria in de kazerne te verlaten en vervolgens op het bevel om zijn naam op te geven een valse naam opgegeven 344
- Een soldaat, niet in behoorlijk tenue gekleed, deswege door een sergt.-majoor bevolen zijn militair paspoort te tonen, weigerde aan dat bevel te voldoen, zeggende: „Man doe niet zo mal, je maakt echt geen indruk op mij” 387
- Opzettelijk nalaten te voldoen aan de opdracht om naar de kapper te gaan en de haren te laten knippen 586
- Waarbij 2 soldaten gezamenlijk het misdrijf plegen; idem met volharding; krijgstuchtelijk afgedaan 399
- Geweigerd zijn militair paspoort te tonen aan een schildwacht 412
- Geweigerd bij de reveille te voldoen aan het bevel om op te staan 470
- Als korporaal niet voldaan aan het bevel van een marech. der 1e kle om naar de kazerne te gaan 482
- Ongehoorzaamheid en weigeren.**
— De wet onderscheidt twee delictvormen van ongehoorzaamheid: „weigeren” en „opz. nalaten” 586
- Ongeoorloofde afwezigheid.** Zie ook bij **Desertie.**
— **Opz. — i.f.v.vr. van 1-30 dagen.**
— Beklaagde wilde bereiken uit de dienst ontslagen te worden; in hoger beroep verklaarde hij zich wel bereid om zijn militaire verplichtingen na te komen, maar psych. rapport S5 404
- van 2-13 april 1967; krijgstuhtelijke afdoening door de krijgsraad bevestigd 468
- Eigendunkelijk niet terugkeren van verlof en vrijwillige terugmelding circa 14 dagen later 586
- Ongewenst handwapen.**— Op beklagde werd een boksbeugel aangetroffen 323
- Ontkentenis van beklagde.** Bewijs van diefstal van levensmiddelen aangenomen, niettegenstaande de — t.t.z., op grond van getuigenverklaringen en de in het concept-proc. verb. der Kon. marech. opgenomen verklaring van beklagde en ondertekening. De door beklagde ontkende handtekening vertoonde veel gelijkenis met beklagdes handtekening 202
- Ontucht.** Zie ook bij **Feitelijke aanranding van de eerbaarheid.**
— gepleegd door een soldaat met meisje beneden de 16 jaar 214
- Oplichting.** — door een sergeant van een verkoper van geluidsversterkers tot het verlenen van 10% korting op een door hem gekochte geluidsversterker door in strijd met de waarheid te vertellen, dat hij bij de Verbind. afd. werkte en dat als de geluidsversterker goed werkte, het mogelijk was, dat hij 20 à 30 van deze apparaten zou bestellen 267
- Overgebleven blikken levensmiddelen.** Eigendomsrecht van — 511
- Plaatsing in de tuchtclassie.** — Vooraf advies vragen omtrent fysieke geschiktheid aan de onderdeelarts en omtrent psychische geschiktheid aan de districtpsychiater 362
- Poging.** — tot zware mishandeling: In stede van gevolg te geven aan het stopteken van een opperwachtmeester der Rijkspolitie met grote snelheid op deze ingereden, die

- daarop op zij moest springen om overrijding te voorkomen 263
- tot doodslag: Een soldaat door de politie gearresteerd en naar het bureau gebracht, nam daar uit een openstaande kast een geladen pistool. Toen de marechaussee hem kwam halen verzette hij zich tegen deze en schoot een wachmeester in de borst, die daardoor geruime tijd in levensgevaar verkeerde 323
- tot diefstal van een clignoteurglas van een auto 532
- tot diefstal voorafgegaan en vergezeld van geweld door twee soldaten, jegens een voorbijganger in Duitsland 539
- Principiële dienstweigerings.** Zie bij **Ongehoorzaamheid.**
- Psychisch gestoorde delinquenten.** Beschouwingen over de reclassering van — 506
- Reclassering.** Beschouwingen over de — van psychisch gestoorde delinquenten 506
- Rectificatie** 258
- Redactiecommissie** 194
- Roode Kruis.** Zie bij **Croix rouge.**
- Rumoer** 556
- Samenloop.** Eendaadse — van art. 162 W.M.Sr. (besturen onder drankinvloed) en art. 165 W.M.Sr. (in gevaar brengen van de veiligheid op de weg). Art. 162, met de zwaarste hoofdstraf, toegepast 353
- Schildwacht.** Als — bij munitieschepen zijn geweer tegen een stapel hout geplaatst en zich met een meisje afgezonderd 35
- Als — in een wachthuisje in slaap gevallen 484
- Schuld.** Afwezigheid van alle —. Op een autoweg op de linkerbaan in file rijdende, achter op een auto gereden, die zich naar de linker file verplaatste en toen krachtig remde 427
- Schoolverzuim.** Een korporaal had niet voldaan aan de verplichting om te zorgen, dat aan zijn minderjarig kind voldoende onderwijs werd verstrekt. Vrijspraak: beklagde had het — niet kunnen voorkomen 156
- Signalering militaire colonnes** 449
- Signe de la croix rouge.** La genèse du — 451
- Statistiek.** Zie bij **Justitiële** —.
- Straatschenderij.** Als korporaal baldadiglijk met een luchtpistool op een andere korporaal geschoten 416
- Straffen.** Zie bij **Krijgstuchtelijke straffen.**
- Vergelijk — blz. 206.
- Strafverzwarende omstandigheden.** Een onder een der in art. 44 W.Sr. omschreven — gepleegd strafbaar feit doet de zaak niet van zo lichte aard zijn, dat het buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan. 85
- Tenietdoening ener strafoplegging.**
- Na beklag gehandhaafde strafoplegging van 14 dagen licht arrest terzake van: Ondanks herhaalde waarschuwingen van een badmeester in een openbaar zwembad zich ernstig misdragen door een bezoeker van de rand van het bassin in het water te duwen, ex art. 50 W.K. te niet gedaan, omdat redelijkerwijze geen militair dienstbelang bij het feit betrokken was en dit derhalve niet in strijd kon zijn met de militaire orde 620
- Termijnen voor het instellen van beroep.** — Krachtens de A.W. 1929 en de M. A. W. 1931 en voor het instellen van admin. beroep 609
- Tuchtclassse.** — Zie **Plaatsing in de tuchtclassse.**
- Tuchtrecht.** Krijgstuchtelijke straffen in een modern — 195
- Tuchtrechtspraak.** — Zie bij **Beklagzaken.**
- Valsheid in geschrift.** — Beklaagde, marech. der 1e kle had in een proc. verbaal vermeld, dat hij een burger als verdachte gehoord had en daarin een verklaring van die persoon opgenomen, hoewel hij de betreffende persoon niet gehoord had 226
- in de administratie van benzine en kredietbonnen door een adj. ond. off. der Kon. marech. 271
- Verduistering.** — door een ambtenaar (P.S.U.-fourier), die gebruik maakte van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken (toeëigening van na een oefening overgebleven blikken levensmiddelen) 85
- van 3 smalfilms onder de titel van huur en verhuur ontvangen, en onder betaling van de huursom en opgave van een valse naam, met de bedoeling de smalfilms bij het einde der huur niet terug te geven 95
- meermalen gepleegd: in een warenhuis kledingstukken gekocht en de zaak verlaten zonder deze te betalen 148
- van een hoeveelheid kredietbonnen voor verstrekking van benzine door burger laadstations 271

- Verjaring van het recht tot krijgstuclitelijke strafoplegging** 174
- Verkeersdelicten.** Zie ook bij **Militaire verkeersdelicten.** — Met een auto, welke rijtechnisch niet in voldoende staat van onderhoud verkeerde, over de openbare weg gereden 22
- Met een tweewielig motorrijtuig gereden zonder dat ten aanzien daarvan een W.A.M.-verzekering van kracht was en zonder dat een daarbij behorend geldig kentekenbewijs was afgegeven 24
- Als bestuurder van een bestelauto niet voldaan aan het stopteken van een opperwachtmeester der Rijkspolitie 263
- Gereden met een auto welke niet voorzien was van een voor dat motorrijtuig afgegeven kenteken 279
- Met een vierwielig militair motorrijtuig daarmede over de openbare weg gereden, terwijl de handrem niet werkte en het profiel van de buitenband van een der wielen glad was gesleten 285
- Als bestuurder van een auto bij het inhalen van een andere auto plotseling krachtig moeten remmen, daarbij geslipt, en tegen een hek gebotst, dat beschadigd werd; vervolgens doorgereden zonder dat de identiteit van de bestuurder en van de auto konden worden vastgesteld 292
- Met een militaire jeep in het donker een andere jeep ingehaald op een openbare weg in Duitsland, waarbij een uiterst links van die weg lopende militair werd gedood en een andere militair werd gewond 297
- Opz. wederr. een militaire jeep gebruikt op een weg in Duitsland 297
- Met een auto bij de krijgsmacht in gebruik opz. wederr. over een openbare weg gereden 306
- Als bestuurder van een auto een wegsplitsing opgereden zonder de doorgang voor zich langs vrij te laten voor een voor beklagde van rechts komende auto, welke voorrang had 306
- Als bestuurder van een auto, onder invloed van alcohol, bij het tegenkomen van een bromfiets, niet behoorlijk uitgeweken, maar naar de linkerzijde van de weg gezwenkt, waarbij hij met de bromfiets in botsing kwam 391
- Als bestuurder van een rijwiel onder invloed van alcohol een aanrijding tegen een scooter veroorzaakt 472
- Als bestuurder onder de invloed van alcohol op een bromfiets gereden 479
- Als autobestuurder op rijksweg 1 schuin naar rechts de secundaire weg opgereden, alwaar uit tegen gestelde richting een bromfietser naderde, die de secundaire weg naar links wilde verlaten met het gevolg dat de autobestuurder (beklaagde) nog op diens rechter wegheeft de bromfietser aanreed 524
- diefstal van een personenauto, tweemaal gepleegd en in gevaar brengen van de veiligheid op de weg: 2 auto's rechts ingehaald en 4 auto's over de vluchtstrook ingehaald 550
- Verordenende bevoegdheid van militaire autoriteiten.** De — 133
- Verschonon.** Bevoegdheid c.q. verplichting zich te — om als beklagmeerdere op te treden 242
- Vertrouwensbeginsel.** — Aan de verkeersdeelnemer, die voorrang heeft boven andere weggebruikers, valt alleen dan van het feit dat hij zich bij zijn gedragingen in het verkeer heeft laten leiden door het vertrouwen dat die anderen zijn voorrang zullen eerbiedigen, een verwijt te maken, indien bijzondere omstandigheden aanwezig waren, op grond waarvan moet worden aangenomen, dat hij in het gegeven geval er niet op mocht rekenen, dat de anderen de doorgang voor hem zouden vrij laten 160
- Verzekering.** Als bestuurder van een bromfiets aan het verkeer deelgenomen zonder — krachtens W.A.M. 425
- Voetganger.** Als — in strijd met een „geslotenverklaring voor voetgangers” op een rijbaan gelopen 486
- Volstrekte verhinderung.** — om binnen de beklagtermijn de eindbeslissing van het H.M.G. in te roepen 102
- Voorwaardelijk ontslag uit de militaire dienst.** — Een opperwachtmeester had een geheim operatiebevel met een daarbij behorend oleaat, aan een vriend getoond 37
- Vrijspraak.** — De politieambtenaar, wachtmeester der Kon. marech., is wel bevoegd om **onmiddellijk** na verdenking, dat een motorrijtuig rijtechnisch niet in goede staat ver-

- keert, de verdachte soldaat te bevelen medewerking te verlenen om de auto naar een nabij gelegen plaats van onderzoek te vervoeren, maar hij is niet bevoegd te bevelen de auto **de volgende dag** daarheen te brengen 218
- Niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging geput dat beklaagde het hem telastgelegde verkeersdelict heeft begaan 391
- van telastgelegde wederrechtelijke toeïgening van gelden, omdat beklaagde gerechtigd was de voor het gebruik van zijn lesauto bestemde gelden als rechtmatig aan hem toekomend, onder zich te houden . . . 396
- van verkeersdelict, omdat gebleken is dat beklaagde heeft gereden op een 2-wielig rijwiel en niet op een 4-wielig motorrijtuig 403
- van diefstal van een rijwiel, nu beklaagden de fiets slechts hadden weggenomen om daarmede naar hun onderdeel terug te rijden . . . 418
- van een telastgelegd verkeersdelict wegens afwezigheid van alle schuld 427
- Als autobestuurder op rijksweg 1 schuin naar rechts de secundaire weg opgereden, alwaar uit tegengestelde richting een bromfietser naderde, die de secundaire weg naar links wilde verlaten, met het gevolg dat de autobestuurder (beklaagde) nog op diens rechter weghelft die bromfietser aanreed 524
- Waarschuwingen.** Het belang van een goede krijgstucht eist, dat — van militaire meerderen als aan klager gegeven, dienen te worden waar gemaakt 102
- Wachtdelicten.** — Als schildwacht bij munitieschepen zijn geweerd tegen een stapel hout geplaatst en zich met een meisje afgezonderd 35
- Als bevelhebber van een wacht met een zijner manschappen naar een nabijgelegen dorp gewandeld 91
- Wederspanningheid.** — tegen een wachtmeester der rijkspolitie, die een dronken soldaat ter ontuchtering wilde overbrengen naar een arrestantenlokaal 486
- Weigeren.** — De wet onderscheidt twee delictsvormen van ongehoorzaamheid: — en opz. nalaten 586
- Werk dienende voor het openbaar verkeer.** — onbruikbaar maken, terwijl daarvan gevaar voor de veiligheid van het verkeer te duchten is. 's Nachts uit een obstakelmarkering 4 van de 6 rode lampen verwijderd, waarna 4 bromfietzers tegen de obstakelmarkering zijn gereden, van wie 2 ernstige verwondingen opliepen 527
- Wijziging van de opgelegde straf- en de daarbij behorende omschrijving der strafreden.** De beklagmeerdere en zijn bij de Wet op de Krijgstucht gegeven bevoegdheid tot het bij beschikking wijzigen — 577
- Zaakbeschadiging.** — Een lamp en enige ruiten vernielen 259
- Een etalageruif ingetrapt 323

WETSBEPALINGEN

toegepast in deel LX, 1967

Art.	Blz.	Art.	Blz.
STRAFRECHT			
Wetboek van Strafrecht			
13	550	99	145, 207, 331
14c	259	108	29, 282, 344, 387, 470
37a	550	114	148, 210, 216, 219, 226, 282, 295, 336, 344, 387, 399, 412, 470, 482, 587
44	85	114, 1 ^o	158, 237, 399, 587
45	263, 323, 532, 539	116	216
47	81	117	323, 336, 351, 399, 470, 537, 544
55	353	119	412
68	25	128	412
98	37	129	35, 91, 484
112	31	138	91
138	422	140	148
141	422	147	31
162	527	162	353
165	476	163	347
184	263, 333	164	297, 306, 340, 409
180	486	165	340, 353, 409
188	152	167	285, 420, 492, 493
207	226	168	152
225	226, 271, 547, 548	VERKEERSRECHT	
266	31	Wegenverkeerswet	
287	323	9	25
300	304, 478, 489	14(c)	279
302	263	25	161, 473, 524, 550
307	14, 297	26	347, 473, 480
308	297	30	292
309	14	33, lid 2	219
310	202, 212, 343, 418, 527, 532, 535, 550	35	347
311	527	36	297, 391
312	539	37	81, 297, 306
321	85, 95, 148, 271, 396	39	347
326	95, 267	45	285
350	259, 323	Wegenverkeersreglement	
424	416	9	486
431	556	13	22, 285
453	486	28	161
Wetboek van Militair Strafrecht			
4	152, 478	Reglement verkeersregels en verkeerstekens	
11	343	34	403
11-13	587	49, lid 2	427
13-15	22, 37, 259, 527, 550	BIJZONDERE WETTEN	
23	37, 263, 323, 331, 404, 535, 587	Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen (W.A.M.)	
25	343, 587	30, lid 1	25, 425
26	331	Wet gewetensbezwaren militaire dienst	
36	347	15, lid 2	237
48	91		
76	282		
97	404, 468, 587		
98	145, 207, 331, 491, 587		

STRAFRECHTELIJKE, DISCIPLINAIRE EN ADMINISTRATIEFRECHTELIJKE BESLISSINGEN

opgenomen in deel LX, 1967

	blz.		blz.
STRAFRECHTSPRAAK		24 mei 1966	85
Sententie van:		16 juni 1966	31
<i>Hoog Militair Gerechtshof</i>		23 juni 1966	91
9 juni 1964	223	21 juli 1966	285
9 mei 1966	323	29 juli 1966	35
16 augustus 1966	88	25 augustus 1966	210
27 september 1966	27	1 december 1966	470
11 oktober 1966	208, 330, 332	8 december 1966	212
25 oktober 1966	289	20 december 1966	292, 294
22 november 1966	40, 203	12 januari 1967	472, 476
20 december 1966	96	19 januari 1967	478, 479
17 januari 1967	232, 277, 281	26 januari 1967	482, 484, 486
31 januari 1967	239	2 februari 1967	333, 336, 340, 404
7 maart 1967	389	16 februari 1967	342, 344, 347
25 april 1967	394	6 april 1967	532
9 mei 1967	323	20 april 1967	534
30 mei 1967	407	18 mei 1967	489, 490
6 juni 1967	526, 531	<i>Mobiele Krijgsraad Duitsland</i>	
21 september 1967	590	<i>Landmacht</i>	
Vonnis van:		17 november 1966	409, 412
<i>Permanente Zeekrijgsraad</i>		24 januari 1967	297
<i>Nederland</i>		1 maart 1967	351
22 september 1966	14	10 mei 1967	536, 539
13 oktober 1966	259	<i>Krijgsraad te Velde Oost</i>	
8 december 1966	81	24 maart 1964	218
<i>Arrondissementskrijgsraad</i>		<i>Arrondissementskrijgsraad</i>	
<i>te 's-Gravenhage</i>		<i>te 's-Hertogenbosch</i>	
27 april 1966	263	28 april 1966	214, 304
18 mei 1966	22	7 juli 1966	37
29 juni 1966	24	3 augustus 1966	156
20 juli 1966	145, 202, 206	28 september 1966	95
28 september 1966	226, 236, 267	13 oktober 1966	158
12 oktober 1966	271	17 november 1966	216
19 oktober 1966	279	1 december 1966	416, 418
30 november 1966	147, 387	8 februari 1967	306
4 januari 1967	524	8 maart 1967	420
1 februari 1967	282, 391	4 april 1967	353
22 februari 1967	399	26 april 1967	425, 427, 492
8 maart 1967	395	31 mei 1967	544
15 maart 1967	402	7 juni 1967	493
22 maart 1967	526	19 juli 1967	547, 548, 550
24 mei 1967	468	<i>Mobiele Krijgsraad voor de</i>	
30 augustus 1967	586	<i>Luchtmacht</i>	
<i>Arrondissementskrijgsraad</i>		25 augustus 1966	152
<i>te Arnhem</i>		4 april 1967	422
10 mei 1966	29		

	blz.		blz.
TUCHTRECHTSPRAAK		ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK	
Beschikkingen van:		Uitspraak van:	
<i>Hoog Militair Gerechtshof</i>		<i>Centrale Raad van Beroep</i>	
6 december 1966	102	1 april 1965	51
14 februari 1967	242	6 mei 1965	432
25 april 1967	357	13 mei 1965	603
20 juni 1967	430	3 november 1965	59
<i>Commandant der Zeemacht in Nederland</i>		13 juli 1966	62
19 maart 1964	45	16 november 1966	182
29 april 1964	42	14 december 1966	112
12 april 1965	106	28 december 1966	250
7 mei 1965	245	11 januari 1967	440
9 juni 1965	172	1 februari 1967	309
25 februari 1966	176	8 februari 1967	363
<i>Commandant 1e Legerkorps</i>		8 maart 1967	369
Beschikking ex art. 50 W.K.		12 april 1967	496
14 september 1967	599	10 mei 1967	501
<i>Divisiecommandant 1e divisie „7 december”</i>		31 mei 1967 (2)	571
2 mei 1967	359	28 juni 1967	562
<i>Commandant van het ... Commando ...</i>		12 juli 1967	566
22 juni 1967	556	27 september 1967	609
<i>Commandant 41e Verbindingsbataljon</i>		<i>Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken</i>	
17 januari 1967	174	21 februari 1966	116
<i>Commandant ... afdva</i>		14 november 1966	252
14 augustus 1967	597	28 november 1966	186, 313
<i>Civiele rechtspraak</i>			
Arrest van:			
<i>Hoge Raad der Nederlanden (Burgerlijke Kamer)</i>			
15 april 1966	160		

BIJDRAGEN, MEDEDELINGEN EN OPMERKINGEN opgenomen in deel LX, 1967

<p>Berkhout, Mr. A., De militaire rechter 121</p> <p>Kok, A., Res. Eerste-Luitenant der Infanterie, — De verordenende bevoegdheid van militaire autoriteiten 133, 623</p> <p>— Het verlenen van bijstand 513</p> <p>Lierop, Mr. P. G. van —, De beklagmeerdere en zijn in de Wet op de Krijgstucht gegeven bevoegdheid tot bij beschikking wijzigen van de opgelegde straf en de daarbij behorende omschrijving der strafreden 577</p> <p>Maes, Mr. J., Beroep in cassatie in de militaire procedure uit de Belgische praktijk 131</p> <p>Makkink, Mr. J. J., Maat of aanmatiging? 448</p> <p>Mante, Mr. C., De bijeenkomst van de Raad van Bestuur van de Internationale Vereniging voor Militair Strafrecht en Oorlogsrecht, gehouden te Dublin van 25 t/m 27 oktober 1966 129</p>	<p>Ploeg, Majoor Mr. S. van der —, Krijgstuchtelijke straffen in een modern tuchtrecht 195</p> <p>Schepers, Mr. J. D., La genèse du signe de la croix rouge 451</p> <p>Smits, Mr. W. J., Nietige beschikking tot verwijzing? 448</p> <p>Steffen, Mr. A. F., Het militaire straffen tuchtrecht 65</p> <p>Vaandrager, W. A., zenuwarts, — Beschouwingen over reclassering van psychisch gestoorde delinquenten 506</p> <p>Vermeer, Mr. W. H., I Ve Congres van de Internationale Vereniging voor Militair Strafrecht en Oorlogsrecht 386</p> <p>Wal, H. J. v.d., kapitein, hoofd bureau klasse I, Sectie Intendance 1 L.K., Eigendomsrecht van overgebleven blikken levensmiddelen 511</p> <p>Zaaijer, Mr. J., De Nota en de Militaire Justitie 1</p>
--	---
